

A megtorlás Tatabányán

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követő főbb tatabányai perek

A megtorlás Tatabányán

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követő
főbb tatabányai perek

A megtorlás Tatabányán

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követő
főbb tatabányai perek

A kiadvány megjelenését az 1956-os forradalom
és szabadságharc 60. évfordulójára létrehozott
Emlékbizottság támogatta

Tatabánya, 2017

A megtorlás Tatabányán

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követő
főbb tatabányai perek

Tatabányai Levéltári Kiadványok 15.

Sorozatszerkesztő: B. Stenge Csaba

ISSN 1218-7259

ISBN 978-963-89081-2-4

Szerkesztette: B. Stenge Csaba

A bevezető tanulmányt írta, a dokumentumokat összeállította:
B. Stenge Csaba

Kiadó: Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára

Felelős kiadó: Dr. B. Stenge Csaba, igazgató

Borító: Pozsgay Műhely Kft.

A borító a periratok felhasználásával készült

Nyomda: Alfadat-press Kft., Tatabánya

Felelős vezető: Sashalmi Péter

Megjelent B/5 méretben, 500 példányban

Tartalomjegyzék

Tatabánya az 1956-os forradalom és szabadságharc idején.....	7
A forráskiadványban megjelenő iratok, a fő tatabányai perek	19
I. Dr. Klébert Márton és társai pere.....	23
I/1. dr. Klébert Márton kihallgatási jegyzőkönyvei	25
I/2. Horváth János kihallgatási jegyzőkönyvei.....	71
I/3. Horváth János kihallgatása Budapesten.....	95
I/4. Szerdahelyi Pál kihallgatási jegyzőkönyve.....	101
I/5. Szembesítési jegyzőkönyv Kozsel Józseffel.....	109
II. Mazalin György és társai pere.....	113
II/1. Mazalin György és társai elsőfokú ítélet.....	115
II/2. Mazalin György társainak másodfokú tárgyalása és ítélete.....	174
II/3. Mazalin György másodfokú ítélete.....	192
II/4. Jelentés Veckinger Lajosról.....	195
III. Lados István és társai pere.....	197
III/1. Lados István és társai pere tárgyalási jegyzőkönyvek	199
III/2. Lados István és társai elsőfokú ítélet.....	323
III/3. Pendli József kihallgatási jegyzőkönyve.....	413
III/4. Pendli József kihallgatási jegyzőkönyve Budapesten	417
III/5. Fegyverszakértői vélemény.....	419

III/6. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, K. E.....	421
III/7. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, dr. Barizs Bálint	423
III/8. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Erdősi Imre.....	424
III/9. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Gaál László	425
III/10. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Szakács Frigyes	428
III/11. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Horváth László.....	430
III/12. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Priskin István.....	433
III/13. Jelentés a II. sz. rendőrőrsről.....	435
III/14. Feljegyzés a városi rendőrkapitányság részére.....	440
Személynévmutató	442

Tatabánya az 1956-os forradalom és szabadságharc idején

Az 1956-os forradalom és szabadságharc tatabányai eseménytörténete már feldolgozásra került, ennek részleteit az érdeklődők megtalálhatják Gyüszí László és Germuska Pál publikációiban.¹ Ezért ez a tanulmány csak az események összefoglalására vállalkozik, a korábbi kutatási eredményeket a személyi veszteségekkel és néhány egyéb kisebb részlettel kapcsolatban pontosítva, kiegészítve, valamint dr. Klébert Márton életrajzát bemutatva, ezáltal új kutatási eredményeket is közölve.

A forradalom és szabadságharc kitörését megelőző hetekben Tatabányán nem volt olyan komoly megmozdulás, melynek rendszerellenes tartalma is volt. Október 23-án este hétkor azonban volt egy értelmiségi ankét a Zsdanov Munkásotthonban, melyet a Természet- és Társadalomtudományi Ismeretterjesztő Társulat szervezett (TTIT; ez lett 1958-tól a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, a TIT). Ezen a rendezvényen a tatabányai forradalmi események későbbi vezetői közül is számosan részt vettek. Az előadónak meghirdetett Darvas József népművelési miniszter a budapesti események miatt már nem tudott elindulni, ezért fél nyolc körül Nagy Kálmán, a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) megyei első titkára tartott rövid helyzetértékelést, majd este nyolckor együtt meghallgatták Gerő Ernő rádióbeszédét, mely éles, rendszerellenes felszólalásokat váltott ki a jelenlévőkből. Nagy Kálmán önkritikus hangnemben válaszolt a felvetésekre, majd hamarosan távozott, az ankét pedig éjfél körül véget ért.²

Október 24-én és 25-én Tatabányán nem történtek a forradalomhoz kapcsolódó jelentős események, az áttörésnek tekinthető, nagyszabású megmozdulásokra – mint sok helyen másutt is vidéken – október 26-án került sor.

Október 26-án reggel a VI-os aknánál gépkocsival érkező fiatalok röplapokat szórtak szét, de hamarosan letartóztatták őket. Ennek ellenére e nap délutánján Tatabányán is megkezdődött a sztrájk. A tüntetések a városban a Péch Antal Bányaiipari Technikum tanulóinak utcára vonulásával kezdődtek a déli órákban Felsőgallán, elsőként a 67. sz. Autóbuszközlekedési Vállalat (AKÖV, ex MÁVAUT) dolgozói csatlakoztak a diákok demonstrációjához. A tüntető csoport a megyei pártbizottsághoz, majd a Tatabányai Szénbányászati Tröszt igazgatóságához vonult, végül – több üzem érintésével – délután öt óra körül tértek vissza Felsőgallára.

1 Lásd erről legfőként Gyüszí László: Tatabánya 1956-ban. Tatabánya, Kultsár István Társadalomtudományi és Kiadói Alapítvány, 1994. 141 o. (Gyüszí 1994), ill. Germuska Pál: Az 1956-os forradalom Tatabányán. Kronológiai vázlat. In: Évkönyv III. Budapest, 1956-os Intézet, 1994. 197-219. o. (Germuska 1994), Germuska Pál: Komárom megye. In: Szakolczai Attila (szerk.): A vidék forradalma, 1956. II. kötet, Budapest, 1956-os Intézet – Budapest Főváros Levéltára, 2006. 213-255. o. (Germuska 2006).

2 Gyüszí (1994) 18-23. o., Germuska (1994) 199-200. o.

Közben, ezzel párhuzamosan egy másik tüntetés is szerveződött Óvárosban, ahol a Belügyminisztérium (BM) városi osztálya előtt kezdett el demonstrálni egy csoport a reggel röplapozó fiatalok szabadon bocsátásáért. Délután öt óra körül elfoglalták a Bányász rádió stúdióját, hogy a követeléseiket bemondhassák. Ezt követően a városi pártbizottságot fogták körül (ahonnan Havasi Ferenc megyei másodtitkár és Kutrucz Béla megyei párt-, és tömegszervezeti osztályvezető a hátsó kijáraton menekült ki). A tüntető tömeg ezt követően megindult Újvárosba, ahol az este folyamán a Hunyadi János Tiszti Továbbképző Iskola laktanyáját, és a BM megyei főosztályát is elfoglalták, előbbi helyszínen az ott tárolt fegyvereket is megszerezve (négy golyószóró, mintegy 80 puska, néhány géppisztoly, közel 140 pisztoly).³ Közben a X-es aknai rabmunkahelyről is kiszabadultak a fellázadó elítéltek, az őrség itt nem lépett fel ellenük, a BM központi ügyeletétől engedélyt kapott a rabok szabadon bocsátására (a szomszédos Oroszlányban sajnos fegyverhasználatra is sor került a kitörő rabok ellen).

A laktanyában megszerzett fegyverekkel a felkelők teherautókon, csoportosan indultak Budapestre, hogy bekapcsolódjanak az ott zajló fegyveres küzdelembe, azonban a fővárost nagyon kevesen érték el, mivel Budakeszi térségében egy magyar katonai alakulat feltartóztatta őket (néhány, Budára bejutó tatabányai fegyveres a Széna téri felkelőcsoporthoz csatlakozott).⁴

A forradalom és szabadságharc első áldozata is 1956. október 26-án került regisztrálásra Tatabányán, bár a halálához vezető események a város határán kívül történtek. Juhász József 30 éves bányász e napon került állami halotti anyakönyvezésre Tatabányán, akinél a halál okát „koponyalövés”-ként regisztrálták. Juhász az oroszlányi Közérdekű Munkák Igazgatósága (KÖMI)-tábor rabja volt, nyilvánvalóan az aznap napközben onnan kitört elítéltekre lőtt sortűz áldozatává vált, akit a sebesültekkel együtt hoztak be Tatabányára, feltehetően már holtan. (Halála helyeként a tatabányai kórház címe van megadva, de ez általános az állami halotti anyakönyv vonatkozó kötetében, és a sebesülése jellegéből adódóan okkal feltételezhető, hogy már holtan szállították be oda, nem ott halt meg.)⁵

A forradalom erőinek győzelmét követően Tatabányán október 27-én délelőtt a Bányász rádióban kezdték meg a helyi forradalmi tanács megszervezését. A nap folyamán egy ideiglenes intézőbizottság jött létre, többek között dr. Klébert Márton főorvos, dr. Berinkei Kornél orvos, dr. Molnár István ügyvéd, Mazalin György és dr. Tima Endre tanárok, Solymos Mihály főmérnök (mint a Tatabányai Szénbányászati Tröszt képviselője), valamint a közigazdászként B listázott, fizikai

---

3 Germuska (2006) 224. o.

4 Germuska (2006) 223-224. o.

5 Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára (TMJVL) XXXIII/1. Tatabánya I. akvi körzet 1956. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 239. fsz. bejegyzés.

munkát végző Horváth Endre, a VIII-as akna vájárjának részvételével. Egy nagygyűlésre is sor került a Népházban, ahol a megjelentek – munkahelyeik kellő felhatalmazása híján – közfelkiáltással szavaztak bizalmat az ideiglenes testületnek.⁶

Október 27-hez kötődik Komárom megye egyik legtragikusabb eseménye a forradalom és szabadságharc során: a baji sortűz, melynek során nyolc fő veszítette életét. E nap délutánján környékbeli (bányász) fiatalok a baji páncélos laktanyához mentek egy teherautóval fegyvereket kérni, hogy a budapesti harcokhoz csatlakozzanak. A csoportot nem engedték be a laktanyába, elküldték őket, majd a már megfordult teherautóba hátulról légvédelmi gépágyúval belelőttek. A sortűz nyolc halálos áldozata több aspektusban is Tatabányához kötődik: itt is temették el őket október 31-én és Tatabányán is anyakönyvezték őket (utólag, 1957 márciusában). Mindnyájuknál „lőszerrobbanás” szerepelt a halál okaként és mindnyájuknál Tatabánya szerepel a halál helyszínéként is, mindkét adat – vélhetően szándékosan – tévesen. Közülük egy fő volt tatabányai születésű: Kovács Nándor, aki 1929. március 28-án született Felsőgallán és Újvárosban lakott, és két további személy volt tatabányai illetőségű (a Kiskőrösön 1938-ban született, Tatabánya Síkvölgyön lakó Némedi László és a Domoszlón 1939-ben született, a Péch Antal Bányaiipari Technikumban tanuló, az iskola VI-os telepi Füzes utcai diákotthonában lakó Knáb Vilmos János, aki a legfiatalabb áldozat volt).⁷

Tatabányán október 28-án az üzemek munkástanácsainak küldöttei a Népházban tartott tanácskozásukon elfogadtak egy 16 pontos programot (mely gyakorlatilag az országosan ismert 16 pontos program követeléseit vette át), ezt eljuttatták a kormányhoz is. Ennek elfogadásától, illetve végrehajtásától tették függővé a munka felvételét. A délutáni tanácskozáson megválasztották a városi forradalmi munkás-, és katonatanácsot is, melynek elnöke Horváth Endre, titkára dr. Klébert Márton lett, Tóth József ezredes a katonai erők, míg Szabó Viktor a Nemzetőrség parancsnoka lett. Horváth János az élelmezéssel és a szállítással kapcsolatos ügyeket intézte, Solymos Mihály a bányák és egyéb nagyüzemek képviselője lett, míg dr. Tima Endre a sajtó és tájékoztatás felelőse lett. Mazalin György a megalakuló munkástanácsokkal tartotta a kapcsolatot, Dr. Berinkei Kornél az energiaügyek felelőse lett, Reményi István az energiaügyekkel foglalkozott, dr. Molnár István a jogi-, és közigazgatási feladatokat intézte, Vladár Ervin a járáások szervezésére kapott megbízást, az oktatás kérdései pedig Porkoláb Vendelhez kerültek.⁸

Mivel a kormány válasza késett, a bányászok másnap sem vették fel a munkát (csak a kórházi, és egyéb középületek fűtéséhez elegendő szén termeltek). Gál István, a Tatabányai Szénbányászati Tröszt igazgatója Czottner Sándor szénbányászati miniszternél elérte, hogy egy katonai repülőgépről munkára szólító röplapokat

6 Germuska (1994) 204. o.

7 TMJVL XXXIII/1. Tatabánya IV. akvi körzet 1957. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 11-18. fsz. bejegyzések, ill. Germuska (2006) 225-226. o.

8 Gyütszi (1994) 36-38. o.

szórjanak le a város felett, azonban ezt a forradalmi szervek sztrájktröresként értékelték, és Gált őrizetbe vették, ahonnan Solymos Mihály közbenjárására szabadult ki (másnap Gál őrizetbe vétele, majd elengedése megismétlődött, aki végül november 1-én elhagyta Tatabányát – a város szükségleteit meghaladó széntermelés egyébként november 2-ától indult meg).⁹

Közben a demokratikus szervezkedések is folytatódtak: Tatabánya küldöttsége különösen eredményesen vett részt a forradalom legnagyobb területi szervezetének, a Győrtől október 30-án este megalakuló Dunántúli Nemzeti Tanácsnak (DNT) a létrehozásában, majd működtetésében. A DNT másnap megválasztott, Szigethy Attila vezette három fős elnökségének egyik tagja a tatabányai Horváth Endre, a helyi forradalmi munkás-, és katonatanács elnöke lett.¹⁰

Szintén október 31-éhez köthető, hogy a forradalmi munkás-, és katonatanács már az újjáalakulóban lévő Szociáldemokrata Párt, illetve Független Kisgazdapárt képviselőivel tárgyalta a pártirodák visszaigényléséről, illetve elosztásáról. Ez alapján elmondható, hogy október legvégére, ahogy általánosságban az ország egészében, úgy Tatabányán is a munkásság támogatásával, a helyi értelmiség (tanárok, orvosok, mérnökök) vezetésével sikerrel lezajlott a rend helyreállítása, egy új rend alapjainak letétele. A széthulló tanácsrendszer romjain létrejött különböző elnevezésű forradalmi tanácsok rendszere november elejére megteremtette a konszolidáció alapjait. Ezeket az új forradalmi testületeket immár fenntartás nélkül követték a kormány fordulatát követő katonai alakulatok is. A megyei forradalmi szervezetek is november legelején jöttek létre: november 1-én alakult meg a Komárom Megyei Nemzeti Tanács, melynek ideiglenes vezetői Horváth Endre (elnök) és dr. Klébert Márton (titkár) lettek. Két nappal később került sor a végleges vezetőség megválasztására: az elnök maradt Horváth Endre, az ügyvezető Reményi István lett, míg titkárrá Vladár Ervint választották (a másnap bekövetkező események miatt ez a tanács már nem játszott szerepet a későbbiekben).¹¹

Az 1956. november 4-én, vasárnap hajnalban Magyarország ellen meginduló szovjet agresszió első napján a szovjet csapatok nem vonultak be Tatabányára, mivel a városban nem állomásozott magyar katonai alakulat. A szovjetek bevonulásának elmaradásában az is szerepet játszott, hogy a városi forradalmi munkás-, és katonatanács dr. Klébert Márton vezette küldöttsége felkereste a Tatán állomásozó

9 Ravasz Éva: Gál István 1917-1979. Egy bányagazgató portréja. Tatabánya, Tatabányai Bányász Hagyományokért Alapítvány, 2004. 46. o. (Ravasz 2004).

10 A rövid életű Dunántúli Nemzeti Tanács a szovjetek november 4-ei támadását követően szüntette be tevékenységét. Elnöke, Szigethy Attila elfogatása után, 1957. augusztus 12-én öngyilkos lett. Szigethy személyi titkára, Matavovszky Ádám 1956 novemberében elhagyta az országot, és az Egyesült Államokba emigrált, ahol a szerző 2016. november 15-én interjút is készített vele.

11 Germuska (2006) 231. o.

szovjet csapatokat, ahol abban állapodtak meg, hogyha a lakosság fegyelmezetten viselkedik, és a fegyvereiket beszolgáltatják, a szovjet csapatok nem szállják meg a várost.¹²

Annak ellenére, hogy a Vörös Hadsereg negyedikén nem vonult be a városba, a szovjetek elleni fegyveres ellenállás céljából több száz fő gyűlt össze – részben Tatáról – a Nemzetőrség által használt volt ÁVH laktanya előtt. Itt egy a gyülekezőknek hadianyagot szállító, lőszerrel – javarészt kéziggránátokkal – megrakott teherautó ismeretlen okból felrobbant, melynek következtében öten veszítették életüket, és többen megsebesültek. Ez volt Tatabánya város határán belül a forradalom és szabadságharc idején a legsúlyosabb emberáldozattal járó tragikus esemény. A halálos áldozatok közül három fő tatai nemzetőr volt: a Tóvárosban 1930-ban született Bódi Lajos gyári munkás, a szintén Tóvárosban 1930-ban született Pordán István ácssegéd, valamint a Mocsán 1936-ban született, ekkor már tatai lakos Pavlisz István kereskedősegéd. A nemzetőrök mellett egy Mezőkövesden 1935-ben született, tatabányai lakhelyű katona, Csathó Gábor őrzető volt a negyedik, fegyveres testületekhez tartozó áldozat. Rajtuk kívül meghalt egy fiatal fiú is, a Komáromban 1941-ben született, Tatabányán lakó Steiner János (aki bár szintén a helyszínen meghalt, anyakönyvezésére ismeretlen okból csak 1957 áprilisában került sor).¹³

Tóth József ezredes – a Hunyadi laktanya és a Nemzetőrség megyei parancsnoka – az ellenállást értelmetlennek látva a készülődést végül lefújta. Sokan ekkor elrejtették a fegyvereiket a várost övező hegyekben (melyek decemberben részben újra előkerültek).

A tatabányai munkástanácsok és általában a munkásság hevesen ellenállt a kommunista restaurációnak (Tatabányán már november 5-én megalakult a Havasi Ferenc vezette Magyar Szocialista Munkáspárt, az MSZMP – az MDP utódpartja – Komárom Megyei és Tatabánya Városi Együttes Ideiglenes Intézőbizottsága, mely cselekvési programot dolgozott ki az „ellenforradalom elleni harc” megszervezésére). Olaj volt a tűzre a már szintén november 5-én megalakult karhatalom (pufajkások), melynek tagjai Beer János tartalékos őrnagy vezetésével (Beer-csoport) számos esetben indokolatlan brutalitással léptek fel, mely végletekig kiélezte az ellentéteket.

Az ezt követő napokban Tatabánya környékén több alkalommal is összecaptak a szovjet csapatok a Budapestről nyugat felé visszavonuló, Ausztriába távozni szándékozó felkelőkkel. Ezek közül a legsúlyosabb összecsapás november

12 Gyüszí (1994) 48. o.

13 TMJVL XXXIII/1. Tatabánya I. akvi körzet 1956. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 222-224., ill. 231. fsz. bejegyzések, illetve 1957. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 94. fsz. bejegyzés. A tatai nemzetőrökről lásd még: Fakász Tibor: A forradalom tatai krónikája. In: dr. Némethi László (szerk.): A forradalom Tatán. Tata, Tata Város Önkormányzata, 1996. 106. o., ill. 138. o.

9-én történt Tarján térségében a Corvin-közből, rekvirált járműveken visszavonuló felkelők és a Vörös Hadsereg harckocsijai között, melynek következtében öt szabadságharcos elesett, többen megsebesültek.¹⁴

Tatabányán az első szovjet katonai parancsnokság, a Szovjet Kommendánsi Hivatal november 11-én állt fel, Volkov őrnagy parancsnoksága alatt, azonban szigorú rendszabályaiknak (sötétben kijárási tilalom, gyülekezés csak előzetes engedéllyel lehetséges, minden járműhöz mozgási igazolványt kell kérni, stb.) egyelőre nem nagyon tudtak érvényt szerezni. November közepén csökkent a térségen nyugat felé áthaladó menekültáradat, ekkortól a figyelem középpontjába a munkások által ismét fegyverként használt sztrájk, és az új hatalmi ágga váló munkástanácsok működése került. A nagy ipari központok részben telefonon, részben küldöttségek útján egymással is tartották a kapcsolatot. Tatabánya sztrájk kérdésében mutatott aktivitását több másik iparvidék munkássága is mértékadónak tekintette. Magán Tatabányán november 13-án alakult meg a megye kiemelkedő fontosságú forradalmi szerve, a Tatabányai Szénbányászati Tröszt (ideiglenes) Központi Munkástanácsa, mely másnap csatlakozott a megalakuló Nagy-budapesti Központi Munkástanácshoz. A következő napokban több aknaüzemtől is hurcoltak el a Beer-csoport tagjai munkástanácstagokat, valamint sztrájköröket.¹⁵

November 20-án a XV. akna mellett találták meg egy 40 év körüli, nem azonosított férfi holttestét, akinek erőszakos halála szintén a forradalom és szabadságharc eseményeihez köthető. Személyazonossága mellett a halála beálltának pontos idejét sem tudták megállapítani, oka azonban egyértelműen erőszakos volt: gyilkosság, agyrontcsolás, koponyarontcsolás került bejegyzésre az állami halotti anyakönyvbe (az áldozat sérüléseinek oka vélhetően fejlődés volt).¹⁶

November 21-én a tatabányai munkástanács két küldöttsége is a fővárosban járt. Az egyik bejelentette a tatabányai munkástanács csatlakozását az országos szervezethez, míg a másik a Parlamentben tárgyalta Apró Antallal, aki az ideiglenes pártvezetés gazdasági ügyekkel foglalkozó titkáráként képviselte a kormányt. A tatabányai küldöttség – szóvivőjeként Solymos Mihállyal – ragaszkodott a szovjet csapatok kivonásához, a többpártrendszer visszaállításához, ahhoz, hogy a Kádár-kormány közölje, mik a tervei a Nagy Imre-csoporttal, illetve szakmai kérdések terén ragaszkodtak a bányászok bérrendezéséhez, és kiemelt kedvezményekben történő részesítéséhez. Apró a kormány nevében ígéretet tett a bérrendezésre, és hogy hamarosan kormányzati lakásépítési program fog beindulni a bányavidékeken (a követelések egy részében ő személy szerint kompetens sem volt, és egyben valószínűleg válaszolni sem mert rájuk). Végül november 23-án a Magyar Államvasutak (MÁV) és az AKÖV képviselőivel együtt tartott értekezleten – mivel

---

14 Germuska (2006) 237. o.

15 Uo. 239-240. o.

16 TMJVL XXXIII/1. Tatabánya II. akvi körzet 1956. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 49. fsz. bejegyzés.

a követeléseik egy részének teljesítésére ígéretet kaptak, követeléseik fenntartása mellett a munka másnapi felvétele mellett döntöttek. Külön szóba került az is, hogy a karhatalom élére új parancsnok kerüljön, mivel a november második felére már mintegy nyolcvan főre duzzadt Beer-csoportban nagyon laza volt a fegyelem, sorozatos atrocitásokat hajtottak végre, esetenként részegen is lövöldöztek - ezt még a szintén megalakuló és párhuzamosan működő katonai karhatalom is szóvá tette.¹⁷

November 28-án a tatabányai VI-os, VIII-as, XI-es, XIV-es és XV-ös aknáknak küldöttei munkásgyűlést tartottak a XI-es aknánál, melyen a munka felvétele ellen szálltak síkra, egyben a helyi munkástanács részéről jelen lévőktől a kormánnyal, személyesen Kádár Jánossal újabb tárgyalás kieszközlését követelték. A találkozóra végül sor került, november 30-án Kádár János Apró Antal kíséretében egy szovjet katonai helikopterrel érkezett Tatabányára (ez volt Kádár első vidéki útja). A tárgyalás tulajdonképpen eredménytelen maradt. Kádár – többek között – megígérte a pufajkások katonákkal történő leváltását is, ez azonban nem történt meg (a szénbányászok bérrendezésével kapcsolatosan azonban december 3-án megjelent egy kormányhatározat).¹⁸

December 5-én Budapesten a Kádár-kormány számos munkástanácsai vezetőt letartóztatott, másnap tiltakozásul Tatabányán sztrájkok és tüntetések voltak, melyek során a Beer-csoport leszerelését és a helyi rádió vezetésének leváltását is követelték. A tüntetések december 7-én is folytatódtak. A Beer-csoport Óvárosban a megyei pártbizottság épületébe vette be magát, ahol külső segítséget is kértek. Egy szovjet harckocsi mellett a honvéd karhatalom néhány tucat tagja is megérkezett, azonban utóbbiak a számukra is ellenszenves pufajkások érdekében nem avatkoztak be, és el is hagyták a helyszínt. Este a dühös tüntetők már kövekkel dobálták az épületet, mire a Beer-csoport a kitörés mellett döntött: a levegőbe, illetve maguk elé leadott géppisztolysorozatok közben kirohantak az épületből, közben a kint álló szovjet harckocsi is tüzelni kezdett, mire a tömeg gyorsan szétoszlott. Szerencsére itt csak sebesülések történtek, halálos áldozat ekkor nem volt.¹⁹

A december hetedikéi demonstrációt megtorlandó a következő napokon a karhatalom ismét számos letartóztatást eszközölt, mely csak olaj volt a tűzre, és ez nemcsak újabb munkabeszüntetéseket okozott, de jó néhány helyi lakos a novemberben elrejtett fegyvereit is elővette. A helyzet eskálálódásával kapcsolatban a rendőrség is kénytelen volt elismerni egy ekkori jelentésében, hogy „Tatabányán

---

17 Germuska (2006) 241-243. o.

18 Kádár tatabányai tárgyalásairól részleteiben lásd Germuska Pál: Kádár János Tatabányán 1956. november 30-án. In: Beszélő, 1996. október, 77-85. o.

19 Germuska (2006) 246-247. o., Kajári Erzsébet: Rendőrségi napi jelentések 1956. október 23.-december 12. Budapest, 1996. 415. o. (Kajári 1996), ill. Berki Mihály: Pufajkások. Budapest, Magyar Fórum Kiadó 1993. 157 o. Berki könyve is éles kritikával illeti a Beer-csoportot (92-95. o.). Sajnos a mű a december 7-én a pártbizottság épülete előtt történetekkel és több más aspektussal kapcsolatban is pontatlan, viszont mindenképpen említésre méltó, mivel Berki Mihály maga is a helyszínen tartózkodott a kivezényelt tiszt karhatalmi osztag tagjaként.

*a kialakult jelenlegi hangulathoz hozzájárult a helyi volt funkcionáriusokból alakult karhatalmi alakulattal szembeni ellenszenv, mely alakulatnak leszerelését már hetek óta követelik.*²⁰

A fegyveres ellenállás legfontosabb helyszíne a Felsőgallához tartozó, többségében bányászok lakta VI-os telep lett, ahol Lados István, Pendli József és Gerstmár János²¹ helyi bányászok vezetésével a helyi lakosokból alakult több tucat fős csoport állandó őrseget is szervezett, hogy megakadályozzák a karhatalom behatolását és az ott végrehajtandó letartóztatásokat, elhurcolásokat. Lados és Pendli eredetileg lőfegyverek nélküli őrseget szervezett, de december 8-án már lövések is eldőrdültek a telepen. A helyiek szerint a pufajkások lőttek először (a karhatalom ezt természetesen tagadta, és a helyi civileket okolta). Miután az elrejtett fegyverek előkerültek, előbb az ott erőt fitogtató karhatalmistákra lőttek rá a telepen, majd akkor is kézfegyvertűz fogadta őket, amikor egy szovjet páncélozott szállító járművel tértek vissza (a minden bizonnyal BTR-152 típusú járműben a nyitott küzdőtérben álló, géppuskakezelő szovjet katona is megsebesült, akinek az orrcimpáját lőtték el).²² Másnap este az ideges felkelők tévedésből az ügyeletes kórházi gépkocsit is tűz alá vették (ebben az is szerepet játszhatott, hogy az is elterjedt, miszerint a karhatalom mentőautókban csempészi ki a letartóztatottakat). Végül a karhatalom számottevő szovjet csapaterősítésekkel – két harcokocsival és harminc lövészkatonával – megtámogatva december 10-éről 11-ére virradó éjjel szabályosan megtámadta VI-os telepet, ahol utcáról-utóra előrenyomulva mintegy másfél-két órán át tartott a tűzharc (valószínűleg leginkább a védők lőszerének kifogytaig, bár a támadók sokkal több lövést leadtak). Több sebesülés is történt, és egy helyi huszonegy éves fiatalasszony, Gerencsér Mihályné (leánykori nevén Tallósi Éva, született 1935. február 6-án Felsőgallán) sajnos meg is halt a támadók heves, jelentős részben vaktában leadott kézfegyvertűzében. Őt a Füzes utcai házában (Füzes u. 28-11), miközben a tűzre rakott, hátulról, az ajtón keresztül érte géppisztolylövedéktől fejlövés, melynek következtében azonnal meghalt.²³

A Komárom megyei rendőrkapitányság egy másnap napközbeni jelentése három sebesülést és egy (le nem ellenőrzött adatok szerinti) halálesetet jelzett, míg egy esti, az előző 24 órára vonatkozó napi jelentés szerint három halálos áldozata volt az eseményeknek: „a VI-os telepen 10-éről 11-ére virradó reggelre

20 Kajári (1996) 478. o.

21 Gerstmár Gersmár, Gersmán és Gersmájér néven is szerepel a periratokban néhány helyen (a családnév leggyakoribb előforduló változata a Gerstmár, ezért ezt használjuk). A perben ő azért nem szerepel, mert 1957-ben elhunyt (keringett róla az a hír is, hogy vallatás közben agyonverték, ezt igazoló adatot azonban eddig nem sikerült találnunk).

22 Ez esetben nemcsak a szovjet katonának volt szerencséje, hogy nem néhány cm-rel hátrébb találta el a lövedék, hanem a VI-os telepieknek is, mivel ha lett volna szovjet halottja az ellenállásnak, biztosra vehető, hogy emiatt a megtorlás során is születtek volna halálos ítéletek.

23 TMJVL XXXIII/1. Tatabánya III. akvi körzet 1956. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 87. fsz. bejegyzés, illetve Gerencsér Mihályné hozzátartozóinak szíves közlése alapján.

lezajlott »fegyveres provokáció« következtében 3 fő polgári személy meghalt. Egy nő és 2 férfi. A karhatalmi egységből egy fő könnyű sérülést szenvedett, Vigh honv(éd) sz(áza)d(o)s.²⁴

Vigh százados géppisztolylövedéktől sebesült a hóna alatt, azonban mint kiderült, hátulról kapta a lövést, tehát „baráti tűz” következtében, egy rendőrtiszt fegyvere által sebesült meg (ez is jelzi, hogy a karhatalom egyes tagjai sokat vaktában lőttek a telepen). A fentebb idézett rendőri jelentésben említett további két halottat nem anyakönyvezték Tatabányán, a később keletkezett, részletesebb periratok egy részében a fiatalasszonyon kívül még egy halott fiatal férfi szerepel – sajnos név nélkül –, további halálos áldozat nem. Véleményem szerint a fentebb idézett rendőrségi jelentés ezen része pontatlan, és nem volt további két áldozat, mivel 1957 májusából két jelentés, valamint több későbbi tanúvallomás is egyértelműen összesen két halottat említ, köztük a fiatalasszonyt.²⁵

Fontos még megemlíteni, hogy 10-én este nem csak VI-os telepen volt lövöldözés: ugyanekkor az újvárosi vasútállomásnál is rálöttek egy rendőrrjárőrre, itt Barnák József rendőr tizedes a karján megsebesült.²⁶

Ez a tatabányai – leginkább VI-os telepi – tűzharc volt Magyarország területén az egyik legutolsó szervezett, fegyveres ellenállás a kommunista erők restaurációja ellen, külön kiemelendő, hogy mindez lakott területen történt, tehát a helyi bányászok szűkebb pátriájukat védték. Ennek az ellenállásnak lett a következménye a legtöbb, 25 vádlottat felvonultató tatabányai megtorló per is (Lados István és társai pere).

A munkabeszüntetés a VI-os telepi ellenállás leverését követően is folytatódott egy darabig Tatabányán, de egyre csökkenő intenzitással. Ekkorra láthatóvá vált, hogy a kádári hatalom egyre erősödik, és sikeresen konszolidálja pozícióját (a VI-os telepi ellenállás felszámolása után a tatabányai karhatalmi alakulatokat is egy közös zászlóaljba vonták össze, a Beer-csoport függetlenségét megszüntetve). December 11-én Solymos Mihály is lemondott a Tatabányai Szénbányászati Tröszt Központi Munkástanácsának elnöki posztjáról (utóda Felső József lett).²⁷

December 16-án egy 23 éves törökszentmiklósi születésű és lakhelyű csillés, Kovács Ferenc hunyt el a tatabányai kórházban, lőtt sérülés utáni tüdőgyulladás következtében (hogy mikor, és milyen körülmények között sebesült meg, arról pontos adatot eddig nem sikerült feltalálni).²⁸

24 Kajári (1996) 479. o., 505. o.

25 Egy 1957. május 3-ai tanúkihallgatási jegyzőkönyv, és egy május 22-ei, a kötetben is leközölt feljegyzés, valamint több tanúvallomás is összesen két halottat említ. A tanúkihallgatási jegyzőkönyv szerint a másik áldozat egy 19 éves fiatalember, tehát nem a 16-án elhunyt, 23 éves Kovács Ferencről van szó. Sajnos ezt a fiatal férfit az állami halotti anyakönyvi másodpéldányok alapján nem sikerült beazonosítani: ilyen korú, ilyen sérülés következtében elhunyt személy halotti anyakönyvezésére Tatabányán nem került sor.

26 Kajári (1996) 467. o.

27 Germuska (2006) 252. o.

28 TMJVL XXXIII/1. Tatabánya I. akvi körzet 1956. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 257. fsz. bejegyzés. A december 7-ei óvárosi sortűz, esetleg a 10-ei VI-os telepi lövöldözés lehet a legvalószínűbb

A hónap végével kapcsolatban két fontos esemény emelendő ki: december 29-én a tatabányai szénbányák munkástanácsi küldöttei leszavazták a városba viszatért Gál Istvánt, ő azonban ezt figyelmen kívül hagyva, a központi utasításokat követve folytatta igazgatói munkáját (a következő év elején Gál – minden bizonnyal propagandisztikus okokból – a karhatalom utódszervezetébe, a munkásőrségbe is belépett, a tatabányai zászlóalj alapító tagjai között volt).²⁹

December 30-án hajnalban a kádári konszolidáció hatására már zavartalanul tartóztatták le – Molnár László, az MSZMP megyei első titkára, Havasi Ferenc, Beer János, Baranya László ezredes és Tóth Károly rendőr ezredes együttes döntése alapján – a tatabányai forradalom vezetőit: Solymos Mihályt, dr. Klébert Mártont, Esztó Zoltánt, Mazalin Györgyöt, dr. Molnár Istvánt, és több üzemi munkástanács elnökét.³⁰

Szomorú záróakkordként 1957. január 20-án hunyt el a tatabányai kórházban a város környéki fegyveres konfliktusokban megsérült utolsó személy, egy tíz éves, Bokor Gábor nevű kisfiú (a halál okaként lőszérülés szerepel, további részletek nélkül). Mivel lakhelye Tornópuszta volt, feltehetően a november 9-én Tarjánban lezajlott összecsapás során érte őt lövési sérülés és fiatal szervezete ekkorra adta fel a küzdelmet a kórházban.³¹

Horváth Endre, a tatabányai események leginkább reflektorfényben lévő vezéralakja megérezve a veszélyt elhagyta az országot, így őt a megtorlás nem érte el. A tatabányai forradalmi eseményekkel kapcsolatos megtorlás a legsúlyosabban dr. Klébert Mártont érintette. A szegénysorból származó, tehetséges fiatal saját erejéből, tanulás mellett munkát vállalva végezte el az orvosi egyetemet. Ő volt a tatabányai forradalom egyik legnagyobb formátumú vezetője, akit intelligenciája, bölcsessége, élettapasztalata, kompromisszumkészsége predesztinált is erre. Ennek ellenére őt hurcolták meg a legjobban, ő kapta a legsúlyosabb börtönbüntetést, vele statuáltak példát. Elítélése következtében az ő pályafutása és élete siklott ki leginkább, mivel a súlyos börtönbüntetés teljesen tönkretette, és végül utódok nélkül, elfeledve hunyt el a rendszerváltoztatás előtt több mint egy évtizeddel. Rehabilitációjára gyakorlatilag máig nem került sor, nincsen emléktáblája, nincs róla köztér elnevezve sem, tartalékos tiszti rendfokozatát is elvették, ennek az orvos főhadnagy rendfokozatnak a helyreállítása sem történt meg mindmáig. Mivel erkölcsi rehabilitációja máig nem történt meg – ennek elérésében remélhetőleg ez a kötet is segít majd –, érdemes személyét, életét kicsit bővebben is bemutatni.

---

helyszín és dátum az eredeti sebesülésével kapcsolatban, de természetesen egy korábbi, novemberi, város környéki lövöldözésben is megsebesülhetett.

29 Ravasz (2004) 45-55. o., ill. Viktor Zoltánné (szerk.): 25. éves a tatabányai munkásőr egység. Tatabánya, Tatabányai Szénbányák házi sokszorosító, 1982. 46. o.

30 Germuska (2006) 253. o.

31 TMJVL XXXIII/1. Tatabánya I. akvi körzet 1957. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 25. fsz. bejegyzés.

Klébert Márton 1912. szeptember 29-én született Székesfehérváron, családja első gyermekeként (később még egy, felnőttkort megért leánytestvére született, egy öccse gyermekkorában elhunyt). Azonos nevű édesapja vasutas volt (előbb kocsifékező, majd kalauz). Édesapja 1926-os halála után a család anyagi helyzete nagyon megromlott. Klébert Márton már a középiskola mellett is igyekezett jövedelmet szerezni társai korrepetálásával, a saját tanulmányai finanszírozására. Végül Székesfehérváron érettségizett 1931-ben. Ezt követően, 1931 júliusától 1932 júliusáig Hajmáskéren, a 2. tüzérosztálynál önkéntes tüzérként szolgált, mivel elsőre nem vették fel az egyetemre. 1932 őszén kezdte meg orvosi egyetemi tanulmányait Pécsen, melyek 1938-ig tartottak. Az orvosi egyetem elvégzése után, 1938. szeptember-októberében a pécsi 4. tüzérosztálynál volt orvos. 1939-1941-ig Budapesten, a fogászati klinikán volt orvos gyakornok, közben 1940. júliusától októberig a pécsi 4. helyőrségi kórházban is szolgált. 1941-ben, a háborús szükségletek miatt áthelyezték a Rókus kórház sebészetére. Itt 1942-ben orvos főhadnagyi kinevezést is kapott, majd innen vezényelve, 1942. áprilisától 1943. áprilisáig a 10. könnyű hadosztály 10. sebesültszállító gépkocsioszlopának parancsnokaként a keleti hadszíntéren tartózkodott a Donhoz előrenyomuló magyar 2. hadseregnél. A hadműveleti területen 1943 elején, a visszavonulás során kisebb fokú fagyási sérülést is szenvedett.³² Hazatérése után a Rókus kórházból visszakérült a budapesti fogászati klinikára, ahol 1946-ig praktizált (fogszakorvos 1944-ben lett). 1946-48 között előbb rövid ideig magánpraxisban, majd mint bányakörzeti orvos tevékenykedett Száron. Végül 1949-től került a tatabányai kórház fogászatára, ahol 1955-től volt főorvos. Közben 1951-ben egy kötelező tartalékos tiszti tanfolyamot is elvégzett, ezután megerősítették tartalékos orvos főhadnagyi rendfokozatát. Mindig pártonkívüli volt.

A forradalomban betöltött szerepével kapcsolatban több aspektus is szóba került már ebben a bevezető tanulmányban. Mindenképpen kiemelendő, hogy 1956. október 27-én a megalakuló ideiglenes forradalmi intézőbizottság tagjává választották. Forradalmi gondolkodása mellett a jogszerűsége is törekedett, tompítani igyekezett az ellentéteket, így október 28-án egy lincselési kísérlet is megakadályozott (mely részben korábbi személyes ellentétek miatt eszkalálódott). A véglegesen megválasztott forradalmi munkás-, és katonatanács titkára is ő lett Tatabányán. A tanácsrendszer átszervezésével kapcsolatban számos hasznos javaslattal élt, de forradalmi megbízatását mindig ideiglenesnek tekintette, nem vágyott hatalomra, minél hamarabb vissza szeretett volna térni polgári, fogorvosi hivatásához. A november 4-ei szovjet agresszió idején, a polgári lakosság védelme érdekében a szomszédos Tatán állomásozó szovjet csapatokhoz ő vezette azt a küldöttséget, mely elérte, hogy a tatabányai polgári lakosság fegyelmezett viselkedéséért, és a fegyvereinek beszolgáltatásáért cserébe – mely utóbbit egyébként javarészt nem hajtottak végre – a szovjetek nem szállták meg a várost. Így a vér-

32 HM HIM Hadtörténelmi Levéltár Központi Irattára 305/52. sz. tiszti okmánygyűjtő.

ontást is sikerült elkerülnie. Bár a tatabányai munkástanács intéző bizottságába is beválasztották, erről lemondott, mert visszatért az orvosi hivatása gyakorlásához. Ennek ellenére az elsők között tartóztatták le. A győri megyei bíróság népbíróági tanácsa „a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével elkövetett bűntett” miatt 14 évi börtönre, egyes jogainak 10 évi eltiltására, és vagyoneklkobzásra ítélte, ezt a rendkívül súlyos az ítéletet a legfelsőbb bíróság sem enyhítette. Így ő kapta a tatabányai forradalmi vezetők közül a leghosszabb börtönbüntetést, mely a szegény, munkásszármazású, ennek ellenére „tudatos osztályellenség”-nek és az „ellenforradalom fő szekértolójának” minősített Klébertet teljesen tönkre is tette (felesége is a börtönbüntetése alatt vált el tőle, édesanyja is ekkor halt meg). Az Elnöki Tanács 1957. évi 107. számú, és a Honvédelmi Miniszter 1958. évi 0545. számú rendeletével mint „ellenforradalmárt” 1958 szeptemberében le is fokozták, elvették orvos főhadnagyi rendfokozatát.³³

Dr. Klébert Márton 1978. július 7-én hunyt el Gödön, szívinfarktus következtében (ekkor budapesti lakhelye volt).³⁴

---

33 Uo.

34 Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára XXXIII/1. Göd 1978. évi állami halotti anyakönyvi másodpéldánya, 49. fsz. bejegyzés.

A forráskiadványban megjelenő iratok, a fő tatabányai perek

Tatabányán a megtorlás sokakat elért, több mint nyolcvan személy elítélésére került sor a városban 1956. október-decemberében lezajlott forradalmi eseményekkel kapcsolatban, bár szerencsére halálos ítélet végrehatására a tatabányai forradalmi eseményekkel kapcsolatban nem került sor. A tatabányai események miatt eredetileg két főt ítélték halálra: első fokon Mazalin Györgyöt, őt államellenes szervezkedés kezdeményezéséért és vezetéséért, ennek részletei a kötetben a leközlött peranyagában megtalálhatóak (másodfokon ő végül három évet kapott – a rendkívüli mértékű enyhítés okaiban több egyéb körülményen túl szerepet játszott a jól megválasztott védőügyvéd személye is; Mazalin ügyvédje ugyanis a kor „sztárügyvédjének” is tekinthető dr. Major Ákos volt.)¹ A másik halálra ítélt a VI-os telepi decemberi fegyveres ellenállás egyik vádlottja, így a Lados-perben is XXIII-ad rendű vádlottként szereplő Nausch Rudolf volt. Őt a VI-os telepi fegyveres ellenállás leverése után azonnal, 1956. december 11-én életbe lépő statárium következményeként ítélték halálra: december 14-én egy razzia alkalmával két géppisztolytárat találtak nála töltényekkel együtt, majd a házkutatásnál fegyverek is előkerültek. Nauscht emiatt lőszer-, és fegyverrejtegetésért Budapest Helyőrség Katonai Bírósága rögtönítélő bíraskodással, pillanatok alatt, 1956. december 16-án halálra ítélte, ezt szerencséjére az Elnöki Tanács öt nappal később életfogytiglani börtönbüntetésre változtatta (Nausch a Lados-perben is kapott még első fokon négy évet, melyet másodfokon két évre csökkentettek).²

A forráskiadvány a tatabányai forradalmi események három fő perének anyagából közöl részleteket, melyekben a város forradalmi eseményeiért elítéltek többsége is szerepel (ennek alapján a dokumentumok három nagy csoportra is vannak osztva, értelemszerűen a három fő perhez kötődően). Ezek közül a perek közül az első a dr. Klébert Márton és társai pere, melyben a tatabányai városi forradalmi munkás-, és katonatanács vezetői – illetve egy részük – szerepel, hiszen nem mindenki volt elérhető az országot elhagyók miatt, és egyes esetekben előfordult az is, hogy vezetők más perekben szerepeltek, például Mazalin Györgyöt egy másik perben fogták vád alá, amelyről külön még részleteiben szó lesz. Fontos megjegyezni, hogy a dr. Klébert Márton és társai per iratanyaga hiányosan maradt fenn. A perrel kapcsolatban négy tatabányai forradalmi vezető letartóztatására

1 Dr. Major Ákos a Horthy-kor hadbírójából lett 1945-ben a Budapesti Népbíróság elnöke, majd 1946-48 között a Népbíróságok Országos Tanácsának (NOT) elnöke is volt. 1954-től egyéni ügyvédi praxist folytatott.

2 Az első 1956-os kivégzettet, Soltész József 1956. december 15-én lőtték agyon Miskolcon, szintén fegyverrejtegetés miatt. Komárom megyében is volt ilyen áldozat, egy kesztölci nemzetőr, Minczér József, akit fegyverrejtegetés miatt 1956. december 20-án végeztek ki Budapesten.

került sor: dr. Klébert Márton, dr. Molnár István, dr. Tima Endre és Horváth János kerültek előzetes letartóztatásba 1957. május 12-én. Közülük végül dr. Klébert, dr. Molnár, és dr. Tima elítélésére került sor, a vezetők közül dr. Klébert nyakába varrtak szinte mindent. (Az I. rendű vádlott dr. Klébert 14 évet kapott, melyet a másodfokú bíróság is helyben hagyott, a II. rendű vádlott dr. Molnár 7 évet kapott, melyet szintén helyben hagyott a másodfokú bíróság, míg a III-ad rendű vádlott dr. Tima első fokon nyolc éves börtönbüntetést kapott, melyet a másodfokú bíróság öt évre enyhített.)

A per hiányosan fennmaradt iratanyagából leközlésre kerülnek dr. Klébert Márton egybefűzött kihallgatási jegyzőkönyvei, valamint Horváth János és Szerdahelyi Pál kihallgatási jegyzőkönyvei (mindketten szintén részt vettek a tatabányai forradalmi események szervezésében, irányításában, Horváthot le is tartóztatták, de végül nem ítélték el a perben). Ennek a pernek a vonatkozásában leközlésre kerül még egy szembesítési jegyzőkönyv Kozsel József alezredessel, aki a baji laktanya parancsnoka volt. Ez az 1956. október 27-ei baji sortűz, annak következményei, és érdemben elmaradt kivizsgálása miatt fontos.

A második nagy per, a 17 vádlottat felvonultató Mazalin György és társai per volt. Ebben Mazalinnak a tatabányai városi forradalmi munkás-, és katonatanács vezetésében játszott szerepe csak marginálisan szerepel, ez a per egy már a forradalom bukását követő időszakban zajlott szervezkedéssel kapcsolatos. Ez a szervezkedés nem volt igazán jelentős, inkább csak gondolati szinten létezett, és valójában nem is volt fegyveres (inkább csak sztrájk felvetése, illetve minimális röpcédulázás zajlott). A vádlottak részéről számos, nyilvánvalóan teljesen komolytalan állítás is elhangzott (114 „saját” fegyveres erdőben történő bűjtatása, két „saját” harckocsi, melyeket kenyérért cseréltek a szovjet katonákkal, Maléterrel való kapcsolat emlegetése, stb). Ennek ellenére rendkívül súlyos ítéletek kiszabására került sor, melyek jelentős részben annak voltak köszönhetőek, hogy a kádári erőszakszervek nagyon tartottak a „Márciusban Újra Kezdjük” (MUK) jelszavától, egy esetlegesen megismétlődő, nagyszabású forradalomtól. Ebből a perből az elsőfokú ítéletek mellett a másodfokú ítéletek is leközlésre kerülnek az elítéltek zöménél a számottevő enyhítések miatt, valamint egy további jelentés, mely az abszurd, kenyérre cserélt harckocsi történetét említi.

A harmadik per, a legtöbb, 25 vádlottat felvonultató Lados István és társai, a VI-os telepi decemberi fegyveres ellenállók pere több szempontból is unikális, és talán országos, illetve nemzeti szempontból is ez az ellenállás, illetve az ezt követő megtorlás számíthat a legnagyobb érdeklődésre, ezért ezzel kapcsolatban kerül leközlésre a legtöbb dokumentum. A kivonatolt tárgyalási jegyzőkönyv, és elsőfokú ítélet mellett 12 további érdekes, történeti szempontból fontos jelentés, feljegyzés, jegyzőkönyv is szerepel a kötetben a helyi rendőrség, a karhatalom, illetve egyéb érintettek beszámolóit, vallomásait tartalmazva (ezek részben szerepelnek a tárgyalási jegyzőkönyvben is, azonban eltérő részletekkel).

Végezetül fontos megjegyezni, hogy a vizsgálati-, és peranyagokban szereplő tanúvallomásokat, személyes megnyilatkozásokat, ítéletekben megfogalmazottakat kellő forráskritikával kell olvasni, és kezelni. Ennek természetesen az az oka, hogy a kádári szervek előtt álló vádlottak általánosságban immár a forradalomban játszott saját szerepüket igyekeztek kisebbsíteni, és politikai szempontból is igyekeztek azt nyilatkozni, amit kihallgatóik hallani szerettek volna (illetve maguk a kádári szervek az általuk keletkeztetett iratokban a saját világgépük, politikai nézetük szerint fogalmaztak). Azon, hogy az elítéltek esetlegesen ekkor már máshogy fogalmaztak, mint a forradalom napjai alatt, természetesen nem is kell csodálkozni, hiszen ezek az emberek ekkor szó szerint a bitófa árnyékában kényszerültek számot adni korábbi tevékenységükről. Részben azért kerül több minden leközlésre a Lados István és társai perből, mert abból jól látható az is, hogy a vádlottak sorozatban jelezték a rendőrségen ellenük a vallatás során alkalmazott brutális testi kényszert a kihallgató szerveknek tetsző vallomás kicsikarására és azt, hogy a kihallgatók számos esetben a vádlottak helyett írták meg a vallomásukat, azt utóbbiak ezeket esetenként úgy írták alá, hogy saját „vallomásuk” tartalmával nem is voltak tisztában.

Ennek ellenére a leközlött eredeti iratokban sok, rendkívül használható részlet maradt fenn az eseményekkel kapcsolatban, és általánosságban elmondható, hogy ezek az eseményekkel kapcsolatos legrészletesebb dokumentumok is. Ezért keletkezett ez a forráskötet is, melyet reményeink szerint haszonnal forgathat a jövőben mindenki, aki a tatabányai 1956-os eseményekkel, és az azokat követő megtorlással kapcsolatos részletekre kíváncsi.

A leközlött dokumentumokban az előforduló elütéseket, helyesírási hibákat igyekeztünk kijavítani, a személynevek írásmódját egységesíteni. Mivel a perek iratanyaga nem darabszinten rendezett, ezért csak a kötet adott részének elején szerepel az adott per iratanyagának a jelzete. Ezeket a pereket a Győr Megyei Bíróság Népbíróági Tanácsa tárgyalta, ezért a peranyagok a területileg illetékes levéltárakhoz kerültek, ezek a mai Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri (Mazalin-, és Lados-perek) és Soproni (dr. Klébert-per) Levéltárai. Ezúton is köszönjük a fentebbi intézményekben dolgozó kollégák segítségét, hogy lehetővé tették a vonatkozó iratok kutatását. Végül, de nem utolsósorban köszönjük az 1956-os Emlékbizottság támogatását, melynek segítségével lehetővé vált ezen kiadvány megjelentetése.

Dr. Klébert Márton és társai pere

Az iratanyag jelzete: Magyar Nemzeti Levéltár
Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, XXV.151.1

I/I. dr. Klébert Márton kihallgatási jegyzőkönyvei

B.M. Komárom-megyei rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály, Vizsgálati Aloszt.

Szigorúan Titkos!

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. május 17.

Dr. Klébert Márton
Székesfehérvár, 1912. szept. 29.
Schmiedtmájer Katalin
Magyar nemzetiségű
és állampolgár
orvos
büntetlen előéletű
Tatabánya, I. Ságvári E. u. 12.

Közlés: Közlöm Önnel, hogy kihirdetem az Ön ellen folyó büntetőeljárás okát:

Határozat
Terheltként való felelősségrevonásról.

A nyomozás adatai alapján alapos a gyanú, hogy
Dr. Klébert Márton az 1956. októberi események során aktív
szerepet vállalt, majd vezető szerepet vitt az ellenforradalom
alatt. Ennek alapján a BHÖ. 1. pont 1. bekezdésében felvett
népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szer-
vezkedés vezetése miatt terheltként való felelősségrevonását
elrendelem.

Tatabánya, 1957. május 17.

T. Z. rny.fhdgy.sk.

Kérdés! Közlöm Önnel, hogy egy határozat ellen a Bp. 136. §. /1/
Bekezdése értelmében panasszal élhet az illetékes

ügyészhez, továbbá, hogy joga van ügyében védőt választani. Nyilatkozzék a kihirdetett határozatról és a közlésről!

Felelet: A közölt határozat ellen panasszal élek az illetékes ügyészhez.

Dr. Klébert Márton sk.

Védőmül jelen pillanatban megnevezni nem tudok senkit.

Kérem a vizsgáló tisztemet, hogy ebben az ügyben feleségemmel lépjen érintkezésbe.

Dr. Klébert Márton sk.

Kérdés: Ön a kihirdetett határozat ellen panasszal élt. Indokolja meg részletesen a panasszal élés okát?

Felelet: Az államrendet, a kormányt megbuktatni nem akartam sohasem. A munkás-paraszt kormányt mindig elismertem és mellette e napokban is mindig kiálltam. Példa erre a győri küldöttekkel szemben a párt jelenlétében, amely egy nyolc tagú volt, nyíltan kiálltam. A párt mellett napról-napra nyíltan kiálltam. Korenkó pártfunkcionárius elfogatása, Tóth rendőr szds. városi rendőrkapitány elfogatását megtudva, azonnal elengedtettem az illetékesekkel, illetve lakásukra szállítottam. Városi és megyei pártfunkcionáriusok fizetésének nemzeti bank általi letiltását azonnal feloldattam és kézhez juttattam, vidékieknek autót biztosítva. Államvédelmistáknak megnyugtató üzeneteket adtam, illetve küldtem. A termelést szakmámban és környezetemben nem akadályoztam, sőt 1956. november elejével teljes kapacitásra állítottam az ellenőrzésem alá tartozó fogtechnikai vállalatot.

Ellenforradalmat nem akartam. A tatabányai eseményekbe 1956. október 27-én d.e. 11. órakor kapcsolódtam be. Az események viszont október 26-án zajlottak le Tatabányán az üzemekben. Délelőtt a sztrájk kezdett, közlekedés leállt, megkapták a fegyvereket a Hunyadiból és a Rendőrségtől, a foglyokat kiszabadították már úgy a bányánál, mint a rendőrségnél, a partházba behatoltak. Október 26-án mentek kb. 15 gépkocsival Budapestre harcolni.

Ezen események előkészítésében és véghezvitelében nekem semmi nemű szerepem nem volt. Az akkori újságok és rádió közlése szerint azt hittem, hogy egy szocialista reformmozgalomban veszek részt, hisz a honvédség parancsnoka Tóth ezredes és politikai vezetője Bódi őrnagy, a rendőrség megyei vezetője Tóth alezredes, a megyei és városi pártbizottság kb. 18 vezetője Havasi és Takács elvtársakkal az élen is jelentkeztek együttműködésre.

Fegyverem nem volt, illetve november 4-től szovjet engedélyes fegyverem volt november 10-ig. November 6-án lemondtam operatív bizottsági tagságomról és mindennemű politikai szereplésről és elfoglaltam kórházi munkahelyemet. Nem politikai karrier vitt a részvételre, hanem, hogy minden felesleges vérontást megakadályozzak. Ezt számtalan cselekedetem bizonyította is.

Kihallgatását megszakítom!

A felvett jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet átolvasás után aláírásommal hitelesítek.

Kihallgatást vezette:

T. Z. rny.fhdgy.sk.
alosztályvezető.

Dr. Klébert Márton sk.
kihallgatott.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. máj. 17.[...]

Kérdés: Mikor kapcsolódott Ön be az 1956. októberi eseményekbe?

Felelet: Én az 1956-os októberi eseményekbe 27-én délelőtt 11 órakor kapcsolódtam be.

Kérdés: Hogyan és milyen körülmények között?

Felelet: Fogászati rendelőmben, a kórházban, megjelent Berinkei doktor, nőgyógyász főorvos és említette, hogy a hallban lent vár Dr. Molnár István ügyvéd és menjek velük a bányász rádióhoz, mivel ott valami gyűlés van. Ez 1956. október 27-én délelőtt 10 óra körül volt. Én el is mentem velük a bányász rádióhoz.

Kérdés: Berinkei milyen szerepet vitt a kórházban?

Felelet: Én Berinkeivel és Dr. Molnárral az előtte való napokban nem beszéltem és nem tudom, hogy tettek-e valami előkészületeket, vagy tárgyaltak-e valakivel.

Kérdés: Dr. Molnár mit közölt Önnel mikor 1956. október 27-én találkoztak?

Felelet: Bővebbet semmit nem közölt, csak annyit, hogy lent a bányász rádiónál valami gyűlés van.

Kérdés: Dr. Molnár nem tartozott a kórházhoz. Ő nem közölte Önnel, hogy milyen célból kereste fel Önt és miért kell Önnek elmenni a gyűlésre?

Felelet: Határozottan állítom, hogy Dr. Molnár nem közölte velem, hogy milyen célból keresett fel és, hogy nekem miért kell elmennem a gyűlésre.

Kérdés: Folytassa tovább vallomását!

Felelet: Hármasban lementünk a gyűlésre. A gyűlésen ismerősöm, vagy barátom nem volt rajtuk kívül egy sem. A gyűlésen a következő embereket talál-
tam, akiket és ismertem: Dr. Tima Endre, Horváth János, Solymos Mihály, Vladár Ervin és ekkor mutatták be és ismertem meg Horváth Endre, Szabó Viktor, Mazalin György és még 20-30 személyeket, akiknek neveire nem emlékszem. Igen fontos személyiség Láng nevezetű, aki még sokszor fog szerepelni, aki pszichopata egyén. A gyűlésen látva a káoszt, zűrzavart, ott maradtam, és elvállaltam az egészségügyi dolgoknak a kézben tartását és egyben abban reménykedve, hogy az október 26-i eseményeknek véget tudunk vetni itt Tatabányán, s az ideiglenes munkástanács tagságot elfogadtam.

Kérdés: Ez a gyűlés a bányász rádiónál meg lett tartva vallomása szerint. Jelölje meg, hogy milyen helyiségben lett megtartva?

Felelet: Egy helyiségben van a bányász szakszervezet és rádió. A szakszervezet tanácskozási helyiségében. Vallomásomat kiegészíteni kívánom, hogy itt láttam a gyűlésen a szakszervezeti vezetőket, Holczinger Ferenc megyei I. sz. titkárt, Csabai Imrét, a Dolgozók Lapja szerkesztőjét.

Hány személy vett részt a gyűlésen?

Felelet: Ez egy szűkebb körű megbeszélés volt, amin kb. 30-40 személy vett részt. Az udvar pedig tele volt fegyveres emberekkel.

Kérdés: Ki hívta össze ezt az értekezletet?

Felelet: Nem tudom. Valószínűleg a pedagógusok.

Kérdés: Minek alapján történt az, hogy ki vehetett részt az értekezleten?

Felelet: A kérdésre nem tudok választ adni. Fogalmam sincs róla.

Kérdés: Ön mikor bement a tanácskozási terembe már tartott az értekezlet?

Felelet: Igen, már tartott, megbeszélés folyt.

Kérdés: Ki és mit beszélt az értekezleten?

Felelet: Zűrzavar volt és a tárgyra ahogyan most visszaemlékszem: ki, milyen reszortot vállaljon, erről folyt a megbeszélés. Ahogy visszaemlékszem nagyjából a következőképpen alakult:

Solymos Mihály szén, Dr. Tima Endre hírközlő, Csabai Imre újság, Dr. Molnár István jogi és szervezési, Szabó Viktor nemzetőrség, Dr. Klébert Márton egészségügy.

Be lett még választva a bizottságba Horváth Endre, Mazalin György, Holczinger Ferenc, ifjúsági vezetőnek, Vladár Ervin, Horváth János.

Majd megállapodtunk, hogy ezen a napon van az üzemekben a munkástanács választás, délután 4 órára a népházba hívjunk össze „forradalmi munkástanács” választó nagygyűlést. Emlékezetem szerint ezen az értekezleten másról nem volt szó. Emlékezetem szerint az értekező 2-3 órát tartott.

Eszembe jutott még, hogy az értekezleten szó volt a délutáni nagygyűlés programjáról, melynek összeállítására Dr. Tima Endre, Mazalin György kapott megbízatást.

Szabó Viktor olyan utasítást kapott, hogy fegyveres nem hagyhatja el Tatabányát és a fegyvereseknek az üresen álló Városi Rendőrkapitányságon kell tartózkodni, ahol a „nemzetőrség” parancsnokság volt. Ezen épületet Szabó Viktor jelölte meg székhelyének. Más dologra nem emlékszem.

Kérdés Hogyan volt az értekezleten arról szó, hogy ki milyen reszortokat vállaljon?

Felelet: Az értekezleten felszólalás alapján volt erről szó.

Hogy, kik és milyen alapon és mit szólaltak fel, azt nem tudom, mert magam is nagyon izgatott voltam. Egyik résztvevő a másikat ajánlotta a funkcióba. Ahogyan visszaemlékszem engem Dr. Tima ajánlott és Horváth Endre ajánlotta Szabó Viktort a „nemzetőrség” parancsnokának.

Kérdés: Kitől kapott ez az értekező arra utasítást, hogy ilyen tanácsot válasszon, valamint arra, hogy megszervezze a „nemzetőrséget”?

Felelet: Utasítást nem kapott senkitől tudomásom szerint.

Kérdés: Ön azt vallja, hogy nem kapott az értekező erre senkitől sem utasítást. Ha ez így van, akkor milyen alapon történt meg ez a választás?

Felelet: Ezen az értekezleten egy ideiglenes városi munkástanács intézőbizottságot választottunk a nagygyűlésig, amely az akkor gazdátlanul hagyott ügyeket fogja intézni.

Kérdés: Ebbe az ideiglenes munkástanácsba beválasztott személyeknek mi köze volt a munkásosztályhoz?

Felelet: Nehéz kérdés. E tagok az üzemekben lévő munkások által tartott gyűlésen meg voltak választva tanácstagnak. Pl. Horváth Endre VIII. akna, Dr. Tima Endre XIV.akna, Mazalin György pedagógusoknál, én a kórháznál, Solymos Mihály széntröszt. Nem volt megválasztva Dr. Molnár István, Lángot nem legálisan választották.

Kérdés: Ön mikor és minek lett megválasztva a kórháznál?

Felelet: Én nem tudom, hogy mikor lettem megválasztva a kórháznál. Berinkei és Újvári orvosok közölték velem, hogy megválasztottak munkástanács tagnak. Én azonban semmiféle ülésen nem vettem részt. Novemberben tekintettel arra, hogy Pilinyi munkástanács elnök engem „baloldali hintapolitikának” nevezett és mint ő mondotta „csak nyíltan kiálló és színt valló” személyekre van szükség. Ezenkívül el lett terjesztve V. nőgyógyászati dolgozó által, aki a széntrösztől hallotta, hogy tőlem óvakodni kell, mert „ÁVH besúgó” vagyok.

Kérdés: Ez az október 27-i délelőtti értekezlet legális értekezlet volt?

Felelet: Nem. Ez az értekezlet szerintem egyéni kezdeményezésre összehívott értekezlet volt.

Kérdés: Ki hívta ezt össze egyéni kezdeményezésre?

Felelet: Ismételten csak azt tudom mondani, hogy nem tudom, hogy ki volt az értekezlet egyéni kezdeményezője, de megítélésem szerint a pedagógusok közül lehetett valaki.

Kérdés: Mire alapozza Ön ezen feltevését?

Felelet: Nem tudom. Azért gondolom, mert 1956. október 23-án is a párt az ő kezdeményezésükre hívta össze az értelmiségi gyűlést. Megyei részről kezdeményezője ez a Láng nevezetű személy lehetett, aki most mint hegesztő dolgozott, azelőtt pedig közgazdász volt.

Kihallgatását megszakítom!

A felvett jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet átolvasás után aláírással hitelesítek.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.-
Tatabánya, 1957. június 4.[...]

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy az 1956. október 23-a előtti időben Tatabányán mikor és kik vetették fel az ú.n. „Petőfi kör” megalakításának gondolatát?

Felelet: Arról, hogy Tatabányán 1956. október 23-a előtt, vagy akár után felmerült volna a „Petőfi kör” létrehozásának gondolata, nincs tudomásom. Ilyen beszédtemát sem az események előtt, sem utána senkivel nem folytattam.

Kérdés: 1956. október 23-a előtt Tatabányán, milyen értelmiségi ankét volt?

Felelet: Tatabányán egy értelmiségi ankétról tudok, amely 1956. október 23-án este 19. h-kor lett megtartva a Zsdanov kultúrotthonban.

Kérdés: Kik kezdeményezték a fenti értelmiségi ankét összehívását?

Felelet: Az én tudomásom szerint az értelmiségi ankét megrendezését a Megyei Tanács Népművelési Osztálya készítette elő és rendezte meg.

Kérdés: Kik képviseltették magukat az összehívott értelmiségi ankéton?

Felelet: Az értelmiségi kategóriákból az ankéton képviseltették magukat orvosok, mérnökök, tanítók és tanárok. Az utóbbiból vettek részt a legnagyobb számban és szólaltak fel. A Megyei PB. részéről emlékezetem szerint kb. 10-11-en vettek részt Nagy Kálmán első titkárral egyetemben. A Megyei Tanács részéről is jelen volt Halász nevezetű egyén, aki az ankét technikai lebonyolítását végezte.

Megállapításom szerint a kérdéses értelmiségi ankéton kb. 500-an vettek részt.

Kérdés: Az értelmiségi ankéton csak meghívottak, vagy bárki részt vehetett?

Felelet: Emlékezetem szerint az ankétra meghívókat bocsátottak ki, de megállapításom szerint enélkül is bárki részt vehetett. Ezt arra alapozom, hogy én magam sem kaptam meghívót, azonban mégis minden akadály nélkül bejutottam az ankétra.

Kérdés: Mikor kezdődött meg az értelmiségi ankét és meddig tartott?

Felelet: Az értelmiségi ankét, mint már mondtam 1956. október 23-án este 19 h-ra lett meghirdetve. Azonban a bejelentett előadó Darvas miniszter késett, végül meg sem érkezett. Ennek következtében úgy volt, hogy az ankét meg sem

lesz tartva, míg végül Nagy Kálmán PB. első titkárt kérték fel az elnöklésre. Így is kb. 20.30 lehetett már, amikor kezdetét vette az ankét és kb. éjfélig, vagyis 24 h-ig tartott.

Kérdés: Hogyan folyt le az értelmiségi ankét és kik részéről milyen jellegű felszólalások hangzottak el?

Felelet: Az értelmiségi ankétot az említett Halász nyitotta meg, üdvözölte a megjelenteket és Nagy Kálmán PB. első titkárt, majd megnyitotta, illetve megadta a szót a hozzászólóknak. Nem emlékszem, hogy bevezető előadás hangzott volna el, inkább a felszólalók által felvetett kérdésekre adtak menetközben a Párt képviselői és más érdekeltek választ. Mint említettem, hogy a hozzászólók kb. 90%-a pedagógusokból, tanárokból, tanítókból tevődött ki. Ezeknek a beszámolásoknak a lényege a párt és a pedagógusok közötti viszony kérdése volt. Emlékszem, hogy az egyik pedagógusnő Nagy Kálmán PB. első titkár személyét támadta a tekintetben, hogy az egyik esetben letagadtatta Nagy Kálmán saját személyét, hogy bent van a hivatali szobájában. A másik pedagógus a fizetések rendezését és a nevelők nagyobb megbecsülését szorgalmazta. Az értelmiségi ankéton felszólalók közül utólag megismertem Mazalin György pedagógust, Dr. Tima Endre tanár-jogászt, Horváth János mérnököt és Láng nevű hegesztőt. Láng személyét kivéve a felsoroltak közül csak Dr. Timával voltam Kistarcsán az internálótáborban. Azonban az említettek felszólalásának tartalmára nem tudok visszaemlékezni.

Az elhangzott felszólalásokra a Párt részéről Király nevű és még egy ismeretlen egyén válaszolt. Az ankét tartama alatt közben szünet is volt elrendelve és ez alatt lett bekapcsolva a rádió és hallgattuk meg az ismeretes Gerő beszédet.

Kérdés: Ön kitől és hogyan értesült az értelmiségi ankétról?

Felelet: Emlékezetem szerint aznap délben szólt nekem az orvosi ebédlőben Dr. Ródé György, vagy Dr. Berinkei Kornél, hogy este elmegyek-e a meghirdetett értelmiségi ankétra. Együtt is mentünk el és hazafelé még csatlakozott hozzánk Dr. Kocsis és Dr. Ujvári orvos kollégák. Az ankét ideje alatt egy asztalnál ültem nyolc kórházi orvos kollégával.

Kérdés: Ön felszólalt-e az értelmiségi ankéton, ha igen, mi volt a felszólalásának lényege?

Felelet: Nem hogy én, de valamennyi orvos kolléga közül sem szólalt fel az ankéton senki.

Kérdés: Milyen hangulat uralkodott az ankéton résztvevők között a befejezés után?

Felelet: Ahogy fél év távlatából vissza tudok emlékezni, az egész értelmiségi ankét lefolyását az éles „kritika”, illetve a párt elleni támadás jellemezte. Ezt lehetett kiérezni az egyes felszólalásokból, de a résztvevők hangulatából is. A Gerő beszéd után kissé nyomott volt a hangulat, de az ankét befejezése után már félő volt, hogy az ankéton történtek rövidesen kimennek a köztudatba, nem is beszélve a Pestről érkező hírek hallatára.

Kérdés: Ön az orvos kollegáival milyen érzelmekkel távozott el az értelmiségi ankétról?

Felelet: Nekem az ankét után az volt a benyomásom hogy a Pártnak jobb „szónokokat” kellett volna „sorompóba” állítani. Mert a felszólalásokra nem adott a párt képviselője kielégítő választ, hivatkozva arra, hogy nem készült, csak úgy „ugrott” be. Ez csak fokozta a résztvevők szembenállását, nem is beszélve a pesti események hatásáról. Mindezekből arra lehetett következtetni, hogy a budapesti esemény Tatabányán is be fog következni. Ez az én benyomásom volt, orvos kollegáimmal útközben az ankét hatásáról nem beszéltünk.

Kérdés: Tud-e Ön arról, hogy az október 23-án megtartott értelmiségi ankéton budapesti kiküldöttek is résztvettek?

Felelet: Nem tudok erről, még utólag sem hallottam. Az igaz, hogy a megyei „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” megalakulása után Budapestről, az Írószövetségtől voltak itt megbízottak, de ez az események alatt történt és nem 1956. október 23-a előtt.

Kérdés: Önök közül 1956. október 23-a előtt kik tartottak kapcsolatot a budapesti Írószövetséggel és milyen volt a kapcsolat jellege?

Felelet: Tudomásom szerint közülünk senkinek nem volt semminemű kapcsolata a budapesti Írószövetséggel. Erről még utólag sem értesültem.

Kérdés: Tatabányáról kik vettek részt ismerősei, barátai közül az 1956 nyarán Budapesten a Központi Tisztiházban megrendezett „Petőfi körí” vitán, ahol Déry-Tardos pártellenes felszólalásai hangzottak el?

Felelet: Nincs tudomásom erről, hogy ezen a vitán barátaim, ismerőseim közül bárki is részt vett volna.

Kérdés: Az 1956. október 23-án megtartott értelmiségi ankétnak milyen hatása volt a tatabányai tüntetés, majd a fegyveres ellenforradalmi támadások előkészítésében és megszervezésében?

Felelet: Erről már csak azért sem tudhatok, mert én az értelmiségi ankét után, tehát 1956. október 23-tól október 26-án este 19 h-ig az orvosi rendelőben dolgoztam. A betegeken kívül mással nem érintkeztem, az ankét témájáról senkivel nem beszéltem.

Kérdés: Önnek az 1956. október 23-át megelőző időben a tatabányai honvédség és a rendőrség vezetői közül kikkel, milyen jellegű kapcsolata volt?

Felelet: 1956. október 23-at megelőzően csak hivatalos jellegű kapcsolatban álltam a tatabányai honvédség és rendőrség felső vezetőivel. Mint fogorvos 6 éven keresztül rendeltem a „Hunyadi” tisztképző laktanyában, ahol valamennyi vezető és beosztott tisztjeit ismertem, hiszen mint orvos kezeltem őket. Ugyanez vonatkozik a rendőrség vezető és beosztott tisztjeire is azzal az eltéréssel, hogy az utóbbiakat a rendelőben kezeltem. Pl. Tóth József h. ezredest a Hunyadi laktanya parancsnokát, akivel az események alatt együtt tevékenykedtem a „tanács”-ban. – A tanács katonauggyel nem foglalkozott egyszer sem. 2500 fő bízta meg Tóth ezredest a katonai ügyekkel. Én nem tevékenykedtem vele. Azonban az események előtt nevezettekkel hivatalon kívül sehol sem érintkeztem.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy Tatabányán kik kezdeményezték a tüntetések megszervezését és ebben Önnek milyen része volt?

Felelet: 1956. október 26-ig Tatabányán nyilvános tüntetés, illetve utcai felvonulás nem volt, legalábbis én nem tudok, még utólag sem értesültem. Nekem ez eseményekhez semmi közöm (nem volt).

Kérdés: Történtek-e olyan előkészületek Tatabányán, hogy a szegedi egyetemistákkal felvegyék a kapcsolatot, ha igen, kik részéről, és mi célból?

Felelet: Ilyen előkészületről Tatabánya részéről nem tudok, erről még később sem hallottam. Ellenben tudok arról, hogy 1956. október 30-án két egyetemista diákküldöttség kereste fel a megyei „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” vezetőit. Egyik küldöttség Budapestről az Írószövetségtől, a másik küldöttség pedig Sopronból volt, keresték a tanács vezetőit. Emlékezetem szerint mindkét küldöttség Horváth Endrével és Reményi Istvánnal tárgyalt, hogy pontosan milyen követelésekről tárgyaltak nem tudom, mivel nem voltam jelen a tárgyalásaiknál.

Kérdés: Tatabányán mikor és hogyan kezdődött az utcai tüntetés, kik szervezték s miként zajlott le?

Felelet: Amiről én tudok az 1956. október 26-án a déli órákban volt. A kórházi ebédlőből jöttünk ki ebéd után több orvos kollégával, így dr. Morvai Pál, dr. Pandur Ferenc, H. F. és másokkal, amikor tömegtüntetésre lettünk figyelmesek és kimentünk a bejárati kapu elé. Itt néztük végig, míg a tömeg a kórház elé ért, elénekelték a Himnuszt és azzal tovább mentek, mi meg visszamentünk a kórházba és végeztük a munkánkat. A tüntető tömeg kb. 70-80 fős lehetett, amelynek nagy része MÁVAUT alkalmazott és a Bányász Technikum hallgatói voltak. Középen egy fiatal barna nő vitte a nemzetiszínű zászlót, énekelték a himnuszt és kiabálták, hogy „aki magyar velünk tart!” s vonultak tovább. A tömegből név szerint csak Mazalin György tanárt és Nedermann karhatalmi szds.-t ismertem, de ezeket is csak utólag. Még aznap d.u. kb. 17 h-kor ugyancsak a fenti orvos kollégákkal az ablakból néztük végig a széntröszt felé vonuló tüntetőket, azonban hogy kik szervezték meg a tüntetést azt nem tudom, erről még utólag sem értesültem.

Kérdés: Ön tehát 1956. október 26-án még nem kapcsolódott be tevékenyen a tömegtüntetésbe, csak csendes szemlélője volt, abban semmi szerepe nem volt! Így volt? Nyilatkozzék!

Felelet: Igen, így volt. Csak másnap reggel a kórházban értesültem a történetekről.

Kérdés: Miről és kiktől értesült másnap a kórházban, hogy mi történt Tatabányán október 26-án este?

Felelet: 1956. október 27-én reggel kb. 8.15 h-kor értem be a kórházba. Ekkor már a fogászat dolgozói tárgyalták az október 26-i eseményeket. Elmondották, hogy az esti órákban a tüntetők „megkapták” a Hunyadi laktanya és a rendőrség fegyverkészleteit, a lefoglaltakat, elítélteket szabadon engedték. Utána több tehergépkocsival elmentek Pestre harcolni, akik közül már sebesülteket is hoztak vissza Tatabányára. Hogy ezeket melyik asszisztensnőm közölte, pontosan nem tudom, de feltételezem, hogy H. F., mert ő volt ilyen „jól értesült”.

Kérdés: Ki ad hitelt az Ön állításának, hogy Ön csak másnap a munkatársai elmondásából értesült ilyen lényeges ellenforradalmi akcióról? Mondja meg őszintén mikor és kik szervezték a honvédség és rendőrség elleni támadást, illetve lefegyverzést?

Felelet: Mást nem tudok mondani. Kérem kihallgatni H. F. és a többi asszisztensnőimet, akik el fogják mondani a fenti tényt, biztos vagyok benne. Azonban a fentieken kívül mást nem tudok mondani, mivel mást velem sem közöltek.

Emlékszem még, hogy a kérdéses témát azzal zártam le, mondván az asszisztensnőknek, hogy a rendeléseket végezzük el, mert még másnap is lehet valami zavargás, értesülve a pesti eseményekről.

Kérdés: A kihallgatását ideiglenesen megszakítom, a jegyzőkönyvet lezárom!

Felelet: A vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg. A jegyzőkönyvet helyesen vették fel, amit átolvasás után aláírok.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. jún. 19.[...]

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy Ön mikor és milyen körülmények között kapcsolódott be az ellenforradalmi felkelésbe?

Felelet: Mielőtt a kérdés lényegére válaszolnék, meg kívánom jegyezni, hogy én ellenforradalmi felkelésben – legalábbis tudatosan – nem vettem részt. Engem az események részvételében az vezetett és azzal a céllal kapcsolódtam be, hogy megfékezzük az újabb esetleges túlkapasokat Tatabányán, s biztosítsuk a rendet.

1956. október 27-én kb. d.e. 10 óra lehetett, amikor a rendelőintézetben jelentkezett Berinkei Kornél dr. kórházi főorvos, aki időközben disszidált, kért, hogy menjek át a „bányász-rádióhoz” ahol valami gyűlés lesz. Miután az ott lévő betegeket lekezeltem – addig Berinkei a rendelőben várakozott – Berinkeivel együtt mentünk le a kórház halljába, ahol a büfé előtt találtuk Dr. Molnár István ügyvédet. Ezután hármasban mentük át a bányász rádióhoz, illetve egy épületben lévő szakszervezeti helyiségbe.

Kérdés: Milyen célból hívta át Önt Berinkei a szakszervezeti helyiségbe?

Felelet: Berinkei Kornél azzal hívott át, hogy a fenti helyiségben gyűlés lesz. Hogy milyen gyűlés, és kik hívták össze, arról részleteket Berinkei velem nem közölt.

Kérdés: Berinkeit kik bízták meg, hogy Önt a gyűlés helyéről és időpontjáról értesítse?

Felelet: Erről nekem Berinkei sem akkor, sem pedig később nem tett említést, hogy neki ilyen megbízatása lett volna, bárki részéről. Nem is lehetett Berinkeinek ilyen megbízatása, mert a gyűlésre való meghívásomat kérekként eszközölte, vagyis nem-e volna kedvem átmenni a gyűlésre. Ebből gondolom, hogy Berinkei, mint kollégának, csak udvariasságból szólt be nekem, míg Molnár lent várakozott ránk a hallban.

Kérdés: Molnár István hogyan csatlakozott Önökhöz, őt is a Berinkei dr. hívta?

Felelet: Ezt nem tudom. Berinkei nekem a rendelőben Molnár személyével kapcsolatban csak annyit közölt, hogy Molnár István lent vár a hallban. Ebből következtettem, hogy együtt jöhettek át a szülészetről, ugyanis Berinkei szülészorvos, és Molnárnak a felesége is az.

Kérdés: Folytassa vallomását, miután hármasban megérkeztek a szakszervezet helyiségébe, kiket találtak ott?

Felelet: Megérkezésünk után a szakszervezeti helyiségben már jelen volt kb. 40-50 személy. Ezek közül látásból ismertem Solymos Mihály mérnököt, Dr. Tima Endre tanárt. Csabai Imre a „Dolgozók Lapja” szerkesztőjét társaságból. Az értelmiségi ankétról látásból ismertem Horváth János mérnököt, Mazalin György tanárt, Láng Ferenc hegesztőt, akikkel itt beszéltem először. Itt mutatták be Horváth Endre és Szabó Viktor vajúrokat, Holczinger Ferenc volt DISZ titkárt, Vladár Ervin tanárt. Más nevekre már visszaemlékezni nem tudok. Arra emlékszem, hogy voltak ott MÁVAUT-osok, fiatalok, az udvarban és az épületek környékén fegyveres motorosok, hogy kik voltak ezek, név szerint azt nem tudom.

Kérdés: Mi volt a célja a szakszervezet helyiségében összehívott gyűlésnek?

Felelet: A megérkezésem után értesültem arról, hogy az összehívott gyűlésnek a célja, hogy megválasszuk a városi Ideiglenes Intéző Bizottságot, kettő napi időtartamra.

Kérdés: Hogyan ejtette meg a gyűlés az Ideiglenes Intéző Bizottság megválasztását?

Felelet: Horváth Endre beszólította a jelenlévőket, hogy vonuljanak be a szakszervezeti helyiségbe. Itt bejelentette, hogy a kormány döntése alapján minden területen meg kell választani a Munkás Tanácsokat, ez már üzemekben folyik. Javasolta, hogy Tatabányán is válasszunk egy 10-15 tagú Ideiglenes Intéző Bizottságot, maximum 2 napi időtartamra, amely előkészíti az állandó központi városi Munkás Tanács megválasztását. Ezután hosszas vita és közbekiabálások közepette engem választottak meg „korelnöknek” tekintve, hogy a jelenlévők között én voltam a legidősebb. Miután elfoglaltam az elnöki tisztséget, csendre intettem a résztvevőket, és elfogadtuk, hogy az idő rövideje miatt a bizottság egyes tagjait ne szavazással, hanem külön-külön jelöléssel válasszuk meg. Ezt a résztvevők elfogadták, és kezdetét vette az Ideiglenes Intéző Bizottságok tagjainak a jelölése és megválasztása.

Kérdés: Milyen formában jelölték és választották meg a bizottság egyes tagjait?

Felelet: Az Ideiglenes Intéző Bizottság megválasztása és jelölése egyenként történt. Például Solymos Mihályt a bányaugyék intézésére javasolták, engem Berinkei az orvosegészségügyre, Szabó Viktort Horváth Endre a polgárőrség megszervezésére és így tovább. Miután a jelölés elhangzott, és a résztvevők részéről ellenvélemény nem hangzott el - nem is volt ilyen - megválasztottnak tekintettük.

Kérdés: Sorolja fel, hogy névszerint kik lettek beválasztva az Ideiglenes Intéző Bizottságba és kik, milyen ügyek intézésével lettek megbízva?

Felelet: Hogy pontosan hány tagú bizottság lett megválasztva, azt megmondani nem tudom. Akikre emlékszem ezek a következők: Solymos Mihály bánya-szén /volt Tatabányai Hazafias Népfront elnöke/, Dr. Tima Endre, hír-rádió,/ A Hazafias Népfront helyi titkára/, Holczinger Ferenc ifjúsági ügyek /volt megyei

DISZ-titkár/ Csabai Imre sajtóüggyek/a Dolgozók Lapja volt szerkesztője/, Szabó Viktor polgárőrség ideigl. parancsnoka /vájár/, Láng Ferenc élelmezés /hegesztő/, Mazalin György Munkás Tanácsok összekötője, Dr. Molnár István jogügyi-szervezési. Ezen kívül még be lett választva Horváth Endre, Vladár Ervin, Horváth János, Berinkei Kornél és Klébert dr. egészségügy. Azonban az utóbbiak megbízására már nem tudok visszaemlékezni.

Kérdés: Miután megtörtént a választás tartottak-e megbeszélést?

Felelet: Igen, tartottunk. A választás megtörténte után felkértük a jelenlévőket a helyiség elhagyására, a megválasztott bizottsági tagokon kívül, bejelentve, hogy pár kérdésben tárgyalást kívánunk folytatni.

Kérdés: Milyen kérdésekben folytattak megbeszélést és milyen határozatok születtek?

Felelet: A megválasztott Ideiglenes Intéző Bizottság első tanácskozásának az volt a célja, hogy Tatabányán a rendet és a közbiztonságot helyre kell állítani és a tegnapi /1956. okt. 26./ zűrzavaros állapotnak véget kell vetni. Ennek szellemében kezdődött meg a tanácskozás és hoztuk meg az alábbi határozatokat:

1./ Az üzemek – ahol még nem választották meg – sürgősen válasszák meg az üzemi Munkás Tanácsokat, ezzel párhuzamosan az üzemek az üzemi őrséget erősítsék meg.

2./ fenntartási munkára a bányászok feltétlenül jelenjenek meg és az erőműveket el kell látni szénnel.

3./ A fegyvereseket fel kell szólítani, hogy mindenki jelentkezzen a rádiónál a célból, hogy illetéktelenektől, fiataloktól be kell venni a kint lévő fegyvereket. A határozatban kimondtuk, hogy az ideiglenesen megbízott polgárőrség parancsnoka SzabóViktor alakítson egy csoportot, hajtsa végre a lefegyverzést a fenti személyeknél. Küldjön ki fegyveres őrzőkatokat a tatai, felsőgallai és tarjáni utakra a célból, hogy minden fegyveres csoport ki és bejövetelet Tatabányára akadályozzanak meg, a kiküldött járőrökkel motorosokon keresztül tartsa az összeköttetést. Biztosító járőrök szervezése forgalmasabb útvonalakon. E határozatra Szabó Viktor tette az előterjesztést, amit az Intéző Bizottság tudomásul vett. A határozatban azt is kimondtuk, hogy a polgárőrség tagjai csak tatabányai lakosok lehetnek, és a lehetőségek szerint bányászokból álljon.

4./ Meg kell szervezni az okt.29-én d.u. 16 h-ra a Népházban megtartandó nagygyűlés előkészítését a célból, hogy megválasszuk az állandó városi központi Munkás Tanácsot. Erről értesíteni kell minden egyes üzemi Munkás Tanácsot, hogy megbízólevéllel küldjék el megbízottaikat, a nagygyűlésre. A gyűlésprogram kidolgozásával a pedagógusok lettek megbízva.

5./ Az Ideiglenes Intéző Bizottság egyes tagjai önállóan semilyen kérdésben nem intézkedhetnek, csak közösen.

6./ A Munkás Tanácsok tagjai párttagok is lehetnek, hiszen a megválasztott Intéző Bizottságnak is a fele párttag, sőt két tag a pártvezetőségnek volt tagja.

Ezt üzemi érdeklődésre mondtuk ki határozatilag, hogy a párt ellen nem kívánunk dolgozni, így természetesen párttagokat is jelölhetnek a városi központi Munkás Tanácsba.

7./ Végül határozatban mondtuk ki, hogy a felsorolt határozatokat rádión keresztül naponta többször Tatabánya lakosságának tudomására kell hozni.

Kérdés: Megtörtént a felsorolt határozatok rádió útján való közlése Tatabánya lakosságának?

Felelet: Igen, megtörtént, sőt több esetben is be lett mondva a rádióba.

Kérdés: Miután végetért a tanácskozás mit csináltak, mivel töltötték idejüket?

Felelet: A tanácskozás befejezése után kb. d.u. 16 h lehetett, saját gépkocsimmal elmentem haza ebédelni, útközben még a fogászati rendelőbe is benéztem, és úgy mentem haza. Megebédeltem, közben feleségemnek elmondottam az okt. 26-i eseményeket, majd beszámoltam az aznapi szerepemről, amelyből kifolyólag össze is szólalkoztunk. Nem helyeselte a részvételemet. Majd kb. 17 h-kor gépkocsin visszamentem a rádióhoz.

Kérdés: Hogyan és kik ellenőrizték a tanácskozáson hozott határozatok végrehajtását?

Felelet: A határozatok ellenőrzéséről, illetve végrehajtásáról nem határoztunk. Mindenkinek a becsületére bíztuk, hogy a rá vonatkozó részt, minden ellenőrzés nélkül végrehajtják.

Kérdés: A rádióhoz való visszaérkezése után mit csinált, milyen célból ment oda ismét?

Felelet: A rádióhoz azért mentem ismét vissza, hogy távollétemben nem történt-e valami. Majd utána gépkocsival körüljártam Tatabányát két alkalommal, hogy nincs-e tüntetés, vagy csoportosulás. Miután semmi rendellenességet körutazásom során nem tapasztaltam, útba ejtettem Berinkei Kornél lakását, hazahoztam Újvárosba és kb. 21.30 h-kor elmentem haza anélkül, hogy bárkivel beszélgetést, vagy tanácskozást folytattam volna.

Kérdés: Ekkor már Önöknek volt fegyverük?

Felelet: Azt tudom, hogy nekem nem volt. Én csak nov. 5.-én kaptam a Hunyadi laktanyából egy TT gyártmányú pisztolyt, orosz engedéllyel, amit november 10.-én a karhatalomnak leadtam. Csak Szabó Viktorra emlékszem, akinél géppisztoly volt, másra nem emlékszem.

Kérdés: A kihallgatását megszakítom. A jegyzőkönyvet ideiglenesen lezárom.

Felelet: A vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, amit átolvasás után aláírok.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. június 26.[...]

Kérdés: Ön korábbi kihallgatása során vallomást tett arról, hogy 1956. okt. 27-én d.e. hozták létre az Ideiglenes Intéző Bizottságot a Szakszervezeti helyiségben. Tegyen vallomást arról, hogy a bizottság megválasztása után közvetlen kivel és milyen tanácskozást folytattak a Szakszervezeti helyiségben.

Felelet: Emlékezetem szerint 1956. okt. 27.-én d.e. az Ideiglenes Intéző Bizottság megválasztása után közvetlen senkivel tanácskozást nem folytattunk, de még az nap d.u. sem.

Tanácskozást a Párt képviselőivel emlékezetem szerint 1956. okt. 28-án vasárnap d.e. folytattunk a Szakszervezet helyiségében. Ezt a tanácskozást a PB. kezdeményezte, melyen a Párt kb. 10-15 küldöttel képviseltette magát, köztük Havasi, Takács, Nagyné, Vladár és mások, kiket névről nem ismertem. A mi részünkről a bizottság tagjainak többsége, kb. 10-12 fő jelen volt.

Kérdés: Hogyan folyt le a Párttal folytatott tanácskozás, milyen megállapodások történtek?

Felelet: A Párttal folytatott tanácskozás azzal kezdődött, hogy a kölcsönös kézfogás és bemutatkozás után a Bányász Szakszervezet helyiségében lévő tanácskozásszálhoz ültünk. Havasi PB. titkár emelkedett szólásra. Előadta, hogy a Pártnak tudomása van a tatabányai többpontos követelésekről, de azokkal csak bizonyos módosítások végrehajtása után tudnak egyetérteni, amit írásban fognak közölni. Havasi felvetésére Horváth Endre válaszolt, hogy azokat a gyűlés meg fogja tárgyalni és választ fogunk adni a Pártnak. Horváth Endre hozzáfűzte, hogy nem akarunk a Párt ellen dolgozni, hiszen az ideiglenes bizottságnak is kb. fele párttag volt. A tanácskozás lényege az volt, hogy megismerjük egymás álláspontját és ennek alapján olyan elvi megállapodás született, hogy kölcsönösen támogatjuk egymást munkánkban lehetőleg.

Kérdés: Tud-e arról, hogy 1956. okt. 27-én kiadtak Önök egy 14 pontos követelést sokszorosított formában, kb. 100 példányban, amit a Népházban tartott gyűlésen is ismertettek?

Felelet: Tudok erről, hogy ilyen volt és nyilván Havasi is erről beszélt a tanácskozáson. Azonban arról, hogy milyen pontokat tartalmazott e követelés, kik és hogyan csinálták, képtelen vagyok emlékezni, mivel még bele sem folytam. Már az előző kihallgatásomon elmondottam, hogy a hétfői /okt. 29-i/ Népházban

meghirdetett nagygyűlés előkészítésével, a napirendi pont kidolgozásával a pedagógusok lettek megbízva. Nyilván a követeléseket is ők adták ki, amit a Rádión magam is hallottam.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy 1956. okt. 27-én d.u. a Népházban milyen gyűlés volt, és az hogyan folyt le?

Felelet: Tudomásom szerint okt. 27.-én d.u. a Népházban nem volt gyűlés, legalábbis én részt nem vettem ilyen gyűlésen, csak hétfőn, okt. 29-én.

Kérdés: Válasza nem elfogadható. Büntársai szerint igenis okt. 27-én d.u. volt egy nagygyűlés a Népházban, ahol még le is mondott az Ideiglenes Intéző Bizottság, de újból meg lett bízva a hétfői gyűlés előkészítésével és az ügyek vite-lével! Megfelel ez a valóságnak?

Felelet: Előző válaszomat továbbra is fenntartom, mást nem tudok mondani.

Kérdés: Mikor, hol és milyen formában lettek kiosztva a bizottság tagjai között az egyes reszortfeladatok?

Felelet: Mint előzőleg vallottam már, a reszortfeladatok kiosztása okt. 27-én d.e., a közvetlenül a megválasztás után nagy vonalakban megtörtént. Lehetségesnek tartom, hogy ezen még vasárnap is /okt. 28. d.e./ történt bizonyos módosítás, de ez az események későbbi részében is megtörtént, hiszen főleg kezdetben mindenki mindennel foglalkozott, illetve semmi nem volt egy kiforrott valami.

Kérdés: Az 1956. okt. 29-én meghirdetett népházi gyűlésig az Ideiglenes Intéző Bizottság tagjai, köztük Ön is milyen intézkedést hoztak?

Felelet: A korábbi vallomásomban már elmondottam az okt. 27-én szombaton tett intézkedéseket, másról én nem tudok. 1956. okt. 28-án vasárnap emlékezetem szerint a bizottság semmi lényeges intézkedést nem hozott. Eseményként említhetem meg, hogy vasárnap foglalták el a fegyveresek nyilván Szabó Viktor utasítására, a két nap óta őrizetlenül álló városi kapitányság épületét. Ezt akkor tapasztaltam, amikor délután mentem vissza ebédelésről a Bányász Szakszervezetbe. Itt azért tartózkodtunk, hogy mindenkor tanácsot, felvilágosítást tudjunk adni a halaszthatatlan kérdésekben, mint pl. szülők keresték gyermeküket, vagy itt rekedtek el akartak jutni hozzátartozóikhoz, amik lényegében egész működésem alatt kitöltötték az időm 80-90%-át.

Majd d.u. amikor mentünk haza a Bányász Szakszervezetből, útközben bementünk a bizottság tagjai közül többen, így Horváth János, Horváth Endre én és mások a városi kapitányság épületébe. Itt közölte Szabó Viktor, hogy ki – és belépési engedélyt léptettek érvénybe, ellátja vele embereit és így szűnjön meg a ki – és bejárási az épületbe. Megállapodtunk abban, hogy a városi kapitány volt szobáját majd igénybeveszi a tanácsulések tartására. Ennek kapcsán a bizottság

tagjait is el kell látni az épületbe való belépési engedéllyel. Majd e rövid tárgyalás után visszatértünk ismét a Rádióhoz. Innen lényeges esemény, vagy intézkedés nélkül eltávoztunk lakásunkra.

Kérdés: Folytassa vallomását, az 1956. okt. 29-re meghirdetett gyűlésig, tehát hétfőn d.e. milyen tanácskozást folytattak, illetve intézkedést tettek?

Felelet: Mielőtt még a kérdésre válaszolnék, pótlólag el kell mondanom, hogy vasárnap d.u. Győrből a DNT két tagú küldöttsége keresett fel bennünket a Bányász Szakszervezet helyiségében. Érdeklődni jöttek a tatabányai helyzet felől. A győri küldöttek – akik megállapításom szerint waggongyáriak lehettek – Horváth Endrével tárgyaltak és meg is egyeztek, abban, hogy másnap – hétfőn – kora reggel Horváth Endre és Dr. Molnár István gépkocsival elmennek Győrbe. Majd a gépkocsit visszaküldik, hogy mi is, én, Dr. Tima Endre és Mazalin György utánuk mehessünk Győrbe.

Ezt abból a célból határoztuk el, hogy a győri Munkástanács működését tanulmányozzuk, tekintve, hogy a győri küldöttek tájékoztattak annak létezéséről, működéséről. Még vasárnap d.e. és d.u. két alkalommal Tatáról a páncélos alakulattal átjött egy küldöttség, egy tiszt és két-három hallgató vippon gépkocsival. Bejelentették, hogy Tatán is megalakult a „Forradalmi Tanács”, működik, és felajánlották, hogy amennyiben segítségre lenne szükségünk, úgy szívesen segítenek. Mi ezt megköszöntük azzal, hogy semmi segítségre szükségünk nincsen. Hétfőn /1956. okt. 29-én/ reggel kb. 8 h-kor bementem a Bányász Szakszervezetbe. Itt találtam már több bizottsági tagot. Miután az ott lévőkől értesültem, hogy az éj folyamán nem történt semmi különös, Horváth-Molnár a megállapodás szerint kora reggel elmentek Győrbe, vártuk a gépkocsit, – amely lehetséges rendőrségi Pobjeda volt – visszaérkezését, hogy mi is indulhassunk. Közben már 9 óra is elmúlt, még mindig nem jött meg a gépkocsi és félő volt, hogy nem érünk vissza időben a nagygyűlésre. Így elhatároztuk, hogy a Trösztől kérünk egy gépkocsit. Közben nem találtuk Gál igazgatót, csak kb. 10 h körül tudtuk megtalálni és fél 11 óra körül indulhattunk el. Megérkezésünkkor Győrben a „Vörös Csillag” presszóban találtunk rá Molnárékra, feketéztek. Érdeklődtünk, mi újság. Miután Horváth Endre közölte, hogy Győrben nincs semmi új, ittunk egy feketét és eljöttünk vissza Tatabányára. Senkivel nem tárgyaltunk s nem voltunk sehol.

Kérdés: Dr. Molnárék tárgyaltak-e a DNT tagjaival, ha igen kikkel és milyen kérdésekről?

Felelet: Hazaérkezésünk után Horváth Endremondotta el, hogy a „Győri Munkás Tanács” részéről Szigethy Attilával tárgyaltak. Hogy miről, azt nem tudom, mivel Horváth Endre csak annyiban tájékoztatott, hogy ott sincs semmi különös újság.

Kérdés: Folytassa vallomását, milyen jelentősebb esemény történt még hétfőn a népházi gyűlésig?

Felelet: 1956. október 29-én hétfőn d.e. 9 óra körül lehetett közvetlen a győri út előtt, jelentkezett a Bányász Szakszervezet helyiségében 3 honvédtiszt a „Hunyadi”-ból. Érkezésük célja az volt, hogy a tanács munkájába kívánnak bekapcsolódni. Rövid pár perces beszélgetésünk lényege az volt, ahol én is jelen voltam, hogy nem érünk rá, mert indulunk Győrbe és utána készülünk a gyűlésre. Szóltak a honvédtisztek – nevüket nem tudom – hogy a laktanyából elvitt fegyverek oktatási célokra készültek, át vannak fúrva, amik lövésekre nem használhatók és le nem adás esetén kárt, szerencsétlenséget okozhatnak az illetőknél. Ennek alapján szólaltam fel. d.u. a nagygyűlésen, ahol kértem az ilyen fegyverek lecserélését, vagy bevonását, mivel Tóth József ezredesék későn érkeztek, még a Rádió is bemondta ezt a felhívást. Győrből való visszaérkezésünk után igyekeztünk a gyűlésre, mivel már úgymint késve érkeztünk. Solymos Mihállyal kettesben mentünk fel a Bányász Szakszervezetből a Népházban folyó gyűlésre. Menetközben a Népház bejárata előtt lévő kíváncsiskodók megállítottak, érdeklődtek, hogy miről azt nem tudom, de nem is lényeges. Tény az, hogy arra lettünk figyelmesek, hogy /Szabó Viktor/ két fegyverese kíséri Korenkó László pártfunkcionáriust. Amikor közel értek hozzánk, Korenkó odaszólt nekem, hogy „látja főorvos úr” mit csinálnak velem?

Erre megkérdeztem a fegyveresektől, hogy milyen jogon kísérik be, mire az illetők azt válaszolták, hogy parancsot kaptak, hogy aki nem rendelkezik személyi igazolvánnyal, azt be kell kísérni a városi kapitányságra. Korenkó Lászlót is a kórház előtt igazoltatták, és mivel nem tudta kellően igazolni magát, így bekísérik. Én közöltem a fegyveresekkel, hogy Korenkó Lászlót azonnal engedjék szabadon, hiszen mindenki ismeri őt. A fegyveresek felszólításomnak nem tettek eleget mondván, hogy nekik be kell kísérni, és ha leigazoltatták csak akkor engedhetik el. Tudtukra adtam, hogy vigyék be Korenkó Lászlót, de meghagytam, hogy én jól ismerem őt, és a leigazoltatás után engedjék szabadon, azonnal.

Kérdés: Mi történt Korenkó László bekísérése után, meggyőződött-e Ön arról, hogy Korenkót valóban szabadon engedték?

Felelet: Nem tudom, hogy Korenkó Lászlóval mi történt bekísérése után. Tény az, hogy az eset lejátszódása után a Népház elől beküldtem velük egy előttem ismeretlen nevű MTH tanuló fiút a városi kapitányságra, hogy győződjön meg Korenkónak a kiengedéséről. Az MTH tanulófiú kb. ½ óra múlva a gyűlés közben közölte velem, hogy Korenkó Lászlót szabadon engedték. Ezt tudom a történetekről elmondani.

Kérdés: Hány órákor kezdődött a Népházban összehívott gyűlés, meddig tartott és kik képviseltették magukat a gyűlésen?

Felelet: Mint előzőleg már vallottam, hogy a Népházban meghirdetett gyűlés d.u. 16 h-ra lett kitűzve. Én Solymos Mihállyal kb. ¼ 5-kor érkeztem, és akkor vette kezdetét a tanácskozás. Azonban, hogy mennyi ideig tartott, azt nem tudom megmondani pontosan, mivel a gyűlés közben kb. 15 óra után áthívtak a városi kapitányságra, és már vissza sem mentem a tanácskozásra, mert közben befejező-

dött. A gyűlésen elsősorban a már megválasztott üzemi munkástanácsok küldöttei képviseltették magukat szabályos meghívólevelekkel ellátva. Továbbá ½ 6 óra körül a honvédség részéről Tóth József ezds. és több tiszt. Ezenkívül ugyancsak sok kíváncsiskodó személy tartozkodott ott, részben a terem, részben pedig a Népház előtt, hiszen tömve volt a mozihelyiség, meg a karzat is.

Kérdés: Hogyan folyt le a nagygyűlés, kik lettek beválasztva a tanácsba?

Felelet: A gyűlést Horváth Endre nyitotta meg. Röviden beszámolt az Ideiglenes Intéző Bizottság addig végzett munkájáról. Majd a jelenlévők követelésére bemutatkoztak a bizottság tagjai. Ezután az egyik felszólaló kérte a nagygyűlést, hogy a bizottságnak továbbra is szavazzon bizalmat, kiegészítve a választmányi tagjaiból. Ezt a jelenlévők elfogadták, majd kezdetét vette a választmányi tagok jelölése, kisüzemből egy főt, nagyüzemből két főt delegáltak a választmányba. A választmányi tagok jelölése után kb. 130 fő, ami később kb. 200 főre emelkedett –Tima Endre ismertette a 16 pontos követelést és a PB-nek a gyűléshez intézett levelét. Utána kezdetét vették a hozzászólások és folyt a vita, hogy milyen követeléseket küldjenek fel a kormánynak. A megbízólevelek összeszedése megtörtént, felszólítás alapján a megválasztott választmányi tagok és az Intéző Bizottság tagjai, köztük én is átmentünk a „Bartók” terembe megválasztani az Állandó Intéző Bizottság és az elnökség tagjait. Közben folyt a vita a nagygyűlésen, még este 19 h-kor is, amikor én eltávoztam.

Kérdés: A kihallgatását ideiglenesen megszakítom. A jegyzőkönyvet lezárom!

Felelet: Vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg. A jegyzőkönyvet helyesen vették fel, amit átolvastam és aláírtam.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. július 3-án[...]

Kérdés: Ön előző kihallgatása során vallotta, hogy Tóth ezredes, a Hunyadi laktanya parancsnoka is részt vett 1956. október 29-én a Népházban rendezett gyűlésen.

Tóth ezredes meg lett-e hívva a gyűlésre, vagy pedig önszántából jelent meg a gyűlésen?

Felelet: A gyűlésre csak az üzemek küldöttei lettek meghívva, mint már korábbi kihallgatásom során vallottam a gyűlés napjának délelőttjén három katonatiszt keresett fel bennünket, és azok közölték, hogy a délután tartandó értekezleten a Hunyadi laktanya is képviselteti magát. Mi azt mondtuk nekik, hogy gyertek.

Kérdés: A három katonatiszt Tóth ezredes utasítására jelent-e meg önöknél, vagy önszántukból?

Felelet: Erről nincs tudomásom.

Kérdés: Ön előző kihallgatása során vallotta, hogy Tóth ezredes két, Ön által ismeretlen tiszttel megjelent a gyűlésen. Tegyen vallomást arról, felszólalt-e Tóth ezredes és ha felszólalt, mit mondott el a gyűlésen?

Felelet: Tóth ezredes felszólalt a gyűlésen. Teljesen nem emlékszem vissza a felszólalására, mert én akkor a szavazatszedő cédulákat szedtem össze, illetve az üzemi meghívóleveleket. Arra emlékszem, hogy Tóth ezredes felszólalásában említette, hogy támogatja a munkástanácsot. Az ott jelenlevő hallgatóság közül többen közbeszóltak Tóth ezredes felszólalásakor, hogy vegye át a honvédség a nemzetőrség feletti felügyeletet, biztosítsák a közbiztonságot. Tóth ezredes erre azt felelte, hogy ez már folyamatban van és Bánhidán már működik egy őrs rendőr, honvéd és nemzetőr egyénekkel és tovább folytatják a szervezést. Az elmondottakon kívül másra nem emlékszem Tóth ezredes felszólalásából. Ekkor mi el is hagytuk a termet, és átmentünk az ugyancsak a Népházban lévő Bartók terembe. Annyit tudok még, hogy amikor Tóth ezredes megjelent a teremben, nagy tapsal fogadták.

Kérdés: Milyen céllal vonultak át a Bartók terembe?

Felelet: A Bartók terembe azzal a céllal mentünk át, hogy megválasszuk a „Forradalmi Munkástanács” elnökét és a többi funkciókat. A Bartók terembe 120 fős választmány vonult át.

Kérdés: Sorolja fel kiket ismert Ön névszerint a „Forradalmi Munkástanács” tagjai közül, és azok milyen funkcióba lettek beválasztva?

Felelet: Legelőször a „Forradalmi Munkás Tanács” elnökének megválasztása zajlott le. Először Felső József nevű személy lett javasolva, aki nem fogadta el. Utána emlékezetem szerint egy Boros nevezetű személy lett javasolva elnöknek, aki szintén nem vállalta azzal a kifogással, hogy ő nagyon exponált párttag volt. Hosszu huzavona után Horváth Endre lett megválasztva elnöknek, mint várja. Később derült ki róla, hogy közigazdász. Ezután ugyanazok lettek megválasztva a funkciókra akik már az ideiglenes Intéző Bizottságban is viselték ugyanazt a funkciót. Így dr. Tima rádió, Solymos Mihály szénügy, dr. Molnár István jogszervezés, Horváth János élelmezés, Mazalin György munkástanács-összekötő, dr.

Vladár Ervin járásokkal való összeköttetés, Reményi István iparügyi, Szabó Viktor nemzetőrség, Zempléni Pál nemzetőrségi ügyek vezetésével lettek megválasztva. A vezetőség kb. 20-21 fős volt és így még kb. 10-11 munkás lett bevásztva, akik közül csak Felső Józsefet ismerem. Meg lett még választva Holczinger Ferenc megyei DISZ-titkár ifjúsági ügyek vezetésére, azonban ő később elmaradt. Csaba Imre a hírlapügyekkel lett megbízva, azonban még aznap leváltották, mert tagja volt a Megyei Pártbizottságnak. Helyette emlékezetem szerint egy Batori nevezetű személy lett megválasztva a hírlap ügyekkel. Engem a „Forradalmi Munkástanács” titkárának választottak meg.

Kérdés: Milyen határozatokat hoztak a választás alkalmával?

Felelet: Határozathozatalra ekkor nem került sor, szó volt arról, hogy az erőművek szénellátásáról és a bányák fenntartásáról gondoskodni kell. Szó volt még arról is, hogy tárgyalni kell a megyei PB-al az üresen álló épületének ideiglenes átengedéséről.

Másra én nem emlékszem vissza és ezután engem el is hívtak a városi rendőrkapitányság épületébe.

Kérdés: Ki és miért hívta el Önt a Városi Rendőrkapitányság épületébe?

Felelet: Bejött a terembe egy általam ismeretlen fiatalember, és azt mondta azonnal menjek le a városi Rendőrkapitánysághoz, mert tűz van. Arra már nem emlékszem vissza, hogy ki hívatott engem.

A városi rendőrkapitányságra érve a kapitány szobájába vitt a fiatalember, hogy ott van a tűz. Amikor beléptem a szobába, egy pár fegyveres nemzetőr vitatkozott Tóth r. szds.-al, aki a városi kapitányság vezetője volt. A kályhánál fogták körül Tóthot és azt mondták neki, hogy ávós. Én ekkor azt mondtam, hogy félre, menjenek ki, takarodjanak. Erre sem akartak kimenni és ekkor az asztalt verve kiabáltam: „vegyék tudomásul, amíg én itt vagyok, addig egyéni akció nincs.” Ezután a nemzetőröket kilökdöstem az ajtón. Tóth r. szds.-nak megmondtam, hogy semmi bántódása nem lesz és azt is kérdeztem tőle, van-e lakása. Ő azt felelte Tatabányán nincs lakása, mire én megjegyeztem, hogy még a kórházba is befektetem, ha másként nem megy. Ő azt válaszolta nekem, nincs más óhaja, csak az, hogy juttassam ki a Hunyadi laktanyába. Én ezt a kérését teljesítettem is, és autóval elvittem a Hunyadi laktanyába. Mielőtt Tóth r. szds. elment volna a páncélszekrény kulcsát átadta az ott jelen lévő Horváth Jánosnak.

Kérdés: Horváth János végig ott volt a szobában?

Felelet: Horváth János végig ott volt a szobában, bár erre határozottan nem emlékszem. Azt határozottan tudom, hogy Tóth r. szds. átadta neki a páncélszekrény kulcsát.

Kérdés: Miért adta oda Tóth r. szds. a páncélszekrény kulcsát Horváth Jánosnak?

Felelet: Nincsen tudomásom arról, hogy Tóth r. szds. miért adta oda a páncélszekrény kulcsát Horváth Jánosnak. Határozottan nem emlékszem vissza arra, hogy Tóth r. szds. adta-e át a kulcsot Horváthnak, vagy a fegyveresek rakatták-e ki vele az asztalra. Arra emlékszem, hogy barna bőr kulcstartóban volt a kulcs.

Kérdés: Ön először azt vallotta, hogy Tóth r. szds. adta azt a kulcsot Horváth Jánosnak, utána pedig azt vallotta, hogy lehet, hogy a kulcsot a fegyveresek rakatták ki Tóthtól a kulcsot. Őszinte vallomást tegyen erről!

Felelet: Nem emlékszem arra, hogy a kulcsokat Tóth r.szds. adta-e át Horváth Jánosnak, vagy Horváth az asztalról vette-e fel. Azt tudom, hogy Tóth r. szds.-nak a cigarettedóznija az asztalon volt, ami arra enged következtetni, hogy a fegyveresek rakatták ki vele.

Kérdés: Hogyan tudja akkor, hogy a kulcsok Horváth Jánoshoz kerültek?

Felelet: Tóth r.szds. mondta azt, hogy a kulcsok itt vannak, erre határozottan emlékszem. Utána is láttam Horváth Jánosnál a kulcsokat és a páncélszekrény ki is lett nyitva.

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden erőszak és kényszer alkalmazása nélkül, önszántamból vallottam és elolvasás után aláírással igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. júl. 9.[...]

Kérdés: Milyen jogon foglalták el a középületeket?

Felelet: A középületek közül csak a Megyei Pártbizottság épületét foglalta el a „Forradalmi Tanács”, azonban azt sem önkényesen, hanem a Pártbizottsággal való tárgyalás után.

Kérdés: Önök a Városi Rendőrkapitányság épületét is elfoglalták!

Felelet: A Városi Rendőrkapitányság épületét a „nemzetőrség” foglalta el és a „Tanács” csak 2 napig volt ott. Addig is csak egy szoba állt a rendelkezésére.

Kérdés: A „nemzetőrség” a „Forradalmi Munkás és Katontanács” alá tartozott, tehát azt az épületet is Önök foglalták el.

Felelet: A nemzetőrség önkényesen, minden engedély nélkül foglalta el emlékezetem szerint a városi Rendőrkapitányságot. Mi nem is szólhattunk nekik abban az időben. Később fel lettek szólítva, hogy a Hunyadi laktanyába menjenek és emlékezetem szerint október 30-án, vagy 31-én el is hagyták az épületet. Ekkor dr. Radoychich György mentőfőorvos fel is keresett a Megyebizottság épületében és kérte az üresen álló városi Rendőrkapitányság földszintjét a mentők részére. Én azt válaszoltam nekik, hogy nem foglalkozunk épület átadással és az előbb-utóbb úgyis a rendőrségé lesz. 1956. október 31-én Budapestről lent voltak az SZDP részéről is, és a Párt üresen álló helyiségéből kértek. Ezek is el lettek utasítva.

Kérdés: A Párt részéről mikor és kivel tárgyaltak a Megyebizottság épületének átadásáról?

Felelet: Mint már az előző kihallgatásomon vallottam, 1956. október 29-én a választmány egy tagja javasolta, hogy folytassunk tárgyalást a Párttól a Megyebizottság átadására. 1956. október 30-án a Bányász Szakszervezet helyiségében megjelent Nagyné és Vladár nevű személyek a Párt részéről, a Megyebizottság átadására vonatkozóan. A mi részünkről kb. 10-15-en voltunk ott jelen. A Párt képviselői elmondták, hogy tudomásuk van arról, hogy a Megyebizottság épületét akarja a „Tanács”. Közölték velünk Havasi másodtitkár kérését, hogy nem felelne meg nekünk a városi pártbizottság épülete. Mi azt válaszoltuk, hogy maradjon csak a Megyei Pártbizottság épülete, mert ez vetődött fel korábban a „tanács” ülésén és amúgy is csak ideiglenesen kértük. Ekkor a Párt képviselői azt mondták, így is jól van, mert ők úgyis át akarják adni a Megyebizottság épületét Ifjúsági háznak.

Ezt követően átmertünk a Megyei Pártbizottság épületébe az átadásra. Ott szintén a nemzetőrök voltak, akik csak hosszabb veszekedés után hagyták el az épületet. Én veszekedtem a fegyveresekkel, hogy hagyják el az épületet és menjenek a Hunyadi laktanyába. Veszekedtem még azért is a fegyveresekkel, mert a páncélszekrény kulcsát ahol a pecsét is volt nem akarták átadni. A pecsét azért kellett, hogy a Nemzeti Bank tatabányai fiókja kiadjon 300.000 Ft-ot, a megyei pártapparátus fizetését. Végül is átadták a kulcsot és én is írtam egy pár sort, hogy a Nemzeti Bank fizesse ki az összeget, ezt alá is írtam. Ezután le lett zárva a páncélszekrény és a helység is, ahol volt. Ez nem is lett igénybe véve. Az emeleten kapott egy szobát a Párt, ahol tárgyalásait tarthatta.

Kérdés: Vallomásából kitűnik, hogy a megyei Pártbizottság épületében is nemzetőrök voltak. Kinek az engedélyével foglalták el azok az épületet?

Felelet: A Megyei Pártbizottság épületét Láng nevezetű „tanácstag” „csoportja” tartotta megszállva. Láng azért felelősségre is lett vonva és egyéb dolgokat is követett el a „tanács” engedélye nélkül. Láng emlékezetem szerint október 30-án ki is lett zárva a „tanácsból”, mivel nem tudta igazolni a Munkástanácsi küldetését. A „tanács” ekkor határozatot fogadott el, hogy Tóth ezredesék vegyék őrizetbe Lángot. Lángék még 26-án este foglalták el a Megyebizottságot.

Kérdés: Ki szervezte meg a fegyvereseket Tatabányán?

Felelet: 1956. október 27-én foglalkozott az „Ideiglenes Intéző Bizottság” a nemzetőrség megszervezésével. Határozat lett hozva, hogy a feloszlott rendőrség helyett nemzetőrséget kell szervezni, lehetőleg tatabányai bányászokból. Horváth Endre javaslatára Szabó Viktor lett megbízva a nemzetőrség megszervezésével. A határozatban az is benne volt, hogy a fiataloktól és azoktól, akiknek nincs személyi igazolványuk vonják be a fegyvereket. Ez ideiglenesen lett elhatározva a nagygyűlésig.

Kérdés: Milyen feladattal lett megbízva a nemzetőrség?

Felelet: A rend biztosítását kellett elvégeznie és ebből a célból mozgó járőrök lettek javasolva és ezenkívül fontosabb üzleteket kellett védeniük.

Kérdés: A nemzetőrség honnan lett ellátva fegyverekkel?

Felelet: Tudomásom szerint október 26-án a rendőrségtől és a honvédségtől szereztek a fegyvereket. Másnap 27-én amikor én is bekapcsolódtam az „Ideiglenes Intéző Bizottság” munkájába, már fegyverük volt a nemzetőröknek.

Kérdés: A rendőrség és a honvédség kinek az utasítására adta át a fegyvereket a „nemzetőröknek”?

Felelet: Nincs tudomásom arról, hogy kinek az utasítására adták át a fegyvereket a rendőrök és a honvédek. Erről nem is volt szó sohasem a rendőrség vezetőjével Tóth alezredessel és a Hunyadi laktanya parancsnokával Tóth ezredessel.

Kérdés: Kik és kinek az utasítására engedték ki az elítélteket?

Felelet: Nincs tudomásom arról, hogy kik és kinek az utasítására lettek kienvedve az elítéltek. Én csak 1956. október 27-én kapcsolódtam bele az eseményekbe és az elítéltek már 26-án ki lettek szabadítva. 26-án én este 20.00 óráig dolgoztam és utána hazamentem.

Kérdés: Mikor és milyen tárgyalásokat folytatott Ön Tóth ezredessel?

Felelet: Tóth ezredessel csak egy alkalommal folytattam tárgyalást 1956. november 4-én. Ekkor arra kértem, hogy jöjjön el velem Tatára parlamenterek a szovjet csapatokhoz. Több alkalommal nem folytattam tárgyalást Tóth ezredessel.

Kérdés: Mikor és milyen természetű tárgyalást folytatott Tóth alezredessel?

Felelet: Tóth alezredessel semminemű tárgyalást sem folytattam. A „tanács” gyűlésein többször felmerült, hogy egy rendőrkapitányt kell választani. Én ekkor mindig az mellett kardoskodtam, hogy nem kell új rendőrkapitány, mert Tóth alezredes megfelel. Javaslatom nem fogadták el, mert mindig leszavaztak azzal, hogy Tóth ávós volt, bár én hangoztattam, hogy nem volt ávós.

Megjegyezni kívánom, hogy Tóth ezredes és Tóth alezredes 1956. október 4-én (sic! november 4-én? - szerk.) este a „Tanács” feloszlása után eljöttek a lakásomra az én meghívásomra. A „Tanács” részéről is kb. 8-an megjelentek, így többek között Horváth Endre, dr. Berinkei Kornél, dr. Molnár István.

Ekkor elfogyott összesen két 7 decis üveg bor, egy ujjnyi kakaólikőr és mindenki egy dupla feketét kapott. Kb. másfél óráig voltak nálam, majd hazatávoztak.

A jegyzőkönyvbe foglalt vallomásom minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül tettem meg, és elolvasás után aláírással igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. július 11.[...]

Kérdés: 1956. október 29-én a Bartók teremben tartott gyűlés után hol tartottak értekezletet a „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” vezetősége részvételével?

Felelet: Emlékezetem szerint a Bartók-termi gyűlés után nem volt értekezlet a „Tanács” vezetőségének részére. Mint már korábban is vallottam, engem még a Bartók teremből elhívtak a Városi Rendőrkapitányságra és ott voltam egész este. Emlékezetem szerint másnap 30-án volt értekezlet a Széntröszt tanácstermében.

Kérdés: dr. Tima Endre vallomása szerint a Bartók termi gyűlés után volt értekezlet a vezetőség részére a szakszervezet tanácstermében, melyen Ön is részt vett.

Felelet: Emlékezetem szerint volt egy értekezlet, azonban pontosan nem emlékszem vissza, hogy október 29-én, vagy 30-án volt az értekezlet.

Kérdés: Sorolja fel, hogy az értekezleten kik vettek részt a vezetőség részéről?

Felelet: Emlékezetem szerint az értekezleten kb. 15-20-an vettek részt. Név szerint akikre emlékszem a következők voltak ott az értekezleten: Solymos Mihály, dr. Tima Endre, dr. Molnár István, Horváth Endre, Mazalin György, dr. Berinkei Kornél, Reményi István, Tóth ezredes, /ő kb. csak fél órát volt ott/. Többre név szerint nem emlékszem vissza.

Kérdés: Miről volt szó az értekezleten, milyen határozatokat hoztak?

Felelet: Két dologra emlékszem vissza az ott tárgyalt ügyekből. Felvetődött Láng nevű személy és Farkasdi László kérdése. Arra már nem emlékszem vissza, hogy ki vetette fel ezt a kérdést. Lánggal kapcsolatban megtárgyalta a vezetőség azt, hogy Láng szívet osztogatott engedély nélkül a külszíni munkásoknak és az üzeme kifogásolta, hogy Lángnak nem adott megbízólevelet. Még valami volt Lánggal kapcsolatban, azonban arra már nem emlékszem vissza. Az a határozat született, hogy Láng mondjon le önként és vonuljon vissza, ellenkező esetben a katonacsoport vegye őrizetbe pár napra, amíg ügye tisztázódik és a rend helyreáll.

Farkasdi László a stúdiónál kapuőr volt és szerzett valahonnan „Tanács” tagsági igazolványt és azzal szélhámoskodott. Részeg állapotban lövöldözött Mésztelepen és a cementgyár ideiglenes munkástanácsánál olyan híreket terjesztett, hogy zűrzavar van a „Tanács”-nál és, hogy Klébertet is le akarják tartóztatni. A Cementgyártól gépkocsikat és fegyvereket kért valamilyen akcióhoz, melyre már nem emlékszem vissza. Mi azt javasoltuk, hogy a Cementgyári Munkástanács tegyen úgy, mintha bele menne a dologba és közben szállítsa ki Farkasdit a Hunyadi laktanyába. Ez okt. 31-én meg is történt reggel 7 h körül. Solymos Mihály felvetette az értekezleten, hogy az Erőműnek szénre van szüksége és ezért meg kellene szavazni egy munkanapot. Ez meg is lett szavazva és egy nap termelés folyt, melynek eredményeképp kb. 250 vagon szén lett termelve az erőműnek, kórháznak, a lakosságnak. Másra nem emlékszem vissza, hogy tárgyalva lett volna az értekezleten. Megjegyezni kívánom, hogy emlékezetem szerint nem október 29-én, hanem 30-án volt az értekeztet, mert 29-én este én a Tatabánya-alsó vasútállomáson voltam, ahol leellenőriztem, hogy valóban van-e tej és élő marha az állomáson.

Kérdés: Mint már közöltem Önnel, dr. Tima Endre kihallgatása során azt vallotta, hogy október 29-én, a Bartók-termi gyűlés után volt az értekezlet. Dr. Tima vallomásaiban említi azt is, hogy az értekezleten szó volt arról is, hogy a Pártbizottságot is be kell vonni a „Forradalmi Munkás és Katona Tanács”-ba. Tegye meg ezzel kapcsolatban észrevételét!

Felelet: Arra emlékszem, hogy az egyik értekezleten felmerült annak a kérdése, hogy a Pártbizottságot be kell vonni a „Tanács” munkájába, azonban emlékezetem szerint ez nem 29-én volt, hanem később, amikor már a Megyei Pártbizottság épületében voltunk.

Kérdés: Ön későbbi időpontra teszi a Pártbizottság bevonásának kérdését. Ki vetette fel a Pártbizottság bevonásának kérdését és milyen határozatot hoztak?

Felelet: Arra már nem emlékszem vissza, hogy ki vetette fel a Pártbizottság bevonásának kérdését. A vezetőség két formában foglalkozott a Pártbizottság bevonásának kérdésével. Egyik az volt, hogy a választmány elé kell vinni a kérdést, a másik pedig, hogy a vezetőség szavazzon a kérdés felett. A szavazás mellett döntött a vezetőség és emlékezetem szerint 9:7 arányban le lett szavazva a Pártbizottsággal való együttműködés. Olyan határozat lett hozva, hogy később majd meg lesz vizsgálva a kérdés.

Kérdés: Sorolja fel kik szavaztak a Pártbizottsággal való együttműködésre és kik ellene!

Felelet: Nem tudom megmondani, hogy kik szavaztak az együttműködésre és kik ellene, mert amikor a szavazásra került a sor, engem telefonon kihívtak. Ha én benn lettem volna, biztos, hogy a Pártbizottsággal való együttműködésre szavaztam volna.

Kérdés: dr. Tima Endre vallomása szerint Ön is résztvett a szavazáson és a Pártbizottsággal való együttműködés ellen szavazott!

Felelet: Nem felel meg a valóságnak dr. Tima Endre vallomása, mert a szavazáson nem vettem részt, mert kint voltam.

Kérdés: Idézek dr. Tima 1957. július 10-én felvett jegyzőkönyvéből: „... A Bartók tereméből a „Vezetőség” a szakszervezet tanácstermébe ment és ott értekezletet tartott...”

„...A szakszervezetben 11-en vettünk részt a gyűlésen, erre határozottan emlékszem. Név szerint a következőket tudom, hogy ott voltak, Reményi főmérnök, Tóth ezredes, Horváth János, dr. Klébert Márton, dr. Molnár István, Mazalin György, Vladár Ervin, Solymos Mihály és én...”

„...Én felvettem, hogy vegyük fel a kapcsolatot a Pártbizottsággal és vegyük fel a Pártbizottság képviselőit a „Tanács”-ba. E javaslatom felett szavazás döntött. A szavazáson 7:4 arányban leszavaztak.” „... Mellettem szavazott Solymos Mihály, Tóth ezredes és Vladár Ervin...”

Tegye meg észrevételét dr. Tima vallomásával kapcsolatban!

Felelet: dr. Tima Endre vallomásával kapcsolatban az alábbi észrevételem van. Mint már előzőleg vallottam, szerintem nem október 29-én, hanem 31-én volt a Pártbizottsággal való együttműködés felvetve és nem a szakszervezet tanácstermében, hanem a Megyei Pártbizottság épületében. Azt pontosan nem tudom, hogy kik és hányan vettek részt az értekezleten, de emlékezetem szerint Tóth ezredes és Vladár Ervin nem vettek részt. Vladár Ervin október 29-én a Népházban, amikor a színpadra akart felmenni elesett és pár napig beteg volt és nem jött be. A szavazatok arányára nem emlékszem pontosan, de én nem vettem részt a szavazáson, mert mint ahogy vallottam, kihívtak akkor. Így tehát nem szavazhattam ellene. Arra sem emlékszem, hogy dr. Tima vetette-e fel a Pártbizottsággal való kapcsolat kérdését, vagy valaki más.

Kérdés: A „Forradalmi Tanács” a sztrájk vagy a munka mellett foglalt állást?

Felelet: A „Tanács” az ideiglenes sztrájk mellett volt. A „Tanács” alatt nem a vezetőséget értem, hanem az egész választmányt. Volt, amikor a vezetőség elhatározta a munkát, pl. mint már korábban említettem az egynapos termelést az erőműveknek és a kórháznak. A „Tanács” a sztrájk kérdésével sohasem foglalkozott.

Kérdés: Ön a sztrájkkal kapcsolatban először azt vallotta, hogy a „Tanács” a sztrájk mellett volt, majd megjegyezte, hogy a „Tanács” sohasem foglalkozott a sztrájk kérdésével. Itt ellentét van az Ön vallomásában. Tisztázza ezt a kérdést!

Felelet: A vezetőség felvetette a termelés problémáját, azonban a „Tanács” csak az egy napi termelést szavazta meg. Kifejezett sztrájktárgyalások nem voltak. Megjegyezni kívánom, én egyénileg nem voltam sztrájkpárti és november 6-tól dolgoztam is rendesen. A kórház és az erőmű is állandóan dolgozott.

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból vallottam és elolvasás után aláírással igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. július 13.[...]

Kérdés: 1956. október 30-án milyen tevékenységet fejtett ki Ön?

Felelet: 1956. október 30-án reggel kb. 8.00 óra körül be mentem a városi Rendőrkapitányságra. Innen lementem a bányász szakszervezet helyiségébe. A vezetőség tagjai közül többen ott voltak, így pontosan emlékszem Reményire és Horváth Endrére. Rajtuk kívül még többen ott voltak a vezetőség tagjai közül, azonban név szerint nem emlékszem pontosan a többiekre. Itt lett intézve a baji laktanyánál meghaltak temetésének kérdése is. Ez Mazalinra volt bízva. A Pártbizottság részéről eljött Nagyné és Vladár nevű személyek. A megyei Pártbizottság épületének átadása volt tárgyalva. Erről már korábbi kihallgatásom során vallo- mást tettem.

Kérdés: Ki bízta meg Mazalin Györgyöt a baji laktanyánál elesettek temetésének intézésével?

Felelet: A kérdéssel kapcsolatban csak annyit tudok, hogy október 27-én, vagy 28-án a baji laktanyánál ágyúval belelőttek egy teherautóba, melyen kb. 30 személy volt. Több halott lett és köztük tatabányaiak is voltak. Arról nem hallottam, hogy miért mentek autóval a laktanyához és miért lőttek beléjük. A tatabányaiak temetésével Mazalin volt megbízva, ő volt megbízva azzal, hogy beszédet is

mondjon a temetésen. A temetés 30-ra volt kitűzve, azonban koporsóhiány miatt maradt el a temetés. A tatai honvédzenekar is ott volt 30-án délelőtt és délután is, azonban nem volt temetés csak másnap.

Kérdés: Miután a Pártbizottság képviselőivel megbeszélték a Megyei Pártbizottság épületének átadását, mit csináltak?

Felelet: Emlékezetem szerint a Pártbizottsággal való tárgyalás után hazamentem ebédelni, majd újra visszamentem a megyei pártbizottság épületébe, ahol a szobák elosztásáról volt szó. Végso elosztásról nem határoztunk, hanem másnapra hagytuk. Estefelé emlékezetem szerint a Tröszt tanácstermében volt értekezlet, ahol a Pártbizottsággal való kapcsolat felvételéről volt szó. Mint már először jegyzőkönyvemben vallottam, én úgy tudom, hogy ez a tárgyalás október 30-án volt, és nem 29-én. A tárgyalás lefolyásáról már tettem vallomást. A tárgyalás befejezte után hazamentem.

Kérdés: 1956.október 30-án nem voltak Önök Győrben?

Felelet: Nem október 30-án voltunk Győrben, hanem előtte való napon 29-én, amikor a népházi gyűlés volt és evégett siettünk is haza. 1956. október 28-án a győri „Munkás Tanács”-tól két általam ismeretlen személy érkezett és azok azt mondták, hogy Győrben megalakult már a „Munkás Tanács” és azt is mondták, hogy nézzük meg a munkájukat, hogyan dolgoznak. A szakszervezet helyiségében zajlott le ez a beszélgetés, ahol a vezetőség közül többen ott voltunk, de név szerint nem emlékszem, hogy kik. Erre határoztuk el magunkat, hogy elmegyünk Győrbe megnézni hogyan működik a „Munkás Tanács”, mivel Tatabányán október 29-re volt kitűzve a választás. Másnap október 29-én reggel Horváth Endre és dr. Molnár István elmentek Győrbe és úgy lett megbeszélve, hogy dr. Tima, Mazalin és én megyünk utánuk. A déli órák körül mi is elindultunk Győrbe egy Pobjeda gépkocsival, amit Gál igazgatótól kértem el.

Kérdés: dr. Tima Endre ellenezte-e a győri utat?

Felelet: Nem emlékszem arra, hogy Tima ellenezte volna-e a győri utat. Az lehet, hogy a délutáni gyűlés miatt ellenezte – ez csak feltevés – azonban egyéb miatt nemigen ellenezte, mert az jött Győrbe, aki akart.

Kérdés: Győrben hova mentek, kikkel tárgyaltak?

Felelet: Győrben a Royal kávéház eszperesszója előtt állt Horváth Endréék autója. Mi is kiszálltunk az autóból és bementünk a presszóba. Ott volt Horváth Endre és dr. Molnár István. Kérdeztük tőlük mi újság, mire Horváth Endre azt mondta: semmi újság nincs, menjünk haza. Megittunk fejenként egy dupla feketét és közben Horváth Endre említette, hogy tárgyaltak Szigethy Attilával, de semmi újság nincs. A feketétet dr. Molnár fizette ki, majd elindultunk haza Tatabányára.

Kérdés: Részletesebben mondja el, mit mondott Horváth Endre Szigethy Attilával kapcsolatos tárgyalásáról?

Felelet: Horváth Endre csak annyit mondott, hogy Szigethy Attilával beszélt, de semmi újság nincs. Mást Horváth Endre nem mondott.

Kérdés: A győri ellenkormányossal kapcsolatban mit mondott Horváth Endre?
Felelet: Ellenkormányról szó sem volt.

Kérdés: dr. Molnár István is részt vett a Szigethy Attilával való tárgyaláson?

Felelet: Tudomásom szerint dr. Molnár is részt vett a Szigethy Attilával való tárgyaláson, hiszen együtt voltak. Ez csak az én feltevésem, mert dr. Molnár nem említette, hogy ő is részt vett volna a tárgyaláson.

Kérdés: dr. Tima Endre kihallgatása során vallomást tett arról, hogy Horváth Endre bővebben beszélt Szigethy Attilával való tárgyalásáról és szó volt ellenkormányról is!

Felelet: Én nem hallottam többet Horváth Endrétől, mint amit már vallottam. Még a későbbi idők folyamán sem mondott semmit sem Horváth Endre nekem, vagy előttem.

Kérdés: dr. Tima Endre vallomást tett arról is, hogy Önök a győri városi, vagy megyei Tanács épületében is voltak!

Felelet: Nem tudok erre visszaemlékezni. Én arra emlékszem, hogy a presszó előtt álltunk meg.

Kérdés: Idézek Önnek dr. Tima Endre 1957. július 12-i jegyzőkönyvéből:

„...Győrben az állomás előtt lévő városi, vagy megyei tanács épületébe mentünk. A portán kérdeztük, hogy hol van a „Forradalmi Bizottság”. Ott mondták, hogy Szigethy Attila tárgyal. Ekkor odajött hozzánk Horváth Endre és azt mondta: menjünk innen, mert itt nagy a forgalom. Helyesbítem vallomásom, mert felmentünk az emeletre és ott kérdezősködtünk Szigethy Attila után. Ekkor közölték velünk, hogy Szigethy Attila tárgyal, és most jött oda Horváth Endre, szólt, hogy menjünk innen. Amint kimentünk az épületből, odajött hozzánk dr. Molnár István is...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Én úgy emlékszem, hogy a Royal presszóban találtunk Horváth Endrére és dr. Molnárra.

Kérdés: Mazalin György felvetette-e, hogy maradjanak még Győrben és tárgyaljanak a „vezetőséggel?”

Felelet: Nem emlékszem arra, hogy Mazalin felvetette volna azt, hogy maradjunk még Győrben és tárgyaljunk ott valakivel.

Kérdés: Folytatom az idézést dr. Tima jegyzőkönyvéből:

„... Bementünk a kávéházba és ott Horváth Endre azzal kezdte, hogy amint ő látta, itt még talán nagyobb a zűr-zavar, mint Tatabányán. Tapasztalata szerint fiatalokból álló felelőtlen csoport ellenkormányról beszél, míg van egy higgadtabb csoport nagy többséggel, melynek vezetője Szigethy Attila...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Ezeket Horváth Endre Timáéknak mondhatta, mert én nem hallottam. Lehet, hogy akkor mondta Horváth Endre, amikor én el voltam megrendelni a feketétet.

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból tettem és elolvasás után aláírással igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. július 15.[...]

Kérdés: Milyen megbeszélést tartottak 1956. október 30-án este a városi Rendőrkapitányság épületében?

Felelet: Nem tudok visszaemlékezni arra, hogy október 30-án este tartottunk-e megbeszélést a városi rendőrkapitányság épületében. Az akkori események olyan zsúfoltak voltak, hogy nem tudom pontosan napok szerint elmondani, mi történt.

Kérdés: A Városi Rendőrkapitányság épületében tartott megbeszélésen a munka felvételéről vagy a sztrájk további folytatásáról volt szó?

Felelet: A Városi Rendőrkapitányságon nem volt szó a munka beindításáról, vagy a sztrájkról, sőt ott nem is tartottunk megbeszélést. Október 30-án a Széntrószta tanácstermében volt egy értekezletünk, melyről már korábban vallomást tettem. Ott szó volt a munka beindításáról, és egynapos termelés lett elfogadva. Ott volt szó Lángékról is.

Kérdés: Idézek Önnek dr. Tima Endre 1957. július 12-én kelt jegyzőkönyvéből:

„...Én ezután, mivel már este volt, elindultam hazafelé. Útközben benéztem a városi Rendőrkapitányságra, ahol Horváth Jánoshoz mentem be az I. emeleten. Megkérdeztem tőle, hogy a többiek hol vannak és ő azt mondta, hogy a bejáratnál jobbra vannak. Én lementem oda. Ott jelen volt Reményi István, Mazalin György, Francizi György, Vladár Ervin, Solymos Mihály, dr. Klébert Márton és talán Holczinger Ferenc...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Nem tudok visszaemlékezni arra, hogy jelen lettem volna október 30-án dr. Tima által vallott helyen.

Kérdés: Folytatom az idézést dr. Tima jegyzőkönyvéből:

„...Vita alakult ki a munka felvételével kapcsolatban. Nekem heves vitám volt Mazalinnal, aki a sztrájk mellett volt. Én forrófejűnek mondtam Mazalint és meggondolatlannak. Mazalin azzal válaszolt, hogy én sem vagyok sokkal idősebb, mint ő, mire azt válaszoltam neki, hogy az a tíz év azért számít valamit...

Felelet: Ilyen jelenet több alkalommal volt Mazalin és dr. Tima között. Arra azonban nem emlékszem, hogy október 30-án este lett volna ez. Mazalin még október 29-én a nagygyűlésen is kijelentette, hogy legfőbb fegyverünk a sztrájk. Én inkább 31-re emlékszem, hogy jelenet volt Mazalin és dr. Tima között, a nagygyűlés előtt.

Kérdés: Folytatom az idézést dr. Tima jegyzőkönyvéből:

„...A sok vita során Solymos, Vladár és én a munka mellett voltunk. Ellenünk tehát a sztrájk mellett voltak Mazalin és Reményi. A többiekre nem emlékszem, hogy milyen álláspontot foglaltak el. Vladár Ervin is vitatkozott Mazalinnal, azonban nem emlékszem, hogy hogyan...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Nem tudom időzíteni a jelenetet, hogy mikor volt. Arra emlékszem, hogy volt Mazalin és dr. Tima között vita a munka és sztrájk kérdésében. Dr. Tima a munka felvétele mellett volt, Mazalin a sztrájk mellett. Solymos is mindig a munka felvétele mellett volt. A jelenetet nem tudom rögzíteni, úgy hogy az a városi Rendőrkapitányság épületében történt volna. Én úgy emlékszem, hogy a Széntröszt tanácstermében volt, csak nem emlékszem arra, hogy mikor. Mazalin és dr. Tima között több esetben volt vita. Mazalin karrieristának nevezte Timát. Mazalin nekem is azt mondta, hogy eladtam a forradalmat. Ezeket Mazalin november 4-e után mondta. Megjegyezni kívánom, hogy amikor a munka felvételéről, vagy a sztrájkról volt szó én mindig a munka felvétele mellett szólaltam fel.

Kérdés: 1956. október 31-én hol volt a „Forradalmi Munkás Tanácsnak” gyűlése?

Felelet: Emlékezetem szerint 1956. október 31-én a Megyei Pártbizottság tanácstermében lett összehívva a „Munkás Tanács” gyűlése. Előtte a „vezetőség” tartott értekezletet.

Kérdés: A „vezetőség” értekezletén kik vettek részt, miről volt ott szó?

Felelet: A „vezetőség” értekezlete 8-9 óra körül volt megtartva a Megyei Pártbizottság épületében az első emelet legszélső szobájában. Emlékezetem szerint kb. 12-14-en vettek részt rajta. Határozottan emlékszem, hogy ott voltak, Reményi, Horváth Endre, Mazalin, dr. Tima és én.

Nem emlékszem arra, hogy Horváth Endre úgy lett-e leváltva az értekezleten, vagy ő mondott-e le. Ezután az új ügyvezető elnöknek Reményi lett egyhangúan megválasztva. Reményi egy heti időtartamra vállalta az elnökséget. Reményi

ellen nem szavazott senki sem. Horváth Endre felvetette, hogy meg kell alakítani a „Megyei Munkás Tanácsot”. Nem emlékszem határozottan arra, hogy azzal indokolta-e, hogy telefonáltak neki a járásokból, vagy Győrben beszélt-e erről. November 3-ra lett téve a „Megyei Munkás Tanács” megválasztása azzal, hogy meg kell hívni a járások képviselőit.

A „Megyei Munkás Tanács” elnökének Horváth Endre lett javasolva.

Én javasoltam, hogy a Megyei és Városi Tanács munkáját sürgősen be kell indítani. Ezt azzal indokoltam, hogy nagyon felszaporodtak azok az ügyek: élelmezés stb., melyek a Tanácshoz tartoznak. Reményi azt javasolta, hogy engem küldjenek a Megyei Tanácshoz, dr. Timát pedig a Városi Tanácshoz a munka beindítása végett. Másra nem emlékszem, hogy tárgyalva lett volna.

Az értekezlet után lehívtak a bejárattól balra lévő helyiségbe, ahol kb. 50 vājártanuló volt két tanár kíséretében. Megkérdeztem tőlük, mit kívánnak, mire azt válaszolták, hogy az ifúság csinálta a forradalmat, mégis ki vannak rekesztve mindenből. Megkérdeztem tőlük, mit akarnak csinálni, mire azt válaszolták, nekik fegyver kell. Én azt válaszoltam nekik, hogy fegyver nekünk nincs és nem is foglalkozunk velük. Megkérdeztem tőlük, ki vállalkozik segédtitkári funkcióra, az adminisztratív ügyek végzésére. Kb. 12-en jelentkeztek segédtitkárnak. A többiek közül még egy pár hangoskodott fegyverekért, és ezeknek azt válaszoltam, akinek fegyver kell, az a Hunyadi laktanyába menjen.

Kérdés: Kit ismer név szerint az 50 vājártanuló és a két tanár közül?

Felelet: Név szerint senkit sem ismerek az 50 fiatal és a két tanár közül.

Kérdés: A fiatalok a vājár iskolából, a bányaiipari Technikumból, vagy az Aknászképzőből voltak?

Felelet: Nem tudom, hogy honnan voltak, kb. 17-18 évesek voltak.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból tettem és elolvasás után aláírásommal igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. július 17.[...]

Kérdés: 1956. október 31-én megtartott „Forradalmi Munkás Tanács” gyűlésen kik vettek részt?

Felelet: A gyűlésen kb. 180-200-an vettek részt. Meg kívánom jegyezni, hogy nem emlékszem pontosan arra október 31-én volt-e a nagygyűlés, vagy november 1-én. Arra emlékszem, hogy október 31-ére a Bartók teremben lett összehívva a nagygyűlés, de elmaradt. Ebben azonban nem vagyok biztos.

A nagygyűlésen ott volt a vezetőség és a választmány is.

Kérdés: Vidékről kik vettek részt a nagygyűlésen?

Felelet: Emlékezetem szerint vidékiek nem vettek részt a nagygyűlésen. Arra emlékszem, hogy aznap Oroszlány, Tata és Komárom városokból küldöttség volt benn és Horváth Endrével és Reményivel tárgyaltak. November 3-ra lettek meghívva. Szó volt akkor arról is, hogy a járások is meg lesznek hívva november 3-ra. Nem emlékszem pontosan arra, hogy Tata vállalta-e a járások összehívását, vagy Vladár Ervin lett-e megbízva ezzel. Arra sem emlékszem, hogy október 31-én volt-e ez a megbeszélés, vagy november 1-én. Az biztos, hogy a nagygyűlés napján volt.

Kérdés: Hogyan zajlott le a nagygyűlés, miről volt ott szó?

Felelet: A nagygyűlésen Reményi és Horváth Endre elnököltek.

Emlékezetem szerint a beszámolót Reményi tartotta. Elmondotta, hogy Ő lett megválasztva elnöknek és kérte a választmányi tagok hozzájárulását is ehhez. Beszélt Reményi az 1 napos termelésről és az el is lett fogadva. Beszélt arról is, hogy a költségek fedezésére a Nemzeti Bank útján folyószámlát fogunk kérni. Erről szó volt a nagygyűlés előtt tartott vezetőségi értekezleten is. Reményi javasolta azt is, hogy egy üzemtől főkönyvelőt kell a „Tanácsnak” kérnie, aki vezetni fogja a könyvelést. Bejelentette, hogy a Megyei és Városi Tanács munkáját be fogjuk indítani, és hogy összekötőnek Klébert megy a Megyei Tanácshoz. A Városi Tanácshoz Tima ment összekötőnek. A választmányi tagok közül valaki felszólalt, hogy mi van a baji laktanyánál történt halálesetekkel kapcsolatban. Tóth ezredes azt válaszolta, hogy a minisztérium vizsgálja az ügyet. Tóth ezredes előtt én válaszoltam, hogy a „Tanács” Tóth ezredest bízta meg az ügy kivizsgálásával. Tóth ezredes azt is mondta, hogy egyelőre személy szerint senki sincs vádolva, a vizsgálat folyik. Emlékezetem szerint Tóth ezredes ezen a nagygyűlésen jelentette be, hogy

a Katona Tanács is csatlakozik a „Forradalmi Munkás Tanácshoz” és kérte, hogy ezután „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” legyen az elnevezés. Másra nem emlékszem vissza a nagygyűlésről.

Kérdés: Milyen feladatokkal járt az, hogy Ön lett a Megyei Tanács és a forradalmi Munkás Tanács összekötője?

Felelet: A feladat csak az volt, hogy a munka beindítását segítsem elő.

Kérdés: Kapott Ön feladatot arra, hogy a Megyei Tanácsnál szervezési kéréseket, illetve feladatokat is végrehajtsa?

Felelet: A munka beindításához szükséges intézkedésekre teljhatalmúlag meg lettem bízva.

Kérdés: Mennyiben állt a teljhatalma?

Felelet: A teljhatalmam részletesen nem lett kitárgyalva.

Kérdés: Felszólalt-e Ön a nagygyűlésen?

Felelet: A nagygyűlésen nem szólaltam fel, azt kivéve, hogy Tóth ezredes lett megbízva a baji halálesetek kivizsgálásával. Nem is tartózkodtam végig a teremben, mert nem szeretek ülni és több alkalommal kimentem a teremből.

Kérdés: Milyen kommunistaellenes felszólalások hangzottak el a gyűlésen?

Felelet: Amikor én a teremben voltam, nem hangzott el kommunistaellenes felszólalás.

Megjegyezni kívánom, hogy tévesen mondtam eddig nagygyűlést, mert csak gyűlés volt, ahol csak a választmányi tagok vehettek részt.

Kérdés: Tóth ezredes miért kérte, hogy vegyék fel a „Katona Tanácsot” a „Forradalmi Munkás Tanács” mellé?

Felelet: Pontosan nem emlékszem arra, hogy Tóth ezredes miért kérte a „Katona Tanács” felvételét a „Forradalmi Munkás Tanács” mellé. Röviden mondott csak valamit, kb. azt, hogy a honvédség is csatlakozott a Munkás Tanácshoz.

Kérdés: Elfogadta a gyűlés a „Katona Tanács” felvételét?

Felelet: A gyűlés elfogadta a „Katona Tanács” felvételét és „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” lett a neve.

Kérdés: A gyűlés után mit csináltak?

Felelet: Budapestről autóval jött egy 45 év körüli, ősz hajú férfi, aki úgy mutatkozott be, hogy ő „Komárom megye SZDP-szervezője.” Több tatabányai személy is volt vele, de csak Felső Józsefre emlékszem. Helyiségeket kértek az SZDP részére Tatabánya több területén. Mi azt válaszoltuk neki, hogy helyiségkiosztással nem foglalkozunk. Egy szobát kapott az SZDP a Megyei PB. épületében, ami másnap lett kijelölve és erről az őszhajú férfinak nem szóltunk előző nap. Kapott még egy-egy szobát az MDP, és a Kisgazda Párt is. Emlékezetem szerint az MDP-n kívül egyik párt sem vette igénybe a helyiséget. Megjelent még dr. Radoychich György mentőfőorvos, aki azt kérte, hogy a Városi Rendőrkapitányság épületét adjuk a mentőknek. El lett utasítva. Elmentem a temetésre az Újtelepi temetőbe. Itt temettek kb. 10 személyt, akik a baji laktanyánál haltak meg. A temetésnek csak a végére érkeztem, már mindenki ment hazafelé. Reggel lakásomon volt egy szári lakos, aki azt mondta, hogy Száron a községi Tanács titkárnője beteg, és ha elmegyek Szárra, nézzem meg. El is mentem délután a feleségemmel Szárra, és megnéztem a titkárnőt, akinek mandulagyulladás volt. Megnéztem édesanyámat is, aki szintén beteg volt. Kimentem feleségemmel a temetőbe, majd utána hazajöttem.

A jegyzőkönyvben foglaltakat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból vallottam és elolvasás után aláírásommal igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. augusztus 1.[...]

Kérdés: 1956. november 3-án a „Megyei Munkástanács” megalakulásán kik vettek részt, miről volt ott szó?

Felelet: A Megyei Munkástanács megalakulásán részt vettek Tatáról dr. Mézsaáros Gábor orvos, dr. Mecseki orvos, Kantár őrnagy vagy alezredes és még egy katona, ezen kívül kb. még hatan. Részt vettek még Komáromból, Dorogról, Esztergomból, Oroszlányból. Én nem voltam benn sokáig és amire visszaemlékszem, a tisztikar megválasztása volt. Elnök lett Horváth Endre, ügyvezető elnök Reményi István, titkár Vladár Ervin, én és még kettő, akiket nem ismerek. Ezenkívül még 18 fő lett beválasztva a „Megyei Munkástanácsba.”

Kérdés: Kommunistaellenes felszólalás kiknek a részéről hangzott el?

Felelet: Nem emlékszem arra, hogy kommunistaellenes felszólalás hangzott-e el a gyűlésen. Mint már fentebb vallottam, nem voltam végig ott a gyűlésen, mert a megbízásom alapján aznap délelőtt 10 óra utánra összehívtam a Megyei Tanács osztályvezetőit a munka beindításának megbeszélésére.

Kérdés: A Megyei Tanácsnál kikkel és mit tárgyalt Ön?

Felelet: A Megyei Tanácsnál az elnöki szobában gyülekeztek az osztályvezetők és én is odamentem. Velem jött meg egy idősebb, őszes hajú jogász is, akit nem ismerek. Őt is a „Forradalmi” munkás és katona tanács küldte ki velem együtt. A Megyei Tanács dolgozói közül kb. 12-en voltak jelen, de személy szerint senkit sem ismerek közülük. Én itt azt mondtam, hogy a munkának minél előbb be kell indulni, a személyi problémákat félre kell tenni. Mondottam azt is, hogy az adminisztrációs munkát csökkenteni kell, nem a személyzetet, hanem az adminisztrációt. Azt is mondtam, hogy én nem akarok a Megyei Tanács Munkájába beleszólni.

Kérdés: Egyes osztályok összevonására, vagy megszüntetésére milyen javaslatokat tett Ön?

Felelet: Én nem tettem javaslatot osztályok megszüntetésére, vagy összevonására. Én az osztályvezetőket megfelelő létszám szerinti ésszerűsítésre, összevonásra kértem és azt mondtam, hogy meg fogjuk majd beszélni.

Kérdés: Nem fogadom el a válaszát. Bizonyítékaink vannak arra vonatkozóan, hogy Ön sorra vette az egyes osztályokat, és össze akart egyeseket vonni, másokat pedig meg akart szüntetni?

Felelet: Történtek javaslatok egyes osztályok összevonására, megszüntetésére, azonban nem én tettem meg ezeket a javaslatokat, hanem az osztályvezetők részéről hangzottak el ilyen javaslatok. Azonban nem lett eldöntve. Megjegyezni kívánom, hogy arra kértem az osztályvezetőket, hogy tegyenek javaslatot arra vonatkozóan, hogy a rendelkezésre álló létszámmal hogyan lehet leggazdaságosabban, legésszerűbben dolgozni. Én kijelentettem azt is, hogy nem akarok beleszólni a Megyei Tanács munkájába, mert nem is ismerem a munkát és nem is akarok ott hivatal, mert én mint orvos akarok továbbra is dolgozni.

Kérdés: Ön azt vallja, hogy a Megyei Tanács osztályvezetőivel azt közölte, hogy nem akar a Megyei Tanács munkájába beleszólni. Ezt nem fogadom el Öntől, mert adataink vannak arra vonatkozóan, hogy Ön kijelentette, az elnöki tisztséget veszi át, az Ön tudta nélkül nem csinálhatnak semmit sem.

Felelet: Ilyen kijelentést én nem tettem. Nekem csak a munka beindítására volt megbízatásom a „Tanács”-tól. Kint voltam november 6-án is és ekkor már a Párt részéről is voltak ott. Ekkor is kijelentettem, hogy induljon el a munka és én is visszamegyek a foglalkozásomhoz.

Kérdés: Ön a „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” által teljhatalmúlag lett megbízva, illetve kiküldve a Megyei Tanácshoz. Ez pedig azt jelentette, hogy Önnek jogában állt mindent megtenni!

Felelet: Az igaz, hogy teljhatalmúlag voltam megbízva, de csak a munka beindítása érdekében. Nem is tárgyaltunk sem személyi, sem gazdasági, sem politikai kérdést.

Kérdés: Kinek az eltávolítását javasolta Ön a Megyei Tanácstól?

Felelet: Senkinek az elbocsájtását nem javasoltam, személyi kérdés fel sem merült.

Kérdés: Miért foglaltatta le Ön magának a Megyei Tanács elnökének gépkocsiját?

Felelet: Nem foglaltam le az elnök gépkocsiját. Felmerült a gépkocsikérdés, de én azt válaszoltam, hogy nekünk nem kell gépkocsi, mert van, használják ők a gépkocsikat.

Kérdés: 1956. november 4-én milyen tevékenysége volt Önnek?

Felelet: November 4-én reggel kb. 5 óra körül felhívott a lakásomon telefonon a „Tanács”, hogy Tata keres. Úgy emlékszem, hogy Kantár alezredes hívott fel telefonon. Megkérdezte tőlem, mi van nálunk, mert a Hunyadi laktanya nem jelentkezik. Én mondtam neki, hogy csend és nyugalom van nálunk. A telefonon rosszul lehetett nagyon hallani, mit mond Kantár. Én szóltam neki, várjon, felhívom a Hunyadi majd, mert azt mondta nekem, hogy Almásfüzitő után vannak a szovjet csapatok. Nagy nehezen meg is kaptam a Hunyadi, és szóltam Tóth ezredesnek, hogy Tata keresi. Ezután összekapcsolták Tatát a Hunyadival és én is maradtam a vonalban. Nagyon rosszul hallottam, mit beszélnek, csak arra emlékszem, hogy Tóth ezredes azt mondta Kantárnak, nem szabad löni, ki kell tenni a fehér zászlót. Valami olyasfélét is mondott Tóth ezredes, hogy miniszteri rendelet van rá, hogy nem szabad löni, és hogy a szovjet csapatok is fehér zászlóval jönnek. Úgy emlékszem, hogy a beszélgetés vége felé Kantár meg is jegyezte, már itt is vannak a szovjet csapatok. Én közben már le is tettem a kagylót és újra felvettem.

Kérdés: Kantár alezredes utasítást kért Tóth ezredestől arra vonatkozóan, hogy lőjenek-e vagy sem a szovjet csapatokra?

Felelet: Én nem hallottam, hogy kért volna utasítást, vagy sem. Én csak azt hallottam, amit már vallottam.

Kérdés: Mit tett Ön ezután, miután megtudta, hogy a szovjet csapatok közelednek?

Felelet: Negyed hétig gondolkodtam a lakásomon, mi lesz ma. Elhatároztam magamban, hogy a „Tanácsot” azonnal összehívatom, és ha a szovjet csapatok 9.00 óráig nem jönnek Tatabányára, akkor parlamentereket küldünk eléjük. Negyed hétkor telefonáltam a „Tanácshoz”, hogy a vezetőséget hívják össze 8.00 órára és kértem egy gépkocsit is. A gépkocsival elmentem a Hunyadiba és beszéltem Tóth ezredessel. Elmondtam neki, hogy 8.00 órára összehívtam a „Tanácsot”, és ha a szovjet csapatok 9.00 óráig nem jönnének meg, akkor átmegyünk Tatára parlamenterként eléjük. Hívtam őt is, és ő azt válaszolta, jön ő is. Ezután elmentem Reményihez, akivel visszamentünk a Hunyadihoz, azonban nem mentünk be, mert ott már nagy volt a fejetlenség. Emlékezetem szerint a nemzetőrség az alsógallai laktanyába akart költözködni. A kapu előtt egy csoport állt, és fegyverekért kiabált. Rám is rám kiabáltak, hogy nem szereztem fegyvereket. Innen elmentünk a „Tanácshoz” Reményivel. Ott már többen voltak, de a zűrzavar miatt nem emlékszem arra, hogy kik voltak ott. Ott is elmondtam, hogy 9.00 óráig várunk és ha addig nem jönnek meg a szovjet csapatok, akkor átmegyünk Reményi, Tóth ezredes és én Tatára parlamenterként.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyvben foglalt vallomásom minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból tettem meg és elolvasás után aláírással igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
Dr. Klébert Márton Kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. augusztus 3.[...]

Kérdés: 1956. november 4-én a vezetőség milyen határozatot hozott az értekezlet alkalmával?

Felelet: Csak arról volt szó, hogy parlamenterként fogunk átmenni Tatára a szovjet csapatokhoz Reményi, Tóth ezredes és én. Másról itt nem volt szó. Megjegyezni kívánom, hogy amikor Reményivel mentem fel a Tanácsházára, az autóban Reményi említette, hogy Simon őrnagy és dr. Berinkei Kornél esetleg ellenállásra készülnek. Erről azonban több szó nem esett.

Kérdés: Ha Ön tudta, hogy Simon őrnagy és dr. Berinkei ellenállásra készülnek, miért nem tett meg intézkedéseket ennek megakadályozására?

Felelet: A városban körüljártunk autóval és semmi előjelét nem láttam annak, hogy ellenállás készül. Azt láttuk csak, hogy a Hunyadiból az alsógallai laktanyába hurcolkodnak a nemzetőrök és egyes kisebb csoportok fegyverekért kiabáltak. A városban rend volt.

Kérdés: A Bányász Rádióban ki tett felhívást a szovjet csapatokkal szemben való ellenállásra?

Felelet: Amikor Tatárról visszajöttünk, kb. dél felé értesültem arról, hogy dr. Berinkei reggel felhívást tett közzé a rádióban a szovjet csapatokkal szemben való ellenállásra. Dr. Berinkeivel ez miatt össze is veszttem és nem is beszélünk ezután egymással.

Kérdés: Honnan akart Ön üvegpalackokat beszerezni benzintöltésre és mire akarta Ön ezt felhasználni?

Felelet: November 4-én reggel az értekezlet után a Megyei Pártbizottság halljában körülfogott egy kb. 30 fős csoport, és fegyvereket követeltek. Azt hangoztatták, hogy itt vannak a szovjet csapatok, és nem tettünk semmit annak érdekében, hogy fegyvereket szerezzünk. Én próbáltam nyugtatni őket, azonban azt válaszolták, legalább benzines palackokat szereztünk volna. Erre én megkérdeztem, hová akarják vinni, mire azt válaszolták, hogy az alsógallai laktanyába. Én erre odaszóltam az ott jelenlévő Barsi nevezetű személynek, aki a Kisker. Vállalat vezetője, hogy adjon üres palackokat nekik. Ezután én eljöttem onnan. Később kb. 10 nap múlva tudtam meg, hogy kb. 1800-2000 palack le lett szállítva az alsógallai laktanyába és onnan hiánytalanul vissza is lett szállítva mind, nem lett megtöltve egy sem.

Kérdés: Ön fentebb azt vallotta, hogy azért nem tett semmit az ellenállás megakadályozására, mert nem látta, hogy ellenállás készülne. Saját vallomása szerint azt látta, hogy az alsógallai laktanyába hurcolkodnak és arról is tudomást szerzett, hogy ellenállásra készülődnek, mert oda kérték a palackokat. Ön ennek ellenére nem igyekezett ezt megakadályozni, hanem még Ön adta ki az utasítást, hogy a Kisker. szállítson nekik üres palackokat. Ez azt bizonyítja, hogy Ön is az ellenállás mellett volt.

Felelet: Ezt a palackszállítást nem a szovjet csapatok ellen, hanem a szovjet csapatok mellett tettem. Én voltam a II. világháborúban a szovjet fronton, ismerem a szovjet csapatokat. Többet erről nem mondok, a védekezésem a bírósági tárgyaláson fogom megtenni palackügyben.

Kérdés: Nem fogadom el válaszát! Ne a bíróság előtt, hanem itt tegye meg vallomását, hogy miért szállította a palackokat az alsógallai laktanyába?

Felelet: Fenntartom továbbra is azt, hogy a bíróság előtt fogom előadni védekezésemet.

Kérdés: Mint parlamenterek mit tárgyaltak Tatán a szovjet csapatokkal?

Felelet: Először kb. fél tíz felé mentünk Tatára, Reményi, Tóth ezredes, én és egy általam ismeretlen szds., aki tolmácsnak jött. Ekkor a tatai rendőrség előtt civilek megállították az autónkat és azt mondták, ne menjünk ki, mert Nyirit ottfogták. Erre mi is visszafordultunk, és először telefonon érdeklődtünk a szovjet parancsnokságtól, hogy fogadnak-e bennünket és nem-e lesz bántódásunk. Miután kedvező választ kaptunk, újra elmentünk Tatára.

A szovjet parancsnokkal és több tiszttel beszélünk. A szovjet parancsnok azt mondta, hogy másnap délig az összes fegyvert össze kell szedni, Tóth ezredest bízta meg a parancsnoksággal. A helyzetről másnap délig kért jelentést. Azt mondta még, hogy senkinek semmi bántódása nem lesz. Ezután visszajöttünk, a vezetőség előtt elmondtuk ezeket is, utána a Bányász Rádióban egy felhívást tettünk közzé, hogy mindenki adja le fegyverét a Hunyadiba, még az üzemőrségek is, és senkinek bántódása nem lesz. Én többször körülmentem a városban és láttam, hogy a laktanya /az alsógallai/ üres és az utcákon sincs semmi. Másnap délelőtt járőröket szerveztünk a Turulhoz, mert az volt a feltevésünk, hogy többen oda húzódtak fel.

A járőröknek mondtuk, hogy akikkel találkozni, mondják meg neki, hogy jöjjenek haza, semilyen bántódásuk nem lesz. A járőrök között volt többek között Holczinger Ferenc volt DISZ-titkár, Torda Imre és még többen. Ezek, amikor visszajöttek azt mondták, hogy nincs senki a Turul felé a hegyekben.

Kérdés: Milyen szerepe volt Önnek az Operatív Bizottságban?

Felelet: Még november 4-én Horváth Endre beszélt Havasi Ferencsel az MSZMP részéről és ők megbeszélték, hogy Operatív Bizottságot hoznak létre az ügyek tovább vitelére, mert a „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” feloszlott. Abban állapodtak meg, hogy nálunk kimarad a sovíniszta, nacionalista szárny, a Párt részéről pedig a sztálinista szárny. Mi részünkről kimaradt dr. Berinkei Kornél, dr. Molnár István, Mazalin György, Szabó Viktor, Boér és még mások. Úgy állapodtak meg, hogy november 6-án lesz megbeszélés a Megyei Pártbizottság épületében. Azt nem tudom biztosan, hogy dr. Molnár úgy lett-e kihagyva, vagy ő mondott-e le? November 6-án éppen a főorvosi értekezlet volt, amikor jött értem Horváth Endre és még valaki, hogy menjek le a Megyei Pártbizottság épületébe. Ezelőtt én már bejelentettem, hogy nem veszek részt politikai dolgokban, csak

fogorvoslással foglalkozom. Mégis elmentem, mert nagyon hívtak. Meg lett beszélve, hogy Tóth alezredes sürgősen szervezze meg a rendőrség munkáját. Én újra ki lettem küldve a megyei Tanácshoz a munka megszervezése végett. Ki is jöttem még aznap és elmondtam, hogy sürgősen vegye fel mindenki a munkát, mondtam azt is, hogy megbeszélésről jövök, ahol az MSZMP is részt vett. November 8-án részt vettem még egy gyűlésen, ekkor Győrből voltak itt küldöttek újabb pontokkal. A győriek pontjában több olyan volt, ami ellentétben volt a Kádár-kormány politikájával. Ekörül vita alakult ki. Felszólaltam én is és megkérdeztem, hogy elismerjük-e a Kádár-kormányt. Egyöntetűen igennel válaszoltak a tatabányaiak. Erre azt mondtam én, hogy akkor a kormány intézkedéseit is el kell fogadnunk. Ezután a győriek eltávoztak. Másnap november 9-én feloszlott az operatív bizottság, mivel a kormány feloszlatta az összes bizottságokat. Ezután nekem semilyen politikai ténykedésem nem volt.

Kérdés: Mazalin Györggyel milyen kapcsolatot tartott fenn?

Felelet: November 9-e körül dr. Tima, Horváth Endre és én elmentünk Mazalinhoz. Ide azért mentünk, hogy meglátogassuk Mazalint, mert beteg. Horváth Endre hozott 3 liter bort és azt iszogattuk kb. másfél órán át.

Kérdés: Milyen politikai kérdésekről beszélgették?

Felelet: Politikai kérdésekről nem beszélgettünk. Mazalin megjegyezte rám, hogy eladtam a forradalmat a pártnak, dr. Timára pedig azt mondta, karrierista. Horváth Endre spiccesen megjegyezte, hogy tovább kellene folytatni a „Tanács” munkáját, mire én megjegyeztem, hogy „csak beszélj ilyen hülyeségeket, majd jól fenékre rúglak.”

Kérdés: ki vetette fel, hogy meg kellene alakítani a Petőfi-kört?

Felelet: Horváth Endre mondta ezt, vagy azt hogy a „Tanács” munkáját kellene folytatni. Nem vagyok biztos abban, melyiket mondta. Erről több szó nem is esett.

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból vallottam és elolvasás után aláírással igazolom.

[...]

Jegyzőkönyv,
dr. Klébert Márton kihallgatásáról.
Tatabánya, 1957. augusztus 5.[...]

Kérdés: Mikor tárgyalt Ön és hol Tóth Károly r.alezredessel?

Felelet: Tóth r.alezredessel nem tárgyaltam. Találkoztam vele november 4-én reggel a Hunyadiiban és az Operatív Bizottságban is láttam.

Kérdés: 1956. október 28-án a B.M. Komárom megyei Főosztály épületében tárgyalt-e Ön és a „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” több vezetője Tóth Károly r.alezredessel?

Felelet: Sem október 28-án, sem más alkalmakkor nem tárgyaltam Tóth r.alezredessel sem a Főosztály épületében, sem máshol.

Kérdés: Nem fogadom el válaszát! Bizonyítékaink vannak arra vonatkozóan, hogy Ön volt Tóth r.alezredesnél a Főosztály épületében!

Felelet: Fenntartom vallomásom, mert én nem tárgyaltam Tóth r.alezredessel és a Főosztályon nem voltam.

Kérdés: Nem fogadom el vallomását! Nagy János tanú vallja, hogy Ön és még mások a „Tanács” vezetői közül 1956. október 28-án Tóth r.alezredessel tárgyaltak a Főosztályon!

Felelet: Fenntartom vallomásom, mert nem voltam a Főosztály épületében és nem tárgyaltam Tóth r.alezredessel.

Kérdés: Kit nevezett Ön ki őrsparancsnoknak a Főosztályon 1956. október 28-án?

Felelet: Nem voltam a Főosztályon és senkit nem neveztem ki őrsparancsnoknak.

Kérdés: Idézek Önnek Nagy János tanú vallomásából:

„...1956. október 28-án a Főosztályon Tóth r.alezredessel tárgyaltak a Munkás és Katona tanács vezetői. A tárgyalásuk befejeztével amikor elmenőben voltak, mi találkoztunk velük, mivel akkor jöttünk be szolgálatba. A tanács vezetői megállítottak bennünket, majd megkérdezték, ki volt katona...”

„... A kérdést Klébert Márton orvos tette fel. Én jelentkeztem, hogy voltam katona. Megkérdezte, hogy milyen rendfokozatom volt. Mondtam, hogy törzsőrmester. Kijelentette, hogy „te leszel az őrsparancsnok, oszd be a járőröket és az őrséget.” Majd eltávoztak...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Nagy Jánost nem ismerem. Tanúvallomása nem felel meg a valószínűságnak, mert én nem voltam a Főosztályon és nem is neveztem ki őt őrsparancsnoknak. Nagy János összetéveszthet engem valakivel.

Kérdés: 1956. október 29-én ki jelentette Önnek, hogy az ÁVH-sok szervezkednek?

Felelet: 1956. október 29-én este 20.000 óra körül a városi Rendőrkapitányság nagy szobájában voltunk, Horváth Endre, Reményi, Tóth ezredes, én és még úgy nyolcan. Szabó Viktor bejött két általam ismeretlen férfival, és azt mondta kimegy Újvárosba, mert ott valamilyen ávos szervezkedés van. Horváth Endre odaszólt Tóth ezredesnek, nézessen utána, nehogy valami csetepaté legyen ott kint. Ezután Tóth ezredes azt mondta, szóljon le valaki Dévai alezredesnek, hogy nézzen ki, mi van ott kint, nehogy valami csetepaté legyen ott kint. Én álltam legközelebb az ajtóhoz, és én mentem le szólni Dévai alezredesnek, hogy nézzen ki embereivel Újvárosba, de ne legyen semmi csetepaté. Tudomásom szerint egy teherautóval ki is jöttek. Kb. másfél órával később kijöttem én is Újvárosba, mert izgatott a dolog, nehogy csetepaté legyen. Az állomáson megnéztem a tejszállítmányt, majd kb. fél órát álltam a Főúton, ahol az autóbuszok lefordulnak az állomáshoz. Itt beszéltem Dévai alezredessel is. Bővebbet erről a dologról most nem vallok, mert az az érzésem, hogy akik később kerültek előzetes letartóztatásba, mint én, összebeszéltek ellenem. A bíróságon fogom majd a részleteket elmondani, mert attól tartok, hogyha most vallomást teszek, akkor a tárgyalásig meg fogják változtatni a vallomásukat.

Felelet: Ön már másodízben nem tesz vallomást azzal, hogy a bíróság előtt fogja elmondani a dolgokat. Figyelmeztetem, hogy ezzel csak helyzetét súlyosbítja, mert tagadásnak veszem, ha nem hajlandó vallomást tenni. A tanúkkal kapcsolatos észrevételét visszautasítom! Vallomása szerint úgy néz ki a dolog, mintha hamis tanúkat akarnánk a bíróságra vinni. Ezt bizonyítja az, hogy Ön azt mondja, azért nem vall, mert akkor mire a bíróságra kerül a dolog, megváltoztatnák a tanúvallomásukat. Figyelmeztetem, hogy a jövőben tartozkodjék ilyenről, mert rágalmazás büntetével is meg lesz vádolva!

Felelet: Nem a nyomozó hatóságra értettem azt, hogy hamis tanúkat akar szerezni, nem a nyomozó hatóság ellen van panaszom. Én arra értettem az előbbi vallomásom, hogy azoknak, akik később letartóztatva mint én, alkalmuk volt tanúkat szerezni maguknak. Én nem akarom megtagadni a vallomástételt, de bizonyos dolgokra nincs pontos adatom. Ezt akkor tudom beszerezni, ha az ügyvéddel beszéltem, és ekkor vallomást fogok majd tenni az ügyésznek.

Kérdés: Nem fogadom el válaszáat az ÁVH-s szervezkedéssel kapcsolatban. Idézek Önnek Nagy János tanú jegyzőkönyvéből:

„...Odaérkezésünkkor a munkástanács tárgyalta. Közölték velünk, hogy várni kell. Rövid várakozás után beengedtek bennünket a tanács tagjaihoz, ahol Szemerédi szds. Klébert Márton orvosnak a következőket adta elő, vagyis megis-

mételte azt az állítását, hogy az F. épületben az ÁVH-sok szervezkednek ellenük. Kijelentette, hogy nagyon vigyázzanak Szabó László nevű államvédelmi tisztre, mert ő volt a D. tisz, és ahogy ő ismeri, az az utolsó golyóig ellent fog állni...” Tegye meg észrevételét!

Felelet: Egy szó sem igaz az egészről.

Kérdés: Folytatom az idézést Nagy János tanú jegyzőkönyvéből:

„...Ezt követően Klébertnek Szemerédi átadta az államvédelmisták telefonjegyzékét...” Tegye meg észrevételét!

Felelet: Nem felel meg a valóságnak ez sem. Nem kaptam soha, nem láttam soha államvédelmisták telefonjegyzékét.

Kérdés: Folytatom az idézést Nagy János tanú jegyzőkönyvéből:

„...A telefonjegyzéket ott helyben Klébert átadta Mazán nevű személynek, ki az egyik különleges csoportnak volt a vezetője...”

„...Amikor Szemerédi szds. előadta mondanivalóját, a jelenlévők közül odament hozzá egy személy, ki meglátásom szerint rab lehetett és megkérdezte Szemerédit: „te a múltban is rendőr voltál?” Szemerédi igennel válaszolt. Ekkor a személy megjegyezte, hogy „öreg róka, lehet neki hinni”. Majd Klébert a jelenlévők felé hangosan megismételte a Szemerédi által elmondottakat és megkérdezte tőlük, hogy ki akar menni. Igen sokan jelentkeztek. Ekkor Klébert magához hívta az egyik sarokban álló Dévai alez.-t és a következőket mondta neki: „Béluskám lemesz a laktanyába, vegyél magadhoz egy pár embert és lementek a Főosztályra és lefegyverzitek az ávosokat...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Ez nem felel meg a valóságnak, erről én most hallok először. Az én vallomásom felel meg a valóságnak, úgy történt, minden.

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból vallottam és elolvasás után aláírással igazolom.

Kihallgatást vezette:

dr. K. J. rny. alhdgy.sk.
fővizsgáló

dr. Klébert Márton sk.

I/2. Horváth János kihallgatási jegyzőkönyvei

B.M. Komárom megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály, Vizsgálati Alosztály

Szigorúan titkos!

Jegyzőkönyv,
Horváth János kihallgatásáról

Tatabánya, 1957. máj. 20.

Horváth János
Szombathely, 1930
Tomasics Róza
vegyésszmérnök
Magyar nemzetiségű
és állampolgár
Büntetlen előéletű
Budapest, VII. Hársfa u. 40.

Kérdés: Mikor, hogyan és milyen körülmények között kapcsolódott Ön az ellenforradalmi eseményekbe?

Felelet: 1956. október 26-án a Bányász Rádióhoz jöttek a tüntetők. Ez emlékezetem szerint délután fél négy körül volt. Valamilyen pontokat akartak beolvasni. Óváriné volt szolgálatban, és tárgyalt velük és mondta, hogy nem lehet semmit sem beolvasni, mert ehhez engedély kell. Szóváltás támadt Óváriné és a tüntetők között. Mondták, hogy két nő meg akarta verni Óvárinét. A tüntetők közül egy páran bementek a stúdióba és beolvasták a követeléseket.

Én még ez alkalommal a hivatalomból figyeltem az eseményeket. Mikor lejárt a hivatalos munkaidőm, felöltöztem és azzal mentem le a stúdióhoz, hogy Óvárinét hazakísérjem. [...] Ez alkalommal csupán azért mentem le, mivel hallottam, hogy meg akarták verni, ettől megóvjam őt.

Óváriné, mire én leértem a stúdióhoz, már nem volt ott, elment haza. Ekkor ott maradtam és beszélgettem Sipos Lajossal, a Bányász Rádió egyik alkalmazottjával, aki szerelő vagy technikus.

Közben jöttek vissza a tüntetők, és fegyvert kerestek. Azt mondták, hogy itt három fegyvernek kell lennie, mert ők ezt tudják, mert előzőleg már látták. A fegyverkeresés alkalmával valóban meg is találtak a stúdiónál három puskát. Ezeket összetörték és kidobálták az ablakon. Ezután össze akarták törni a stúdió berendezését. Ekkor avatkoztam Sipos Lajossal be az ügybe, és kértük a tüntetőket, hogy ne törjék össze a berendezést, mert az drága pénz, és arra még szükség lesz. A tüntetők fel voltak dühödve a fegyverek miatt, és olyanokat ordítottak, hogy mi azt a dolgozók ellen akartuk felhasználni. Nagy nehezen sikerült őket jobb belátásra bírni, és elálltak attól a szándékuktól, hogy összetörjék a stúdió berendezését.

Ezután a fiatalok elmentek. Ezután egy kis ideig csend lett, majd később idősebbek jöttek, akik között volt egy Láng nevezetű személy, aki megítélésem szerint úgy jött oda, mint valami vezető, vagy szervező. Ezután a kórházból jött oda egy küldöttség, és bejelentette, hogy a kórház munkástanácsa megalakult. Ezek között volt Dr. Molnár István ügyvéd.

Ekkor határozták el azt, hogy valamilyen formában le kell csillapítani a dolgozók kedélyeit. Ekkor ültek le, és fogalmaztak meg egy határozatot, helyesebben felhívást. Közben míg ezt a felhívást csinálták, többen jöttek a Bányász Rádióhoz. Többek között, akiket én ismerek: Zábráczki Géza, a tröszt szakszervezeti bizottságának elnöke, Dubinyák Péter személyzetis. Ők is beleszóltak ennek a felhívásnak a megszövegezésébe.

Amikor a felhívás kész lett, akkor beolvasták a Bányász Rádióba.

Utána jöttek, hogy a tömeg a Népház előtt van, és menjünk oda, és ott olvassuk fel nekik is a felhívást, és nyugtassuk meg őket.

Meg kell jegyezzem, hogy a felhívás alá, akik ott voltak, azok nevei alá lettek gépelve.

Miután a küldöttség kérte, hogy menjünk fel a Népház elé, a tömegnek is felolvasni a felhívást, mi ennek a kérésnek valamennyien eleget is tettünk, és felmentünk a Népház elé, ahol a tömeg állandóan azt kiabálta, hogy „Pestre megyünk segíteni a pestieknek harcolni.”

Ekkor én és egy másik személy, aki előttem ismeretlen, de megismerném, kiabáltuk, hogy ne menjenek Pestre, hanem maradjanak Tatabányán. A kiabálásnak azonban nem lett eredménye, mert a gépkocsik elindultak a fegyveres tömeggel.

Ahogy az autók elmentek, ezután is elég szép számú tömeg maradt ott. Az erkélyről akartuk felolvasni a felhívást, mivel azonban az messze volt, így kimásztak a háztetőre és a háztetőn egy zseblámpa fényénél felolvasta a felhívást Dr. Molnár István.

A tömeg ezen felhívást elég vegyes érzelmekkel fogadta, volt, aki helyeselte, volt, aki nem. A józan gondolkodásúak, akik megértették, azok hazamentek, az ittasok azonban nem akartak menni.

Utána lejöttünk a tetőről, és elvegyültünk a tömeg között és beszélgettem velük, hogy haza kell menni, most van szükség a józan észre. Próbáltam megnyugtítani őket, de a felháborodott tömeg meg akart verni, és azt mondták, hogy én „ÁVH-s vagyok” és azért akarom őket csillapítani. Mikor láttam, hogy nem érek ezzel semmi célra, fogtam magam, és hazamentem.

Itt meg kell jegyezni, hogy egy nő, akivel én a Zsdanovban szoktam táncolni, igazolta, hogy én nem vagyok ÁVH-beosztott.

Ezzel be is fejeződött az én 1956. október 26-i tevékenységem.

Kérdés: Amikor Ön a hivatalából figyelte a tüntetők csoportját, ki volt a vezetőjük?

Felelet: Ezt nem tudnám megmondani, annyit tudok, hogy köztük láttam azt a Láng nevezetű személyt.

Kérdés: Ki az a Láng és honnan ismeri Ön?

Felelet: 1956. október 23-án este a Zsdanovban volt egy ankét, és azon szólt fel. Emlékezetem szerint „Az Istenről és a magzatelhajtásról” beszélt. Emlékezetem szerint Láng Ferenc néven, és mint hegesztő mutatkozott be.

Kérdés: Milyen volt a felszólalása Lágnak?

Felelet: Én nem figyeltem a felszólalását, de a felszólalása alapján mindenki „hülyének” tartotta.

Kérdés: Milyen szóváltás volt Óváriné és a tüntetők között, amikor Óváriné nem akarta őket beengedni a stúdióba?

Felelet: Ezt én magam nem tudom, mert én nem hallottam, Óvárinével nem beszéltem erről a kérdéstről. Az emberek, akik ott jártak, azok mondták, hogy Óváriné nem akarta beengedni, és hivatkozott arra, hogy csak engedéllyel lehet ott bemondani szöveget.

Kérdés: Kitől tudja azt, hogy Óvárinét két személy meg akarta verni?

Felelet: A tüntetők közül volt egy férfi, és az mondta, hogy két nő akarta megverni Óvárinét. Ezen férfi személyt én nem ismerem.

Kérdés: Ön azt vallja, hogy Óváriné nem engedte meg a tüntetőknek, hogy bemenjenek a stúdióba. Hogyan történt meg, hogy mégis bementek, és ott beolvasták a követeléseket?

Felelet: Erről én nem tudok, de nyilván, gondolatom szerint, félreállították őt erőszakkal.

Kérdés: Milyen követeléseket olvastak be?

Felelet: Nem tudok visszaemlékezni. Azt hiszem a 16 pontot, amit a pestiek tettek közzé.

Kérdés: Ki olvasta be ezeket a követeléseket?

Felelet: Nem tudom megmondani. Később sem hallottam erről.

Kérdés: Hivatalos idejének lejártá után Ön elment a stúdióhoz. Ki volt a stúdiónál?

Felelet: Egy-két nézegető volt kint, és bent Sipos Lajos.

Kérdés: Mit beszélgetett Ön Sipos Lajossal?

Felelet: Nem tudok már visszaemlékezni arra, hogy miről beszélgettünk. Ahogy visszaemlékezem, valószínűleg az akkori eseményekről lehetett szó.

Kérdés: Azok közül a tüntetők közül ismer Ön valakit, akik bementek fegyvert keresni, és össze akarták törni a stúdió berendezését?

Felelet: Nem ismerek senkit, akkor láttam őket először.

Kérdés: Ez a csoport milyen címen ment a stúdióba fegyvert keresni?

Felelet: Ez a csoport igen feldühödten jött a stúdióba, és akkor ott azt mondták, hogy a kórháznál elfogtak egy autót, amelyen fegyverek voltak. Azokat összetörték, mivel tudták, mert számszerűleg keresték a fegyvereket. Mikor megtalálták, ezeket is összetörték.

Kérdés: A fiatalok eltávozása után azt vallja Ön, hogy idősebbek mentek a stúdióba. Kik voltak ezek az idősebb személyek, és milyen célból mentek oda?

Felelet: Nem ismertem én a személyeket, csak azt a Láng nevezetű személyt.

Kérdés: Ön azt vallja, hogy Láng úgy ment be a stúdióba, mint aki — az Ön megítélése szerint — valami vezető, vagy főszervező lett volna. Hogyan érti ezt Ön?

Felelet: Láng viselkedésére és fellépésére értem. Úgy jött, mint aki teljesen otthon mozog és mindenkit „honfitársának”, „polgártársának” szólított. Azt mondta, hogy mi tüntetők, birtokunkba vettük a rádiót. Ügyeletet kell tartani.

Kérdés: Kik voltak azok a személyek, akik a kórháztól mentek küldöttségileg a stúdióhoz, és bejelentették a munkástanács megalakítását?

Felelet: Ez a küldöttség azért jött a stúdióhoz, hogy mondják be, hogy a kórházban megalakult a munkástanács. Ez a küldöttség 2-3 személyből állt emlékezetem szerint. Tagja volt Dr. Molnár István, és akire én emlékszem, egy fehér ruhás férfi volt, és az is Molnár doktornak adta ki magát.

Kérdés: Dr. Molnár ügyvédnek mi keresnivalója volt a küldöttségben, amikor ő nem kórházi dolgozó?

Felelet: Én nem tudom, hogy mi keresni valója volt a küldöttségben. Nem tudom, milyen alapon képviselte a kórházi küldöttséget.

Kérdés: Ki határozta meg, hogy felhívást kell készíteni?

Felelet: Hogy ki javasolta, azt nem tudom megmondani, de ott mindenki azon volt, hogy kell egy olyan felhívást készíteni, amely megnyugtatja a tömeget.

Kérdés: Ugyanezen a véleményen volt Láng is?

Felelet: Ezt nem tudnám megmondani.

Kérdés: Kik voltak jelen, ki volt az a 15 személy?

Felelet: Én a következőket ismertem: Dr. Molnár István ügyvéd, Zábráczki Géza, Dubinyák Péter, Sipos Lajos, Láng, Molnár dr. a kórházból, többre nem emlékszem, nem ismerem őket.

Kérdés: Mi volt a szövege a felhívásnak?

Felelet: Rövid tartalmára emlékezem, olyan értelmű volt, hogy az emberek nyugodjanak meg, menjenek haza, az üzemekben a felszerelésekre vigyázzanak, a bányák fenntartására ügyeljenek, óvják a népi vagyont, ne romboljanak. A végén az volt kifejtve, hogy felvonulásaitok alkalmával énekeljeteKossuth nótákat.

Kérdés: Ki szövegezte meg a nacionalista jelszavakat?

Felelet: Nem tudnám megmondani. A végső összehozást Dr. Molnár István ügyvéd csinálta.

Kérdés: Ön mit diktált ebbe a felhívásba?

Felelet: Nem emlékezem rá, hogy tettem volna valamilyen indítványt.

Kérdés: Ki olvasta be a felhívást a stúdióba?

Felelet: Nem merem határozottan állítani, de úgy emlékezem, hogy Molnár ügyvéd.

Kérdés: Molnár ügyvéd milyen szerepet vitt, és milyen magatartást tanúsított ezen alkalommal?

Felelet: Úgy láttam, a rend és a nyugalom mellett van.

Kérdés: Ki volt a szervezője annak, hogy fegyveresen Budapestre menjenek fel az ellenforradalmároknak segíteni?

Felelet: Ezt nem tudom, mert mire felmentünk a Népház elé, akkor már a tömeg ott volt autóban fegyveresen.

Kérdés: Honnan szerezte a tömeg a fegyvereket?

Felelet: Ezt nem tudom.

Kérdés: Ki volt az a nőszemély, aki Önt igazolta, hogy nem ÁVH-s?

Felelet: Nem ismerem, valószínűleg látott színpadon szerepelni.

Kihallgatását megszakítom.

A felvett jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet átolvasás után aláírással hitelesíték.

A kihallgatást vezette:

T. Z. rny. fhdgy. sk.
alosztályvezető.

Horváth János sk.
kihallgatott

[...]

Jegyzőkönyv,
Horváth János kihallgatásáról
Tatabánya, 1957. jún. 18.[...]

Kérdés: Mondja el röviden életrajzát!

Felelet: Munkáscsaládból származom, apám molnársegéd, majd napszámos volt. Öten voltunk testvérek, egy meghalt. Idősebb nővérem Margit, [...] háztartásbeli, másik nővérem Klára, [...] szintén háztartásbeli. Bátyám Mikós kereskedősegéd, jelenleg a Vas megyei tanács ker. osztályán előadó.

Középiskolai tanulmányaimat Szombathelyen, 1941–49-ig végeztem, ahol érettségit tettem. 1949-től 1950 végéig a Szombathelyi Magasépítő Vállalatnál dolgoztam. Előbb mint segédmunkás, majd később, mint előkalkulátor és anyagbeszerző működtem. 1950 szeptemberében felvételt nyertem a Veszprémi Nehézipari egyetemre, ahol 1954-ben végeztem, mint okl. vegyészmérnök. Az egyetem elvégzése után a tatabányai Szénbányászati tröszthez kerültem, ahol 1957. február 19-ig, illetve elbocsátásomig mint vegyészmérnök dolgoztam. Elbocsátásom után egy KTSZ megalakításán dolgoztunk, de a munkában letartóztatásom megakadályozott.

Kérdés: Kik, mikor és hogyan kezdeményezték Tatabányán az ún. „Petőfi kör” megalakítását?

Felelet: Tatabánya vonatkozásában ilyen kezdeményezésről én nem tudok, de másoktól sem értesültem.

Kérdés: A tatabányai értelmiség köréből az ellenforradalom előtt kinek, milyen jellegű kapcsolatai voltak a Budapesti Írószövetséggel, vagy annak tagjaival?

Felelet: Nekem semmi néven nevezendő kapcsolatam nem volt a budapesti írókkal, de másokkal sem. Ismerőseim köréből sem tudok arról, hogy bármelyik kapcsolatot tartott volna az Írószövetséggel, vagy azok egyes tagjaival.

Kérdés: Mit tud arról, hogy Tatabányáról kik vettek részt a budapesti központi „Petőfi kör” egyes vitáin?

Felelet: Az én tudomásom szerint senki nem vett részt, legalábbis az én szűkebb barátaim közül.

Kérdés: Tatabányán az ellenforradalmat megelőzően milyen nyilvános, vagy nem nyilvános viták voltak az értelmiség részére?

Felelet: Én ilyen nyilvános vitáról nem tudok, amelyen magam is részt vettem. Ezt 1956. október 26-án [sic! 23-án] este lett megtartva a Zsdanov kultúrotthonban, értelmiségi ankét gyanánt.

Kérdés: Kik szervezték az értelmiségi ankétot, milyen célból szervezték?

Felelet: Emlékezetem szerint az értelmiségi ankétot a TTIT szervezte, melynek célja az volt, hogy felelős személy – jelen esetben Darvas miniszter – előtt megvitassa az értelmiséget érintő legfontosabb kérdéseket.

Kérdés: Az értelmiségi ankéton, az értelmiség részéről milyen rétegek képviselték magukat, és kb. hányan vettek részt az ankéton?

Felelet: Az én saccolásom szerint az értelmiségi ankéton kb. 200-300-an vehettek részt. Az ankéton megítélésem szerint túlsúlyban főleg pedagógusok, tanárok, tanítók vettek részt. Legalábbis a felszólalásokból ezt állapítottam meg. Továbbá orvosok és más foglalkozásúak. Az ankéton a Megyei PB. is képviseltette magát, élén a PB. első titkárral, Nagy Kálmánnal.

Kérdés: Az ankéton mindenki részt vehetett, vagy csak meghívottak?

Felelet: Tudomásom szerint az ankéton mindenki részt vehetett. Én magam sem kaptam meghívót, mégis minden akadály nélkül bejutottam.

Kérdés: Az október 23-án estére meghirdetett értelmiségi ankét mikor kezdődött és hány órákor ért véget?

Felelet: Az értelmiségi ankét este 18 h-kor volt meghirdetve, de – mivel Darvas miniszter a beígért időpontra nem érkezett meg – úgy volt, hogy meg sem lesz tartva, sokan el is mentek már haza. Majd várakozás közben, kb. 19-20 h. lehetett, amikor közölték, hogy maradjon mindenki, mert az ankét meg lesz tartva, igaz, hogy nem a meghirdetett előadóval, hanem Nagy Kálmán, a PB. első titkára fogja tartani. Ilyen előzmények után vette kezdetét az ankét, amely közel éjfélig tartott.

Kérdés: Hogyan folyt le az ankét és kik részéről milyen jellegű felszólalások hangzottak el?

Felelet: Az értelmiségi ankéton bevezető előadás nem volt. Nagy Kálmán a megnyitáskor elmondotta, hogy nem ismeri az okát Darvas miniszter távozásának. Kérte a résztvevőket, hogy mondják el panaszait, javaslataikat, amit majd a közeljövőben megnyíló parlamenti ülésen tolmácsolni fog a kormány felé. Megjegyezte, hogy a felvetett kérdésekre nem tudhat választ adni, mert váratlanul érte ez a megbízás, és így nem tudott készülni.

Mint már mondtam, a felszólalók döntő része pedagógusokból állt, akiknek a felvetéseit úgy lehetett értékelni, mint egy „panasznapot”. A felszólalásuk főleg három kérdés körül forgott, mégpedig, fizetések rendezése, külföldi utazások biztosítása, és nagyobb megbecsülés tanúsítása a Párt-, és Kormánysszervek részéről. A felszólalók közül ismertem név szerint egy Láng nevű személyt, Mazalin György tanítót, Dr. Tima Endre tanárt, és Bárdos László tanárt. Én magam is felszólaltam két alkalommal is. Az első felszólalásom lényege az volt, hogy párhuzamot vontam a lengyel és a magyar azonos vonatkozású kérdések közt. Elmondtam, hogy Lengyelországban később kezdték meg a Párt és Kormány vezetésében elkövetett hibák felszámolását, és mégis előbbre vannak, mint mi, mert ők bátrabban nyúltak a személyi kérdésekhez, míg nálunk ez csak vontatottan megy.

A második felszólalásomban a Párt iránti bizalom kérdésével foglalkoztam. Elmondtam, hogy a személyi kultusz következtében előállt helyzet folytán a tömegek bizalma megingott a Pártban. Itt példákkal – Rajk per stb. – ecseteltem, ami ezt előidézte. A felszólalásomat azzal fejeztem be, hogy a Párt iránti bizalmat helyre kell állítani.

Az ankét közben be lett kapcsolva a rádió, és valamennyien meghallgattuk az ismeretes Gerő beszédet.

Kérdés: Az ankéton résztvevők hangulata milyen benyomást keltett az ott történtek alatt és után?

Felelet: Az ankét alatt, a Gerő beszédig normális hangulat uralkodott a résztvevők között, ezt tükrözte a beszámolások jelentős része. A Gerő beszéd után vált éltessé a hangulat, kifogásolták a felszólalók, hogy Gerő a nacionalizmust, és nem a Párt államvezetésében még meglévő „visszahúzó” erőket mondotta ki fő veszélynek. Ez volt az én benyomásom a résztvevők hangulatát illetően.

Kérdés: Milyen előkészületek történtek Tatabányán arra nézve, hogy a szegei egyetemisták követeléseinek megfelelően tüntetéseket szervezzenek?

Felelet: Erről nekem semmi néven nevezendő értesülésem nem volt, még utólag sem tudok ilyesmiről.

Kérdés: Mikor és hogyan kezdődött Tatabányán az ellenforradalmi tüntetés, azt kik szervezték?

Felelet: Erről én még közvetve sem értesültem. 1956. október 26-án du. kb. 16 h-kor a „Bányász Rádiónál” láttam először tüntetést Tatabányán. Ugyanis a munkahelyem a rádió közelében volt, és az éneklésre, kiabálásra jöttünk ki az üzemből munkatársaimmal. A tüntetők a kórház felől jöttek, pár százan lehettek. Közben megálltak, énekelték a himnuszt, és követeléseket olvastak fel s kiabáltak, hogy mit, azt nem tudom, mivel távol álltam.

Követelték, hogy olvassák be követeléseiket a rádióba. Ezt előzőleg a rádió vezetői nem engedték, amiért a tüntetők közül két nő meg akarta verni a rádió női bemondóját. Ezt csak hallomásból tudom. Én a tüntetésben részt nem vettem, csak mint csendes szemlélő figyeltem az eseményeket.

Kérdés: Ekkor a tüntetőknel már volt fegyver?

Felelet: Nem volt, legalábbis én nem láttam náluk, csak a késő esti órákban tapasztaltam, hogy gépkocsin, tele fegyveres tüntetők indultak Pestre harcolni.

Kérdés: A tüntető ellenforradalmárok honnan szereztek fegyvert, és milyen típusú fegyvereik voltak?

Felelet: A fegyverek eredetéről nem tudtam és most sem tudok. A tüntetőknel csak gyalogsági fegyvereket, puskát, géppisztolyt láttam.

Kérdés: Mit tud arról, hogy miként történt a tatabányai rendőrség és a Hunyadi laktanyai honvédség lefegyverzése?

Felelet: Azt hallottam az elmondásokból, hogy a fegyverek a Hunyadi laktanyából, és a rendőrségről Újvárosból valók. Azonban, hogy miként jutottak hozzá, kiadták vagy erőszakkal vették-e el, azt megmondani nem tudom.

Kérdés: Ön kiket ismert név, vagy személy szerint a tüntetők, illetve a fegyveres ellenforradalmárok közül?

Felelet: A tüntetők közül csak Láng Ferenc hegesztőt, aki, az értelmiségi ankétról ismertem név szerint. A fegyveresek közül senkit nem ismertem, már elég sötét volt, így még ha voltak is ismerősök, akkor sem ismerhettem fel.

Kérdés: Kik engedték ki a rabokat, mit tud Ön ezzel kapcsolatosan?

Felelet: Hogy kik, mikor és honnan engedték ki a rabokat, nem tudom. Később megtudtam, hogy a X. aknából is, majd másnap, október 27-én Oroszlányból is kiengedték a rabokat. Erről egyrészt hallomásból értesültem, másrészt személyesen győződtem meg, amikor az oroszlányi rabok bejöttek Tatabányára.

Kérdés: A kihallgatását ideiglenesen megszakítom. A jegyzőkönyvet lezárтам.

Felelet: A vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg. A jegyzőkönyvet helyesen vették fel, amit átolvasás után aláírok. [...]

Jegyzőkönyv
Horváth János kihallgatásáról
Tatabánya, 1957. június 26.[...]

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mikor és milyen körülmények között kapcsolódott be Ön az ellenforradalmi felkelésbe?

Felelet: Mint már előző kihallgatásomon vallottam, hogy Tatabányán 1956. október 26-án a du. órákban láttam utcai tüntetéseket, amelyeket munkatársaimmal szemléltem az utcáról. Délután kb. 16 h lehetett, amikor a Bányász Rádió közelében lévő tüntetőknek egy ismeretlen férfi a pestihez hasonló 14 [sic!] pontos követelést olvasott fel. Majd indultak, hogy a rádióba is beolvassák. Amikor Óvári Rudolfné bemondónő engedély nélkül meg akarta akadályozni, a tüntetők közül két nő meg akarta verni, végül is a 14 pontos követelést mégis csak beolvasta a fenti férfi a rádióba. Én ennek az eseménynek mint csendes szemlélője voltam, majd bementem a munkahelyemre átöltözni, mivel lejárt a munkaidő, és indultam haza. Útközben bementem a rádióhoz, hogy hazakísérjem Óvárinét, nehogy esetleg bántalmazzák. Azonban megérkezésemkor Sipos Lajos rádiószerelő közölte, hogy időközben Óvári Rudolfné már lakására távozott. Mialatt Sipossal beszélgettünk, bejöttek a rádióba, fegyvereket követeltek, több főből álló „suhanc” csoport, és a rádió berendezését is össze akarták törni. Rövid keresés után megtalálták a rádió

őrzésére bocsátott 3 db puskát, amelyeket ott a helyszínen összetörtek, és kido-
báltak az utcára. Majd hosszas rábeszélés folytán, hogy ne törjék össze a rádió
berendezéseit, eltávoztak.

Ezt követően nemsokára lejött a rádióhoz dr. Molnár István ügyvéd egy
előttem ismeretlen megyei kórház orvosával, hogy a rádióban bejelentsék a kór-
házi Munkás Tanács megválasztását, ami emlékezetem szerint meg is történt.
Közben ekkorra már ott volt Láng Ferenc, Zábráczi Géza, a Tröszt biz. elnöke,
Dubinyák Péter személyzeti vezető és még kb. 10 fő, akiket nem ismertem. Ekkor
kint az utcán már olyan feszült volt a tömeg hangulata, a Népház előtt gépkocsin
fegyveresek voltak, – akik indulni akartak Pestre harcolni – hogy félő volt tétlenül
figyelni az eseményeket. Ennek alapján állapodtunk meg abban, és készítettünk egy
felhívást a tömeg megnyugtatóására, majd beolvastuk a rádió hangosbemondóján.
A felhívásnak a lényege az volt – amit közösen fogalmaztunk, és dr. Molnár István
ügyvéd öntött formába – mindenki menjen haza, őrizze meg nyugalma, ne
Pestre menjenek harcolni, hanem itt helyben, Tatabányán biztosítsák a „népi” va-
gyon védelmét és a rendet. Minden egyes résztvevőnek a felhívás alá volt gépelve
a neve. A felhívást a Népház előtt gyülekező fegyveres és fegyvertelen tömegnek
is felolvasta dr. Molnár István a Népház bejáratí tetőzetéről, melyet a tömeg jó-
zanabb része helyeselt, de a fegyveresek gépkocsival mégis csak elmentek Buda-
pestre harcolni. Ez alatt és után szóban is próbáltuk csitítani a fegyvert követelő
és részeg, hangoskodó csoportokat jobb belátásra bírni, és szétoszlatni. Azonban
ez nem sokra vezetett, mert a fegyveresek géppisztollyal félrelöktek bennünket, a
végén engem még meg is akartak „lincselni” mondva, hogy ÁVH-s vagyok. Csak
nehezen tudtam tisztázni kiléteket, és végül is otthagytam őket, és hazamentem.

Kérdés: Folytassa vallomását, hogyan és miképpen folyt bele az ellenforra-
dalmi bizottság előkészítésébe és szervezésébe?

Felelet: Másnap mint rendesen, okt. 27-én reggel 7 h-ra bementem a mun-
kahelyemre dolgozni. Kb. de. ½ 10-10 h lehetett, amikor kaptam egy telefonhívást
a Bányász Rádióból. Az ottani egyik alkalmazott kért, hogy menjek át, mert ott
vannak Oroszlányból, és beszélni akarnak a „Forradalmi Bizottsággal”, mert ők
nem tudnak mit kezdeni velük. Én tiltakoztam, hogy nekem ahhoz semmi közöm,
hiszen bizottság, mint ilyen nem is létezik. Az illető kért, hogy mivel előző este én
is ott voltam, menjek át és beszéljek velük. Más választásom nem volt, átmentem a
rádióhoz és emlékszem, hogy – Oroszlányról kb. hatan voltak kiengedett rabok – a
kapu előtt beszéltem velük. Gépkocsit és anyagi támogatást kértek, hogy feljussanak
Budapestre. Közöltem az illetőkkel, hogy semmilyen kérésükben nem tehetek,
illetve nem lehetek segítségükre, mert nem vagyok illetékes, és mint bizottság,

ilyen Tatabányán nincsen. Ekkor az egyik közülük nemtetszését fejezte ki, hogy Tatabánya e tekintetben mennyire az események után kullog, megjegyezve, hogy ezt már ők maguk elvégezték Oroszlányban, s ezzel eltávoztak.

Ezután nemsokára megérkezett Láng Ferenc is, akivel együtt mentünk be a rádió helységébe szétnézni, hogy nem történt-e valami az éjszaka folyamán. Utána rövid idő után a rádió helységében láttam Gál István trösztigazgatót, Zábráczki Géza Tröszt bizottsági elnököt, akik Láng Ferencsel beszéltek, nyilván azokról a kérdésekről, amelyről később Gál igazgató négy szem között velem is beszélt, mivel Gál igazgató szavából azt vettem ki, hogy Lánggal nem tudnak józanul tárgyalni. A Gál igazgató és köztem lefolyt beszélgetés a Bányász Rádió és a trösztépület közötti útszakaszon történt. Gál igazgató helyesléssel nyilatkozott az előző esti felhívás megnyugtató voltáról, kért, hogy ilyen formában hassunk továbbra is a lakosságra, és azt tartsuk szem előtt, hogy a bányafenntartási munkák minden körülmények között meginduljanak s folyjanak. Kihangsúlyozta, hogy most nem az a fontos, hogy ő igazgató marad-e vagy sem, egy a lényeg, hogy a bányákat a katasztrófától meg kell mentenünk, és ehhez minden – gépkocsi stb. – segítséget megad a Tröszt nekünk. Gál megjegyzésében a Láng Ferencsel folytatott beszélgetéssel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy azzal értelmesen, józanul nem lehet tárgyalni, mert nem „normális”.

E beszélgetés után röviddel a Síkvölgyi aknától küldöttség jött, hogy szállítóeszközöket kérjenek a munkások szállítására a bánya fenntartásához. Én magam a fenti ígéretnek tudtában a bányásküldöttség egyik tagjával bementem a Trösztbe Gál igazgatóhoz, és tolmácsoltam kérésüket. Ennek kapcsán meg is kapták a bányászok a kért szállítóeszközt, egy bódés tehergépkocsit a Trösztől.

Ez idő alatt, míg én a rádió helyiségében tartózkodtam, vagy éppen Gál igazgatóval a fenti kérdésekben tárgyaltam, addig több, előttem ismert és ismeretlen egyének gyülekeztek a rádióval egy épületben lévő szomszédos szakszervezeti helyiségben. Ekkor még nem tudtam, hogy milyen célból, és előre megbeszélt, vagy spontán gyülekezés volt, vagy sem.

Kérdés: Kik és milyen célból gyülekeztek 1956. október 27-én a de. órákban a szakszervezet helyiségében?

Felelet: Mint mondtam, az egybegyűltek céljáról csak utólag szereztem tudomást. Amikor én bementem a szakszervezet helyiségébe, már kész tények elé voltam állítva. Dr. Klébert és dr. Molnár közölték velem, hogy megalakult egy ideiglenes városi bizottság, melynek feladata az ügyek vitele, és ebbe távollétemben engem is beválasztottak. Az Ideiglenes Intéző Bizottságnak tagjai lettek dr. Klébert

Márton orvos, dr. Molnár István ügyvéd, dr. Tima Endre tanár, Mazalin György tanár, Csaba [Imre] újságíró, Holczinger Ferenc városi DISZ-titkár, Szabó Viktor bányász, Horváth Endre bányász, Vladár Ervin népművelési előadó. Hogy még kik lettek beválasztva, vagy a felsoroltak mind tagjai lettek-e a bizottságnak, nem tudom, mivel nem voltam jelen, csak a fenti személyeket láttam a helyiségben, amikor Kléberték a fenti tény tudomásomra adták.

Kérdés: A létrejött Ideiglenes Intéző Bizottság aznap de. folytatott-e hivatalos [szerv] képviselőivel tanácskozást, ha igen kikkel, és milyen kérdésekről?

Felelet: Igen, folytatott a PB. képviselőivel, amelyen magam is jelen voltam. Az Ideiglenes Intéző Bizottság részéről a tanácskozást dr. Klébert és dr. Molnár folytatta, de mi is ott voltunk. A PB. képviselői közül csak Havasi Ferenc PB. II. titkárt ismertem. Ennek a rövid tanácskozásnak a lényege az volt, hogy a Párt segítséget nyújt a rend és nyugalom helyreállításához, a közbiztonság megteremtéséhez és írásban fogja közölni állásfoglalását s kéri, hogy azt hozzák a város dolgozóinak tudomására. Ez meg is történt, még az nap du. a Népházban tartott gyűlésen – emlékezetem szerint dr. Molnár olvasta fel – fel lett olvasva a résztvevőknek.

Kérdés: 1956. október 27-én du. kik és milyen célból szervezték a Népházban a gyűlést?

Felelet: Mint utólag megtudtam, hogy a Népházban meghirdetett gyűlésnek lett volna a feladata megválasztani a városi végleges „Forradalmi Bizottságot”. Azonban ezt a feladatát a gyűlés nem tudta betölteni, mivel az egyes üzemi munkástanácsok megalakulásuk hiányában nem tudták képviseltetni magukat, és más időpontot kellett megjelölni.

A gyűlés megszervezése és összehívása nyilván dr. Molnár Istvánéktól indulhatott ki, mert én először Molnártól értesültem a kórházi munkástanács megalakulásáról és arról, hogy egyáltalán ilyen szervek alakulnak.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy a Népházban meghirdetett gyűlés hogyan folyt le, kik képviseltették magukat, milyen felszólalások hangzottak el, és milyen határozatok születtek?

Felelet: Az 1956. október 27-én du. a Népházban meghirdetett gyűlésre együtt mentek át a bizottság tagjai a szakszervezeti helyiségből. Emlékezetem szerint a gyűlés du. 15 óra után kezdődött és kb. 17 h-ig tartott. A gyűlésen nagyrészt munkások vettek részt, de értelmiségiek is voltak jelen, akik nem mint küldöttek, hanem egyéni kíváncsiskodók tartózkodtak ott. Éppen azért nem tudtuk a végleges „Forradalmi Tanácsot” megválasztani.

A gyűlésen Horváth Endre mondott le az ideiglenes bizottság nevében, majd külön-külön bemutatkoztunk és lemondottunk valamennyien. Utána emlékezetem szerint dr. Molnár István ügyvéd olvasta fel a PB. már említett levelét, amelyben a tanácskozáson szóban elmondottakat írásba foglalták. A gyűlés résztvevői részéről hangzottak el felszólalások, miszerint az üzemek nem tudták megválasztani a munkástanácsaikat, és így a megbízott képviselőjüket sem tudták elküldeni. Ennek alapján született olyan határozat, hogy a végleges városi „Forradalmi Tanács” megválasztását egy későbbi időpontban kell megtartani, ahol valamennyi üzemi intézményi munkástanács képviselői jelen vannak. Addig is a gyűlés résztvevői hozzájárulásával, a már lemondott ideiglenes Intéző Bizottság kb. 10-15 tagja vigye az egyes ügyek intézését. Ezzel a Himnusz eléneklése után a gyűlés be is fejeződött.

Kérdés: A honvédség, vagy a rendőrség helyi vezetői részéről képviselték-e magukat a fenti gyűlésen, és be lettek-e választva az ideiglenes bizottságba?

Felelet: Nem emlékszem, hogy jelen lettek volna és arra sem, hogy az ideiglenes bizottságba a fenti szervek részéről bárki is be lett volna választva.

Kérdés: Tud-e arról, hogy az ismeretes gyűlésen ki lett osztva a résztvevők között egy 4 pontos követelést tartalmazó sokszorosított, kb. 100 példányú anyag, melyből egy példányt a bizottság egyik tagja még fel is olvasott?

Felelet: Lehetséges, hogy volt ilyen, de én nem emlékezem, mert én a színpad kulisszái mögött tartózkodtam, és máskülönben is annak a gyűlésnek az időpontja óta több mint 8 hónap telt el.

Kérdés: Miután a gyűlés véget ért, a bizottság tagjai tartottak-e tanácskozást, ha igen, hol, mi célból és milyen intézkedéseket hoztak?

Felelet: Nem tudok emlékezni, teljesen homály fedi még azt is, hogy a gyűlés után hova mentem, haza-e a lakásomra, vagy máshova, képtelen vagyok emlékezni.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy Ön és a bizottság többi tagjai a végleges városi „Forradalmi Tanács” megválasztásáig milyen törvénytelen intézkedéseket adtak ki, illetve hajtottak végre?

Felelet: Mi már az első napokban megtett egyes intézkedéseket a célból tettük és az vezetett engem is, hogy azokkal helyileg a rendet, nyugalmat, és a közbiztonságot fenntartsuk, anélkül, hogy vizsgáltuk volna azok törvényes, vagy törvénytelen voltát. Az első napokban kiadott egyes intézkedések, amikor még a

rádió épületében tartózkodtunk, a következőkre emlékszem. Elrendeltük a szesztilalmat, hogy ezzel is csökkentsük a részeges, felelőtlen egyének nyugtalanító beszédeit, kijelentéseiket. Szabályoztuk az üzletek nyitva tartásának rendjét, olyképpen, hogy elejét vegyük az esetleges pánikhangulatnak. Tanácskozást folytattunk a bányászok kérésére a Tröszt igazgatójával, Gál Istvánnal, hogy az esedékes fizetésüket a korábbi rendelkezésektől eltérően, ne hó végén, 30-án, hanem már 28-án megkaphassák. Ezekről a Rádió hangos mikrofonján keresztül tájékoztattuk a lakosságot. Ezenkívül még voltak kisebb jelentőségű, de halaszthatatlan intézkedéseink, mint pl. a Kisker V. embereket kért és kapott liszt rakására, vagy a tejellátásnál adódtak nehézségek, és intézkedni kellett az időbeni megérkezéséről és kiosztásáról. Továbbá ismételten felkerestek bennünket olyan kérelmekkel, hogy őrszolgálatra adjunk fegyvert, vagy gépkocsit, hogy Pesten rekedt hozzátartozóikat megkeressük. Természetesen e kérelmeket nem teljesítettük, de ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel is foglalkozni kellett, nem lehetett egyszerűen elutasítani, ha azt akartuk, hogy a felkavart kedélyek megnyugtatóra találjanak.

Kérdés: Kihallgatását ideiglenesen megszakítom! A jegyzőkönyvet lezártam!

Felelet: A vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg. A jegyzőkönyvet helyesen vették fel, amit átolvasás után aláírok. [...]

Jegyzőkönyv
Horváth János kihallgatásáról
Tatabánya, 1957. július 8. [...]

Kérdés: Ön korábbi kihallgatása során vallotta, hogy 1956. október 26-án Ön is elment a tatabányai stúdióhoz, ahol ellenforradalmi tüntetés volt. Milyen céllal ment Ön a stúdióhoz?

Felelet: Mint már korábban vallomásaimban is említettem, a stúdióhoz azért mentem el, hogy hazakísérjem Óvárinét. Egyéb célom nem volt.

Kérdés: Ha Ön csak azért ment a stúdióhoz, hogy Óvárinét hazakísérje, akkor miért maradt ott, amikor őt már nem találta ott?

Felelet: Azért maradtam a stúdiónál, mert közben visszajöttek a tüntetők, és szét akarták rombolni a stúdiót. Én beszéltem velük, hogy ne tegyenek semmiben sem kárt. Közben jöttek a kórháztól is, a szakszervezettől is, és az események olyan gyorsan követték egymást, hogy el sem tudtam volna menni.

Kérdés: Nevezze meg azokat, akik ott voltak a stúdiónál, és hallották, hogy Ön a tüntetőket felszólította arra, hogy ne törjék össze a stúdiót!

Felelet: Csak Sipos Lajos szerelőt ismerem azok közül, akik ott voltak a stúdiónál. Ő ott volt, amikor a tömeget csendesítettem. Sipos Lajos szolgálatban volt a stúdiónál.

Kérdés: Mit ért Ön az alatt, hogy „az események olyan gyorsan követték egymást, hogy el sem tudtam volna menni”?

Felelet: Fenti kitételek alatt azt értettem, hogy amikor a tüntetőkhez beszéltem, nem ment el mindegyikük a stúdiótól. Utána mindjárt jött dr. Molnár István ügyvéd, és egy másik, dr. Molnár nevű orvos, akik arra kérték a rádió kezelőit: mondják be, hogy a kórházban megalakult a „Munkástanács”. Idejött eközben Zábrácski Géza és Dubinyák Péter, akiket ismertem, és közösen hozzáfogtak egy felhívás megszövegezéséhez, melynek nyugtató, csillapító szerepe volt a tömegek felé. Közben jöttek emberek, és azt mondták, hogy a Népház előtt nagyon izgatott a tömeg, menjünk el oda. Ott is fel lett olvasva a felhívás. Én is kíváncsi voltam arra, hogy mi fog történni, és ezért maradtam ott.

Kérdés: Hogyan készítették elő a „Forradalmi Munkástanács” megválasztását?

Felelet: Nincsen tudomásom arról, hogy hogyan lett előkészítve a „Forradalmi Munkástanács” megválasztása. 1956. október 27-én dr. Molnár ügyvéd és dr. Klébert közölték velem, hogy engem is beválasztottak az „Ideiglenes Intézőbizottságba”. Én ezt elfogadtam, mert munkálkodni akartam azon, hogy minél előbb helyreálljon a rend és a nyugalom. Emlékezetem szerint még aznap délután a Népházban volt egy gyűlés, melyen meg kellett volna választani az üzemek munkástanácsainak küldötteiből a városi munkástanácsot. Ezen én is részt vettem, és le is mondtunk. Lemondásunkat nem fogadták el az ott jelenlévők azzal, hogy nem minden üzemben alakult meg a munkástanács, és a következő gyűlésig újra minket bíztak meg az ügyek vitelével. A „Forradalmi Munkástanács” választására kb. 29-én került sor. Ezen nem vettem részt, mivel Horváth Endre azt mondta nekem, menjek a városi rendőrkapitányságra, mivel az az épület a mienk, és ott üljek a telefonnál. Ők akkor választották a „Forradalmi Munkástanácsot”, és Horváth Endre azt mondta nekem, oda fognak visszajönni. Biztosan nem tudom, hogy a tanácsot választották-e?

Kérdés: Mit csinált Ön a Városi Rendőrkapitányságon?

Felelet: A Városi Rendőrkapitányságon akkor már fegyveres személyek voltak. Engem is géppisztolyos őr kísért fel a parancsnokhoz – Hűvös Oszkárhoz. Hűvös Oszkár a második emeleten volt, és elmondtam neki, hogy engem a „Tanács” küldött oda. Én is abban a szobában maradtam. Később odajött Tóth főhadnagy, a kapitányság vezetője, és azt mondta, hogy segíteni jött a járőrözés megszilárdításában, a közrend helyreállításában. Én azt mondtam neki, hogy ő a szakember, dolgozzon ki egy tervet az őrszolgálatra, és lépjen érintkezésbe az embereivel. Tóth fhdgy. ekkor azt mondta, hogy három szobára lenne szüksége az I. emeleten. Én szóltam is Hűvös Oszkárnak, hogy takaríttassa ki az embereivel a

szobákat, ami meg is történt. Tóth fhdgy. ezután ott csinálta a tervét. Tóth fhdgy. ezután be is hívott több rendőrt, és láttam, hogy beszél velük. Tóth fhdgy.-nak megemlítettem, hogy az őrségeket úgy szervezze meg, hogy egy rendőr, egy katonára és egy polgári ruhás nemzetőr is legyen, nehogy valaki rálőjön a járőrre, ha az csak egyenruhásokból állna.

Én közben több dologgal foglalkoztam, mert a lakosság közül többen jöttek be különböző dolgokkal. Estefelé bementem Tóth fhdgy.-hoz, és láttam, hogy az a cserépkályhánál áll, és fegyveresek vitatkoznak vele. A szobában tartózkodott dr. Klébert is. Egy kis ideig hallgattam, hogy min vitatkoznak. A fegyveresek azzal vádolták Tóth fhdgy.-ot, hogy kémkedni akar, azért férkőzött be közéjük. Tóth fhdgy. erre azt válaszolta, hogy ő segíteni akart, és tiszta szándékkal jött. Dr. Klébert is Tóth fhdgy.-ot védte, és a fegyveresek azt mondták dr. Klébertnek, hogy vissza akarja hozni a régi embereket. Én is mondtam a fegyvereseknek, hogy én javasoltam Tóthnak, hogy hogyan szervezze meg a járőrözést. Egy ideig folyt még a vita, majd a fegyveresek elhagyták a szobát. Dr. Klébert ezután azt mondta Tóth fhdgy.-nak, hogy jöjjön velünk, majd hazaviszi egy autót. Tóth szemmel láthatóan nagyon ideges volt, remegett a keze is, és erre dr. Klébert megjegyezte, hogy nem kell ezt annyira a szívre venni, ezek mind fiatalok voltak és hevesek. Tóth fhdgy. erre megjegyezte, ő tisztán jóindulatból jött be. Ezután beültünk egy autóba, és a kórház körül dr. Kléberttel együtt kiszálltunk, Tóth fhdgy.-ot pedig hazavitte az autót.

Kérdés: Tóth fhdgy. önszántából ment be, vagy pedig Önök által lett behívva?

Felelet: Nincsen tudomásom arról, hogy Tóth fhdgy. önszántából jött-e be, vagy pedig valaki hívta. Azt tudom, hogy Tóth fhdgy. azt mondta előttem: ő segíteni jött.

Kérdés: Tóth fhdgy. több alkalommal is volt bent Önöknél?

Felelet: Tóth fhdgy.-t több alkalommal nem láttam.

Kérdés: Milyen kulcsokat adott át Önnek Tóth fhdgy.?

Felelet: Tóth fhdgy., amikor megmutatta azt a három szobát, ahol ők dolgozni fognak, átadta a pánccsaszekrények kulcsát. A pánccsaszekrényben iratok voltak, azonban én nem néztem meg az iratokat. Tóth fhdgy. hozott még egy száraz pecsétnyomót is, és azt mondta: az iratokra azt nyomjam rá, mert azt nem lehet hamisítani. Amikor elmentünk az épületből, a kulcsokat magammal vittem, mert nem volt kinek leadni, de nem tudom, hova lett a kulcs.

Kérdés: Tóth fhdgy. önszántából adta Önnek a pánccsaszekrénykulcsot, vagy Ön kérte tőle?

Felelet: Tóth fhdgy. önszántából adta ide a pánccsaszekrénykulcsot, nekem nem is volt eszembe az.

A jegyzőkönyvben foglaltak megfelelnek az igazságnak, és elolvasás után aláírással igazolom. [...]

Jegyzőkönyv
Horváth János kihallgatásáról
Tatabánya, 1957. július 12.[...]

Kérdés: 1956. október 29-én a Bartók termi gyűlés után milyen értekezletet tartott a „Forradalmi Munkás és Katonatanács” vezetősége a Széntröszt tanácstermében?

Felelet: Pontosan nem tudok visszaemlékezni arra, hogy a Bartók termi gyűlés után volt-e az értekezlet, vagy más alkalommal. Arra emlékszem, hogy a „Tanács” megválasztása után volt az értekezlet a Széntröszt tanácstermében. Az értekezleten szó volt a közbiztonságról, az egyes reszortokról, és a Pártbizottsággal való kapcsolatáról.

Kérdés: A vezetőség tagjai közül kik vettek részt az értekezleten?

Felelet: A vezetőség tagjai közül kb. 12-en vettünk részt az értekezleten. Név szerint az alábbiakra emlékszem: dr. Klébert Márton, dr. Molnár István, Tóth ezredes, dr. Tima Endre, Mazalin György, Solymos Mihály, és én. A többiekre név szerint nem emlékszem.

Kérdés: Részletesen ismertesse, miről tárgyaltak a közbiztonsággal, a reszortokkal és a Pártbizottsággal való kapcsolat felvételével kapcsolatban!

Felelet: A közbiztonsággal kapcsolatban emlékezetem szerint Solymos főmérnök felvetette, hogy nem megengedhető, hogy fegyverek mászkálnak az utcán. Javasolta, hogy Tóth ezredes, mint a város parancsnoka szervezze meg a járőrözést, az objektumok védelmét, és a vasút ellenőrzését, hogy ne legyenek fosztogatások. Tóth ezredes röviden felszólalt, és azt mondta, hogy meg fogja szervezni az őrseget és a nemzetőrökkel is foglalkozik.

Elmondta, hogy a nemzetőröket az alsógallai laktanyában fogja elhelyezni, és pihenőben kiképzést fognak kapni. A járőrözéssel kapcsolatban azt mondta, hogy katona és nemzetőr személyekből fog állni. Arra határozottan nem emlékszem, hogy akkor-e, vagy más alkalomkor mondta-e Tóth ezredes, hogy a nemzetőrök között sok a nem megfelelő, és azokat ki fogja szelektálni. Mint mondta, sokan nem értenek a fegyverekhez. Ezután Tóth ezredes teljhatalmat kapott a város közbiztonságának biztosítására, és a fegyverek feletti parancsnokságra.

A reszortokkal kapcsolatban annyi szó volt, hogy mindenki végleg megkapta a reszortját. Mindenki abban a reszortban volt, amit addig is vett.

Az értekezleten dr. Tima felvetette, hogy a Pártbizottság képviselőinek is részt kell venni a „Tanács” munkájában. Dr. Tima ezt azzal indokolta, hogy a Pártbizottság már korábban felajánlotta a segítségét, és hogy a „Tanács” nem dolgozhat elszigetelten. Azt mondta, hogy ha demokratikusan akarunk dolgozni, akkor minden olyan szervvel fel kell venni a kapcsolatot és együtt kell működni, melyeknek népi kapcsolatuk van, gyakorlottak a vezetésben, és befolyásuk van a Párt tömegeire. Dr. Tima javaslata felett vita alakult ki. Mazalin felszólalásában

ellenezte a Pártbizottsággal való kapcsolat felvételét azzal, hogy a Párt elvesztette a tömegek bizalmát. Hangsúlyozta, ha a párt képviselőit is bevonjuk a „Tanács” munkájába, akkor a „Tanács” is elveszti a tömegek bizalmát. Ezt azzal indokolta, hogy a tömegek azt látnák, hogy újra azok az emberek vannak bent a vezetésben, akik biztosították Rákosi, Gerő személyi kultuszát és önkényét. Mazalin hangsúlyozta, hogyha a Párt képviselőit is bevesszük, akkor újra azt hiszi a nép, hogy az önkény folytatódik. Még többen is felszólaltak ebben a kérdésben, azonban név szerint nem emlékszem vissza, hogy kik. Általában az mellett szólaltak fel, hogy fel kell venni a kapcsolatot a Párttal. Valaki felvetette a kérdést, hogy hány párttag van a vezetés között. Emlékezetem szerint hárman voltunk, Solymos, Tóth ezredes és én.

Erre Mazalin azzal jött, hogy minek felvenni a kapcsolatot a Párttal, amikor vannak közöttünk párttagok is. Erre mi azt mondtuk, hogy mi nem képviselhetjük a Pártot, mert nincs megbízatásunk rá. Erre ezután szavazásra került a sor. Arra már nem emlékszem, hogy kik szavaztak a kapcsolat felvétele mellett és kik ellene. Arra sem emlékszem, hogy a szavazás milyen arányú volt. Az lett megszavazva, hogy be kell vonni a „Tanács” munkájába a Pártot is. Én is ez mellett szavaztam.

Kérdés: Dr. Tima Endre vallomása szerint elvetették a Párttal való együttműködést!

Felelet: Én úgy emlékszem, hogy a Párttal való együttműködés mellett szavaztunk.

Kérdés: Idézek Önnek dr. Tima Endre 1957. július 10-én felvett jegyzőkönyvéből:

„... a Szakszervezetben 11-en vettünk részt a gyűlésen, erre határozottan emlékszem. Név szerint a következőket tudom, hogy ott voltak. Reményi főmérnök, Tóth ezredes, Horváth János, dr. Klébert Márton, dr. Molnár István, Mazalin György, Vladár Ervin, Solymos Mihály és én...” „... Én felvettem, hogy vegyük fel a kapcsolatot a Pártbizottsággal, és vegyük fel a Pártbizottság képviselőit a „Tanácsba”. E javaslatom felett szavazás döntött. A szavazáson 7:4 arányban leszavaztak...” „... Mellettem szavazott Solymos Mihály, Tóth ezredes, és Vladár Ervin...”

Tegye meg észrevételét!

Felelet: Az értekezlet nem a Szakszervezetben volt, hanem a tröszt tanácsstermében. Nem hiszem, hogy Reményi is ott lett volna, mert emlékezetem szerint ő később kapcsolódott be a munkába. Azt nem tudom, hogy a szavazat aránya milyen volt, és úgy emlékszem, hogy meg lett szavazva a Párttal való együttműködés. Én is a Párttal való együttműködésre szavaztam.

Kérdés: Dr. Klébert Márton is azt vallotta kihallgatása során, hogy a szavazás elvetette a Párttal való együttműködést!

Felelet: Én nem tudok mást mondani, mint amit már eddig is vallottam, mert én így emlékszem vissza.

Kérdés: Dr. Tima Endre a fentebb említett jegyzőkönyvében olyan vallomást tett, hogy miután le lett szavazva a javaslata, ő felvetette, ha Holczinger és Csabai ott lennének, biztosan mellette szavaztak volna, és akkor 7:6 lett volna az arány. Ez pedig nem elegendő ilyen fontos kérdés megvitatásában.

Így talán jobban visszaemlékszik Ön is a szavazásra.

Felelet: Nem emlékszem arra, hogy dr. Tima felvetette-e Holczinger és Csabai kérdését. A későbbi tárgyalásokon ott láttam Tolmácsit, az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottságának tagját, és lehet, hogy ez váltja ki belőlem azt, hogy meg lett szavazva a Párttal való együttműködés, azonban én arra emlékszem, hogy az együttműködés lett megszavazva.

Kérdés: Az MSZMP képviselői nem november 4. után vettek részt a „Tanács” ülésein?

Felelet: Nem tudom, hogy az MSZMP képviselői november 4. után, vagy előtt vettek-e részt a „Tanács” ülésein.

A jegyzőkönyvben foglaltakat minden kényszer és erőszak nélkül önszántamból vallottam, és elolvasás után aláírással igazolom. [...]

Jegyzőkönyv
Horváth János kihallgatásáról
Tatabánya, 1957. július 23.[...]

Kérdés: 1956. október 30-án milyen tevékenységet fejtett ki Ön a „Forradalmi Munkás és Katona Tanácson” belül?

Felelet: Pontosan, dátum szerint nemigen tudok visszaemlékezni a dolgokra. Emlékezetem szerint október 30-án beszéltem telefonon több élelmезési üzlet és üzem képviselőjével, és megérdeklődtem tőlük, hogyan állnak élelmiszer dolgában. Így pl. beszéltem a Kisker. Vállalattól Barsi és Pritz nevű személyekkel, az üzemelemezéstől emlékezetem szerint László vezetéknévű személlyel, a Vendéglátóipartól Bödecs nevű személlyel, a kórháztól a gazdasági hivatal vezetőjével. A vélemények azok voltak, hogy 8-10 napra való élelem van mindenhol.

Másra nem emlékszem vissza október 30-ra. Több apróbb ügy volt egész nap, sőt addig, amíg ott voltam, végig voltak apróbb ügyek.

Kérdés: Milyen intézkedéseket tett Ön az élelmiszerellátás érdekében?

Felelet: A Kisker. Vállalat közölte velem, hogy a zsír-, és húsellátás nem megfelelő. Én telefonáltam a Megyei Tanács kereskedelmi osztályának, hogy tudnak-e zsírt és húst szerezni. Ott azt a választ kaptam, hogy legjobb lesz Győrrel felvenni a kapcsolatot, és onnan talán tudunk szerezni. El is mentünk Győrbe. Én azért mentem, hogyha esetleg szénért akarnak zsírt adni, akkor én mint a „Forradalmi Tanács” tagja megígérhetem nekik, hogy szén adunk zsírért. A Megyei

Tanács gépkocsijával mentünk Győrbe. Rajtam kívül jött még dr. Horváth József elnökhelyettes, egy személy a kereskedelmi osztályról, és még egy férfi, akit nem tudtam, hogy milyen osztályról jött.

Győrben először a „Nemzeti Tanácshoz” mentünk és ott kerestük azt a személyt, aki az élelmezési ügyekkel foglalkozik. Ezt a személyt Horváth Endre mutatta meg, aki a „Nemzeti Tanácsnál” viselt funkciót. Ott csak lisztet tudtak volna adni, és így átmentünk a Megyei Tanács kereskedelmi osztályára. Ott sem tudtak zsírt adni, de pár nap múlva ígértek étolajat. Ezen kívül húst ígértek, és a tatabányai Megyei Tanács képviselőinek megadták, honnan vihetnek olajat, húst, lisztet. Győrben 1956. november 2-án voltam.

Kérdés: Vágómarhát kért-e Ön valamelyik állami gazdaságtól?

Felelet: Nem emlékszem, hogy vágómarhát kértem volna valamely állami gazdaságtól.

Kérdés: 1956. október 31-én részt vett-e Ön a Bartók teremben tartott gyűlésen?

Felelet: A Bartók teremben részt vettem egy gyűlésen, de azt nem tudom, hogy mikor volt. Az időpontokra nem emlékszem vissza.

Kérdés: Kik vettek részt a Bartók termi gyűlésen, miről volt ott szó?

Felelet: Emlékezetem szerint ott voltak Tóth ezredes, Mazalin, dr. Tima, dr. Klébert, Solymos. Ezekre határozottan emlékszem, de biztosan ott voltak a többiek is. Ott volt az egész választmány is, tele volt a Bartók terem.

Én csak a végére mentem oda, mert ha gyűlés volt, én szoktam mindig a „Tanács” épületében maradni addig az ügyeket intézni. Ekkor is jöttek hozzám a Síkvölgyi Állami gazdaságból ketten, hogy a sajátjukból – nem az állami gazdaságot – összegyűjtött élelmet szeretnék Budapestre vinni, egy kórháznak. Elmondotta azt is, hogy Síkvölgyön rossz a közbiztonság, a rabok még rájuk is lőttek már. Kértek fegyvereket, hogy őrséget tudjanak állítani. Én erre mondtam nekik, hogy a Hunyadi laktanyába menjenek, mert ott adhatnak csak fegyvert.

Ezután elmentem velük a Bartók terembe, mivel volt egy olyan határozata a „Tanácsnak”, hogy élelmet Tatabányáról nem lehet kivinni. Amikor a Bartók terembe értünk, éppen Tóth ezredes beszélt arról, hogy még mindig vannak kinn fegyverek, és az nagyban veszélyezteti a közbiztonságot. Tóth ezredes beszéde közben egy „tanácstag” észrevette, hogy az egyik síkvölgyi ember zsebében kézigránát van. Tóth ezredes elvette tőle, mire én mondtam, hogy fegyver miatt jöttek. Azt is elmondtam, hogy élelmiszert akarnak Budapestre szállítani. Erre az a határozat született, hogy ne Budapestre vigyék, hanem a tatabányai kórházba. A gyűlésnek ekkor vége is lett.

Kérdés: Ki adta a kézigránátot a síkvölgyi embernek?

Felelet: Nem tudom, hogy kitől kapta a kézigránátot. Meg lett tőle kérdezve, mire azt válaszolta, hogy valakitől kapta a „Tanács” épületében.

Kérdés: Mikor költöztek a Megyei Pártbizottság épületébe, ki mondta, hogy oda költözzenek?

Felelet: Az időpontra itt sem emlékszem, hogy mikor költöztünk a Megyei Pártbizottság épületébe. Dr. Klébert szólta, hogy mindenki szedje össze a holmiját és költözzünk át.

Arról nincs tudomásom, hogy dr. Klébert hogyan, és milyen módon szerezte meg az épületet. A szobákat is dr. Klébert osztotta el.

Kérdés: A Megyei Pártbizottság épületében mikor volt gyűlés?

Felelet: Az időpontot itt sem tudom, hogy mikor volt. Egy alkalommal részt vettem a Pártbizottság épületében tartott gyűlésen, de csak a végére mentem be. Ekkor Solymos Mihály azt kérte, hogy a „Tanácsstagok” közül a trösztli alkalmazottak maradjanak ott, és meg lesz választva a trösztli munkástanács.

A trösztől ott maradtak az üzemek képviselői közül kb. 10-12-en. Név szerint emlékszem Felsőre és Solymosra. Solymos ezután egy papírról felolvasta, hogy kit javasoltak a Trösztnél a Munkástanácsba. Azt nem tudom, hogy ki állította össze. Benne volt Solymos, Reviczki, Felső, Hegyi, másra nem emlékszem. Arról volt szó, hogy nem minden üzem képviselteti magát a Munkástanácsban. Ezután mind el lettek fogadva a Solymos által felsoroltak.

A jegyzőkönyvbe foglalt vallomásomat minden kényszer és erőszak alkalmazása nélkül, önszántamból tettem meg és elolvasás után aláírással igazolom. [...]

Jegyzőkönyv
Horváth János kihallgatásáról
Tatabánya, 1957. augusztus 26.[...]

Kérdés: Miben érzi magát bűnösnek?

Felelet: Nem érzem magam bűnösnek semmiben sem, mert szándékom nem az államhatalom megdöntése, vagy abban való részvétel volt, hanem a rend mielőbbi helyreállítása, a fölzaklatott kedélyek lecsillapítása, a munka mielőbbi beindítása volt.

Hibásnak érzem magam abban, hogy elvesztettem a kapcsolatot a közvetlen Pártvezetőségemmel és a saját belátásom szerint – amit a rádió, közölt hírek és a sajtó alakítottak – cselekedtem. Én biztosnak és demokratikusnak vettem, amit a rádió és a sajtó közölt. Az akkori zavaros politikai helyzetben nem láttam tisztán, és Nagy Imréről nem tudtam mást, mint 40 éves kommunista múltját, azt, hogy akkor vették újra vissza a pártba, visszakapta egyetemi katedráját, sőt a KV-nek is tagja volt.

Kérdés: Fenntartja-e kihallgatásai során tett vallomásait?

Felelet: Kihallgatásaim során tett vallomásaimat teljes egészében fenntartom.

Kérdés: Előzetes letartóztatása alatt érte-e sérelem, vagy panasz?

Felelet: Sem sérelem, sem panasz nem ért előzetes letartóztatásom alatt.

Kérdés: Mit kíván védelmére felhozni?

Felelet: Csak azt kívánom védelmemre felhozni, hogy politikailag tájékozatlan voltam, és nem tudtam megítélni a helyzetet, oly gyorsan követték egymást az akkori politikai események. Mint például a XX. kongresszus, Sztálinról szóló párthatározat, jugoszláv események, Rajk rehabilitálása, Rákosi leváltása. Minden ténykedésem az emberek megnyugtására, a rend helyreállítására irányult. Szombathelyi lakos vagyok, ott tartózkodtam 1956. december 10-től 1957. február 17-ig, gondolatomban sem volt, hogy disszidáljak.

Kérdés: Az eddig előadottakon kívül kíván-e még valamit előadni?

Felelet: Mást nem kívánok előadni.

A jegyzőkönyvben foglaltakat önszántamból vallottam és elolvasás után aláírással igazolom. [...]

I/3. Horváth János kihallgatása Budapesten

Az 1956. október 23-án megtartott értelmiségi ankéttal kezdem. Én is hozzászóltam, és azt fejtettem ki, hogy az elmúlt események (párthatározat, Sztálin és a személyi kultusz, jugoszláv események, Rákosi leváltása, Rajkék rehabilitációja) miatt mindenki bizalmatlan mindennel szemben. A pártban is megrendült a bizalom, és ezt mindenképpen helyre kell állítani, mert szükség van egy erős, ütőképes pártra. A bizalom helyreállítását úgy gondoltam, és ezt el is mondtam, hogy azok a vezetők, akik Rákosi rendszere alatt kompromittáltak a pártot, álljanak félre, és adják át helyüket, akikben bíznak a tömegek, akik becsülettel szolgálják a nép ügyét. Úgy láttam, hogy ez a gyors fejlődés és demokratizálódás legkönnyebben megoldható útja.

Ezen a gyűlésen szólalt fel többek között Láng Ferenc és Mazalin György is. Mindkettőt ott láttam először. Lángot senki sem fogadta tetszéssel. Értelmetlennek és főleg apolitikusnak tartottam a hozzászólását. Mazalin inkább népszónok benyomását keltette.

Rendesen bejártam dolgozni. 26-án, amikor a Sportból (ott ebédeltem) jöttem vissza, a Párt megbízottság épületénél találkoztam Széles Sándorral, a párttitkárommal. Beszélgettünk, majd ő mondta, hogy az előbb mentek arra tüntetők. Visszamentem az üzembe, és kb. $\frac{1}{2}$ 4 h felé éneklést és kiabálást hallottunk. Kimentünk az utcára. A tüntetők a Bányász Rádió előtt voltak, bebocsátást követeltek, hogy a pontjaikat felolvassák. Óvári Rudolfné, akit férjével együtt hosszabb idő óta ismerek, nem akarta beengedni őket, a rendeletekre hivatkozva. Szóváltás támadt, két nő meg akarta verni. Csak nehezen lehetett lecsillapítani őket. A tüntetők között láttam Lángot is, úgy vettem észre, hogy vezető szerepet játszik. Mivel már letelt a munkaidőm, visszamentem felöltözni, és lementem a Bányász Rádióhoz. Az volt a szándékom, hogy Óvárinét hazakísérem, hogy útközben bántódása ne essék. Azonban már elment. Még egy darabig beszélgettem Sipos Lajossal, a Bányász Rádió szerelőjével. Éppen indulni akartam, amikor a tüntetők visszatértek. Fegyvert kerestek, össze akarták törni. Majd egy-két hangoskodó közbekiabálására a rádió berendezését is össze akarták törni. Megpróbáltam visszatartani őket, azonban csak annyit sikerült elérnem, hogy a rádió felszerelését épségben hagyták. Közben betörték egy ablakot, és a három ott lévő puskát elvitték, és összetörték. Pár ember ott maradt, a többiek elmentek. Egy darabig beszélgettem még velük – attól tartottam, hogy a tüntetők visszatérnek.

Majd megérkezett Molnár István, Zábráczi Géza, Dubinyák Péter, és még jó néhány ember. A lakosság megnyugtatóására egy felhívást szövegeztek, és akik

ott voltak, azoknak mind alágépelték a nevét. A felhívás arról szólt, hogy ne engedjenek az üzemekben rombolni, a fenntartási munkákról gondoskodjanak stb.

Ezt felolvasták a rádióban, majd amikor értesültünk, hogy a tömeg a Népháznál van, elhatároztuk, hogy ott is felolvassuk a felhívást. Az volt a célunk, hogy a tömeget megnyugtassuk, és feloszlassuk. Mikor a Népház elé értünk, az emberek nagy része gépkocsikon volt. Soknál volt fegyver, és elég sok volt az ittas. Azt kiabálták, hogy Pestre mennek segíteni, kb. 7 h lehetett. Egy másik férfival az autók elé álltunk, és igyekeztünk lebeszélni az embereket, hogy Pestre menjenek. Azonban semmilyen érv nem használt. Géppisztollyal löktek félre, majd a gépkocsik elmentek. A tömeg egy része továbbra is ott maradt. Ekkor felmentünk a Népházba, és Molnár felolvasta a felhívást a tömegnek. Az emberek vegyes érzelmekkel fogadták. Voltak, akik megértették, és nyugodtan elvonultak, de főleg az ittasok tovább hangoskodtak. Igyekeztünk ezeket a kisebb csoportokat megnyugtadni. Egy ilyen csoporttal majd egy órát vitakoztam. ÁVH-snak néztek, és meg akartak verni. Egy ismeretlen nő mondta meg nekik, hogy a Zsdanov tánckarában szerepelek, és már hosszabb ideje vagyok Tatabányán. Így sikerült megmenekülnöm. Mivel láttam, hogy nem sok eredményt érek el a beszélgetéssel, hazamentem. Kb. 9 h lehetett.

Másnap rendesen bementem dolgozni. Kb. $\frac{1}{2}$ 10 h körül telefonon a Bányász Rádióhoz hívtak. (Ismertek személyesen, előző nap ott láttak, és közel voltam.) Oroszlányiak voltak ott. A ruhájukról ítélve KÖMI-sek. Gépkocsit és anyagi támogatást kértek, hogy Pestre jussanak. Mondtam nekik, hogy nem tudok rajtuk segíteni. Egy darabig ott voltak még, és utána elmentek. Közben már megjöttek a szakszervezeti területi bizottság tagjai is. Láng is megjelent. A trösztől Gál igazgató elvtárs is feljött, és azt mondta, hogy nagyon helyes, józan volt az előző napi felhívás, ebben az értelemben dolgozzunk tovább, ő a tröszt részéről minden támogatást megad. Gál és Zábráczi elvtárs Lánggal is beszélt.

Közben több üzemből jöttek küldöttek, és azok a szakszervezet helyiségében tanácskoztak. A síkvölgyi aknától is jött egy küldöttség, és azt kérték, hogy a fenntartási munkán dolgozók szállításához biztosítsunk gépkocsit. Én a küldöttségtől Gál ig. elvtárshoz mentem. Referáltam neki, és ő meg is oldotta a problémát.

Az üzemek küldöttei egy ideiglenes intéző bizottságot választottak meg, amíg az üzemek végleges munkástanácsa meg nem választja a városi bizottságot. Bár a választáson nem voltam jelen, úgy emlékszem, hogy dr. Klébert Márton közölte velem, hogy engem is megválasztottak. Ekkor már kb. dél volt. Nem emlékszem, hogy még aznap, vagy másnap délutánra lettek összehívva az üzemek munkástanácsának képviselői a Népházba. Itt az ideiglenes bizottság lemondott, de a megjelentek újból meghívták az ideiglenes bizottságot, mivel még sok üzemnél nem volt munkástanács, vagy a meglévők is csak ideiglenesek voltak. Ez a bizottság volt tulajdonképpen a Forr. Munkás és Katonatanács alapja. Tagjai megbízásukat végig ideiglenesnek tartották (többször is lemondtunk, de mindig megválasztottak), annál is inkább, mert egyikünk sem akart közéleti pályán dolgozni. Többször

hangoztattam, hogy a magam részéről csupán az a célom, hogy elősegítsem a rend mielőbbi helyreállítását, és biztosítsam a város élmezőnyét, mivel az erre hivatott szervek nem működtek.

Emlékezetem szerint a tanács tagjai a következők voltak: Horváth Endre, dr. Klébert Márton, Reményi, dr. Tima, Solymos Mihály, dr. Berinkei Kornél, Tóth József ezr., Szabó Viktor, dr. Molnár, Mazalin, Maros János, és én.

Rám a bizottságban a közéleti ügyeket bízta. Ez abból állt, hogy szesztilalmat rendeltem el, majd a bányászellátó vállalatától és az üzemeltetésétől felkerestek, és az élelem szállítását illetően kértek segítséget. A szükséges gépkocsikat a bányagarázstól és a TEFU-tól kértük, és pár soros írást gépettünk a részükre, hogy útközben fel ne tartóztassák őket. Amikor később a megyei tanács kereskedelmi osztálya megkezdte működését, megállapodtam velük, hogy felméri a megyei szükségleteket és tartalékokat, megállapodnak a mezőgazdasági osztállyal, az állatforgalmi vállalattal, a vágóhíddal stb., és közösen oldják meg a város, ill. megye élelmezését. Ha valami segítségre van szükségük, akkor értesítenek engem is. Egy ilyen alkalommal Győrbe mentünk, a Győr-Sopron megyei tanács kereskedelmi osztályával tárgyaltunk. Lisztet, húst és zsírt kértünk. Lisztet és húst biztosítottak, azonban zsírt nem tudtak.

Olajat ígértek pár nap múlva. A lebonyolítás teljesen szabályosan az érdekelt vállalatok között történt.

A kenyérgyár is több alkalommal kért autót, hogy Esztergomból, illetve Budapestről élesztőt hozzon. Az adományokat is nekem jelentették be. A kórházhoz lett a legtöbb esetben továbbítva.

Végeredményben csak adminisztratív dolgokat kellett csinálni, azt azonban olyan tömegesen, hogy naponta reggel 7 h-tól este 10-12 h-ig is bent voltam. Rengetegen jöttek különböző apró-cseprő kívánságokkal, és ezeket az embereket is meg kellett nyugtatni. Így aztán nem is tudtam figyelemmel kísérni az eredményeket. Még a közös megbeszélésekre is csak ritkán, egy-két esetben tudtam elmenni.

Visszatérve az első napokra, probléma volt a közbiztonság megszervezése. A városi rendőrséget Tóth főhadnaggyal akartuk megszerveztetni. Már meg is kezdte a munkáját, amikor a fegyveresek kifogást emeltek ellene. Hogy az atrocitásnak elejét vegyünk, vissza kellett vonni tőle a megbízatást. Az egyik fő hangoskodó Mazán volt. A polgárőrség és katonaság megszervezését Tóth ezredesre bízta. E téren több alkalommal is teljes szabad kezét és bizalmát szavazott neki a tanács. A rendőrség felállításával Tóth alezredest bízta meg, majd – amint erről hallomásból értesültem – vissza kellett vonni, mert az emberek helytelenítették, hogy ő, aki

az ÁVH megyei parancsnoka is volt, legyen az új rendőrség vezetője is. Később azonban újból ő lett megbízva a rendőrség megszervezésével.

Már említettem, hogy nagyon kevés ülésen vettem részt, de nem vettem észre, hogy a hangulat kommunistaellenes lett volna. Én magam is többször mondtam, hogy kommunista párttag vagyok. Ugyanúgy Solymos fm. és Tóth ezr. is. Egyik alkalommal arról volt szó, hogy a pártot is meg kell hívni a tanácsba. Mazalin és Tima között volt nagy vita, végül Tima álláspontját támogattuk mindannyian és elfogadtuk, hogy meg kell hívni a párt képviselőjét is a tanácsba.

Egyik alkalommal segélycsomagok érkeztek az Actio Catholica részére, és a tanácsnál rakták le. Helyiséget kerestem a részükre. A megyebizottság páncélszobáját is megnéztem. Amikor láttam, hogy ott van a nyilvántartás, anélkül, hogy valamihez nyúltam volna, a szobát becsuktam, és a kulcsokat visszaadtam az MSZMP képviselőjének, aki az épületben tartózkodott.

Úgy vettem észre, hogy a tanács igyekezett reális álláspontra helyezkedni, pl. Lángot, aki szélsőséges volt, és többször önhatalmúlag a tanács vezetőjének adta ki magát és félt volt, hogy a lakosság kedélyét nem megnyugtató, hanem fölszítani akarja, eltávolítottuk a tanácstól, sőt kilátásba helyezték a szabadságának korlátozását, amikor felmerült a gyanú, hogy a Párt pénzügyeibe beleavatkozik.

Miután Gál igazgató elvtárs eltávozott Tatabányáról, vádolták valamivel, aminek megcáfolására a tanács, személy szerint én adtam egy igazolást, amely szerint Gál elvtárs a kérdéses időpontban Tatabányán a lakásán tartózkodott. Ezt az igazolást úgy tudom, Solymos fm. juttatta el Gál elvtárshoz.

A már előbb említett események (Sztálin, személyi kultusz, jug. események, Rákosi, Rajk), valamint a DISZ nógrádverőcei vezetőképző tábora – ahol mint DISZ-titkár vettem részt – azt a meggyőződést keltette bennem, hogy az egész folyamat a párt tisztulását, a szocialista demokráciát segíti elő. Én ezt akartam, és meg voltam győződve, hogy minden tetteimmel ezt a célt szolgálom. Ezért dolgoztam a tanácsban és nov. 4. után is ott maradtam 7-ig. Utána az üzemben dolgoztam tovább. Járatlan, tapasztalatlan voltam, és az események gyors egymásutánjában egyedül maradtam, a saját fejemre voltam csak utalva. A párt vezetői sem találták meg az utat a tagsághoz és a gyors személyváltozások bizalmatlanságot is szültek. Nem csoda, hogy ennyi új eseményben elvesztem, hiszen sehonnan sem kaptam támogatást. Ezért is nem érzem magam bűnösnek, hiszen ha a bűnösségemnek árnyéka is felmerült volna, bizonyosan eltávoztam volna az országból. Ezt soha meg sem kíséreltem, de még nem is gondoltam rá. Én a dolgozók pénzén lettem mérnök, és munkámmal kívánom visszaadni, amit kaptam tőlük. Szocialista demokráciát akartam, és akarok.

1956. XI. 15-től 22-ig a Szovjet Hadsereg, majd XI. 22 – 28-ig a Belügyminisztérium vizsgálati fogságában voltam Budapesten. Mindkét szerv lenyomozott és az alaposágukban nem kételkedem, és ha lett volna olyan ok, amiért büntetést érdemlek, bizonyosan nem engedtek volna szabadon. 1956. XI. 28-án szabadultam a Gyorskocsi utcai fogházból. Utána visszamentem a munkahelyemre, és dec. 10-től rendes évi szabadságomat (18 nap) töltöttem Szombathelyen, utána pedig kórházba kerültem.

Megjegyezni kívánom, hogy fegyverem volt, de nov. 4-én Bódi őrnagynak leadtam; erről írásbeli igazolványom is van. Fegyveres harcban nem vettem részt.

Tudomásom szerint Klébertnek, Szabó Viktornak és Marosnak volt még fegyvere a tanács tagjai közül, a többiekről nem tudok.

A tanács tagjai közül régebbiről csak Timát és Solymost ismertem, mindkettőt józan, megfontolt embernek. A többieket kevésbé, róluk csak benyomások alakultak ki bennem.

A tanács pénzügyi költségeire Molnár Budapesten kb. 10-11 millió forintot kapott, amelyet a Komárom Megyei Tanács pénzügyi apparátusa kezelt volna. Emlékezetem szerint a forradalmi tanács összes kiadása 10-11 ezer Ft – a polgárőrség élelmezése – volt, és ezt az összeget a Megyei Tanács fizette volna ki. Ha jól emlékszem, ezt Klébert Schiller elvtárral beszélte meg.

Más lényeges dolog most nem jut eszembe, azonban ha valamit kifelejtettem és még eszembe jut, azonnal közölni fogom.

Budapest, 1957. február 22.

I/4. Szerdahelyi Pál kihallgatási jegyzőkönyve

B.M. Komárom megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály, Vizsgálati Alosztály Szigorúan titkos!

J e g y z ő k ö n y v,
Szerdahelyi Pál tanú kihallgatásáról.

Tatabánya, 1957. július 4-én.

Szerdahelyi Pál
Felsőgalla, 1928.V.17.
Hovanyecz Erzsébet
Gépkocsivezető / MAVAUT/
Nős, Kajtor Erzsébet
havi jövedelme: 1500 Ft.
magyar állampolgár
és nemzetiségű
büntetlen előéletű
pártonkívüli
vagyonatlan
katona volt, honv. tőrm.
Tatabánya-Újváros S.ép I. lh. III. e. 13.

Közlés: Tanúként fogjuk Önt kihallgatni! Figyelmeztetem az igazmondásra, mert a tények elhallgatása, vagy hamis beállítása a Magyar Népköztársaság törvényeibe ütköző bűncselekmény!

Felelet: A hamis tanúzással járó következményekre figyelmeztetve lettem, azt tudomásul vettem.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy Ön mikor és milyen körülmények között kapcsolódott be Tatabányán az ellenforradalmi eseményekbe?

Felelet: 1956. okt. 27-ig, tehát még szombaton is a Trösztnél lévő munkahelyemen, mint karbantartó kotrószerelő dolgoztam. Vasárnap is rendesen bementem a munkahelyemre, azzal, hogy dolgozunk. Az üzemben tudtam meg, hogy körtelefon alapján ideiglenes munkástanács-választásra készülnek. Nekem az üzemvezetőm Kosela József átadott egy megbízólevelet azzal, hogy menjek el a Népházban tar-

tandó gyűlésre, és ott képviseljem az üzem dolgozóit. Meg kell jegyeznem azt, hogy én nem voltam ekkor még tagja az üzemi munkástanácsnak, csak a fenti megbízás alapján mentem el és vettem részt a gyűlésen.

Kérdés: Milyen gyűlés volt a Népházban okt. 28-án, mikor kezdődött, kik képviseltették magukat, és meddig tartott?

Felelet: 1956. okt. 28-án – vasárnap – a Népházban megrendezett gyűlés de. 10-11 h között kezdődött. Az én megállapításom szerint a gyűlésen általában minden üzem képviseltette magát, tehát többségükben üzemi küldöttek vettek részt. Emlékezetem szerint a gyűlés kb. jó 2 óra hosszáig tartott.

Kérdés: Kik hívták össze a Népházban megtartott gyűlést, és mi célból?

Felelet: Utólagos megállapításom szerint dr. Klébert Márton és társai hívták egybe a népházi gyűlést, akik előzőleg egy ún. „Ideiglenes Intéző Bizottságot” alakítottak. Hogy hol, mikor, és kinek a bevonásával, azt megmondani nem tudom. Tény az, hogy ennek a gyűlésnek volt a feladata, hogy munkásküldöttek szavazatával a fenti bizottság ideiglenes jellegét állandósítsák.

Kérdés: Hogyan folyt le a Népházban tartott gyűlés, kik részéről, milyen tartalmú felszólalások hangzottak el?

Felelet: A Népházban lefolyt gyűlésen legjobban Mazalin György felszólalása ragadta meg a figyelmet. Mazalinnak az egész felszólalását éles párt és szovjetellenség jellemezte, illetve a beszédeit ilyenekkel tűzdelte tele. Majd dr. Klébert Márton papírról ismertette a gyűlés előtt az „Ideiglenes Intéző Bizottság” tagjainak nevét. Kérte a küldötteket, hogy mivel az idő sürget, tekintsenek el attól, hogy esetleg megfelelőbb emberek után kutassanak, és javasolta, hogy a felolvasott bizottsági tagoknak szavazzanak bizalmat, vagyis állandósítsák működésüket. Közben késve megérkezett Tóth József honvéd ezredes, akit dr. Klébert Márton nagy méltatások közepette úgy mutatott be a gyűlés küldötteinek, mint Tatabányán a „Forradalmi Tanács” katonai parancsnokát.

Miután a gyűlés képviselői, illetve küldöttei a bizalmat megadták dr. Klébertnek és társainak, ismertette lett az általuk már előre elkészített több pontból álló követelés, és kezdetét vette az e fölötti vita. Utána vonultak a szűkebb körű tanácskozásra.

Kérdés: Kik kerültek be a „Forradalmi Tanácsba”? Sorolja fel, kiket ismert közülük név szerint?

Felelet: A megválasztott állandó „Forradalmi Bizottság” vezetői és tagjai közül név szerint ismertem: Horváth Endre elnököt, dr. Klébert Márton, dr. Molnár Istvánt, Mazalin Györgyöt, Szabó Viktort, Horváth Jánost, dr. Tima Endrét, és Láng Ferencet. Meg kell jegyeznem, hogy a felsorolt személyeket – egy pár kivételével – a gyűlést követő időben ismertem meg.

Kérdés: Miután a gyűlés befejeződött, Ön hova távozott, mit csinált?

Felelet: A gyűlés befejezése után jöttem kifelé a Népházból, amikor a folyosón összeakadtam dr. Klébert Mártonnal, akit a dolgozók körülfogtak, különböző kérdések iránt érdeklődtek. Miután a gyűlésre mentem, és a Népház körül is láttam, hogy milyen kétes egyének kezébe kerültek fegyverek, ezt szóvá tettem én is dr. Klébertnek, gondolva arra, hogy neki volt a legnagyobb hangja a gyűlésen, majd fog intézkedni. Amikor Klébertnek előadtam aggályaimat, miszerint hogy a fegyverek „csavargók” kezébe kerültek, azzal tért ki, hogy mindenütt nem lehet ott. Kért, hogy én vállalam a fegyverek kiosztásának ellenőrzését, mondva, hogy éppen egy ilyen megbízatásra már ő is gondolt, s mindjárt letegezett. Én kijelentettem, hogy én ezt nem vállalom, hozzáfűzve azt, hogy én nem látom biztosítottnak azt, hogy amikor se rendőrség, se katonaság nincs, ezek a fegyveres csavargó-tolvajok nem fogják-e kifosztani az Állami Áruházat. Ezzel otthagytam. Majd kb. 1 óra múlva az üzemből visszatérve indultam haza, mert a gyűlés a sztrájk mellett döntött, a városi rendőrkapitányság épülete előtt ismét összeháldoztam Klébert Mártonnal, megismert és megállított.

Kérdés: Miért állította meg Önt dr. Klébert, és milyen kérdésekről tárgyaltak?

Felelet: dr. Klébert Márton, amikor megállított, karon fogott, és be akart vinni a városi osztály épületébe azzal, hogy vállalam el a fegyverek kiosztásának ellenőrzését. Miután nem akartam ráállni kérésének, több mint egy óra hosszan beszélt nekem, hogy a kifogásaim azért történhettek meg, mert nincsenek segítőitársai, de az a fontos, hogy most már megfelelő vezetés mellett „jobb életet” fognak biztosítani a dolgozóknak. Én erre a kapuban álló fegyveresre mutatva megjegyeztem, ezekkel akarnak jobb életet biztosítani, hiszen még a szeméből sem néz ki jó, ha kell, megölné apját-anyját is. Ilyen és ehhez hasonló érvelések közepette dr. Klébertnek sikerült rávenni a feladat vállalására, de inkább engem a kíváncsiság, nem pedig Klébert rábeszélése vezetett.

Kérdés: Miután vállalkozott a fegyverek kiosztásának ellenőrzésére, hogyan és kikkel végezte ezt a megbízatást?

Felelet: dr. Klébert Márton miután tudta, hogy tatabányai születésű vagyok, felhatalmazást adott, hogy csak olyan egyének kapjanak fegyvert, akiket én jónak látok.

Utána bekísért a városi rendőrkapitányság épületében lévő földszinti nagyterembe, ahol folyt a fegyver kiosztása és magamra hagyott. Odaérkezésemkor a fegyverek kiosztását Ángyal [Ángyán?] honvéd szds. és Horváth János végezték. Ángyal szds. adta a fegyvereket, Horváth János a „bajuszos” a Tröszt nyomdájában készített kék kartonlapot állította ki, ami engedélyül szolgált aláírásával ellátva, amit nekem is láttamozni kellett. Ekkor kb. 2 óra hosszát alatt 30-35 db. karabélyt-puskát osztottunk ki fiatalembereknek, akik mentek ki különböző rendőrőrsökre, hogy milyen meggondolásokkal, azt csak utólag tudnám megmondani, mert akkor ezen nem is gondolkoztam. El kell mondanom azt is, hogy én már a fegyverek kiosztása közben el akartam menni haza, de az őrség nem engedett ki, mondván, hogy kilépési engedély szükséges. Az őrség tagjai látták, hogy Kléberttel mentem be, egyikük lehívta, akivel közöltem szándékomat. Ekkor kért Klébert Márton, hogy még maradjak, és félig viccesen, félig komolyan odaszólt az őrségnek, hogy engem jól nézzenek meg, mielőtt kiengednének. Ezek után ismét kénytelen voltam visszamenni, utána még egyszer megpróbáltam elhagyni az épületet, de az őrség – hivatkozva Klébert utasítására – nem engedett ki. Majd este, úgy kb. 19 óra lehetett, már fegyver sem volt – csak rosszak –, kérésemre dr. Klébert Márton a kapun kikísért, meghagyva, hogy másnap feltétlen ismét menjek el.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy kinek az utasítására, és milyen célból lettek kiküldve a különböző rendőrőrsökre az Önök által felfegyverzett fiatalemberek?

Felelet: Ezt dr. Klébert Márton akkor előttem különösebben nem indokolta meg, csupán a fegyverek kiosztásakor azt közölte velem, hogy a fegyvert kérő személyekre az őrségnek szüksége van, viszont azoknak fegyver kell. Majd két nappal később – október 30-án – a Hunyadi laktanyában Tóth Károly r. alezredestől tudtam meg, hogy dr. Klébert Mártonéknak milyen célból kell az a sok fegyveres. Tóth alez.-sel folytatott beszélgetésem során tudtam meg, hogy Kléberték a fegyvereseikkel az egész rendőrséget le akarják váltani, és ezekkel helyettesíteni.

Ezek után kért meg Tóth alez., hogy ezt meg kell gátolni, és minden olyan egyéntől – főleg a raboktól – be kell vonni a kint lévő fegyvereket, és csak az általuk – Tóth r. alez. és Tóth r.fhdgy. – javasolt személyek kaphassanak fegyvert. Tekintve, hogy ők ismerik a bűnözőket. Ennek alapján született olyan megállapodás köztünk, bevonva Tóth honvéd ezredest is, hogy a korábban kiadott kék fegyvertartási engedély kicserélésének ürügye alatt a kétes elemektől bevonjuk a fegyvert, és akinél a döntés alapján fegyver maradhat, új igazolványt kap, amit csak Tóth ezds. írhat alá. Ilyeneket főleg csak az akkor szerveződő üzemi őrség tagjai kaptak, és a bevont fegyvereket beküldtük a megyei osztály épületébe, és innen kapták meg a fenti személyek.

Ezzel az intézkedéssel magam is egyetértettem, és támogattam azt, hiszen már ekkor én is láttam, mi folyik, s tudtam, hogy rendnek kell lennie.

Kérdés: Folytassa vallomását! Kléberttel folytatott megállapodás szerint másnap is bement-e a városi osztályra, ha igen, miért, és milyen tevékenységet folytatott?

Felelet: Igen, bementem, de hogy miért, erre még utólag sem tudok magyarázatot adni. 1956. október 29-én hétfőn, úgy kb. reggel 8 óra körül mentem be. Horváth Jánossal egész de. a kék kartonlapra készült fegyvertartási engedélyeket állítottuk ki, és írtuk alá, ami kb. 100-on felül lehetett. Ugyanis Kléberték kiadtak egy utasítást, hogy akinél fegyver van, azt el kell látni engedéllyel, és aki jelentkezett, annak adunk ki. Azonban ezt du. Tóth ezredes leállította azzal, hogy új, szürke kartonból készült fegyvertartási engedélyeket adnak ki, katonai ellenőrzés mellett, és a fegyverek további kiosztásával együtt a felállítandó nemzetőr zászlóaljat is a laktanyában fogják felfegyverezni. Ennek alapján a Városi Kapitányságon lévő rossz fegyvereket, lőszereket, kézigránátokat még aznap du., és másnap reggel honvédségi gépkocsik elszállították a Hunyadi laktanyába, és másnap én is már oda mentem ki.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy 1956. október 29-én a Városi Rendőrkapitányság épületében kit és milyen módon, kinek utasítására tartottak fogva?

Felelet: 1956. okt. 29-én hétfőn este kb. 21 óra lehetett. Már készültem haza, amikor csengett a telefon, és dr. Klébert Márton vette fel a kagylót. Előzményként még el kell mondanom, hogy az a szoba, ahol mi tartózkodtunk, az Tóth r. fhdgy. városi osztályvezető szobája volt, és tele volt a helyiség emberekkel, köztük a két Hűvös, így Oszkár is. Miután dr. Klébert felemelte a hallgatót, Tóth r. fhdgy. nevében jelentkezett be a hívónak. Tóth r. fhdgy. az épületben tartózkodott ugyan, de nem a szobában. Közben Klébert csendre intette a jelenlévőket, lebeszélte és letéve a hallgatót közölte velünk, hogy egy törm.-rel beszélt, aki jelentette – mintha Tóth r. fhdgy.-al beszélne –, hogy „Főhadnagy elvtárs, az elvtársak együtt vannak, várják a további parancsot.”

Ezt a telefon lehallgatást dr. Kléberték úgy értelmezték, hogy a rendőrség részéről támadás készül, ennek kapcsán megkettőzték az őrséget. Klébert szólt Hűvös Oszkárnak, hogy hívja be Tóth r. fhdgy.-t a szobába. Miután négy fegyveres bekísérte Tóth fhdgy.-t, Klébert kérdőre vonta, hogy kivel akart telefonon beszélni, és miért tartózkodik az épületben. Erre Tóth nemleges választ adott, utána Klébert utasítására Tóth r. fhdgy.-ot a négy fegyveres átvitte a szembe lévő szobába, csatlakozva hozzájuk Szabó Viktor és Hűvös Oszkár is. Meg kell mondanom azt is, hogy ez a jelenet Tóth fhdgy.-al elég arrogáns formában történt, géppisztollyal közrefogva, Klébert goromba hangon vallatóra fogta.

Miután Tóth r. fhdgy.-ot átvitték a szemközti szobába, nemsokára én is ki-jöttem, és benyitottam. Nem volt más bent a szobában, csak Tóth r. fhdgy. a falhoz állítva, akit négy fegyveres őrzött. Én megragadtam az alkalmat, az őroket rábeszélve lekísértem Tóth r. fhdgy.-t a kapuig, és elengedtem haza saját szakállamra,

majd utána magam is nemsokára elmentem haza. Másnap hallottam bent a városi osztályon, hogy Tóth r. fhdgy.-al egy időben Kuglics r. szds. is le lett fogva, és éjfél után engedték el.

Kérdés: Önt másnap senki nem vonta kérdőre, hogy önhatalmúlag kiengedte Tóth.r.fhdgy.-t?

Felelet: Nem, senki. Nyilván megfélelkeztek az esetről, mert nekem senki nem szólt Tóth r.fhdgy. szabadon bocsátásáért. Azonban az eset után Hűvös Oszkár még a WC-re is utánam jött, mindenhol a nyomomban volt, tehát figyeltettek, bizalmatlanok lettek irántam. Ezt pár nappal később Szabó Viktor nyíltan meg is mondta, hogy úgy fogok járni, mint Láng Ferenc, aki összepaktált Nagy Kálmán képviselővel, és eltették láb alól, közben később tudtam meg, hogy ez nem igaz, mert Láng nyugatra szökött. Szabó Viktor ezt arra felmondta, hogy az általuk leszedett fegyvereket ellenőrizzük, s ennek során megtalálták a Főkap. épületében, amit Tóth-alez.-sel küldtünk ide.

Kérdés: Ön mikor ment át a Hunyadi laktanyába, és ott mit tevékenykedett?

Felelet: 1956. okt. 30-án, kedden mentem ki a Hunyadi laktanyába Hűvös Oszkárral. Itt még aznap de. engem magához hívatott Tóth ezredes. Hűvöst nem engedték utánam. Ott találtam Tóth r. alezredest, Tóth r. fhdgy.-t és még egy rendőr egyenruhás egyént, hallgatták a rádiót, Tóth ezredes aludt még. Beszélgetés közben megkérdezte tőlem Tóth r. fhdgy., hogy mennyiben helyeslem, hogy kétes elemek kezébe fegyvert adunk. Mire azt feleltem, mint előzőleg Klébert Mártonnak. A beszélgetésbe Tóth r. alezredes is bekapcsolódott. Véleményt kért tőlem a felől, hogy helyesnek tartanám-e a rendőrség tagjait felfegyverezni. Megjegyezve, hogy eddig azt akarta, hogy a rendőröket lefegyverezzék. Ezt a javaslatot helyesnek tartottam, annál is inkább, mert biztosítottnak láttam a közbiztonságot. És megfelelő hozzáértő kezekbe kerülnek a fegyverek. Ennek alapján megegyeztünk abban, hogy a bevont fegyvereket átküldöm a kapitányságra. Ez három esetben meg is történt, ha egy gépkocsival a leszedett, és kijavított géppisztolyokat átküldtem reggel, Szabó Viktorék este meg visszavitték, úgy hogy a végén úgy jártunk túl Szabóék eszén, hogy az őrsöknek adtuk át a fegyvereket.

Aznap du. Tóth ezredes utasításba adta, hogy csak az ő aláírásával, és pecsétjével ellátott fegyvertartási engedély érvényes. Ennek megfelelően adtunk ki engedélyeket Takács szds. és Ángyál szds. bevonásával, akik egy füzetbe vezették az illető nevét, és a kiadott fegyverek számát. A régi engedélyeket bevontuk és megsemmisítettük.

1956. november 1-én – csütörtökön – Takács szds. a fegyverek egy részével átment az alsógallai volt ÁVH laktanyába, mivel ott kezdték szervezni a nemzetőr

századot. Még aznap reggel Szabó Viktor kijött a Hunyadiba, és tudomásomra adta, hogy Kléberték utasítása az, hogy a továbbiakban semmi közöm a fegyverek kiosztását illetően. Amikor erre magyarázatot kértem, megfenyegetett Szabó és kijelentette, hogy ki fognak nyírni, mint Lángot, mert a valamire való fegyvereket átjásztottam a rendőrség kezére. Szabó Viktor távozása után még beszéltem Ángyál szds.-al, kértem, hogy az általam jól ismert – kommunista – munkásoknak és üzemi őrseg tagjainak az engedélyeket, és ha kell, fegyvereket is adják ki, ami meg is történt. Ugyanis Ángyálék nem tudták, hogy tőlem a fenti megbízást Kléberték visszavonták.

Kérdés: Miután a fenti megbízatása alól felmentették, kapott-e újabb feladatot?

Felelet: Igen, kaptam. Szabó Viktornak a fenti közlés után tudára adtam, hogy itt hagyom az egész társaságot, és elmegyek haza. Ekkor közölte Szabó, hogy másnap jelentkezzek dr. Molnár Istvánnál, vagy dr. Klébert Mártonnál. Ennek megfelelően másnap, nov. 2-án, pénteken felmentem a Megyei PB. épületbe, ahol székel a „Forradalmi Tanács”, amit szintén Szabó közölt, mert erről sem tudtam. Megérkezésemkor Horváth Endre szobájában a földszinten beszéltem dr. Molnár Istvánnal, tekintve, hogy mást nem találtam ott. Molnárral közöltem, hogy Szabó Viktor küldött. Dr. Molnár István közölte cinikusan, hogy nekem elég jó a kapcsolatom a rendőrökkel, és már némi szakmai gyakorlatra is szert tettem, ezért esett rám a választás, hogy engem bíznak meg a városi osztály és a rendőrőrsök megszervezésével. Tudomásomra adta, hogy intézkedjek a városi, és megyei főosztályok rendbe szedéséről. Állapíttassam meg, hogy hol nincsen elegendő rendőrőrszem, Felsőgallán új rendőrőrsöt állíttassak fel a tanácsházán, a hiányzó őrszemeket Takács szds. a nemzetőrség tagjaiból kell kiegészíteni. Ezután Persely József motoros járőrt elküldtem az 1. és 2-es rendőrőrsre, azzal, hogy az őrspk.-ok jöjjenek be a PB. épületébe. Én eközben telefonon behívtam a városi osztályról Kuglics r. szds.-t és Farkas r. törm.-t, hozták magukkal az őrs névsorát is. Megérkezésük után a két őrs parancsnokával egyetemben a Molnár által kiadott utasítást megbeszéltük, közölve velük, hogy a létszámhányt és a fegyverek pótlását biztosítjuk, s ezzel a tanácskozást be is fejeztük.

Még aznap de. dr. Molnár István újabb megbízatást adott. Az I. emeleti Nagy Kálmán szobájában beszéltem ismét vele. Tudomásomra hozta, hogy az épületben székel egy 6-8 főből álló csoport, melynek feladata az épület védelme, és az ő személyes biztonságuk biztosítása. Közölte, hogy legyenek e csoportnak a parancsnoka, látva azt, hogy lényegében semmit sem csinálok. Így a helyiség kérdése is megoldást nyer, mert van az I. emeleten a sarokban egy szobájuk, ahol őket találni fogom. Ezután körülvezetett az épületben, még a tetőre is felküldött, mondva, hogy megfelelő őrhelyek felállítását, és golyószórók elhelyezését állapítsam meg. Én közöltem Molnárral, hogy harcászathoz nem értek, én gépkocsizó voltam, az utóbbi feladatot bízta másra.

Kérdés: Miért volt szükséges az épület tetején golyószórók elhelyezése?

Felelet: Ezt nem tudom, hiszen velem ezt Molnár nem közölte és végre sem lett hajtva. Ha csak nem a már említett városi osztályon lehallgatott telefonbeszélgetésből számítottak esetleges támadásra. Én ezzel a megbízatással egyáltalán nem foglalkoztam, még a csoport tagjaival is csak egy-két esetben beszéltem közömbös kérdésekről, mert azokat ritkán lehetett megtalálni. Egyet ismertem közülük, Szilasi Gézát, aki tatabányai lakos volt. Itt ténferegtem szombatic, majd vasárnap reggel, amikor közölték Klébert, Tóth ezds. és mások, hogy a szovjetekkel megállapodtak, hogy a fegyvereket le fogják szedni. Erre én is leadtam az előző napon Klébert asztalfiókjából magamhoz vett 1. db. TT 9 mm pisztolyt, és Horváth Jánossal együtt mentünk haza. Még a városi osztályon is magamhoz vettem egy TT pisztolyt, amit időközben Viktor Zoltán barátomnak adtam, aki később karhatalmista lett.

Kérdés: Mit kíván még előadni?

Felelet: Pótlólag még egy epizódot kívánok elmondani, ami jellemzést ad a „Forradalmi Tanács” összetételéről, gondolkozásokról, és ezt ha korábban mondják nekem, én lettem volna az első, aki szembeszáll velük és harcol ellenük. Nov. 3-án lehetett, amikor dr. Molnár Istvántól beszélgetés közben megkérdeztem, hogy hogy milyen alapon beszéltek ti a munkások nevében, amikor közöztetek alig van 1-2 munkás, és semmi jót nem cselekedtetek a munkások érdekében, csak sztrájkra uszítátok. dr. Molnár István erre cinikusan megjegyezte, és szó szerint a következőket mondotta nekem: „Ti buták vagytok ehhez, mármint munkások nem értetek hozzá, bízzátok csak ránk, az agytrösztökre”. Ekkor meg is neheztelt rám Molnár, de ehhez hasonlót másoknak is mondott. Erre felmondottam neki vasárnap, amikor jöttek a szovjet csapatok, hogy „na agytrösztök” egyétek meg amit főztetek.

Mást előadni nem tudok. Vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg. A jegyzőkönyvet helyesen vették fel, amit átolvasás után aláírok.

Felvette:

L. J. rny.fhdgy.sk. Szerdahelyi Pál sk.
fővizsgáló tanú

I/5. Szembesítési jegyzőkönyv Kozsel Józseffel

B.M. Komárom megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály, Vizsgálati Alosztály

Szigorúan titkos!

Tárgy: Kozsel József tanú és Dr. Klébert Márton terhelt szembesítéséről.

Szembesítési Jegyzőkönyv

Készült Tatabánya 1957. augusztus 9-én a B.M. Komárom Megyei Rendőrfőkapitányság hivatalos helységében Kozsel József tanú és dr. Klébert Márton előzetes letartóztatott szembesítése alkalmával.

A tanú és terhelt tudomásul veszik annak közlését, hogy a szembesítés a Bp. előírásainak megfelelően történik.

A tanú és terhelt a hozzájuk intézett kérdésekre az alábbiakat adják elő:

Kérdés Kozsel Józsefhez:

Ismeri az Önnel szemben ülő személyt?

Kozsel József:

A velem szemben ülő személyt ismerem, dr. Klébertnek hívják, a keresztnévét nem tudom.

Kérdés dr. Klébert Mártonhoz:

Ismeri az Önnel szemben ülő személyt?

dr. Klébert Márton:

A velem szemben ülő személyt ismerem, emlékezetem szerint Kozselnek hívják, a baji laktanya parancsnoka.

Kérdés Kozsel Józsefhez:

Milyen viszony van Ön és dr. Klébert Márton között?

Kozsel József:

Köztem és dr. Klébert Márton között sem rokoni, sem haragos, sem perbeli viszony nem áll fenn. Semmiféle kapcsolatot nem tartunk egymással.

Kérdés dr. Klébert Mártonhoz:

Milyen viszony van Ön és Kozsel József között:

dr. Klébert Márton:

Köztem és Kozsel József között sem rokoni, sem haragos, sem perbeli viszony nincs.

Kérdés Kozsel Józsefhez:

Miért hívták be Önt 1956 november 2-án a Tatabányai „Forradalmi Munkás és Katona Tanácshoz”, mit közöltek ott Önnel.

Kozsel József:

1956. november 2-án Tatabányáról a „Forradalmi Munkás és Katona Tanács” részéről telefonáltak a baji úti laktanyába, hogy a parancsnok este 6 órakor jelenjen meg Tatabányán a „Forradalmi Tanács”-nál. Én két katona kíséretében el is indultam Tatabányára, azonban azt nem tudtam, hogy miért hívatnak, mert ezt nem közölték.

Tatabányán a Hunyadi laktanyában/győző/ kérdeztem meg, hol székel a „Forradalmi Tanács” és így mentem el a Megyei Pártbizottság épületébe. Ott több terembe benyitottam míg, végre a tanácsteremben találtam meg a „Forradalmi Bizottságot”. Kb. 6 személy volt ott jelen, közülük Simon őrnagyot ismertem és dr. Klébertet a bemutatkozás után.

Dr. Klébert közölte velem ekkor azt, hogy ismerem-e a Győr-i Dunántúli Nemzeti Bizottmány határozatát, mely szerint függetlenül a Kormány és a HM. parancsától a dunántúli katonai alakulatok a Dunántúli Nemzeti Bizottmány parancsait kötelesek végrehajtani. Én közöltem dr. Kléberttel, hogy ismerem azt a határozatot, azonban nem vagyok hajlandó a Dunántúli Nemzeti Bizottmány parancsait teljesíteni, mert van felelős minisztérium. Ezek után Simon őrnagy áthívott egy másik szobába, ahol közölte velem, hogy adjak át a Tatabánya védelmére egy harckocsi századot, mely 7 harckocsiból áll. Én ezt megtagadtam, mire 6 db. gépágyút kért. Ezt is megtagadtam, mire Simon őrnagy azt felelte: „Jól van, akkor majd a minisztérium fog parancsot adni ezen fegyverek átadására”.

Simon őrnaggyal való beszélgetés után visszamentem az előbb említett helyiségbe és ott dr. Klébert megkérdezte tőlem: folyik-e a kivizsgálás a baji laktanyánál történt halálesetek ügyében. Én azt feleltem neki, hogy ez az ügy bonyolult, és a kivizsgálás folyik.

Ő erre azt felelte, hogy véget fog vetni a bürokratikus honvédségi kivizsgálásnak, ő fogja kivizsgálni az ügyet, már csak azért is, mivel hogy megnézte a kórházban a sebesülteket, és azok egy részének hátulról való lövés okozta a sérülését. Kijelentette, hogy a baji úti tisztek felelősségre lesznek vonva, és

minden egyes „szabadságharcos” haláláért 10 tisztet fognak felelősségre vonni, akik pedig a tűzparancsot adták a baji úti fákra lesznek felakasztva.

Ekkor odajött a „Forradalmi Bizottságnak” még két tagja, és figyelmeztették dr. Klébertet, hogy nincs értelme ennek, nem az a céljuk, hogy még jobban elidegenítsék az alakulatot a „nemzeti forradalomtól”, mivel a környéken ez az egy alakulat jelent komoly erőt, hanem inkább próbáljuk megnyerni a „forradalom” részére. Dr. Klébert ezután megkérdezte, ki volt az alakulat előző parancsnoka, mire közöltem vele, hogy én voltam.

Ekkor kijelentette, hogy én is felelős vagyok a történt dolgokért, mivel a tisztek és a legénység neveléséért én vagyok felelős, és közölte velem, hogy én is felelősségre leszek vonva.

Ekkor oda jött Simon őrnagy, akitől megkérdeztem, hogy eltávozhatok-e? Ő azt mondta, most már nincs semmi megbeszélni való, eltávozhatok. Amikor elindultam a fogas felé, hogy felvegyem a derékszíjamat, újra odajött hozzám dr. Klébert és közölte velem, hogy pár nap múlva ki fog jönni a laktanyába, és ő személyesen fogja kivizsgálni a történeteket.

Újra vitatkozni kezdtünk, mire én kijelentettem dr. Klébertnek, hogy nincs időm vitatkozni mivel a laktanyában várnak engem, két óra elteltével, ha nem érkeznek meg a laktanyába, értem fognak jönni Tatabányára a „Forradalmi Bizottság” épületébe. Erre dr. Klébert

megjegyezte, „mi az még fenyegetőzik?” Azt válaszoltam neki: „nem fenyegetőzöm, ha akarja megkérdezheti telefonon, azonban annak nincs semmi értelmi, hogy egyes

személyeknek bántódása esik abból kifolyólag, amiért ők esetleg nem felelősek.”

Ezek után dr. Klébert elment telefonálni én pedig eltávoztam az épületből.

Még egy alkalommal találkoztam dr. Kléberttel 1956 november 5-én, vagy 6-án, amikor a szovjet csapatokkal együtt jöttem Tatabányára. Akkor együtt találtuk a „Forradalmi Megyei

Tanácsot” a Megyei Pártbizottság épületében és én ekkor közöltem dr. Kléberttel, mégsem lettek a baji úti fák kidíszítve. Erre ő megjegyezte: „sok butaságot követ el az ember”, azonban azért, amit ő tett, vállalja a felelősséget. Megjegyezte azt is, hogy nem lehet adni a tömegekre, holnap megy is, kinyitja a „boltot”.

Más dr. Klébert ellenforradalmi cselekményeiről nem tudok.

Kérdés dr. Klébert Mártonhoz:

Megfelel-e az igazságnak Kozsel József által tett vallomás?

Dr. Klébert Márton:

Kozsel József által tett vallomás csak részben felel meg a valóságnak, rám vonatkozóan.

A győri védelmi tervről én nem tudtam, és ilyen irányban beszélgetést nem folytattam az alezredes úrral. A baji úti laktanyai eseményről folytattam vele a beszélgetést.

Megkérdeztem tőle, hogy kivizsgálta-e már az ügyet. Az alezredes úr kérdésemre azt válaszolta, hogy az ügy folyamatban van.

Megkérdeztem tőle, hogy Tóth ezredessel tárgyalt-e már róla, tekintettel arra, hogy a „Tanácsnak” nagy választmánya 1956. október 31-én délelőtti ülésen Tóth ezredest ennek az ügynek a kivizsgálásával. Azt mondtam, hogy a tatányai Tanácsot is érdekli a dolog és mi is utána fogunk nézni a dolognak és a tanácsnak egyes tagjai, valamint a hozzátartozók kemény ítéletet, illetve akasztást kívánnak. Az 1956. november 2-i találkozásunkról csak annyit vállalok magamra, amit most közöltem.

1956. november 5-én Kozsel alezredes odajött hozzám és azt mondta, hogy „ti alapján véve nem is voltak olyan rossz fiúk, csak nem néztétek meg, hogy ki előtt, mit beszéltek”

Azt is mondta, hogy a bajiak közül nem lett senkinek bántódása.

Kérdés Kozsel Józsefhez:

Fenntartja-e vallomását?

Kozsel József:

Vallomásomat teljes egészében fenntartom, azokat úgy mondtam el, ahogy megtörténtek.

Szembesítetteknek egymáshoz kérdésük nem lévén, a szembesítést lezárom.

A jegyzőkönyvbe foglaltakat minden erőszak és kényszer alkalmazása nélkül vallottuk és elolvasás után aláírásunkkal igazoljuk.

dr. K. J. rny. fhdgy. Kozsel József tanú

T. Z. rny. fhdgy. Alosztályvezető dr. Klébert Márton gyanúsított.

II. Mazalin György és társai pere

Az iratanyag jelzete: Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye
Győri Levéltára, XXV.18.1347

II/I. Mazalin György és társai elsőfokú ítélet

Győri Megyei Népbíróság.

B. 0027/1957/16. szám.

A N é p k ö z t á r s a s á g N e v é b e n !

A Győri Megyei bíróság, népbírószági tanácsa 1957. november 21. napján zárt tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az 1957. március 28-óta előzetes letartóztatásban lévő

I. r. M a z a l i n György, ki 1935. január 19-én Tatán született, Tatabánya /Beloianisz u. 31/4. szám alatti/ lakos, tanító foglalkozású, 1945 előtt eltartott, nőtlen, havi keresete 702 forint, katonai szolgálatot nem teljesített, tanítóképzői képesítése van, magyar állampolgár, és anyanyelvű, atyja Mazalin Sándor, segéd-munkás, vagyontalan, édesanyja Dodonka Anna, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. január 17. óta előzetes letartóztatásban lévő

II. r. K o v á c s István vádlott, ki 1912. február 21-én Babotán [Bagota?] született, Tata /Hányó u. 5/3. szám alatti/ lakos, nő, Vitányi Rozáliával, 2 leánygyermek van, önállóak, szállító-csillés foglalkozású, havi 8-900 forintos keresettel, 1945. év előtt bányász, 1940-ben munkaszolgálatos katona volt, magyar állampolgár és anyanyelvű, vagyontalan, édesapja †Homola Bálint, ács vagyontalan, bányász, anyja †Kovács Mária, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. február 4. óta előzetes letartóztatásban lévő

III. r. G y ö r g y András vádlott, ki 1923. január 5-én Mátranovákon született, Szár, /Szt. István u. 48. szám alatti/ lakos, nő, Kiss Erzsébettel, egy 10 éves gyermeke van, magyar állampolgár és anyanyelvű, katona volt, tizedesi rendfokozatban, 4 középiskolát végzett, vājár foglalkozású, 1945 előtt a bányánál napszamos, vagyontalan, apja János, anyja László Mária, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. február 7. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

IV. r. F e k e t e István vádlott, ki 1909. február 9. napján Győrszentivánon született, Tatabánya /III.10/4/ lakos, nő, Szomódi Jozefinnel, egy 24 éves gyermeke van, önálló keresettel, magyar állampolgár és anyanyelvű, katona volt, szakaszveze-

tői rendfokozatban, szállító-csillás, havi keresete 1300 forint, 1945 előtt fűrómester és gyári munkás, vagyontalan, atyja n. István gyári munkás, anyja Mednyánszki Júlia, egy ház vagyonnal rendelkeznek, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. február 7. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

V. r. B á t o r i Pál vádlott, ki 1923. IX. 9-én született Nyírbátorban, Tata-bánya /VII. aknai legényszálló/ lakos, állandó lakása Nyírbátor, Mártírok út 41., nős, Varga Irénnel, 3 gyermeke van, 10, 11, és 6 évesek, csapatcsillás foglalkozású, ezt megelőzően előadó volt a Komárom megyei Tanács Népművelési és Oktatási Osztályán, magyar állampolgár és anyanyelvű, 7 középiskolája van, katona volt, 1945. év előtt községi kisegítő tisztviselő, havi keresete 1600 forint, édesapja Bátori Pál, /bemondása szerint 12 hold földön gazdálkodik/ édesanyja Kardos Teréz, büntetlen előéletű vádlott, 1947-1954-ig MDP-nek volt a tagja

az 1957. február 6. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

VI. r. K e r e s z t e s i Károly, ki 1931. július 7-én Budapesten született, Tatabánya /Újváros Z. ép. I/15./ szám alatti lakos, nős, Kuska Margittal, gyermektelen, vágár foglalkozású, 1350-1500 forintig keresettel, 1945 előtt tanuló, katona volt, rendfokozat nélkül, magyar állampolgár és anyanyelvű,

6 elemi isk[olája], gépkocsivezetői képesítése van, édesapja Antal, motor-szerelő, anyja Szencsák Ludmilla, vagyontalanok, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. február 28. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

VII. r. B a j n ó c z k i János, ki 1920. július 28-án Lupényban született, Tata-bánya /III. Mész u. 6/3/ szám alatti lakos, nős, Menydőrgös Margittal, 2 gyermeke van, 15 és 11 évesek, csapatcsillás, havi keresete 1500 forint, 1945 előtt ugyanaz, katonai szolgálatot nem teljesített, 7 elemi iskolát végzett, magyar anyanyelvű és állampolgár, még románul beszél, vagyontalan, atyja János, bányász, anyja Hegedűs Júlia, szüleinek egy családi háza van, [...]

az 1957. február 22. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

VIII. r. N o s z e k Imre, ki 1938. szeptember 7-én Tatabányán született, Tatabánya /IV. Babér u. 2/2. szám alatti/ lakos, nőtlen, 6 elemi iskolát végzett vágár, havi 1300 forint keresettel, katona nem volt, vagyona nincs, apja Imre, bányász, anyja Horváth Ilona, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. március 16. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

IX. r. B e r é n y i Ferenc, ki 1937. december 3-án Maglódon született, Tatabánya /III. Borbély u. 2/1. szám alatti/ lakos, nős Hűvös Etellel, gyermektelen, 8 elemi iskolát járt, vágár, havi 1600 forint keresettel, 1945 előtt tanuló, vagyontalan,

magyar állampolgár és anyanyelvű, katona nem volt, atyja n. István, szabó mester, anyja Újvári Mária, egy családi házzal, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. február 6. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

X. r. K ő v á r i János, ki 1915. május 4. napján Szaniszlón született, Tatabánya /III. Deák F. u. 15./ szám alatti lakos, nő, Lelkes Borbálával, 3 gyermeke van, 2 iker, 7 évesek, és egy 2 éves, segédmunkás foglalkozású, 2 elemi iskolát járt, írni-olvasni nem tud, 800 forint havi keresettel, 1945 előtt segédmunkás, munkaszolgálatos katona volt, vagyontalan, atyja Kővári László gyári munkás, anyja Furgya Mária, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. február 6. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

XI. r. H a j n a l János, ki 1915. augusztus 13-án Gomboson született, Tatabánya /III. Kőszikla u 58. szám alatti/ lakos, nő, különváltan él, együtt él özvegy Kléber Ferencnével, akinek 4 gyermeke van, 15, 13, 11, és 4 évesek, vádlott el-tartásában, cipész segéd szakképzettsége van, jelenleg bányász 1300 Ft keresettel, katona volt, 6 elemi iskolát végzett, vagyontalan, 1945 előtt cipészsegéd, apja n. Márton, anyja Rumi Zsuzsanna, apja földműves napszámos, ki 2-3 hold földön gazdálkodott, [...]

az 1957. február 11. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

XII. r. J ó k u t i Kálmán vádlott, ki 1914. augusztus 2. napján Kömlődön született, Tatabánya, /III. Attila u. 18. szám alatti/ lakos, nő, Keresztes Máriával, 2 gyermeke van, 10 és 4 évesek, műszaki vezető, havi keresete 1500 forint, 1945 előtt közigazgatási tisztviselő, katona volt, hadapród őrmester, egy ház és két hold föld vagyonnal rendelkezik, atyja n. Kálmán, anyja Zeke Irma, kiknek 10 hold vagyonuk és egy családi házuk volt, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. május 3. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

XIII. r. V e c k i n g e r Lajos, ki 1928. április 11. napján Kispesten született, Tatabánya /Somlói út 19. szám alatti/ lakos, nő, Polák Erikával, egy két éves gyermeke van, műegyetemi végzettsége van, katona nem volt, magyar állampolgár és anyanyelvű, vagyontalan, atyja Lajos, volt önálló drogista, anyja Radó Erzsébet, vagyontalanok, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. április 30. óta előzetes letartóztatásban lévő

XIV. r. P a u l i c s Tibor vádlott, ki 1931. április 4. napján Tagyon született, Tatabánya /III. Széchenyi út 16. szám alatti/ lakos, nő, Vecsei Jolánnal, gyermektelen, tanár, havi 1025 forint keresettel, pedagógiai főiskolai végzettsége van, 1945 előtt tanuló, katona volt, tart. alhdgy rendfokozatban, magyar állampolgár és

anyanyelvű, vagyontalan, atyja Gyula, tanító, anyja Balszki Ilona, 800 n. öl vagy-onuk van, büntetlen előéletű vádlott,

az 1957. május 2. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

XV. r. B a l a h ó Dénes vádlott, ki 1912. szeptember 18-án Komáromban született, Tatabánya, /III. Beloiannis u. 51. szám, alatti/ lakos, nőtlen, általános iskolai tanár, havi keresete 1400 forint, a polgári iskola 4 osztályát végezte el, valamint tanárképző iskolát, katona volt, alhdgy. rendfokozatban, 1945 előtt polgári iskolai tanár, atyja Dénes, hajóács, édesanyja Tóth Livia [...],

a más ügyből kifolyólag büntetését töltő

XVI. r. R u b á n y i Ottó vádlott, ki 1901. február 21. napján Tatabányán született, Tatabánya /Aradi u. 13. szám alatti/ lakos, nőtlen tanító, havi keresete 1400 forint, 1956. augusztus 15-én mondott le állásáról, jelenleg állás nélküli, katona volt, tartalékos hadapród őrmester, vagyontalan, magyar állampolgár, és anyanyelvű, atyja n. Riedl Vince, mázsamester, anyja Mitteregger Rozália, vagyontalan [...],

az 1957. január 11. napja óta előzetes letartóztatásban lévő

XVII. r. K a p i t á n y István vádlott, ki 1917. október 22-én Karcagon született, Tatabánya /I. Rákóczi u. 50/6. szám alatti/ lakos, nő, Nemes Máriával, akitől külön él, jelenleg Üres Ferencnével él együtt, kinek egy 15 és egy 9 éves gyermekét tartja el, valamint az együttélésükből származó 2 éves gyermeket, segédmunkás, 1400-1500 forint keresettel a Hídépítő Vállalatnál. 1945 előtt kereskedősegéd, egy gimnáziumot végzett, katona volt tizedesi rendfokozatban, magyar állampolgár és anyanyelvű, vagyontalan, atyja n. István, volt rendőrségi detektív, anyja Szaulich Erzsébet, büntetlen előéletű vádlottak

b ű n ö s ö k:

I. r. Mazalin György vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésében és vezetésének büntetében,

II. r. Kovács István vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésében és vezetésének büntetében,

III. r. György András vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntetében,

IV. r. Fekete István vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntetében,

V. r. Bátori Pál vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének büntettségében,

VI. r. Keresztesi Károly vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

VII. r. Bajnóczki János vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

VIII. r. Noszek Imre vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

IX. r. Berényi Ferenc vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

X. r. Kővári János vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

XI. r. Hajnal János vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

XII. r. Jókuti Kálmán vádlott feljelentési kötelezettség elmulasztásának büntettségében,

XIII. r. Veckinger Lajos vádlott feljelentési kötelezettség elmulasztásának büntettségében,

XIV. r. Paulics Tibor vádlott feljelentési kötelezettség elmulasztása büntettségében,

XV. r. Balahó Dénes vádlott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntettségében,

XVI. r. Rubányi Ottó vádlott a népi demokratikus államrend elleni izgatás büntettségében,

XVII. r. Kapitány István vádlott a népi demokratikus államrend elleni izgatás büntettségében.

Ezért a győri megyei bíróság népbíróági tanácsa

I. r. *Mazalin György* vádlottat főbüntetésül halálra, míg mellékbüntetésül fellelhető vagyonának elkobzására,

II. r. *Kovács István* vádlottat főbüntetésül 12 /tizenkettő/ évi börtönbüntetésre, míg mellékbüntetésül az egyes jogainak gyakorlásától tíz évre eltiltja, s fellelhető vagyonának elkobzására ítéli, a népbíróság II. r. vádlottat Komárom megyéből 5 /öt/ évi időtartamra kitiltja,

III. r. *György András* vádlottat főbüntetésül 6 /hat/ évi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 5 évre eltiltja s 500 /ötszáz/ forint részvagyon elkobzásra ítéli,

IV. r. *Fekete István* vádlottat főbüntetésül 15 /tizenöt/ évi börtönbüntetésre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától tíz évre eltiltja és fellelhető vagyonának elkobzására ítéli,

a népbíróság IV. r. vádlottat Komárom megyéből 5 évre kitiltja.

V. r. *Bátori Pál* vádlottat főbüntetésül 15 /tizenöt/ évi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 10 évre eltiltja, fellelhető vagyonának elkobzására ítéli,

a népbíróság IV. r. vádlottat Komárom megyéből 5 évre kitiltja.

VI. r. *Keresztesi Károly* vádlottat főbüntetésül 8 /nyolc/ évi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 5 évre eltiltja, és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

VII. r. *Bajnóczi János* vádlottat főbüntetésül 6 /hat/ évi börtönre, mint mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 5 évre eltiltja és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

VIII. r. *Noszek Imre* vádlottat főbüntetésül 2 /kettő/ évi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 2 évre eltiltja, és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

IX. r. *Berényi Ferenc* vádlottat főbüntetésül 2 /kettő/ évi börtönbüntetésre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 2 évre eltiltja és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

X. r. *Kővári János* vádlottat főbüntetésül 5 /öt/ évi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 3 évre eltiltja, és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

XI. r. *Hajnal János* vádlottat 4 /négy/ évi börtönre mint főbüntetésre, mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 3 évre eltiltja, és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

XII. r. *Jókuti Kálmán* vádlottat főbüntetésül 8 /nyolc/ hónapi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától egy évre eltiltja, és 1000 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

XIII. r. *Veckinger Lajos* vádlottat főbüntetésül 8 /nyolc/ hónapi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától egy évre eltiltja és 1000 forint részvagyyonelkobzásra ítéli,

XIV. r. *Paulics Tibor* vádlottat főbüntetésül 2 /kettő/ évi börtönre, mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 5 évre eltiltja és 1000 forint részvagyyonelkobzásra ítéli,

XV. r. *Balahó Dénes* vádlottat főbüntetésül 6 /hat/ évi börtönre, mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 5 évre eltiltja és 1000 forint részvagyyonelkobzásra ítéli,

XVI. r. *Rubányi Ottó* vádlottat főbüntetésül 1 /egy/ év és 6 /hat/ hónapi börtönre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 2 évre eltiltja és 500 forint részvagyon elkobzásra ítéli,

XVII. r. *Kapitány István* vádlottat főbüntetésül 1 /egy/ évi börtönbüntetésre, míg mellékbüntetésül egyes jogainak gyakorlásától 2 évi eltiltásra és 500 forint részvagyyonelkobzásra ítéli.

A népbíróság valamennyi vádlott által előzetes letartóztatásban eltöltött időt a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

A népbíróság a I. kötet 12. lapszám alatt felvett házkutatási jegyzőkönyvben szereplő 1 db. ellenforradalmi tartalmú röplapot, a 95 oldal lefoglalt röplapot, a 107. oldal alatt Keresztesi Károlynál lefoglalt 1. db. K/1954 N. ívtáras géppisztolyt, melynek száma DB.4455, 2 db. ívtárat, 93 db. 7.62 mm-es géppisztoly lőszert, egy csőkefét, egy db. csőtűskét, 1 db. vezetőlécet, 1 db. géppisztoly hevederszíjat, 1 db. vászon tisztító zsákot,

a 155. oldalon György Andrásnál tartott házkutatás során lefoglalt 93 db. géppisztolylőszert,

a 207. oldalszám alatt szakértői véleményadás során szereplő, György András által a karhatalomnak leadott 1 db. 7.62 mm-es PPS géppisztolyt, melynek száma RO19997, 1 db. 7.62 mm-es PPS géppisztolyt, melynek száma KB.6272, 3 db. géppisztoly dobtárat, 5 db. 42 M nyeles támadó kézigránátot, a Bátori Pál lakásán tartott házkutatás során lefoglalt, a II. kötet 10. oldalon felvett 1 db. TT pisztoly, 4157,HJB. 122 db. 7.62 mm-es töltényt, 1 db. pisztolytáskát, egy komplett tisztító felszerelést,

a 11. oldalon felvett álkulcsot, 1 db. katonai igazolványt, a Bajnóczki János lakásán lefoglalt II. kötet 76 oldalszám szerinti 2 db. papírlapra felírt címet,

Kővári Jánosnál lefoglalt III. kötet 8. oldalán felvett 1 db. CAL 7.65-ös 453716 T. sorszámú pisztolyt, 37 db. 7.65 mm-es töltényt, 2 db. tárat, a 38. oldalon elfekvő külföldről érkezett levelet,

végül Kapitány Istvántól lefoglalt, 117-118. oldalon felvett és elfekvő ellenforradalmi tartalmú röpiratot elkobozni rendeli, illetve lőfegyver és lőszereket,

valamint a katonai felszerelési tárgyakat képező ingóságokat a győri megyei főosztálynak rendeli kiadni, míg az írásos és ellenforradalmi tartalmú röpiratoknak a megsemmisítését rendeli el, végül a II. kötet 11. oldalán felvett katonai igazolványt az igazolt tulajdonosának rendeli kiadni.

A népbíróság kötelezi vádlottakat az eddig felmerült bűnügyi költségek egyetemleges megtérítésére. A rabtartási költséget, valamint az ezután felmerülő költséget a vádlottak egyenként viselik.

I n d o k o l á s :

A vádlottak személyéhez tartozó tényállás:

I. r. M a z a l i n György vádlott munkáscsaládból származik, édesapja 1945 előtt napszámos és bányamunkás volt. 1945 után édesapja Tatán segédmunkási állást vállalt, majd a tatabányai bányában dolgozott. Vádlott a szülői háznál nevelkedett, s az elemi iskoláinak elvégzése után 1949-ben került a gimnáziumból, annak ötödik osztályából az esztergomi tanítóképzőbe, ahol 1954-ben végezte el a tanítóképzőt, és tanítói kinevezést kapott, illetve képesítést nyert. Munkahelyéül Tatabánya Széchenyi iskolába helyezték, ahol tanári beosztásban működött. A megjelölt munkahelyen dolgozott mindvégig, egészen letartóztatásának napjáig. Tanító, illetve tanári beosztása után havi 702 forint fizetést kapott, melyet észrevehetően kevésnek, s főleg képességéhez alacsony besorolásnak tartott. A korábbi időben pedagógiai főiskolára akart menni, azonban az ellenforradalmat megelőző napokig nem sikerült, s azt úgy gondolja, annak tudható be, hogy pártonkívüli. Politikai pártnak tagja nem volt, ifjúsági szervezetben, a DISZ-ben nem mint vezető, de mint pedagógus, elmondása szerint aktívan közreműködött. Büntetve nem volt.

II. r. K o v á c s István vádlott munkáscsaládból származik, apja Tatabányán bányamunkás volt. Öten voltak testvérek, az elemi iskoláinak elvégzése után – amelyet nem tudott végig elvégezni – mikor kikerült a VI-os aknában volt takarító fiú, majd szállító csillás lett, később külszíni munkához került. Mintegy 21 évet dolgozott Tatabányán, legutoljára szállító-csillás. 1937-ben kötött házasságot, mely házasságból két leánygyermek született. Két leánygyermek közül a nagyobbik dolgozik, míg a kisebbik saját eltartásában van. Vádlott egyszer, egy esetben fejműtéten esett keresztül, mely még gyermekkorában volt. Idegzsába és golyva megbetegedése van, illetve volt. Orvosi bizonyítvány által nem igazoltan, de emlékezete szerint a tüdejével is baj volt. 1940-ben 3 hónapig volt katona honv. rendfokozatban. 1928-1929-ig a Szoc. Dem. Pártnak volt tagja, a szakszervezetnek pedig 1930-tól tagja volt.

III. r. G y ö r g y András vádlott munkáscsaládból származik, édesapja bányászember volt. Az elemi iskoláinak elvégzése után polgári iskolába iratkozott, melyet nehéz anyagi körülmények miatt befejezni nem tudott. Hogy szüleit segítse, dolgozni ment, először mezőgazdasági munkás, majd sommás volt, 1938-ig. 1938 után ment a bányához. A 40-es években a polgári iskola hátralévő részét magánúton végezte el. Mint bányamunkás Putnokra került az aknamélyítő vállalathoz, és 1956 márciusában került Tatabányára a XII-es aknához. Szári lakos, ott rokonainál szállt meg családjával együtt. Katona nem volt: büntetlen előéletű vádlott.

IV. r. F e k e t e István vádlott árván nevelkedett, édesanyja 3 éves korában elhalt, édesapja pedig tényleges katonaidejét töltötte.

A második világháború során édesapja orosz fogságba került, aki elmondása szerint a Vörös Hadseregben is szolgált, s 1919-ben a Magyar Tanácsköztársaság idején Győrben katonai állomásparancsnok volt. A kommunizmus bukása után apját kitoloncolták. Ő több helyen dolgozott, Győrben a szeszgyárban, majd 1938-ban került Tatabányára. 1942-1944-ig katona volt, orosz fogságban is volt, 1944. január 5-én szerelt le véglegesen. Elmondása szerint leszerelése után a csendőrség és nyilasok letartóztatásában is része volt. Büntetlen előéletű vádlott. 1945-1946-ig volt párttag, jelenleg pártonkívüli. Fia külföldön tartózkodik.

V. r. B á t o r i Pál vádlott földműves családból származik, ki jelenleg is 12 hold földön gazdálkodik. 1945 előtt bérlete is volt, elmondása szerint 16 hold szántót, 11 hold rétet és 30 hold erdőt bérelt, s mint mondja, ez összesen 3 hónapig tartott. Megjegyzi a népbíróság, hogy az illetékes tanács átiratának tanúsága szerint több mint 70 holdat bérelt 1940-ben, sőt azt követően a 100 holdat is meghaladó bérlete volt, egyszóval kuláknak volt és van nyilvántartva. 4 polgárinak elvégzése után mezőgazdasági munkát végzett. 1941-ben községházán dolgozott, mint kisegítő munkás. 1944-ben lett katona, majd hadifogságból 1945 decemberében tért haza, ezt követően, mint bírósági végrehajtó dolgozott 1948-1950-ig, ahol irodavezetői beosztásban is működött. Utána a nyírbátori tanácshoz került népművelési előadónak. 1952-1953-ig egy évre népművelési főiskolára küldték a Komárom megyei tanácstól, ahol korábban ugyancsak népművelési előadóként dolgozott, a főiskola elvégzése után visszatért, s ekkor tudta meg, hogy apját kuláknak nyilvánították, nem a tanácsnál, hanem bányába ment dolgozni. 1947-től 1955 tavaszáig volt párttag, mikor is apja miatt a pártból kizárták.

VI. r. K e r e s z t e s i Károly 1931-ben született, munkáscsaládból származik, édesanyja korán, 1933-ban elhalálozott, s vádlott nevelését különböző intézetek, menhelyek biztosították. Öten voltak testvérek, apja 1940-ben nősült másodszor, s ekkor vádlottat magához vette. Édesapjának második házasságából 8 gyermek származott. 1949-ben ment vádlott önként katonának, s mint önkéntes

a Kossuth Akadémiára szeretett volna kerülni. Nem megfelelő tanulmányi eredménye miatt azonban csak a rendes katonaidejét töltötte ki. 1951-ben szerelt le, s ezt követően bányába ment dolgozni. A bányánál dolgozott 1957. február 6-ig, letartóztatásának idejéig. Legutolsó helye Tatabánya VIII. akna volt, ahol 1300-1500 forint volt a fizetése. Korábban gépkocsivezetői jogosítványt is szerzett, így gépkocsivezető akart lenni, mivel a bánya munkát nem bírta, azonban felvételt nem nyert, így továbbra is a bányánál dolgozott. Pártonkívvüli. Két leánytestvére él külföldön 1944. óta, kikkel kapcsolatot nem tart.

VII. r. B a j n ó c z k i János vádlott munkáscsaládból származik, erdélyi születésű, iskoláinak elvégzése után lakatos szakmát tanult, azonban mint lakatos, a segédlevelet nem szerezte meg. A 30-as évek végén MÁV fűtőházi munkás volt, majd 1943-ban Tatabányára jött szülei után, akik 1940-től laktak az említett helyen. Bányába ment dolgozni, és ott mint csillés működött, s legutolsó munkahelye Tatabánya VIII-as akna volt, ahol 1949-től letartóztatásának napjáig dolgozott. [...]. Pártonkívvüli.

VIII. r. N o s z e k Imre vádlott munkáscsaládból származik, édesapja bányász. 1952-ben végezte el vádlott az iskoláit, ezután mint vājártanuló járt iskolába. Öten voltak testvérek, valamennyi nála fiatalabb. Az iskoláinak elvégzése után mint vājár a Tatabányai Szénbányászati Tröszt XII. aknájában dolgozott. Fizetése 1400-1500 forint, szülői háznál lakott. Egy alkalommal munkahelyén baleset érte, melyből kifolyólag gerincepedést szenvedett. A balesetből folyóan 35 %-os rokkanttá nyilvánították. Katona nem volt. Pártonkívvüli. Egy hűga él Belgiumban az ellenforradalom óta, kapcsolatot nem tart, mindössze egy levelet írt neki. Szakszervezetnek 1956 óta tagja.

IX. r. B e r é n y i Ferenc vádlott munkáscsaládból származik, édesapja szabósegéd volt, majd később, 1941-től önállóan dolgozott, mint szabómester. Ez említett időtől kezdve segédekkel dolgozott. Katonaságnak szokott szállítani, ilyen alkalmakkor 16-18 ember is dolgozott nála. Édesapja 1946-ban halt meg, vádlott iskoláinak elvégzése után segédmunkás lett, majd Budapesten villanszerelői szakmában helyezkedett el, ahol segéd lett. 1955-ben Tatára jelentkezett vājári tanuló iskolára, ahol felvételt nyert, s vājári képesítést szerzett. 1955-től bányában dolgozott, a Tatabányai XII. aknánál, ahol 2000 forint keresete volt. 1957 októberében, illetve ezt követő hetekben nősült, s továbbra is Tatabányán lakott és dolgozott. Özvegy édesanyja van, aki jelenleg Maglódon él. Pártonkívvüli.

X. r. K ő v á r i János vádlott agrárproletári családból származik, édesapja gazdasági cseléd volt, ki vádlott gyermekkorában elhalt. Vádlott ugyancsak cselédkedett, s nehéz körűlmények miatt iskoláit sem tudta elvégezni, s így csak 2

elemi iskolát végzett. 1936-ban katona volt 2 évig, s mikor leszerelt, újból gazdasági cseléd volt 1941-ig. Erdélyi születésű, s Erdély visszacsatolása után a MÁV-nál dolgozott, mint segédmunkás, 1943-1944 őszéig munkaszolgálatra hívták be. 1944 után újból cselédkedett, 1946-ban került Tatabányára, ahol mint kőbányai munkás dolgozott, majd ezt követően a szénbányához ment. Tatabányán az osztályozón is dolgozott, majd a Fűszértnél, és végül letartóztatása napjáig a Tatabányai Vízműveknél mint segédmunkás volt 800 forint havi keresettel. MDP-nek 1946-1948-ig volt tagja, jelenleg pártonkívüli.

XI. r. H a j n a l János vádlott munkáscsaládból származik, édesapja az első világháborúban Oroszországba került, mint hadifogoly, s azóta ott él, vele nem is találkozott. 6 elemi iskolának elvégzése után cipésztanonc lett, s mikor felszabadult, részben a szakmájában, részben mezőgazdasági munkán dolgozott, 1938-tól 1939-ig katona volt, 1941-ben önként jelentkezett katonának. Az önkéntes szolgálatát azzal magyarázza, hogy az orosz frontra szeretett volna kerülni, hogy ott Oroszországban valamilyen körülmények között apjával találkozhasson. Legjobb tudomása szerint édesapja megnősült. Egy testvérbátyja Jugoszláviában él. 1944-ben a felszabadulás Békésen érte. 1945-ben lépett közös háztartásra Gyurkó Margittal, majd 1948-ban kötött vele törvényes házasságot. Magyar állampolgárságát 1948-ban szerezte meg. Tatabányán az újtelepi gépüzemnél dolgozott 1956. június 1-ig. Kaposváron is dolgozott 1956. október 1-ig a hizlaldában, majd újból visszatért Tatabányára és a Hídépítő Vállalatnál letartóztatásáig dolgozott. [...]
Pártonkívüli.

XII. r. J ó k u t i Kálmán vádlott földműves családból származik, édesapja 10 hold saját és 5 hold bérelt földön gazdálkodott, hárman voltak testvérek, kettő meghalt. Öt elemi iskolát Kömlődön végezte, majd Kőbányán és Gödöllőn járt gimnáziumba. Kezdetben mérnök akart lenni, azonban a körülmények nem engedték, így egy rokonánál vidéken ügyvédi irodában dolgozott és fél évig volt jegyző gyakornok, később 1937-1939-ig közigazgatási tanfolyamot végzett, melynek elvégzése után Ógyallára került, majd Martoson, Gútán, és Ócsán volt állásban. 1944-ben vonult be katonának, magyarországi frontszakaszon vett részt, szovjet fogságba került, ahonnan 1945 októberben tért haza. 1946-ban közigazgatási vonalon Felsőgallára /Tatabánya/ lett kinevezve, majd később pénzügyi vezető minőségben dolgozott. 1949 után került a vízművekhez, Köztisztasági Vállalathoz, ahol letartóztatásáig dolgozott. 1946-ban nősült, felesége tanítónő, gyermekei 10 és 4 évesek, egy családi házuk van. Pártonkívüli.

XIII. r. V e c k i n g e r Lajos vádlott munkáscsaládból származik, édesapja drogista volt, ki később önálló üzlettel is rendelkezett. Vádlott iskoláit Kispesten végezte, és ott érettségizett 1946-ban. Ezt követően a Műszaki Egyetemre került,

ahol 1950-ben végzett. Ekkor került Tatabányára mint mérnök, ahol 1953-ig, majd időközben fél évre Komlóra helyezték át, azt követően pedig ismét Tatabányára került, ahol 1953-ban nősült meg. Házasságából egy 2 éves fiúgyermek származik, vádlott keresete mint gépészmérnök, 3000 forint volt. Katona nem volt. Párton kívüli.

XIV. r. P a u l i c s Tibor vádlott értelmiségi családból származik, apja tanító volt, vádlott iskoláit Keszthelyen és Győrben végezte, majd a kétéves főiskolát Pesten. Iskoláinak elvégzése után 1953-ban került Tatabányára a Széchenyi Iskolába, ahol mint tanár működött. Ketten vannak testvérek, bátyja gépállomási mérnök. Katona 1953-ban volt, tartalékos alhdgy. rendfokozatban. Párton kívüli. A pedagógus szakszervezetnek 1952-től tagja. Büntetlen előéletű vádlott.

XV. r. B a l a h ó Dénes vádlott munkáscsaládból származik, édesapja ács mesterségben dolgozott, aki vádlott 11 éves korában elhalt. Vádlott gimnáziumi érettségit tett, és tanítóképzői oklevelet szerzett, végül magánúton polgári iskolai tanári képesítést. Először Gútán, majd Komáromban tanított 1938-tól 1942-ig, mikor is katonának hívták be, fogságba esett, 1945 szeptemberében került haza Észak-Komáromba. Észak-Komáromból áttelepítették, kezdetben mint ács dolgozott. 1947-ben jött át Magyarországra, hol később mint tanár működött, legutoljára Tatabányán. [...]. Pártonkívüli, a Nemzeti Parasztpártnak volt a tagja.

XVI. r. R u b á n y i Ottó vádlott munkáscsaládból származik, apja mászamester volt a bányánál, hárman voltak testvérek, a polgári iskolát Tatabányán, míg a tanítóképzőt Győrben végezte. A tanítóképző elvégzése után, mint tanító 1920-tól 1956. augusztusáig, 36 évig volt tanító. 1944-1945-ig katona volt, majd hadifogságba esett. 1947-ben jött haza. 1947-ben lett a SZDP tagja, ahonnan az egyesülés után kizárták, mert klerikális befolyás alattinak tartották. [...].

XVII. r. K a p i t á n y István vádlott édesapja államrendőrségi detektív volt, 1944-ben halt meg, hárman voltak testvérek, iskoláinak elvégzése után kereskedősegéd lett. 1936-ban szabadult fel, s szakmájában dolgozott bevonulásáig, 1938-ban vonult be, az alakulatánál mint szakács működött. 1942-ben került a szovjet frontra. 1945-ben szovjet fogságba került, majd onnan 1947 júniusában tért vissza. 1953-ban került Tatabányára, ahol a VI-os aknán dolgozott, majd később a vendéglátóiparhoz került, mint szakács. 1953-at követő időben egy bányaszerencsétlenség áldozatának özvegyét vette el 2 gyermekkel, korábbi házasságból 2, míg a későbbi házasságból egy gyermek született. A legutóbbi munkahelye a Hídépítő Vállalat volt, ahol az októberi ellenforradalom érte. Pártonkívüli.

Az ügghöz tartozó tényállás:

Az 1956. október 23-án kezdődő ellenforradalom Komárom megye területére 1956. október 26-án ért el. Ez időben Tatabányán a megmozdulás élére az értelmiség állt. Október 27-én [sic! 26-án] Tatabányán is felvonulást szerveztek, mely felvonulás Tatabányán a fő útvonalon haladt végig, majd a Megyei Pártbizottság felé elfordulva a Tatabányai Tröszt-höz mentek. Útközben a Megyei Pártbizottság előtt megálltak, s a Pártbizottságot hirdető táblát, melyen csillag volt, le akarták verni. Innen tovább haladva a mintegy 6-700 méterre lévő tröszt felé vette az irányt a csoport. Menet közben énekeltek, és több esetben olyan kijelentéseket tettek, hogy „le a kommunistákkal”, „le az ávosokkal”. Útközben elhaladtak a rendőrség előtt, ahol egy rendőrt a csoport arra kötelezett, hogy a sapkájáról a Népköztársaság címet vegye le.

Miközben a tröszt épülete felé haladtak, velük szemben a tröszt felől is egy csoport ment feléjük, akik kiabálták, hogy „a munkásoknak kenyeret” „oroszok haza”. A két csoport később egyesült, majd amikor ismét a rendőrség előtt voltak, azt a követelményt állították a rendőrség elé, hogy a rendőrség épületében, illetve annak fogdájában lévő foglyokat engedjék szabadon. A rendőrök ki is engedték a foglyokat. A csoport egyik hangadója az ügyben nem szereplő Láng Ferenc volt, s ebben a csoportban volt Mazalin György I. r. vádlott is, aki a kezdettől fogva mindaddig jelen volt, míg a 6-700 főnyi tömeg szét nem oszlott. Mielőtt ez megtörtént volna, a tömeg proponálta, hogy be kell olvasni a bányász rádióba a 16 pontot. Illetve Láng vetette fel, és a tömeg helyeselte. A bemondás ezután meg is történt. Kb. este 6-8 óra közötti időpontig volt együtt a tömeg, mikor is Láng ismét javaslattal élt, hogy ideiglenes bizottságot kell alakítani. Az ideiglenes bizottságot létre is hozták, és a többi értelmiségi mellett Mazalin György I. r. vádlott is helyet kapott. 27-én történt meg az ideiglenes bizottság véglegesítése, amikor is a Népházban zsúfolásig telt teremben ejtették meg a véglegesítést. E végleges munkástanácsba Mazalin György I. r. vádlott ugyancsak bekerült.

Mazalin György, mint a munkástanács tagja, eleget akart tenni az „előlegezett” bizalomnak, s még 27-én délután a bányász rádióba bemondotta, hogy 28-án reggel 9 órakor mindenki jelenjen meg munkahelyén, ugyanis ekkor már sztrájk volt. Mazalin ezt azért tette, hogy a 27-én kapott azon megbízatásnak, hogy az üzemi munkástanácsokat létre kell hozni, eleget tudjon tenni. Másnap 28-án reggel a tatabányai aknákat körbejárta, és mindenhol rövid beszédet mondott, mondván, hogy ő a Tatabányai Forradalmi Tanács kiküldöttje, s hogy útjának célja az, hogy a munkástanács megalakítására utasítást adjon. Ez időben több helyen már folyamatban volt a választás, s ahol még nem, úgy Mazalin erre határozott utasítást adott. Nem mulasztotta el ez alkalommal bejelenteni azt is, hogy a kormány ígéreteket tett ugyan, de mivel annak végrehajtását nem látják biztosítottnak, s így elrendelte,

amíg a végrehajtás nem lesz biztosítva, nem dolgoznak. A követelések közé tartozott az oroszok kivonulása, szabad választás, valamint a többpártrendszer, stb.

Mazalin ez út alkalmával összeszedte a dolgozók követelését, ami ugyancsak az előbb említettekhez volt hasonló, ezeket magával vitte, s mint ahogy a tárgyalás adatai alapján megállapítható volt, több ezer követelésből állított össze 16 pontos követelést. Természetes e 16 pont tartalmilag politikai követelés volt.

A magát forradalmi munkás- és katonatanácsnak nevezett szervezet egy 12 tagú csúcsbizottságot választott, mely csúcsbizottságban Mazalin György I. r. vádlott is helyet foglalt. A csúcsbizottság tagjai egymás között megosztották a reszortokat, s így került Mazalin Györgyre az a feladat, hogy a munkástanácsokkal tartsa a kapcsolatot. Egyszerűen Mazalinra hárult a feladat tatabányai ügyek intézésében. A csúcsbizottságnak, valamint az egész szervezetnek célja ez időben a sztrájk volt. Csupán a karbantartási munkákat helyeselték. Ez volt az álláspontja a csúcsbizottságnak, s a kibővített tanácsnak is.

1956. október 31-én a csúcsbizottság „utasítást” kapott Győrből, hogy Tatabánya keresse a kapcsolatot Győrrel. A kibővített tanács, és a csúcsbizottság Győrt felettes szervnek tekintette. Mazalin a csúcsbizottság másik két tagjával Győrbe ment, ahol Szigethy Attilával keresték a kapcsolatot. Ez alkalommal eredménytelenül tértek vissza Tatabányára, minthogy beszélni Szigethyvel nem tudtak.

1956. november 2-án Mazalin a kibővített tanács elnökétől, név szerint Reményitől, utasítást kapott, hogy mivel a választás rá esett, ismét Győrbe kell mennie. Ekkor délután Győrben értekezlet volt, amelyen Szigethy Attila is beszédet mondott. Ezen értekezleten Mazalin felszólalt, és ismertette az ország energetikai helyzetét. Javasolta, hogy a munkát fel kell venni, amit az értekezlet el is határozott.

Mazalin amikor hazaért Tatabányára, közölte az értekezlet anyagát, s ekkor megbízást kapott, hogy úgy, mint 27-én, járja körül az aknákat, és szólítsa fel a dolgozókat munkára. Mazalin ennek eleget is tett, és november 3-án a munka megindult. Arra való hivatkozással, hogy a kormány kérésére a szovjet csapatok beavatóztak, Tatabányán nem vitásan a tanács intézkedése folytán a munkát ismét beszüntették. A magát forradalmi munkás, és katonatanácsnak nevezett szervezet november 6-ig működött, mely működésnek a szovjet csapatok vetettek véget.

Mazalin György I. r. vádlott a csúcsbizottsági tagságának ideje alatt ismerte meg Kovács István II. r. vádlottat, aki a tanács megalakulásakor előszeretettel ajánlotta fel szolgálatait. Ő ugyan munkástanács tag nem volt, a csúcsbizottságnál, amely a Komárom Megyei Pártbizottság épületét foglalta el, Kovács itt kapott

beosztást, hogy a folyosón az érkezőket el irányítsa. Mazalin és Kovács György az első napokban nem tudtak egymásról, azonban a hónap vége felé Kovács II. r. vádlott tudomást szerzett arról, hogy Mazalin György az épületben tartózkodik, sőt a 12 tagú csúcshizottság egyik tagja. Mivel Mazalin György I. r. vádlott szülei Kovács István II. r. vádlottal a korábbi időben egy házban laktak, erre való tekintettel Kovács felkereste Mazalin Györgyöt. Közölte, hogy szüleit jól ismeri, s rövid beszélgetés során felújítva az ismeretséget váltak el.

Kovács István II. r. vádlott 1956. október 28-án Orosz nevű, az ügyben nem szereplő tanárral közös megbízatást kapott a csúcshizottságtól, egyik esetben Mazalin György I. r. vádlottól, hogy a Tatabánya I. számú Erőműben hívjanak össze gyűlést, és jelenlétükben válasszák meg a munkástanácsot. A két megbízott személy, név szerint Kovács II. r. és az ügyben nem szereplő Orosz kimentek az I. számú Erőműbe és ott összehívták az értekezletet. Az értekezletet Kovács nyitotta meg, s rövid beszédet tartott. Ezután megejtették a választást. Munkájuk végeztével elhagyták az Erőművet, majd elváltak.

Kovács István II. r. a megbízatás hatása alatt volt, s így most már egyedül ment Újszár községbe hasonló céllal. Újszár községben is hasonló módon összehívták a község lakosságát, ahol Kovács elnökle mellett megválasztották a Községi Nemzeti Tanácsot. Ennek elnöke György András III. r. vádlott lett. A választás megkezdésekor azonban Kovács felállva üdvözölte a megjelenteket, majd a Himnusz elhangzása után egy rövid beszédet mondott. Ez a beszéd tartalmazta, hogy elég volt az elmúlt 12 év nyomorúságából, a kommunista vezetőkől. Az értekezlet miután befejeződött, Kovács felhívta György András III. r. vádlott figyelmét arra, hogy másnap, tehát október 29-én a tatabányai forradalmi munkás-, és katonatanács csúcshizottsága előtt jelenjék meg. Ezután Kovács Szár községből eltávozott.

Meg kell jegyezni, hogy Szár község már nem Komárom megye területéhez tartozik. Meg kell jegyezni továbbá azt, hogy Kovácsnak Száron ingatlana van.

Másnap Kovács István II. r. vádlott ismét elfoglalta munkahelyét, s Kovács miközben a munkáját végezte, találkozott György András III. r. vádlottal, elmúlt napon tett felhívás alapján. Kovács II. r. eligazította György András III. r.-út, miközben a megjelenteket el irányította, ismét a folyosón látta György András III. r. vádlottat, az ügyben nem szereplő Tóth ezredessel, aki ugyancsak tagja volt a csúcshizottságnak. Kovács II. r. meg akarta kérdezni György András III. r. vádlottat, hogy hová mennek, azonban mivel erre mód és alkalom nem nyílt, kézmozdulatból és arcmozdulattal hívta fel György András figyelmét és kérdezte, hogy hova mennek. György András III. r. ekkor ugyancsak ráutaló mozdulatot tett, melyből Kovács arra következtetett, hogy Tóth ezredessel fegyverért mennek.

Amikor ugyanaznap ismét összetalálkozott II. r. Kovács III. r. Györggyel, ugyan-csak ráutaló mozdulattal megerősítette Kovácsban a már előbb mondottakat.

A fent leírt tényállás I. II. és III. r. vádlottak tevékenységének első része, amely november 6-ával zárult be.

November 6-át követően Kovács II. r. vádlott Tatabányán találkozott György András III. r. vádlottal, majd Györgymondotta Kovácsnak, hogyha ráér, menjen ki hozzá Szárra. Minthogy Kovács II. r. vádlottnak Szár községben a már említett ingatlana van, korábban is volt kint Száron, s így november elején ugyancsak Szár község felé indult Tatabányáról. Útközben találkozott korábbi ismerősével, Hajnal János XI. r. vádlottal, akit megkért arra, hogy vele Szár községbe menjen. Ez alkalommal XI. r. Hajnal részére kerékpárt is szerzett. Kovács II. r. indoka az volt, hogy Száron lévő telkére megy, hogy a gyümölcsfákat bekötözzé. Amikor a telken a munkálatok egy részét elvégezte, elmentek mindketten György András lakására, de nem találtak otthon senkit. Így György Andrástól Tatabányára tértek vissza.

November elején Kovácsnak György Andrásnál tett látogatása után találkozott I. és II. r. vádlott, amikor is megbeszélték, hogy jó volna egy csoportot létrehozni Nagy Imre mellett, mely csoportnak az lenne a feladata, hogy szervezeten bomlassza a munkafegyelmet, és a sztrájkot minél tartósabbá tegyék. E gondolatot Mazalin György I. r. vádlott vetette fel, mellyel Kovács teljes egészében egyetértett. Mazalin meghatározta még azt is, hogy a csoport olyan emberekből tevődjön össze, akik exponálták magukat az ellenforradalom alatt, s lehetőleg olyanok legyenek, kiknek fegyverük van, s mindezt maguk között eldöntötték, számukra csak ezek az emberek lehetnek megbízhatóak. Találka helyül Mazalin György I. r. vádlott lakását jelölték meg, s átmeneti találkahely volt a Tatabánya főútvonalán lévő Nívó vendéglő előtt.

A csoport gyakorlati feladata, tehát az emberek beszerzése Kovács feladata volt, majd később, akiket beszerezett, ugyancsak újabb emberek beszerzésére voltak hívatva. Ilyen körülmények között indult meg a csoport szervezése, mely csoportba, akik Mazalin György I. r. vádlott lakásán a megbeszélése részt vettek, I. és II. r. vádlottakon kívül IV. r. Fekete, VII. r. Bajnóczki, VIII. r. Noszek, IX. r. Berényi, X. r. Kővári, XI. r. Hajnal, XIII.r. Veckinger, XV.r. Balahó vádlottak voltak.

A szervezés módját illetően megállapítható, hogy Kovács az általa levitt személyeknek azt mondotta, hogy van egy kedves ismerőse, jó bora van, egy másik módszer pedig, hogy Mazalint olyannak tüntette fel, mint a volt forradalmi munkás-, és katonatanács tagját, aki problémáikat el tudja intézni.

Ugyancsak november hónapban történt kb. 10-e körül, amikor Kovács ismét találkozott Hajnallal, s ismét Szár községbe hívta. Hajnal minden további nélkül csatlakozott, amikor a telken rövid ideig tartó munkát Kovács elvégezte, ismét felkeresték György Andrást a lakásán. Megérkezésükkor a feleség közölte, hogy férje ittasan fekszik, de mivel Kovács és Hajnal nem tágitottak, a feleség felkeltette III. r. vádlottat, aki ki is jött. Ez alkalommal beszélgettek, s beszélgetésük során szó volt Mazalinról és csoportjáról, majd György András megemlítette, hogy Szár községben is van egy csoport, melynek élrelmezéséről ő maga gondoskodik, s mely csoportnak száma 114 emberre tehető. Mint mondotta, a csoport hegyekben tartózkodik s csak esetenként élelemért járnak le. Mondotta továbbá, hogy az előbb említett csoport nagy része fel van fegyverezve, sőt a vasúti töltésnél a híd után két tank is el van rejtve, mely két tank ugyancsak a csoport „tulajdona”.

Minthogy a Mazalin-csoportról is szó volt, mégpedig úgy, hogy fegyverek nélkül vannak, György András a második találkozáskor mondotta Kovácsnak és Hajnalnak, akik ugyancsak felkeresték, hogy majd ő juttat fegyvert Kovács illetve Mazalin csoportja részére is. Mindenesetre előlegbe két fegyvert ígért, melynek átvétele helyéül a tatabányai zsidó temetőt határozták meg. Az átvételre a félreértések elkerülése végett jelszót is megbeszéltek, s ez a jelszó „éhen-szomjan” volt. A harmadik találkozásnál, amely november közepén lehetett György András két db géppisztolyt mutatott Kovács II. r. és Hajnal XI. r. vádlottaknak. Kovácsék, mint akik jól végezték dolgukat, hazafelé indultak, s Tatabányára érve Kovács közölte Hajnallal, hogy még két embert biztosít számára.

Az egyik ilyen személy a Hűvös családnak egyik tagja, míg a másik közelebbről nem ismeretes.

A fegyvereket a megbeszélt időben átvették, minthogy azonban azok nem voltak használható állapotban, így az egyiket összetörték, míg a másikat a VI-os telepi térgondnok lakása elé támasztották. A fegyverek átvételéről Hajnal XI. r. tájékoztatta Kovács II. r. vádlottat. Időközben természetesen nem mulasztotta el Kovács II. r. Hajnal bemutatását Mazalinnak. Hajnalt Mazalinhoz ugyancsak azzal vitte el – mint korábban Szárra –, hogy jó bort lehet kapni. Ezután Kovács azon fáradozott, hogy a csoportnak minél több megbízható tagot szerezzen.

Kovács II. r. valamint Veckinger XIII. r. vádlottak munkahelyének telepelye egymás mellett volt. S mint egymás mellett lévő vállalat, a vállalatok dolgozói többször beszéltek egymással, csoportosan is. Főleg ebben az időben. Egy ilyen beszélgetés alkalmával jelen volt a csoportban Kovács II. és Veckinger XIII. r. vádlottak. Veckinger a vállalatnál mint mérnök működött, aki ebben az időben az igazgató távollétében őt helyettesítette. A csoportos beszélgetés során Kovács II. felvetette, hogy a dolgozók részére élelmet kellene szerezni. Közölte Kovács, hogy neki

meglehetősen nagy ismeretsége van vidéken, s a megfelelő kapcsolatain keresztül élelmet tudna beszerezni. Ehhez mindenesetre előrebocsátotta, hogy gépkocsi kellene. De ha már nincs, feltétlen el kellene menni Héreg és Tarján községekbe, valamilyen terményféleségek felvásárlása miatt, amely későbbi időpontban lenne beszállítva. Kovács II. r. vádlott tudta, hogy Veckingeréknek az üzem tulajdonát képező motorkerékpárja van. Ezt megemlítette, s kérte Veckinger XIII. r. vádlottat, hogy vigye őt el motorkerékpárral Héreg és Tarján községekbe. Veckinger XIII. r. vádlott a dolgozók érdekeinek szem előtt tartásával Kovács kérésének eleget tett. Tarján és Héreg községekből minden eredmény nélkül indultak visszafelé, s mikor Tatabányára értek, Kovács kérelmére Veckinger az általa ismeretlen, s Kovács által mutatott úton Mazalin György lakásához vezetett. Kovács mondotta Veckingernek, mint azt minden esetben tette, hogy igen kedves barátjáról van szó, és menjenek be hozzá. Veckinger engedett a meghívásnak, és bement Mazalin György lakására. Mazalin György lakásán ekkor már több olyan személy tartózkodott, akit Kovács szervezett be, a már említett módszerrel. Így többek között most már Hajnalon és Veckingeren kívül Kovács szervezte be Berényi IX. r., Kővári X. r. vádlottakat, akik beszervezték VIII. r. Noszek Imrét, és VII. r. Bajnóczki János vádlottat, valamint Kovács által beszerveztet IV. r. Fekete István és Mazalin György pedagógus kollégája XV. Balahó Dénes vádlottat.

A megbeszélésen, illetve az összejövetel alkalmával Veckinger bemutatásakor arról volt szó, hogy a sztrájkot, ami a csoportnak fő célkitűzése volt, tovább kell tartani. Ez alkalommal több javaslat is született, mégpedig Fekete IV. r. vádlott azt javasolta, hogy a sztrájkot mindenáron tartani kell, s ha ez simán nem megy, karambolt kell előidézni a lejtaknában /ahol a szénkiszállítás történik/, s ezáltal a forgalom megbénul, de ha ez sem segítene, úgy el kell vágni a drótkötél-pályát, amely a szénszállításra van hivatva, s így hosszabb időre tudják biztosítani a leállást. Mint Fekete mondotta, ha majd a dolgozók látják, hogy több ilyen szabotázscelemekény megismétlődik, rájönnek arra, hogy nem másról, mint a munka beszüntetéséről, sztrájkról van szó.

Ez alkalommal Kovács azt is felvetette, hogy Pesten több pedagógus lakását szétlőtték, vagy gyerek maradt árván, s javasolta, hogy ezeket a csoport tagjai ki-ki amilyen áldozatot tud hozni, egy-egy gyereket vegyenek pártfogásba. Veckinger kijelentette, hogy ő családos ember, magához venni nem tud senkit, ellenben szívesen segít a bajba jutottakon pénzjuttatással. E megbeszélés mikor véget ért, a csoport tagjai szétmentek. Ez a találkozás november 15. napján történt.

A tényállás teljes ismeretéhez megemlíti a népbíróság, hogy Kovács, miután Hajnalt beszervezte, azt követően beszervezte Kővárit, jó bor felhívással, majd utána egyik ismerősét, Hűvös Oszkárt kereste fel, akit a temetőbe is küldött, s

ennek vejét Berényi Ferenc IX. r. vádlottat csalta el Mazalinhoz azzal, hogy ő – mármint Mazalin – kijárja azt, hogy segílyt kapjon. A segíly folyósítását amiatt gondolták lehetségesnek, hogy Berényi a Budapesti harcok során október hó 26. napján megsebesült. A segíly ugyan Mazalinnál történt bemutatkozás után sem lett elintézve, de mindenesetre Berényi a csoport tagja lett, s mint mondotta Kovács, megbízható emberrel gyarapodott a csoport, mert a budapesti harcokban vett részt. Berényi az első bemutatkozás után még hitt a segíly kiutalásában, így egyik sebesült társát, aki ugyancsak Pesten sebesült meg, elvitte bemutatni VIII. r. Noszek Imrét Mazalinhoz. Kővári X. r. vádlott pedig egyik ismerősét, földijét VII. r. Bajnóczki János vádlottat vitte el Mazalin György lakására.

Így alakult ki az említett csoport egy része, amely Veckinger Lajos bemutatásánál jelen volt a megbeszélésnél.

November 15-ét követően pontosan meg nem határozható napokon még többször megjelentek Mazalin György lakásán, személyenként meg nem határozható számban.

November 16-án Tatabányán értekezlet volt és a cél az volt, hogy a munkás-örtség parancsnokát, parancsnoki tisztjét Fekete személyében válasszák meg. Ez meg is történt, azonban a hozzájárulás nem érkezett meg Fekete személyét illetően.

Egy alkalommal, amikor ismét összejött a csoport egy része, név szerint Mazalin, Kovács, Fekete, Balahó, Berényi és Noszek vádlottak, ismét a sztrájkról volt szó. Szó volt ekkor arról is, hogy a munkásokat szét kell zavarni a külszínen, és így megakadályozhatják, hogy a munkába bemenjenek. A megbeszélések végén egyik alkalommal Kovács és Fekete együtt indultak haza. Amikor az egyik ház előtt megszólalt Fekete, hogy itt egy kommunista lakik, be kellene dobni egy kézigránátot a lakásába. Kézigránát hiányában azonban ez nem történt meg.

Egy újabb, Mazalin lakásán történt találkozás alkalmával Mazalin megemlítette, hogy a sztrájkot tovább fenn kell tartani, s azt is, hogy a lehetőséghez képest fegyvert kell szerezni. Ekkor volt az, amikor Bajnóczki Mazalinnak fegyvert mutatott, amikor Mazalin is kért a maga részére egy fegyvert.

Egyik találkozás alkalmával Mazalin I. r. vádlott megbízta Noszek VIII. r. és Berényi IX. r. vádlottat, hogy röpcédulát sokszorosítsanak. E célból két különböző tartalommal bíró röpcédulát átadott Noszeknek, aki a feladat végrehajtásához hozzálátott. Mindenekelőtt az volt a cél, hogy írógépet szerezzen, mely írógéppel el lehet végezni a megbízatást. Így Noszek Berényi társaságában elment a munkahelyére, ahonnan egy írógépet szerzett, s azt zsákba elrejtve szüleinek lakására vitte, ahol a fáskamrában rejtette el. Másnap délelőtt az írógépet magukhoz véve

Kovács lakását keresték fel, hogy ott a feladatnak eleget tegyenek. Kovácsné II. r. vádlott felesége tiltakozott, mikor is Kovács ajánlotta, hogy a röpcédulák sokszorosítását Kővári X. r. vádlott lakásán végezzék el. Ekkor Berényi és Noszek azt kérték Kovácstól, hogy legalább azt biztosítsa, hogy a gépeléshez adja oda Edit nevű leányát, ennek a kérésnek Kovács eleget tett, és leányát utasította, hogy a Berényi és Noszek által előterjesztett kérelemnek, sokszorosításnak eleget tegyen.

Ezután elmentek Kővári János X. r. vádlott lakására. Kővári János ekkor nem volt otthon, csak felesége, aki mintha már előre tudott volna a dologról, helyet adott Noszek és Berényi vádlottaknak, valamint az ügyben nem szereplő Kovács Editnek, hogy a cédulákat több példányban legépeljék. A munkában már eléggé előre haladtak, s mintegy 60-80 darabot gépeltek le, amikor megjelent a lakáson Kovács István II. r. vádlott, aki látva a kész röpcédulákat, belemarkolt, mintegy 30-40 darabot magához vett. Ezután Kovács eltávozott. A röpcédulát 80 példányban írták, majd amikor elkészültek, a röpcédulát a Nívó előtt osztották szét, hasonlóan, mind azt egy pár nappal előtte az ügyben nem szereplő villanszerelő tette, melyből vádlottak is kaptak.

Noszek a gépelés után bement a házban lévő Ktsz. Műhelybe, ahol találkozott Kovács és Mazalin vádlott társaival. Ott megkínálták borral, majd utána Noszek eltávozott, és a XII. aknáról szerzett írógépet eredeti helyére vitte vissza.

Az előbb említett, és legévelt röpcédulákon kormányellenes, szovjetellenes feliratok voltak, valamint az akkor divatban lévő jelszavak foglaltattak benne. Mindez utóbbi cselekmény november vége, december elejére tehető. Természetesen Mazalinnál tartott megbeszélések, és találkozások egy pillanatra sem szakították félbe György András III. r. vádlottal fenntartott kapcsolatot, mert november hónapban Kovács és Hajnal ismét felkeresték György Andrást, amikor ismételten megmutatta a két darab géppisztolyt, s a beszélgetés során szó esett arról, hogy vajon mit csináljanak, ha újabb felkelésre kerül sor, mert hisz korábban, értve ezalatt október 23. és november 4-ei időszakot, nem lehetett tudni, hogy ki, ki mellett száll síkra. György András III. r. vádlott ekkor javasolta, hogy egy újabb megmozdulás esetén a felkelőknek sötétkék svájcisapkát kell rendszeresíteni, melynek elején egy megfordított „V” betű lenne. Így azután feltétlen felismernék egymást.

December hónap elején a kormány két tagja, Kádár és Apró elvtársak Tatabányán jártak, mikor is a tröszt épületében, az igazgatói irodában gyűlést tartottak. A gyűlés lényege a munka felvétele, teljes kapacitású beindításáról volt szó. Ezen az értekezleten, nyilván mint üzemi tanácstag, részt vett Fekete István IV. r. vádlott is. A gyűlés berekesztése után Fekete István IV. r. vádlott elsőrendű fontosságúnak tartotta azt, hogy a gyűlésen elhangzottakról tájékoztassa Mazalint, és a csoport többi tagjait. Amikor a délutáni órákban Fekete megjelent, a csoport

tagjai Mazalin, Kovács, Noszek s Porkoláb személyek előtt kijelentette, lent volt Kádár és Apró, „jól megmondtam a magamét, úgy a sarokba szorítottam mind a kettőt felszólalásommal, hogy szólni sem tudtak.” Fekete István közölte, hogy főként a munka felvételéről volt szó. Azt is mondta, hogy Kádár János miniszterelnök kijelentette, hogy a nép követeléseit csak úgy, és akkor lehet teljesíteni, ha a termelés mielőbb és teljes méretében beindul. Mazalin ekkor kijelentette, hogy „hiszi a piszi” s megjegyezte, hogy a követelések megadásának biztosítása csak abban az esetben biztosítható, ha a sztrájkot továbbra is fenntartják. Épp ezért továbbra is sztrájkolni kell.

1956. december hónap 7-én délelőtt a Városi Pártbizottság székháza ellen támadást intéztek, amit később a szovjet beavatkozás szakított félbe, majd ezt követően ugyanezen a napon délután az üzemi munkástanácsok elnökei be lettek hívva a szénbányászati tröszt székházába. Mint a munkástanács elnöke Fekete István IV. r. vádlott is jelen volt. Mielőtt még azonban az értekezlet megkezdődött volna, a tröszt előtt igen nagy tömeg verődött össze, s kommunistaellenes, karhatalomellenes kijelentéseket tettek. Fekete ezt meghallotta és kirohant, s a tömeg elé futott, mondván, hogy visszafogja a tömeget, miközben Nedermann százados felé, aki szolgálatát látta el, mint karhatalmista, és akit egyébként Fekete igen jól ismert, feléje kiabálta, hogy „le a kommunistákkal, ki a karhatalomból a kommunistákat”. Ezek a kijelentések oly hangosan történtek, hogy arról az ott összegyűlt tömeg nagy része tudomást vehetett. Egyetértése kifejezéséül Fekete kijelentése után még nagyobb hangorkán támadt. A karhatalomnak komoly munkát kellett végeznie, míg a felbőszült tömeget szét tudta oszlatni.

Fekete István IV. r. vádlott, mint azt korábban is tette, most sem mulasztotta el felkeresni lakásán Mazalin Györgyöt, hogy beszámoljon az eseményekről. Mazalin György azonban nem volt otthon, s így Fekete István Balahó Dénes XV. r. vádlott lakásán kopogtatott, aki Mazalin szomszédja volt, s mikor Balahó megjelent, felindultan közölte Balahóval, hogy „Mazalinnak csak a szája jár, állandóan csak itthon ül a fenekén, s amikor valamit tenni kéne, sehol sem lehet megtalálni.” Természetesen a „valamit tenni lehet” kijelentést úgy magyarázta, hogy a csoport mozgósítása esetén a megmozdult tömeg élére lehetett volna állni. Miután ezeket elmondotta, még ugyanaznap találkozott Kovács István II. r. vádlottal, akinek ugyancsak nekitámadt, hogy mindig csak beszél, de nem tesz semmit. A szervezkedésnek a tényállásban eddig említett résztvevői György András III. r. vádlottat is beleértve december 7-én illetve 8-án megszakadt az összejövetel Mazalin lakásán, ugyanis Mazalint Paulics Tibor XIV. r. társaságával együtt dec. 8-án őrizetbe vették. Paulics Tibort másnap szabadlábra engedték, míg Mazalin György szabadlábra engedése csak a későbbi időpontban következett be.

A csoport tagjai közül Mazalin György letartóztatásáról legelőször Kovács István II. r. vádlott értesült a következőképpen: Mazalin György édesapja mindent elkövetett, hogy fiát a karhatalom őrizetéből kiszabadítsa, s így került el Kovács Istvánhoz, kit kért, hogy szabadítsa ki fiát, mert a karhatalom őrizetében van. Kovács István először ajánlotta, hogy Mazalin György édesapja keresse fel Frank Mihály vendéglátó igazgatót, aki párttag, és hathatósan tud közbenjárni Mazalin György kiszabadításának ügyében. Kovács is elkísérte, sőt Frank Mihály lakásán ő szólította fel Frank Mihályt, hogy segítsen Mazalin György ügyében. Frank Mihály nem tudta mire vélni a dolgot, megígérte, az ügyben el is járt. Mivelhogy gyors eredmény nem következett be Frank Mihály eljárása során, így más eszközöz folyamodtak, nevezetesen elmentek Nedermann József karhatalmista százados édesanyjának lakására, s ugyancsak közölték Nedermannéval is, hogy milyen feladatot szánnak neki. Nedermanné felzaklatott idegállapotban ment Kováccsal és id. Mazalinnal, mikor is Kovács bement a köztisztasági vállalat egyik irodájába mondván, hogy innen fog telefonálni Nedermanné fiának Mazalin György ügyében. Itt találkozott Kovács István Jókuti Kálmán XII. r. vádlottal, aki a kérésükre átadta a telefont. Amikor a karhatalmi parancsnokság jelentkezett, s Nedermann a telefonhoz jött, átadták a kagylót édesanyjának. Id. Nedermanné sírva kérlelte a fiát, hogy tegyék lehetővé Mazalin György kiszabadulását. Nedermann telefonon keresztül észrevette, hogy édesanyja felzaklatott idegállapotban van, közölte édesanyjával, menjen sürgősen haza, s rövidesen el fog érte jönni. Ezután átvette a telefont Jókuti Kálmán XII. r. vádlott, és ő is megszólalt Mazalin György érdekében. Ezt követően másnap december hó 13-án Mazalin György kiszabadult. Amikor a csoport tagjai ezt megtudták, egyenként, de csoportban is ismét Mazalint keresték, s ekkor közölte a csoport tagjaival, hogy vigyázni kell, mert lakását figyelik. Ekkor Kovács felajánlotta a lakását, de végül is úgy döntöttek, hogy Bajnóczki János VII. r. vádlott mésztelepi lakásán fognak összejönni. Erre az időt is meghatározták, s ez az időpont kb. december 15. és 20. közötti időre esett.

Az elhatározott találkozás érdekében Mazalin György megbeszélést folytatott Balahó Dénes XV. r. vádlottal, hogy részére röpcédulát sokszorosítson valamilyen formában. A tartalomra nézve két példányt adott át Mazalin Balahónak, melynek tartalma népi demokrácia-ellenes, oroszellenes stb. volt. Balahó Dénes e felhívásnak eleget tett, s a röpcédulát mintegy 80 példányban készítette el. Természetesen Balahó Dénesnek a tevékenysége Mazalin György és társainak szervezkedésében, nem ezen ténykedésével kezdődött, mert hisz Mazalin lakásán esetenként megtartott megbeszéléseken több esetben jelen volt. Az elkészített röpcédulákat ezután Mazalin magához vette, s az iskolából tanítás után Paulics Tibor társaságában hazafelé igyekeztek. Minthogy Paulics Tibor lakását előbb elérték, ő azonban nem tért be, hanem Mazalin Györggyel tartott a találkozás színhelyére. Így jutottak el mindketten Bajnóczki mésztelepi lakására, ahol rajtuk kívül még jelen volt Bajnóczki, Kővári,

Noszek, Berényi, s közelebből meg nem állapítható két görög származású fiú. Itt a megbeszélésen hasonlóképpen a korábbiakhoz a sztrájkról volt szó, amelyet egyébként a röpcédula is tartalmazott, mely röpcédulákat ez alkalommal kiosztottak. A röpcédulát valamennyien látták, és a tárgyalás adatai alapján megállapíthatóan abból Noszek, Berényi, s az ismeretlen két görög származású egyén kapott abból a célból, hogy hazafelé menet ragasztás, és elszórás útján terjesszék.

Amíg Mazalin a sztrájkról és a röpcéduláról beszélt, ez időben Paulics Tibor Bajnóczkinéval a társaságtól két-három lépésre beszélgetett. Majd odament a társasághoz és közölte velük, hogy ő 1956. október 23. és november 4-e között Budapesten tartózkodott egy pár napig. Ez alkalommal elmondotta, hogy Budapesten tankok ellen mivel harcoltak, nevezetesen végig magyarázta a benzines palackokkal történő támadást. Azt is megjegyezte, hogy ő katonatiszt volt alhadnagyi rendfokozatban. Ezt követően a csoport szétválása után a feladattal ellátott személyek Noszek, Berényi, Bajnóczki és Kővári eleget tettek, úgyhogy a röpcédulát útközben villanyoszlopra elszórva terjesztették.

A szervezkedésnek fő céljai közé az is beletartozott, hogy fegyveres szervezkedést hozzanak létre, tehát cél volt a fegyverszerzés is. Ezt a biztatást György András III. r. vádlott részéről meg is kapták. Emellett azonban Kővárinak, Berényinek, korábban Noszeknak, és György Andrásnak volt is fegyvere. Hogy fegyverszerzési céljuk is volt, megemlíti a bíróság, hogy Bajnóczki és Kővári egy alkalommal egy megadott helyen fegyvert kerestek, azonban eredménytelenül.

1956. december második felében, valamint 1957. január első felében Mazalinnak és társainak a kapcsolata György András II. r. vádlottal, tehát a szári részleggel elevenebbé vált. Így most már György Andrást nemcsak Kovács és Hajnal kereste fel, hanem mellettük még megjelent György András lakásán Mazalin, s az ügyben nem szereplő két idegen személy is. Ez az első látogatás elsősorban azért volt szükséges, hogy Mazalin meggyőződjék arról, hogy tényleg a Kovács által elmondottak megfelelnek-e a valóságnak. Nevezetesen, hogy Györgynek van-e fegyvere, tankja és felfegyverzett 114 embere. A bemutatkozás után az ott összegyűjtött csoport elbeszélgetett, s természetesen a munka fokozott beindulásáról volt szó, a csoport tevékenységéről, s felvetődött a szó a 114 emberről, a tankról, amit György András ismételtelen állított és ígért, hogy alkalomadtán meg fogja mutatni a tankokat. Minthogy Mazalin Györgynek a korábbi napokban Kovács István megemlítette, hogy György András kevés fizetéséből támogatja a hegyekben lévő embereket, s ez Györgynek anyagilag igen terhes, Mazalin György ennek tudatában, de ez alkalommal György ismét megemlítette, György András részére 100 forintot juttatott. Az ott tartózkodásuk ideje alatt György András, mint azt az előbbi esetekben Kovács és Hajnal előtt tette, most már Mazalinnal kibővült két ismeretlen társaságában ismét megmutatta a fegyvereket, amelyeket a szobából

hozott ki, mondván, hogy ez a két géppisztoly van itthon a lakáson, de ebből van jóval több, s Mazalin tatabányai csoportjának is igyekszik majd juttatni. A géppisztolyok mellett még megmutatta a kézigránátokat, valamint egy fehér zacskóban a konyhaszekrényben elhelyezett lőszert is. Mazalin és társai ezután elmentek György András lakásáról, mielőtt azonban eltávoztak, Kovács észrevette György András feleségének feldúlt idegállapotát, s Kovács megjegyezte, nem kell megijedni, mert a dicső forradalom győzedelmes befejezése után a Mátrában fognak ingyenesen üdülni. Györgynél történő látogatást Mazalin a már említett társaságban még egy esetben megismételte, hogy végleg biztosítsa Györgynek Tatabányához, a csoport-hoz való tartozását.

Kovács tevékenysége Noszek társaságában csoporton kívül álló is volt, amit ugyanazért tett, hogy ezeket a személyeket is a csoportba bevonja. Miután decemberben Mazalin György letartóztatásakor Jókutit megismerte, és tudomást szerzett lakásáról is, Kovács, Noszek és még egy harmadik személy társaságában Jókutit felkereste azzal, hogy fuvarozni kíván Szár községbe, s Jókuti mint a vállalat alkalmazottja segítse hozzá, hogy a fizetés később történhessen. Ennek megemlézése után Kovács dicsekedett Jókuti lakásában azzal, hogy ő Tapolcán járt azzal a céllal, hogy ott részt vegyen a Maléter által szervezett megbeszélésen. Mint mondom, Maléter ugyan nem volt jelen, azonban egy pap fogadta őket, mint tatabányai bányászokat s elmondta, hogy egész nap lakmároztak és ittak, végül 200 forint útiköltséggel, amit ott kaptak, mindenki hazaindult. Elmondta, hogy útravalóul azt kapják, hogy pillanatnyilag nyugalmat erőszakoljon magára mindenki, az adott alkalom esetén értesítést fognak kapni. Kovács egyébként ezt a szervezkedés többi tagjának is elmondotta, s Mazalin előtt többször kijelentette nagyobb társaság jelenlétében is.

Ugyancsak december második felében Kovács, úgy mint korábban, Noszek és egy ismeretlen személy társaságában ismét felkereste Jókutit, amikor is sokat beszélt a Tatabányán lévő csoportról, Mazalinról és társáról. Jókuti ezen csodálkozott, mert hisz Mazalint mint tanítót ismerte, s ekkor mint pedagógusra megjegyzést is tett. Kovács ez alkalommal ismét beszélt Maléterről, elég hosszan, mely beszélgetés közben Jókuti azt a kijelentést tette, hogy Kovács úgy beszél Maléterről, mint egy távoli ismerőse, aki az Újvárosban lakik, hogy a napokban a rádió morzejelekkel közvetítette Maléter beszédjét, hogy a harc álláspontján áll, s ezt ez a bizonyos tatabányai ismerős felfogta, illetve leírta. Kovács kapott az alkalmon, és mindjárt felkérte Jókutit, közölje a címet, hogy hol lakik az illető, mert a csoport részére igen jó lenne egy ilyen rádiós. Miután Jókuti közölte, hogy nem tud címet mondani, a beszélgetésnek vége lett, és elhagyták Jókuti lakását.

Kovács november közepe felé egy társaságban haladt a Tatabánya-felsőn lévő állami áruház felé, amikor találkozott Rubányi Ottó XVI. r. vádlottal, aki korábban az iskolában Kovács leányát tanította. Kovács a társaságból kivált, és ott megmutatta Rubányinak az állandóan nála lévő röpcédulát. Rubányi átvette a cédulát, s Kovács közölte vele, hogy egy pár példányban írja le. Erre Rubányi ígéretet is tett, s ezután elváltak. Elválásuk előtt azonban megbeszélték, hogy vagy találkoznak, vagy Rubányi a példányokat vigye el Kovács lakására, és esetleg még ad át Kovács részére cédulát. Mindenesetre Kovács Rubányinak azt mondta, hogy az ellenséges tartalmú verset ő írta.

Rubányi ezután kb. 4-6 példányban azt leírta, és kereste az alkalmat, hogy találkozzék Kováccsal. Egy alkalommal Mazalin Györggyel találkozott, kivel közölte, hogy Kovács részére röpcédulát szeretne küldeni, nem adhatná-e át Mazalinnak, hogy ő Kovács felé továbbítsa. Mazalin ezt nem vállalta. Ekkor Rubányi mondotta Mazalinnak, aki ez alkalommal menyasszonyával volt, hogy a bányászokról írt egy csasztuskát, nem tudná-e valahol lejátszatni. Mazalin közölte, hogy Tatán van neki egy ismerőse, az foglalkozik ilyennel. Ezt követően elváltak egymástól. Rubányi Kovácsot lakásán is kereste a röpcédula átadása végett, de őt sosem találta otthon. Végül is, hogy a röpcédulákkal mi lett, meg nem állapítható.

Kovács 1956. december hónapban ismerkedett meg Kapitány XVII. r. vádlottal, aki a Hídépítő Vállalatnál dolgozott. Kovács és Kapitány úgy ismerkedett össze, hogy Kovácsék üzeméből kihordott pala közül Kapitány a szemet válogatta, majd a nyílt lángú kokszkályhához Kapitány is odament melegedni. Itt találkozott Kováccsal, amikor is Kovács megmutatta a „Miatyánk” című ellenséges tartalmú verset, amelyet Kapitány elkért, hogy azt saját részére leírhasssa. Kovács odaadta, és Kapitány a megkapott verset a Hídépítő Vállalat egyik gépirójának adta át azzal, hogy részére gépelve le. A gépiró a kérésnek eleget tett, s miután legépelte a verset, legközelebbi találkozásukkor Kapitánynak az eredetit, és az általa leírt versnek egy példányát átadta. Kapitány ezután ismét találkozott Kováccsal, amikor visszaadta a verset. Szó esett ekkor arról, hogy Kapitány Siófokon lakó édesanyjához fog utazni, mire Kovács kérte Kapitányt, hogy útközben nézzen szét, és Kapitány tájékoztassa őt mindenről, főként arról, hogy a felkelők hol, milyen tevékenységet folytatnak. Kapitány ezt megígérte, azonban ebből nem lett semmi.

Balahó Dénes XV. r. vádlott Mazalin ajtószomszédja volt, kik állandóan tartották a kapcsolatot. Balahó Dénes az ellenforradalom ideje alatt, majd az ezt követő időben előszeretettel gyűjtötte a falakon megjelent ellenséges tartalmú feliratokat és emellett, hogy többször jelen volt Mazalin György lakásán, amikor a csoport megbeszélést tartott, emellett Mazalin Györgytől megbízatást fogadott el, így pl. ellenséges röpcédulák megírására, azok sokszorosítására. Így történt meg

az, hogy amikor Bajnóczki lakásán a csoport megbeszélést tartott, fogadta el Mazalinól azt a felhívást, hogy részére a megadott minta szerint röpcédulát készítsen.

A vádlottak eddigi tevékenysége tehát főképp arra irányult, hogy a munkát akadályozzák, s a sztrájkot fenntartsák. Szükség esetén szabotázs-cselekményekre is gondoltak. A szervezkedés létrehozása Mazalin és Kovács elgondolásából adódik, s a már említett módszereken kívül a szervezkedés tagjai között a bizalom megerősítése érdekében Kovács nem egyszer kijelentette, hogy a forradalomnak még nincs vége, de ha az győzedelmesen befejeződik, a szervezkedés tagjai a részvételükhöz, és tevékenységükhöz képest fogják elnyerni vezető beosztásukat. Így többek között Kovács rendőrpárancsnoki funkciót választott magának, Fekete Istvánnak a munkásőrség parancsnoki tisztségét, Mazalin mint országgyűlési képviselő az általa szervezett szociáldemokrata párt útján a képviselőházban kívánta biztosítani helyét, György Andrást pedig Szár és Tatabánya egybeépülése után, illetve egyesülésekor e város élére kívánták helyezni.

Minthogy már korábban is felhívta Mazalin a szervezkedés tagjainak figyelmét arra, hogy lakását figyelik, így Mazalin György a szervezkedést más irányba is igyekezett kiépitni. Ennek érdekében vette fel a kapcsolatot Mazalin György Bátori Pál V. r. vádlottal. Bátori Pállal történt találkozáskor Mazalin közölte az elmúlt idők eseményét, politizáltak, s e találkozás megismétlődött úgy, hogy Bátori Mazalin lakásán volt. Ugyancsak az elmúlt idők eseményét tárgyalták, s Mazalin megállapította, hogy a forradalomnak nincs még vége. Ez alkalommal megbízást adott Bátori Pálnak, hogy ő is szervezzen 10-12 tagú csoportot, melynek a feladata 2-3 hónapi időpontra, március 15-re lett volna előkészítve. Tehát Bátori Pál irányába történő szervezés konkrét feladata, március 15-re, a „MUK”-ra irányult. Bátori ezt a feladatot vállalta, s a szervezést meg is kezdte. Rámutat a megyei népbíróóság arra, hogy Bátori Pál V. r. vádlott tevékenysége jóval korábbra, mégpedig október 23-a és november 4-e közötti időre nyúlik vissza. Bátori Pál október 23-át követően a korábról ismert csúcsbizottság tagjai jóvoltából a Komárom megyei Dolgozók Lapja szerkesztőségébe került, s ő volt hivatva arra, hogy az új néven és új tartalommal felállítandó szerkesztőség és lap mielőbb beinduljon. Bátori a szerkesztőségben elfoglalta vezető helyét, és első teendői közé tartozott az, hogy a szerkesztőségben helyet foglaló kommunistákat, akik a Dolgozók Lapja szerkesztőségében mint vezetők és újságírók dolgoztak, új néven „Figyelő” néven kívánták kiadni Komárom megye lapját. A címben meg is állapodtak, a benyújtandó cikkek helyes, vagy helytelenségének megállapítására egy szűkebb körű bizottság jött létre, amelynek természetesen Bátori is tagja volt. Az első példány Budapesten lett kinyomva, míg a másik példány Komáromban. Bátori Pál volt az, aki Pesten eljárta a beindított lap ügyében, valamint, hogy a lap további megjelentetésére anyagi fedezetet is biztosítson. Pesten eredményesen is járt, majd amikor a kinyomtatásra

került a sor, mint felelős kiadó egy TT lőfegyvert is kapott. A Komárom megyei Figyelő név alatt mindössze két szám került kiadásra, mely közül az egyik számot ingyen, míg a másik számot 30 fillérért árusították darabonként. Miután a szovjet csapatok a magyar kormány kérésére beavatkoztak, természetesen Bátor Pál vezető munkabeosztása is megszűnt. Vezető állásának megszűnésével azonban nem adta le a korábban kapott pisztolyát, hanem azt elásta, rejtegette. 1956 decemberében hazautazott családjához, amikor egy újonnan szerzett pisztolyt, amit a munkásszálláson szerzett, táskában hazavitte magával. Otthon gondosan bezsírozta, és elrejtette. November 6-a után a tatabányai szénbányához került vissza korábbi munkahelyére. Bátor Pál szervezkedésének első tagja Keresztesi Károly VI. r. vádlott volt, aki az ellenforradalom dühöngő napjaiban ugyancsak exponálta magát. Keresztesi már korábban is Bátor Pállal együtt dolgozott, az ellenforradalom ideje alatt mindketten a bányát otthagya megtalálták a maguk helyét. Keresztesi ugyanis október 23. után elhagyta a bányát, és a munkástanácsnál jelentkezett, hogy gépkocsivezető szeretne lenni, amikor is mondták neki, hogy jelentkezzen a tatabányai laktanyában. Keresztesi jelentkezett, és a laktanyában lévő Szabó Viktor helyet is biztosított számára. Mint gépkocsivezető egy teherautóval járt, feladata volt emberek fuvarozása, s többek között a felkelők által ingóságok laktanyába való szállítása. Így többek között az egyik esetben a megyei főkapitányság épülete elé állt, ahonnan nagy mennyiségű lőszert, köpenyt, ruhát, és egyéb rendőrségi felszerelési tárgyakat raktak a kocsira. Vádlott el is indult, azonban útközben meg nem állapítható okból a kocsin lévő lőszer felrobbant: előbb egy, majd mind több, s később mikor már a felszerelési tárgyak is égtek, felrobbant a lőszer. Az esemény következtében több sebesült, és megállapíthatólag 4 halálos áldozat volt. A gépkocsi is égni kezdett, majd ezután vádlott a Mezőker udvarából szerzett egy gépkocsit, hogy a sebesülteket szállítsa, erre azonban nem került sor. A gépkocsit mégis csak másnap adta le a Mezőkernél, ez alatt az idő alatt a disszidálni kívánczó személyeket Kömlőd községig elszállította. Megjegyzi a népbíró, hogy Kömlőd Tatabányától kb. 15 km-re esik. Miután Keresztesinek a gépkocsivezetői állása november 6-a után megszűnt, így ő is arra kényszerült, hogy visszamenjen a bányába. December hónapban, 7-én a Tatabánya Városi Pártbizottság ellen támadást akartak indítani, a huligánok nagy része, s ezekhez csatlakozott Keresztesi is. Először hangoskodott, majd látta, hogy a helyszínen lévő katonák egy része a pártbizottságtól eltávolodnak, s mintegy 100 méterre leállnak. Keresztesi ezt látva hozzájuk ment, s az egyiket kérlelte, hogy a nyakában lévő géppisztolyt adja át neki. A katona ennek eleget tett, s Keresztesi a vállára akasztva a városi pártbizottság épülete felé indult. Félúton azonban az oroszok által leadott riasztólövés állította meg, majd haza is ment. A géppisztolyt azonban magával vitte, és azt meg is tartotta mindaddig, míg házkutatás során meg nem találták nála.

Megjegyzi a népbíróság, hogy mint gépkocsivezető is szerzett egy géppisztolyt, amit a kömlődi fuvar alkalmával a vasúti töltésnél eldobott. A bányába ismét Bátor Pál vádlott társával került együtt, s minthogy munkatársak voltak, Bátor Mazalinnal történt megbeszélés alapján közölte Keresztesivel azt, hogy Mazalin egy megbízást adott számára, hogy szervezzen egy 10-12 főből álló csoportot, amelynek feladata egy újabb megmozdulás esetén a „rendfenntartás” lesz. Azt is mondotta Bátor, hogy a csoportot lehetőleg olyan emberekből kell összeállítani, akik az ellenforradalom idején exponáltak magukat, és lehetőleg fegyverük van. Keresztesi az ajánlatot elfogadta, illetve a megbízást, s mint az első beszervezett ember bővíteni akarta a még kettőjükből álló csoportot. Keresztesi minden lehetőséget felhasznált, aránylag jól ismerve az embereket, szólt egy alkalommal G. nevezetű munkatársának, akivel Bátor Páltól hallottakat közölte. G. látszatra csatlakozott, azonban az esetet az akna igazgatójának bejelentette. Beszervezésre került még Sz. nevezetű munkatársuk is, akivel Bátor Pál is beszélt, mégpedig azért, mert úgy tudta, hogy Sz. fegyvereket tud szerezni, és G.-nek is Bátor mondotta, hogy majd fegyvert fog kapni. Valamennyiüknek világosan feltárták a létrehozandó csoport célját, „MUK”. Tehát feladatuk a március 15-re számított megmozduláskor lett volna.

A csoport további szervezése nem saját elhatározásukból szakadt meg, hanem ebben az időben a rendőrség már széles körben figyelte a társaságot, és január 17-én először Kovácsot, majd a szervezkedés többi tagját, valamennyiüket felszámolta.

A csoportszervezés második részében tehát, melyben a vezető szerep Bátor Pálnak jutott, ugyancsak azonos céllal, azonos feladattal, sőt egy későbbi március 15-i feladattal bővülve, s főként fegyveresen kellett volna létrehozni a cél érdekében. Úgy Bátorinak, mint Keresztesinek fegyvere volt, Bátorinak egy korábbi időből származó forgópisztolya, valamint egy TT pisztolya, míg Keresztesinek egy ívtáras géppisztolya volt elrejtve. Az ügyben szereplő tényállásban említett fegyvereket az ideiglenes tulajdonosoktól házkutatás során lefoglalták.

A fent írt tényállás szerint tehát vádlottak külön-külön az alábbi cselekményeket követték el.

I. r. M a z a l i n György vádlott, mint a forradalmi munkás-, és katonatanács tagja a sztrájkot szervezte, melynek érdekében valamennyi üzemrészt bejárt, s a tanácsok megválasztása mellett sztrájkra uszított. Részt vett az 1956. október 27-én tartott felvonuláson, amely követelte a 16 pont beolvasását, az ideiglenes bizottság megválasztását. Összekötő volt a tatabányai forradalmi munkás- és katonatanács, és a Győrben megalakult és magát ideiglenes kormánynak nevezett

Szigethy Attila csoportja között. November 6-a után szövetségre lép, s elhatározzák, hogy Nagy Imre mellett egy szervezkedést hoznak létre, melynek tagjai a budapesti harcokban részt vett, egyáltalán az ellenforradalom alatt magát kompromittáló személyekből fog összetevődni. Mazalin megszabta a létrejött csoportnak a feladatát, mindenekelőtt, hogy fegyvert szerezzenek, hogy röpcédulát készítsenek, röpcédulát terjesszenek, a sztrájkot biztosítsák, szívós harcot hirdetett a Kádár-kormány ellen. Letartóztatását követően januárban más irányban, bányászok között kívánta az egységet bomlasztani, s a már teljes méretekben beinduló munkát akadályozni úgy, hogy Bátori Pállal a kapcsolatot felvette, aki a föld mélyén dolgozott, s utasította, illetve megbízta azzal, hogy 10-12 tagú csoportot szervezzon. Nem mulasztotta el megmondani, hogy az összetétel milyen legyen. Hogy mi a feladata a csoportnak, a március 15-i megmozdulást jelölte meg, amikor mint „rendfenntartók” a bányászok élére kell állni. Mazalin cselekményei közé tartozik még, hogy a csoport megyén kívüli területével is, Győr mellett Szár községgel is kapcsolatot tartott György Andrásan keresztül.

II. r. K o v á c s István vádlott az ellenforradalom dühöngő napjaiban ajánlotta szolgálatait a forradalmi munkás-, és katonatanácsnak, itt különböző tevékenységet is folytatott, mindenekelőtt nagyobb üzemekben, mint az Erőműben, valamint Száron községi munkástanácsokat szervezett. Egy-egy alkalommal, mint az ülést levezető elnök, népi demokratikus rendszerünket gyalázó kijelentéseket tett. Emellett ebben az időben előszeretettel foglalkozott a szociáldemokrata párt megszervezésével, aminek korábban is tagja volt. A munkástanács felszámolása után november 6-át követően Mazalinnal megbeszélik az ellenforradalmi csoport létrehozását. Megbeszélik, hogy kikből tevődjön össze, és miért kell létrejönnie. Az okok, amiért létre kell jönni, azonosak a Mazalin cselekményét taglaló megállapításokkal. A beszervezett csoport tagjait minduntalan erősíteni próbálta hitükben, többek között olyanokkal, hogy Maléterrel beszélt, Maléter tud a csoportról, és mellettük áll, továbbá azzal, hogy ki-k a csoportban kifejtett munkája, érdeme szerint fog részesülni a dicső forradalom befejezése után a magukhoz ragadt funkciókból. Közölte, hogy a fiatalokból kívánja létrehozni a rendőrséget, melynek ő kívánt a parancsnoka lenni. Mazalin letartóztatásának megszüntetése érdekében minden eszközt felhasznált, így többek között az eléggé előrehaladott korú Frank Mihályt, id. Nedermannét megfenyegette, hogy amennyiben nem szabadul ki Mazalin, úgy utalt arra, hogy elég családtag van még... értve ez alatt a bosszúállást. Röpcédulák sokszorosítását ajánlotta fel Mazalinnak, ő maga is röpcédulákat osztott, és közvetve leányával röpcédulákat készíttetett.

III. r. G y ö r g y András vádlott, mint a szári munkástanács elnöke november elején, illetve október végén a tatabányai katonatanácsnál járt, ahol a csúcsbizottság tagjait kereste, mint munkástanácselnök. A tényállásból is megállapítható-

an, Tóth ezredestől fegyvert kapott. 1956. november 6. után felvette a kapcsolatot Kovács István vádlott-társával, amikor is tudomást szerzett a Tatabányán létrejött Mazalin ellenforradalmi csoportról. Kovács és Hajnal előtt, valamint Mazalin előtt is kifejezésre juttatta, hogy csatlakozik a csoporthoz. Olyan kijelentéseket tett Mazalin, Kovács és Hajnal előtt, hogy 114 embere van, két tankja, s elegendő fegyverzete és lőszere. Beszért arról, hogy egy újabb megmozdulás esetén sötétkék svájcisapkát kell rendszeresíteni, melynek a homlok részén nemzeti színű szalagból egy fordított „V” betű lenne felvarrva. Fegyvert és lőszert tartott lakásán, darab szerint 2 db. géppisztolyt, 5 db. kézigránátot és 94 db. géppisztolytöltényt.

IV. r. F e k e t e István vádlott Kovács István révén belépett a Mazalin által létrehozott szervezkedésbe, annak célkitűzéseivel, módszereivel, röpcédulával és fegyverrel egyetértett, sőt ő maga a megbeszélés folytán terrorcselekmények elkövetését, illetve szabotázscselekmények elkövetését javasolta. Fekete terrorcselekmények elkövetési javaslatai közé tartozott, hogy kommunisták lakására kézigránátokat kell bedobni, konkrétan az egyik kommunistalakás előtt, ilyen cselekmény elkövetésére Kovács István II. r. vádlott figyelmét fel is hívta. Erősködött a sztrájk fenntartása mellett, s javasolta, hogy amennyiben a külszíni dolgozók munkába állnak, szét kell zavarni őket. A kormány lent járt tagjai, illetve a munkástanácsok elnökeinek tanácskozáson ott elmondottakról híven tájékoztatta a csoport tagjait. A december 7-i bányatröszt igazgatóságnál megtörtént csoportosulás után élesen kikelt Mazalin és Kovács ellen, „ilyenkor nem tevékenykednek, egyszóval nem állanak a megmozdulás élére”.

V. r. B á t o r i Pál az ellenforradalom idején október 26-án felajánlotta szolgálatát a tatabányai központi tanácsnak, hogy mint korábban is a sajtónál működő személy, elvállalja a sajtót. A csúcsbizottság több tagja, akik Bátorinak személyes jó ismerősei, megbízták a sajtó megszervezése, létrehozása, illetve sajtótermék terjesztésének feladatával. Bátori mint felelős kiadó támogatta mindazt a gondolatot, amely arra irányult, hogy kommunistákat elbocsássanak, vagy szabadságoljanak. Eljárt Pesten, hogy a sajtó beindításához és fenntartásához megfelelő fedezetet biztosítson. Két számot kinyomtatott. November 6-át követően a sajtónál betöltött hivatása következtében kapott fegyvert nem adta le, azt megtartotta, majd később ismét szerzett egy fegyvert a legényszállón egyik szobatársától, aki korábban a börtön lakója volt. Az egyik pisztolyt elásta, míg a másikat hazavitte, s azt gondosan lezsírozva eltette. Január közepe táján találkozik Mazalinnal, elvállalja az ellenforradalmi csoport megszervezésére szóló megbízást. Tudomásul veszi a legteljesebb egyetértéssel, hogy a megalakuló csoport fő feladata március 15-re irányul. Egyetértett, hogy kompromittált, s lehetőleg fegyveres egyének kerüljenek a csoport tagjai sorába. A fegyvert nem adta le, hanem feleségének lakásán a nyo-

mozó hatóság találta meg, gondosan ápolva egy másik forgópisztoly kíséretében, mely ugyancsak ápolva volt.

VI. r. K e r e s z t e s i Károly az ellenforradalom ideje alatt, október végén jelentkezik a felkelőknél, mint gépkocsivezető. A gépkocsijával utasításnak megfelelően emberszállítás, s egyéb, a felkelők által a rendőrségről elhurcolt javak fuvarozását végezte. Ez időben egy géppisztolyt szerzett, amelyet november hó 4-e előtt a környei vasútnál eldobott. 1956. dec. 7-én részt vett a városi pártbizottság előtti tömegtüntetésben, majd ez alkalommal egy ívtáras géppisztolyt szerez magának a katonáktól. Tovább is részt vett volna a tüntetésben, vagy támadásban, ha ezen elhatározásában szovjet beavatkozó csapatok riasztó lövése megállásra nem készítette volna. 1957. januárban csatlakozik Bátori Pál felhívásához, akiről tudja, hogy a megbízást Mazalin György volt munkástanácstagtól kapta. Tisztában volt a célkitűzéssel, március 15-tel, azzal, hogy a csoportnak lehetőleg fegyveresnek kell lenni, s ő maga is elkezdte szervezni az embereket G. és Sz. útján. A fegyvert házkutatás során találták fel.

VII. r. B a j n ó c z k i János vádlott, aki 1956 novemberében disszidál, majd röviddel utána visszatér, és Kővári felhívására, akinek távollétében a pisztolyt átadták, csatlakozik Mazalin György csoportjához, a megbeszéléseken több esetben részt vesz, osztja a jelenlevők véleményét, különösen Mazalinét a sztrájkkkal kapcsolatosan, röpcédulázással kapcsolatosan, majd amikor Mazalin György lakása úgy néz ki, hogy megfigyelés alatt van, készséggel ajánlja fel lakását találkozás céljára. Mazalin Györgyöt több esetben vendégségbe, vacsorára hívta. Bajnóczki a szervezkedésbe beilleszkedve meg nem állapítható módon pisztolyt szerzett, amit egy esetben Mazalinnak megmutatott.

VIII. r. N o s z e k Imre vádlott 1956 októberében a tatabányai ellenforradalmárok hatása alá kerülve fegyveresen Budapestre megy, hogy részt vegyen a budapesti harcokban. Erre sor nem kerül, mert Budára megérkezve az első percekben sebesülést kap. Felgyógyulása után Berényi, kit korábban ismert, felhívására csatlakozik a Mazalin által vezetett szervezkedéshez, a csoport tagja lesz. Rövid időn keresztül pisztolya van, amelyet másnak átad. Egyetért a csoport célkitűzéseivel, a sztrájkkal, a röpcédulázással, ő maga Mazalin utasítására röpcédulát készít, a cél megvalósítása érdekében Tatabánya XII. aknából írógépet lop el, amit anélkül, hogy a vezetőség megtudott volna, a munka elvégzése után visszavitte. Kováccsal Jókuti lakásán járt két ízben.

IX. r. B e r é n y i Ferenc a budapesti harcokban megsebesül. Felgyógyulása után Kovács felhívása nyomán csatlakozik a Mazalin által, és Kovács által vezetett csoporthoz. Célkitűzéseikkel egyetért, hasonlóképpen, mint Noszek, röpcédulákat

készít és oszt szét, a megbeszéléseken rendszerint jelen van, az ott hallottakkal egyetértését fejezi ki.

X. K ő v á r i János, vádlott Kovács felhívását elfogadja, belép a Mazalin csoportba, ő maga később szervezi Bajnóczkit, részt vesz a megbeszéléseken, egyetért az ott elhangzottakkal /sztrájk stb./ röpcédulát kap és oszt szét, elnézi, hogy lakásán röpcédulát készítsenek, lakásán Bajnóczkinétől novemberben kapott fegyvert rejteget, amit a házkutatás nyomán találnak meg.

XI. r. H a j n a l János vádlott elfogadja Kovács felhívását, eljár vele Szárra, belép a Mazalin által és Kovács által vezetett csoportba, részt vesz a megbeszéléseken, úgy Mazalinnál, mint Györgyék lakásán megtartott értekezleteken, egyetért az elhangzottakkal, részt vesz Száron az elkövetkezendő idők feladatainak megbeszélésén /svájcisapka stb./ György által felajánlott fegyvereket a temetőben átveszi, tud a röpcédulázásról, azok készítéséről.

XII. r. J ó k u t i Kálmán vádlott Mazalin szabadlábra helyezése érdekében rendelkezésre bocsátja a telefont, Kovács és közte kialakult ismeretségből kifolyólag Kovács Noszekkel felkeresi a lakásán, két esetben, s mindkét esetben fogadja. A lakáson Kovács, Jókuti, Noszek és az ügyben nem szereplő negyedik személy előtt ismerteti a Mazalin szervezkedést. Azt, hogy Maléterrel beszélt, Száron is van egy részleg, egyszóval tud a Mazalin-féle csoportról.

XIII. r. V e c k i n g e r Lajos vádlott Kovács felhívásának, hogy közösen szerezzenek be árut, eleget tesz, s tudomásán kívül jelen van Mazalin lakásán, amikor a korábban szervezett csoportot alkotó tagok jelen vannak, s arról beszélnek, hogyha másképp nem megy, szabotázs cselekményt kell elkövetni. Rövid idő alatt tudomást szerez, hogy a Mazalin-csoportnak a munka beszüntetése, a sztrájk fenntartása a fő célja. Mazalinnal még egy esetben találkozik az utcán, azonban annak felhívására, hogy a barátságot továbbra is tartsuk fenn, nem tesz eleget.

XIV. r. Paulics Tibor 1956 októberében Pesten jár, s a felkelőktől fegyvert kap, azonban fegyveresen nem harcol, miután hazakerül Tatabányára, október 29-én hírszteli, hogy részt vett a budapesti harcban. Ismét Pesten jár, és ismerősenek lányát hozta haza Tatabányára. Részt vesz a Bajnóczki lakásán történt megbeszélésen. Látja a röpcédulákat, beolvad a megbeszélésbe, és ismerteti a pesti harcok mikénti lefolyását.

XV. r. B a l a h ó Dénes vádlott tud a Mazalin által megszervezett csoportról, annak megbeszélésein többször részt vesz, röpcédulákat gyűjt, s Mazalin azon utasításának, hogy röpcédulákat készítsen, ellentmondás nélkül engedelmeskedik.

XVI. r. R u b á n y i Ottó vádlott mint pedagógus ismeretségben áll Kovács-csal, egy alkalommal találkoznak novemberben, s Kovács megbízást ad számára hogy az általa adott röpcédulát sokszorosítsa. Rubányi ennek eleget tett. Tud a Mazalin-féle szervezkedésről.

XVII. r. K a p i t á n y István Kováccsal munkahelyén ismerkedik meg, attól egy ellenséges tartalmú verset vesz át, és a kezéből kiadva legépetti a vállalat egyik dolgozójával. Ígéretet tesz Kovácsnak, hogy síófoki útja alkalmával tájékoztatni fogja. Kovácstól tudomást szerez Mazalin csoportjáról.

Bűnösség kérdése.

A megyei népbíróság a fenti tényállást a vádlottak előadása, [...] tanúk vallomása, valamint a tárgyaláson ismertetett iratok alapján állapította meg.

A vádlottak kihallgatásuk során bűnösségüket nagy részben nem ismerték el, egy része volt, aki hibásnak érezte magát, míg részben bűnösnek ismerte magát.

I. r. Mazalin György vádlott nem érezte magát bűnösnek. Mazalin György védekezésének lényege főképp abban domborodik ki, hogy ő, aki ebben az időben pedagógus volt, 702 forint fizetéssel bírt, s mint ilyen kis fizetésű ember csatlakozott a felvonuló tömeghez. Előadja továbbá, hogy megválasztása után /munkástanácsba/ szívésségből végezte munkáját, mert hisz olyan ember volt a kormányban, mint Nagy Imre, akinek politikáját magáévá tette már 1953-ban. Hogy ő 1956. október 26-át követő időben nem a kommunisták ellen harcolt, hivatkozik, hogy október 30-a előtt még hajlandó volt a kommunistákkal együtt dolgozni. Így hivatkozik többször Havasi Ferencre, a párt megyei másodtitkárának személyére. Hogy ő a munkástanácsba be lett választva, ezt Tatabánya dolgozó népének, annak egészének határozataként tudja be, s mint ilyen nem a dolgozó nép ellen, hanem annak oldalán harcolt, és szállt síkra. Véleménye szerint ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy 1956. október hónap végén, illetve november hónap elején Győrben járt, amikor is november elején a magát nemzeti bizottmánynak nevezett győri szervezetben Szigethy Attila akkori fővezér jelenlétében a munka felvételét javasolta, ami Tatabányán november 2-án, illetve 3-án be is indult.

A tevékenységének második részével, tehát a szervezkedéssel kapcsolatosan előadja, hogy nem mondotta Kovácsnak a csoport létrehozását, Kovács volt az, aki sűrűn lejárt hozzá, majd minden alkalommal egy-egy nála még nem járt idegen személyt vitt a lakására. Nem volt vezető, mert hisz ha ilyen lett volna, úgy a kiadott utasításokat meg is követelte volna, azok végrehajtását, s az arról szóló beszámolást. Soha sem volt – mondotta – a szabotázs és terrorcselekményeknek híve. Ha ilyen a lakásán szóba került, ez ellen tiltakozott. A szervezkedést szinte

lehetetlennek látta, azért, mert mint mondja igen nagy számban voltak oroszok Tatabányán, és úgy gondolta, hogy el fog jönni az idő, amikor a nép ismét hangot fog adni a követeléseinek. Az, hogy később – amit vádlott is elismert, – szervezkedés jött létre, egyedül és kizárólag Fekete István IV. r. vádlott november 15-i megjelenésének tudható be. Hivatkozik továbbá arra, hogy a lakásán megjelenők előtt többszörmondotta, hogy a lakását figyelik, s nem tartja éppen ebből kifolyólag szerencsésnek a lakásán lévő találkozást. Azt, hogy valakinél a csoport tagjai közül fegyver lett volna, nem sejtette, és nem is tudta. Ilyenről sohasem beszélt, s ilyenek beszerzésére sohasem kért senkit – mondotta.

György Andrással való találkozásukról elmondja, hogy igaz, hogy kint volt György András szári lakásán, azonban arról, hogy azoknak fegyverük van, nem volt tudomása. Ő maga részére sem, a csoport részére sem adott olyan utasítást, hogy fegyvert szerezzenek. Állítja, hogy a tárgyalás napján sem tudja, hogy a csoportnak fegyvere volt. György András szári lakásán csak abból a célból keresték fel, hogy csoportjuk egyik tagjának az ügyben nem szereplő Nagy József részére lakást szerezzen.

Bátori Pállal való kapcsolatára előadja, hogy ő semmilyen utasítást Bátori Pál részére nem adott.

Beismerte azonban Mazalin György, hogy egy csoport ugyan létezett, amelynek tagjai nem tűzték ki célul a sztrájkot, vagy újabb fegyveres felkelést, csupán a lakásán történt találkozások alkalmával csak polemizáltak a politikai helyzetről. Elismeri továbbá a Györggyel történt, és Bátorival történt találkozását, azonban megjegyzi, hogy különösebb cél nélkül történt.

A népbíróóság vádlott védekezését nem fogadja el. Mindenekelőtt a népbíróóság azzal kíván foglalkozni, hogy Mazalin György, ki a kevés 702 forint fizetésére hivatkozik, nem ez indította őt az ellenforradalmi eseményekbe való bekapcsolódásra, hanem a népbíróóság meggyőződése szerint igyekezett magának helyt fogni, mint ahogy az október 27-én sikerült is, hogy megfelelőképpen biztosítsa az elkövetkezendő időkben a megfelelő pozíciót. Ezt azzal támasztja alá a népbíróóság, hogy Mazalin a tárgyalás során kijelentette, hogy őt amikor beválasztották az ideiglenes tanácsba, „ez tetszett a hiúságának”, ilyen kijelentés után pedig minden alapot nélkülöz az a védekezés, hogy ő bármilyen tevékenységet a nép érdekében folytatott volna. Mint 21 éves fiatalember 1956. október 26-án a felvonulásban való részvételével, s hangoskodásával megteremtette az előfeltételét, hogy őt később a tanácsba beválasztották. Az, hogy ő szívesen dolgozott kommunista vezetőkkel, nem fogadható el, mert hisz nem egy megnyilvánulása volt olyan, amely kommunistaellenes. Tisztában volt azzal, hogy a népi demokratikus államrendben a

kommunista párt irányító szerepe érvényesül. S ez az, amivel nem értett egyet, így tehát a velük való együttműködésre való hivatkozás teljesen alaptalan.

Igaz, hogy I. r. vádlott november hó 2-án Győrben tartott értekezleten a munka felvétele mellett szólalt fel. Az is megállapítható, hogy november 3-án a munka beindult. S Mazalin szerint 4-én és az ezt követő napokban a szovjet csapatok beavatkozása miatt állott be újból. Ez utóbbit a népbíróság elfogadja, de rámutat arra a körülményre, hogy Mazalin György november 2-án a munka mellett azért szólalt fel, mert először az energetikai helyzet országos viszonylatban is igen kedvezőtlen volt, de főként azért, mert úgy látta, hogy november 2-án megdönthetetlenül kezükbe került a vezetés, s most már a termelés beindulása nem a kommunistákat, a népi demokratikus államrend megerősítését van hivatva [szolgálni], hanem az ő céljuk elérésének érdekeit támogatja. Itt mutat rá arra a népbíróság, hogy Mazalin György elsőik közé tartozott a megye területén is, aki a sztrájk mellett foglalt állást. Ez október 27. és 28-án volt, amikor Mazalin gépkoocsival valamennyi aknát végigjárt, s a munkástanács megválasztására, és a sztrájk fenntartására hívta fel a figyelmet.

Tevékenységének második részével kapcsolatos védekezése sem helytálló. Az a védekezés, hogy ő nem kívánta a csoport létrehozását, valamint hogy ő a csoportnak nem volt vezetője, ezzel szemben a népbíróság rámutat, vádlott-társainak vallomására, amelyből kitűnik, hogy Kovács, aki a csoport szervezésével volt megbízva, mielőtt bárkit is levitt volna, közölte hogy kihez mennek, s az akihez mennek, mármint Mazalin, a korábbi időben milyen helyet foglalt el, és ma a szervezkedés idején a szervezkedés létrehozásával milyen célt tűzött ki. De Mazalin szervező és vezető szerepét legfőképp Kovács István II. r. vádlott vallomása támasztja alá, amikor határozottan kijelenti, hogy Mazalin hívta fel a figyelmét egy csoport létrehozására, melynek feladata a Kádár-kormány működésének akadályozása volt. De hogy mennyire vezető, és a szervezkedésre való felhívást ő adta ki, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a csoport tagjai rendszeresen részt vettek a lakásán, és az irányt, hogy milyen tevékenységet milyen irányban kell folytatni Mazalin György I. r. vádlott szabta meg, a sztrájk fenntartására ő készítettett röpcédulákat, és osztott szét, terjesztés végett. De rámutat még arra is a népbíróság, hogy december 8-13-ig történt őrizetbe vétele, illetve szabadlábra helyezése után sem hagyott fel a szervezkedéssel, sőt ekkor hívta fel a csoport tagjait, hogy másnak lakásán tartsák meg az összejövetelt, ami Bajnóczki lakásán be is következett, s ahol a munka beszüntetésére röpcédulákat osztott ki terjesztés végett. Sőt, erre az időre esik Mazalin Györgynek a III. r. György Andrásnál, a szári lakáson történt látogatás, akiről tudta Kovácsn keresztül, hogy csoportja van, akiknek fegyverük is van, akikkel a kapcsolatot közvetlen is fel akarta venni. Ez előbbi követően januárban pedig, amikor megye-szerte a „MUK” kijelentés

elhangzott, más irányban Bátor Pál V. r. vádlotton keresztül újabb fegyveres csoport létrehozását tűzte ki célul, és fogott hozzá annak létrehozásához, kiknek most már a feladata a március 15-én várható megmozdulásra volt beütemezve.

Mazalin György I. r. vádlott védekezését cáfolja még a fegyverek beszerzésének vonatkozásában Noszek Imre VIII. r. vádlott vallomása /48. old./ ahol kijelenti, hogy Mazalin volt az, aki felhívta a figyelmet a fegyverek beszerzésére. Nem fogadható el I. r. vádlott azon védekezése, hogy a szervezkedés Fekete István IV. r. vádlott 1956. november 16-i megjelenésével jött létre. Ha ez így lett volna, Mazalin György I. r. vádlott feladata nyilván az lett volna, hogy őt kiutasítsa. Minthogy azonban Fekete mozgékonyága, szabotázsjavaslatai igen tetszetek neki, így Feketét szívesen látta a csoportban. A népbíróóság megállapítása szerint a szervezkedés a megbeszéléskor már létrejött, s rövid időn belül a csoportba tömörített társaság működését meg is kezdte, mely működést Mazalin György irányította. Az, hogy kijelentette, hogy a lakását figyelik, és a csoport tagjai ne járjanak hozzá, ezt elfogadja a népbíróóság, de ugyanakkor azonban rámutat arra, hogy ezt egy pillanatra sem azért tette, hogy a létrehozott csoport működését beszüntesse, hanem azért, mert messzemenően óvakodtak attól, hogy rendőrkre kerüljenek, s miután Mazalin [december] 8-tól 13-ig őrizetben volt, erre minden okuk meg is volt. De, ha a csoport működésének beszüntetése lett volna a cél, nem jött volna létre újabb találkozás Bajnóczki mésztelepi lakásán.

Az a védekezés, hogy III. r. György András és V. r. Bátor Pállal tartott kapcsolatnak különösebb jelentősége nem volt, ezzel szemben megjegyzi a népbíróóság, hogy ez még akkor sem fedné a valóságot, ha Mazalin György György András lakásán nem járt volna, mert hisz II. r. Kovács István Mazalint mindenről tájékoztatta, ami György és Kovács között, valamint XI. r. Hajnal János vádlott között elhangzott. De a György Andrással tartott tudatos kapcsolatot támasztja alá Mazalin György /jkv. 44. old./ vallomása, amikor Mazalin akként nyilatkozik, hogy arról nem volt tudomása, hogy György András csoportjának fegyvere van. Az, hogy ő bárkinek is lakást akart szerezni Száron, elsősorban azért nem fogadható el, mert előtte soha nem ismert személynek kívánt volna ez esetben lakást szerezni, olyan személynek, aki magát rendőrkapitánynak adta ki. Való igaz azonban az, hogy az ügyben nem szereplő személlyel együtt a szári csoport meglétéről és fegyverzetéről való meggyőződés célozta a találkozást. A jkv. 79. oldalán Bajnóczki vallomásából megállapítható, hogy Mazalin saját részére is fegyvert akart szerezni.

Bátorival meglévő ismeretsége és kapcsolatai, annak célját mindenben alátámasztja Keresztesi Károly VI. r. vádlott jegyzőkönyv 100. oldalán tett vallomása, amely arra utal, hogy Bátor Mazalin megbízásából kezdeményezi azt a szervezkedést, melynek feladata a netán március 15-én bekövetkezendő megmozdulásra lett volna hivatva. S hogy a csoport, mely fegyveres lett volna, létrehozása ellenforra-

dalmi célokat szolgált, egyik bizonyítéka, hogy a létrehozandó csoport tagjai, mint Mazalin mondotta, olyan emberekből tevődjenek össze, akik az ellenforradalom dühöngő napjaiban az ellenforradalom oldalán részt vettek. Hogy a Bátori-féle csoportnak is Mazalin György volt a vezetője és irányítója, ugyancsak a jegyzőkönyv fenti oldalszám alatt Keresztesi VI. r. vádlott által megtett vallomás támasztja alá.

Az előbbi alátámasztásául rámutattat a népbíróság Mazalin György, jegyzőkönyv 102. oldalán tett vallomására, ahol kijelenti Mazalin, hogy a csoport létrehozásáról Bátori Pál látogatása alkalmával nem beszéltek, mert hisz ez ekkor már megvolt. Az itt említett vallomása Mazalinnak azt is alátámasztja, hogy minden irányban megszervezett csoportnak a vezetője volt, mert hisz vallomásából (az előbb említett oldalszám alatt) megállapítható, hogy a szervezkedés beindításáról, Keresztesi beszervezéséről Bátori Pál V. r. vádlott Mazalin György I. r. vádlottnak beszámolt.

A Mazalinnak 102. oldalon tett vallomása egyedül is alkalmas arra, hogy védekezését megdöntse, amikor kijelenti, hogy Bátori Keresztesivel együtt dolgozik, akinek ugyancsak tudomása van, hogy Mazalinéknál szervezkedés van. De ugyancsak alátámasztja Mazalin egy másik vallomása során a 102. oldalon, amikor kijelenti, hogy valószínűnek tartja azt, hogy Bátori tudta, hogy náluk szervezkedés van, mert Kovácsnál is járt, aki érzése szerint Bátorit tájékoztatta.

Külön kíván foglalkozni a népbíróság azzal a fontos körülménnyel, és Mazalin védekezésével, miszerint Mazalin december 8-13 napjáig fennállott őrizetbe vétele alatt tevékenységét a karhatalom számára felajánlotta-e vagy sem. A tárgyalás során az ügyész elvtárs ismertetett egy iratot, melynek tartalma szerint Mazalin saját keze írásával vállalkozik különböző szolgálatra a karhatalomnál, többek között arra is, hogy a szervezkedés tagjait a karhatalom felé bemondja.

Mazalin ezzel kapcsolatosan éles tiltakozását fejezte ki, s visszautasította, mondván, hogy ezt kényszerből tette meg, és nem volt szándékában vádlott-társainak nevét karhatalom előtt feltárni.

A népbíróság ezen védekezést elfogadja, azzal a kitételrel, hogy Mazalin György nem az erőszak hatására tett ilyen kijelentést, hanem inkább azért, hogy szabadlábra kerüljön, ami sikerült is. Akkor, amikor a népbíróság ennek a védekezésnek bizonyos megállapítással helyt ad, arra is rámutat a népbíróság, hogy egyben bizonyítéku szolgált az is, hogy a karhatalomnál ezt a kijelentést tette, és a szabadulása érdekében tette, hogy a szervezkedést más irányban /Bátori/ is kiterjesztette. Így tehát a karhatalomnak nemhogy segítségére lett volna, hanem

azokat félrevezette újabb szervezkedéskezdeményezéssel. Hogy a szervezkedést a karhatalom mégis felszámolta, nem Mazalin érdemének lehet betudni.

II. r. K o v á c s István vádlott védekezése során azt adja elő, hogy ő az október 27-én megalakult, majd 28-án megerősített ideiglenes, illetve később csúcsbizottság munkájában mint vezető, de még mint tag sem részt nem vett, csupán hogy odakerült annak tudható be, hogy először a leányát, ki belügyminisztériumi dolgozó volt, kísérte el minden nap a tatabányai városi osztályra, és onnan haza, mikor is az egyik napon közelebből meg nem állapítható személy II. r. vádlottra besúgó kijelentést tett. Majd ezt hallva dr. Klébert a csúcsbizottság egyik vezetője a kijelentésre reagálva mondotta, hogy Kovács nem az, s Klébert „jóvoltából” a megyei pártbizottság épületébe került, ahol ebben az időben a csúcsbizottság székelt. Mint védekezésében elmondja, az egész tevékenysége az érkezők eligazításában merült ki.

A Mazalin és általa szervezett csoporttal kapcsolatosan azt adja elő, hogy ilyenre ő nem gondolt, s mivel értelmi képessége csökkent, Mazalin György volt csúcsbizottsági tag által gyakorolt hatásra vállalta a feladatot. [...].

Arra hivatkozik továbbá, hogy a csoport létrehozásával nem volt megbizonyosodva, hogy Mazalinnak milyen célkitűzései vannak. Mert ha korábban tudta volna, nem lett volna a csoportnak tagja.

György András III. r. vádlottal tartott kapcsolata, mint mondja csak azért jött létre, mert György András november 4-ét követő találkozásuk alkalmával meghívta őt. Azt, hogy a Mazalin-féle csoporttól György András, aki beismerése szerint csatlakozott Mazalinhoz, fegyvert ígért volna, vagy ilyeneket a temetőben átvett volna, tagadja. Azt, hogy Mazalin csoportjának tagjai előtt Maléterről és annak segédjéről beszélt, elmondja, hogy ezt csak azért tette, mert meggyőződött arról, hogy más is hazudik, így hát ő is kitalálta ezeket. Éppen arra való hivatkozására, hogy csökkent képességű, tagadja, hogy a csoportnak vezetője lett volna ő. Mondván, hogy Mazalin utasításait minden további nélkül elfogadta. /jkv. 12. old./ Tagadja, hogy valaha is részt vett volna röpcédulák készítésében, vagy erre utasítást adott volna.

Id. Nedermanné, valamint Frank Mihály tanú személyével kapcsolatosan előadja védekezésében, hogy ő csak id. Mazalin kérésére kereste fel nevezetteket, azonban ő semmilyen erőszakot nem alkalmazott a két személlyel szemben, hogy azok Mazalin György kiszabadításában részt vegyenek.

Jókutinál tett látogatásaira azt adja elő, hogy Száron lévő ingatlanához akart fuvart szerezni, mivel hogy tudta, hogy Jókuti a köztisztasági hivatalnál van, így őt kereste fel, hogy kérésében Jókuti támogassa.

II. r. Kovács István vádlott ellenben elismeri, hogy Mazalintól később nem tudott szabadulni, s így kitartott a csoport tagjaként. Elismeri továbbá, hogy a szervezkedést Mazalin György 1956. november elején történt találkozásuk alkalmával vetette fel, mellyel ő egyetértett, és támogatta azt.

A vádlottnak védekezése részben fogadható el. Így nem fogadható el vádlottnak az a védekezése, hogy ő 1956. október 23. – november 4-ig a csúcsbizottság működését csak annyiban segítette volna elő, hogy az épületbe bejövő embereket eligazította volna. Ezt a védekezést vádlott kihallgatása során maga is megcáfolta, amikor is elismerte, hogy október 28., illetve 29-én a csúcsbizottságtól megbízást kaptak, hogy az Erőműbe Tatabányán munkástanács-választást tartsanak, mely értekezleten Kovács István II. r. vádlott elnökölt. Kovács István az előbb említett időben nemhogy nem segítette a csúcsbizottság, az egész tatabányai ellenforradalom ügyét, hanem ő maga megbízás nélkül is a Tatabányán megvalósított munkástanács-választást, sztrájkot, egyszerűen az ellenségeskedést megyéhez nem tartozó községbe is átültette. Így többek között minden megbízás nélkül Szár községbe ment el, s ott községi munkástanács-választást hirdetett meg, mely gyülekezet előtt népi demokráciaellenes uszító kijelentésű felszólalása volt. Így többek között, hogy „elég volt a 12 éves rabságból, hogy neki ez alatt az idő alatt föld alatt kellett dolgoznia”. Az, hogy november 4-e után Mazalinnal történt találkozásakor, és ezt követően a létrehozandó csoportot, majd később annak működését, célkitűzését nem tudta volna, nem fogadható el, mert akár csak a munkástanács-választási gyűlést, úgy a szervezkedést is megyén kívül Szár községbe is kiterjesztette. Ezen megállapítást támasztja alá Mazalin György I. r. vádlott jkv. 42. oldalán tett vallomása, amikor II. r. Kovács Mazalinnal beszélget, s amikor Kovács olyan kijelentést tett, hogy a szovjet csapatok által megakadályozott, és háttérbe szorított ellenforradalom csak átmeneti ideig tart, mert egész biztos, hogy „mi győzünk”, már mint az ellenforradalom, mondotta Kovács. Ugyancsak itt tesz vallomást Mazalin arról is, hogy Kovács véleménye ugyanaz volt, mint Mazaliné, s akit a lakására azzal vitt le, hogy „ez előtt nyugodtan beszélhetsz, mert a mi emberünk”. Hogy a győzelemben mennyire hitt Kovács, azt bizonyítja az is, hogy Mazalinnak november végén kijelentette, hogy „ne búsulj, lesz még belőled szoc. dem. képviselő”.

György III. r. vádlottal fenntartott kapcsolatra annyit, hogy ez nem vendéglátásból történt György részéről, mert hisz ezen találkozásai alkalmával volt szó mindazokról, ami a szervezkedés tevékenységét előbbre mozdíthatja, így többek között a fegyverről, a svájcisapkáról, a 114 emberről, a tankról.

A röpcédulákkal kapcsolatosan rámutat a népbíróóság, hogy Kovács maga is egyetértett Mazalin eme gondolatával, sőt, amikor sokszorosításról volt szó, Edit nevű leányát készítette arra, hogy Berényi és Noszek vádlott-társaival röpcédulát készítsenek Kővári lakásán. Majd, amikor a röpcédulák elkészültek, ő maga is jelen volt, a röpcédulákból mintegy 30 darabot magához vett. De alátámasztja a népbíróóság által tényállásba foglalt, ilyen irányú megállapítást az is, hogy Kovács XVI. r. Rubányi Ottó részére is átadott röpcédulát azzal, hogy azt sokszorosítsa, de ugyancsak Kapitány István XVII. r. vádlottnak ellenséges tartalmú verset adott át, mely verset az akkor alakult csoportnak meg is mutatott a munkahelyén.

Frank Mihállyal és Nedermannéval kapcsolatos vallomásait a népbíróóság nem fogadja el, mindenekelőtt azért, mert Mazalin György kiszabadítása II. r. Kovács Istvánnak, elsőrendű érdeke volt, hisz az egész szervezkedést ketten hozták létre. Azt, hogy Mazalin kiszabadítása érdekében Frank Mihálynál és Nedermannénál fenyegetőleg lépett fel, bizonyítja Frank Mihály jkv. 124. oldalon tett vallomása, ahol arra utal, hogy miközben hármásban haladtak, Kovács kijelentést tett, hogy a diákok fel vannak háborodva, és elég pártfunkcionárius hozzátartozója van kint, akiken esetleg bosszút lehet állni. Nyilvánvaló, hogy a vélemény nem a diákságtól, hanem Kovácstól eredt, illetve az ő agyában született meg. Jókutinál tett látogatásaival kapcsolatos védekezése sem fogadható el, mert hisz amennyiben fuvarra szüksége lett volna, úgy a köztisztasági vállalat igazgatóját kellett volna felkeresnie az engedély miatt. Ez előbbi csak ürügy volt, hogy Jókutit ismét felkereshesse, amit meg is tett Noszek társaságában, amikor is mondom, hogy Komárom és Fejér megyében nagy ismeretségi köre van, s eközben felhozta Mazalin nevét, mondván, hogy igen jó ismeretségben van vele, és amennyiben Mazalint a letartóztatásból nem engedték volna szabadon, mindenre képes lett volna /jkv. 111. oldal/.

Ugyanitt megállapítható Jókuti vallomásából, hogy szó volt a szári részlegről, kiknek tankjuk, lőszerük van, sőt még azt is megemlítette, hogy géppuskája van elrejtve a csoportnak. Egy újabb alkalommal pedig arról volt szó, hogy Maléterrel is kapcsolatot tart.

III. r. G y ö r g y András vádlott nem érezte magát bűnösnek, elmondja védekezésében, hogy a Kováccsal fenntartott ismeretsége ugyan fedi a valóságot, azonban hogy ő Mazalin-csoporthoz csatlakozott volna, nem ismeri el, még kevésbé azt, hogy fegyvert ígért volna Mazalin csoportjának. Elmondja, hogy a két géppisztolyt, azt találta, amiről H. tanú, ki karhatalomnál teljesített szolgálatot tudomással bír, kiknek ezt be is jelentette.

Elismeri, hogy olyan kijelentést tett, hogy 114 ember van a hegyekben, s azt ő élmezse a fizetéséből, valamint azt is, hogy szó volt a svájcisapkáról, a fordított „V” betűről, mely nemzeti szalagból készült volna, de ezt mind csak azért tette,

mert Kovács fegyveres csoportról, Maléterrel tartott kapcsolatáról beszélt, amelyet elképzelhetetlennek tartott, s ezért szinte viccképpen ő is megemlítette ezeket.

Vádlott védekezését a népbíróság a tekintetben elfogadja, hogy a két géppisztoly már korábban be volt jelentve a tatabányai karhatalomnál és arról H. B. akkori karhatalmista is tudott. Ezt egyébként alátámasztja H. B. 128. és 129. oldalon tett vallomása, jöllehet a fegyverek szerzésében előadottakat a népbíróság nem teszi magáévá, mert hisz György András vádlott kihallgatása során az ismételten feltett kérdésekre, hogy hol szerezte a pisztolyt, mindig másképp nyilatkozott. Az, hogy György András nem csatlakozott Mazalin György csoportjához, ez sem fogadható el, mert Mazalin György 44. oldalszám alatt tett vallomása is bizonyítja, hogy több esetben voltak kint Száron, és látogatásuk célja arra irányult, hogy György Andrással megismerkedjenek, miután Kovács Mazalint úgy tájékoztatta, hogy György András bekapcsolódik a csoportba. De hogy György András csatlakozott a Mazalin-csoporthoz, bizonyítja Kovács István II. r. vádlott 16. oldalszámán tett vallomása is, ahol a két fegyver átvétele is, tehát a felfegyverzés is bizonyítható. Rámutat még a népbíróság arra, hogy Mazalin I. r. és György András III. r. vádlottak közötti találkozás december második felében és január elején következett be. Ha György András korábban viccnek is vette volna, amit mondott, de a népbíróság ezt nem fogadja el, vajon mi oka volt arra, hogy januárban megismételte az előrehaladott konszolidálás idején, és január elején az említett 114 ember részére azok élelmezéséhez 100 forintot fogadott el Mazalintól, akit ez alkalommal látott először.

IV. r. F e k e t e István vádlott védekezésében elmondja, hogy ő nem ismeri el bűnösségét, mert hisz ő csak látszólag csatlakozott Mazalin csoportjához, de nem akart egy úton haladni velük. Célja az volt, hogy ő, mint „kommunista érzelmű dolgozó” beépüljön Mazalinék csoportjába, és ott megtudva a csoport célját, fegyverkészletét, jelentse a karhatalomnak, vagy egyéb illetékes szervnek. Azt, hogy ő bármilyen szabotázscselekményre hívta volna fel a csoport figyelmét, kizártnak tarja, ilyenről szó nem volt, állítása szerint az ügyben nem szereplő, és előtte is ismeretlen személy tett ilyen javaslatot. Mint mondja védekezésében, nem vett részt december 7-én délután a tatabányai bányatröszt épülete előtti csoportosulásban, illetve akkor jelen volt, de ő csak azért ment ki a tröszt épületéből, hogy visszatartsa a tömeget. Hogy miért nem jelentette Mazalinék szervezkedését a hatóságnak, akként nyilatkozik, hogy már nem volt ideje.

Fekete István vádlott védekezését teljes egészében elfogadhatatlannak minősítette a népbíróság, ugyanis Fekete mindenről tudott, ami a csoportban történt, s e csoport összejövetelén nem egyszer ő maga volt az, aki szabotázstevékenységre szólította fel társait. Hogy mennyire aktív volt, ezt támasztja alá Mazalin György jkv. 43.old. alatt tett vallomása, hogy Fekete a munkásmilícia parancsnoki tisztjét akarta magának megszerezni, valamint ugyanezen az oldalon, és a 44. oldalon

felvetett az a körülmény, ahogy Fekete a kormány vezetőjéről nyilatkozott a csoportnak. Fekete átlátszó védekezése ellen szól az is, hogy ő maga is elismerte, mely szerint egy kommunista lakásának kézigránáttal való felrobbantását javasolta, valamint az, hogy a szállítóköteleteket vágják el, s így megakadályozzák a szállítást, vagy hogy a külszíni dolgozókat szét kell zavarni, a jelenlévő Mazalin, Kovács, Berényi, Noszek, és Veckinger vádlott-társai vallomása is. Hogy ő a csoportba beépült volna, és erről jelentést kívánt tenni, ennek ellenkezője mivel sem bizonyítható jobban, minthogy Fekete két hónapon keresztül, amikor már az első nap tudomása volt a csoport céljairól, az illetékes hatóságoknak nem jelentette. Jelentéssel már csak akkor próbálkozott, amikor le volt tartóztatva, de ekkor is csak azért, hogy a cellában elkövetett szabálytalanságát palástolja. Azt, hogy ő egyáltalán nem akarta jelenteni, bizonyítja Nedermann József jkv. 127. oldalszám alatt tett vallomása, hogy Fekete részt vett a tröszt előtt szervezett tüntetésben, kiknek a követelésük a karhatalom leváltása volt. S amikor a tüntetés az egyik pártfunkcionáriussal szemben tettelegességre is képes volt, a tömeg egyik része a karhatalmistákat körülfogta, s „piszkos kommunisták, le a kommunistákkal, ki a karhatalomból, csibészek” jelszót használtak, Nedermann József vallomása szerint ezen jelszavak egyik elindítója, és kiabálója Fekete vádlott volt.

Éppen ez előbb említettek bizonyítják, hogy a kommunista munkás megállapítás Feketére nézve nem alkalmas, mert hisz az ellenforradalom idején, sőt a konszolidálás idején is a munkáshatalom ellen tört, egyéni érdekek szem előtt tartásával.

V. r. B á t o r i Pál nem ismeri el bűnösségét, magát csak hibásnak tartja. Védekezése során mindenekelőtt arra hivatkozik, hogy az elmúlt időben alapvetően sérelem érte, miáltal őt kizárták a pártból, mondván, hogy az apja kulák. Elmondja, hogy mindig a dolgozó nép érdekében tevékenykedett, és amikor a Komárom Megyei Dolgozók Lapja helyett rendszeresített és forgalomba hozott „Figyelő” ellenforradalmi lap felelős kiadója lett, úgy érzi, hogy ezzel nem csatlakozott az ellenforradalomhoz, mert hisz szabad sajtót akartak létrehozni, amiben mindenki cikket írhatott. Hogy ők a korábbi szerkesztőség bármelyik tagját is el akarták volna távolítani, nem fedi a valóságot. Hibásnak érzi magát, hogy ebben az időben szerzett pisztolyt a későbbi idők folyamán sem adta le, hanem azt lakásán rejtegette, jöllehet védekezésül előadja, hogy nem tudott az 1956. december 11-én megjelent statáriumról. Elismeri, hogy november 6-át követően Mazalinnal találkozott, és beszélt vele, ez mind azonban csak azért volt, hogy a politikai helyzetet megvitassák, és alkalmakkor könyvet kért tőle. Hogy ebben az időben fegyvert rejtegetett, azért tette, mint mondotta, hogy felesége saját magát esetleges támadásoktól megvédje. Elmondja, hogy Mazalintól nem kapott utasítást, s nem tartozott beszámolóval felé, hogy csoportot hozzanak létre.

V. r. Bátori Pál vádlott védekezését a megyei népbíróság nem fogadja el, mert Bátori Pál 1956 októberében mint bányász működött, mihelyt megtudta az ellenforradalmi eseményeket és Tatabánya mihelyt megmozdult, rögtön megtalálta a helyét az ellenforradalmárok vezetői mellett. Nem fedi a valóságot az a kijelentés sem, hogy apját alaptalanul tették volna kulákklistára, mert hisz az iratok között elfekvő tanácsigazolás szerint is vádlott apja az 1930-as évek végén 70, míg az 1940-es évek elején 100 holdat meghaladó területen dolgozott, illetve dolgoztatott. Vádlott, mint az újonnan alapított „Figyelő” felelős szerkesztője tisztában volt a csúcsbizottság tagjainak álláspontjával, és éppen ezen keresztül tudta, hogy tevékenységük nem más, mint a munkásosztály ellen irányult. Ehhez csatlakozott, mindent elkövetett, hogy az ellenforradalom lapját Budapesten elismertesse, szerkesztéséhez anyagi alapot teremtsen. Előszeretettel fáradozott a cikkek kinyomatásában, amelyek ellenséges tartamúak voltak. Miután a szerkesztőségben véleménye szerint mindenki cikket írhatott, még kommunisták is, a népbíróság rámutat, hogy Bátori Pál vádlottal az élen egy háromtagú, cikkeket felülvizsgáló bizottság is alakult. Vajmi kevés reménye lehetett mindazoknak, akik elhitték Bátori állítását, hogy pártállásra, a cikkekre tartalomra tekintet nélkül írni lehetett, és a cikket eredeti tartalommal megjelenteti. November 6-a után, miután hivatása itt megszűnt, ismét a bányánál húzódott meg, s mihelyt lehetett, aktívan tevékenykedett az ellenforradalom felelevenítésében, s így Mazalinnal történt megbeszélés után azonnal hozzálátott a szervezkedéshez, s mivel tudta, hogy Keresztesi VI. r. vádlott részt vett az ellenforradalomban fegyveresen, elsőnek, mint megbízhatót, őt szervezte be. Keresztesinek további megbízást adott, hogy újabb embereket szerezzen, aminek Keresztesi eleget is tett G. és Sz. személyében. Az, hogy Bátori tudta a szervezkedés célját és tevékenységük időpontját, bizonyítja Keresztesi jegyzőkönyv 100. oldalon tett vallomása [...], bizonyítja Keresztesi jkv. 99. oldalon tett vallomása, hogy Bátorinak elmesélte a robbanási esetet.

VI. r. K e r e s z t e s i Károly bűnösségét elismerte, védekezésül azt adta elő, hogy fiatalember, képzetlen, s hogy nálánál intelligensebb, iskolázottabb emberek is megsédültek, mint ő. Azt hogy fegyvert tartott magánál, hibának tartja utólag, de mint mondja, a statáriumból azt olvasta ki, hogy csak azokra vonatkozik, akik fegyverrel a kezükben, fegyveres harcokban részt vettek. Minthogy ő emberre nem használta, magára nem is vonatkoztatta. A fegyvert, mint mondja azért tartotta magánál, hogy később a konszolidálás után vadászatra fogja használni.

Keresztesi által előterjesztett védekezése részben elfogadható. Az, hogy ő fiatal volt és meggondolatlan, ez elfogadható, azonban jól látta már a konszolidációt, és ő ennek láttán is február elején hajlandó volt egy olyan szervezkedéshez csatlakozni, amelynek tevékenysége az elkövetkezendő időben a munkáshatalom

ellen irányult volna. Hogy a pártháznál a támadásban tevékenyen részt vett volna, vallomását, védekezését más meg nem cáfolja. Az azonban, hogy a géppisztolyt a konszolidáció utáni időre tartogatta, s hogy a statáriumról nem tudott, illetve azt magára nézve nem vonatkoztatta, nem fogadható el, mert mint katonaviselt ember tudnia kell, hogy géppisztolyt magánszemély nem tarthat birtokban, még kevésbé szokták a géppisztolyt vadászatra használni. Ami a statáriumot illeti, annak szövege világos és érthető volt. Vádlott értelmi képessége olyan, hogy abból félreérthetetlenül erre következtetni tudott volna.

VII. r. B a j n ó c z k i János nem érezte magát bűnösnek, s védekezésére felhossa, hogy nem volt tudomása róla, hogy szervezkedésnek volt tagja. Mert ha tudta volna, nem hagyta volna őket a lakására jönni. Továbbá, azt hogy nem tudta, hogy sztrájkolni kell, és azt sem hallotta, hogy a Kádár-kormányt miként ítélte meg a csoport. Hogy bárkinek is röpcédulát adott volna, nem ismeri el.

Vádlott védekezését a népbíróság nem fogadja el, hisz a kihallgatása során az általa előadottakkal cáfolja meg védekezését. Így többek között a jkv. 78. oldalán felvett vallomásából is kitűnik, hogy a röpcédulák tartalmát ismeri, de az is alátámasztja, hogy az ügyészségi vallomásában is úgy nyilatkozott, hogy Mazalin hívta fel a figyelmet a sztrájkra. Továbbá előadja a fenti oldalszám alatt, hogy tudja, hogy Mazalin volt a szervezet vezetője, akit ő tisztel, és ugyanitt ismeri el azt is, hogy Mazalin és Kovács közül valamelyik kijelentette, hogy fegyvereket kell szerezni. Még rámutat a népbíróság arra, hogy amennyiben nem lett volna tudomása a szervezkedésről, s főleg arról, hogy Mazalin kiszabadulása után őt és lakását figyelik, nem járult volna ahhoz, sőt nem ajánlotta fel lakását megbeszélésre. Nem egy esetben a megbeszéléseken a sztrájkfelhívás mellett röpcéduláról is szó volt, s nem utolsósorban röpcédulát is osztottak. S az, hogy tudott a szervezkedésről, és annak céljáról, a 78. oldal utolsó bekezdésében foglaltak bizonyítják a legjobban, amikor elmondja, hogy hallotta egyik összejeövetelen Mazalin kijelentését, miszerint a hatalmat meg kell szerezni.

VIII., IX., és XI. r. vádlottak, kik bűnösségüket részben elismerik, védekezésül azt adják elő, hogy nem volt tudomásuk arról, hogy szervezkedésnek tagjai, s mint ilyen szervezetnek tagja egyikük sem akart lenni. VIII. és IX. r. Noszek és Berényi vádlottak arra hivatkoznak, hogy mindketten fiatalok, és Kovács miután Noszekot lecsalta Mazalin lakására, hogy a sebesülésből kifolyólag segílyt fognak kapni, ennek figyelembe vételével Noszek Berényit is magával vitte, és Mazalinnak bemutatkoztak, azonban a várt segíly elmaradt. Noszek ugyan elismeri, hogy a pesti harcokban részt akart venni, hisz Pestre fel is ment, azonban mivel hogy megérkezésükkor rögtön megsebesült, felépülése után már rögtön Tatabányára ment. Berényi Ferenc ugyancsak a pesti harcok során sebesült, azonban az ira-

toknál elfekvő maglódi anyakönyvvezető hivatal Berényi védekezését támasztja alá, mely szerint vádlott nővére október 27. napján kötött házasságot, s miközben Tatabányáról Maglódra igyekezett, Pesten a Széna térnél megsebesült. Hivatkoztak mindketten, hogy mint fiatal emberek idősebbek társaságába keveredve, azok határozott fellépése zavarta meg, és jártak el több esetben Mazalin lakására. Mindketten elismerik, hogy Mazalin utasítására röpcédulát készítettek, azt szétosztották. Őszintén elismerték Bajnóczki lakásán való részvételüket, s mint már védekezésükben a népbíróság egyszer megemlítette, eseménysorozatban való részvételüket fiatalos megfontolatlanságuknak tudják be.

A népbíróság vádlottak védekezését mérlegelve elfogadhatónak találta annál is inkább, mert a kihallgatásuk során őszinte megbánást tanúsító magatartásuk volt. Rámutat azonban a népbíróság, hogy ez a megtévesztettségre való hivatkozás nem teljesen helytálló, mert hisz miután látták, hogy a segílyt nem kapják meg, bármikor kiléphettek volna.

Kővári és Hajnal vádlottak védekezésül előadták, hogy úgy gondolták, hogy értelmes, iskolázott emberek is részt vesznek, s a szervezetben való részvételükkel nem gondolták, hogy egy fegyveres csoport létrejöttének támogatói, s egy-egy tagjai. Kővári vádlott még hivatkozik iskolázatlanságára, melyet a megyei népbíróság ezirányú védekezésnek helyt is adott.

Nem fogadta el azonban a népbíróság vádlottak védekezését a tekintetben, hogy nem tudták, milyen csoportnak a tagjai, mert hisz Kővári János X. r. vádlott miután Kovács által Mazalin lakására került, megfogadta azt, hogy újabb embereket szervezzen a csoport számára. Bajnóczki VII. r. vádlottat ő maga vitte le. Mindkét vádlott védekezése alaptalan, mert hisz mint a többi, ők – különösen Hajnal – is részt vettek azokon a megbeszéléseken, ahol fegyverek beszerzése, röpcédulák sokszorosítása, sztrájkról való beszédek hangoztak el. Mint meglett emberek, ezek hallatára feltétlen helyes irányban kellett volna reagálni, úgy, hogy a csoportból kilépni, s lehetőséghez képest illetékeseknek jelenteni.

Kővári a fegyverrel kapcsolatosan előadott azon védekezése, hogy arról nem tudott, nem fogadható el, mert a jegyzőkönyv 76. oldalán Bajnóczki által felvett vallomásból is kitűnik, miután ő rövid külföldi tartózkodásából hazaérkezett, Kővári-val történt első találkozáskor megkérdezte, hogy a pisztolyt megkapta-e, ugyanis Bajnóczki távozását megelőzően egyik sógora, ki külföldre disszidált, a nála lévő fegyvert otthagya, s miután Bajnóczki is külföldre távozott, felesége Kőváriékhöz juttatta el. A kérdésre, hogy a pisztolyt megkapta-e, határozott igennel válaszolt. De ezt támasztja alá Nedermann vallomása is, aki Kővári lakásán a házkutatásnál jelen volt, s a rejtkehelyet Kővári szinte kerülte. A kiságy átkutatását Nedermann

határozott utasítására tette meg. Nedermann József jkv. 126. old. vallomása szerint e fegyver létezéséről Mazalin György is tudott.

Hajnal XI. r. vádlott azon védekezésével, hogy ő György lakásán fegyvert nem látott, mert fejét a kezébe hajtotta, nem fogadja el a népbíróság, mert egy kis konyhán belül, társaságban elkerülhetetlen, hogy egy társaságnak megmutatott gépfegyverekről ne szerezzen tudomást.

Jókuti Kálmán, ki bűnösségét nem ismeri el, de hibásnak érzi magát, előadja, hogy igaz, hogy mint a köztisztasági vállalat egyik alkalmazottja s az 1956. októberi időben munkástanács elnöke Kovácséknak egyszer a telefont átengedte, mikor Nedermannak telefonáltattak id. Nedermannéval, azt azonban nem ismeri el, hogy ő a telefont átvéve a kommunistákra, vagy karhatalmistákra sértő kijelentést tett volna. Tagadja azt, hogy szervezkedésnek tagja lett volna, s főként azt, hogy ő bármikor is Kovácsnak távirtdászt javasolt volna. Elismeri, hogy Kovács két esetben a lakásán volt, és ott Maléterről és tankról, fegyverről, 114 emberről beszélt, ezt azonban komolytalannak tartotta, de minthogy Kovács Mazalint is említette, és csoportról is beszélt, így elismeri, hogy mulasztást követett el, hogy a hatóságnak nem jelentette. Hogy szervezkedésnek tagja nem volt, védekezésében felhossa, hogy ő mindennap a hivatalba bejárt, s minden igyekezetével azon volt, hogy a társadalmi tulajdont védje.

Azt, hogy sértő kijelentései nem voltak, alátámasztja a 123. és 124. oldalon felvett [...] tanúk vallomása. Ugyanitt K. A. tanú nyilatkozik Jókuti kiváló munkájára, s arra, hogy az ellenforradalom alatt nem volt államellenes gondolkodása, sőt arra is rámutat, hogy ez időben, mint kommunista igazgatónak segítséget ajánlott fel, hogy a támadások ellen védve legyen, lakását ajánlotta fel.

V e c k i n g e r Lajos XIII. r. vádlott bűnösségét nem ismeri el, védekezésül megemlíti, hogy Mazalin György társaságába csak véletlenül került s ezt is Kovács II. r. vádlottnak köszönheti, mert anélkül, hogy közölte volna vele, hogy mi célból csalja Mazalin lakására, elhívta, és ez alkalommal többen is jelen voltak Mazalin lakásán, s fültanúja volt olyan kijelentéseknek, mint a kötélevágások, melyek a szállítást akadályozták volna. Ez alkalommal a bajba jutott pedagógusoknak anyagi támogatást ígért, azonban védekezésében előadja, hogy miután látta Kovács erőszakos magatartását, ki hivatalában többször felkereste és követelte a pénzt, ekkor gondolkozott azon, hogy Mazalin és Kovács között szorosabb nexus van, sőt bűnös üzemeket folytatnak. Ezt követően távol tartotta magát Mazalin lakásától, de az egyéb érintkezésektől is.

A népbíróság vádlott védekezését elfogadja, azonban rámutat arra, hogy Veckinger Lajos XIII. r. vádlott mérnöki beosztásban van, s mint iskolázott ember,

a hallottak alapján feltétlenül értesíteni kellett volna a hatóságot, hogy Mazalint és csoportját mielőbb felszámolják.

P a u l i c s XIV. r. vádlott védekezésében előadja, hogy nem érzi magát bűnösnek, nem tudott a szervezkedésről, s Bajnóczki lakásán, amikor részt vett, Mazalin hívta el, azonban ott a megbeszélésen nem vett részt, mert miközben a csoport beszélt, ő Bajnóczki feleségével a csoporttól távolabb beszélgetett. Az, hogy ez alkalommal elmondotta, hogy Pesten járt és hogy ott hogyan harcolnak a tankok ellen, minden hátsó gondolat nélkül tette meg, s evvel nem volt célja senkinek a kioktatása, hogy adott esetben mit kell tenni. Azt, hogy Pesten harcolt volna, csupán azért tette és mondotta, mert ávós besúgónak nézték, s így akarta magáról a figyelmet elterelni.

A népbíróóság vádlott védekezését nem találta elfogadhatónak, főként azt a részét, hogy Bajnóczki lakásán nem szerzett tudomást a csoport létezéséről. Nem fogadható el ez azért sem, mert hisz ez a találkozás Mazalin György kiszabadulása után jött létre, s feltétlenül gondolnia kellett, hogy Mazalin György által Bajnóczki lakásán megbeszélt találkozó nem a véletlen eredménye. Annál is inkább tudnia kellett, mert hisz őt is Mazalin Györggyel együtt tartóztatták le, de őt kiengedték. Mint pedagógus, reá is vonatkozik a népbíróóság ama megállapítása, hogy értelmi képességénél fogva fel kellett volna mérni egy ilyen csoport-megbeszélés létrejöttének lehetőségeit, annak célját, s a megfelelő intézkedést kellett volna megtenni. Védekezésében még szerepel, hogy a pesti harcokban nem vett részt, jóllehet jelen volt a Körút és Tompa utca sarkán, azonban annak dacára, hogy fegyvert is kapott, azt nem használta, sőt ott tartózkodását szovjet katonák védelmére használta fel. A népbíróóság ezen védekezést vizsgálta, majd az ügyészség által becsatolt, karhatalom által kiállított igazolvány is e tekintetben Paulics védekezését támasztja alá.

XV. r. B a l a h ó Dénes ugyancsak nem érezte magát bűnösnek, a védekezésében arra hivatkozik, hogy tudván Mazalin tüdőbetegségét, nem tartotta fontosnak, hogy Mazalin lakásán jelen legyen, mert félt a TBC-fertőzéstől. Határozottan tagadja, hogy ő Mazalin csoportjának megbeszélésein jelen lett volna. Ezen védekezést megcáfolja a 119. oldalon felvett Mazalin és Fekete vallomása, akik állítják, hogy a megbeszélésen többször jelen volt, és Mazalin vallomása azt bizonyítja, hogy vádlott-társát egy esetben röpcédulák készítésével bízta meg, melynek tartalma „le a Kádár-kormánnyal, többpártrendszer” stb. volt, mely röpcédulákat 80 példányban egyik esetben, míg 30 példányban a másik esetben el is készítette. Tehát ilyen formában Balahó Mazalin utasításának, hogy röpcédulát készítsen, két különböző időpontban tett eleget. Egyébként Balahó Dénes előszeretettel tette félre mindazokat az új tartalommal megjelent röpcédulákat, amelyek

a falakon megjelentek, amelyeket ő levett és eltett, amelyek az ellenforradalmi követelésekkel voltak kapcsolatosak.

XVI. r. R u b á n y i Ottó vádlott bűnösnek nem érezte magát, de mint mondták, hibás volt. Előadja, hogy nagy hibát követett el, hogy ebbe belesodródott, de amikor a dolgokat látta, azoktól elállt. Az, hogy Kovács II. r. vádlottól sokszorosításra átvett ellenséges tartamú röpiratot, vagy verset, elismeri, de annak átadását, rendszeresen úgy csinálta, hogy Kovács sohase legyen odahaza a lakásán, s így a sokszorosított röpiratot ne tudja átadni. Vádlott védekezése csak részben helytálló, mert hisz ugyancsak pedagógus, s már korábban is el kellett volna szakadni Kovácstól, azonban, hogy mégsem tette ezt, a védekezése e tekintetben nem helytálló, a röpiratok elkészítésére vállalkozott, az igaz, hogy Kováccsal nem találkozott, egy esetben azonban az elkészített, és zsebben hordott röpcédulákat Mazalin útján kívánta Kovácshoz eljuttatni, aki ezt a közvetítő szerepet nem vállalta.

XVII. r. K a p i t á n y István vádlott részben bűnösnek érezte magát, védekezésére azt hozza fel, hogy Kovácsnak olyant nem mondott, hogy az öccse ellenforradalmár, hanem azt, hogy nemzetőr, azt, hogy ő, amennyiben Siófokon lakó édesanyjához elmegy, az ottani helyzetről tájékoztassa Kovácsot, lehet, hogy mondták, de ezt egy percig sem gondolta komolyan. Azt elismeri, hogy Kovácstól egy verset vett át, és azt Szmilinszki Olga gépírónővel leíratta, hogy hány példányban azt ő nem tudja, mert ő csak egyet kért.

Végül a népbíróság megemlíti azt az általános vádlotti védekezést, hogy rendőrség előtt tett vallomásukat kényszer hatása alatt tették, a népbíróság ezen védekezést nem vizsgálta, mert ha bármilyen formában ez helyt foghatna, valamennyi vádlottnak módjában állott volna az ügyességen tett vallomásokban előadni, illetve vallomásukat a valóságnak megfelelően módosítani. Kétségkívül vádlottak közül egynéhány ezzel élt, azonban ezek nem voltak olyanok, melyek lényegesen különböztek volna a rendőrségen felvett vallomásoktól.

IV. A vádlottak bűncselekményeinek minősítése.

A győri megyei népügyészség vádlottakkal szemben a vádját a vádiratban az alábbiak szerint határozta meg:

I. II. III. IV. és V. r. vádlottakkal szemben a BHÖ. 1. pont 1. bekezdésben foglalt népi demokratikus államrend ellen szervezkedés, kezdeményezésében és vezetésével elkövetett bűntettben, míg VI – XVI. r. vádlottakkal szemben a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében foglalt szervezkedésben való tevékeny részvétel bűntette miatt, míg

XVII. r. Kapitány István vádlottal szemben a BHÖ. 8. pontban foglalt vállalkozás és a BHÖ. 2. pont b. alpontjában foglalt izgatás büntette miatt emelte meg vádját.

A megyei népbíró elvtárs a tárgyaláson a vádat Jókuti Kálmán, Veckinger Lajos és Paulics Tibor vádlottakkal szemben módosította, mégpedig mindhárom vádlottal szemben a vádját a BHÖ. 9. pontjában meghatározott szervezkedésről való tudomásszerzéssel kapcsolatos feljelentési kötelezettség elmulasztásának büntetté. Kapitány István XVII. r. vádlottal szemben pedig vádját a BHÖ. 2. pont b. alpontjába ütköző izgatás büntetében tartja fenn, illetve módosítja.

A népbíróság a népbíró által a tárgyaláson tett módosításokat figyelembe véve III., IV., és XVI. r. vádlottak kivételével a vádirattal egyezően állapította meg vádlottak bűnösségét.

A népbíróság megítélése szerint I. II. és V. r. vádlottak minősítése mind a 3 vádlottnál megállapítható, mert hisz Mazalin György és Kovács I és II. r. vádlottak november első felében a Nagy Imre-kormány mellett a népi demokratikus államrend, és a Kádár-kormány ellen egy csoportot hoztak létre, mely csoportnak a folyamatban lévő konszolidáció megakadályozása lett volna elsőrendű feladata. Hasonlóképpen állapítható meg V. r. Bátori Pál vádlottnak is az elkövetett cselekménye, mert Bátori Pál ugyancsak úgy, mint Mazalin György az október 23-át követő időben a csúcsszervezetben foglaltak helyet, s valamennyi Tatabányán történő megmozdulás, vagy elhatározásnak kezdeményezői, vagy támogatói voltak. Így Mazalin György a csúcsbizottság tagjaként, míg Bátori Pál a megye lapjánál elfoglalt szerkesztői minőségében. Ugyanúgy, mint Mazalin, Bátori november 6-a után a népi demokratikus államrend megdöntésének gondolatával nem hagyott fel, s minthogy Bátori tudott a Mazalin-féle szervezkedésről, újabb irányban történő csoport létrehozásáról Mazalin Györggyel tárgyalt, mely csoport megalakítása Bátori Pál kezdeményezése nyomán Keresztesi VI. r. vádlotton keresztül meg is indult. A cél meghatározása e három vádlott I., II., és V. vádlottól indult ki. A szervezés mikéntjét, és a létrejött csoport feladatát is e három ember határozta meg. Fentiek figyelembevételével nem kétséges, hogy I., II., és V. r. vádlottak a szervezet létrehozásnak kezdeményezői és vezetői voltak, mely magatartással a BHÖ. 1. pont 1. bekezdésében foglalt bűncselekményt valósították meg.

V. r. vádlottnál a megyei ügyészség a BHÖ. 34. pont 1. bek.-ben foglalt az 1957. évi 34. tvr. 23. §-ának 1. bek. szerint büntetendő fegyverrejtegetés miatt is vádat emel.

A népbíróság megállapítása az, hogy a létrejött szervezet célja az volt, hogy tagjait felfegyverezzék, Bátori irányában történő szervezkedésnél pedig egyenesen

követelmény volt, hogy lehetőleg fegyveres embereket vonjanak be a csoportba. Bátorinak a fegyvertartása, amely kétségkívül az ügyészség által meghatározott jogszabályba ütközik, azonban a népbíróság ennek meghatározását mellőzte, illetve úgy értékelte, hogy Bátori Pál ilyen irányban elkövetett cselekménye beleolvad az 1. pont 1. bekezdésében meghatározott büntettségbe, melyet a népbíróság V. r. vádlottal szemben megállapított. Ez előbbieik szerint tehát a fegyverrejtegetést a népbíróság mint eszközcselekményt értékelte, a már meghatározott minősítés mellett.

Hasonlóképpen eltérően minősítette a megyei bíróság a III. és IV. r. vádlottak által elkövetett cselekményt a népbíróság, valamint a XVI. r. vádlott által elkövetett cselekményt. IV. r. vádlottal szemben a tárgyalás során az volt bizonyítható, hogy Kovács ismeretsége révén Mazalin lakására került, ahol a szervezkedés egyik tagjaként csatlakozott. Az is bizonyítható volt, hogy vádlott a csoportban való működésekor szabotázscselekmények gondolatát is felvetette. Nem bizonyítható azonban vádlottal szemben, hogy a szervezkedés kezdeményezésében vagy vezetésében részt vett volna. Még abban az esetben sem, hogy mint a csoport tagja, a többi résztvevőnél mozgékonyabb, tevékenyebb volt. A megyei népbíróság megítélése szerint Fekete István a gondolatot Mazalin Györgytől kapta, aki minden esetben a sztrájkra hívta fel a figyelmet. Fekete IV. r. vádlott e gondolatot tovább vitte, mégpedig olyan irányban, hogy hogy lehetne azt messzemenően biztosítani. Ezen cselekményeit, valamint azt, hogy a csoportosulásban december 7-én a tröszt előtt részt vett, és ott hangadó volt, nem elegendő a BHÖ. 1. pont 1. bekezdésének megállapítására.

III. r. György András vádlottat illetően a népbíróság megállapítása az, hogy kétségkívül III. r. vádlott több esetben megemlítette a fegyvert, a tankot, a 114 embert, amely konkrét bizonyítást nem nyert, azonban ezek a közlések alkalmasak voltak arra, hogy vádlott-társaiban az elhatározást megerősítse, mégpedig úgy, s abban az irányban, hogy nincsenek egyedül. Ez az 1. pont 1. bekezdésének megállapításához nem elegendő, ez előbbi törvényhely e cselekményen felül még más feltételez, nevezetesen azt, hogy valaki a csoport létrehozását kezdeményezze, vezesse, vagy támogassa. Ilyen III. r. vádlott részéről nem volt bizonyítható, ellenben bizonyítható az, hogy hajlandónak mutatkozott Mazalin ellenforradalmi csoportjához csatlakozni. Ez a tényállásba foglaltak szerint többféleképpen kifejezésre is jutott. Mindezeket figyelembe véve az a megállapítása a népbíróságnak, hogy III. és IV. r. vádlottakkal szemben az ügyészség által megállapított, törvényben foglalt cselekmény megállapítása nem volt lehetséges, miért is cselekményüket az 1. pont 2. bekezdésében meghatározott tevékeny részvétel büntettségében állapította meg.

Hasonlóképpen állapította meg a népbíróság VI. r., VII. r., VIII., IX., X., XI., és XV. r. vádlottak bűnösségét is, mert hisz valamennyien a csoport tagjai

voltak, azoknak vezetőivel, politikai nézetükkel egyetértettek, és a konszolidáció megakadályozását valamennyien a csoporton belül elősegítették.

Az ügyészség XVI. r. vádlottal szemben az 1. pont 2. bekezdésében meghatározott cselekmény miatt emelte meg vádját. XVI. r. Rubányi vádlott magatartása abban merült ki, hogy röpcédulának a sokszorosítását vállalta, Kovácstól, úgy hogy a röpcédula sokszorosítása csak és kizárólag Kovács számára szükséges. Nem volt bizonyítható, hogy Mazalin szervezkedéséről tudott, s miután a cédulát négy példányban elkészítette, de Kovácsnak átadni nem tudta, a cédulákat megsemmisítette. Az, hogy valaki ellenséges tartamú röpcédulát átad, vagy elfogad, vagy magánál tart, a népbíróság megítélése szerint nem a BHÖ. 1. pont 2. bek.-ben meghatározott tevékeny részvétel büntettét valósítja meg, hanem a Legfelsőbb bíróság gyakorlatára is figyelemmel magában az a tény, hogy röpcédulát tart magánál, mindegy hogy azt sokszorosítja, vagy tovább adja, a röpcédula birtokban tartása is már a BHÖ. 2. pont c. alpontjában meghatározott izgatást valósítja meg. Ilyen körülmények között a népbíróság vádlottal szemben e törvényhely alkalmazása mellett állapította meg vádlott bűnösségét.

Ugyancsak hasonló minősítés mellett az ügyészi módosítást is figyelembe véve állapította meg a népbíróság XVII. r. Kapitány István vádlott bűnösségét.

A XII., XIII., XIV. r. Jókuti, Veckinger, Paulics vádlottakkal szemben az ügyészi vád módosítás után emelt vád szerint állapította meg mindhárom vádlott bűnösségét, mert hisz nem vitásan Mazalinról, és annak csoportjáról mindhárom vádlottnak tudomása volt, s mint iskolázott emberek, feltétlen fel kellett volna figyelni a szervezkedésre. S minthogy a tárgyalás során az is megállapítást nyert, hogy ezt sejtették, feltétlenül jelteni kellett volna, s minthogy ezt elmulasztották, a BHÖ. 9. pontjában meghatározott feljelentési kötelezettség elmulasztásának büntettét valósították meg.

V. A büntetés kiszabásának kérdése.

A vádlottak által elkövetett cselekmény társadalmi veszélyességét, valamint a személyekben rejlő társadalmi veszélyesség vizsgálatának a népbíróság az alábbiakra mutat rá.

1956. október hónap 23-án kezdődő ellenforradalom Komárom megye területére 26-án terjedt ki, s ekkor kezdte éreztetni hatását. Ebben az időben Tatabányán az értelmiség egy része a megmozdulás élére állt, s ezt elmélyítve, vezetőséget alakítva, szervezeten irányította. A megye területén, ahol 3 bányatröszt van, ez időben Tatabánya széntröszt felé irányult a másik két tröszt figyelme, hogy mi történik ott.

Minthogy Tatabányán a munkát beszüntették, a dorogi és oroszlányi szén-tröszt is beszüntette a munkát, s mindaddig nem vette fel, amíg nem értesült, hogy Tatabánya felvette. De rámutat arra is a népbíróság, hogy nemcsak a megye területén lévő trösztök figyelme irányult Tatabánya felé, hanem a Dunántúl valamennyi trösztjének. Ez pedig azt jelentette, hogy az ország legfontosabb szénbányáiban Tatabányát követve leállt a széntermelés, amely előbb-utóbb az oly fontos széntermelés kiesése miatt üzemek, kórházak leállítását jelentette. Igaz, hogy a tárgyalás során nem vetődött fel semmilyen atrocitás, ez azonban nem a vádlottak magatartásának tudható be. Az is igaz, hogy november 3-án a munka beindult, s épp ez bizonyítja Tatabánya jelentős szerepét, hogy ez más trösztnél is megállapítható volt, ezt azonban azért tették, mint azt I. r. Mazalin György vádlott is mondotta, ebben az időben már konszolidált helyzet volt. Tehát az a tény, hogy az ellenforradalom ideje alatt Tatabánya részére ilyen „vezető szerep” jutott, felmérhetetlen károkat okozott az ország széntermelési területén, az ipari üzemek területén is. Az ebben az időben választott csúcsembizottság tagjai, amely főleg értelmiségből tevődött össze, hamis jelszavak hangoztatása mellett több bányász dolgozókat megfélemlített. Holott az igazi cél nem a munkásosztály mellett való kiállás, hanem pontosan ezeknek a hatalma ellen, a népi hatalom ellen irányult.

A személyekhez fűződő társadalmi veszélyességet a népbíróság az alábbiak szerint értékeli:

I. r. M a z a l i n György vádlott igaz, hogy munkásszülők gyermeke, kinek édesapja bányász volt, de ő maga 21 éves korára a munkásosztály árulója lett. Mazalin György tárgyalás során is azt hangoztatta, hogy amit tett, azt meggyőződésből tette, s ezt az álláspontját ma is tartja. Vajon elfogadható ez az álláspont? – határozott megállapítása a népbíróságnak, hogy nem, mert Mazalin György a munkásosztály árulója, aki úgy nyilatkozott a tárgyaláson, hogy az október 27-i ideiglenes választás során, amikor beválasztották, ez tetszett a hiúságának. Vajon nem pozícióhajhász volt-e Mazalin György, s tevékenységével, a hamis jelszavak alatt nem az világlik-e ki, hogy a dolgozók keserűségén, és félrevezetésén akarja ma a maga pecsenyéjét megsütni. Ilyen ember, mint Mazalin György akart a dolgozóknak egyik vezetője lenni, aki a munkáshatalmat akarta megdönteni, aki a munkásosztály által felépített, s megvalósított népi demokráciát akarta a nyugati hatalmak kezére játszani. Hogy Mazalin mennyire a munkásosztály árulója, mi sem bizonyítja jobban, mint a hosszú heteket igénybe vevő egész tárgyalás tartama alatt megállapítható minősíthetetlen cinizmusa. A tárgyalás során kijelentette, hogy 30000 dolgozó bányász bizalmát élvezi. Ilyen kijelentésekkel dobálózott a tárgyalások alatt az az ember, az az osztályáruló, aki azt mondotta, nehogy azt gondolja a népbíróság, hogy ő németbarát, mert a németek ellen még jobban szervezkedtek volna, mint azt a szovjet csapatok ellen tették. Az, hogy a szovjet

csapatok segítségével sikerült felszámolni az ellenforradalmat és a deklaszált, huligán és az ilyen osztályáruló személyeket a megfelelő helyére juttatni, bárbar módnak nevezi. Mazalin György a tárgyalás során is kijelentette, hogy meri remélni, hogy ez szerinte igazságérzet – értve ez alatt az ellenforradalom – még egyszer kifejezésre fog jutni. Mazalin György, aki előszeretettel kívánta bizonygatni a tárgyaláson politikai képzettségét, a népbíróság megállapítása szerint teljesen csődbe jutott, s nemcsak a tanáccsal, hanem a védőjével is ezzel kapcsolatban vitát provokált. Többek között azt állította, nem akarják meglátni a kommunisták, hogy a marxi – lenini elv a gyakorlatban megbukott. A jelenlegi kormánytagokról és pártvezetőkéről határtalan tiszteletlenséggel beszélt, többszöri rendreutasítás dacára is. S ez az osztályáruló, amikor már érezte, hogy szűkül körülötte a kör, letartóztatásakor, ha látszából is, de szembehelyezkedett mindazokkal, akiknek bajba jutása miatt nagy részben Mazalin tehető felelőssé.

A tárgyaláson még több ellenséges megnyilvánulásai is voltak, azonban a népbíróság úgy találja, hogy a fent megemlítettek is elegendőek ahhoz, hogy Mazalinnal az élen olyan csoport jött létre, melynek ez az osztályáruló volt az egyik legfőbb vezetője, s a fent leírtak figyelembevételével a népbíróság megállapítása szerint minden képletet felülmúló cselekmény elkövetésére is képes lett volna.

II. r. K o v á c s István vádlottat illetően rámutat a megyei bíróság, hogy akárcsak mint V. r.

B á t o r i Pál vádlott, Mazalin György I. r. vádlottnak méltó társai.

Kovács István II. r. volt szociáldemokrata az 1945. év után igyekezett helyezkedni. Mihelyt jött 1956. október 23., jól tudta, hogy hol a helye, a munkásoknak hátat fordítva úgy érezte, hogy már helyét a munkások között nem találja meg, ezért felfelé orientálódott, a csúcsbizottság tagjai mellé. A november 4-i véget jelentő szovjet beavatkozás után Mazalinnal, kinek szülei régi ismerősei voltak, felvette a kapcsolatot, és megbeszélték, hogy létrehoznak egy szervezkedést a már említett okok és célok miatt. Kovács már bebizonyította Mazalinnak, hogy hű segítőtársa lesz, mert október 28. és 29-én, mikor Kovácsnak tudomására jutott, hogy Mazalin György a csúcsbizottságnak a tagja, rögtön a szolgálatába lépett, s ajánlkozott a munkástanácsok megalakítására, ahol Kovács elnökkölt, és az elmúlt 12 évvel szemben gyalázó, uszító kijelentéseket tartalmazó beszédet mondott. Így tehát november elején Mazalin és Kovács között teljes volt az egyetértés, az elhatározások létrehozását tűzték ki célul. Kovács, aki jó szervezőnek bizonyult, egymás után hordta az embereket, majd Mazalinnal együtt azokat is felbízta, újabb emberek beszerzésére készítették. Így alakult meg a Mazalin-féle csoport, melyben Kovács tevékenysége itt is túlhaladt, és Szár községet is a Tatabányán működő Mazalin-csoport mellé állította. Mindent elkövetett Kovács, hogy a maga pozícióját biztosítsa, s főleg azt, hogy ebben az időben a csoport tagjainak bizalmát élvezze.

Épp ezért több esetben a földalatti munkájára, Maléterrel fennálló kapcsolatára hivatkozott, valamint a csoport fiatal tagjait azzal bízta, hogy a jövő rendőrség tagjai belőlük fognak kikerülni. Nagylelkűen Mazalinnak képviselői megbízatást ígért, György Andrásnak Szár és Tatabánya egyesülése után annak vezetését ígérte. Kovács, ki előszeretettel hangoztatta előadói készségét, ezzel 1956 előtt sohasem élt. Ezen nyilvánvalóan nem is lehet csodálkozni, hisz nem értett vele egyet, s ő is a munkásosztályi származását szem elől tévesztve, annak hátat fordítva, osztályát elárulta, s méltó társával Mazalinnal lecsatlakoztak az ellenforradalomhoz.

V. r. Bátori Pál magatartását és társadalmi veszélyességét vizsgálva mindekelőtt azt a megállapítást kellett leszögezni, hogy kuláknak a leszármazottja. Akinek az apja a 7 hold földje mellett a '30-as években még 70, a '40-es években 100-on jóval felüli földterületet bérelt. A népbíróság előtt ugyancsak azt hangoztatta, önzetlenül a nép érdekében tett meg mindent. Hogy ez mennyire nem így van, feltétlenül a népbíróság előbbi megállapítására kell utalni, hogy vajmi keveset tehet a nép érdekében az ellenforradalom időszakában egy olyan ember, aki nem érzi magát a munkásosztályhoz tartozónak, hanem szándéka is arra irányul, hogy ebbe a megszokott jólétbe, amelyet ez a nagy földterület biztosított, mások kizsákmányolása árán mielőbb visszatérhessen. S hogy ez mennyire így van, nem kisebb beosztást foglalt el jóakarói révén, mint a megyei sajtófelelős szerkesztői beosztását. Nem lehet vitás, hogy az általa vezetett, s az általa felülvizsgált cikkek melyikek lehetnek azok, amelyek az újság hasábjain megjelenhetnek, mert hisz az iratok mellé csatolt két példány is fényesen bizonyítja, hogy a „Figyelő” címmel beindított lapnak milyen feladatot szántak. S hogy a népbíróság megállapítása helyes, azzal kívánja csupán alátámasztani, hogy január végén, február elején ismét a bányászok közé furakodva szervezte azt a fegyveres csoportot, amely a márciusra készült.

E fenti három személy voltak a csoport vezetői, s személyük társadalmi veszélyességének taglalását figyelembe véve, meg lehet állapítani fokozott mértékben a cselekményük társadalmi veszélyességét is. Továbbá azt, hogy milyen és melyik volt az az eszme, amit a csoport tagjaira kívántak ráerőszakolni.

III. r. G y ö r g y András vádlott személyét illetően megállapítható, hogy munkáscsaládból származik, apja szénbányász volt. Ő maga is Tatabányán a bányánál dolgozott, tehát a munkásosztályból származik, illetve munkásosztályhoz tartozott, azonban ő is úgy, mint a többi, az 1956. október 23-át követő időben, miután megválasztották Szár község tanácselnökének /munkástanács/ e „vezető” beosztás megszédítette, és 1956. november 4-e után sem ismerte fel, hogy helytelen úton jár, sőt 1956 novemberében a tényállásban írt módon Kovács és Mazalin társaságához csatlakozik. Ha elfogadná a népbíróság vádlott azon védekezését, hogy a 114 ember és a tankok nem létezőek voltak, s csak beszélt róla, a személyében ez esetben is igen nagy társadalmi veszélyesség rejlik. Ugyanis ezek a megjegyzé-

sek feltétlen alkalmasak Mazalin, Kovács és társainak kezdeményezését és tevékenységét megerősíteni, hogy nincsenek egyedül, sőt egy szári részleg nagyobb csoportjának irányítása is hozzájuk tartozik. De vádlott azok közé tartozott, akik ha ilyet mondtak, ő még azzal is megtoldta, hogy milyen lehetőséget kell biztosítani az elkövetkezendő időkre, hogy egy újabb megmozdulás esetén egymást felismerjék. Ugyanúgy ő is, mint vádlott-társai a munkásosztálynak hátat fordított és elárulta, és azon fáradozott, hogy a munkásosztály hatalmát, annak vezető erejét megtörve a népi demokratikus államrend megszilárdítását, a békés alkotó munka beindulását akadályozza.

IV. r. F e k e t e István vádlott személyével is külön kell foglalkozni. Feketének személyében rejlő igen nagyfokú társadalmi veszélyességét abban látja a népbíró, hogy a korábbi időkben is befurakodott a munkásosztály vezető tagjai közé, s e korábbról fennálló ismeretsséggel az ellenforradalom időszakában is élt. Nem különben tette ezt az ellenforradalom ideje alatt abban az időben is, amikor Mazalin-féle csoporthoz csatlakozott 1956. november 15-én. E csoportban Fekete igen aktívan közreműködött, vádlott-társainak figyelmét tevékenységre hívta fel, nevezetesen szabotázs- és terrorcselekmény elkövetésére. Ez a vádlott mondtotta a tárgyaláson, hogy ő a munkásosztály tagja, és kommunista érzelmű. Ő, aki kommunisták lakásába kézigránátot akart dobálni. De fokozott veszélyessége abban rejlik, hogy ezt a csoportot nemcsak nagyhangú kijelentéseivel, felhívásaival támogatta, hanem ezen túlmenően befurakodott a párt vezetőinek körébe, és így részt vett olyan megbeszéléseken is, amely megbeszélés munkásárulóra egyáltalán nem tartozott volna. Hogy mennyire így van, bizonyítja, hogy amint egy-egy megbeszélésnek vége volt, rögtön Mazalin lakására ment, és ott a kormány megjelenő tagjait, Kádár és Apró elvtársakat kigúnyolta, és olyan kijelentéseket tett, hogy az ellenforradalmi Mazalin csoport követeléseit ott is hangoztatta, vezető államférfiakat sarokba szorított. Ez vallja magát kommunistának és a munkásosztály hű tagjának. Aki, mint szociáldemokrata már 1945-ben, a tatabányai rendőrkapitányság vezetői állására tört, amely már ebben az időben is akadályozta a szocializmus kialakításának nagy munkáját, mígnem 1946, vagy 1947-ben Nedermann tanúvallomása alapján megállapítható, hogy jobboldali magatartása miatt Tatabányáról kiutasították. Tatabányára 1952-ben került vissza Nedermann József karhatalmista százados közbenjárására. S ez az ember Fekete István, Nedermann Józsefnek úgy hálálta meg, hogy amikor a demokrácia védelmében Nedermann József az ellenforradalmi napokban helytállt, és szolgálatot teljesített, Fekete István a tröszt előtt csoportba verődött ellenforradalmi huligán elemeket a becsületes karhatalmistákra, közte Nedermann Józsefre akarta szabadítani. Nem különben, mint 1945-ben, mint jobboldali szociáldemokrata, aki a munkásosztály hatalmát is szívesen látta volna veszni, akarta magának 1956. november közepén a munkásmilícia vezető szerepét megszerezni. A tárgyaláson úgy gondolta, hogy ami

már sok esetben sikerült neki, népbíróság előtt is sikerülni fog, igyekezett magát okos, de teljesen átlátszó védekezésével kimenteni. A fenti megállapítások alapján e tekintetben nem volt nehéz dolga a népbíróságnak vádlottal szemben.

VI – XI. r. vádlottak valamennyien munkásszülők gyermekei. Vádlottak közül X. r. vádlott az, akinek a magatartása ugyan meg nem érthető, de figyelembe kell venni nála a műveltség alacsony fokát. Kővári János mindössze két elemi iskolát végzett, a másodikat sem járta végig. Az előbbiekre hivatkozván Kővári pontosan erre hivatkozott, amit a népbíróság részben el is fogadott, ellenben a következőkre mutat rá:

Kővári János szülei is cselédsorban éltek. Kővári János maga is disznópásztor volt hosszú éveken keresztül. Az elmúlt társadalmi rend bűne, hogy a sok száz és ezer közül vádlott is csak 2 elemi iskolát járt. De éppen ezek a körülmények azok, amik Kővári Jánost feltétlen vissza kellett volna tartania ellenséges cselekmények elkövetésétől, hogy a szocialista társadalomba a munkáján keresztül minden ember legmesszebbmenő megbecsülésben részesül és megélhetés van biztosítva számára. Kővári János ezt szem elől tévesztette, ő is, de az előbb említett társai is szembe helyezkedtek a munkáshatalommal, akadályozták a konszolidációt, a békés alkotó munka beindítását és VI – XI. r. vádlottak is lecsatlakoztak Mazalin György I. r. vádlott által vezetett azon csoporthoz, amely az ellenforradalom célkitűzéseit igyekezett megvalósítani, amely csoport nem mással, mint saját osztályukkal szemben akarja érvényre juttatni a maga akaratát.

Kővári Jánosnál ha figyelembe is vesszük a műveltség alacsony fokát, ezzel szemben is rámutat a népbíróság, hogy Kővári János meglett, 43 éves ember, aki a hosszú élettapasztalat nyomán feltétlenül, főleg az ő 1945 előtti és utáni életkörülményeinek mérlegelése alapján feltétlen meg kellett volna tudni állapítani, hogy hova tartozik, melyik az a társadalmi rend, amely 1945 után addig is megbecsülte, de hasonlóképpen lehet ezt a megállapítást vonatkoztatni VI – XI. r. vádlottakra is, akik ugyancsak a munkásosztályhoz tartozók, és valamennyien érezték az 1945 előtt fennálló kapitalista társadalmi rend mérhetetlen elnyomását.

VIII. és IX. r. vádlottaknál ugyan figyelembe lehet venni a fiatal kort, hisz az elkövetés idején mindössze 18 évesek voltak, azonban pont ők, mint ilyen fiatal emberek a népi demokratikus államrend támogatását messzemenően érezték, mert hisz 1956. október 23-át megelőzően a vágár szakmát az állam költségén tanulták ki, s mint fiatal szakemberek, bányamunkások, munkájuk után a megérdemelt bért is megkapták. Ezek a fiatal emberek VI. r. vádlottal együtt, de VI – XI. r. vádlottak valamennyien Tatabánya becsületes bányászai között éltek, és dolgoztak, és a népbíróság meggyőződése, hogy ezek között a becsületes bányászok között nem azt tanulták és szívták magukba, hogy miként kell a munkáshatalom-

mal szembehelyezkedni. A fent említett megállapítások során népbíróság arra a megállapításra jutott, hogy VI – XI. r. vádlottak hasonlóképpen a munkásosztály hatalmával helyezkedtek szembe, cselekményeiken keresztül fokozott társadalmi veszélyességet rejt magába.

A VI – XI. r. vádlottakra vonatkoztatott megállapítások XIV – XVII. r. vádlottakra is vonatkoznak, azzal a kitételrel, hogy az ő cselekményük ugyan kisebb súlyú XV. r. Balahó Dénes vádlott kivételével, akire a VI – XI. r. vádlottakra vonatkozó megállapítás is megállapítható. Az előbb említetteknek pedig a csekélyebb súlyú cselekményük mellett is rá kell mutatni arra a nagy veszélyre, hogy valamennyien az értelmiségi pályán működő emberek voltak, s magasabb képzettségük folytán feltétlenül elvárható, hogy az ügyről szerzett tudomásukat megfelelő helyen közöljék, és vádlottak XV XVI és XVII. r., a tényállásban írt cselekmények elkövetésétől tartózkodtak volna. A VI – XI. r. vádlottakra is, a már említett kitételrel.

A népbíróság a büntetés kiszabásánál értékelte a vádlottaknál fellelhető súlyosbító és enyhítő körülményeket.

Az általános súlyosbító és enyhítő körülményeken felül valamennyi vádlott terhére súlyosbító körülményként értékelte a népbíróság a kitartó szándékot.

Mazalin György I. r. vádlottnál továbbá azt, hogy fiatal, tudatlan embereket használt fel céljainak elérésére, sőt, csökkent szellemi képességű embereket is maga mellé állított. Súlyosbító körülményként értékelte továbbá azt a cinikus, szinte minősíthetetlen magatartást, amit a tárgyaláson tanúsított.

Tovább azt, hogy társait igyekezett a letartóztatás alatt maga mellé állítani.

Fekete IV. r. vádlottnál az általános súlyosbító körülmény mellett azt, hogy terrorista-, és szabotázscselekmények elkövetését sürgette.

Bátori és Keresztesi vádlottaknál a konszolidáció idején rendezett viszonyok között kezdeményezett, illetve csatlakoztak a szervezkedéshez. Továbbá, Keresztesinél, hogy a fegyverét, amelyet jogtalanul tartott birtokban, a statárium kihirdetése után sem szolgáltatta be. Ugyanezt súlyosbítóként értékeli a népbíróság Bátori Pál, Keresztesi Károly, és Kővári János terhére.[...]

Enyhítőként értékeli viszont a népbíróság I.r. vádlottnál a meglévő TBC betegséget. A nős, családós állapotot II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI., XII., XIII., XVII. r. vádlottaknál, míg a részbeni beismerést, és megbánást tanúsító magatartást Kovács II. , György , Fekete, Bátori, Keresztesi, Bajnóczki, különösen Noszek és Berényi, továbbá Kővári, Jókúti, Veckinger, Paulics és Kapitány István vádlottaknál.

Enyhítőként értékeli továbbá a népbíróság [...] a büntetlen előéletet, valamint Kovács és Kővári vádlottaknál a csökkent szellemi képességet, Kővári János vádlottnál az írástudatlanságot. Berényi és Noszek vádlottaknál pedig rokkantságukat.

I. r. Mazalin György vádlottra a népbíróság a legsúlyosabb büntetést állapította meg, az előbb említett okoknál fogva.

A többi vádlottnál is cselekményül, és személyükben rejlő társadalmi veszélyességgel arányban álló büntetést szabta ki.

A népbíróság vádlottakkal szemben a főbüntetésen kívül mellékbüntetést szabott ki, mely mellékbüntetések kiszabása a törvényes rendelkezéseken alapul. A teljes és részleges vagyonelkobzást, melyet a vádlottakkal szemben megállapított a bíróság, BHÖ. 11. pont 5. bekezdése határozza meg.

A vádlottak valamennyien komoly súlyú ellenforradalmi cselekmény elkövetői, ellenforradalmi csoport tagjai voltak. Mint ilyenek, a népbíróság megítélése szerint a választóság, a választhatóság, a közhivatalokban való részvétel nem kívánatos, ezért a népbíróság valamennyi vádlottal szemben megfelelő időtartamú, egyes jogoktól való eltiltást szabott ki, mely eltiltás a Btá. 39. §-án alapul.

A népbíróság II, IV., és V. r. vádlottakat Komárom megye területéről 5 évi időtartamra kiutasította, mert megítélése szerint vádlottak személye Komárom megye területén nem kívánatos.

Megjegyzi a népbíróság, hogy a vádlottak ez idő tartama alatt a megye területén ideiglenesen sem tartózkodhatnak.

A megyei népbíróság ezen rendelkezése a BKO. 11. pont 5. bekezdésében, valamint a Bta. 45. § törvényes rendelkezésén alapul.

A vádlottakra megállapított bűncselekmény s a kiszabott büntetés a BHÖ. 1. pont 1. bek., és 2. bek., a BHÖ. 2. pont c. alpont, a BHÖ. 9. pont 1. bek., valamint a BHÖ. 11. pont 1, 3, 4 és 5. bekezdésén alapul.

A bűnvádi eljárás során a rendőrség a házkutatások során bűnjeleket foglalt le, mely bűnjeleket az ítélet rendelkező részében foglaltak szerint elkobozni, illetve a Győr Megyei Rendőrkapitányság részére kiadni, illetve az írásos bűnjelek megsemmisítését rendelte el. A népbíróság elkobzási rendelkezése a Bta.37.§.a és b. pontján alapul.

Győr, 1957. november 21. napján.

Lovas József
népbíró

Fazekas Ferenc
népbíróság tanácsvezetője

Petz László
népbíró

[...]

II/2. Mazalin György társainak másodfokú tárgyalása és ítélete

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának
népbíróági tanácsa

Nbf. I. 5198/1958/30. szám.

TÁRGYALÁSI JEGYZŐKÖNYV.

Készült Budapesten a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának népbíróági tanácsa előtt 1958. évi november hó 13. napján a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése és más bűncselekmények miatt Mazalin György és társai ellen indított bűnügyben megtartott zárt fellebbezési tárgyalásról.

[...]

A legfőbb ügyész képviselője a tárgyalás megnyitása előtt indítványozza a zárt tárgyalás elrendelését, az államérdek megóvására való tekintettel.

Végzés.

A bíróság elrendeli az ügy zárt tárgyalását az államérdek megóvása, valamint az ügy jellegére való tekintettel. [...]

A legfőbb ügyész képviselője indítványozza a tárgyalás elnapolását, egyben becsatolja a Komárom megyei rendőrkapitányság előtt 1956. december 12-én felvett jegyzőkönyvi vallomást, amelynek ismertetését kéri.

Dr. Major Ákos I.r. Mazalin György vádlott meghatalmazott védője csatlakozik a legfőbb ügyész indítványához.

Ezután a bíróság zárt tanácskozásban meghozta és a tanács elnöke a zárt tárgyaláson kihirdette a következő végzést:

Mazalin György I.r. vádlott ügyét a jelen ügytől elkülöníti, s a többi vádlottal szemben az eljárást lefolytatja. Az I.r. vádlott ügyének tárgyalására határnapot hivatalból fog kitűzni.

A tanács elnöke engedélyt ad Mazalin György I.r. vádlott elvezetésére.

Vádlottak az utolsó szó jogán:

Kovács István II.r. vádlott:

Az akkori zavaros időkben nálamnál nagyobb tudású emberek is megtévedtek. Csatlakozom védőmhöz, enyhítést kérek.

Vádlotthoz kérdés nincs.

György András III.r. vádlott:

Az ellenem emelt vád alaptalan. Én 1956. november 29-én elutaztam Tatabányáról és csak december 18-án tértem vissza, így nem tehettem semmit és nem is vásároltam harckocsikat. Ezeket már a korábban beadott beadványaimban részletesen megírtam.

Hajnalnak nem adtam fegyvert.

Egy 11 éves gyermekem van és a feleségem beteg. Dolgozni szeretnék, kérem a felmentésemet.

Fekete István IV.r. vádlott:

Csatlakozom a védőmhöz. Nem lehetek osztályellenség és nem lehetek a proletárdiktatúra ellensége sem, erre biztosíték a múltam. Szüleim munkások voltak. Apám pedig Lenin zászlaja alatt harcolt. Én 11 éves koromban már a Vörös sajtóban dolgoztam és újságot árultam. Apámmal együtt gyárban dolgoztam és küzdöttünk a szebb jövőért.

Elsők között jelentkeztem a pártba is 1945-ben. Jelentkeztem a vörös őrségbe is és ennek vezetőjévé is megválasztottak. A vörös őrségnek mindaddig tagja voltam, amíg azt az újonnan megalakult rendőrség fel nem váltotta.

A kutató mély-furás vezetője voltam, és mint ilyen, az ország egész területét bejártam, én mindenhol hangsúlyoztam, hogy a proletárdiktatúrában a munkásosztály egysége fontos.

Sztrájkban való részvétel gyanúja miatt 1953-ban az ÁVH letartóztatott, de mivel nem voltam bűnös, szabadon engedtek. Tatabányára azonban csak 1954-ben mentem vissza. Ettől az időtől kezdve csak a munkámnak éltem, napi 10-15 órát is dolgoztam.

Nem szervezkedtem az államrend ellen, nem akartam azt megdönteni és nem is sztrájkoltam.

Az 1956. november 10-e után megválasztott munkástanácsba engem választottak meg elnöknek, én ekkor megmondtam, hogy csak egy út van, a szocializmus útja.

A munka megindításának feltétele a munkásőrség felállítása volt, ennek vezetőjévé engem választottak meg 1956. november 15-én. Én ezt csak azzal a feltétellel vállaltam el, hogy ha a kormány erre engedélyt ad, és hogy a kormánnyal együtt dolgozunk. Azt is mondtam, hogy közénk csak baloldali embereket veszünk be.

Mazalin Györgyhöz Kovács István vitt el, ő mutatott be neki. Majd amikor újbóli találkozásunk alkalmával Mazalin olyant mondott, ami nekem nem tetszett, én neki ellenszegültem.

Én soha nem mondtam olyant, hogy sztrájkoljanak a dolgozók. Én mindig a nép és a párt mellé álltam.

A nagyirodai esettel kapcsolatban: Telefonon hívtak a nagyirodához, amikor odaértem az iroda előtt már nagy tömeg volt és bent a szovjet parancsnokság tárgyalt a tanács vezetőivel. A tanácskozás közben azt vettük észre, hogy a tömeg valahova fut. Ekkor többünket kiküldtek a tömeg megállítására, és megnyugtatósára. Én valahogy a tömeg elé kerültem és a tömeget sikerült megállítani.

Kádár miniszter úr mondta, hogy menjünk a nép közé és nyugtassuk meg a dolgozókat, a kormány majd rendezi a keresetet és az egyéb követeléseket is.

Nem szervezkedtem az állam ellen, én csak szerencsétlen vagyok.

Mazalinnak mindig visszavágtam, ha olyant mondott, ami ellenkezett a felfogásommal. Nekem Mazalin gyanús volt, de nem tudtam őt feljelenteni, mert nem volt tanú arra, amit nekem mondott.

A dolgozók előtt rámutattam arra, hogy a kormányunk támogatja a dolgozókat, így pl. akkor is, amikor élelmet kaptunk.

Ha valamit mondtam Mazalinék előtt, azt csak azért mondtam, hogy ki tudjam venni Mazalinból az igazi szándékát.

1957. február 5-től 1957. március 31-ig, majd 1957. május 2-től mai napig voltam letartóztatásban.

Enyhítést kérek.

Bátori Pál V.r. vádlott:

Három gyermekem van, a feleségem és a gyermekem védtem.

Csatlakozom védőmhöz, enyhítést kérek.

Keresztesi Károly VI.r. vádlott:

Engem a rendőrségen megverték, és ezért írtam alá a rendőrségi jegyzőkönyvet. A két személyt én nem segítettem a disszidálásban, ők azt mondták, hogy

Mosonmagyaróvár körül laknak és haza akarnak menni. Én hazasegítettem őket. A bányát nem hagytam ott, hisz a munkakönyvem sem vették ki.

Kérem, hogy a büntetés kiszabásánál vegye figyelembe a bíróság, hogy a rendőrségen megverték, és hogy bányász vagyok. Szeretnék mielőbb dolgozni.

Bajnóczi János VII.r. vádlott:

A disszidálásom amnesztia alá esett. Kérem tegyék lehetővé, hogy családomhoz minél előbb visszakerüljek és dolgozhassak. Idős szüleimet kell eltartanom.

Noszek Imre VIII.r. vádlott:

Teljes egészében megbántam a bűnöm. Helyt akarok állni a bányában. Csatlakozom védőmhöz.

Berényi Ferenc IX.r. vádlott:

Teljes egészében megbántam a bűnöm, helyt akarok állni a bányában. Csatlakozom védőmhöz.

Kővári János X.r. vádlott:

Amit tettem, megbántam. Kérem, hogy mielőbb szabadulhassak, mert feleségem beteg s nekem kell a családot eltartani.

Hajnal János XI.r. vádlott:

Mindent megbántam, amit tettem. Fegyvert nem vettem át a temetőnél senkitől sem. Fegyverről nem is volt szó.

Tanácselnök kérdésére Kovács István II.r. vádlott:

Hajnal annyit mondott nekem, hogy ő vett fegyvert.

Paulics Tibor XIV.r. vádlott:

Mcgbántam, amit tettem. Csatlakozom védőmhöz és becsatolom a munkaviszonyomról szóló igazolást.

Balahó Dénes XV.r. vádlott:

1949-ben a Mohácsra lakó beteg anyám ápolása miatt mentem Mohácsra. Mazalin lakószomszédom volt, de vele igen keveset beszéltem. Álláspon-
tomról is csak egy ízben vitatkoztam vele, és ő ekkor megállapította, hogy én
materialista vagyok.

Soha semmiféle gyűlésen nem vettem részt.

Együtt utaztam a dolgozókkal és az így szerzett észrevételeimet gyűjtöttem
össze.

Elismerem, hogy helytelen volt, hogy az egyes röpcédulákat eltettem, de nem azért tettem el, hogy terjesszem. Tűzbe is dobtam őket. Nem gyártottam és nem is terjesztettem röpcédulákat.

Kérem az ítélet enyhítését.

Rubányi Ottó XVI.r. vádlott:

Amit elkövettem, megbántam.

Kovácsnak visszavittem az eredeti vers-példányokat, amit pedig legépeltem, azt otthon elégettem. A röpcédulák miatt nem érzem magam bűnösnek attól kezdve, hogy azokat elégettem. Jelenleg Erdőgazdaságban dolgozom.

Enyhítést kérek.

Ezután a bíróság zárt tanácskozásban meghozta és a tanács elnöke a zárt tárgyaláson kihirdette a mellékelt külön íven megszövegezett ítéletet.

Az ítélet kihirdetése után a bíróság a tárgyalást berekeszti.

Jegyzőkönyv lezárva azzal, hogy György András, Bátori Pál, Keresztesi Károly, Bajnóczky Károly, Noszek Imre, Kővári János, Balahó Dénes vádlottak védelmében fejenként 40-40 Ft azaz összesen 280 /kettőszáznyolcvan/ Ft költség merült fel, amely a költségjegyzék II/5. tétele alatt lett feljegyezve. [...]

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága
népbíróági tanácsa

Nbf. I. 5198/1958/31. szám.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának népbíróági tanácsa a Budapesten, 1958. november 13. napján megtartott nem nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

ítéletet:

A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezése és vezetése miatt Mazalin György és társai ellen indított bűnügyben a győri megyei bíróság népbíróági tanácsának B.0027/1957/16. számú ítéletét az alábbiak szerint változtatja meg:

György András III.r. vádlottat a főbüntetés érintetlenül hagyása mellett mellékbüntetésül a büntetőtörvényben írt egyes jogoktól 8 évi eltiltásra és teljes vagyonek Kobzásra ítéli.

Fekete István IV.r. vádlott börtönbüntetését 8 /nyolc/ évre,

Bátori Pál V.r. vádlott börtönbüntetését 12 /tizenkettő/ évre leszállítja, mindkét vádlottal szemben mellőzi a kiutasításnak, mint mellékbüntetésnek alkalmazását, az első bíróság által kiszabott egyéb mellékbüntetéseit nem érinti.

Keresztesi Károly VI.r. vádlott börtönbüntetését 6 /hat/ évre leszállítja, mellékbüntetésül őt a büntetőtörvényben írt egyes jogoktól 8 évi eltiltásra és teljes vagyonek Kobzásra ítéli.

Bajnóczi János VII.r. vádlott börtönbüntetését - a mellékbüntetések érintetlenül hagyása mellett - 3 /három/ évre leszállítja.

Noszek Imre VIII.r. és Berényi Ferenc IX.r. vádlottakat fejenként egy évi börtönre ítéli, a börtönbüntetés végrehajtását mindkét most nevezett vádlottal szemben 3 évi próbaidőre feltételesen felfüggeszti.

Hajnal János X.r. vádlott börtönbüntetését – a mellékbüntetések érintetlenül hagyása mellett - 2 /kettő/ évre leszállítja.

Paulics Tibor XIV.r. vádlott börtönbüntetését – a mellékbüntetések érintetlenül hagyása mellett – 1 /egy/ évi és 2 /kettő/ hónapi börtönre leszállítja, e börtönbüntetést az előzetes letartóztatással teljesen kitöltöttnek veszi.

Balahó Dénes XV.r. vádlottat 2 /kettő/ évi börtönre, mint főbüntetésre, továbbá a büntetőtörvényben írt egyes jogoktól 3 évi eltiltásra és vagyona 500 /ötszáz/ forint értékű részének elkobzására, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Rubányi Ottó XVI.r. vádlott ellen indított bűnvádi eljárást a bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása nélkül megszünteti.

Kovács István II.r. és György András III.r. vádlottakkal szemben az ügyészi fellebbezési óvást és a védelmi fellebbezéseket,

Kővári János X.r. vádlottal szemben pedig a védelmi fellebbezéseket elutasítja azzal, hogy Kovács István vádlottal szemben a kiutasításnak, mint mellékbüntetésnek alkalmazását mellőzi.

Egyebekben az első bíróság ítéletét nem érinti.

Fekete István vádlott börtönbüntetésébe teljes egészében beszámítja az 1957. február 5-től 1957. március 31-ig és az 1957. május 2-től a mai napig letartóztatásban töltött időt.

Kovács István, György András, Bátori Pál, Keresztesi Károly, Bajnóczki János, Kővári János, Hajnal János és Balahó Dénes vádlottak börtönbüntetésébe teljes egészében beszámítja az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől a mai napig előzetes letartóztatásban töltött időt.

György András, Bátori Pál, Keresztesi Károly, Bajnóczki János, Noszek Imre, Kővári János és Balahó Dénes vádlottak kötelesek a fellebbezési eljárásban védelmükkel kapcsolatban felmerült és az állam által előlegezett költség fejében fejenként 120 azaz százharminc forintot az államnak megtéríteni.

Indokolás.

A győri megyei bíróság népbíróági tanácsa az 1957. november 21. napján hozott B.002/1957-16 számú ítéletében Kovács István vádlottat népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésének és vezetésének büntetében, Batori Pál vádlottat népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének büntetében, György András, Fekete István, Keresztesi Károly, Bajnóczki János, Noszek Imre, Berényi Ferenc, Kővári János, Hajnal János és Balahó Dénes vádlottakat népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékeny részvétellel elkövetett büntetben, Paulics Tibor vádlottat feljelentési kötelezettség elmulasztásának büntetében, végül Rubányi Ottó vádlottat népi demokratikus államrend ellen gyűlésre izgatás büntetében mondta ki bűnösnek, s ezért Kovács István vádlottat 12 évi, György András vádlottat 6 évi, Fekete István vádlottat 15 évi, Batori Pál vádlottat 15 évi, Keresztesi Károly vádlottat 8 évi, Bajnóczki János vádlottat 6 évi, Noszek Imre és Berényi Ferenc vádlottakat fejenként 2 évi, Kővári János vádlottat 5 évi, Hajnal János vádlottat 4 évi, Paulics Tibor vádlottat 2 évi, Balahó Dénes vádlottat 6 évi, Rubányi Ottó vádlottat pedig egy évi és hat hónapi börtönre, mint főbüntetésre és megfelelő mellékbüntetésekre ítélte.

Az ítélet ellen fellebbezési óvást jelentett be az ügyész Kovács István és György András vádlottak terhére súlyosbítás végett, a többi vádlottal szemben az elsőfokú ítéletet tudomásul vette, illetve bejelentett fellebbezését visszavonta.

Fellebbezést jelentettek be az ítélet ellen:

Kovács István vádlott és védője: a tényállás egyes részei ellen a BHÖ. 1. pont /1/ bekezdésben meghatározott minősítés miatt, enyhítés végett és a bűnügyi költségek egyetemleges viselésének kimondása miatt,-

György András vádlott és védője: a tényállás egyes részei ellen, a minősítés miatt, nevezetesen azért, mert cselekményét az első bíróság nem izgatás büntettnének, illetve feljelentési kötelezettség elmulasztása büntettnének minősítette, végül enyhítés végett,-

Fekete István vádlott és védője: a tényállás egyes részei tekintetében és enyhítés végett,-

Batori Pál vádlott és védője: a tényállás és a minősítés miatt, enyhítés végett, a teljes vagyonek Kobzás és az egyetemleges költségviselés megállapítása miatt,-

Keresztesi Károly vádlott és védője: továbbá Bajnóczki János vádlott és védője: a tényállás megállapítása miatt és enyhítés végett,-

Noszek Imre vádlott és védője: a tényállás megállapítása miatt, a minősítés miatt és enyhítés végett,

Berényi Ferenc és védője: enyhítés végett,-

Kővári János vádlott és védője: enyhítés végett és az egyetemleges költségviselés megállapítása miatt,-

Hajnal János vádlott és védője: a tényállás egyes részei miatt, a minősítés miatt és enyhítés végett,-

Paulics Tibor vádlott és védője: a tényállás megállapítása miatt, enyhítés végett, és az egyetemleges költségviselés megállapítása miatt,-

Balahó Dénes vádlott és védője: a tényállás megállapítása miatt, a helytelen minősítés miatt és enyhítés végett,-

Rubányi Ottó vádlott és védője: a tényállás megállapítása miatt és enyhítés végett,-

-----

Mazalin György I.r. vádlottal szemben a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa az eljárást elkülönítette,-

Jókuti Kálmán és Veckinger Lajos vádlottak fellebbezéseiket visszavonták, így velük szemben a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa az ítélet felülbírlását mellőzte.-

-----

A fellebbezési óvások és a fellebbezések felülbírlása alkalmával a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa úgy találta, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást általában helyesen állapította meg. Ebben a tényállásban hiány, homályosság, téves ténybeli következtetés nincs, a tényállást az első bíróság a bizonyítékok gondos mérlegelésével állapította meg: így a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállást - az alábbi, a lényegre s a büntetés

mértékére ki nem ható helyesbítéssel – elfogadta, s azt határozata meghozatalánál irányadónak vette.

Az első bíróság a tényállásban tényként állapította meg, hogy György András vádlott Tóth ezredestől fegyvert kapott, ugyancsak tényként állapította meg azt is, hogy Hajnal János vádlott a György által a Mazalin csoport részére felajánlott 2 darab fegyvert a temetőben átvette. A vádlottak kihallgatásával a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa ezt a két tényállásrészt tisztázta: vádlottak, de Kovács István vádlott is, tagadták e cselekmények elkövetését, tagadásukkal szemben pedig egyéb olyan bizonyíték, amelyek alapján e tényállás bizonyítható lenne, nincs. Egymagában ugyanis abból a körülményből, hogy György és Kovács vádlottak a Tóth ezredessel való tárgyalás közben jelentősegteljesen összenéztek s kézmozdulatokat tettek, még nem lehet arra következtetni, hogy György fegyvereket kapott Tóth ezredestől. Így a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa e két tényállásrészt az elfogadott tényállásból kirekesztette.

Kovács István vádlott Mazalin György vádlottal megismerkedve ez utóbbinak utasítására megalakítja az I. sz. Erőműnél a munkástanácsot, majd ugyanezt teszi Újszáron, ahol kommunistaellenes beszédet is mond. Majd Mazalinnal jobban megismerkedve megbeszéli egy ellenforradalmi csoport létesítését, amelynek feladata egyelőre a sztrájk állandósítása, később a hatalom átvétele lenne, a csoportot olyan egyénekből kell megalakítani, akik az ellenforradalom alatt exponáltak magukat s lehetőleg fegyverük is van. Kovács vállalja a szervezést. November 10. körül Hajnal János vádlottal együtt Szár községben felkeresi György András vádlottat. Beszél neki a Mazalin csoportról, mire György közli vele, hogy Száron neki is van egy ellenforradalmi csoportja: kb. 114 ember, akik fel vannak fegyverkezve, tankjuk is van, egy másik látogatás alkalmával mutat Kovácsnak 2 géppisztolyt. Kovács nekifog a szervezkedésnek, beszervezi a csoportba Györgyöt, Fekete Istvánt, Berényi Ferencet, Kővári Jánost, Hajnal Jánost, Jókuti Kálmánt, Veckinger Lajost, Kapitány Istvánt. Rubányit röpcédula készítésével bízta meg. Ő a szervezkedés legaktívabb tagja: a tagokat igyekszik erősíteni, kitartásra buzdítja őket, beszél arról, hogy találkozott Maléterrel, hogy részt vett Tapolcán egy ellenforradalmi értekezleten, hangoztatja, hogy a „győzelmes forradalom” után ki-ki akként fog részesülni a funkciók ellátásában, ahogyan dolgozik, Mazalinból képviselőt, Györgyből városvezetőt csinál majd. Röpcédulákat sokszorosított, leányát is odaadja röpcédulák lemásolásához, maga is terjeszti az így elkészített röpcédulákat. Mazalin letartóztatása után mindent elkövet, hogy Mazalin szabadlábra kerüljön, e célból megfenyegeti Nedermann karhatalmista százados anyját is. Résztvesz a Mazalin lakásán majd a Bajnóczki lakásán többször megtartott csoportértekezleten,

ahol eleinte a sztrájk fenntartása és állandósítása, később már a hatalom átvétele volt a beszélgetés tárgya.

György András vádlottat Kovács István szervezte be a csoportba, elmondja Kovácsnak, hogy neki is van Száron egy 114 emberből álló fegyveres csoportja, tankkal is rendelkeznek: ezeket az ellenforradalmárokat ő éljelmezi. Megmutat Kovácsnak 2 géppisztolyt, amelynek létezéséről a rendőrség is tud. Fegyvereket ígér a Mazalin csoportnak. Mazalinnal is megismerkedik, előtte is megismétli a saját csoportjára vonatkozólag Kovácsnak már elmondottakat, neki is megmutatja a géppisztolyokat, töltenyeket, beszél arról, hogy egy megmozdulás esetén milyen módszerekkel kell a „forradalmárokat” megkülönböztetni másoktól. Megmutatja Mazalinnak kézigránátjait is. 1957. januárban elfogad Mazalintól 100 forintot az általa állítólag éljelmezett csoport céljaira.

Fekete István vádlottat Kovács szervezte be a Mazalin-féle csoportba. Ismerte a csoport célkitűzéseit, egyik megbeszélésen ő maga olyan indítványt tesz, hogy a sztrájkot mindenáron fenn kell tartani, ha simán nem megy, a liftaknában karambolt kell előidézni, vagy el kell vágni a drótkötélpályát: ha ezeket látják a bányászok, majd megértik, hogy sztrájkolni kell. Mentalitására jellemző, hogy egy ízben a csoportértekezletről hazamenet Kovácsnak azt mondotta egyik ház előtt: „itt egy kommunista lakik, be kellene vágni egy kézigránátot”. Kézigránátjuk azonban nem volt. Kádár és Apró elvtársak tatabányai látogatása alkalmával, mint üzemi tanácstag részt vett az értekezleten, annak eredményét: nevezetesen, hogy Kádár elvtárs álláspontja szerint a termelés beindulása alapfeltétele a bányászkövetelések teljesítésének, még aznap közli a csoporttal, amelynek az az elhatározása alakul ki a gyűlésen, hogy a követelések teljesítésének csak egyetlen garanciája van: a sztrájk fenntartása. A december 7-én tartott tömeggyűlésen a már amúgy is erősen felizgatott tömeget: „le a kommunistákkal, ki a karhatalomból a kommunistákat” kiáltással még jobban felizgatja. A tömeggyűlés után, amelynek során a tömeg a pártházat támadta meg, szemrehányást tesz Mazalinnak és Kovácsnak, hogy csak a szájuk jár, amikor tenni kellene valamit, akkor otthon ülnek s nem lehet őket megtalálni. Vádlott a csoporton keresztül a munkásmilícia parancsnokságát szerette volna magának megszerezni.

Bátori Pál vádlottat Mazalin György szervezte be az ellenforradalmi csoportba. Beszélgetés közben megállapították, hogy a „forradalomnak” még nincs vége, Mazalin felszólította Bátorit, hogy szervezzék a bányászok között 10-12 tagú olyan csoportot, amelynek tagjai az ellenforradalomban exponálták magukat s fegyverrel rendelkeznek. Ennek a csoportnak a célja: az 1957. március 15-én várható megmozdulás alkalmával fegyveres rendfenntartók lesznek. Bátori vállalkozott a csoport szervezésére: be is szervezte Keresztesi Károlyt, elmondotta neki

a csoport feladatát, felszólította őt további tagok beszerzésére, akik exponált, fegyverrel felszerelt emberek legyenek. Mindezeket megelőzőleg Bátor a tatabányai ellenforradalmi tanácstól elvállalta a sajtó vezetését, Budapesten megfelelő anyagi fedezetet keres, két számot ez ellenforradalmi tartalmú újságból ki is nyomtat. Mint újságszerkesztő, pisztolyt kap, ezt szerkesztői megbízatásának megszűnte után nem adja le, sőt szerez még egy pisztolyt: egyiket elássa, a másikat felesége lakásán, vidéken találják meg. Keresztesi beszerzéséről beszámol Mazalinnak.

Keresztesi Károly vádlott 1956. október végén jelentkezik az ellenforradalmároknál szolgálattételre: gépkocsivezetéssel bízzák meg: ebbeli minőségében a rendőrség épületéből elhurcolt javak fuvarozását végzi, - közben disszidálni szándékozó személyeket is szállít Kömlődre. A december 7-i tömegtüntetés alkalmával géppisztolyt szerez, a szovjet egységek beavatkozása következtében ekkor többet nem tesz. A géppisztolyt hazaviszi s megtartja az 1957. január 15. napja után bekövetkezett házkutatásig. Bátor felhívására csatlakozik a Mazalin csoporthoz: tisztában van a csoport céljaival: nevezetesen, hogy március 15-i várható megmozdulás alkalmával fegyveres szolgálatot kell majd végezni, beszerze a csoportba Szaszkrét és Geyert, ez utóbbi azonban jelentést tesz a Trösztigazgatónak.

Bajnóczi János 1956 novemberében disszidál, elmenetele előtt pisztolyát Kővári János vádlottnak átadja, majd külföldről visszajön. Kővári szervezi be a Mazalin csoportba, a megbeszéléseken többször részt vesz, hallja Mazalin kijelentését, hogy a hatalmat meg kell szerezni, különösen a sztrájkkal kapcsolatban osztja a csoport célkitűzéseit, röpcédulákat készít és terjeszt, - amikor Mazalin letartóztatása és kiszabadulása után ennek lakását a rendőrség figyelni kezdi, felajánlja a csoport összejöveteleire a saját lakását: ahol a csoport tagjai többször találkoznak is.

Noszek Imre vádlott a tatabányai ellenforradalmárok hatása alá kerülve fegyveresen Budapestre megy, hogy a harcokban részt vegyen, de erre sor nem kerül, mert abban a pillanatban, amint leszáll az autóbusról, megsebesül. Felgyógyulása után Berényi Ferenc felhívására elmegy vele Mazalin lakására azért, hogy Mazalin közbenjárásával segélyt kapjon. Segélyt ugyan Mazalin útján sem kap, de ott megismerkedik a csoport tagjaival, megismeri a csoport célkitűzéseit, s csatlakozik a csoporthoz. Többször részt vesz a megbeszéléseken. Mazalin utasítására röpcédulákat készít akként, hogy egyik aknából ellop egy írógépet, sokszorosítja a röpcédulákat, majd az írógépet visszaviszi oda, ahonnan elhozta. Maga is terjeszt, osztogat röpcédulákat a dolgozók között a Nívó étterem előtt. A Bajnóczi által készített - ugyancsak ellenforradalmi tartalmú - röpcédulákat Mazalintól átveszi s terjeszti, pisztolyt szerez, azonban azt később másnak átadja.

Berényi Ferenc nővére esküvőjére indul Budapesten keresztül, ott megsebesül. Kovács István biztatására megy el Mazalinhoz azért, hogy Mazalin közbenjárásával segélyhez jusson. Magával viszi Noszek Imre vádlottat is, aki szintén megsebesült, s aki ugyancsak segélyt vár Mazalin közbenjárásától. Mazalin lakásán megismerkedik a csoport tagjaival, a megbeszéléseken többször részt vesz, ezeken a megbeszéléseken többnyire a sztrájk mindenáron való fenntartásáról beszélnek a jelenlévők, s említés történik arról, hogy ha simán nem megy a dolog, a külszínen szét kell zavarni a bányászokat. Mazalin utasítására a Noszek által lopott írógép felhasználásával ellenforradalmi tartalmú röpcédulákat sokszorosít, s azok egy részét, de a Bajnóczki által készített röpcédulákat is szétosztja a bányászok között.

Kővári János vádlott Kovács István felhívására csatlakozik a Mazalin-féle ellenforradalmi csoporthoz. Később beszervezi Bajnóczki Jánost. Részt vesz a csoport megbeszélésein, a sztrájk tekintetében egyetért a csoport többi tagjaival, röpcédulákat terjeszt. 1956 novemberében Bajnóczkitól fegyvert kap, azt lakásán őrzi, házkutatás alkalmával találják azt meg nála.

Hajnal János vádlott Kovács Istvánnal együtt kimegy Szár községbe György András vádlotthoz: ott értesül a Mazalin-féle és a György-féle csoport létezéséről. Részt vesz Mazalin György lakásán tartott megbeszéléseken, aktív szerepet nem játszik. Második látogatása alkalmával György András megmutatja neki és Kovácsnak a géppisztolyokat.

Paulics Tibor vádlott egy alkalommal Mazalinnal együtt elmegy a Bajnóczki lakásán tartott csoportértekezletre. Hallja, hogy a csoport tagjai a sztrájk fenntartásáról beszélnek, látja a röpcédulákat, ő maga elmondja a többieknek, hogy látta a budapesti harcokat s megmagyarázza a benzines palackkal a tankok ellen végzett támadásokat. Jelentést a hatóságnak a hallottakról s a látottakról nem tesz.

Balahó Dénes vádlott Mazalinnal szomszédos lakásban lakik. Többször részt vesz a csoport megbeszélésein. Mazalin kérésére 2 alkalommal 80 darab röpcédulát készít, s ezeket Mazalinnak átadja. A csoportban aktív tevékenységet nem fejt ki.

Rubányi Ottó vádlott Kovács Istvántól átvesz sokszorosítás végett egy ellenes tartalmú röpcédulát, 5-6 példányban le is írja, keresi Kovácsot, hogy átadja neki a röpcédulákat, de nem találja, mire azokat elégeti.

Ez az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított és a Legfelsőbb Bíróság által elfogadott tényállás lényege.

E tényállás alapján helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság a vádlottak bűnösségét s cselekményeiket helyesen is minősítette. Kovács István vádlott, miután Mazalinnal a csoport létrehozását - amelynek célja előbb a sztrájk fenntartása, röpcédulák terjesztése volt, később a hatalomnak fegyveres átvételére, megszerzésére irányult - megbeszélte, kilenc embert toborzott be a csoportba, akik részben tőle, részben Mazalintól, részben a többi csoporttagtól tudomást szerezvén a szervezkedés céljáról, azt magukévá tették, s a kitűzött cél érdekében tevékenykedtek is. Bátori Pál vádlott Mazalin megbízása folytán a bányászok között vállalkozott egy 10-12 emberből álló csoport létrehozására, mely csoportnak célja a március 15-i esetleges megmozdulás alkalmával fegyveres szolgálat lett volna, tehát lényegében a hatalomnak fegyverrel való átvétele, annak a célnak a tudatában s ennek érdekében beszervezte Keresztesi Károlyt azzal, hogy további tagokat szervezzen be. Egységes a bírói gyakorlat abban a kérdésben, hogy népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló célzattal alakított fegyveres csoport létrehozása, s abba tagok beszerzése kimeríti a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésének és vezetésének fogalmát, helyesen járt el tehát az elsőfokú bíróság, amikor Kovács István és Bátori Pál vádlottak cselekményeit a BHÖ. 1. pont/1. bekezdése szerint minősítette.

A többi vádlottak - Paulics Tibor és Rubányi Ottó kivételével az ellenforradalmi célokat megvalósítani szándékozó csoport tagjai voltak, a sztrájk fenntartását, röpcédulák készítését, fegyverek beszerzését tárgyaló értekezleteken részt vettek, különböző aktív tevékenységeket végeztek, mindezeket a végső cél: a népi demokratikus államrend megdöntése végett. Cselekményeik így maradéktalanul megvalósítják a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényelemeit, helyesen minősítette tehát e vádlottak cselekményeit az elsőfokú bíróság a BHÖ.1 pont/2/ bekezdésében meghatározott büntettnek.

Paulics Tibor vádlott tudomást szerzett arról, hogy a csoport a sztrájk mindenáron való fenntartását tűzte ki célul, látta a röpcédulákat, ennek dacára a hatóságnak az észlelt dolgokat nem jelentette: cselekménye így - az elsőfokú bíróság helyes minősítése szerint – megvalósítja a BHÖ. 9. pontjában meghatározott büntett fogalmát.

Rubányi Ottó vádlott Kovács felhívása folytán röpcédulát sokszorosított, azt Mazalinnak át akarta adni: tehát mással közölte cselekményét, így helyesen minősítette az elsőfokú bíróság a BHÖ. 2. pont b/ alpontjában meghatározott népi demokratikus államrend ellen gyűlöletre izgatás büntettének.

Külön foglalkozott a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa György András és Fekete István vádlottak védekezésével, és bűnösségével. György András vádlott azzal védekezett, hogy amikor Kovács Istvántól a Mazalin-féle szervezkedésről tudomást szerzett, csak viccképpen említette meg azt, hogy a hegyekben 114 fegyveres ember van, akiket ő élmez. Az általa Kovácsnak és Mazalinnak megmutatott 2 géppisztoly a rendőrségnek már korábban be volt jelentve.

Nem volt megállapítható az eljárás során, hogy valóban volt-e ilyen csoport, vagy sem, bizonyíték erre fel nem merült. De György András bűnösségének megállapítása szempontjából közömbös az, hogy valóban létezett-e ilyen csoport, vagy az egész csak György fantáziája szülte, de közömbös az is, hogy a fegyverekről a rendőrség tudott. György András tudomást szerzett a Mazalin-csoport létezéséről, azzal egyetértett, fegyvereket ígért a csoportnak. Akár igaz volt az az állítása, hogy a hegyekben nagyobb létszámú fegyveres alakulat van, akár nem, kijelentése mindenestre alkalmas volt arra, hogy a Mazalin-féle csoport tagjainak kitartását erősítse, mert hiszen a csoport létezését két ízben is állította, s előadásának valószínűségét a felmutatott 2 géppisztollyal, tölényekkel, s kézigránátokkal megfelelően hihetővé tette. Azt a vádlott a Mazalin-csoport tagjai előtt sohasem említette, hogy a rendőrségnek a géppisztolyok be vannak jelentve. Vádlott-társai elhatározására s kitartására döntőleg hatott György András előadása: így cselekménye megvalósítja a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékeny részvétellel elkövetett büntett fogalmát.

Fekete István vádlott azzal védekezett, hogy tudott ugyan a Mazalin-féle csoport célkitűzéseiről, de csak azért maradt a csoportban, hogy bizonyítékokat gyűjtsön, s megfelelő bizonyítékok birtokában megtegye a feljelentést, de nem tudott bizonyítékokat szerezni, ezért nem szólt senkinek.

Ennek a védekezésnek a valóságát sorozatos cselekményeivel maga a vádlott megcáfolta. Ha ő igazi híve lett volna a népi demokraciának, több mint két hónap alatt bőven lett volna ideje feljelentést tenni. A bizonyítékok megszerzése nem az ő feladata, hanem a nyomozó szerveké. De hogyan egyeztethető össze a vádlott védekezésével az a megállapított tény, hogy a december 9-i tömegtüntetés alkalmával a kommunisták ellen kiáltásával felbőszíti a tömeget, hogy a tüntetés után szemrehányást tesz Mazalinnak és Kovácsnak, hogy itt volt az alkalom, amikor tenni lehetett volna valamit, de csak jártatják a szájukat s ilyenkor nem találhatók. Ezekből a megnyilatkozásokból csak azt a következtetést lehet levonni, hogy vádlott a népi demokratikus államrendnek ellensége, s esze ágában sem volt, hogy a Mazalin-féle szervezkedést leleplezze.

Valamennyi vádlott cselekményének társadalomveszélyességét igen magas fokra emeli Tatabányának a bányaművelésben elfoglalt központi és irányító szerepe. Tatabánya a legnagyobb szénterületünk, ahol 3 széntröszt működik. Tatabányának a többi szénbányára gyakorolt irányító szerepe megvolt már az ellenforradalom előtt is, például a munkamódszerek, versenyfeltételek stb. vonalán. Ez az irányító szerep az ellenforradalom alatt megnőtt: hivatalos tudomása van a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsának arról, hogy nemcsak a dorogi és az oroszlányi bányák, hanem a Pécs környéki, váraplotai, és borsodi bányák is küldöttségeket menesztettek Tatabányára s ennek eredményeként arra az álláspontra helyezkedtek, hogy addig sztrájkolnak, ameddig a tatabányaiak. Ennek eredménye lett az az óriási gazdasági hátrány, amely a bányák sztrájkja következtében csaknem minden ipari vállalatuknál megmutatkozott, s amely végeredményben milliárdokra tehető. Vádlottak a bányászok között a sztrájkhangulat propagálásával, röpcédulázással hozzájárultak a munka felvételének kitolásához s ezáltal közvetve mérhetetlen kárt okoztak a népgazdaságnak.

Az egyes vádlottak személyében rejlő társadalomveszélyességgel az elsőfokú bíróság ítéletében kimerítően, a valóságnak megfelelően foglalkozott, a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa e tekintetben osztja az elsőfokú bíróság álláspontját.

A büntetések kiszabásánál az elsőfokú bíróság általában helyesen mérlegelte a vádlottak bűnösségi körülményeit.

Valamennyi vádlott terhére súlyosító körülményként mérlegelte az elsőfokú bíróság a kitarató szándékot. Ennek a körülménynek súlyosítóként mérlegelését a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa mellőzi: a kitarítás a szervezkedésnek, amely hosszabb ideig tartó állapot, tényálladási eleme, így azt külön súlyosító körülményként mérlegelni nem lehet.

Kovács István, György András és Kővári János vádlottak büntetésének kiszabásánál az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a börtönbüntetések mértékét, annak sem felemelésére, sem leszállítására a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa alapot nem talált. Kovács István bűnössége valamennyi vádlott között a legjobban kiemelkedik: a tulajdonképpeni szervezést ő végezte, a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa azonban csökkent értelmi képességének nagyobb mértékben való figyelembevétele mellett úgy találta, hogy a kiszabott büntetés arányban áll a nevezett vádlott társadalmi veszélyességével és a bűnösségi körülményekkel. György András vádlott büntetésének súlyosbításától azért tekintett el a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa, mert végeredményben a fellebbezési eljárás során

sem nyert bizonyítást, hogy ennek a vádlottnak valóban lett volna ellenforradalmi csoportja, Kővári János vádlott büntetésének mértéke a törvényben írt minimum van megszabva, ami tekintettel arra, hogy ő is beszervezett az ellenforradalmi szervezkedésbe egyéynt, nem tekinthető túl súlyosnak.

Fekete István vádlott javára enyhítő körülményként mérlegelte a másod-bíróság a fellebbezési eljárás során tanúsított megbánó magatartását, feleségének beteg voltát. Keresztesi Károly javára tekintetbe vette azt, hogy menhelyen nőtt fel, s nélkülözte a szülői ház nevelését és irányítását, Bajnóczki János, Noszek Imre, Berényi Ferenc, Hajnal János, Paulics Tibor, Balahó Dénes vádlottak tevékenysége szűk körű, a szervezkedésnek csak közkatonái voltak, kiemelkedő tevékenységük nincs: ezért a Legfelsőbb Bíróság népbírószági tanácsa Kovács György és Kővári vádlottak kivételével a többi fentebb felsorolt vádlottak büntetésének mértékét társadalomveszélyességük fokával, és cselekményük súlyával arányos mértékre leszállította.

Csekélyebb mértékben leszállította Bátori Pál vádlott büntetését is, a Btá. 50. §-ában írt célok elérésére ugyanis a leszállított büntetés is elegendőnek mutatkozik.

Noszek Imre és Berényi Ferenc vádlottak a cselekmények elkövetésekor alig töltötték be a 18. életévüket, büntetve még nem voltak, cselekményeiket töredelmesen megbánták már az elsőfokú bíróság előtt is: ezeknek a körülményeknek a mérlegelésével a Legfelsőbb Bírószág népbírószági tanácsa úgy találta, hogy ennek a két vádlottnak további bűncselekmények elkövetésétől való visszatartása felfüggesztett börtönbüntetés mellett is elérhető, így a kiszabott börtönbüntetést a Btá. 55. §-a alapján 3 évi próbaidőre feltételesen felfüggesztette.

Rubányi Ottó vádlott bűnössége csak formális. 5-6 példányban leírta ugyan a Kovács által sokszorosításra neki átadott ellenforradalmi tartalmú röpcédulát, azt azonban később megsemmisítette. Bűnössége ilyen körülmények között olyan csekély jelentőségű, hogy a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés alkalmazása is szükségtelen: ezért vele szemben az eljárást a Legfelsőbb Bírószág népbírószági tanácsa a Btá. 56. § első fordulatában írt büntethetőséget kizáró ok folytán - a bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása nélkül megszüntette.

Kovács István, Fekete István és Bátori Pál vádlottakkal szemben az elsőfokú bíróság mellékbüntetésül kiutasítást alkalmazott. Ennek a mellékbüntetésnek alkalmazását a másodbíróság mellőzte, mert egyrészt ilyen magas tartamú börtönbüntetés kiszabása mellett a kiutasítás célját veszti, másrészt annak alkalmazása jelen esetben csak a vádlottak családtagjait sújtaná.

Mindazokkal a vádlottakkal szemben, akiknek börtönbüntetése az öt évet meghaladja, a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa teljes vagyonekkobzást alkalmazott a legújabb bírói gyakorlat értelmében.

Fekete Istvánnál a másodbíróság a beszámítást helyesbítette, mert ez a vádlott 1957. április 1-től 1957. május 2-ig szabadlábon volt.

A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsának a hatásköre az 1957. évi 34.tvr. 11.§-án, a büntetések kiszabása a BHÖ. 11. pont /1/, /2/ /4/ és /5/ bekezdésén alapul.

Budapest. 1958. november 13.

Dr. Antal Pál s.k. tanácsvezető, Maróti Károly s.k. népbíró, Schnierer Ferenc s.k. népbíró, Németh Ferenc s.k. népbíró, Varga István s.k. népbíró.

II/3. Mazalin György másodfokú ítélete

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának népbíróági tanácsa

T. Nbf.64/1958/2. szám.

A N É P K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának népbíróági tanácsa a Budapesten, 1958. december 30-án megtartott nem nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

Népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésének és vezetésének büntette miatt Mazalin György ellen indított bűnügyben a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a győri megyei bíróság népbíróági tanácsának B.0027/1957-16. számú ítéletét az alábbiakban változtatja meg:

M a z a l i n György vádlott cselekményét a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek minősíti, s ezért őt 3 /három/ évi börtönre, mint főbüntetésre, továbbá a büntetőtörvényben írt egyes jogoktól 3 /három/ évi eltiltásra és vagyona 500 /ötszáz/ forint értékű részének elkobzására, mint mellékbüntetésekre ítéli.

A kiszabott börtönbüntetésbe teljes egészében beszámítja az 1957. március 28. napjától a mai napig letartóztatásban töltött időt.

Utasítja az első fokon eljáró bíróságot, hogy az első bírói eljárás során felmerült bűnügyi költség összegét végzéssel állapítsa meg, vegye költségjegyzékbe és a bűnügyi költségekről a bírósági Gazdasági Hivatalnak adjon értesítést.

I n d o k o l á s .

Mazalin György vádlottat a győri megyei bíróság népbíróági tanácsa az 1957. november 21. napján B.0027/1957-16. szám alatt hozott ítéletével bűnösnek mondotta ki a BHÖ. 1. p. 1. bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésében és vezetésének

büntetésében s ezért őt főbüntetésül halálra, mellékbüntetésül teljes vagyonelkobzásra ítélte.

Az ítélet ellen fellebbezést jelentettek be a vádlott és védője a tényállás helytelen megállapítása miatt, helytelen minősítés miatt, büntethetőséget kizáró ok meg nem állapítása miatt, és enyhítés végett. Közvádoló az ítéletet tudomásul vette.

.....

A fellebbezések felülbírálásánál a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa észlelte, hogy az első fokon eljáró bíróság által megállapított tényállás [h]ián[y]os. [...] így vele szemben a szervezkedés vonatkozásában a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa alkalmazta a BHÖ. 10. pontban írt büntethetőséget kizáró okot s az 1956. november 4. napja után elkövetett cselekményeit a bűnösség megállapításának alapjaiból kizárta.

Fennmarad tehát a vádlottal szemben a bűnösség alapja [...] az a cselekménysorozat, amelyet az 1956. november 4. [...] tehát az ellenforradalom fegyveres leveréséig elkövetett]

Ez pedig az elsőfokú bíróság helyes ténymegállapí[tása] szerint a következő: Vádlott részt vett az 1956. októbe[r 26-án?] Tatabányán tartott tüntetésen, de abban aktív szere[pe nem] volt. Ugyanezen a napon megválasztották az ideigle[nes mun]kástanács tagjának s ebbeli minőségében még aznap [bemon]dotta a bányászrádióba, hogy a másnap megtartandó [...] munkástanács választásokon mindenki jelenjen meg. [...] október 28-án sorba járta az aknákat [...]. Kijelentette [a] bányászok előtt, hogy amíg a kormány a bányászok követeléseit nem teljesíti, sztrájkolni kell. A dolgozóktól több ezer követelést összeszedett s azok alapján összeállított egy 16 pontos politikai tartalmú követelést. Később bekerült a forradalmi munkás és katonatanács csúcsbizottságába, feladata: tartani a kapcsolatot a munkástanácsokkal és pedig a sztrájk fenntartása érdekében. A csúcsbizottság megbízása folytán elmegy Győrbe, ott részt vesz egy értekezleten, felszólal: ismerteti az ország energetikai helyzetét és javasolja a munka felvételét. A munkát Győrben [fel] is veszik. Másnap Tatabányán az aknába agitál a munka [fel]vétele mellett: a bányászok november 3-án fel is ves[zik] a munkát, de negyedikén a szovjet beavatkozás hírére [...] sztrájkba lépnek.

A legfőbb ügyész helyettese e tényállás alapján indítványozta vádlott bűnösségének a BHÖ. 1. p. 1. bekezdésében írt szervezkedés kezdeményezésében való megállapítását, mert a vádlott kezdeményezése s az aknában való agitálásának eredményeként történtek meg az üzemi munkástanács választások.

A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa ezt a minősítést nem tartotta alkalmazhatónak a vádlott cselekményeire, mert más ügyekből nyert hivatalos tudomása van arról, hogy munkástanácsok alakítása ebben az időben országosan központi irányításra történt: nevezetesen a Hazafias Népfront központja intézett felhívásokat a helyi szervezetekhez a munkástanácsok megalakítása tárgyában. Nem a tatabányai csúcsbizottságtól indult el tehát a munkástanácsok megalakítására a kezdeményezés, így a vádlottnak ez a tevékenysége, valamint egyéb tevékenységei is csupán a BHÖ. 1. p. 2. bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettnek minősíthetők, mert a vádlott fent részletezett magatartásával belehelyezkedett az ellenforradalomba, s annak céljait helyi viszonylatban igyekezett megvalósítani: ezért az első bíróság által alkalmazott minősítést meg kellett változtatni.

.....

A büntetés kiszabásánál a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa a vádlott terhére mérlegelte azt a cinikus magatartást, amelyet az elsőfokú bíróság által felhozott többi [sú]lyosító körülmények – a november 4. utáni eseményeknek a bűnösség köréből való kirekesztése folytán – elesnek. Enyhítő körülményként vette figyelembe a vádlott javára a Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsa azt, hogy cselekményeinek elkövetése idején 20 éves volt, büntetve még nem volt, súlyosan tudóbajos, több mint egy éven át halálos ítélet hatálya alatt állott, [...]. Ezekre az enyhítő körülményekre tekintettel vele szemben alkalmazhatónak találta a Btá. 51.§ 2.p. c/ alpontjában írt enyhítést, és őt a rendelkező részben írt büntetéssel sújtotta, amely alkalmas egyrészt a vádlott megnevelésére, másrészt arra, hogy másokat is hathatósan visszatartson hasonló cselekmények elkövetésétől.

Az első bíróság a bűnügyi költségeketösszepszerűen nem állapította meg, ezért ezt pótolni kell.

.....

A Legfelsőbb Bíróság népbíróági tanácsának hatásköre az 1957: 34. tvr. 11.§-án, a büntetések kiszabása a BHÖ. 11. p. 2. és 5. bekezdésén alapul.

Budapest, 1958. évi december hó 29. napján.

Dr. Antal Pál sk. tanácsvezető, az aláírásban akadályozott Schnierer Ferenc és Németh Ferenc népbírák helyett is, Baróti Károly s. k. népbíró, Varga István s. k. népbíró.

II/4. Jelentés Veckinger Lajosról

BM Komárom megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai osztály, vizsgálati alosztály
Szigorúan titkos!

Jelentés
Tatabánya, 1957. május 10.

1957. január 11. óta vizsgálatot folytattunk a Mazalin György által vezetett, a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányuló fegyveres szervezkedés ügyében.

Veckinger Lajos gépészmérnök 1956. november hó közepe táján kapcsolódott bele a szervezkedésbe – Kovács István által. Részt vett azon az illegális összejövetelen, melyen Fekete István felvetette a karhatalom parancsnokságának kérdését, és a szállítókötelek elvágását, a sztrájk tovább folytatása céljából.

Veckinger Lajos Fekete Istvánnal való szembesítésekor is vallotta, hogy Fekete István vetette fel a szállítókötelek elvágását.

Veckinger Lajos kb. 4-500 Ft-ot ajánlott fel Kovács Istvánnak, mivel Kovács István abban az időben sztrájkolt, és így nem rendelkezett keresettel. Kovács István közölte vele, hogy a szovjet katonáktól kenyérért vett egy harckocsit. Bár ez nem felel meg a valóságnak, azonban ebből kifolyólag is látható, hogy Veckinger tudomással bírt az ellenforradalmi szervezkedésről.

G. I. rny. szds. osztályvezető

T. Z. rny. fhdgy. alosztályvezető

III. Lados István és társai pere

Az iratanyag jelzete: Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye
Győri Levéltára, XXV.18.1167

III/I. Lados István és társai pere tárgyalási jegyzőkönyvek

Győr Megyei Bíróság
Népbíróválasztó Tanácsa

Jegyzőkönyv

Készült a népi demkr. államr. megdöntésére ir. szervezkedés büntette miatt Lados István és 24 társa ellen indított bűnügyben a győri megyei bíróságon 1957. december 20-án megkezdett nyilvános tárgyalásról. [...]

Lados István: I. r. vádlott. A vádat megértettem, bűnösnek érzem magam. Édesapám bányász, vājár volt. 1948-ban halt el. Két háza volt, amit édesanyámra íratott. Nekem vagyonom nincsen. Hárman voltunk testvérek. Egyik öcsém Dudaron bányász, másik a Cement és Mészműveknél dolgozik Tatabányán, mint raktáros. Házasságot feleségemmel 1941-ben kötöttem. Házasságunkból három gyermek származik, melyek 15, 13 és 4 évesek. [...] Iskoláimat 1928-ban végeztem. Mint gyermek napszámra jártam Németházára. 15-16 éves koromig tavasztól őszig idénymunkára jártam és a szüleim háztartásában éltem. Majd ezt követően építkezéseknél voltam segédmunkás egészen 1935-ig, amikor is a bányába kerültem. Először Tatabányára a XII. aknába kerültem. Mint csapatcsillés kezdtem, utána mint segédvājár, és a felszabadulás után már mint vājár dolgoztam. Legutoljára a XV/b aknában dolgoztam. Havi keresetem 3500 Ft volt. Volt, amikor külszínen is megkerestem a havi 4000 Ft-ot. Ez mindig a munkahelyektől függött. Volt rá eset, hogy mint vājár a 400 Ft-ot is megkerestem. Munkámat úgy végeztem, hogy sztahanovista oklevelet, majd Tatabánya második vājárja címet kaptam, majd a VIII. akna első vājárja lettem. Később élmunkás, kiváló bányász, a szakma kiváló dolgozója, a Népköztársaság munka érdemérem arany fokozatát kaptam meg. Volt úgy, hogy napi átlag termelése 30 csille volt. Minden munkaversenyben benne voltam. Az 1957. évi munkaversenyt is én szerveztem meg. Én megtaláltam mindig a számításom, és megfelelő eredményeket értem el. Velem nem volt soha semmi baj.

Tatabányától egy évig voltam távol. 1945 őszétől Pusztavámon mint aknamélyítő dolgoztam, ahonnan 1946-ban tértem vissza.

1945 előtt politikai pártnak tagja nem voltam. Politikával nem foglalkoztam, és a politikai életben szerepet nem vállaltam. Nem érdekelt az akkor folyó politikai események. Felszabadulás után kommunista lettem. 1945-ben léptem be a pártba. 1946-ban egy évig kizártak, mert Pusztavámon a párttitkár egy embert meg akart szűzni, amit én megakadályoztam. 1948-ban újból tag lettem, és ennek

folytán szemináriumokra jártam. Ezeken mint jól dolgozónak fel kellett szólalnom. Erre munkatársaim meggyanúsítottak, hogy már nekem is büdös a munka, mert politikából akarok élni. Ez engem érzékenyen érintett, úgyhogy nem fizettem a tagdíjakat és 1952-ben töröltek a párt tagjai közül. Ezután pártonkívüli voltam, de Tatabányán a legnagyobb kommunista volt a legjobb barátom. Ha munkaversenyről volt szó, mindig engem hívtak be elsőnek. Én a demokrácia célkitűzéseivel mindig egyetértettem.

A budapesti eseményeket a rádióból hallottam, és nem tulajdonítottam neki semmi fontosságot. Nem törődtem vele.

Október 26-án műszakon voltam. Már egy csomó szenet elkészítettem, amikor jön egy pajtásom, és mondja, hogy baj van, hiába várunk rá, hogy elszállítsák a szenet, mert az emberek elmentek haza, mert Pesten harc van, és nem akarnak dolgozni. Közölte, hogy Janicskó üzem főmérnök kéri, hogy a rövid szárnyon lévő frontrészt szedjük ki, mert nem tudjuk, hogy mikor jövünk újból dolgozni. Ezen a frontrészen egy kaparógép volt bent. Ha ott hagyjuk, akkor ráomlott volna a szén, és eltemette volna. Lejött még 3 ember és segített, így öten kiszerezeltük a motort. Mikor ezzel készen lettünk, már sötétedni kezdett. Én az üzembe motorkerékpárral mentem, jártam be, amit egy kis horgász bódém-ban hagytam. Félttem, hogy a fából lévő bódét szétfeszítik, és ellopják a motorom. Gyanúm alapos volt, mert mire odaértem, a bódét kifeszítve találtam, de a tolvajt megzavartam, és elfutott. A motorom megmaradt. Mielőtt elmentünk, a főmérnök mondta, hogy a dolgozók elhagyták az üzemet, nem jönnek-e be őrségbe. Ez pénteken, 26-án délután 5 óra felé volt. Mondtam, hogy szombaton bejövök. A 26-án lefolyt tüntetésen nem vettem részt. Ekkor nem is mentem haza, hanem ott aludtam a horgász bódém-ban. Mikor hazamentem, a feleségem sem mondta, hogy tüntetés volt. Később hallottam, hogy az üzemből elzavarták a párttagokat.

Október 27-én elhívtam magammal Borost, és ott maradtam szombat éjjel, vasárnap reggel hazamentem ennivalóért, és visszamentem. Hétfőn reggel jöttünk el az üzemből, akkor kaptunk leváltást. Akkor azt mondták, hogy egy-két napig maradjunk otthon pihenni. Majd újra mentem, de a munka nem ment. Fenntartási munkára szükség nem volt, mert új bánya volt, de mert 60 méteres szakasz volt, beosztották az embereket, hogy termeljenek szenet. Be voltunk osztva nyolcan. Megraktunk 12-14 csillét. Mindennap tartottak üzemértekezletet. Ott kijelölte a munkástanács elnöke, hogy ki fog termelni. Ezek közszükségleti célra mentek. Nem tudom, kik voltak az ideiglenes és kik az állandó munkástanácsokban. Nem voltam egyikbe se benne.

Én beszéltem a dolgozóknak, hogyha nem lesz munka, nem lesz fizetés. Megszerveztem egy brigádot, hogy felvesszük a munkát. Mondtam, hogy menjünk el Kádár elvtárshoz, és én megmondom neki, hogy megpróbáljuk felvenni a munkát, és beindítani a termelést. Ez úgy november 16-17. körül volt. Az emberek nem akarták. Azt kiabálták, hogy Kádárt nem ismerik el, és ki az oroszokkal.

Többen követelték a bérrendezést. Nekem az új bérezés rosszabbul jött ki. Most azok jártak jól, akik nem tudtak annyit termelni, mint én.

Jött volna Kádárhoz Jelinek, Nyerges Márton, Sáradi Péter, de akkor volt szó az új bérrendezésről, ekkor mondtam, hogy megpróbáljuk megindítani a munkát. A tanácselnök ezt nem jó szemmel nézte, mondván, hogy mi meg akarjuk kerülni a 9 tanácstagot, és ez nem vezet jóra. Azt mondták, hogy lássam be, hogy engem nem választottak meg a dolgozók. Mivel az üzem főmérnöke lebeszél, lemondtam tervemről. A munka december 12-én indult meg rendesen.

A XV. aknán mindig tartottak gyűléseket, Esztó és Reviczki. Szó volt arról, hogyha nem váltják le a karhatalom egyes tagjait, akiket a munkásság kifogásolt, addig nem dolgoznak. Én mondtam, hogy ismerjük el Kádár kormányát, ne kiabáljuk, hogy ki az oroszokkal. Ekkor Sárosi munkástanács elnök kiabált, hogy nem lehet a kenyérkérdést elválasztani a politikától. Mondtam, hogy nekem a munka fontosabb, mert nem akarok kapitalista Magyarországot. Ez úgy november 20. körül történt.

A XII. 7-i pártbizottság előtti gyülekezetről nem tudok semmit. A fiam jött, hogy a sportpályán nagygyűlés lesz, nem megyek-e el. Én nem voltam még egy nagygyűlésen sem, így gondoltam elmegyek, meghallgatom, mit mondanak az emberek. A pártházi tüntetésnél nem voltam jelen. Akkor értem oda, amikor a szovjet hadsereget éltették. A tüntetést az oroszok és a karhatalmisták oszlatták szét. Úgy tudom, a tüntetés azért volt, mert egyes karhatalmisták leváltását követelték, és hogy a rádiót adják oda a munkástanácsnak. Hogy ezt a tüntetést ki szervezte meg, nem tudom. 10-12 karhatalmista leváltását és eltávolítását kérték. Azt mondták a tanácselnökök, hogyha nem váltják le, nem indul el a munka. Ezek a leváltásra kerülők közül 2-3-t ismertem. Nedermann, Maglódi és Rózsát. Nedermann motoros volt, Maglódi vájár, Rózsa pedig a XV. akna párttitkára volt.

Amikor a tüntető tömeg széteszlott, már sötét volt. Amikor odamentem, voltak ott katonatisztek, és beszéltem velük. Beszéltem a városi rendőrkapitánnyal is. A katonatisztek azt mondták, hogy ők is felesküdték a népi demokráciára, álljon oda egy becsületes ember, és mondja meg, hogy vagy leváltják a karhatalmistákat, és akkor felvesszük a munkát, vagy nem, és akkor nem dolgozunk.

Én odaálltam, és mondtam, hogy a foglyokat engedjék szabadon, és holnap felvesszük a munkát. Ekkor odahoztak egy buszt, de hogy miért hozták, és ki vezette, nem figyeltem, csak azt tudom, hogy kétszer fel akarták dönteni. Akkor szóltam egy századosnak, hogy vezessék el a buszt. A buszt elvezette, de a tömeg zúgott, mert nem mondták meg, hogy leváltják-e a karhatalmistákat, vagy sem. Nagy huzavona volt. Egy ittas ember hóbörgött az ajtóban. Egy cigány nő nekiment Volkov orosz őrnagynak, és ütlegetni kezdte. Ahogy ő elesett volna, megfogtam és a kerítés mellé állítottam, és felfogtam a neki szánt ütéseket. Ekkor valaki velem kezét fogott, megkínáltuk egymást cigarettával. Ekkor jött a feleségem, és elvitt. Amikor felértünk a temetőhöz, akkor kezdődött a lövöldözés. Otthon lefeküdtem,

és másnap hallottam, hogy egy csomó embert elvittek, és letartóztattak, és azt, hogy egy pár ember megsérült. Amikor kimentem, arról beszéltek, hogy el fogják hurcolni az embereket, és nagyon fel volt paprikázva a nép. Nem mertem otthon aludni, mert én is felszólaltam azon a szerencsétlen gyűlésen. Így elmentem Alsógallára. Akármerre jártam, el volt terjedve a hír, hogy deportálják az embereket, erre azonban hogy lett volna példa, és hogy alapja lett volna ennek a hírnek, nem tudom. Kérdezték, hogy mit csináljunk, menjünk az erdőbe? Ilyen kérdésekkel jöttek hozzám. Én mondtam, hogy ne menjünk az erdőbe, és ne hagyjuk el lakásainkat. Odamentem a csoporthoz, ahol Gerstmár vezetésével többen voltak együtt, és az ott lévők megválasztottak engem vezetőjüknek. Én egy fegyvertelen őrseget szerveztem, hogy a karhatalmisták a VI. telepről ne tudjanak elvinni senkit. Ez volt a cél.

Ott volt Uglovics Béla és Pendli József, akik szintén vádlottak ebben az ügyben. Kiabáltak a jelenlévők, hogy mivel álljunk ki. Én méregbe gurultam, és azt mondtam, fogjanak csákányt és fejszét. Azt nem mondtam, hogy ki mit tud.

Az őrség megszervezését úgy képzeltük, hogy egy utcában 3 ember áll a kapuban, a többi bent lesz a lakásban. A fele alszik, a fele őrködik[...]. Az én őrségem a Rét utcáig terjedt. Az őrségbe a beszerzés úgy folyt, hogy elmentünk házról házra többedmagammal. Velem volt Uglovics Béla, és többen mások is. A tömeg hangulata fel volt zaklatva, hogy elviszik a bányász fiatalokat, álljunk őrségbe, és akadályozzuk meg. Vagy elviszik az egész VI. telepet, vagy nem visznek el senkit. Többet vittek el a telepről, név szerint nem tudom kiket, és hogy miért, és ezért szervezkedtünk. 4-5 utcának a házait jártuk végig. Én csak az én kerületemben jártam. Gerstmár a felső felét szervezte meg a telepnek. A beszervezetteknek nem tudom megmondani mennyi volt a létszáma. 200 fő körül szerveztünk be, de nem állt be mindenki. A telep 80%-a örült, hogy a bányász nép nem engedi elhurcolni a másikat. Ez az őrség 3 napig tartott, december 11-ig, azután feloszlott. Első este voltam közöttük. Mivel én nem akartam fegyveres őrseget, bejelentettem a rend-őrségnek. Az egyes kerületek között hogy tartották egymással a kapcsolatot, azt nem tudom, tökéletesen beosztva nem voltak. Ellenőrzést gyakoroltunk az őrség felett Pendlivel, hogy ellátják a vállalt kötelezettségüket.

Az őrség tagjai ki egy husánggal, ki csákánnyal, ki pedig pisztollyal, és géppisztollyal állt ki, ami ellen én határozottan tiltakoztam. Nekem nem volt fegyverem egyáltalán az egész ellenforradalom ideje alatt. Arra megállapodás nem volt, hogy mi lesz akkor, ha valaki gyalog bejön fegyver nélkül a telepre. Arról beszéltünk, hogyha valaki bejön gyalog fegyverrel, akkor hozzák el hozzám, és én elviszem a karhatalomhoz. Arról nem volt szó, hogyha gépkocsi jön be a VI. telepre, akkor rá kell arra löni. Hallottam arról, hogy gépkocsira is rálöttek. Arról nem tudok, hogy szovjet páncélcocsit is kilöttek volna. Úgy hallottam, Szepesi kezelte a golyószórót.

Amikor december 8-án ellenőrizni jártam, fegyvert egyedül Uglovics Bélánál láttam. Első éjszaka a karhatalmisták lőttek. Nem tudom, hogy ki lőtt először. Arról sem tudok, hogy sebesülés vagy haláleset lett volna.

Én amikor az őrseget megalakítottam, beszéltem a II. tiszti őrsszel, és nekik bejelentettem, és kértem a segítségüket. Annál az esetben jelen volt Czvikli, Johan és Erdősi Imre rendőrök. Nem tagadták meg a segítséget, ki is jöttek, kétszer voltak kint két-két rendőr személyében, és járkálták a telepet. A többi napokon hogy voltak-e, nem tudom, mert akkor nem voltam közöttük. Fegyverrel voltak egyenruhában. Szabadon közlekedtek, senki nem lőtt rájuk. Én is a rendőrökkel mentem. Úgy voltunk megállapodva, hogy segítségért kiáltunk, ha el akarnak vinni valakit. Nem voltam megelégedve a rendőri segítséggel, és akkor fordultam a Hunyadi laktanyában Baranya ezredeshez. Először telefonon, amikor az ügyeletes tiszttel beszéltem, aki mondta, hogy azonnal szól Baranya ezredes úrnak. Én megmondtam, Tatabányát nem akartam vérbe borítani, én csak azt akartam, hogy el ne vigyenek senkit a telepről. Akkor azt mondta, hogy reggel 8 órakor jelentkezzem nála. Majd ezt követően a vízaknától jelentkeztem nála, és azt az utasítást adta, hogy hirdessem ki, hogy adják le a fegyvert, senkit nem visznek el a telepről, és senkinek bántódása nem lesz. Én kiálltam a tömeg elé december 9-én, és kijelentettem, hogy beszéltem Baranya ezredes úrral, aki azt mondta, hogy a fegyvereket adjuk le, senkit el nem visznek, és senkinek nem lesz bántódása. Mikor ezt bejelentettem, kicsúfoltak, kinevettek, és azt mondták, hogy én is megérdemelnék egy kézigránátot a családommal együtt. Azt mondták, hogy akinek nincsen fegyvere, az szerez magának, akinek van, az pedig örül neki. Gerstmár robbanóanyagot is akart felhozni a bányából, én addig könyörögtem, és mondtam neki, hogy bízsa rám, majd én felhozom. Gerstmár megfenyegetett, hogyha elárulom őket, akkor agyonlő. Amikor kihallgattam őket, elmondtam az esetet Baranyának, de én azt személy szerint nem tudtam, hogy kinél van fegyver. Baranya ezredestől gépkocsival hoztak fel az anyagraktárig. Még egy férfi volt velünk, aki kiszállt a kórháznál. Én az anyagraktárnál szálltam ki azzal a szándékkal, hogy a kapott parancsot végrehajtom, és megpróbálom a fegyvereket összeszedni. A városban a világítás le volt oltva. Ahogy a járdára léptem, az emberek elkezdtek löni, én hasra feküdtem. Másnap az esetet jelenteni akartam a vízaknától, de egy idős bácsi nem engedte, hogy telefonáljak. Akkor jött be a feleségem, és a szomszédasszony sírva, hogy én már hiába akarok jót, már úgysem bírok az emberekkel, nem hallgatnak rám. Ezután írtam egy feljelentő levelet, melyet Jelinek Mártonnak akartam átadni Újvárosban, de nem találtam otthon. Ahogy kerestem, találkoztam T.-vel, akivel együtt dolgoztam, és úgy tudtam, hogy jó kommunista. Kérdezte tőlem, hogy mi van, behívott a lakására, és elbeszélgettünk. Én T.-nek a levelet átadni nem tudtam, mert ittás állapotban volt, és úgy beszélt, hogy átadni neki nem lehetett. Amikor hazatértem, a levelet bedobtam a tűzbe. Délután odajöttek a honvédek 2-3 házzal odébb, és akkor feljött Uglovics és egy csomó ember.

Uglovics bejött 2 emberrel, a másik kettő kint maradt, akiket feleségem kizavart, és többé engem sem engedtek közéjük.

Turcsányinál, hogy volt-e fegyver, nem tudom. Gwóthot, Somogyit nem ismerem. Azt tudom, hogy Uglovicsnak volt fegyvere. Szepesinek is volt egy, amit elvettem tőle. Nem tudom egyébként, hogy kinek volt, mert nem voltam közöttük. Én nem tudom, hogy kik voltak benne, és kik vannak itt vádlottként, még most sem ismerem őket.

Az utasítás határait már akkor átléptük, amikor kijelentettem, hogy nem akarok fegyveres szervezkedést, és fegyvert szereztek. Én abban érzem magam bűnösnek, hogy nem néztem meg, hogy kiket szervezek be. Először olyan szépen szót fogadtak. Én arról nem tehetek, hogy Uglovics leitatta őket. Az ittas emberek csinálták a bajt. Én jót akartam, és rossz lett belőle.

Én összedtem volna tőlük a fegyvert, és nem kerültek volna bíróságra. A szervezkedés felszámolására úgy került sor, hogy életbe lépett a statárium, és az emberek eldugdosták a fegyvereket. December 11-re kellett leadni, de nem adták le.

December 18-tól 30-ig le voltam tartóztatva, és úgy engedtek el, hogy kezdem el a munkám. Beszéltem az emberekkel, és el is kezdődött a munka. Másnap a munkástanács elnöke a szakszervezeti elnöknek bejelentette, hogy Tatabánya rádióján mondják be, hogy mindenki fegyverét adja le, nem lesz senkinek semmi bántódása. Én mondtam, hogyha nem fogadnak szót, akkor cserbenhagyom őket. Ekkor kiabálták, hogy áruló vagyok.

Nemes Pendlivel járt együtt. Nauschnak, hogy lett volna szerepe, nem tudom. Én nem tudom, hogy honnan szedték a fegyvert, nem árulták el. [...]

Pendlivel együtt csináltuk a szervezkedést. Ő vállalta a feladatot, és együtt mentünk. Turcsányival, Sóstariccsal és Somogyival nem találkoztam. Nagy Lajost nem is ismerem. Uglovics, Pintér önként jött. Ifj. Homolát, Mahinyák Jenőt, Palotást, Söröst nem szerveztem be. Szepesi volt a legnagyobb hőbörgő. Én egyiket se szerveztem be. Nem volt helyes lépés ilyen fiatalokat bevinni ilyen feladatokra.

Vádlott-társaim közül csak négyet ismerek. A két Homolát, Fehért és Bónát. A lakásukon nem jártam, és még azt sem mondhatom, hogy bizalmasak voltak velem. Rossz viszonyban egyikkel sem vagyok. Letartóztatásunkkor 4 napig együtt voltunk, akkor tudtam meg, hogy Szepesi lőtt az autóra. Mikor összekerültünk, azt mondta nekem, hogy mi az, maga spicli akar lenni, és elárulni bennünket. Pendlit is csak 8-án ismertem meg. Sóstaricsot látásból ismertem. Nem tudok arról, hogy valami jelszó lett volna, legalábbis míg bírtam a vezetést, addig nem. Turcsányit sem ismertem hamarabb.

A VI. telep mellett megy el az országút. Én nem állítottam ki oda őrséget. Annyira nem volt megszervezve, hogy meg lett volna mondva, hogy ki hová áll. Arról sem volt szó, hogy beállítok kettőt, aki másnapra hoz újból kettőt, és így tovább.

Állítom, hogyha a karhatalom nem lő, akkor nem lett volna semmi baj.

Nem vettem részt a vörös csillagok eltávolításában, az ÁVH laktanyában sem jártam. Nem mondhatom, hogy mindig jártam a telepet. Az első este voltam nyugodtan. Második este és harmadik este már nem voltam kint. Féltem Gerstmártól. Nem tudok arról, hogy később fegyvereket szedtek volna össze egyesektől. Sáradi Péter és D. Takács József XV. aknai munkások fel lettek kérve, hogy mondják be a Bányász Rádióba, hogy adják le a fegyvereket. Én kértem Baranyát, hogy legyen segítségemre.

A XV. aknában elzavarták az igazgatót. Ekkor végigagítáltam az embereket. Mondták, hogy nem szégyellem magam. Leköpködtek, és mondták, hogy tegnap még pofáztam, és ma vissza akarom hozni a kommunistákat.

Az őrség szervezésének más alapja nem volt, mint az, hogy mindenki azt beszélte, hogy el akarják vinni az embereket. Eltűnt Bónáék szomszédja, aki aztán pár nap múlva előkerült.

Úgy tudom, a karhatalmisták fogták el, és azok engedték ki is.

A rendőrségen és az ügyészségen is tettem vallomást, ami lényegében megfelel a valóságnak.

Én mondtam a rendőrparancsnoknak, hogy azért kellene a rendőröknek kijönni, hogy azok lássák meg, hogy kiknél van fegyver, és azoktól aztán szépen össze lehessen szedni. Név szerint a rendőrparancsnokot nem ismertem. Volt akkor még rajta kívül a szobában 4 rendőr is. Én csak Gerstmárt láttam nemzetiszínű szalaggal, és abból következtettem, hogy nemzetőrparancsnok.

Belátom, hogy helytelenül cselekedtem, de nem akartam én rosszat, én csak jót akartam. Nekem semmi bajom nem volt a népi demokráciában. Nem hiszem, hogy volt munkása a népi demokráciának, aki jobban, szívvel és lélekkel dolgozott volna, mint én. Az utolsó csepp vérem odaadtam volna, ha tudtam volna, hogy a kapitalisták meg akarják támadni az országunkat, hogy megvédjem azt. Nem magamért tettem, amit tettem, hanem a szerencsétlen fiatalokért. Engem is becsaptak.

Szerettek engem az emberek, és hittek nekem. Nem mondhatom, hogy mind hitt, de általában hittek.

Érzem, hogy bűnös vagyok és ha nem ítélnék halálra, én is olyan szorgalmas munkása leszek a demokráciának, mint senki.

Népbírói kérdésre: Én dolgoztam bányában a régi kapitalista rendszerben, és különbséget tudok tenni a két rendszer között. Nekem nagyon jó dolgom volt a demokráciában. Az a baj, hogy én nem olvastam sem újságot, sem könyvet, és így buta maradtam. Nekem csak parancsolni kellett, és megtettem mindent. Voltak hangadó pártemberek is, hogy ki adta az ötletet az őrség megszervezésére, nem tudom. Azt tudom, hogy volt egy csomó értelmiségi, akiket okosabbnak tartottam magamnál. Azt nem tudtam, hogy kiszabadult politikai rabok is vannak közöttünk, csak azt láttam, hogy nagyon sokan vagyunk ismeretlenek. Pendliről, hogy idegenlégionista volt, azt a szomszédasszonyomtól tudom. Én mondtam Pendlinek, hogy

nem akarok fegyveres szervezkedést , mire ő megjegyezte, hogy egy jó vezérnek nem is kell fegyver, annak csak jól kell tudni irányítani.

Népbírói kérdésre: Amíg a városi pártbizottság elé nem értünk, én képes lettem volna a népi demokráciáért meg is halni. Ha nekem a katonatiszt azt mondja, hogy álljon ide egy becsületes ember, akkor én nem mondtam volna azokat, amiket mondtam, de mivel a magyar katonák is azt mondták, hogy ők a demokráciát védik. Ha nem lettem volna buta, akkor nem csináltam volna olyant, ami népi demokráciaellenes.

Miután felszólaltam, vártam, hogy be fognak hívni egy 3-4 tagú bizottság elé a városi pártbizottságra, de nem csak én voltam ott, hanem Kossuth-díjas emberek is, és ott volt az is, aki szeretett hóbörögni. Amikor Kádár elvtárs Tatabányán járt, arról sajnos már csak később értesültem. Úgy gondolom, hogy polgári személyeknek katonai személyek kinevezésébe, vagy leváltásába beleszólása nincsen.

Gerstmárt közelebből nem ismertem.

Az őrség szervezésénél arról volt szó, hogy vagy elengedjük Tatabányáról az egész munkásságot, vagy nem engedünk el senkit. A szervezkedésben nagyon sokan voltunk, de én névről nem ismerem őket.

Én azért szoltam a rendőrségnek, hogy ne gondolják, hogy a népi demokrácia ellensége vagyok. Ha valaki akkor előveszi a fegyverét, akkor tudtuk volna, hogy kinek van fegyvere, de ez nem volt ismeretes.

Az örök nem mind voltak kint, bent is voltak a lakásban. Engem a hangulat, és a rendkívüli helyzet vitt a dologba. Ha Gerstmár élne, tudná, hogy kik voltak az értelmi szerzői az egésznek.

Ügyészi kérdésre: Baranya ezredessel kétszer beszéltem telefonon és egyszer voltam személyesen nála. Amikor nála voltam nem volt egyedül. Nála volt Gaál százados, Nedermann József főhadnagy, és az orosz parancsnok.

Elnök a tárgyalást berekesztette azzal, hogy annak folytatása f. hó 21-én ½ 9 órakor lesz, melyre a jelenlévőket megidézi. [...]

Jegyzőkönyv

felvételre ugyanazon ügyben 1957. december hó 21. napján megtartott nyilvános tárgyalásról. [...] Elnök a tárgyalás megnyitása után Pendli József II. r. vádlott kihallgatását fogatosítja.

Belép:

Pendli József II. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Apám bányász volt. Szüleimnek semmi vagyona nem volt. Én is vagyontalan vagyok. Feleségem szüleinek van háza és földje. Tízen voltunk testvérek. Én első gyermeke vagyok a szüleimnek. Jelenleg hatan élünk. Egy húgom férjénél van egy kereskedősegédnél, a következő húgom egy tsz-elnök felesége. Öcsém bányász Tatabányán, a szénosztályzón dolgozik. Egy öcsém tavaly külföldre távozott, nem tudjuk, hol van.

Feleségem ma is és ezelőtt is önálló dolgozó volt. 1944 októberében kötötünk házasságot. Apósom 1921-ben halt meg, aki kőműves volt. Feleségemék is hatan vagy heten voltak testvérek. Nekem is 5 gyermekem van. Gyermkeink 12, 10, 8, 6, 4 évesek.

Iskoláimat 1929-ben végeztem. Azonnal elmentem a IX. aknára küldöncnek. 1935-ig a bányánál dolgoztam, a palahányón csilléket raktam. 1935-ben leszámoltam, és 1937-ben katonának kellett volna mennem, amit nem akartam, és ekkor elmentem külföldre. Kimentem Ausztriába, és az osztrák rendőrség Grácban elfogott, és addig zárva tartott, amíg meg nem tudták, hogy miért jöttem el otthonról. Kérdezték, hogy hova akarok menni. Én mondtam, hogy mindegy. Akkor adtak egy papírt, és azt mondták, hogy 2 hét alatt el kell hagynom Ausztriát. Ezzel a papírral átmentem Olaszországba. Itt elfogtak, és jól megverték, és azt mondták, hogy oda többé be ne tegyem a lábam. Ezt követően Villachnál mentem át Stájerországba, és ahogy az osztrákok, ők is megmagyarázták, hogy nem vagyok kíváncsi, és két civil segítségével átdobtak a határon. Ekkor sikerült átjutnom Innsbruckig. Itt megint elfogtak. Megkérdezték, hogy miért nem akarom elhagyni az országot. Akkor 2-3 napra újból becsuktak, és ekkor Innsbruckból egy civil elvitt a német határra. Mondta, hogy próbáljam meg ott, több gyárban indul meg a termelés, és kapok munkát. Át is mentem. Az országúton ahogy jöttek fiatal emberek, azoknak nem köszöntünk, és amikor azt mondták, hogy heil Hitler, azt mondtam, hogy „kurva szentségit”.

Ezután utánunk jött két motorkerékpáros, megállítottak, megbilincseltek, és azt mondták, hogy visszatoloncolnak Ausztriába, és kérjek otthonról is papírokat, és a konzulhoz kell menni, mert így nem fogok munkához jutni.

Ezt követően összetalálkoztam Felkében [?] székely magyarokkal, és velük tartottam. Ők mondták, hogy hiába megyek a konzulhoz. Mondtam, hogyha sehol nem sikerül munkát találnom, elmegyek a spanyolokhoz harcolni. Svájcól

áttettek minket Ausztriába. Mikor egy alkalommal kijöttünk a moziból, körülfogtak a rendőrök. Több jugoszláv fiú volt közöttünk, akik Spanyolországba akartak menni. Őket visszavitték a jugoszláv határra, és én előlről kezdtem a harcot. Az volt a tervem, hogy Belgiumba, Hollandiába vagy Franciaországba kell jutnom, ahol útlevel nélkül is adtak munkát. Ezek után megmérgestem, és ha elfogtak, mindig megszöktem. Megszöktem az osztrákoktól, olaszoktól, és a svájciaktól is. Alkalmi munkákból tartottam el magam. Munka nélkül soha nem fogadtam el semmit. Bernhorgban aztán bíróság elé kerültem. Megszöktem bilincsekkel együtt. Másnap összetalálkoztam egy csavargóval, aki azt mondta, hogy másképp nem tudok megszökni, minthogy a bíróság elé kerülsz, akkor azt kell mondani, hogy az idegenlégióba akarsz menni. Nekem akkor azért kellett volna büntetést töltenem, mert egy 50 éves embert fellöktem, miközben vizet adott. Félttem, hogy becsuknak egy évre. Valóban úgy is cselekedtem, mint azt a csavargó tanácsolta. Azt mondtam a bíróságnak, hogy aláírok az idegenlégiónak. Toulba kerültem, majd Marseille-be. És ezután jött az 5 év pokol. Kiképzésre Algériába mentem. A francia idegenlégióban megkaptam a kiképzést. 7-8 hónapos katona voltam, amikor jöttek, hogy ki jelentkezik Marokkóba. Kevesen voltunk magyarok. Mondták, hogy ott többen vannak magyarok, és jobban bírjuk azt a klímát, így jelentkeztem Marokkóba. Ott az volt a dolgunk, hogy ellenőrző utakra jártunk. Egy évet töltöttem le itt. Mivel nem jól viselkedett a század, megbüntettek, és az egy évből másfél év lett. Az időt, amit az ember az idegenlégióban eltölt, azt így nem lehet elmondani. Vannak ott gyönyörű szép tájak, de a poklot könnyebben le lehet festeni, mint ez elmondani úgy, ahogy én azt éreztem. Mire az 5 év elmúlt, hogy belőlünk mi lett, arról beszélni sem lehetett. Nem lehetett embernek nevezni azt, aki 1836 ember közül az öt év után megmaradt. Arról sem akarok beszélni, hogy hogyan kínoztak bennünket, csak annyit, hogy 60 fokos melegben kikötötték az embert.

Ha arra gondolok, hogy sok mindent láttam, és hogy a feleségem is Londonban ismertem meg, és gyönyörű családom lett, megéri, mert az már mind elmúlt, és a hátam mögött van. Hogy [meg]maradtam, annak köszönhetem, hogy én megfogadtam az idősebbek tanácsát, és betartottam az előírásokat és utasításokat. A kinint mindig bevettem, a haskötőt mindig hordtam, akik levették, ott is maradtak. Ittam én is, de csak éjjel.

1942. augusztus 17-én lejárt az 5 év. Ekkor beküldtek az irodába. Meg kell mondanom, amikor az első év letelt, megkaptam az első címet, és felkínálták, hogy legyek francia állampolgár. Amikor az 5 év letelt, akkor is felkínálták, hogy ha aláírok, elküldenek iskolára, és francia állampolgár leszek. Az ezredes könyörgött, de én nem írtam alá. Majd átküldtek egy másik szobába, ahol olasz tiszték voltak. Ott azt akarták, hogy az olasz hadseregnek írjak alá. Mondtam, hogy nem írok alá, mert ha a háborúnak vége lesz, haza akarok menni. Majd átküldtek a következő szobába, ahol német tiszték voltak. Ők azt akarták, hogy álljak be a német hadseregbe. Nem akartam, akkor azt akarták, hogy álljak be mint munkafelügyelő, foglyok és

rabok lesznek a kezemre bízva. Nem akartam elvállalni. Akkor egy német tiszt kezembe adta a hazatérő útlevelet. Lapozgattam az útlevelet, és a hátulján láttam egy pecsétet. Akkor az útlevelet visszaadtam nekik mondván, hogy az én hazám Magyarország. Ekkor átadtak egy koncentrációs tábornak, ahol kaptam egy kék nadrágot. Itt sok volt a légionista, a szakszervezeti tag, és a kommunista. Itt voltam 8 hónapig. Ez a pokolnál is pokolabb volt. Nem egyszer történt, hogy szigorú büntetést kaptunk, mert ha megjött a teherautó burgonya, sárosan-piszkosan úgy estünk neki, és ettük, ha káposzta volt, akkor azt. Az egyik parancsnok fehérorosz volt, majd francia állampolgár lett. Ő volt a teljhatalmú úr. A 8 hónap úgy telt el, hogy 1943 áprilisában befutott az első dzsip. Ezen egy angol tiszt, egy tizedes, és egy sofőr ült. Akik a vezetők voltak, azokat bezárták egy szobába, oda őrt állítottak, és másnap kijöttek értünk, és ezeket a 30-40 kg-os embermaradványokat elvitték Algériába angol kórházba, ahol kezelés alá vettek, és itt aláírtunk az angol vagy amerikai hadseregnek. Én aláírtam az angol hadseregnek a háború totális befejezéséig. 4 hónap alatt felerősödtem. Az angol nyelvet hamar elsajátítottam, mert német, és francia nyelven beszéltem.

Mivel nagyok voltak a katonai táborokat körülvevő vizek, melyek tele voltak maláriaszúnyogokkal, azok pusztítását végeztük. Itt dolgoztam én is egy darabig. Algériában állandóan mutogattak propagandafilmeket repülősről, ejtőernyősökről, akiket repülőből dobtak ki támpontokra. Egyszer aztán jöttek, és egész különleges filmeket mutogattak, hogy hogyan tanulnak az ejtőernyősök ugrani, milyen az életmódjuk, a napi tornájuk. Ez nekem nagyon megtetszett.

Én soha nem gyűöltem sem a németeket, sem a franciákat, de úgy gondoltam, hogy most módomban áll, amit kaptam, részben visszaadni ebben a hadseregben. Ha azzal kellene számolnom, hogy holnap a nácik előtt kellene ezt a vallomást megtennem, akkor is megtenném. A legjobb tudásom szerint igyekeztem megállni a helyem, és akik velem együtt végig szolgálták a háborút, azok megmondhatják, hogy a legjobb katona voltam.

1947-ben szereltem le. Amikor a háború befejeződött, Hamburg külvárosában voltam. A parancs úgy szólt, hogy azonnal Amszterdamba hajóra. Vissza kellett menni 13 dzsippel Ausztriába, mert ott volt az egységünk. Ott az ezredesünk felolvasta, hogy az egységből mindenki oda megy, ahová akar, de holnap reggel 7 órakor sorakozó. 7200 főből 1300-an maradtunk meg. Másnap az ezredes felolvasta, hogy sem a szovjetektől, sem máshonnan nincs olyan egység, amely vállalná, hogy elmegy Norvégiába és az ott lévő hadsereget leszereli. Kijelentette, hogy ő elvállalta a mi nevünkben. Akkor megkérdezte, hogy uraim, cserbenhagynak, vagy vállaljuk. Norvégiában 4 ½ hónapig azzal foglalkoztunk, hogy a német hadsereget leszereljük, úgy, ahogy a négy nagyhatalmak azt maguk között szétosztották. Jöttek a hajók, és az üres hajóra mentek át úgy, hogy a teljes felszerelésüket ott hagyták.

1944-ben megnősültem. Feleségem Londonban egy klubban ismertem meg. Magyar származású nő volt. Amikor Norvégiában voltam, akkor született meg

az első kislányom, Ibolyka. Ekkor kaptam szabadságot. Megnéztem a kislányom, és mentem vissza. Mikor ezzel a munkával végeztünk, kértem, adjanak útlevelet számomra, és családomnak, hogy visszatérhessek hazámba, mivel én a háború befejezéséig írtam alá a szolgálataim. Megmondták, hogy megadják Hegyeshalomig, de ott még orosz katonai beutazási engedélyre is szükség volt. Mindent elintéztem, és hazajöttünk.

Idehaza először a tatabányai tröszt nagyirodáján voltam, ahol egy 5 tagú bizottság előtt voltam, akik között gyerekkori pajtásom is akadt. Először a bányába akartak tenni, de mondtam, hogy először meg kell szoknom a munkát, nem mehetek rögtön bányába. Ekkor elhelyeztek a kisvasúthoz, ahol elég gyengén kerestem. Majd amikor Rákosi elvtárs azt a felhívást intézte a munkássághoz, hogy aki ép és egészséges, menjen le a bányába dolgozni. Ez kb. 1949-50-ben volt. Lementem tizenhárom társammal a bányákba dolgozni. És nekem megtetszett a bánya, és azóta ott dolgozom a VII. aknán. Legutóbbi keresetem napi 56 Ft volt.

Külföldön nem foglalkoztam politikával. Amikor hazajöttem júniusban, vagy júliusban, beléptem a kommunista pártba. Voltak odakint is könyveim, és amikor beléptem, igyekeztem megtudni, mik a párt célkitűzései, és belefeküdtem a tanulmányozásukba, és sok szemináriumot is végeztem. 1949-ben szemináriumi előadó lettem. Ugyanebben az évben aztán kizártak a pártból, mondván, hogy idegenlégiionista és nyugatos.

[...] Bántott engem az, hogy mikor hazajöttem, nem lehettem itthon is katona. Biztos voltam abban, hogyha hazajövök, megkérnek, hogy itthon is legyek katona. Szerelmese vagyok az ejtőernyőnek, nagyon szeretem a katonás rendet, és én katona szerettem volna lenni. Ezt az akkori káderes lehetetlenné tette, mert azzal küldött el amikor jelentkezni voltam, hogy majd ők megmondják, hogy ki lesz katona. Nagyon bántott, hogy nem lehettem katona. [...] Én Ladost hírből, jó munkája révén ismertem. Ő volt, aki a 104 csille szent megrakta.

Emlékezetem szerint december 8-án volt, amikor elindultam lefelé a VI. telepen az üzletsoron az állomásig. Azt a sétát minden nap megtettem. Szűken voltunk itókával, és úgy gondoltuk, hogy majd csak kinyit egyik-másik vendéglő, és kapunk egy kis bort. Amikor lejöttem a Csarnok utcáig, hallottam, hogy beszélgették, hogy egyes személyeket elvittek. Minden utca végénél állt 5-10 ember. A Csarnok utca végén álltak 20-25-en is. Arról volt szó itt is, hogy a lakosok közül egyes személyek, azaz karhatalmisták önhatalmúlag elvisznek a lakásukról. Ekkor Lados elvtárs felvetette, hogy mondjuk meg a lakosságnak, hogy álljunk őrségbe, és ne engedjük, hogy elvigyék a lakosságot. Én azt kérdeztem, hogy miért házanként állítsunk őrséget? Álljon ki egy ember az utcára és ha látja, hogy jönnek a pufajkások, akik a lakosság közül el akarnak vinni valakit, kiáltsa el magát, és akkor a bentlévők kiugranak, és ha ez se elég, hangosabban kiáltson, és akkor összejön a többi is. A nagy tömeget látva nem mernek majd bejönni az utcába. Amikor erről

beszélt Lados, voltunk az utcán 20-25-en. Én egyetértettem vele. Elindultunk a VI. telepen felfelé, hogy elmondjuk a lakosságnak. Amikor elindultunk, körülvettek a gyerekek, akiket előre küldtünk a házakhoz, hogy szóljanak be minden ajtóba, hogy jöjjenek ki egy pár percre. Ki is jöttek.

Nem tudok arról, hogy három területre oszlott volna fel a VI. telep.

Én úgy tudom, hogy Gerstmájert agyonverték. Minden utcában végig mentünk, és négy házanként állítottunk egy őrséget. Egy ember állt kint az utcán, és ha valaki bejön, a többi kijön a házakból és megakadályozza, hogy valakit is elvihessenek. Több száz ember tartozott a szervezkedéshez.

Én nem mondtam, hogy arról van szó, hogy a telepről egyes karhatalmisták egyes személyeket visznek el. Úgy gondoltam, hogyha jön, jöjjön világos nappal, mondják meg, hogy miért jönnek, és kinek a parancsára. Rámutattam egy fiatal emberre, és mondtam, hogy nézze, maga lesz, aki vigyázni fog, és váltsák egymást. Mondtam, hogy mindennel lehet védekezni, ami a keze ügyébe kerül. Mondtam, hogyha tömeget látnak, nem mernek majd bejönni. A tömegből voltak, akik mondogatták, hogy majd kiállnak fejszével, és ide ugyan be nem jön senki. Még felvetődött, hogy mit fog hozzá szólni a rendőrség. Nekem az volt a feltételezésem, hogy a néppel van a rendőrség is, és most is velünk lesz, és nem az ellenséggel. Az egész telep arról beszélt, hogy vittek is el egyes személyeket. El is mentem a rendőrségre. Megmondtam, hogy mit cselekedtem. Akkor voltak bent a rendőrségen hatan vagy heten. A kettős tiszti őrsnél voltam. A parancsnokot ismertem, de a nevét nem tudom. Mondtam, hogy este 8 órakor ellenőrizni fogom, hogy az őrség áll-e. Lados nem volt ott, amikor én a rendőrségen jártam.

Lados észrevétele: Együtt mentünk be a rendőrségre. Én bejelentettem, hogy csináltam egy őrséget, és kérünk hozzá segítséget. Azt mondták, hogy jól van, megadják a segítséget.

Pendli József II. r. vádlott folytatva: Azt mondta a rendőrparancsnoknak, hogy ad két rendőrt mellém. Jött is velem, az első utcán lejöttünk, a másodikon fel a Csarnok utcáig, és járkáltunk. Én mondtam, hogy menjünk, és nézzük meg, hogy nincs-e valami újság lefelé, és nézzük meg, hogy Lados, aki ugyanazt csinálta, mi a helyzet nála. A két rendőr jött velem, akiknek nevét nem tudom.

Ez december 8-án este volt. Mondtam, hogy nézzük meg, Ladoséknál mi újság. Össze is találkoztunk és beszélgettünk. Lehattunk vagy tizenötén. Az egyik utcából motorzúgást hallottunk. Ekkor még fegyver senkinél sem volt. Volt akinél fejsze, volt akinél csákány volt. Először csak bűgást hallottunk, majd reflektor világított, én mondtam a rendőrnek, hogy menjen oda, és kérdezze meg, hogy merre megy, és mit akar. A rendőr előrement 50 lépést, és a Doktor kocsma előtt megállt az autó, ahol a háznak vége van. Azért állt le, mert körjelezést adott le a rendőr az elemlámpájával. Beszélgetett a sofőrrel, és a mellette ülővel. Közben

a másik rendőr megállt a nekem szemben lévő járdán az autó balfelén, és akkor egy-két karhatalmista leugrott. Akkor láttuk, hogy karhatalmisták vannak az autón. Mindenki a sarkon állt, és el voltunk bújva a sötétben. Lados elvtárs ekkor előrelépett, és azt akarta mondani, hogy ne engedjük, de ki sem mondta, eldőrdült a sortűz az autóról. A karhatalmisták lőttek. A lövések a házhoz irányultak. Ekkor akik ott álltak, elkezdtek futni. A karhatalmisták káromkodtak. Én is hátramentem az első ház háta mögé. Egy pár perc eltelt, aztán próbáltam csendben előrejönni, és igyekeztem valakit hívni, hogy mi történt, nem sebesült-e meg valaki. Kimentem, de nem találtam ott senkit. Majd hangosabban is hívtam őket, de a sortűz után az autó elment. Én odamentem a rendőrökhöz, akik arról beszéltek, hogy az istenüket, majdnem agyonlőtték. Én ezután a két rendőrrel együtt felmentem az őrsre. A rendőrségen akkor is voltak hatan, heten. Czvikli, Bányai, és a többi karszalagos segédrendőr. Engem is hívtak annak idején kíségetőnek a rendőrséghez.

Jött a két rendőr és elmondták, hogy mi történt. Én akkor ott maradtam még egy darabig a II. számú őrsön. Egy idő múlva láttam, hogy 3 karszalagos fiatalember indul, mondtam, hogy várjanak, én is megyek. Megindultunk az egyik egész utcán, és lefelé mentünk az utolsó ház előtti közig, ahol az elvtársak „Jó szerencsét” köszöntéssel elindultak haza. Kérdezem, hogy nem néznek-e körül. Mondták, hogy lejárt a szolgálati idejük. Ezután az orrom előtt egyesek lövéseket adtak le rám, de nem sebesült meg senki. Én a lövést hallva levettem magam a földre. Nem tudom, hogy ki adta, és honnan jött. Láttam, hogy lehetetlen a helyzet, és láttam, hogy nem állhatok fel. Visszamentem a rendőrségre, nem mertem tovább menni. Ott maradtam másnap reggelig. Ahogy reggel az első őrző vette a puskáját és mondták, hogy mennek ellenőrzést tartani az állami áruházhoz, a pékségbe és a kaszinóhoz, mert beszéltek arról, hogy a karhatalmisták kenyeret és élelmet vettek fel. Kérdezték, hogy jövök-e velük, mondtam, hogy megyek. Nem volt semmi újság. Bementünk a kaszinóba, megittunk egy kávét, és elmentünk haza. Nem beszélünk semmit.

Az időpontot megjelölni nem tudom, de ez alatt az idő alatt, mikor az őrség volt, feleségem hazajött és mondták neki, hogy mondja meg nekem, hogy ne mozduljak sehová, mert el akarnak vinni. Én erre mérges lettem. Mondták, hogy ki se mozduljak, jó lenne, ha nem mutatkoznék. Magamhoz vettem a katonatőrömet, és azt mondtam, hogy engem ugyan innen el nem visz senki. Én azt mondtam, hogy én visszajöttem a szülőföldre, és nem engedem, hogy akárki elvigyen. Én végigmentem a Fő utca kellős közepén, lementem a Nívóig. Ekkor megnyugodtam, hogy a hír valótlan, mert mentek el mellettem karhatalmisták.

A karhatalmistákat a VI. telepen úgy értékelték ki, hogy olyanokból áll, akiket leváltottak a posztjukról, és így próbálnak újból felszínre kerülni, és ők akarják kezükbe kaparintani a hatalmat. Akik nem szeretnek dolgozni. Arról sem riadtak vissza, hogy mentőautóval vigyenek el embereket. Ilyen mende-monda volt a XII. aknánál, és így vittek el két 12 éves lányt is.

Valamelyik nap ment egy autó le a VI. telepre, és abba belelőttek: akkor kénytelen voltam tudomásul venni, hogy fegyver is van a telepen. Az őrség tagjainál egyiknél sem láttam fegyvert. Lehet, hogy később volt, de én már akkor nem jártam közéjük. Még egyszer nappal kimentem 9-én, de már akkor este nem vettem részt az őrségben.

Az utca végén állt egy 20 főnyi csoport, és arról beszéltek, hogy elvitték a Lados elvtársat. Akkor megkérdeztem, hogy hol lakik, hogy utánanézhessenek a dolognak. El is mentem, ahol Lados néni fogadott, és mikor megtudta, hogy az urát keresem, azt mondta, hogy tessék békénhagyni a Ladost, mert úgy tudom, hogy Önök fegyveresek. Én akkor meg voltam lepődve. Nekem fegyverem nem volt. Nem is kaptam senkitől, nem is adtam senkinek. Azt sem ajánlottam a szervezkedés tagjainak, hogy szerezzenek fegyvert. Nem tudok arról, hogy Ladosnak lett volna ilyen tevékenysége. Nem tudom, hogy az őrség hány napon keresztül állt, és hogyan lett vége. Később hallottam, hogy a karhatalmisták, és a szovjet egységek körülfogták a VI. telepet. Én amikor hallottam, hogy körül van zárva, kíváncsi voltam, és kimentem, és az állami áruház előtt már mondták, hogy a katonaság teljesen körülvette, és a pufajkások keresik a fegyvereket. Saját szememmel láttam, hogy a pufajkások az utca közepén mentek, és kezükbe volt a fegyverkutató eszköz.

Nem tudok választ adni arra, hogy hány napig tartott az őrség. Azt sem tudom, hogy mennyi fegyvert találtak.

Amíg működött az őrség, hogy mit csinált, nem tudom. Én nem észleltem, hogy rálőttek volna kocsikra, én azt csak hallomásból tudom. Hallomásból tudom azt is, hogy vöröskeresztes kocsira is rálőttek.

Turcsányit itt ismertem meg a börtönben. Előtte úgy ismertem, hogy ahol a feleségem dolgozik, ott dolgozik Turcsányinak a nővére is. [...]. Én az ő tevékenységéről az őrségben nem tudok. Azt sem tudom, hogy volt-e fegyvere. Azt sem tudom, hol lakik. Gwóth Mihályt sem ismerem, sem az őrségbeli szerepét. Somogyit és a többieket sem. Bóna Barnabást ismerem, de hogy volt-e fegyvere, és mi lett annak a sorsa, azt nem tudom.

Uglovicsot láttam, szerepéről nem tudok. Nauschot ismerem, de hogy fegyvere volt-e, és az őrségben milyen szerepe volt, arról nem tudok semmit.

Ladosról a hír a kimagasló munkája után volt. Bízta benne az emberek, és hittek neki. Köztisztviselőként álló személy volt. [...]. Köztem és Lados között ellentét soha nem volt.

A teleparancsnok, hogy ki volt, azt nem tudom. Én csak első alkalommal mondtam beszédet a néphez. Én nem éreztem magam senkinek, de azt sem éreztem, hogy ő lett volna a parancsnok. Azért történt meg, mert Lados elvtárs indítványozta, és én voltam, aki helyesletem, hogy valósítsuk meg.

Ezen események előtt történt, hogy egyes személyek leváltását követelték a dolgozók a karhatalomtól. Személy szerint nem tudom, hogy kik, csak úgy, hogy

akik valamilyen funkcióban voltak, és abból őket kitették, és most megint felkapaszkodtak. [...].

Én december 9-én vasárnap részemről lezártam a dolgot, később sem szereztem fegyvert, és nem is beszéltem ezzel kapcsolatban senkivel. Az egész területen felfordulás volt, és én nem akartam beleegyezni, hogy karhatalmisták vegyék át a telepen a parancsnokságot. A nép követelte, hogy a nép válasszon az üzemekből elvtársakat, akik a rendőrség mellett kiegészítő szervek, és akik bent vannak, azokat váltsák le. Amikor jöttek ezek a hírek, hogy elvisznek a telepről embereket arra nem gondoltunk, hogy a hatóság a bűnös embereket akarja letartóztatni, és ennek megakadályozása, és a karhatalmistákkal való szembehelyezkedésünk helytelen. Azt sem, hogy a karhatalmisták az államhatalmat képviselték. Én azt ki sem ejtem a számon, hogy hazám, és az államunk ellen akartam volna támadni. Én a leváltandó karhatalmisták alatt nem láttam az államhatalmat. Úgy tudom, ők tettek valamit, hogy a telep haragját kiváltották. Amikor az őrseget megszerveztük, addig igazunk volt, amíg fegyvert nem fogtunk. Az volt az óriási nagy hiba, hogy amikor megszerveztük, nem tudtuk, hogy fegyvere is van a telepnek. Akkor igazságosnak láttam. Amit én elkövettem, azért nekem állni kell a sarat, azt másra nem hárítom.

Az elmúlt vasárnap után vártam, hogy jöjjenek értem, és vigyenek el. 18-ig két műszakon voltam. 18-án jött a karhatalom és a lakásomból elvitt a Hunyadi laktanyába.

Elismertem, hogy bűnös vagyok, de azt nem, hogy a népi demokrácia ellen fordultam. Én amikor hazajöttem nagyot csalódtam, mert hosszú időn keresztül lehetetlen körülmények között kellett laknom. Egyik öcsémnél voltam, aki a bányamentőknél kapott egy szoba-konyhás lakást, náluk voltunk, Szili mérnöktől kaptam egy mosókonyhát. Én a családommal korábban kevesebbet törődtem, sokat jártam szemináriumokra, szakszervezeti vonalon dolgoztam, de nem tudtam kiérdemelni, hogy lakást kapjak, és ezt felemlítettem. Mondtam, hogy az édesapám a Horthy-rendszerben, mert volt családja, 2 szobás lakást kapott a bányától. Nekem 5 gyermekem van, és az öcsém fiát is magamhoz vettük Kecskédről, és nálunk járt iskolába. Nagyon jó tanuló volt. [...]. Nagyon bíztam abban, hogy minél többet adok erővel és anyaggal, a párt és a kormány meghálálja nekem. Vártam, és még a mai napig is várhatom a lakást. Én úgy érzem, hogy a pártnak és a kormánynak módjában lett volna ezt teljesítenie. Ha egy rendes elvtárs elé kerül az én lakásügyem, akkor én kaptam volna, és nem azok, akiknek nincs is gyerekük.

Ha rendes, becsületes emberek bírálják felül az én ügyemet is, akkor nem lett volna helyénvaló az én kizárásom sem a pártból. Nem tudom Rákosi elvtársnak megbocsájtani, hogy itthagytta a népét. Mi, ha elkövettünk is hibákat, kapunk érte éveket, egy embernek pedig mindent lehetett csinálni anélkül, hogy bármilyen baja származna is belőle.

Elismerem, hogy úgy én, mint mindnyájan, akik ebben részt vettünk, bűnösök vagyunk, és el kell ismerni, hogy nagy hibát követtünk el. Mást nem mondha-

tok: amit tettem, azért felelős én vagyok, és kérem a tisztelt bíróságot, úgy ítéljen el, mintha Önök is bányászok lennének, mint akik szeretik a bányászokat. Én mindig az igazságért harcoltam, és erre tanítottam a gyermekeimet is.

Népbírói kérdésre: Az esetet megelőzően Ladossal nem voltam beszélő viszonyban, közelebbi ismeretség nem volt közöttünk. December 8-án beszélünk először egymással.

Arról, hogy fegyverük van az őrség tagjainak, arról nem tudtam, mert amikor a karhatalmisták részéről eldőrdült a lövés, én hazamentem, és lefeküdtem. Hallottam, hogy a telep szélében-hosszában beszéltek, hogy a telepről is lőttek. Engem nem érdekelt, hogy kiknél volt fegyver. Megkérdeztem egynéhánytól, hogy mi a helyzet, és akkor mesélték, hogy egy vöröskeresztes járműre is rálőttek, de hogy ki, azt nem beszéltek. Engem az bántott, hogy amikor felmentem a 3 fiatal-emberrel, akik rendőri szolgálatban voltak, akkor rám lőttek. Éjjeli ellenőrzésen csak szombaton vettem részt.[...] Az eseményeket Budapesten már a kórházban úgy értékeltem ki, hogy voltak az országban hibák, melyeket, mint Rákosi elvtárs mondta, nem lett volna szabad a fiókba tenni és engedni, hogy kicsi bajból nagy baj legyen. Én ezért sem a pártot, sem a kormányt nemátkoznám. Ha voltak egyes személyek, akik hibákat követtek el, le lehetett volna vezetni azt a gyűlést úgy, hogy nem lett volna belőle forradalom, ha a vezetők másképp fogták volna fel a dolgot. Most már utólag beszélni róla, és pálcát törni felettük én kicsi ember vagyok. Amikor megint nem volt semmi baj, míg azok akik a zavart kihasználva nem fordították azt a maguk hasznára, és félrevezették a népet. Ha akkor lett volna olyan ember, aki akkor meg tudta volna mondani, hogy vigyázzunk, mert ide jutunk, akkor biztos nem történt volna meg az, ami megtörtént.

Voltunk az őrség megszervezésén vagy húszan-harmincan, és én akkor igazságosnak tartottam, hogy a telep védekezik az ellen, hogy valakit elvihessenek. Én arra nem is gondoltam, hogy akiket el akarnak vinni, azok bűnösök, és ha ezt megakadályozzuk, az államrend ellen vétünk.

Ügyészi kérdésre: Én vasárnap hazamentem, és nem törődtem többé az őrséggel. Én amikor elkezdtük a szervezést, úgy gondoltam, hogy tovább is velük leszek, nemcsak beindítjuk. De amikor a 3 karszalagos férfivel mentem hazafelé, és rámlőttek, nem mertem továbbmenni, mert féltem, hogy a sötétben lelőnek, mint a kutyát. A karszalagos rendőrök is azt mondták, hogy a sötétben letelt a szolgálatuk, nem tudom, hogy én miért mentem volna egyedül.

Védői kérdésre: Én Ladostól nem hallottam, hogy fegyverkezzünk. Fegyverről egyáltalán nem beszélünk, hogy legyen vagy ne legyen. Az volt a véleményünk, hogy a rendőrség tartja fenn a rendet. Nem tudtam, hogy hivatalosan is karhatalmisták tartották fenn a rendet. Én úgy tudtam, hogy kisegítjük a rendőröknek,

akik vigyázzák, hogy az üzletekbe betörések ne legyenek. Én nem tudtam, hogy a karhatalom az államhatalomnak egy szerve. Ezt már csak most tudom.

Arra nem volt semmi szükség, hogy éjjel 30 karhatalmista jöjjön a lakásomra, és vigyen el 5 gyermekem mellől. Mikor is be kellett mennem a rendőrségre, akkor kijött egy rendőr, és megmondta, hogy menjek be a rendőrségre és én el is mentem.

Az őrségszervezés közös hangulat volt és mindenki azt mondta, hogy én bizony kiállok, és nem tűröm, hogy valakit is elvigyenek. Mindenki örült neki. December 8-án volt a szervezkedés. Ezek után én nem vettem semmiben részt. Én 7-én ott voltam a pártháznál, amikor a tüntetés volt, de semmiféle értekezleten részt nem vettem.

Elnök a tárgyalást berekeszti és annak folytatását f. hó 27-ére tűzi ki, melyre a megjelenteket megidézi.[...]

Jegyzőkönyv

Készült ugyanazon ügyben 1957. december 27. napján. [...]

A bíróság a vádlottak kihallgatását az alábbiakban folytatta:

Belép III. r. Turcsányi József vádlott:

A vádat megértettem, részben bűnösnek érzem magamat.

Bányász családból származom. Mind szüleim, mind én vagyontalanok vagyunk. Öten voltunk testvérek. 3 nőtestvérem férjnél van, férjeik ipari munkások, egy nővérem ipari munkás, egy fiútestvérem pedig vájár. 1939-ben, iskoláim elvégzése után, napszámba jártam, majd újságkihordó lettem, később, 15 éves koromtól bányába mentem. Legutóbb a XI-es aknán voltam csapatvezető vájár. Havi keresetem 2800 Ft körül volt.

1949-ben nősültem, feleségem bányászlány, 1 gyermekünk van, aki 8 éves. Ezenfelül 2 öreg szülőmet, és anyósomat is eltartom. Feleségem letartóztatásom óta dolgozik. [...] Politikával nem foglalkoztam. 1947-ben beléptem az MKP-be, az egyesülés után az MDP tagja lettem, és mindvégig tagja maradtam.

2-3 éven át hallgattam szemináriumot. Ezenkívül mint csoportvezető vájár a csapatomban faluról jött új dolgozókat rendszeresen neveltem. 14-16 sztahanovista került ki már a kezemből. Nagyobb számú kitüntetést kaptam, 2-3 ízben voltam sztahanovista, legutoljára a Szakma Kiváló Dolgozója kitüntetést kaptam. Felmutatom erre nézve az 1956. júl. 26. napján kelt 1526/76-757 sz. szakma kiváló dolgozója kitüntetést és okiratot, ugyanezt egy korábbi évről, felmutatom a bányász szolgálati érdemérmet és kitüntetést 1956-ból. Ezenfelül igen sokszor

pénzjutalomban is részesültem. Munkámmal meg voltam elégedve, keresetemből jól megéltem.

1956 augusztusában nagy munkaverseny indult az üzemben, ezen részt vettünk, és elsőik között voltunk.

Ezen versenyben 1956. okt. 23-án délután rendesen dolgoztunk. Okt. 26-án borult fel a rend Tatabányán. Egész délután dolgoztunk, így nem vettem részt a felvonulásban. Este 11-re értem haza. Feleségemtől tudtam meg a történeteket. Amíg nem dolgoztunk, az elromlott egészségemet állítottam helyre: ettem-ittam. December 3-án mentem először munkába. Dec. 6-án újra leállt a munka. Nem tudom, hogy miért nem dolgoztak. A bányafenntartási munkában nem vettem részt, mert nem szeretem a piszmogó munkát.

Tudom, hogy a rend az ellenforradalmi események következtében borult fel. Gondolom, hogy az ellenforradalmárok más rendet kívántak. Én semmiben nem vettem részt. A munkástanács választásán sem voltam ott. Anélkül, hogy ott lettem volna, póttagnak megválasztottak. Én egyetlen alkalommal sem vettem részt a munkástanács gyűlésén, így azt sem tudom, ki volt az elnök. Ülésre sem hívtak sohasem.

A VI-os telepen lakom Tatabányán. Dec. 9-én szüleimnél voltam látogatóban, apámmal két üveg pálinkát megittunk, így eléggé leittasodtam. Hazafelé megálltam az utcasarkon beszélgetni. Ezt mindig megtettem, szokás volt az utca sarkán beszélgetni, az állami áruháznál.

Ezen alkalommal is, amíg a feleségem és a gyermekem hazamentek, én megálltam az utcasarkon. Hock Elek régi ismerősömmel beszélgettem, mondta, hogy ő tud egy háznál bort, nézzük meg a közeli vendéglőt, lehet, hogy nyitva van. Elmentünk, de be volt zárva. Visszajöttünk. 7 óra lehetett. Kijárási tilalom volt, ezért visszafelé zeg-zugos utakon jöttünk, nehogy találkozzunk járőrrel. E közben találkoztunk néhány emberrel, akik kérdezték, hogy kik vagyunk. Az egyikről itt tudtam meg a börtönben, hogy Benhardt Lászlónak hívták, a másikat nem ismerem. Mondtuk, hogy a VI-os telepen lakunk. Nem emlékszem pontosan vissza az ezután beszéltekre. Benhardt nyakában géppisztoly volt. Társánál is volt fegyver, nem emlékszem, milyen fegyver. Kettőjük közül az egyik, nem tudom hogy melyikük, egyszerre átadott nekem egy kézigránátot. Egyszerűen a kezembe nyomta, amire jobban megnéztem, hogy mit adott, elmentek. Nem mertem ez ellen tiltakozni, és nem mertem visszaadni. Valami olyasmit kérdezett: milyen fegyverünk van? Azt feleltük, hogy nincs fegyverünk, erre adta a kézigránátot. Egyik ház sarkánál álltak, nem mondták, hogy ők mit keresnek az utcán. Nem mondták, hogy örök. Benhardtot régebben onnan ismertem, hogy egy alkalommal segítette a konyhaszekrényt vinni.

Nem voltam katona, sohasem láttam eddig kézigránátot. Azt mondták az átadáskor, hogy vigyázzak magamra. Fogtam a kézigránátot, hazavittem és bedobtam az ólak mögé.

10-én hallottam meg valakitől, hogy a fegyverrejtegetőkkel szemben rögtönítélő bíróság fog eljárni. Eszembe jutott a kézigránát. Este 9 óra felé megke-
restem, és az volt a szándékom, hogy beledobom a WC-gödörbe. A gödör előtt
azonban 2-3 ember beszélgetett. Nem akartam előttük beledobni a WC-be a ké-
zigránátot, ezért egy udvarba dobtam azt be, nem messze attól a helytől, ahol
beszélgettek, a kerítésen át. Én is beszélgettem velük. Nemsokára bejött egy Koch
nevű ittas férfi, aki bolondozott. Majd karhatalmisták jöttek. Ránk fogták a fegyve-
rüket, hogy adjuk meg magunkat. Mi feltartottuk a kezünket. Ők azután átkutattak
nem csak bennünket, hanem a környéket is. Mi háttal álltunk, feltartott kézzel.
Mondták, hogy a kertben találtak egy kézigránátot, és egy pisztolyt is. Kérdezték,
hogy melyikünké? Egyikünk sem vállalta. Mind az ötünket elvittek a laktanyába.
Láttam, hogy a többiek el vannak keseredve, ezért elvállaltam, hogy a kézigránát
az enyém. A karhatalmisták ekkor azt mondták, hogy akkor a pisztoly is az enyém,
de én mondtam, hogy nem igaz. Akkor erőszakkal akarták ezt rám bizonyítani.
[...] A többieket elengedték. – Kihallgatásom alatt nagyon bántalmaztak: még a
fogamat is kiverték. A tatabányai városi ügyészségen dr. Gombás László ügyész bántalmazásomról és
sérüléseimről jegyzőkönyvet vett fel.

Semmiféle más fegyverem nem volt.

Antal Kálmán volt a neve annak a karhatalmistának, aki a kézigránátot
megtalálta.

Csak most hallottam arról, hogy őrség volt a VI-os telepen. Dec 8-10. körül
erről nem tudtam. Nem hallottam erről, és nem tudtam, hogy ki szervezte meg az
őrséget, nem tudtam, hogy a minket igazoló személyek örök, nem tudtam, hogy
ezen őrségnek mi lett volna a célja, arról sem tudtam, hogy őrséget szerveznek,
mert délelőtt a szervezés napján anyámnál voltam. Nem voltam őrségnek tagja, őr-
séget nem álltam, hanem csak beszélgettem az utca végén, ahogy máskor szoktunk.

A rendőrségen csak részben mondtam igazat, mert ők másként fogalmazták
a jegyzőkönyvet. Ők őrségnek nevezték azt, hogy kinn álltam az utcán.

Elnök vádlott elé tárja 21-22 lapsz. rendőrségi vallomását, vádlott előadja:

Nem hallottam olyan hírekről, hogy összeszedik a fiatalokat. Ezt a nyomozók
mondták, és én jóváhagytam. Nagyon félttem, mert előzőleg nagyon megverték, s
ezért nem mertem tiltakozni. Én erről nem hallottam.

Senki nem szervezett be az őrségbe, nem voltam annak tagja. Azt kérdezték
a nyomozók tőlem, hogy melyik este voltam kinn? Mondtam, hogy 10-én este.
Őrségről azonban nem volt szó, ezt nem mondtam, hanem azt, hogy 10-én kinn
maradtam beszélgetni. Mi ötön csak beszélgettünk, de nem álltunk őrséget.

A kézigránáttal kapcsolatban előadottak nem felelnek meg a valóságnak.
Ezt előző este kaptam, amint elmondtam. A rendőrségen mást gépeltek, tőlem
csak ritkán kérdeztek valamit. Azon mondatra nézve: a kézigránát azért volt ná-

lam, hogy tudjak védekezni, ha jönneek a fiatalokat összeszedni, előadom hogy kénytelen voltam aláírni, mert bántalmaztak.

Április 30-iki rendőrségi kihallgatásom alkalmával is kaptam néhány pofont. Ez sem felel meg a valóságnak. A nyomozó azt mondta: Benhardt már bevallotta, hogy én adtam neki töltényt, én ezt ne tagadjam. Erre elvállaltam, nehogy újra megverjen.

Nem akkor hajítottam el a kézigránátot, amikor a karhatalmisták jöttek, hanem már jóval, kb. fél órával előbb.

A fővárosi ügyészségen is kihallgattak. Kérdezte az ügyész, hogy megfelel-e a rendőrségi vallomásom a valóságnak? Mondtam, hogy igen. Nagyon lassan tudok olvasni, nem volt időm a rendőrségi vallomásom elolvasására, ezért mondtam, hogy megfelel.

Élnök vádlott elé tárja ügyészségi vallomását, vádlott előadja:

Az ügyészségen tartottam attól, hogy visszaadnak a rendőröknek, ezért mindent elvállaltam. A bírósági vallomásom az igaz.

Ismételten hangsúlyozom, hogy nem álltam őrségben, hanem csak beszélgettünk az utcán.

Nem tudom, hogy kiket szerveztek be az őrségbe. Nálam emiatt senki sem járt. Annyiból érzem magamat bűnösnek, hogy ittas fejjel elfogadtam a kézigránátot. Ittasságom miatt a lefolyt beszélgetésre nem tudok pontosan visszaemlékezni.

Lados I.r. vádlottat csak a börtönben ismertem meg, nem tudtam, hogy hol lakik. II.r. vádlottat is csak a börtönben ismertem meg. Ismertem ugyan egy Pendli nevű bányamentőt, de ez nem azonos II. r. vádlottal. Somogyit nem ismertem, nem emlékszem, hogy vele találkoztam volna, amikor a kézigránátot kaptam.

Nem hallottam arról, hogy miként kell egymás segítségére sietnünk. Nem hallottam arról, hogy lövöldözésre került sor.

Semmit sem csináltam. Arra értettem a vallomásomban az ügyészségen azt, hogy mások befolyására tettem, amit tettem, hogy mások befolyására vettem át a kézigránátot, ittas fejjel.

Most is félek azért, mert igazat vallottam, hogy ennek következményei lesznek: ha valamikor kiszabadulok, újra elvisznek a rendőrök és bántalmaznak.

Kérdésre:

Én a munkába jókedvet vittem, megszeretttem a munkát az újonnan jött bányászokkal. Ebből állt a nevelésem.

Pisztoly nem volt a kezemben.

Tudtommal Gwóth Mihályé volt a pisztoly. Nem tudom, hogy ő mikor dobta el. Emlékezetem szerint az én kézigránátom kettes volt. A karhatalmisták viszont hármast találtak. Még az is lehet, hogy nem az énáltalam eldobott kézigránátot találták meg.

I., II. r. vádlottak észrevétele: Nem ismerjük III. r. vádlottat, nem szerveztük őt be őrségbe.

Vádlott egyebet előadni nem kíván.

Belép Gwóth Mihály IV.r. vádlott:

A vádat megértettem, részben, a fegyverrejtegetésben, bűnösnek érzem magamat.

Apám bányász volt, gyermekkoromban meghalt. Hatan voltunk testvérek, melyből öten maradtunk életben. Ezek közül egy bányász, két nőtestvérem van férjnél /a férjeik bányászok/, öcsém szintén bányász, jelenleg disszidált. 6 elemi elvégzése után kifutó lettem, majd 16 éves koromban bányába mentem. 1954-től az újtelepi gépüzemben lettem csillás, havi 1100-1200 Ft körüli keresettel.

1941-ben nősültem, feleségem bányászlány, 15, 14 és 7 éves gyerekeim vannak.

Politikával nem foglalkoztam, a bányász szakszervezetnek voltam a tagja 1945 előtt, és után is. A politika nem érdekelt, szemináriumba nem jártam. Azt azonban felismertem, hogy a munkásosztályhoz tartozom, és jelenleg a munkásosztályhoz tartozom, és jelenleg a hatalmat a munkásosztály gyakorolja.

1956. október 23-án dolgoztam. A rádióból szerzett értesülésekhez nem tudtam hozzászólni.

Október 26-án a tatabányai felvonulásban nem vettem részt. Amikor este munkába akartam menni, visszaküldtek azzal, hogy leállt a munka. Másnap be-mentem újra érdeklődni. Ezután minden nap bejártam dolgozni. A sztrájkokban nem vettem részt.

A munkástanács megválasztásán nem voltam ott, nem választottak meg semminek. Hallomásból értesültem arról is, hogy a tömeg megtámadta december elején a pártházat, de a tömeget a karhatalom szétoszlatta.

A VI-os telepen lakom. Nem szoktam emberekkel beszélgetni.

6-án vagy 7-én mentem bátyámékhoz. Útközben, a Csarnok utcában kb. 20-30 ember volt. I. r. Lados vádlott beszélt. Amikor odaértem, azt mondta: Őrségbe kell állni, mert több embert elvittek, nem szabad megengedni, hogy a VI-os telepről valakit is elvigyenek.

Ezért kell őrség, hogyha baj van, össze kell hívni az embereket. Azok ellen kell őrséget szervezni, akik jönnek elvinni embereket. II. r. vádlottat ott láttam, III. r. vádlottat nem láttam. I. r. vádlott elmondta, hogy az őrség óránként váltsa egymást. Arról nem volt szó, hogy mivel kell őrt állni. Csákányra, fejszére nem emlékszem, hogy mondta volna. Olyasmiről volt szó, hogy négy házanként kell őrt kiállítani. I. r. vádlott beszédjével szemben nem hallottam ellenvéleményt. Arról nem volt szó, hogy ki fog házról házra járni szervezni.

Ezután elmentem a bátyámékhoz. Nem beszéltünk erről.

6 óra felé hazamentem. Éppen a mi utcánkban beszélgetett néhány ember, II. r. vádlott volt ott és 5-6 férfinak beszélt, de hogy miről, nem tudom, mert éppen elmentek, amire odaértem.

VI. r. vádlott jó munkás volt, de nem hallottam, hogy olyan nagy súlya lett volna szavainak, hogy mentek volna utána az emberek. Én nem sok értelmét láttam beszédjének s ezért nem álltam be az őrségbe.

A többi vádlottat csak letartóztatásom után ismertem meg.

8-án nem történt semmi.

9-én, vasárnap, értesültem arról, hogy statárium lesz. Volt egy pisztolyom, és gondoltam, hogy be kellene szolgáltatni. Délután ezt magamhoz vettem, elmentem a rendőrségre, de nem mertem bevinni. Félttem, hogy bántalmazni fognak, mert hallottam olyasmit, hogy a fegyverbeszolgáltatókat megverik. Ezért 7 óra felé hazamentem a pisztollyal, és azt a galambólba tettem. 16-án is azon gondolkodtam, hogyan szabaduljak meg a pisztolytól. Arra gondoltam, hogy bedobom a rendőrség udvarába. Magamhoz véve a pisztolyt, elindultam. Az utca végén találkoztam III. r. vádlottal, aki ott beszélgetett egy Szabó nevű bányásszal, valamint Pócos Jánossal és Koch nevű férfival. III. r. vádlottnak már ekkor mondtam, hogy van egy pisztolyom, be akarom szolgáltatni. Nem tudtam arról, hogy őrség lett volna, hogy ők vagy akár én is őrségben álltunk volna. Sokan jöttek-mentek, beszélgettünk. A végén mi öten maradtunk. Gondoltam, hogy megvárom, míg ők is elmennek és akkor bedobom a pisztolyt a rendőrség udvarába.

Megjelentek azonban a karhatalmisták. A pisztoly a zsebemben volt. Azt nem tudom, hogy III. r. vádlottnál milyen fegyver volt. A másik 3 személynél sem láttam fegyvert. A karhatalmisták felhívtak, hogy adjuk meg magunkat. E közben én a pisztolyt magam elé dobtam a földre. Azt nem láttam, hogy III. r. vádlott is eldobott volna valamit. A karhatalmisták átmotoztak bennünket, utána a földet is megnézték, és megtalálták a pisztolyt és egy kézigránátot is találtak. Utóbbi találásáról csak a laktanyában értesültem, ahova bevittek. A helyszínen nem láttam, hogy mit találtak, mert bennünket háttal fordítottak.

A pisztoly a következőképpen került hozzám: nov. 3-án a városi rendőrkapitányság előtt jöttem el. Kb. 40 főnyi csoport ott állt. Ezek közül 6-8 főnyi ember kivált, és bement a rendőrségre azzal, hogy megnézzék, van-e ott fegyver. Ezt egy középtermetű, szőke, ballonkabátos fiatalember mondta. A többiek azt felelték neki, hogy ott nincsen fegyver. Egy darabig ott álltam, miután a többiek bementek, majd gondoltam, hogy körülnézek én is a rendőrségen. Felmentem az emeletre, ott az egyik szobában, egy széken, találtam ezt a TT pisztolyt. Ezután eltávoztam. Rendőrt, nemzetőrt nem láttam. A pisztolyhoz egy tár volt 6 golyóval. Hazavittem, és eltettem a galambólba. Nem hordtam magammal. Először dec. 9-én vettem magamhoz. A pisztolyhoz nem értettem, szét akartam szedni, de nem mertem.

Más fegyverem nem volt. Senki sem tudott ezen pisztolyról.

Az őrségbe nem szerveztek be. Senki nem járt a lakásomon. Nem tudtam arról, hogy őrséget állók. Senki sem osztott be őrségbe.

Lövöldözést hallottam 10-én, de nem tudom, hogy kik lőttek, és miért.

Dec 6-10. között rendőröket nem láttam, pedig közel lakom a rendőrőrhöz. Nem hallottam tőlük felhívást, hogy a fegyvereket adjuk be. I. r. vádlottat névről ismerem, II. r. vádlottat nem ismerem. III. r. vádlott a szomszéd házban lakik, de őt nem ismerem közelebről. Többi vádlottat nem ismerem. Nem tudok arról, hogy az őrséget bejelentették-e a rendőröknek. Nem tudok arról, hogy a ház, amiben lakom, 4 házzal együtt csoportba lett volna beosztva.

Arról sem hallottam, hogy I. r. vádlott gyűlést akart volna tartani, de a rendőrség a gyűlést nem engedte.

A rendőrségen megverték, de ha azt vették jegyzőkönyvbe, amit diktáltak, akkor az igaz.

Elnök vádlott elé tárja 25. old. 2. bek. alatti rendőrségi vallomását.

Vádlott előadja: Igaz, hogy I.-II r. vádlottak végigjárták a házakat.

Volt arról is szó, hogyha rosszul látják el az őrk az őrséget, akkor felelősre lesznek vonva, de arról nem beszélt I. r. vádlott, hogy felkötik az ilyen őrt és családját.

Nem ismertem Somogyit, csak mások mondták, hogy ezt a férfit Somogyinak hívják. Géppisztoly volt nála, és a vele jött ismeretlen társánál is. Emlékszem, hogy III. r. vádlott mondta nekem, hogy megér a nálam lévő pisztoly 100 forintot, erre azonban én mondtam, hogy nem adnám oda, mert be akarom szolgáltatni.

Egyik este valóban hallottam, hogy leadtak egy géppisztolylövés-sorozatot, ami után egy autó leállt, aminek zúgását addig lehetett hallani. Ebből gondoltam, hogy autóra lőttek.

Elnök vádlott elé tárja ügyészségi vallomását, vádlott előadja: az ügyészségen csak arról volt szó, hogy a rendőrségi vallomásom igaz. Másról emlékezetem szerint nem volt szó.

Elnök újból ismerteti az ügyészségi vallomást. Vádlott előadja: mondtam az ügyésznek is, hogy őrségben nem álltam. Arról nem volt szó, hogy az őrségben III. r. vádlott is részt vett volna kézigránáttal. Az ügyész odaírta, én pedig aláírtam, mert féltem, hogy visszavisznek a rendőrségre.

Nem tudom, hogy II. r. vádlott milyen céllal állt az utcasarkon. Nem volt szó közöttünk őrségről. Nem beszéltük meg, hogy 9-én vagy 10-én találkozunk.

Elismerem hibámat a pisztoly rejtegetésében.

III. r. vádlott észrevétele: nem álltam őrségben, ez megfelel a valóságnak

Vádlottnak nem mutattam kézigránátot.

IV. r. vádlott: 9-én láttam III. r. vádlottnál kézigránátot, de 10-én nem láttam.

III. r. vádlott: 9-én tudtam meg, hogy IV. r. vádlottnak pisztolya van.

I. r. vádlott: nem emlékszem, hogy beszédet mondtam volna, ahogyan vádlott elmondta.

II. r. vádlott: lehet, hogy nem tudott a vádlott az őrségről, mert az utcájában vele nem beszéltem.

IV. r. vádlott kérdésre: sohasem voltam katona. Kíváncsiságból vettem magamhoz a pisztolyt.

Belép V. r. Sóstarics János vádlott.

A vádat megértettem, a fegyverrejtegetésben bűnösnek érzem magamat.

Apám gépkezelő, egy bátyám van, aki bányász. Vagyontalanok vagyunk. Iskoláim elvégzése után lakatostanuló lettem, de nem szabadultam fel gyenge tanulmányi eredményem folytán. Ezután különböző helyeken dolgoztam. Legutoljára az újtelepi szénosztályzón voltam. 1954 augusztusától 18 hónapig katona voltam, határőr, itt szolgálat közben súlyos lövést kaptam, megrokkantam, és leszereltek.

1956. október 20-án nősültem, feleségem ipari munkás. Én 1000 Ft körül kerestem, mivel rokkantságom folytán nem bírtam nehéz munkát végezni.[...] 1957. március 8-án tartóztattak le.

Politikával nem foglalkoztam, pártnak nem voltam tagja.

Okt. 20-án volt az esküvőm, így 23-án szabadságon voltam. 24-én mentem be dolgozni. Az üzem 26-án szüntette be a munkát. [...] Én ez időben is bejártam, és csúszttam a szenet a csúszdán, közületek részére. Minden nap, még vasárnap is, benn voltam az ellenforradalom alatt. Így a tatabányai eseményekben nem vettem részt.

Munkástanácsnak nem voltam tagja.

Munkámért egyszer pénz, máskor könyvjutalmat kaptam.

1956. november 25-én új lakásba költöztünk. Itt keresett fel Virágh Antal régi katonabajtársam. Halusán Ivánnal együtt jöttek látogatóba. Borozgattunk. Amikor elmentek, kérdezték, hogy nem mennék-e ki másnap velük az erdőbe? Van fegyverük, és vadászni szeretnének. Feleségem azt mondta, hogy ne menjek el, így nem vállalkoztam rá. Másnap hajnalban azonban korán jött Virágh. Felkeltett és elhívott magukkal. Így elmentünk hármasban a Lázár-féle erdőbe. Itt egy földiszeder bokor mellett, a budapesti villanyvezetéknel, elővettek 2 db. 48 mintájú 7.62 mm-es karabélyt. A fegyverek nem voltak eltakart helyen. A fegyverekkel aztán nem vadásztunk, csak célba lőttünk egy vasdobozra, majd helyretették, erről nem beszéltünk. Tőlem lehetett ott több fegyver is, én nem néztem meg a helyet, erről nem tudok.

Dec. 8-án hallottam, hogy őrséget szerveznek. Ezt a kocsmában hallottam, hogy kitől, nem tudom. Ekkor szóltam Mahinyák ismerősömnek, hogy van az erdőben puská, menjünk ki érte. Nem mondtam, hogy mit csinálunk majd a puskával, sem azt, hogy leadjuk, sem azt, hogy megtartjuk. Kimentünk, és mindegyikünk 1-1 puskát magához vett és behozott, majd betettük azokat Mahinyák szenesóljába. Ekkor gondoltam arra, hogy beszolgáltatom, de arra is gondoltam, hogy megtartom saját magam megvédésére.

Amikor valamelyik este 6 óra felé kimentem vízért, láttam, hogy nagy tömeg van kinn baltával, fejszével, fegyverrel is. Ekkor én is elővettem a puskát, és saját házam előtt álltam kb $\frac{1}{2}$ 7 órától 9 óráig, 3 napon át. 10-én voltam kinn utoljára a ház előtt. Aznap kb. 7 órakor szóltam Mahinyáknak, hogy maradjon ott helyettem, nekem el kell mennem az anyósomékhhoz. Kb. 1 óra múlva visszajöttem. Ekkor Mahinyák azt mondta, hogy ő a fegyverét odaadta másnak. Mondtam, hogy jól van.

Közel a lakásomhoz láttam Harmos Ivánt. Féltem tőle, mert megígérte, hogy megver engemet és apámat is, ha munkába járunk. [...] hallottam már előzőleg, hogy engemet ávós spiclinek tartanak, mert megkaptam az esküvőnkre az ÁVH autóját. Ez indított arra, hogy saját magam megvédése céljából fegyvert tartsak, és ezzel álljak őrt házam előtt.

Harmos Ivánt ki akartam próbálni, hogy milyen szándékkal áll közel a lakásomhoz. Gondoltam, hogy átadom neki a fegyveremet, azután majd meglátom, mit fog csinálni. Átadás előtt a fegyvert megcsináltam úgy, hogy ne lehessen vele lőni. Ezután azt mondtam neki, hogy én nem megyek többet ki a házam elé, nekem nem kell a fegyverem, csináljon azzal, amit akar és átadtam neki a puskát. Ez 10-én 8 óra körül volt. Én hallgatóztam egy ideig ezután, hogy mit csinál ő a fegyverrel. Azután fáztam és bementem.

Aznap hallottam kb. 10 percen át lövöldözést is.

Aznap éjjel nem mertünk az ágyban aludni, hanem a földön feküdtünk le. Másnap Mahinyák mutatta, hogy belőttek hozzánk. Megállapítottam, hogy kb. 70 fokról jött a lövés, géppisztolyból. Mahinyáknak szóltam, hogy adja le a fegyvert, mert megtudtam, hogy ő még nem szolgáltatta be. Tudtommal ő 11-én szolgáltatta be fegyverét elismervény ellenében a rendőrségen. Tudtam, hogy Kozák Imrének is van fegyvere, neki is elmondtam, hogy szolgáltatassa be.

14. vagy 15-én felkerestem a rendőrségen Szarka őrnagyot, volt parancsnokomat. Megkérdeztem tőle, hogy miért nem jött el az esküvőre. Neki is mondtam, hogy a fegyveremet beszolgáltattam.

A tanácsvezető kérdéseire előadom:

November 26-án nem láttam a szederbokornál harmadik fegyvert. A löszert máshonnan vették elő, mint a két fegyvert. Nekem nem mutattak harmadik puskát. A rendőrségen azért vallottam másként, mert ott vizes zárkába tettek, enni sem adtak, csak másnaponként, a társaim a résen át adtak kenyeret. Egy rendőrségi vallomásom, melyet állandó kényszer alatt tettem meg, nem felel meg a valóságnak.

Nem tudtam arról, hogy I. II. r. vádlottak őrséget szerveztek, ezt csupán a rendőrségen tudtam meg. Én nem éreztem magam az őrség tagjának, mert saját védelmem céljából álltam a házunk előtt. Nekem ki kellett állnom a házam elé, hogy az embereket félrevezessem, nehogy ávósnak gondoljanak. Nem volt tudomásom arról, hogy miként volt megszervezve az őrség, amiről a kocsmban hallottam beszélni. Csak a rendőrségen tudtam meg, hogy a házakat négyes csoportokba

szervezték. A VI-os telepen elterjedt a hír a pártház elleni támadás szétverése után, hogy elhurcolás ellen kell védekezni.

Csak a rendőrségen tudtam meg márciusban, hogy az őrséget I. r. vádlott azért szervezte, nehogy elhurcolják a fiatalokat.

Somogyit, Nauscht, Pintért ismerem. Nem láttam őket őrségben.

A rendőrségi kihallgatási jegyzőkönyvemben azon rész, melyben felsorolom, hogy kinél milyen fegyver van, nem felel meg a valóságnak, mert gumibot volt az orrom előtt, meg is ütöttek azzal. Senkinél nem láttam fegyvert.

Elnök vádlott elé tárja a részére vonatkozó vádlotti vallomást, vádlott előadja: emlékezetem jó, nem szükséges felolvasni. Most is fel tudom sorolni, hogy kinél milyen fegyvert mondtam be a rendőrségen, hogy láttam. Ezután vádlott a 28. lapsz. rendőrségi vallomásának 3-4. oldalán felsorolt neveket és fegyvereket pontosan felsorolja.

Vádlott folytatja: a fegyverekről Harmossal később annyit beszéltem, hogy Harmos mondta: majdnem elkapták a fegyverét, de ő eldobta. Másról nem volt szó.

Nem lőttem fegyverrel. Nincs arról tudomásom, hogy ki lőtt.

Elnök vádlott elé tárja e részben rendőrségi vallomását, vádlott előadja: gumibotot vertek, és úgy írtam alá, hogy Tóth László, Nausch Rudolf, és még egy személy lőttek egy gépkocsira, és én is adtam le erre egy lövést. Ez nem felel meg a valóságnak. Ezt azért írtam alá, mert tudtam, hogy ezen nap vagyok utoljára a rendőrségen, letelt a 30 nap, át kell, hogy adjanak az ügyészségnek, és ha nem írom alá, továbbra is ott tartanak. Örültem, hogy megszabadulok a magánzárkától. Ezen május 10-i rendőrségi vallomásom semmiben nem felel meg a valóságnak.

Az sem igaz, hogy Mahinyákhoz jártunk rádiót hallgatni, mert október 23. előtt jártunk ezért oda.

Elnök vádlott elé tárja a fővárosi ügyészség 31 oldalas vallomását, vádlott előadja: Nem felel meg a valóságnak, hogy dec. 9-én lőttem a gépkocsira. Azért nem változtattam meg az ügyész előtt rendőrségi vallomásomat, mert vádlott-társaim figyelmeztettek, hogy ha megváltoztatom, visszavisznek a rendőrségre pótnyomozásra. Ebből eddig nekem már elegendő volt.

Az ügyészségen felsorolt személyek, akiknek fegyvere van, szerintem pontosan ugyanazok, akiket a rendőrségen felsoroltam.

Elnök vádlott elé tárja, hogy két név nem egyezik, mert Kozák Imre és Csizmadia nevei nem szerepeltek a rendőrségi jegyzőkönyvben, tehát az ügyészség előtt más neveket sorolt fel a vádlott.

Vádlott: nem tudok mást mondani. Senkinél nem láttam fegyvert.

Nem ismerem el, hogy a Lázár-erdőben lévő puskákat elloptam. Ezek szerint elhagyottak voltak.

Kérdésekre:

A kocsmában és a trafikban is mondták, hogy ávós spicli vagyok.

A határőrségnél az elbeszélrt sérülésémmel kapcsolatban súlyos idegbajt is kaptam. Erre vonatkozó minden okmányom az elmeegógyintézetben van.

Egyebet előadni nem kívánok.

Elnök a tárgyalást a mai napra bezárta. [...]

Készült ugyanezen ügyben 1957. dec. 28. napján [...]

A bíróság folytatta a vádlottak kihallgatását:

Belép Somogyi László VI. r. vádlott.

A vádat megértettem, részben, a fegyverrejtegetésben, bűnösnek érzem magamat.

Apám bányász volt, 1944-ben a nyilasok elhurcolták, vagyontalanok vagyunk. Egy bátyám van, aki szintén bányász. 1945-ben, iskoláim elvégzése után, otthon tartózkodtam, majd 16 éves koromban bányába mentem. Mint csillés dolgoztam, legutoljára a XIV-es aknán, havi 1500-2000 Ft körüli keresettel. Munkámmal meg voltam elégedve.

1955-ben nősültem, feleségem bányászlány. Gyermeünk nincs.

Politikával nem foglalkoztam, pártnak nem voltam tagja. Politikai elgondolásom nem volt.

Okt. 26-án délután voltam munkán. 7 órakor egy lörmester azt mondta, hogy hagyjuk abba a munkát. Ekkor hazamentünk. Tüntetésben nem vettem részt. Okt. 29. vagy 30-án beálltam nemzetőrnek. A munkástanácsnak nem voltam tagja. A nemzetőrségbe való jelentkezésre a hangoshíradó hívott fel, azzal, hogy a középületek megvédésére szükség van nemzetőrökre. A Hunyadi laktanyában kellett jelentkezni. Jelentkeztem, fegyvert: puskát és töltényt is adtak, és igazolást is erről. Engemet az élelemtárhoz osztottak be őrnök, nehogy valaki azt feltörje. Ugyanis sok rabot engedtek ki, és ezek garázdálkodásától kellett tartani. A nemzetőrség feladata tudtom szerint a közvagyon megvédése volt. Kommunisták üldözésével nem foglalkozott. Nov. 4-én megszűnt a nemzetőrség. Ez nap a fegyvert a II. sz. rendőrőrsön beszoaláltattam. Senkinek nem adtam azt át, hanem egyszerűen otthagytam. Ennél fogva igazolást sem kaptam a fegyver leadásáról. Uglovics Béla látta ezen fegyver leadását.

Még nov. 4-én, ugyancsak a II. sz. tiszti őrsön, Belházi László nemzetőrtől kaptam egy TT pisztolyt. Ő ezt szintén a nemzetőrségre kapta, de ő ezt nem adta le. Ennek története a következő: minket aznap két rendőrrel elküldtek az élelemtárhoz, mert azt állítólag fel akarták törni, és ezután nálam maradt a pisztoly. Ezen pisztolyt ezután átadtam a karhatalom megalakulása után Rácz Márton nevelőapámnak, (aki tagja volt a karhatalomnak) azzal, hogy ezt szoloaláltassa be. Ez nov. 6-10 körül volt. Nem volt nálam hetekig a pisztoly. Azután a nevelőapám mondta, hogy a pisztolyt beszoaláltatta.

November végén vagy dec. elején Szabó nevű bányásztól kaptam egy ívtáras géppisztolyt 3 tárral. Azzal adta át, hogy vigyem haza, másnap eljön érte, és vadász-

ni fognak vele menni. A géppisztolyt azután otthon a szekrény alá tettem. Szabó azután nem jött le, tudtommal disszidált. Azért hagyta nálam Szabó a fegyvert, mert én a telep szélén lakom, közel az erdőhöz. A géppisztoly dec. 10-ig volt nálam. Ekkor este otthagytam azt Nauschéknál, mert a karhatalmisták lövöldöztek. Azt mondtam Nauschnak: itthagynom a géppisztolyt, majd érte jövök, és beszolgáltatom. Én azután többet nem mentem Nauschhoz. Nem tudom, hogy ő mit csinált a fegyverrel, nem érdeklődtem efelől. A magam részéről az átadással véglegesen elintézettnek tekintettem a dolgot.

Egyetlen fegyverrel sem lőttem.

A VI-os telepen lakom. Az a hír járta, hogy a karhatalmisták a fiatalokat összeszedik és elviszik. Ez ellen őrseget szerveztek. Nem tudom, hogy ezt ki kezdeményezte. Engem senki nem szervezett be, hanem amikor meghallottam, hogy őrség áll az utcán, én is odamentem. Senkinél nem jelentkeztem, egyszerűen csatlakoztam az utcán álló többi személyhez. Úgy gondoltam, hogy együtt állunk ott a telep védelme céljából. Én 9-én és 10-én voltam őrségen géppisztollyal a nyakamban a Füzes utcában. Kb. tízen voltunk. Az őrség feladata volt az esetleges elhurcolások megakadályozása. Ma sem tudom, miként gondoltuk megakadályozni. Ha jöttek volna a karhatalmisták, szép szóval beszélünk volna velük. Fegyveres összetűzésre nem gondoltam. Nem tudom okát, hogy akkor miért volt szükség fegyverekre. Akkor sem csináltunk volna semmit, ha a szép szóra nem hallgattak volna a karhatalmisták. Fegyver használatára nem kaptunk utasítást senkitől soha. Én a géppisztolyhoz értettem, mert voltam katona.

Mi kilencen voltunk: Nausch, Sóstarics, Benhardt, Genics, Horti, Tóth László, egy bizonyos Földi gúnynevű, Uglovics, Pintér, mindkét nap, 9-én és 10-én is ugyanazok voltunk. Sóstaricsnál puskát, Benhardtnál géppisztolyt, Genicsnél puskát, Hortinál géppisztolyt, Pintérnél TT pisztolyt, Nauschnál puskát, Tóthnál és Zöldinél géppisztolyt láttam, Uglovicsnál nem láttam fegyvert.

Nem emlékszem, hogy miként beszéltük volna meg a riasztást. Ellenőrzést sem kaptunk egyik nap sem. I, II. r. vádlottakat nem láttam. I. r. vádlottat ismerem, az ő nevét nem említették. Jó munkája után jó híre volt. Arról nem hallottam, hogy az őrséget ő szervezte volna meg.

Olyan feladatról nem tudok, hogy az őrség egyes karhatalmistákat le akart volna váltani a karhatalomból.

Nem lőttünk gépkocsira, nálunk nem került sor fegyverhasználatra. A gépkocsira egy másik utcában lőttek, az ú. n. félsoron. Nem volt arról szó, hogy tüzeljünk akkor, ha jönnek karhatalmisták autón.

Nem tudom, hogy hány embert szerveztek be az őrségbe.

11-én már nem volt őrség, mert 10-én lövöldözés volt. A karhatalmisták bejöttek a telepre és azokkal volt lövöldözés. Én nem láttam őket, nem tudom, hogy vádlott-társaim honnan vették a fegyvereket. Kézigránátot nem láttam. Volt egy golyószóró is, nem tudom, használták-e. Nem tudok arról, hogy ezzel valaki

lőtt volna. Elnök vádlott elé tárja rendőrségi vallomásának 33. oldalán lévő utolsó bekezdést, vádlott előadja: a rendőrségi vallomásom jól volt felvéve. Azt azonban nem hallottam, hogy I. r. vádlott szervezte az őrséget.

Elnök vádlott elé tárja 34. lapsz. rendőrségi vallomását, vádlott előadja: egy lövést adtam le, de nem szándékosan. Amikor eldobtam a géppisztolyt, 10-én, ez akkor volt, amikor egy karhatalmista rám lőtt, az magától elsült. A lövés a beton szélébe ütközött. A fegyverrel együtt én is levágódtam, nehogy lövést kapjak.

Uglovics Bélánál sem 9-én, sem 10-én nem volt fegyver. Nem láttam nála ívtáras géppisztolyt. 10-én ő adott nekem egy tár töltényt, azért, mert neki nem volt fegyvere. Én azután ezt átadtam mindjárt Fehér Jánosnak, akinél géppisztoly volt. Ezután több lőszer nem került hozzám.

Bors Károlynál láttam kézigránátot.

Turcsányinál /III. r. vádlott/ nem láttam sem fegyvert, sem kézigránátot. 10-én találkoztam vele többek társaságában. Társait nem ismertem. Ezeknél nem láttam fegyvert. Ők a II-es rendőrőrsnél álltak.

Abban nem érzem magamat bűnösnek, hogy az őrség tagja voltam, mert a mi őrségünk nem helyezkedett az államrenddel szemben.

Kihallgattak a fővárosi ügyészségen, ott igazat mondtam, de nem emlékszem vallomásom tartalmára.

Arról tudok, hogy I. r. vádlott gyűlést akart tartani, de hogy milyen céllal, nem tudom. Mindenki ezt beszélte. Azt nem beszéltek, hogy mit akar mondani. A gyűlést azután nem engedélyezték.

Elnök vádlott elé tárja ügyészség előtt tett vallomását, vádlott előadja:

Igaz, hogy azt beszéltek, hogy I. r. vádlott azért szervezte meg az őrséget, nehogy a fiatalokat elvigyék. De én I. r. vádlottal nem beszéltem, a házamnál nem járt. Ügyészi vallomásomat mindenben fenntartom.

Ijedtemben ejtettem el a géppisztolyt és akkor sült el.

Kérdésekre:

Nagy Lajos a sógorom. Ő a Füzes utca végén állt, Turcsányi III. r. vádlott a telep másik részén volt. Nagy Lajos a feleségem öccse, vele együtt beszéltek meg, hogy jelentkezzünk nemzetőrnek. Ő is velem volt a Hunyadi laktanyában, együtt kaptunk fegyvert. De csak egy napig teljesítettünk együtt szolgálatot, ekkor elváltunk egymástól.

Dec. 12-én tudtam meg a rögtönítélő bíraskodásról szóló rendeletet. Dec. 10-én, amikor a fegyvert Nauschnál hagytam, nem gondoltam ezen rendeletre. Az őrség feloszlásában tudtommal a rendeletnek nem volt szerepe.

Most már mindenben beismerem bűnösségemet. Abban is, hogy az őrségnek tagja voltam. Megbántam tetteimet.

III. r. vádlotról annyit tudok, hogy kinn volt az utca végén, de hogy őr volt-e, azt nem tudom.

V. r. Sóstarics vádlottról tudom, hogy a háza előtt állt. Nem tudok arról, hogy gépkocsira lőtt volna.

Egyebet előadni nem kívánok.

Belép VII. r. Benhardt László vádlott:

A vádat megértettem, bűnösnek érzem magamat.

Bányász családból származom. Apám ny. bányász, havi 810 Ft nyugdíja van. Nőtlen vagyok. Vagyunk nincs. Egy bátyám van, aki a külfejtésen dolgozik. 1952-ben, iskoláim elvégzése után bányaipari technikumba jártam, de innen kimaradtam. Ekkor hivatalsegédnek helyezkedtem el, majd inas lettem a vágóhídon. 1956-ban bútörüzetben helyezkedtem el inasnak, november végétől pedig külfejtésen lettem segédmunkás.

Politikával nem foglalkoztam, pártnak nem voltam tagja. A Szabad Népet olvastam. Nagyjából tájékozott voltam, hogy a szocializmust építjük. 1956. okt. 26-án a tüntetésben nem vettem részt. Délután hamar hazamentem. Szüleim ugyanis Száron laknak, én elmentem a korai munkásvonattal haza. Másnap bejöttem. Ekkor a boltvezető közölte, hogy nem nyitunk ki. Ezután nov. végével eltávoztam a bútörüzetből, és a külfejtésen helyezkedtem el.

A VI-os telephez semmi közöm, nem laktam ott, sem szüleim, sem bátyám. December 8-án történt, hogy munkából jöttem haza a külfejtésről. Útközben Szilágyi József nevű bányászismerősszel találkoztam. Mondta, hogy a VI-os telepen őrtállás lesz. Kérdeztem: miért? Azt felelte, azért, nehogy a karhatalmisták és az oroszok elvigyék a fiatalokat. Kérdeztem, hogy ezt honnan veszi? Azt felelte, hogy biztos forrásból tudja, hogy ez a céljuk. Éppen ezért már van őrség, legyen én is benne. Erre mondtam, hogy részt veszek, és elmentem Szilágyi lakására, és három napig nála laktam.

8., 9. és 10-én minden este kinn voltam. Valóban voltak már kinn örök, amikor első este kimentem. I. r. vádlottat ismerem. Azt tudom, hogy Nausch belefolyt az őrség szervezésébe.

8-án nem volt fegyverem.

9-én este 9-10 óra körül Uglovics Béla átadott egy dobtáras géppisztolyt azzal, hogy amíg ő bemegy és felveszi a kabátját, vegyem azt át. Átvettem.

Amikor visszajött, vissza akartam neki adni. Ő azonban azt mondta, hogy maradjon nálam, majd ha szükség lesz rá, akkor adjam vissza. Fiatal vagyok és örültem, hogy van fegyverem. Így maradt nálam a géppisztoly.

10-én őrségben voltam, amikor a karhatalmisták jöttek. Ekkor ők szétzavarták az őrséget, én pedig bementem Szilágyiékhoz. Kérdeztem, mi lesz Uglovics géppisztolyával? Azt felelte, hogy hagyjam náluk. Így is volt. Ez éjjel 1 óra körül lehetett. Lövöldözést hallottam. Majd reggel hazamentem Szárra. 9-én és 10-én nappal Szilágyiéknaál aludtam, az éjjel pedig örködtem. Azután szóltam a II. sz.

rendőrörsön, hogy jöjjenek el, van egy géppisztoly, és 12 vagy 13-án a fegyvert Szilágyi jelenlétében átadtam Balogh nevű rendőrnek.

Az ú.n. Lusztig közben voltam őrségen. Ott voltak a következő személyek a következő fegyverekkel: Tóth László géppisztollyal, Homola József dobtáras géppisztollyal vagy TT pisztollyal, Homola István dobtáras géppisztollyal vagy hadipuskával, Bóna András [Barnabás] –nem emlékezem, hogy milyen fegyverrel, lehet, hogy ívtáras géppisztollyal, Kovács József TT pisztollyal, Iloczky István [Győző] géppisztollyal, Spánics József szálfegyverrel, Pintér Sándor géppisztollyal, Sóstarics István nem tudom, hogy milyen fegyverrel, Somogyi László géppisztollyal, Bors Károly nem emlékszem, milyen fegyverrel, lehet hogy kézigránáttal, Nausch Rudolf nem emlékszem, milyen fegyverrel, lehet, hogy TT pisztollyal, Németh Béla szálfegyverrel, Szócze János géppisztollyal, Zovits Antal szálfegyverrel. Azt nem tudom, hogy Turcsányinál milyen fegyver volt. Kézigránátot nem láttam nála. Lehet, hogy volt nála, nem emlékszem. Nem tudom, hogy ezen személyek a fegyvert honnan szerezték.

Nem volt utasítás és beosztás arra nézve, hogy ki mikor állt őrt. Az én csoportomnak nem volt vezetője. Riasztás sípokkal, kürtökkel történt volna. A házak között, és az utcán is voltak őrk. Ellenőrzést nem kaptunk. Szilágyi úgy mondta, hogy mindenki őrt állt saját érdekében. Tudomásom szerint senkit nem vittek el. Szilágyi mondta, hogy I. r. vádlott szervezi az őrséget. Mondta, hogy körzetekre osztották a VI-os telepet. Azt sem tudom, hogy gyűlést tartottak volna.

Katona nem voltam, géppisztolyhoz egyáltalán nem értek. Sohasem lőttem géppisztollyal. Senki nem magyarázta meg a kezelését.

8-án senkinél nem láttam fegyvert.

9-én már voltak fegyverek, hogy miért, nem tudom. Akkor este hallottam lövöldözést. Nem tudom, ki lőtt és miért. Hallottam, hogy egy gépkocsi jön, ennek zúgását, majd távolabb tőlünk, ahol az aknászképzős diákok álltak, lövéseket hallottam. Hogy név szerint ki lőtt, nem tudom, nem hallottam beszélni, hogy Sóstarics lett volna. Azt is hallottam, hogy orosz harckocsira is rálöttek a rendőrörs előtt. Nem tudom azonban, hogy Tóth és Homola lőtt volna rá.

10-én szintén volt lövöldözés. Nem tudok arról, hogy sebesülés történt volna.

Nem tudom, hogy a golyószórót ki kezelte. Szepesit nem ismerem.

A rendőrségen igazat mondtam, mert a nyomozó azt mondta, hogy igazat kell mondanom. Láttam, hogy a többieket megverték, és ilyen hatásra tettem meg vallomásomat.

Elnök vádlott elé tárja rendőrségi vallomását, vádlott előadja:

Csak hallottam másoktól, hogy Tóth László, Homola József és Nausch Rudolf lőttek a harckocsira, de ezt nem láttam. A rendőrségen is mondtam, hogy csupán hallomásból tudom. Hármuk közül egyik sem dicsekedett nekem azzal, hogy rálőtt volna a harckocsira. Azt nem hallottam, hogy mivel lőttek.

Hallottam, hogy a golyószórós, akit nem ismerek, rálőtt egy teherautóra. Nem tudom, hogy a golyószóró gúnyneve „Kefe” lenne.

Fehér Jánosnak is volt ívtáras géppisztolya. Ezt dec. 10. után bedobta a WC-be, Ezt Tóth Lászlótól tudom. Homola Istvánéknál voltam dec. végén, odajött Tóth László, azt mondta, hogy tud egy géppisztolyt a WC-ben, szedjük ki. A két Homola, Tóth és én is elmentünk Fehérék WC-jébe. Tóth egy kampós hosszú bottal kiszedte a géppisztolyt, lemosta, betette papírba és elvitte. Arra nem emlékszem, hogy bezsírozta-e. A fatelepi akácos erdőben rejtette el.

Ugyanakkor Homola József egy másik WC-ből kiszedett egy másik géppisztolyt. Homola ezt szintén lemosta, majd becsomagolva elvitte a lakásukra. Hogy ott hova tette el, nem tudom. Azt sem tudom, hogy mi történt ezen két géppisztollyal.

Belátom, hogy az őrségállás helytelen volt, mert az államrend ellen irányult. Mégis részt vettem benne. Mentésül előadom, hogy tényleg azt hittem, hogy elviszik a fiatalokat. Hittem Szilágyinak. Ezen hitben vettem részt az őrségben. Ezek szerint megtévesztettek, mert senkit sem vittek el a VI-os telepről. Szilágyinak azért hittem, mert 34 éves, komoly embernek tartottam. Ha ezt egy fiatal mondja, nem hittem volna el.

Nem volt sohasem kézigránátom, III. r. Turcsányi vádlottnak nem adtam.

III. r. Turcsányi vádlott észrevétele: nem vádlottól kaptam. Az a személy, akitől kaptam, magasabb személy volt, mint vádlott. De vádlott is ott volt.

Vádlott: Most már emlékszem rá, Tóth László adott át a jelenlétemben Turcsányinak kézigránátot 9-én este. Annyit mondott Turcsányinak: nesze, itt van ez a kézigránát, fogd meg, nálad is legyen valami! Erélyes hangon beszélt. Turcsányi nem kérdezte, hogy neki minek a fegyver. Azután nem tudom, hogy mi lett a kézigránáttal.

Vádlott: kérdésekre előadja:

bűnösségemet elismerem. Tettemet megbántam. Tudom, hogy az őrség ártott az állam rendfenntartására irányuló erőfeszítéseinek.

Szüleim nem tudták, hogy dec 8-11. között hol voltam. Azt hitték, hogy bátyáméknál voltam.

Somogyi, Pintér, Tóth Lászlóval voltam együtt.

Uglovics a géppisztoly átadásakor nem mondta, hogy töltve van vagy sem.

Turcsányi III. r. vádlottat nem láttam őrségben. Azért mondtam a rendőrségen, hogy ő is őrségben van, mert ő is ott volt a többiek között.

Szilágyi József Tatabányán lakik a Borbély utcában.

Tóth László disszidált.

Egyebet előadni nem kívánok.

Belép VIII. r. Nagy Lajos vádlott:

A vádat megértettem, bűnösnek érzem magamat.

Apám kőbányász volt, jelenleg nyugdíjas. Vagyontalanok vagyunk. Hatan vagyunk testvérek: 3 nővérem férjnél van, bányász a férjük, bátyám lakatos művezető. Iskoláim elvégzése után 1950-ben beiratkoztam a tatai bányásztechnikumba, de egy év után apám betegsége folytán kimaradtam. Különböző helyeken voltam ezután segédmunkás, 1956-tól csillés vagyok bányában, havi keresetem 1500-2000 Ft körül van.

1955-ben nősültem, feleségem ápolónő. Egy gyermekem van.

Politikával foglalkoztam. 1955 májusában MDP tagjelölt lettem. 1953-tól a DISZ városi bizottságának voltam a tagja. Különböző iskolákat, szemináriumokat végeztem és mint DISZ vezetőségi tag, jelentkeztem felvételre az MDP-be. Hogy az MSZMP-be átigazoltak-e, azt nem tudom, mert az átigazolás éppen az időben történt, amikor letartóztattak.

Jelen cselekményeimhez a fiatal korral járó meggondolatlanság vitt. A külső környezet hatása is befolyásolt. Cselekményemet megbántam.

Október 26-án délután dolgoztam. Este 6-kor azonban leállt a munka, mert a bánya nem adott szentet. Minket ekkor hazaküldtek. Hazafelé menve találkoztam a tüntetőkkel. Nagy tömeg volt. Fegyvert nem láttam náluk. A tömeg Nagy Imrét éltette, követelte a politikai foglyok elengedését, sajtó-, és vallásszabadságot. Orosz csapatok kivonásáról nem volt szó. A Köröndnél csatlakoztam a tüntetőkhez, de nem kiabáltam jelszavakat.

A rendőrségen másként vallottam. III. 12-én tartóztattak le, hétszer vertek meg a nyomozók, olyan súlyosan, hogy március 18-án reggel kénytelenek voltak bevinni a tatai kórházba, az ideggyógyászatra. Amikor még aznap visszahoztak a rendőrségre, akkor vették fel velem a jegyzőkönyvemet. Az ideggyógyászaton kaptam egy papírt, ami az ügyészégi kihallgatásom során még megvolt. A főorvos annyit mondott: rövid időre megnyugvásra van szükségem. Ennek ellenére kihallgattak. Ekkor nem vertek meg, de az elszenvedett bántalmazásra tekintettel mindent aláírtam.

A kórházban a testi sérüléseimet nem vizsgálták meg. Azért vittek kórházba, mert eszméletemet veszítettem és nem tértem magamhoz.

Elnök a tárgyalást a mai napra lezárta.[...]

Jegyzőkönyv

Felvétetett ugyanazon ügyben 1957. december hó 30. napján megtartott nyilvános tárgyalásról.[...]

Elnök a tárgyalás megnyitása után Nagy Lajos kihallgatását folytatja.

Belép:

Nagy Lajos: VII. r. vádlott.

A Köröndről a tömeg a városi tanács épülete elé ment a Főosztályhoz. Én majdnem utoljára értem oda egy autóbusszal, amikor már a tömeg bent volt a Főosztály épületében. Én oda nem mentem be. Ott semmiféle ellenállás nem volt. Akadálytalanul ment a tömeg. Amikor odaértem, jöttek ki a civilek, és ekkor még nem láttam fegyvert senkinél. Én onnan elmentem haza, és nem voltam sehol sem.

A Főosztály épületében nem voltam bent. Kijött egy ismeretlen fiatalember, akitől kaptam egy TT pisztolyt, melynek tára üres volt. Amikor aztán a rádióba október 29-én vagy 30-án bementék, hogy munkásőrséget verbuválnak, akkor kaptam egy dobtáras géppisztolyt a Hunyadi laktanyában.

Elnök vádlott elé tárja nyomozati vallomását.

A Főosztály előtt kaptam egy pisztolyt amiben lőszer nem volt. A Hunyadi laktanyában nem voltam. Nem felel meg a valóságnak, hogy bent lettem volna a Hunyadi laktanyában. Amikor a jegyzőkönyvet aláírtam, nem tudtam, mit írok alá.

Amikor beléptem a nemzetőrségbe, leadtam a TT pisztolyom, és helyette kaptam egy dobtáras géppisztolyt. Október 30-tól november 4-ig voltam nemzetőr. Amikor a munkástanácsok kijelölték a fiatalokat, akkor jelentem meg a Hunyadi tiszti iskolában, ahol voltak rendőrtisztek, és a tisztiiskola tisztjei is. A nemzetőri tevékenységem abból állt, hogy 24 órás szolgálatot teljesítettem a Kiskereskedelmi Vállalat raktáránál, majd a hármass postánál egy éjszakára.

November 4-én reggel $\frac{1}{2}$ 7 órakor a XIV. aknáról telefonáltak, mert este lövöldözés volt. Kimenve meg is találtunk 5-6 fékpuskát. Ekkor hangzott el a felhívás, hogy a fegyvereket adjuk le. Amikor a felhívást meghallottam, az Állami Áruháznál voltam. Egy része bevitte közülük, én is a II. számú őrsre a fegyvereket.

Elnök vádlott elé tárja nyomozati vallomásának vonatkozó részét.

Amikor észrevételeztem, hogy nem úgy foglalták vallomásom jegyzőkönyvébe, mint mondtam, akkor egy $\frac{1}{4}$ óra múlva a fehér falra is rámondtam volna, hogy fekete.

November 4-től az üzemben dolgoztam karbantartó munkákon. Én általában bent voltam. Amikor a művezető hívott, mindig bent voltam. A decemberi 10 napos sztrájk alatt is dolgoztam, December végén kerültem le a bányába.

December 8-án vagy 9-én fent voltam a sógoroméknál, Somogyiéknál megnézni, hogy mi van velük, mert már régen nem voltak lent nálunk. Ekkor volt a pártháznál a támadás, és a lövöldözés. Én akkor nem tudtam, hogy neki van-e fegyvere, és hogy hová jár. Én tőlük este 7 órakor lejttem, és semmiben részt nem vettem. Én a szervezetbe nem léptem be, és nem is voltam ott többet.

Hűvös Oszkárt a nemzetőrségnél ismertem meg. Novemberben letartóztatták, és én azóta nem találkoztam vele.

A rendőrségen az ember mondott egy mondatot, abból egy oldalt gépeltek. Ha észrevételt tettem ez ellen, jött a gumibot és a pofon.

Állításom mellett a rendőrségen is kitartottam, de elém tettek egy papírt és mondták, hogy ne hazudjak.

Nem felel meg a valóságnak, hogy engem is bevettek volna a csoportba. Én nem tudtam akkor, hogy őrséget szerveznek. Nauschot nem is ismertem, csak a nevét a munkaversenytábláról. Sem Nauschsal, sem Ladossal nem találkoztam. Ez nem felel meg a valóságnak.

A százados, aki a kihallgatást vezette, elém tett egy papírt, és ebből lett kigépelve az egész. Nem felel meg a valóságnak, hogy Lados utasítására tüzet nyitottak volna a gépkocsira.

Sóstarics: Ismerem Nagy Lajost, de már évek óta nem láttam.

Somogyi: Nagy Lajost ismerem, mert a sógorom, de az őrségben nem láttam, és nem találkoztam vele. Tőle sem fegyvert, sem lőszert nem kaptam.

Nagy Lajos: A TT pisztoly le lett adva a nemzetőrségben. A nyomozó elém tette a névsort, és ha valakire azt mondtam, hogy nem ismerem, előkerült a gumibot, és muszáj volt ismerni.

Elnök ismerteti a 44. és 48. oldalon lévő nyomozati vallomást.

Amikor engem letartóztattak és kihallgattak, a névsor már készen volt. A rendőrségi vallomásom teljes egészében hamis, és az nem felel meg a valóságnak. Egy másik jegyzőkönyvből átmásolták az én jegyzőkönyvembe. Amikor a jegyzőkönyvet alá akarták íratni velem, nem voltam hajlandó, akkor a százados behívatott egy pár nyomozót, és elkezdődött a régi nóta, amit március 12-én ismertem meg. Akkor már mindegy volt, csak szabaduljak tőlük. Azt is aláírtam volna, hogy 60 hadosztályom és 50 géppisztolyom volt.

Elismerem, annyi tevékenységem volt, hogy október 26-án találkoztam a tüntető tömeggel, akik közé keveredtem, és elmentem velük a városi tanács épületéig, ahol a tömeg kettévált, és én mentem azzal a részleggel, ami a Főosztályhoz ment. Mire én oda leértem, a Főosztályt elfoglalták, én oda be se mentem. Ott kaptam egy ismeretlen egyéntől egy TT pisztolyt, majd felhívásra X. 30-án bementem a Hunyadi laktanyába, és ott egy dobtáras géppisztolyt kaptam, amit aztán november 4-én leadtam.

Nyomozati vallomásom nem én mondtam, hanem voltak a nyomozó előtt jegyzőkönyvek, és azokból másolták ki. [...] Május 30-án is kihallgattak a budapesti fővárosi ügyészségen, ahol azt mondták, hogy pótnyomozásra vissza lehet vinni az ügyet.

A felügyelő felvitt az ügyész szobájába, aki a kihallgatást azzal kezdte, hogy mi az, magát is megverték, maga is vissza akarja vonni a vallomását? Kérdezte, hogy ismerem-e a nyomozati vallomásom. Mondtam, hogy én azt kényszerítő körülmények hatására tettem. Az ügyész ezek után elkezdte a jegyzőkönyvet diktálni, és mondtam, hogy a második részét nem ismerem. Mondta az ügyész, hogy nem lényeges, mert a bíróság előtt majd elmondhatom. Kértem, hogy hadd olvassam el a nyomozati vallomásom, mert azt olyan állapotban készítették, hogy annak tartalmára nemigen emlékszem. Akkor az ügyész azt mondta, hogy nincs a maga jegyzőkönyvében semmi lényeges, helyben lehet hagyni. Felolvasta az első részét, ami a tüntetésre és a főosztályra vonatkozott, amit azt hiszem aztán az én vallomásom szerint megváltoztatott.

Nekem az ügyészségen az volt az első szavam, hogy a jegyzőkönyvet nem ismerem. Mondtam, hogy most elmondom, és ami nem egyezik, azt nem tartom fenn. Az első részét ismertette. Kimondtam akkor, hogy a főosztály épületében nem voltam bent, hanem kint az utcán a főosztály előtt kaptam egy TT pisztolyt. Megmondtam, hogy nemzetőr voltam, és azt is, hogy a VI. telepi őrségben nem vettem részt. Az ügyészségi jegyzőkönyvem aláírtam. Mondtam, hogy társaimra vonatkozó vallomásom nem ismerem, azt mondta, hogy a vádiratból, és a vallomásokból majd megismerem. Különben ő úgy beszélt velem, mint ember az emberrel. Kiabált, és mindig azt mondta, hogy mi tatabányaiak mindent letagadunk, és arra hivatkozunk, hogy megverték.

Vádlott elé tárja ügyészségi vallomását.

Az ügyész úr azzal kezdte, hogy magát még vissza lehet vinni pótnyomozásra. Én ettől féltem, mert a rendőrségen olyan bánásmódban volt részem, hogy oda visszakerülni irtóztam.

Amit tettem, megbántam, és vállalom érte a felelősséget. Megjegyezni kívánom, hogy a nemzetőrségben és a tüntetésben olyan emberek vettek részt, akik más funkcióban vannak, rendőrtisztek, és vezető egyéniségek. Ami Pesten történt: a túlkapások, ávós akasztások, ezeket elítéltem akkor is. A nemzetőrségben én politikai tevékenységet nem láttam. Raktárakra vigyáztunk, és a város biztonságát voltunk hivatva biztosítani, és én ebben nem láttam semmi rosszat. Amikor novemberben elkezdtem dolgozni, úgy gondoltam, hogy a rend helyreállása hozhatja meg mindazt, amit a munkás-paraszt kormány megígért nekünk, bányászoknak. Akkor már tudtam, hogy ami itt történik, nem vezethet jóra, az nem a konszolidálódást célozza, hanem zavart kelt, és a termelés beindítását akadályozza. Ezért nem vettem részt a VI. telepi őrségben.

Én csak később tudtam meg, hogy a december 7-i tüntetésnek egyik követelése az volt, hogy egyes karhatalmistákat váltsanak le, és ezt én is helyeseltem. Tatabánya nagy város, túlnyomó része bányász. De úgy gondolom, az új rendszer

új karhatalma nem követhet el olyan túlkapásokat, amiket novemberben és decemberben elkövettek. Ha valaki ment az utcán és úgy látták, hogy nem jó szemmel néz rájuk, azt megverték. Ebből csak azt akarom példázni, hogy a karhatalom egyes tagjai leváltásának követelése nem volt alap nélküli.

Vádolt társaimnak és nekem is ez a rendszer adott kenyeret, és taníttatott: nem lehet céloom, hogy a rendszer megdöntésére fogjak fegyvert.

Népbírói kérdésre: A főosztályról fegyvert a TT pisztolyon kívül, amit úgy kaptam, nem hoztam el, és nem is igen láttam. A tömegben meglett józan emberek voltak, és fegyvertelenül vonultak az utcán végig. Lövöldözés nem volt. A tömeg az épületben bent mit csinált, azt nem tudom. Az épületen kívül láttam egy-két rendőrtisztet, akit nem bántott senki. A civileknek nem volt jogos bemenni, de az épületben a rendőrök mind a helyükön voltak, és maradtak is.

A nemzetőrségnél kapott géppisztolyomhoz tartozott egy tár, amit leadtam a pisztollyal együtt a II. számú őrsön. Hűvös Oszkár letartóztatása X. 30-án történt meg.

Én október 27-29. között kerültem a nemzetőrségbe. Pisztolyt 26-án este kaptam. Nem tudom megmagyarázni, hogy hogyan történt a dolog, hogyan került hozzám. A környezet hatással volt rám. Azért is adtam le, mert tudtam, hogy nincs hozzá engedélyem, és nem volt jogos a tartása. Nem tudom, hogy az illető miért pont nekem adta a pisztolyt a főosztály előtt. Ezzel a fegyverrel csak ütni lehetett volna, mert lőszer nem volt hozzá. Nem is értettem hozzá, használni se tudtam volna. Elismerem, hogy bűnös vagyok abban, hogy három napig nálam tartottam.

Újvárit a rendőrségen ismertem meg.

Lados észrevétele: Lehet, hogy mondtam, hogy beverem annak, az ablakát, aki nem megy őrségbe, de nem felel meg a valóságnak, hogy 11-én kint voltam az emberek között.

Nagy Lajos: Én csak a politikai foglyok kiszabadítását helyeseltem, a többiét nem, mert éppen elég bajunk volt velük a nemzetőrségben is. Én nem azért álltam be a nemzetőrségbe, hogy ezeknek a szökött raboknak teret biztosítsak a garázdálkodásra, hanem éppen ellenkezőleg, hogy ezt megakadályozzuk. A nemzetőrségben egy százados október 29-én magyarázta meg a pisztolyok kezelését.

Somogyiéknál december 8. vagy 9-én voltam. Ezt megelőzően valamikor november vége felé a dátumra pontosan nem emlékezem. Én arról nem tudtam, hogy Somogyi részt vesz az őrségben. Családi dolgokról beszélgettünk, politikáról nem. Még a kijárási tilalom megkezdése előtt hazamentem. Nem tudtam, hogy Somogyinak milyen fegyvere van. Hozzájuk kb. ½ 4 órakor mentem és 5 óra után jöttem el.

Somogyi: Nagy Lajos nem tudom már hány órákor jött hozzánk. Gondolom úgy 3-4 óra körül és 5-6 óra körül ment el. Családi dolgokon kívül másról nem beszélünk. Rádióztunk, és kártyáztunk. Őrségről nem volt szó. A karhatalom a biztonság és rend megszilárdulását célozza. Úgy gondolom, nem volt jogom beavatkozni a fegyveres testület, így a karhatalom dolgában, és azokból egyes személyek leváltását követelni. Nálunk Tatabányán nem történt semmi, mert Tatabányán még egy pofont sem kapott egy kommunista sem. Nálunk is megmaradt a párttitkár.

Ügyészi kérdésre: Nagy: Hűvöst október 30-án tartóztatták le. Úgy tudom, a katonatanács parancsnoka tartóztatta le. Hogy aztán vele mi történt, nem tudom.

Budapesten az ügyészségen azzal fenyegettek meg, hogy visszavisznek a rendőrségre.

Lados: Nagy Lajost nem ismerem, Vele nem tudom, hogy találkoztam-e. Végimentem az egész telepen, nem tudom, hogy ott volt-e.

Pendli: Nagyot nem ismerem, nem láttam őrségben.

Turcsányi: Nem találkoztam vele, most látom először.

Gwóth: Nem ismerem.

Sóstarics: Nem ismerem.

Somogyi: Nem álltam őrséget, és Nagy Lajost én aztán nem láttam. Nem emlékezem, hogy a rendőrségen az ő nevét is mondtam volna.

Berndhardt: Nem láttam az őrségben.

Belép:

Fehér János XII. r. vádlott. A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Édesapám nyugdíjas bányász. Édesanyám meghalt, háztartásbeli volt. Most halt meg október hóban. Szüleim vagyontalanok. Én is vagyontalan, és nőtlen ember vagyok. Hét általános iskolai osztályt végeztem. 1951-ben ipari tanulónak mentem az I. számú Erőműben és 1953-ban szabadultam fel, mint villanyszerelő. Felszabadulás után is ott dolgoztam tovább az I. számú Erőműben, és letartóztatásomig ott is dolgoztam. Havi keresetem 1300 Ft volt. Keresetem hazaadtam, mert én voltam a családfenntartó.

Amikor iskolából kikerültem, politikával nem foglalkoztam inkább sporttal. DISZ-tag voltam. Sportkörben szerepeltem a DISZ keretei között. A politikai helyzettel és ezen eseményekkel kb. tisztában voltam.

Az iskolából mikor kikerültem, arra törekedtem, hogy tudásom fejlesszem, és azon keresztül az országot építsem. Egyetértettem a politikai felfogásokkal, mert

nekem csak jót akartak. Szakmát tanultam, és nekem bért fizettek. Úgy éreztem, hogy szívvel-lélekkel a munkásosztály mellett van a helyem. Amellett, hogy az országot építettük, elég sok és súlyos hibák voltak, amiért a nép zúgolódott, és sor került az ellenforradalmi cselekményekre. Ez nem volt helyes. Kellott volna egy erős kéz, aki helyes útra térítette volna a népet. Abban az időben nagy volt a fejetlenség. Ekkor én forrófejű és fiatal voltam, nem láttam tisztán, elkaptak az események és sodródtam a tömeggel, és nem tudtam magam kivonni belőle. Én akkor nem kérdeztem senkitől semmit, mert nem tudtam, hogy kiben mi lakik. Társaim közül is ilyen korú fiatalok voltak, akik befolyás alatt állottak.

Az október 23-át követő ellenforradalmi események Tatabányán értek. Október 26-án kezdődött a felvonulás, én ekkor munkában voltam, és amikor hazamentem, megebédeltem, és este láttam, hogy mi van az utcán. Másnap ismét munkába mentem, de már nem ment rendesen a munka, mert keveredés volt. Utána való nap bementem az üzemőrségbe. A feladatunk az volt, hogy ne engedjünk be senkit az üzembe. Autóval hordtuk be az embereket az üzembe, és ha nem volt ügyeletes, akkor ügyeletes szolgálatot is teljesítettem. Majd szemet lapátoltunk, mert féltünk, hogy az erőmű leáll, és a bánya elúszik. Ez így ment egészen januárig. Közben történtek olyan dolgok, ami miatt itt állok a bíróság előtt.

November közepén kaptam Kobela Lászlótól egy géppisztolyt, és egy doboz töltényt. A géppisztoly ívtáras volt. Katona nem voltam, nem tudom, hogy a dobozban hány darab lőszer volt. Meg sem néztem. Ő azért adta nekem, hogy ő elmegy, adjam le. Én úgy hallottam, hogyha valaki leadja a fegyvert, annak felírják a nevét, és bajba keveredhet. Én a fegyvert elő se mertem venni. December elején egy alkalommal otthon voltam, amikor nagy zajt hallottam. Kimentem az utcára, és Lados bácsit hallottam, hogy azt beszéli, hogy a fiatalokat el akarják vinni a telepről. Akik ezt beszéltek, voltak vagy 10-15-en. Lados bácsi mondta, hogy ezt ne engedjük. Ez dátum szerint december 8-án volt. Mondta azt is, hogy álljunk őrségbe saját házuk előtt. Miután ezt elmondotta, elment tovább. Azt nem mondta, hogy fel kell fegyverezni magunkat. Azt mondta, hogy bottal, fejszével, csákánnyal álljunk őrséget. Utána hallottam, hogy a karhatalom egyes tagjai akarják elvinni a fiatalokat. Azt is hallottam, hogy vöröskeresztes autóval is vittek el valakit. Hogy ez azután igaz volt-e, azt nem tudtam leellenőrizni.

Én is vállaltam az őrséget. Kimentem a kapuba és vártam, hogy mi lesz. Rendőrök is jöttek, és mondták, hogy csináljunk zajt, ha valakit el akarnak vinni, és akkor jönnek segíteni. Amikor láttam, hogy rendőr jár az utcán, úgy gondoltam, hogy akkor baj nélkül oda tudom neki adni a fegyvert, így azután másnap fegyverrel álltam ki, de a rendőr nem jött. Az első este minden háztól álltak kint.

Pintér Sándor is kint állt őrségben.

Sóstaricsot nem ismerem. Somogyit ismerem, mert tőle kaptam egy tárt. Nagyot ismerem, de az őrségben nem láttam. Homolát nem láttam. Uglovicsot ismerem, de nem láttam az őrségben. Én csak egy embert láttam az őrségben, akinél

fegyver volt, ez a Pintér Sándor volt. Második nap este kint voltam, de ekkor nem történt semmi. A géppisztolyom kivittem, de nem használtam, és mivel rendőr nem jött, nem adhattam le. Kértem Somogyitól egy tárat, megnéztem, majd tőlem is elkérték. Mikor hazamentem, a WC-be akartam bedobni. Meg is tettem, mert levettem a géppisztolyról a tárat, és bedobtam a WC-be. Gondoltam, hogy oda nem nyúl senki, ott jó helyen lesz. Ezután semmiben nem vettem részt.

A rendőrségen kihallgattak, de hogy a jegyzőkönyvembe mit írtak, azt nem tudom. A vallomásomra kényszerítve lettem gumibottal és pofonokkal. Én elmondtam a mondókám, de hogy a nyomozó mit írt, azt nem tudom. A jegyzőkönyvet addig olvastam el, amíg azt olvastam, hogy Lados bácsi minket is beszervezett az őrségbe, ami fegyveres volt, én észrevételeztem, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Ekkor megfenyegettek, hogy ne próbáljam megváltoztatni, és megrázta a gumibotját. Én akkor már nem mertem semmit sem szólni.

Elnök vádlott elé tárja nyomozati vallomását.

Nem felel meg a valóságnak, hogy Lados bácsival személyesen beszéltem volna. Ő nekünk beszélt, de fegyverről szó sem volt. Én nem mondtam, hogy lövést hallottam. Hogy aláírtam ilyen tartalmú jegyzőkönyvet, az azért történt, mert még a halálos ítéletem is aláírtam volna, csak szabaduljak.

A géppisztolyt nem használtam, mert nem értek hozzá. Ilyen tartalmú vallomás nem tudom, hogyan kerülhetett bele a jegyzőkönyvbe.

Nem felel meg a valóságnak, hogy lövöldöztem volna. Azt írtak a jegyzőkönyvbe, amit akartak. A nyomozó felsorolt egy csomó nevet, akiket nem ismertem, de hogy mit írt, és kiket írt be, azt nem tudom. Az is fel volt írva a nyomozónak, hogy kinek milyen fegyvere volt.

A jegyzőkönyvet először nem akartam aláírni, mert észrevételeztem, hogy olyan dolgok is vannak benne, melyekkel nem értek egyet, ekkor megverték, és én aláírtam a jegyzőkönyvet.

A budapesti ügyészségen is kihallgattak. Ott sem mondtam meg az igazat, mert féltem, hogy visszakerülök pótnyomozásra. Rabtársaim mondták, hogy ha visszakerülök pótnyomozásra, akkor újból elővesznek.

A pesti ügyészségen nem fenyegettek, és nem kiabáltak velem. Azért nem mertem megmondani az igazat, mert féltem, hogy az eltérések miatt visszaadnak a rendőrségnek.

Elnök ismerteti az ügyészség előtt tett vallomását.

Én az ügyészségen azt mondtam, hogy rendőrségi vallomásom fenntartom. Szalmáról nem beszéltem, mert nekünk nincsen, mi nem vagyunk gazdálkodók, csak a szalmazsákot említettem.

Lados bácsi rendes, becsületes bányász ember. Tekintélye volt a telepen, mert aki 104 csillét megrakott, annak mindenki előtt tekintélye lehet.

Amit ő mondott, azt úgy el is hittük. A telepen az a hír járta, hogy mentővel is vittek el embereket. A pártbizottság megtámadása után terjedt el a hír.

Somogyitól én kértem egy ívtárat, amit azután elkért tőlem egy ismeretlen egyén, és én odaadtam neki. Mást mondani nem tudok, ez az igazság.

Az ügyészségi vallomásom nem olvastam el, mert tudtam, hogy olyan a rendőrségi, és nem mertem változtatni rajta.

Vadászni nem jártam, mert mint már mondtam, nem értek a géppisztolyhoz.

Nem tudok arról, hogy nálunk tartottak volna házkutatást, legalábbis amíg otthon voltam, addig nem.

Elnök felmutatja 170. sorszám alatt az iratoknál elfekvő fényképfelvételeket.

III. 13. után tartották meg a házkutatást, miután már le voltam tartóztatva, de hogy mi történt a géppisztollyal, arról nem tudok semmit, úgy hallottam, Homola József és István vették ki együttesen, de ezt a nyomozás során hallottam csak.

Népbírói kérdésre: Baráti társaságom az üzemi dolgozók közül került ki, akikkel egyforma családi és anyagi körülmények között éltem. A politikai vonal nem érdekelt, inkább a sport. Megállapítottuk az ország fejlődését és beszélgettünk az eredményeiről, de láttuk a hibákat is, úgy állapítottuk meg, hogy túlsúlyban voltak az eredmények, és hiba mindenhol van.

November közepétől december 10-ig volt nálam a géppisztoly. Félttem, hogy valami baj lesz, nem mertem leadni. Nem volt soha fegyverem, és amikor elváltam, hogy leadom, nem tudtam, hogy milyen következményekkel járhat. A géppisztoly tiszta volt, nem volt rozsdás, különben nem értek hozzá. Amíg nálam volt, nem kezeltem. Somogyitól kaptam egy tárat, amit egy ismeretlennek továbbadtam. December 7-ről 8-ra virradóra a telepről vittek el embereket, de hogy kiket név szerint, azt nem tudnám, az egész telep arról beszélt, hogy mentőautóval vittek el embereket. Én így hallottam, mást nem mondhatok.

Lövést a géppisztolyból nem adtam le. A töltényeket is bedobtam a WC-be. Volt belőle egy dobozzal, amit beöntöttem a WC-be.

Az őrségbe este 6 óra felé mentem ki és 10 óráig voltam kint. Fáradt voltam, ekkor bementem, és lefeküdtem. Én az őrségbe azzal a szándékkal vittem ki a fegyvert, hogy a rendőrnek, ha meglátom, leadom.

Ügyészi kérdésre: Az ügyészségen nem mondtam semmit, csak a rendőrségi vallomásom írták le. Homola nem tudom honnan tudta meg, hogy a WC-be dobtam a fegyvert. Lehetséges, hogy valahol elszóltam magamat. Vádlottak vádlott vallomására észrevételt nem tesznek.

Belép

Bóna Barnabás IX. r. vádlott. Vádat megismertem, bűnösségem elismerem.

Apám bányász volt, anyám háztartásbeli, vagyontalanok. Én is az vagyok a feleségemmel együtt. Ketten vagyunk testvérek, egy húgom van, aki 9 éves. Feleségemmel 1955-ben kötöttem házasságot. Feleségem önálló dolgozó, de hogy hol, azt nem tudom. Úgy értesültem, hogy kiszolgáló az egyik népboltban. Feleségem édesapja bányászember. Én 1945 év előtt tanuló voltam. 8 általános iskolai osztályt végeztem és utána beiratkoztam a bányaiipari technikumba. Először Tatabányán az alukohóban dolgoztam, majd Inotán mint lakatos. Később onnan is hazatértem Tatabányára. Keresetem 1600 Ft volt. A DISZ-nek tagja voltam. Politikával nem foglalkoztam. Tisztséget a DISZ-ben nem vállaltam. Alap és középfokú szemináriumot végeztem. Édesapám a VI. aknán dolgozik és párttag.

Az 1956. októberi események Tatabányára október 26-án érkeztek el. Nem tudom, hogy üzemünkben megalakult-e munkástanács. Az október 26-i tüntetésben sem vettem részt, mert akkor délutános voltam. Ekkor a munkát abbahagytuk, és úgy december közepén vettük fel újra. Nem jártam be rendszeresen, mert az akna, ahol dolgoztam, a határba esett, nyitott bánya volt, és nem volt tanácsos arra járni. Amikor az üzemben kiírták, hogy menni kell, akkor mindig el is mentem.

December elején négyen kint jártunk az erdőben vadászni. Velünk volt Homola József, Tóth Laci, Homola István.

Homola József lőtt is egy vaddisznót, ami kb. 90 kg-os lehetett, Homola István pedig egy nyulat. Én is lőttem egy rókára, és egy nyúlra, de nem találtam. Más vadat nem lőttünk. A vaddisznót kettévágtuk, a fejét levágtuk, a belét kiszedtük, és úgy vittük haza zsákban. A nyulat közösen megettük. A vaddisznót Homola István lakásán négyfelé osztottuk. Volt több vadászat is, de én többön nem vettem részt.

Én Persil Antaltól kaptam egy ívtáras géppisztolyt 23 tölténnyel. Azt el is használtam. Utána visszaadtam a géppisztolyt. Amikor a vadászból megjöttünk, a géppisztolyt már szabadon a vállunkon hoztuk, mert a VI. telepen mindenki nyíltan hordta a fegyverét. Ez december 8. vagy 9-én volt. A vadászat után a húst elosztottuk, és elmentünk haza.

Én őrségben nem álltam, csak hallottam, hogy van őrség. Én ezt csak akkor tudtam meg, amikor Ladost 10-én lefogták és mondták, hogy azért, mert őrséget szervezett. Nekem nem szólt senki. A Hentes utcában nem volt őrségállás. Én nem mentem más háza elé őrséget állni, mivel én nem szervezkedtem.

Persil, amikor a vadászból hazatértünk, már kérte is a géppisztolyt vissza. Úgy volt, hogy ő is jön velünk, de valami akadály jött közbe. Állítólag a fegyvert ő is egy technikustól kérte kölcsön.

November 4-én kimentünk a Turulhoz az erdőbe, és ott találtunk öt puskát. Ekkor hatan voltunk. Homola József, Bencze, Szabó, Ujvári, Kovács és én. Ott találtuk, ahová az ávosok és nemzetőrök letették. Golyószórót is találtunk, meg egy láda lőszert, amit otthagytunk, mert nem tudtunk vele mit kezdeni. Az öt puskával azután az történt, hogy bedugtuk a kerítés mellé. Egy puskát Ujvári elvitt. Pár nap múlva kerestük, de nem találtuk már ott.

Nálam a fegyver egy óránál tovább nem volt. Géppisztolyt nem találtam sehol, és haza nem vittem. Nem mertem hazavinni, mert féltem a szüleimtől.

A VI. telepen őrséget állítottak. Lados szervezte meg. Vele én nem beszéltem. Arról nem tudok, hogy mit csinált, és miről beszélt.

A rendőrségen kikényszerítették belőlem, amit akartak. Úgy ütöttek, mint a répát. Egy embert agyon is csaptak. Sok minden került jegyzőkönyvbe, amit nem is mondtam. Az az igazság, amit itt mondtam el a bíróság előtt.

Elnök ismerteti nyomozati vallomását.

Én a rendőrségen is úgy mondtam, hogy úgy hallottam, hogy Lados szervezte az őrséget. Én Csizmadiát és Fehért láttam géppisztollyal. Arra a kettőre emlékszem. Azután mondtam még, hogy kiket ismerek, de nem mondtam, hogy őrségben láttam őket. Fehért a kapuban láttam állni. Homolánál, Tóth Lacinál géppisztolyt láttam. Sóstaricsot nem ismerem. A rendőrségen állandóan molesztáltak, hogy tudni kell, hogy kinek volt fegyvere, és milyen. Én mondtam anélkül, hogy tudtam volna, hogy ne bántsanak. Az őrség szervezője állítólag Lados volt. Pendlit nem ismertem. Én úgy hallottam, hogy azért alakult az őrség, hogy megvédjék a VI. telep fiatalságát az elhurcolástól. A VI. telepen nem tudom, hogy kik lövöldöztek. Hallottam, hogy egy személykocsira rátüzeltek az emberek, akik kint álltak az utcán.

Amikor felmentünk hatan a Turulhoz, Kovácsnak nem jutott fegyver. A puskákhoz lőszert is találtunk. Két csomaggal vettünk a lőszerből fegyverenként magunkhoz. Egy csomagban 15 golyó volt. A puskákat este vittük le, amikor már ránk esteledett. Aznap is vadásztunk, amikor megtaláltuk, de nem lőttünk semmit. Az utcán van egy lebombázott ház, és annak a kerítése mellé tettük, és otthagytuk. A golyószóróval, amit otthagytunk, nem tudom, mi lett. Arról nem tudok, hogy lekerült a VI. telepre, és hogy használták volna.

Én úgy tudtam, hogy mind a kettőt eldobták. A szálfegyvert nem hoztuk le, a vadászásnál használtuk, és ott hagytuk eldugva. A géppisztolyt, ami nálam volt, visszaadtam Persilnek. Én kértem, hogy szerezzen géppisztolyt. Mondta, hogy szerez az aknásziskolásoktól, mert azoknál sok a fegyver. Azt nem tudtam, hogy az aknászok honnan szerezték a fegyvert. A rendőrségen tudtam meg, hogy kinél milyen fegyver volt. Nem tudom, hogy az őrségállás ideje alatt lövöldözésre sor került-e. Amíg én kint voltam, nem lőttem és más sem lőtt.

Amikor a vadászból jöttünk, nagy tömeg állt kint az utcákon. Kinél fejsze, kinél csákány volt. Ekkor bejött egy autó, fűtyültek és mindenki odaszaladt.

Én azt nem mondtam, hogy fegyverrel őrseget álltam.

Mondtam az ügyészségen, hogy nem felel meg a valóságnak, hogy őrseget álltam este 6 órától. Mindent aláírtam volna a rendőrségen. Volt több olyan eset, hogy a börtönből a letartóztatottakat visszavitték a rendőrségre.

Ügyészségi vallomásom nem fedi a valóságot. A rendőrségi vallomásom első és második bekezdése helytálló. Azonban a 3. bekezdésben lévőek már nem mind igazak. Én végigmentem a telepen fegyverrel, de őrseget nem álltam, a többi megfelel a valóságnak.

Elnök közli vádlottal, hogy a vadászat alkalmával elejtett vad társadalmi tulajdon elleni lopás büntettét valósítja meg, míg azzal, hogy a vadból ő is részesült, orgazdaság büntettében is bűnös. Erre az ügyészség vádiratot nem nyújtott be, de a bíróság ezt észleli.

December 10-én visszaadtam a géppisztolyt, és ekkor fegyver felett nem rendelkeztem. Nem szereztem sem fegyvert, sem lőszert. Fegyverrejtegetési ügyem december 10-vel le is zárult. Elismerem, hogy ezekben hibás vagyok, és megbántam cselekményeimet.

Ladost ismertem, de nem közelebbről, csak köszönő viszonyban voltam vele. Nagy bányász volt, jó munkás volt, a rádió is kürtölte nevét. Nem tudom, hogyan bolondította el az egész VI. telepet. Vele nem beszéltem, és nem tudom, hogy mi volt a szándéka. Azt sem tudom, hogy miért kellett őrseget szerveznie. Én arról nem hallottam, hogy a fiatalokat deportálni akarták volna.

December 7-én volt egy tüntetés a pártháznál, ott lövöldözés is volt, ezt hallottam, mert jöttünk hazafelé. December 10-én megindult a munka. Hallottam, hogy szovjet tankok is jöttek ekkor a VI. telepre, azt megtisztogatni az őrsegtől. Én nem tudom, hogy volt-e golyószóró a telepen. Szepesi nevét nem is hallottam, csak a rendőrségen. Nem hallottam, hogy ő kezelte volna a golyószórót. Pendlit akkor nem ismertem. Nem volt híre egyáltalán, a telepen a nevét sem hallottam. Sem Turcsányit, sem Sótaricsot nem ismerem. Fehért igen, nála volt egy géppisztoly, és őt láttam őrsegeben is állni. Azt sem tudom, hogy kik álltak őrseget, mert én nem vagyok ismerős, mert én kívül eső területen lakom.

Népbírói kérdésre: Aki az egész ellenforradalmat elkezdte, már százszor megátkoztam. Nekem erre semmi szükségem nem volt.

XII. 10-e után nálam semmiféle fegyver nem volt. Bencze nemzetőr volt, és ő tudta, hogy hová dobták el a fegyvereket, és az ő vezetésével mentünk ki az erdőbe. Ekkor már mást nem találtunk, csak öt puskát és két golyószórót. Bencze állítása szerint több fegyver volt ott, de mi csak ennyit találtunk.

Pendlit, Ladost az utcán járkalni nem láttam.

Népbírói kérdésre: November 5-én voltunk kint a Turulnál. Ekkor a hozott fegyvereket eldugtuk. Kovács odadta az egyik puskát Ujvárinak. Az eset után 3-4 napig kerestük, de használni a fegyvereket nem tudtuk, mert a zárdugattyúkat kivettük belőlük. Nekünk vadászásra kellett a fegyver. Fegyverviselési engedélye senkinek sem volt közülünk. Sokat járkáltam az erdőben, mert nagyon szerettem. Persillel csak ismeretségben voltam. Én a bányában dolgoztam, ő a MÁVAUT-nál. Úgy volt megbeszélve, hogy ő is jön vadászni, majd közölte, hogy nem tud jönni, és átadta nekem a fegyvert.

Ügyészi kérdésre: Vadászat előtt még nem tudtuk, hogy őrség alakult. Mi reggel mentünk el, és csak este jöttünk haza, és akkor láttuk, hogy sokan vannak kint az utcán. Én nem ismertem őket. Rendőrök is voltak. Mikor jöttünk hazafelé, már a Mésztelepen hallottuk, hogy sok a nép a Vásártér soron, és őrséget tartanak. Vadászni kétszer voltunk. A fegyverekért november 5-én voltunk, és csak egyszer.

Ladost a telepen úgy ismerték, hogy nagy ember, aki többszörös sztahano-vista, és jó bányász, akinek híre volt, és nagy tekintélynek örvendett.

Nekem rossz véleményem sohasem volt Ladosról.

Őrségbe nem álltunk, és az csak véletlen volt, hogy akkor jöttünk haza a vadászatból, amikor az őrség alakult.

A börtönben mondták, hogy ha eltérő vallomást teszek, akkor visszadobnak pótnyomozásra. Amikor az esztergomi börtönből Pestre vittek, ott 2-3 napra hallgattak ki. Voltak ott bent a fogdában többen is pestiek.

Védői kérdésre: Este 6 óra volt, amikor hazafelé jöttünk a vadászatból. Homola Istvánéknál elosztottuk a vadat, és elmentünk haza.

Mivel őrség volt, másnál is láttam fegyvert, így mi is szabadon vittük a fegyverünket, és mi is eldugtuk volna azokat, ha nem lett volna őrség.

Lados: Az őrség nem 6-án, hanem 8-án kezdődött. A rendőrök pedig nem azért jöttek, hogy a dolgozók bátran elővehessék a fegyvereiket, hanem hogy a rendre vigyázzanak.

Ha nincsen Pendli, akkor nem alakult volna meg az őrség, mert ő jött a hírrel, és akkor csináltam én az őrséget. Én nem akartam idegenlégiót Tatabányán.

Fehér János becsületes fiú volt, olyan még egy nem volt a telepen. Ez a szerencsétlen gyerek az én áldozatom, mert ő nem vett volna fegyvert a kezébe. Én csak annyit tudok, hogy Uglovics Béla lakásán voltak, és ittak. Én azt akartam, hogy ne hurcolják el a tatabányai dolgozókat, mert én is munkás ember vagyok, de nem én kezdeményeztem az őrség felállítását. Én becsületes munkása voltam a demokráciának. Állt az őrség, amit azért állítottam fel, hogy ne hurcolhassák el a

dolgozókat. Engem addig űztek-zavartak, amíg ide jutottam. Amikor megtudtam, hogy fegyvere van a telepnek, mentem, és bejelentettem a rendőrségen.

Pendli: Úgy történt a dolog, ahogy már elmondottam vallomásomban. Elin-
dultam a VI. telep felé, és a Csarnok utcán 20-25 főt láttam. Hallottam, hogy meg-
kell szervezni az őrséget négy házanként, és ha elkiáltja magát valaki, akkor a nép
összeszalad. Ekkor Lados elment felfelé, én pedig lefelé. Én karöltve nem jártam
vele. Nem volt ajtóról ajtóra járás. A gyerekek jártak ajtóról ajtóra, és hívták ki a
lakókat. Ekkor az összegyűlteknél azt mondtam, hogy a karhatalmisták a telepről
egyeseket elvisznek. Ne engedjük ezt.

Az igaz, hogy a rendőrségen nagyon brutálisan bánnak az emberekkel, és ha
nekem azt mondták, hogy visszaadják az ügyem pótnyomozásra, én is félnék tőle.

Lados: Bóna azt állítja, hogy 8-án, amikor vadászból jöttek, már fegyvert
láttak.

Fehér: Bóna tévedésben van, mert vadászból 9. vagy 10-én jöttek haza, és
akkor láthattak fegyvereket.

Elnök a tárgyalást berekesztette azzal, hogy annak folytatására f. hó 31-én
½ 9 órakor kerül sor. [...]

J e g y z ő k ö n y v

készült ugyanazon ügyben a győri megyei bíróságon f. h. 31-én megtartott
tárgyalásról. [...]

Belép:

Homola István X. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Édesapám gépkezelő volt a bányában, 1956. áprilisában halt meg. Édes-
anyám az SZTK-nál ügyintéző. Szüleimnek vagyona nincs. Én nőtlen vagyok.
Egyedüli gyermeke vagyok szüleimnek. A 8 általános iskolai osztályt 1952-ben
végeztem, amikor is Budapestre mentem ipari tanulónak az MTH 21. számú Inté-
zetébe szerszámkészítő szakra. Iskoláim elvégeztem, a szabadulás van még hátra.
Letartóztatásomkor az iskola növendéke voltam.

1956. októberében az intézetben laktam, és az Egyesült Izzóban dolgoztam.
Amikor az októberi események bekövetkeztek, bent voltan az otthonban. Nem
engedtek ki senkit sem, be voltunk zárva. Később a konyhaszemélyzet nem tudott
bejönni, ellátásunk nem volt biztosítva, így elhatároztuk, hogy eljövünk haza.
Október 25-26-án érkezünk haza egy barátommal gyalog Tatabányára.

Én egyáltalán nem törődtem az akkori dolgokkal. Könyveket olvastam, és
rádiót hallgattam.

December elején lehetett, amikor az alsógallai benzinkúthoz akartam menni, mert édesapámtól egy motor maradt rám, és annak a benzinjegyét akartam kiváltani. A nyitott bánya környékén találtam egy szálfegyvert. Megtetszett, és elvittem haza. Nem tudom, hogy jó volt-e. Lőszer nem volt hozzá. Gondolom, hogy jó volt, mert amikor vadászni mentünk, tudtunk löni vele. Ez a fegyver egy pár napig volt a lakásomon, aztán a vadászat után eldobtam.

December első napjaiban megbeszéltük Bóna Barnabással, Tóth Lászlóval és Homola József unokabátyámmal, hogy elmegyünk a tarjáni erdőrésszebe vadászni. Unokatestvéremtől Homola Józseftől kaptam egy tárat a meglévő puskámhoz. Homola József is puskával volt. Tóthnál és Bónánál géppisztoly volt. Sikerrel járt a vadászat, mert én lőttem egy nyulat, Homola József pedig egy 90 kg-os vaddisznót. Ezt a vaddisznót hazahoztuk, amit előzőleg az erd[ő]ben kettévágtu[n]k. Én hoztam az egyik felét, Tóth László a mási[kat.]

Hozzánk vittük, és ott négyfelé osztottuk. Én a vadászat alkalmával egy lövést adtam le, amivel el is találtam a nyulat.

Elnök közli a vádlottal, hogy ezen cselekményei miatt lopás és orgazdaság bűne is terheli.

A lelőtt nyulat közösen elfogyasztottuk. Vadászat után a szálfegyvert eldobtam. December 20-án, amikor már ment a vonat, visszamentem Budapestre. Bejártam dolgozni is, elég rossz körülmények között, mert az intézetünk szét lett löve. Februárban, amikor hazajöttem, találkoztam az utcán Tóth Lászlóval, aki beszélgetés közben mondta, hogy van neki egy géppisztolya, ami neki nem kell, és odaadja nekem. Én örültem neki, mert még nekem soha nem volt géppisztoly a kezemben. A géppisztoly dobtáras volt, és két üres tár volt hozzá. Nekem az volt a célom, hogy tanulmányozom, és hogy édesanyám ne vegye észre, letettem a pincébe. A pincében kivettem a téglát a falból, és annak a helyére tettem bele. Otthagytam, és visszautaztam Budapestre. Amikor letartóztattak, átadtam a nyomozóknak. Én adtam oda önként, mert ők nem találták volna meg.

Elnök ismerteti a 168. szám alatti házkutatási jegyzőkönyvet, mely 1957. III. 19-én kelt.

Elnök felmutatja a vonatkozó fényképeket, mely összesen 5 db fegyver rejtetetésének és előadásának mozzanatait adja vissza.

Amikor a házkutatás során előadtam a géppisztolyt és két tárat, nem maradt vissza semmi, mert ezen kívül más fegyverem nem volt. A WC-ből az én jelenlétémben Fehér János fegyverét vették elő. Tóth kezében volt a fegyver. Előzőleg beszélgettünk mindenféléről, és akkor mondta Fehér, hogy ő a géppisztolyát bedobta a WC-be. Ezután mondta Tóth László, hogy kivesszük. Ez úgy január közepe felé lehetett. Tóth vette ki, és elvitte magával, de hogy hová rejtette, azt nem tudom, mert vele már erről nem beszéltem. Nem is láttam nála a fegyvert. Azt hiszem, hogy lőszer nem is volt hozzá. Lőszert nem találtunk. Később előkerült a WC-ből

a lőszer is, de nem mi vettük azt ki. A géppisztoly ívtáras volt. Amikor a nyomozók kiszivattyúzták a WC-ből a szennyvizet, visszamaradt a két tár.

Mi Tatabányán a Vásártér felsorán lakunk.

Amikor december elején a vadászból jöttünk haza, nagy tömeg állt kint, és azok mondogatták, hogy ki kell állni őrségbe. Ezután elmentünk haza, elosztottuk a vaddisznó húsát, és akkor én utána kiálltam a fegyverrel őrségbe. Hogy miért kellett kiállni, azt nem tudom. Valami olyasmit beszéltek, hogy volt valami tüntetés Tatabányán, de hogy miért tüntettek, azt én nem tudom. Később hallottam olyat, hogy a karhatalmisták között voltak olyan egyének, akiket a nép nem szívelte, és azok eltávolítását követelte. Arról volt szó, hogy ezek összeszedik a VI. telep fiataljait, és hogy ez ne történhessen meg, azért álltunk ki őrségbe. Én is egy este a szálfegyveremmel őrséget álltam. Lehet, hogy a szomszédom kint volt, de én nem láttam.

A rendőrségi vallomásom nem felel nem a valóságnak csak azért vallottam így, hogy meg ne verjenek.

A börtönben felismertem Bónát, Fehért, Sóstaricsot, Bernhardtot, és csak azért mondtam, hogy ők is őrségben voltak, hogy ne verjenek meg. Azt is a börtönben hallottam, hogy milyen fegyvereik voltak.

Fehérnek és Bónának ívtáras géppisztolya volt. Se Sóstaricsnak, sem Bernhardtnek nem tudom, milyen fegyvere volt. Nagy Lajost és Nagy Józsefet nem ismerem. Tudtam, hogy statárium van azokra, akik nem adják le fegyvereiket december 11-ig. Tudtam, hogy akiket statárium elé állítanak, azt halálra ítélik, de nem gondoltam, hogy ezért halál jár. Én letartóztatásomkor vádlott-társaim közül Bóna Barnabást, Fehér Jánost és Homola Józsefet ismertem, mást senkit.

Első fegyverem akkor találtam, amikor benzinért mentem. Egy betonút vezet el a nyitott bánya mellett. A bánya miatt a föld össze lett túrva, ahol kinőtt a gaz, és azok között volt a fegyver.

Ügyészi kérdésre: A Siffer-domb környékén dobtam el a fegyverem, ami nincs messze a lakásunkhoz. Az őrség alatt nem lőttem. Voltak kint többek, de ismerősök nem voltak közöttük. Már négy éve Pesten lakom, és nem nagyon ismerem a szomszédaim sem. Az én fegyverem, amit Tóth Lászlótól kaptam, dobtás volt.

Védői kérdésre: Ladost ismertem, mert ott lakott az utcánkban. Vele nem beszéltem. Én azt már a börtönben hallottam, hogy az őrség gondolata Ladostól indult ki. Arról nem tudok, hogy gyűlést is akart tartani. Azt sem tudom, hogy kik lövöldöztek, gondolom a karhatalmisták, és civilek egymásra, vagy a levegőbe. Hogy miért lőttek, azt nem tudom.

Nem tudom, hogy elvittek-e valakit a VI. telepről. Én nem számoltam azzal a körülménnyel, hogy ha a karhatalmisták megjelennek, mit kell csinálni. Elszaladtam, amikor a lövöldözést hallottam. Hogy hogyan szerveződött meg az őrség, hogyan beszéltek meg a riasztást, ezekről nem tudok semmit. Rengetegen voltak

kint. Kint volt az egész VI. telep. Nem gondolkoztam azon, hogy ez helyes-e. Most már látom, hogy helytelen volt. Mióta 10 hónapja ülök, sok mindent láttam, és tapasztaltam.

Én csak kiálltam az őrségbe, de hogy milyen céllal, azt nem tudtam. Nekem semmi célom nem volt azzal, hogy fegyverrel álltam ki. Másnak mi célja volt, nem tudhatom.

Sóstarics kérdésére: Én Sóstaricsot nem ismertem, csak a rendőrségen a zárkában ismertem meg.

A bíróság előtt tett vallomásom az igaz, elismerem bűnösségem, és vállalom érte a felelősséget.

Belép:

Zovits Antal XI. r. vádlott: Vádat megértettem, bűnösségem részben ismerem el. Bányászcsaládból származom. Édesapám nyugdíjas vájár. Vagyontalanok vagyunk. Tizenhárman voltunk testvérek, melyből tíz él. Én 9. gyermeke vagyok szüleimnek. Az egyik bátyám ács Tatabányán, nővérem férjnél van, és az Alumíniumkohóban dolgozik, mint segédmunkás, másik nővérem egy vájár felesége, egy nővérem férjnél van egy zenetanárnál, egy húgom cukrász volt, egy bátyám az aknamélyítőknél dolgozik, egy nővérem otthon van, csillás a külszínen, ő még lány, a többi otthon van, azok fiatalabbak és iskolások. 8 iskolai osztályt végeztem, amit 1953-ban fejeztem be, mert a háború alatt nem tudtam iskolába járni. Amikor elvégeztem az iskolám, 17 éves voltam. Ekkor dolgozni kezdtem. Édesapám kapott vendéglőt, és vele dolgoztam, utána aknamélyítőknél voltam csapatcsillás. Édesapámmal dolgoztam, amíg le nem tartóztattak. 1700 Ft volt a fizetésem, amit édesanyámnak adtam, és ők láttak el mindennel.

Politikával soha nem foglalkoztam, pártnak nem, a DISZ-nek tagja voltam, 1951-ben léptem be. Semmi tisztségem a DISZ-ben nem volt. Tisztában voltam azzal, hogy az országban újjáépítés folyik, és az ország népe a szocializmus alapjait rakja le, és a munkásosztály van hatalmon. Életformánk a népi demokrácia, és a munkásosztály vezetésével történik minden az országban. Én is munkásember vagyok, tehát odatartozónak érzem magam. [...]

1956. október 23-án kezdődött országunkban az ellenforradalom, melynek hullámai Tatabányára október 26-án értek el. Én egyetlen egy tüntetésben nem vettem részt. Ezen a napon délutános voltam. Amikor abbahagytuk a munkát, futbalmeccsünk volt, lementünk a pályára, de a meccs elmaradt. 4 óra volt, amikor elhagytam a pályát. Utána hazamentem. Engem nem érdekelt a tüntetés. Anyám mondta, hogy ne menjek sehová. A termelőmunka csak november végén indult meg, de végérvényesen csak december közepén.

Én október 26-tól december közepéig is dolgoztam. Kaptam is ezen időre hűségpénzt. Én is a VI. telepen lakom, a Borbély utcában.

1956. december 8-án a Dózsa kultúrotthonban biliárdoztam, amikor mesélték, hogy a Hegy utcában beszélt Lados bácsi és mondta, hogy mindenki álljon

ki őrségbe, mert el akarják vinni a fiatalokat, és ezt meg kell akadályozni. Hogy ennek mi alapja volt, nem tudom, én nem tapasztaltam. El volt terjedve ez a hír. Amikor mentem este 7 órakor hazafelé, láttam, hogy kint állnak őrségben a házak előtt. Az utcasarkokon sokan voltak. Nem láttam náluk semmit. Fegyvert senkinél nem láttam, különben sötét volt, a villanyok nem égtek. Senkit nem ismertem fel azok közül, akik kint álltak. Otthon megtudtam, hogy sógoromnak, Kiss Istvánnak van egy fegyvere, puskája vágott tussal. Megkérdeztem, hogy hol van, és elkértem tőle. Ő azt mondta, nehogy valamit csináljak, adjam le. Én azért kértem el tőle, hogy őrségbe álljak, de ezt neki nem mondtam meg. Azt mondtam, hogy azért kell, mert el akarom dobni, nehogy valami baj legyen belőle, hisz neki két családja van. Sógoroméék akkor még otthon laktak, és otthon a húgom, aki cukrász volt, annak volt egy fagylaltos ládája, és abba volt eldugva a fegyver. A fegyverhez töltény is volt. Nem töltöttem be a puskát, a töltényeket a zsebembe tettem. Kimentem őrségbe a mi házunk elé. Kulcsár is ott volt. Ő csak kijött, és vissza is ment. Én egyedül álltam. Ott nem volt beszerelve senki. A szervezés körülményeiről nem tudok semmit. Arról nem hallottam semmit, hogyha valami történik, hogyan kell a többieket értesíteni.

Én úgy gondoltam, hogy úgy kell őrségbe állni, mint a Dózsa kultúrotthonnál novemberben, amikor már volt karhatalom. Azért kellett őrségbe kiállni, hogy a fiatalokat el ne vigyék, mert én is fiatal voltam.

A hír elterjedt az egész telepen, szájról szájra járt anélkül, hogy alapja lett volna. Én nem lövöldöztem. Egy órát álltam kint, amikor édesanyám behívott, és még aznap este eldobtam a fegyverem a Ságiék és Krajcsirék disznóólja és a kerítés közé, amit a rendőrök találtak meg. Később én nem álltam őrséget. Nem is volt több fegyverem. Én Ladossal nem beszéltem. Pendlit nem is ismerem. Ők a VI. telepet felosztották őrség szempontjából, de ezt csak utólag hallottam. Nauschot ismertem, de szerepét nem ismerem.

Az őrségben nem tudom, kik vettek részt, én csak Kulcsárt és Tóthot láttam, majd édesanyám engem behívott. Nem tudok arról, hogy mennyi fegyver volt a telepen. December 10-én be voltam rúgva és feküdtem, édesanyám mesélte, hogy nagy lövöldözés volt. Arról nem tudok, hogy rendőrök is megfordultak a telepen. Arról nem tudok, hogy karhatalmisták be akartak jönni a telepre.

A rendőrségen megverték, a páncélszekrényhez verték a fejem, és úgy megverték, hogy bevizeltem. Amit a rendőrségen mondtam, az nem igaz, azt kellett mondanom, amit ők mondtak.

Elnök ismerteti a nyomozati vallomását.

Nem egészen így van, mert én másnak nem mondtam, hogy álljon ki őrségbe, én nem beszéltem senkivel. Csak az igaz belőle, hogy én is kint álltam.

Nem felel meg a valóságnak, hogy a nővérem adta volna oda a fegyvert a cukrászdában, mert már nem is dolgozik ott. Az a nővérem, aki fagylaltos volt, és disszidált, annak a fagylaltos ládjába volt rejtve a fegyver, és onnan vettem ki.

Egyszer se lőttem vele. 5 töltényt a WC-be dobtam. Nem felel meg a valóságnak, hogy én lőttem, ezt azért mondtam, mert akkor fenyegettek, hogy a szekrénybe verik a fejem, ha nem írom alá.

Én Ladossal nem beszéltem. Újságból ismertem csak. Én a hírt a Dózsa kultúrotthonban hallottam, és azért mentem őrségbe.

Engem a rendőrségen kétszer hallgattak ki. Nem igaz, hogy én a karhatalmistákra lőttem volna. Ők se lőttek rám. J. nyomozó azt mondta, hogyha nem írom alá, agyoncsap. Azt mondta, hogy egy ember nem számít, csak a bőrömmel kell elszámolnia. A jegyzőkönyv ezen részével nem értettem egyet.

Ezek után felvittek Pestre, mert úgy volt, hogy gyorsított tárgyalás lesz, de az megszűnt, és így kerültünk a népbíróság elé. Pesten is kihallgattak az ügyészségen, de ott sem mondtam meg az igazat, mert féltem, hogy pótnyomozásra visszatesznek a rendőrségre.

Elnök ismerteti az ügyészségi vallomását.

Azért hagytam a rendőrségi vallomásom változatlanul az ügyészségen, mert féltem a pótnyomozástól. Az ügyészségen nem beszéltem, csak az előző jegyzőkönyvem szerint írták le az egészet. Azt én a rendőrségen sem mondtam, hogy a karhatalmisták rám lőttek, én meg rájuk lőttem, ezt azért mondtam, mert megverték.

Az ügyészségen ezt megmondtam. A fegyverben, amikor azt a fagyaltosládából elővettem, egy töltény benne volt, és négy darab ömlesztve a ládában volt. Én még soha fegyverrel nem lőttem, ezért egyet, ami a fegyverben volt, kilőttem a falba.

Édesanyám, amikor megtudta, hogy fegyverem van, megvert érte, és édesapám is.

Én úgy hallottam, hogy őrségbe mindenkinek a saját háza elé kell kiállania. Én december 8-án álltam őrséget, 9. és 10-én már nem. Azt nem tudom, hogy a lövöldözés eredményeképpen sebesülés is történt volna. Azt sem tudom, hogy páncélkocsira és autóra lövöldöztek volna.

Ez igaz, és ebben bűnös vagyok.

Nem tudom, hogy az őrségben kik voltak benne. Én csak Kulcsárt és Tóthot láttam. Vádolt-társaim közül egyet sem láttam kint őrségben. Azt mondták, hogy mindenki a saját háza elé álljon ki, így nem láthattam, kik hol álltak.

Népbírói kérdésre: Én a Dózsa kultúrotthonban csak a Lados nevet hallottam. Nem tudom, hogy sógorom honnan szerezte a fegyvert. Azt sem tudom, hogy a puska tusa miért volt lerövidítve. Egy órát álltam őrségben, és ez alatt az idő alatt nem történt semmi. Kulcsárral nem beszéltem. Mi szórakozásnak tartottuk az őrséget, és így álltunk ki. Voltak kint pusztá kézzel is. Kulcsár is úgy volt. Édesanyám azt mondta, hogy dobjam el, vagy adjam le a fegyvert. Én leadni nem mertem, és így dobtam el a szomszéd kertbe a disznóól és a kerítés közé. Használhatatlanná tettem, mert a zárdugattyú nem volt rajta, és úgy dobtam el.

Azt hiszem, a fegyvert statárium előtt találták meg. A szomszédék jelentették, a rendőrség vitte el. A négy töltényt a WC-be dobtam.

Én csak december 8-án este tudtam meg, hogy a sógoromnak fegyvere van.

Védői kérdésre: Édesapám elnök volt a pártban. Édesanyám pedig MNDSZ vezetőségi tag volt. Édesanyám nem tudta, hogy őrségben állok. Mikor látta, behívott, apám pedig megvert. Többet nem engedett ki őrségbe. Én a kultúrotthonnak voltam aktívja, és őrséget álltam a Dózsa kultúrotthon előtt november elejétől végéig. Ezért kaptam elismerést is. Édesanyám mondta, hogy ez nem olyan őrség, mint a kultúrotthoni.

Nagyon megbántam a cselekedetemet.

Első éjszaka nem találkoztam Ladossal. Nem láttam. Tőlünk a II. őrs 500 vagy még több méterre van.

Lados észrevétele: Ez a vádlott vallott a legbecsületesebben.

Ügyész becsatolja a Budapesti Helyőrségi Katonai Bíróság B VIII. 503/1956 számú, Nausch Rudolfra vonatkozó statáriális bírósági ítéletet.

Belép

Uglovics Béla XIII. r. vádlott: vádat megértettem, bűnösségem részben elismerem.

Abban ismerem el bűnösségem, hogy XII. 8-án őrségben álltam, és fél órán át birtokomban tartottam egy fegyvert.

[...] 1946-ban nősültem. Egy gyermekem van, aki most tízéves. Én iskolába nem jártam, írni-olvasni nem tudok, csak a nevem tudom leírni. Olyan volt a családi körülményem, hogy nem járhattam iskolába. Édesanyám hároméves koromban tüdőbajos lett, tíz évig volt beteg, és ebbe is halt bele. 11 éves koromig otthon voltam a szülői házban. Romániában Kisiratoson voltam gazdasági cseléd, és 1940-ben jöttem át a határon szökve Lőkösházánál. Amikor átjöttem, jelentkeztem, de a határátlépésért nem ítélték el. Battonyára kerültem, majd a Zemplén megyei Monok községbe, és innen pedig Velencére kerültem. Velencéről Bicskére. Ezeken a helyeken mint gazdasági cseléd dolgoztam. 1946-ig dolgoztam így. Amikor megnősültem, eljöttem Tatabányára a bányához. Feleségem nem tatabányai. Bicskén kötöttem vele házasságot. A bányánál mint vájár dolgoztam. Katona is voltam, 1944-ben vonultam be. Hadifogságban is voltam, amerikaiban, és 1945. decemberében kerültem fogságomból haza. Keresetem 2000-2600 Ft. Ez a munkahelyemtől függ. Feleségem csak most dolgozik, mióta le vagyok tartóztatva. 800-900 Ft-ot keres. A felszabadulást megelőzően nem foglalkoztam politikával. Pártnak tagja nem voltam. A felszabadulást követően 1946-ban beléptem a szoc. dem. pártba, és az egyesülésig ennek a pártnak voltam tagja, majd az egyesülés után az MDP-nek lettem tagja. Ennek a pártnak 1956 őszéig voltam a tagja. Átigazolásom az MSZMP-be nem kértem. Először március 12-én tartóztattak le, majd 18-án kiengedtek, majd e hónap 20-án újból letartóztattak, és ettől kezdve letartóztatásban vagyok. Két hónapig voltam Tatabányán, onnan Esztergomba, majd

Pestre a Markóba kerültünk. Itt is két hónapig voltunk, és július 13-án kerültünk Győrbe, és azóta itt vagyunk.

Nem voltam tisztában a folyó politikai eseményekkel. Azt tudom, hogy most már nincs gazdasági cseléd, hogy a földek állami kezelésbe mentek át, és tsz-ek alakultak. Mivel írni-olvasni nem tudok, nem tudtam követni az eseményeket. Én 1946 óta bányamunkával foglalkozom, azóta a mezőgazdaságban történt változásokat nem kísértem figyelemmel. Azt pedig, hogy a bányában azelőtt hogyan volt, nem tudhatom, mert felszabadulás előtt bányában nem dolgoztam.

Utoljára a VI. aknában dolgoztam szénfalon.

Én nem tudok arról, hogy a népi hatalmat támadtam volna meg cselekménnyel, mert én ezt nem akartam.

Elnök a tárgyalást berekesztette azzal, hogy a tárgyalás folytatására 1958. január 2-án ½ 10 órakor kerül sor. [...]

Jegyzőkönyv

készült ugyanazon ügyben megtartott nyilvános tárgyalásról [...]

Elnök a tárgyalás megnyitása után Uglovics Béla XIII. r. vádlott kihallgatását folytatja.

Uglovics Béla XIII. r. vádlott.

Október 26-án, amikor a bányából jöttem hazafelé, láttam a felvonulást, de én azon részt nem vettem, elmentem haza. 27-én elmentem a patikába és láttam, hogy a kapitányság előtt állnak sokan. Én is odamentem megnézni, hogy miért állnak. Odajött egy ember és mondta, hogy aki katona volt, az jöjjön be. Sokan voltak ott. Én is bementem. Kérték bent a katonakönyvet, és beosztottak a nemzetőrségbe. Ekkor alakult meg. Engem is beosztottak, én is nemzetőr lettem. Egy puskát és 15 db lőszert kaptam. Kaptam fegyvertartási engedélyt is. Az engedélyt Hűvös írta alá. Onnan elvittek a bánhidai Hunyadi laktanyába, és ott este ½ 8 órakor Takács százados felkeltett bennünket, hogy a 3. postához kell őrségbe állni, mert oda azon a napon be akartak törni. Akikkel őrséget álltam, azokat nem ismertem. Az őrség reggel 8 óráig tartott. Szolgálat után jelentkeztünk Takácsnál, aki elküldött reggelizni, és mondta, hogy feküdjünk le, mert ha őrségbe kell menni, akkor majd szólunk. A puskát kicserélték egy dobtáras géppisztolyra. Majd 11 órakor jött egy autó, és levittek az ávos laktanyához, hogy ezentúl ott lesz a székhelyünk. Én már azonban oda be sem mentem, mert jött egy férfi azzal, hogy kell neki öt ember a II. őrsre. Én akkor a VI. telepre kerültem, és ott voltam egészen november 4-ig. A másik négy társamnak nevét nem tudom, közülük csak egyet ismertem, aki Somogyi László volt.

Somogyi: Igen, én voltam az egyik.

November negyedikén Bencze törzsőrmester azt mondta, hogy aki haza akar menni, az leadja a fegyverét és elmegy, aki akar, az marad.

Én Somogyival együtt hazamentem. Ezután otthon voltam családommal.

Én Tatabányán a VI. telepen a Füzes utcában lakom. December hóban Lados István csinált egy őrseget, hogy a karhatalmisták el ne vigyék a telepről a fiatalokat a Szovjetunióba. Ezt akartuk megakadályozni. Én is álltam a mi utcánkban a kapunk előtt. Amikor Lados ezt kijelentette, én is kint voltam az utcán a kapunk előtt. Ő az utca közepén állt, és minden második háznál megállt, és elmondta ezeket. Azt nem mondta, hogy hogyan kell őrsegebe állni. Azt mondta, hogy mindenki tartsa kötelességének, hogy őrseget álljon, és ne engedje el a fiatalokat. Én nem hallottam, hogy mondta volna, hogy mivel kell őrseget állni. Azt se mondta, hogy hogyan kell védekezni, ha jönnek a karhatalmisták. Ennek a hírnek az alapja az volt, hogy többeket elvittek a VI. telepről, akiket nagyon megvertek. December 7-én elvitték a telepről a Virágh gyereket és egy Novák nevűt, és még többet is.

Úgy emlékezem, december 8-án volt, amikor Lados beszélt a telepen. Én első nap álltam őrseget. 9. és 10-én már nem. Az első nap, amikor kint álltam, a másik utcába bement egy autó, és kiabáltak onnan segítségért. Ekkor összeszaladt a nép. Karhatalmisták jöttek autóval, ez volt a hír, de kisült, hogy két sofőr jött haza. Egyik sofőr hozta haza a másikat. Ott volt akkor Szepesi is, ünneplősen felöltözve, akinél volt egy géppisztoly, a telep lakossága nem ismerte fel, azt hitték, hogy karhatalmista, és ráütöttek a vállára fejszével. Hogy ki ütött rá, azt nem tudom. Elvették tőle a géppisztolyt. Én akkor mondtam, hogy mindenkinek nekimennek, és most egy VI. telepi munkást ütöttek le. Mondták, hogyha ismerem, mondjam meg neki, hogy ne haragudjon, és vigyem el neki a géppisztolyát. Én magamhoz vettem Szepesi géppisztolyát, hogy majd odaadom neki. Ekkor odaadtam Bernhardtnak, hogy fogja meg addig, amíg bemegyek és felveszem a nagykabátom, mert fáztam. Mikor kimentem, találkoztam Szepesivel, aki panaszkodott, hogy fáj a válla. Én mondtam neki, hogy a géppisztolya ott van Bernhardtnál, mondta, hogy neki a géppisztoly nem kell, nem érdekli. Így aztán Bernhardtnál maradt Szepesi géppisztolya.

Bernhardt: Igen, így volt. Nem 8-án, hanem 9-én.

Uglovics folytatva: Bernhardtot és Somogyit láttam az őrsegekben. Sóstaricsot nem ismertem. Fehér is kint volt, nála fegyvert nem láttam. Nem tudom, hogy Ladoson kívül ki szervezte meg még az őrseget. Pendlit nem ismertem, csak most a börtönből. Ő a mi utcánkban nem szervezte az őrseget. 8-án semmiféle tűzharcra nem került sor. 9-én odaát voltam a szomszédomnál, aki mondta, hogy ne menjünk sehová, maradjunk bent a lakásban náluk.

Hallottam, hogy 9-én karhatalmisták be akartak jönni a telepre. 10-én lövöldözés is volt. Ekkor már én aludtam, amikor a szovjet harcokosi feloszlatta az őrseget. Én nem lőttem azzal a géppisztollyal, amit a nemzetőrsegekben kaptam, sem

azzal, ami Szepesié volt. Én személyesen Ladossal nem beszéltem. Szepesi géppisztolyában egy tár volt. Úgy adtam oda Bernhardtnek tárastul. Én nem mondtam senkinek sem olyant, hogyha a karhatalmisták bejönnek a telepre, nyugodtan közéjük kell lőni.

Első nap, amikor kint voltam az őrségben, arról egyáltalán szó sem volt, hogy hogyan védekezzünk a karhatalmisták ellen. Én nem tudtam volna megakadályozni, hogy bejöjjenek a telepre. Én csak azért álltam kint, mert az egész utca kint volt. Aki mozogni tudott, az mind részt vett benne. Volt egy pár száz ember őrségben. Úgy gondoltuk, hogyha mindenki kint van, nem mernek bejönni a telepre.

A rendőrségen kihallgattak, de ott nem mondtam el az igazat, olyat is mondtam, ami nem felelt meg a valóságnak, mert beleírták. Azért írtam alá, mert azt mondták, hogy az [...] nem vád ellenem és így nincsen jelentősége. B. százados hallgatott ki. Felolvasta azt a részt is, hogy részt vettem a főosztály megtámadásában, és én azt sem tudom, hogy hol van a főosztály. Azt tudom, hogy Újvárosban van, de ott soha nem jártam. Ha nem írtam volna alá, megvertek volna, mint ahogy megvertek előzőleg is úgy, hogy három hétig ülni sem tudtam.

Elnök ismerteti nyomozati vallomását.

A nemzetőrségbe nem önként mentem be, hanem úgy hívtak be, mint katonaviselt embert. Hűvöst csak ott ismertem meg. A nemzetőrparancsnok Takács százados volt, és a Hunyadi laktanyában tartózkodott.

Azt én nem mondtam, hogy Hűvös nagy szervezője volt a VI. telepi fegyveres őrségnek. Hogy aláírtam, ez kényszer hatására történt. Én nem úgy mondtam, hogy láttam Mazalint, aki röpcédulákat osztogatott fiataloknak. Én a feleségemmel mentem akkor, amikor röpcédulákat láttam kiragasztva, és akkor jegyeztem meg, hogy Mazalinék csinálták. Én azt nem mondtam, hogy őket hallottam, hogy miről beszélnek, nevezetesen röpcédulákról. A röpcédulák szövegét nem ismertem. A feleségem elolvasta nekem, de nem maradt meg emlékezetemben.

Én a VI. telep őrségének megszervezésében nem vettem részt. Annyi volt ebben a szerepem, hogy kint álltam egy éjjel a kapuban. Egy tárat Somogyinak adtam, amit egy diágyerektől kaptam. Géppisztolyba való ívtár volt. Nem tudom, hány lőszer volt benne. Ezt 8-án adtam Somogyinak.

Somogyi: Igen, én kaptam tőle egy tárat, de nem 8-án, hanem 9-én.

Uglovics folytatva: Én nem soroltam fel a rendőrségen neveket, én úgy mondtam, hogy lehetséges, hogy ott voltak, és erre már csattogott a gumibot. Ladosnál fegyvert nem láttam. Ott járt az utcában, de vele személyesen nem beszéltem. A rendőrségen felolvasta a nyomozó, hogy kinél milyen fegyver volt, én azt nem tudtam.

Elnök ismerteti a május 10-i nyomozati vallomását.

Én csak Somogyit láttam, a többit nem. Egy diák és nem Bernhardt adott egy ívtárat, amit azon a napon átadtam Somogyinak.

Ezt követően kihallgattak engem Budapesten az ügyészségen is. Ott megkérdezték, hogy a rendőrségi vallomásom fenntartom-e. Ott megmondtam, hogy részben. Elnök ismerteti az ügyészségen tett vallomását.

Nem tudtam, hol vagyok, amikor az ügyészségen voltam, én még nem jártam ilyen helyen. És gondolom, hogy aki kihallgatott, ügyész volt. Gondoltam, majd a bíróságon elmondom az igazat. Ha a rendőrségen csak az igazságot mondtam volna, talán itt se lennék, mert úgy megverték volna, hogy bele is pusztulok.

Én az ügyészségen sem vallottam olyat, hogy Lados nekem személyesen szólt, hogy álljak őrségbe. Én egyáltalán nem beszéltem Ladossal személyesen. Hogy ez hogy került a jegyzőkönyvbe, azt nem tudom.

Amikor őrségben álltam, nem volt nálam semmi. Somogyinak egy ívtárat adtam, Szepesi géppisztolyát odaadtam Bernhardtnak.

Egyáltalán nem olvastak fel nekem semmit se. Legépelték és azt mondták, hogy írjam alá. Nem voltam bent az ügyészségen még öt percre se. Félttem, hogy megint olyan helyre kerülök, mint a rendőrség.

Egyebet elmondani nem kívánok.

Lados észrevétele: Nem beszélt igazat. A Csarnok utca végén, amikor az őrség szervezése megindult, ott volt ő is.

Uglovics: Kérem megidézni Golubot, mert vele voltam, és hallgattam végig, amikor Lados beszélt, és járta végig az utcákat.

Lados: Uglovics géppisztollyal jött a lakásomra. Ezt a feleségem mondta.

Uglovics: Nem igaz, azt sem tudom, hol lakik.

Lados, aki 5000 Ft-ot is megkeresett, ő nincsen megelégedve a [...] Lux Ernő mesélte, hogy Lados volt, aki fel akart húzni egy ávóst a fára. Lados miatt vagyunk itt mind.

Lados: Uglovics Béla volt, aki Tatabányán a VI. telepre Mésztelepről az első fegyvert behozta.

Uglovics: Ez nem felel meg a valóságnak. Ladossal a XII. aknán két évvel ezelőtt beszéltem, és azóta se. A rendőrségen hiába vették jegyzőkönyvbe, az nem igaz, hogy vele jártam volna az őrséget szervezni.

Lados: Együtt mentünk.

Uglovics: Álljunk az igazság mellett, ne féltse a kenyerét. Én amit elkövettem, azért vállalom a felelősséget, és azt vállalom, de ami nem igaz, azt nem vállalhatom.

Népbírói kérdésre Uglovics: Társaságom bányászokból állt. A párthelyiségben is többször megfordultam. A II. őrsőn mindenkitől elvették a fegyvert, aki otthagya a nemzetőrséget. A fegyvertartási engedélyt is bevonta az őrsparancsnok, amikor feloszlott, és kiléptünk. A többi helyeken hogy volt, azt nem tudhatom. Voltak olyanok is, akik a rendőrökkel karöltve dolgoztak, azoknál ott maradt a fegyver. Bencze azt mondta, hogy neki el kell számolni a fegyverrel, azt le kell adnia annak, aki kivált.

Én amikor őrséget álltam, fegyvertelenül álltam, és szomszédokkal beszélgettem. Nekem pisztolyom nem volt. Amikor a Füzes utcában jártam és őrséget álltam, nem történt semmi. Annyi történt mindössze, hogy bejött egy autó, amiből két sofőr szállt ki. Katona voltam [...]. Tisztában vagyok a robbanóanyagok használatával. Nem tudok arról, hogy a bányából robbanóanyagot akartak volna felhozni. Ladost ismertem, mint az üzem dolgozóját, de vele beszélő viszonyban nem voltam. Amikor 8-án a szervezés folyt, én Ladost nem láttam.

Olvasni egyáltalán nem tudok, csak a nevem tudom leírni. Szerettem volna mindig megtanulni olvasni, de mindig sokat dolgoztam és fáradt voltam. Szabadidőmben elmentem a kocsmába, vagy lepihentem.

Én az ívtárat 9-én adtam Somogyinak a lakása előtt. Senki nem kötelezett, hogy a fegyvert, ami Szepesié volt, az ismeretlentől átvegyem. Úgy mondta, hogy mivel én ismerem Szepesit, át tudom neki adni. Amikor hallottam Ladostól, hogy el akarják vinni a fiatalokat, úgy értékeltem ki, hogy az nekem is érdekem, hogy meg ne történjen, és ezért álltam ki a többiekkel együtt. Szerintem meggondolatlanság volt. Mostani eszemmel nem állnék oda én sem.

Ügyészi kérdésre: őrséget fegyvertelenül álltam eredetileg. Se csákány, se semmi nem volt nálam. Általában minden embernél volt valami.

Védői kérdésre: Amikor december 8-án elhangzott a segélykiáltás [...] a másik utcába siettem. Azt hitték, hogy Szepesi karhatalmista, és az autóból szállt ki, és azért ütöttek a vállára. Én mondtam, mikor megismertem, hogy nem karhatalmista, és hogy mire való ez. Szürke nagykabát volt rajta barna kalappal. Gondolták, valami nyomozó.

Lados annyit mondott, hogy aki magyarnak érzi magát, az álljon őrt, hogy a fiatalokat el ne vihessék, mert lehet, hogy a Szovjetunióba küldik őket.

Bernhardt kérdésére: Nekem Bernhardt semmiféle ívtárat nem adott. A géppisztolyt neki 9-én adtam.

Belép:

Pintér Sándor XIV. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem. Édesapám a bányánál a fatelepen segédmunkás volt. 1951-ben halt meg. Vagyontalan ember volt. Édesanyám 1956-ban férjhez ment. Öten vagyunk testvérek. Én anyám második házasságából származom. Első férje Gyóni László volt. Bátyám, Gyóni István a szénosztályzón dolgozik, nővérem férjnél van egy bányásznál, egy bátyám a X. aknában bányász. Ők is vagyontalanok. Feleségem Szeles Erzsébet. Vele 1955. májusában kötöttem házasságot. Házasságunkból egy gyermek származik, aki most egyéves. Feleségem is dolgozó a felsőgallai szénosztályozón. Feleségem is munkáscsalád gyermeke. Édesapja bányász, vagyontalan. Én három elemít végeztem, mert beteg voltam. Iskoláimat 15 éves koromban végeztem el. Közben megszakítások voltak. Gyomorfekélyem volt, és a szívemmel is baj van. 1951 nyarán kerültem a fatelepre, és ott dolgoztam 1952-ig, majd ott keveset kerestem, és

átkértem magam a XIV. aknára, de ott sem maradhattam sokáig gyomorbajom miatt. Kértem magam külszínre, majd 1952-ben a felsőgallai szénosztályozóra kerültem, mint szállítócsillás. Havi keresetem 7-800 Ft volt. Az ellenforradalom után 1100 Ft lett. Még nem operáltak meg, most sem vagyok egészséges. Állandó orvosi kezelés alatt állok. Előzetes letartóztatásban 1957. III.13-tól 19-ig, majd 22-től vagyok.

Politikával foglalkoztam, de nagyon nehezen fogtam fel, mert kevés volt hozzá az iskolám és alapismeretem. A pártba 1955-ben léptem be, és az események után átigazoltak az MSZMP-be.

Az eseményekbe hogy belesodródtam, az annak magyarázható, hogy féltem, hogy én is bajba kerülök, mint Budapesten sok ávós. Ugyanis én is szolgáltam az ÁVH-nál, és attól tartottam, hogy egyszer csak valaki rám kiabál, hogy ávós, és akkor bajom lesz.

1955-ben augusztus 19-től 1956. augusztusáig Bakonysárkányon és Kisbéren voltam. Ott volt a csapattestem.

Egy évig voltam katona, és az események előtt szereltem le. Köztudomású volt, hogy az ÁVH-nál szolgáltam, mert sokszor otthon voltam egyenruhában szabadságon.

Az októberi események Tatabányán 1956. október 26-án kezdődtek. Én akkor jöttem haza a kórházból, amikor a tüntető tömeg vonult fel. A feleségem feküdt a kórházban, és én vittem négyszer naponta hozzá a gyereket gyerekkocsiban tolva. A gyerekosztályon valami ragályos betegség volt, és ezért nem lehetett bent tartani.

Én munkástanácsi tag nem voltam. Az állandó munkástanácsban voltam póttagnak beválasztva, de gyűlésen egyáltalán nem vettem részt.

Tatabányán IV. ker. Óvoda sor 6/1. alatt lakunk.

December elején, a dátumra már nem emlékszem, bent ültem a konyhában, amikor valaki beszólt, hogy emberek, jöjjenek ki. Kimentem és ott láttam Lados bácsit, aki a kútnál állt, és a következőket mondotta: emberek, el akarják vinni a fiatalságot, álljunk ki őrségbe, és ne engedjük. Hogy mivel álljunk ki, azt nem mondta. Nem emlékszem, hogy mondta volna, hogy csákánnyal, és fejszével álljunk ki. Nem nevezte meg, hogy ki viszi el az embereket. Később hallottam, hogy egyes karhatalmisták túlkapásai folytán történik ez. Amikor Lados ezt mondotta, sokan voltak kint. Közelebbi utasításként annyit mondott, hogy 1-2 ember legyen kint, és ha bejön egy gépkocsi, akkor kiabálunk, és akkor a többiek is kijönnek a házból, és megakadályozzák, hogy valakit elvihessenek. Valami olyasmit mondott, hogy 2-3 házanként legyenek kint. Én nem szóltam hozzá semmit, hanem amikor Lados elment, kiálltam én is az utcába. Nemsokára egy rövid sorozatot hallottam. Amikor Lados kint járt, december 8-a volt. Hallottam arról, hogy december 7-én volt a pártház elleni támadás, hogy az őrségnek ehhez köze volt-e, azt nem tudom. Csak azt hallottam, hogy egyes karhatalmisták leváltását követelték, és azokat állítsák helyettük, akiket a dolgozók akarnak. Én kint voltam az udvarunkban és vártam,

hogya tulajdonképpen mi is lesz. Egyszer csak rövid sorozatot hallottam fentről a Doktor kocsmá felől. Nem tudtam, hogy mi lehet, állítólag karhatalmisták lőttek rá egyes személyekre. Én ekkor bementem a lakásomba, és többet nem jöttem ki. 9-én újból kimentem az udvarba, és két rendőr jött be az utcába, kék esőkabát volt rajtuk, tányérsapka. Oda is szólt, hogy na emberek, áll az őrség? Mondtuk, hogy igen, állunk, mondták, hogy jól van, mi is itt vagyunk. 10-én este amikor besötétedett, ismét kiálltam az udvarra, de akkor láttam, hogy járkálnak, gondoltam, megnézem, hogy mi van a másik házaknál. Elmentem Ilóczyké felé, vele találkoztam, akitől aztán kaptam egy fegyvert, és 6 töltényt. A fegyvert a vállamra akasztottam, amivel elmentem haza. Mikor a lakásig értem, visszafordultam, és visszavitettem a fegyvert Ilóczykéhoz úgy, ahogy kaptam, visszaadtam neki azzal, hogy nekem nem kell. Úgy tudom, hogy tőle aztán Kulcsárnak adta. Éppen haza akartam menni, amikor láttam a Füzes utca sarkán, hogy többen állnak. Felmentem, de teljesen ismeretlen egyének álltak ott. A börtönben tudtam meg, hogy Somogyi és Csizmadia is ott voltak. Akkor odajött Csizmadia és mondta, hogy tud egy pisztolyt egy öregnél, mondta, hogy menjünk be érte. Varga Sándornak hívták az illetőt. Be is mentünk mind a ketten Csizmadiával. Ő szólította meg és kérte, hogy adja oda a revolvert nekünk. Ha jól emlékszem, a kabátja belső zsebéből vette elő, és átadta nekem. 7 töltény volt benne. Kijöttem, Csizmadia lemaradt. Visszamentem a Füzes utca sarkára, ahol három személy állt, akiket nem ismertem. Éppen haza akartam menni, amikor a VI. telep felől lövést hallottam, megijedtem, és elkezdtem szaladni, és jobbnak láttam fegyver nélkül hazamenni, mint fegyverrel, és így eldobtam. Nem is láttam fegyvert azoknál, akikkel találkoztam.

Nem hiszem, hogy Varga tudta, hogy minek kell nekünk fegyver, mert nem mondtuk meg neki. Minden megjegyzés és ellenvetés nélkül adta oda a fegyvert. Ha jól emlékszem, azt mondta, hogy majd vigyem oda a fegyvert. Ha jól emlékszem, azt is mondta, hogy majd vigyem vissza. Nem tudom, hogy mennyi időre adta oda. Csizmadiánál nem láttam fegyvert. A lakásban egy priccs alatt egy lefűrészelt tusú géppisztolyt [láttam]. Hogy azt Csizmadia elhozta-e, nem tudom. Én hamarabb mentem el, ő még ott maradt. Varga nem volt egyedül a lakásban, egy lány is ott volt. Én korábban Vargát nem ismertem, ő sem engem. Nem kérdezte, hogy engem hogy hívnak, és hol lakom. Ez az eset dec. 10-én úgy este 9 óra tájban volt. Amikor aztán a lövöldözést hallottam, megijedtem, és jobbnak találtam a pisztolyt eldobni. A későbbi eseményekbe nem avatkoztam bele.

December 8-án, első nap egy sorozatot hallottam. 9-én azonban nem hallottam semmit. 10-én pedig a már mondott lövéseket. Később hallottam, hogy mentőautóra lőttek volna rá. A 10-én hallott egyes lövések hogy kitől származtak, azt nem tudom. Amikor őrséget álltunk, az ellenőrzést 9-én két rendőr végezte. Ha jól emlékszem ott volt Lados bácsi is. Pendlit nem láttam, és nem is ismerem.

A két rendőrt sem ismertem név szerint. A Nívó felől jöttek be az utcába.

A rendőrségen nem úgy írták a jegyzőkönyvet ahogy mondtam, hanem ahogy a nyomozó akarta.

Elnök ismerteti vádlott nyomozati vallomását.

Engem, amikor a rendőrségen kihallgattak, a nyomozó bántalmazott. Állandóan a rabkórházát emlegette. Kényszerből tettem olyan vallomást, ami a jegyzőkönyvben szerepel. Olyat is beírt, amit nem mondtam, és ha kifogásoltam, akkor felállt, és elkezdett pofozni.

Ekkor megfogadtam, hogy azt mondom, amit ő akar.

Lados nem nevezte meg, hogy mivel kell kiállni az őrségbe. Ladost csak úgy ismertem, hogy ő is ott lakott. Én úgy ismertem őt, mint aki megrakja a 104 csillét, és ez nem kicsiség. Neki tekintélye volt. Annak a hírnek, hogy viszik a fiatalokat, volt-e alapja, azt nem tudom.

Nem felel meg a valóságnak, hogy kaptam volna kézigránátot valakitől is. Nauschot nem is láttam, és kézigránátot nem kaptam senkitől. A nyomozó állítása szerint volt nálunk kézigránát is, mondtam, hogy nem volt, de rákényszerített, hogy mondjam, hogy volt.

Nem felel meg a valóságnak, hogy a Lusztig köz felől hallottam lövést. Amikor a lövést hallottam elkezdtem futni, és mire hazaértem, már nem hallottam semmit. Én egyáltalán nem lőttem, erre a nyomozó kényszerített [hogy ezt valljam], de nem felelt meg a valóságnak. Golyószórót nem láttam senkinél.

Én a felsorolt nevek közül csak Fehért és Homolát ismertem. Homoláék közül Istvánt, de nála sem láttam semmit. Sóstaricsot nem is láttam, Somogyinál láttam fegyvert. Ilóczkynak, ha jól tudom, két fegyvere volt. Fehérnek egy ívtáras géppisztolya, de az ő tevékenységét nem ismerem. Homola Istvánt nem is láttam. A nyomozó a papírról olvasta a neveket. Mondta, hogy ezeket láttam, és mikor mondtam, hogy nem láttam, akkor megfenyegetett, és muszáj volt látni.

A rendőrségen két esetben hallgattak ki. Majd átkerültünk Esztergomba, onnan Pestre a Markóba, ahol egy ügyész hallgatott ki.

Az ügyész kért, hogy mondjam el, hogyan történt. Azt mondtam, hogy segít, és felolvasta a rendőrségi vallomásom. Én azt mondtam, hogy azt fenntartom, mert úgy hallottam, hogyha valaki megmásítja, akkor visszakérül a rendőrségre pótnyomozásra.

Az ügyészségen nem bántalmaztak, de a pótnyomozástól féltem, és ezért nem mondtam igazat.

Elnök ismerteti az ügyészségi vallomását.

Lehet, hogy mondtam Lados, hogy mivel álljunk ki, de nem emlékszem rá.

Homola Istvánt őrségben kint állni nem láttam, azért mondtam, hogy mondjak neveket, és az ő neve jutott eszembe. Kisebb tömeget a Fűzes utcán láttunk, amikor Csizmadiával bementünk Vargáékhoz.

Én lövést nem adtam le.

Én annyira féltem a pótnyomozástól, hogy aláírtam minden további nélkül a jegyzőkönyvet azzal a tartalommal, ahogyan az az iratoknál elfekszik.

Nem felel meg a valóságnak, hogy én fegyverrel lőttem volna a páncélautóra. Elnök ismerteti a 38. sorszám 3. oldalán lévő vallomást [...]

Pisztolyom volt, de gránátom nem.

Bűnösségem elismerem, és azt nagyon megbántam, ez azért történt meg, mert meggondolatlan voltam. Én mondtam a rendőrségen is, hogy ávós voltam, de azt mondták, hogy nem azt kérdezték, csak azt, hogy mit csináltam.

Népbírói kérdésre: Nem jutott tudomásomra, hogy fenyegettek volna azért, mert ávós voltam. Én úgy gondoltam, hogy ha nem állok ki, azt fogják hinni, hogy azért nem, mert ávós voltam, és nem tartok velük, és ebből bajom lesz. Félttem, hogy elintéznék, ezért szereztem a fegyvert is. Hallottam, hogy Pesten is elég volt, hogy valaki elkiáltsa magát, hogy ávós, és már vitték is.

Ladost azóta ismerem, mióta megrakta a 104 csillét. Beszélgetni nem szoktam vele. Beállítottságát nem ismertem. Belátom, hogy hiba volt hallgatni Ladosra, de akkor még nem láttunk tisztán. Első nap a lövésekből nem tudtam következtetni, hogy kiktől származnak. Másnap tudtam meg, hogy karhatalmisták voltak kint teherautóval. Én 10-én kaptam a fegyvert és egy ¼ óráig volt nálam addig, míg elmentem a lakásomig, és onnan fordultam vissza Ilóczyékig.

Vargától kaptam egy pisztolyt, és 7-8 db töltényt, ami benne volt a tárban. Hogy ezzel mi lett, nem tudom, eldobtam. Kb. az utca közepére esett. Nem tudom, hogy 10-én mire lövöldöztek.

Az MSZMP-be átigazolásom december végén kértem. Én el akartam mondani a pártban az esetet. Március hóban voltam is bent, és azt mondták, hogy menjek be másnap 4 órára, és összehívják az ötös bizottságot, de már nem tudtam bemenni, mert mikor hazamentem, feleségem sírva fogadott azzal, hogy itt voltak a II. órsről és üzenik, hogy menjek be, mert ha nem, akkor nagyon soká nem fogom látni Tatabányát. Le is mentem, és azóta itt vagyok letartóztatásban. Hiba volt az, hogy amikor megkérdezték, mi történt az ellenforradalom alatt, nem mondtam meg, hanem elhallgattam. A pártba azért léptem be, hogy rendes munkát végezhsek. Én október hóban is dolgoztam, amikor egész Tatabánya sztrájkolt. Bejártam és biztosítottuk a szemet a kórházaknak, a sütőiparnak. A pártban tisztségem nem volt.

14-én tudtam meg, hogy a telepet körülfalták, és fegyvereket kerestek.

Úgy volt köztudatban, hogy egyes karhatalmisták túlkapásai folytán viszik el a fiatalokat.

Én azzal az elhatározással álltam ki, hogy lássam, mi lesz. Ez olyan kíváncsiság volt tőlem. Annyira zavaros volt akkor minden, hogy a pisztolyt azért szereztem, hogy védjem magam.

Ügyészi kérdésre: Én Vargától azért hoztam el a pisztolyt, mert az szerintem védekezésre való, míg a puska támadó fegyver. Nekem védekezésre kellett. Megmondtam Ilóczyknak, hogy nekem puska nem kell. A fogdában olyan sze-

mély, akit pótnyomozásra tettek vissza, nem volt. Tatabányán a fogságban az a hír járta, hogyha valaki megmásítja a vallomását, azt visszaküldik a rendőrségre pótnyomozásra.

Védői kérdésre: Semmiféle szervezkedésre nem került volna sor, ha nem járja az a hír, hogy a fiatalságot viszik el. Én arról nem tudok, hogy dec. 10-én egy páncélcocsi járt volna a telepen, és hogy arra rálóttek volna. Erről utólagosan sem hallottam. Én 3 hétig voltam rabkórházban. Most legutoljára a füleimmel voltam beteg, és hogy a tárgyaláson civilben jelenhessek meg, kértem, hogy a gyomrom miatt majd a tárgyalás után kezeljenek.

Arról volt szó, hogy meg kell védeni magunkat, hogy kik ellen, azt csak később hallottam: egyes karhatalmisták túlkapásai ellen. Először Lados bácsi sem mondta, hogy kik ellen kell kiállni.

Lados: Ellenőrzés csak 8-án volt. Én arra nem emlékszem, hogy azt mondtam volna, hogy fegyvert fogjanak, én csak azt mondtam, hogy ki mivel tud, fejszével, csákánnyal álljanak ki.

Homola István: Jöttek olyan hírek, hogy viszik az orosz katonák a fiatalságot. Mikor felkerültem a Markóba, hallottam, hogy Ungvárig vittek is ki, de visszaengedték őket.

Belép:

Ilóczky Győző XV. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Édesapám bányász, édesanyám háztartásbeli. Vagyontalanok. Én is az vagyok. Két testvérem van. Egyik bátyám bányász, nővérem pedig egy bányász felesége. A 8 általános iskolai osztályt 1948-ban végeztem. Ezután elmentem a karbantartó vállalathoz, és ott dolgoztam egészen 1955-ig, amikor bevonultam katonának. Leszerelésem után a VIII. aknánál vállaltam munkát, és mint szállítócsillás dolgoztam itt. Havi keresetem 1500 Ft volt. Otthon laktam szüleimnél.

Politikával nem foglalkoztam, pártnak sem voltam tagja. DISZ-tag voltam, 1954-ben léptem be. Katonai szolgálatot 1955. VIII-tól 1956. IX-ig teljesítettem. Leszerelésem után visszamentem a bányába, és innen újból behívtak, és a rendőrséghez tartozóként őrségadásra, és kísérésre osztottak be.

Az októberi események Tatabányán értek. Akkor még az ÁVH-nál voltam katona. Október 27-én elküldtek a laktanyából, és otthon voltam egészen novemberig, mert semmiféle igazolványom nem volt. A belső karhatalomnál először Szegeden, majd Budapesten és Tatabányán szolgáltam. 1957. februárjában Bakonyrákányban voltam, és itt tartóztattak le.

Tatabányán az ellenforradalmi eseményekbe nem folytam bele. Én csak december 8-án kapcsolódtam bele, amiért ide kerültem.

December 8-án volt, amikor Lados járt utcáról utcára és mondta, hogy ne hagyjuk elvinni a fiatalokat, és éjjel álljunk őrséget. Ki is álltunk este 8 órakor, és éjfélig ott is álltunk. Szomszédommal álltunk, akivel kétóránként váltottuk egymást. Szomszédaim Spányik, Czinder István és Mesner. December 8-án még nem volt

fegyverem. Október 27-én, amikor a laktanyából elküldtek, egy fegyvert hoztam magammal, amit a hegyen elástunk. Ezért elmentünk, kiástuk, és 9-én este ezzel a fegyverrel álltam őrségben. Lőszer is volt hozzá. 48. mintájú puska volt. 9-én több felől hallottam lövéseket, de hogy kik lőttek kikre, azt nem tudom. Éjfélig kint álltam, aztán bementem. 9-én Spányik Imrével álltam. 10-én este ½ 8 órakor jött Pinter és elkérte a puskám, aki ½ óra múlva visszahozta, amit azután Kulcsár kért el. Ezután az őrségbe többet nem vettem részt. A Kulcsárnak adott fegyvert a rendőrségnek leadtuk. Kézigránátom nem volt. Fegyver volt többnél is, de már nem emlékszem rá. Varga Sándort nem ismerem, nála nem jártam soha. 9.-én volt Lados a VI. telepen két rendőrrel. Ladosnál fegyvert nem láttam. Homola Józsefet ismerem. Úgy tudom, hogy ő is benne volt az őrségben.

Nauscht nem ismerem. Sóstaricsot nem ismerem.

Nem tudom, hogy az őrség kikre lövöldözött. Utasításokat sem hallottam, hogy mit kell tenni, ha megjelenik a karhatalom.

Egyebet előadni nem tudok.

A rendőrségen először Bakonysárkányban hallgattak ki, április 5-én, majd május 10-én. Két különböző nyomozó végezte a kihallgatást. Akkor mást is mondtam, mert kényszerítettek rá. Bakonysárkányban megverték.

Nem felel meg a valóságnak, hogy több fegyverem volt. Csak egy volt, amit a laktanyából hoztam el.

A rendőrségi vallomásomban szereplő egy szálfegyvert Kulcsárnak adtam át. Pinternek kézigránátja nem volt, ez nem felel meg a valóságnak.

Nem felel meg a valóságnak, hogy Lados Istvánnál egy db. TT pisztoly lett volna. Ezt a vallomásomat a rendőrségen visszavontam. 10-én jött a páncélaútó, amikor én nem is voltam őrségben. Ebből a vallomásomból semmi sem felel meg a valóságnak. Olyan idegállapotban voltam, hogy ezt mondták velem. Kényszerítve lettem.

Homola Józsefre vonatkozó vallomásom sem felel meg a valóságnak. Az igaz, hogy ő is részt vett a VI. telep őrségében, de hogy a fegyverrel mi lett, azt nem tudom. Én ezt megmondtam a nyomozóknak is, de kényszerítettek rá, hogy ezt mondjam, ami nem felelt meg a valóságnak. Nem felelt meg az sem a valóságnak, hogy Lados azt mondta volna, hogy fegyverünk használatával kell megvédeni a karhatalmisták ellen a telepet. A kihallgatási jegyzőkönyvet nem olvasták fel, csak aláírást.

Pesten is kihallgattak az ügyészségen, és ott is annyit kérdeztek, hogy fenn-tartom-e a korábbi vallomásom. Én azt mondtam, hogy igen, mert féltem, hogyha megmásítom, visszavisznek pótnyomozásra.

Én azt a vallomásomat, miszerint Ladosnál láttam egy TT pisztolyt, a nyomozás során visszavontam. Erre a szembesítés során került sor.

Lados járt utcáról utcára, és mondta, hogy ne engedjünk senkit elvinni a telepről, álljunk őrségbe. Hogy ki ellen megy az őrség, azt nem mondta. Hogy

hogyan kell megszervezni, azt sem mondta. Lados arról sem beszélt, hogy kihez forduljunk, ha valami problémánk van. Lados nem fegyveres őrséget akart, mert 8-án senkinél sem volt fegyver.

Csizmadiát és Sóstaricsot ismerem. Sóstarics nevét a rendőrségen hallottam.

A pótnyomozásról a börtönben hallottam Budapesten. Ott beszéltek, hogy már többeket is visszavittek így a rendőrségre, és én ezért hagytam helyben a rendőrségi vallomásom, nehogy erre sor kerüljön. Sokan beszéltek a pótnyomozást a Markóban. Én egyáltalán nem lövöldöztem. Az a puskám volt, amit elhoztam a laktanyából. Nem felel meg a valóságnak, hogy 3 puskám lett volna.

Elnök ismerteti a 43. sorszám 4. oldalán lévő Nagy Lajos vallomását.

Ebben a lövöldözésben nem vettem részt.

Népbírói kérdésre: a szolgálati fegyveremet azért hoztam el, mert az a hír járta, hogy civilek jönnek a laktanyába, és nehogy a kezükbe kerüljön. Az erdőn keresztül jöttünk haza, és ott ástuk el a fegyvereket.

Én csak az enyém hoztam el, de a többiek is elhozták a sajátjukat, és azokat elástuk. Ezekből én kettőt szedtem fel december 9-én. Akkor már fegyverrel álltam őrséget. Nem mondta senki, hogy fegyverrel kell kiállni. Azért adtam aztán át a fegyverem Kulcsárnak, mert nem akartam őrséget állni, akkor már láttam, hogy ebből nem lesz jó. Én a házak között voltam. Lövést hallottam, de ebben az időben sokat lövöldöztek.

Pintér december 10-én kérte el tőlem a fegyvert, amit ½ óra múlva visszahozott, amit aztán átadtam Kulcsárnak. Ő kérte és én önként adtam neki át.

Pintér: Én mentem Ilóczyké felé, és ott kaptam a fegyvert. Ez december 10-én volt.

Ügyészi kérdésre: Budapesten a Markóban 2-3 hónapig voltam. Állandóan váltakoztak a rabtársaim. Nagy Józsefre és Pintér Sándorra emlékszem. Ők nem mondták, hogy vigyázzak, mert pótnyomozásra kerülhetek vissza. Tudtuk, hogy az ügyészségen is kihallgatnak, és többen beszéltek, hogy ott is azt kell mondani, amit a rendőrségen, mert különben előfordulhat, hogy az eltérés miatt pótnyomozásra adják vissza az ügyet.

A Markóban a 6-os cellában voltam.

Védői kérdésekre: Nekünk, amikor a laktanyából elbocsájtottak, azt mondták, hogy a fegyvereket magunkkal kell vinni. Ez parancs volt. Nem akartam fegyverrel hazaérkezni, és ezért ástam el.

Ha nem jön a hír, hogy viszik a fiatalokat, nem vettem volna fel a fegyvert az erdőből, esetleg később, leadás céljából. Nem tudom, hogy Kulcsár mikor adta le a fegyvert. Ő otthon van, és ellene nincsen büntetőeljárás folyamatban.

Október 23-án Óbarokon voltam őrségben. 26-án Tatabányán voltam a laktanyában, és onnan jártam Óbarokra 24 órás szolgálatba. A századparancsnok oszlatta szét a fegyveres alakulatot. 26-án éjjel elmentünk a laktanyából. A fősztyály közölte, hogy jönnek a civilek lefegyverezni, és ezért oszlatták szét az alakulatot.

Fegyverem a Bódis-hegyen ástam el. Ezután mentem haza Tatabányára. Öten voltunk. [...] Egy helyre ástuk el mind az öten a fegyvereinket. Amikor december 9-én elmentem a fegyveremért, már csak kettőt találtam ott, ahová ástuk. Egyiket én hoztam el, a másikat Spányik. Azért hoztuk el, hogy az őrségben használjuk. Somogyi századparancsnok volt a parancsnokunk. Októberben már csak egy szakasz volt, de a parancsnok ugyanő volt.

Lados: Mindent vállalok, csak azt, hogy fegyverem volt, azt nem.

A szembesítés folytán valóban visszavonta ezen állítását F. nyomozó előtt. Én már 9-én nem voltam ellenőrizni az őrséget. 10-én se voltam már sehol.

Ilóczky: Pendlit nem ismerem, nem is láttam. Turcsányit sem ismerem. Vádlott-társaim közül Pintért, Homola Józsefet és Fehért ismerem csak.

Védői kérdésre: Hivatalosan csak november végén szereltem le. Februárban újra visszahívtak, és ekkor kerültem a Komárom megyei rendőrkapitányság kötelékébe.

Belép:

ifj. Homola József XVI. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

A rendőrségen nem mondtam el az igazat, mert megverték. Az ügyészségen pedig azért nem, mert féltem, hogy visszaadnak pótnyomozásra.

Bányászcsaládból származom. Édesapám nyugdíjas, anyám háztartásbeli. Vagyontalanok vagyunk. Én nőtlen vagyok. Hárman vagyunk testvérek. Katona voltam. Két nővérem van, egyik lakatosnak, a másik egy gépkocsivezetőnek a felesége. Ők is vagyontalanok. 8 általános iskolai osztályt végeztem, utána Pesten voltam ipari tanuló a Ganz Vagon és Gépgyárban 1950-1954-ig. Ezután Tatabányára kerültem a karbidgyárba lakatosnak. Ettől kezdve itt dolgoztam 1955. augusztus 17-ig, amikor is bevonultam katonának, és 1956. augusztusáig voltam katona, ezt követően a tatabányai ÁVH kötelékében szolgáltam.

Engem már civil emberként ért a forradalom. Otthon laktam szüleimnél. Jó lövész voltam, tudtam löni. A VI. telepen lakom a Borbély u. 8. szám alatt.

Politikával csak a katonaságnál foglalkoztam. Pártnak tagja soha nem voltam, csak a DISZ-nek. A katonaságnál kaptunk megfelelő politikai kiképzést is. A katonaságnál is annyit foglalkoztam a politikával, amennyit muszáj volt, mert soha nem érdekelt a politika.

Az októberi események Pécssett érték. Ott voltam ÁVH-s, és onnan szereltem le. Október 27. vagy 28-án jöttünk erdőkön keresztül Pécsről gyalog. Katonaruhában jöttem haza, és amikor leszereltem, akkor adtam le. Fegyvertelenül jöttem haza. Tatabányán ismerős vagyok. Bencze Lászlót, Bóna Barnabást ismerem. Velük november 1. vagy 3. körül kerültem kapcsolatba. Ekkor arról beszéltünk, hogy hogyan jöttem haza, és mi történt Tatabányán. Bencze mondta, hogy menjünk fel a Turulhoz vadászni. Ő mondta, hogy ott tud fegyvereket. Úgy emlékszem, öten mentünk fel, és pedig Tóth László, Bencze, Bóna, Kovács János, Ujvári Zoltán, és

én. Ezekről a fegyverekről Bencze tudott. Találtunk ott 5 puskát és 2 golyószórót, 9 tárat és egy láda lőszer. Ezen kívül találtunk ömlesztett lőszer, mást nem. Kovács Jánosnak nem jutott fegyver, és fegyverenként 10-15 db lőszer. A golyószórókat, és a láda lőszer ott hagytuk. Elhoztuk a találási helyéről, mert le akartuk hozni, hogy leadjuk, de esett az eső, és otthagytuk. Le voltak takarva lombbal. A fegyvert a kezünkben hoztuk le a városba. Vadászni akartunk, de mert esett az eső, nem lett belőle semmi.

Az én fegyverem otthon az udvarunkon lévő pad alá rejtettem. Szüleim nem tudták, hogy fegyverem van. Később édesapám megtalálta, és eldobta. Persil Antal ott lakott a felettünk lévő utcában. Őt csak látásból ismertem, tőle egy pisztolyt kaptam egy tár lőszerrel. Azt mondta, hogy vigyázzak rá, mert nem akarja, hogy a felesége megtalálja nála. Én hazavittem, és először a kabátom zsebébe tettem. A kabátom felvette apám és hátrament állatokat etetni, és észrevette, hogy a zsebében pisztoly van. Ezt el is dobta.

A golyószórót nem mentünk el megnézni, hogy mi lett vele. Az első vadászat november 10-15. között volt. Négyen mentünk ekkor vadászni. Bóna Barnabás, Homola István, Tóth László és én. Az első vadászat nem járt sikerrel, nem lőttünk semmit. Ezután decemberben voltunk újból, december 9. vagy 10-én. Ekkor a tarjáni erdőrészen voltunk. Ekkor lelőttem egy vaddisznót, ami kb. 90 kg-os volt. Nem állapítottam meg, hogy nőstény vagy kan volt-e. Homola István lőtt még ekkor egy nyulat. Hazavittük és otthon elosztottuk, előzőleg még az erdőben kettévágtuk, és zsákba téve targoncával hazatoltuk. Homola Istvánéknál osztottuk négy felé. A nyúl ott maradt öcséméknél.

A későbbiek folyamán már nem vadásztunk.

Mikor jöttünk hazafelé, hallottuk, hogy ki kell állni őrségbe. Ezt az emberek beszélték az utcán. Nem tudtam, hogy ki szervezte meg az őrségeket. Hallottam azután, hogy Lados bácsi szervezte, hogy a fiatalokat el ne vihessék, mert az a hír terjedt el, hogy a Szovjetunióba viszik a fiatalokat. Azt nem tudtam, hogy az oroszok vagy a karhatalmisták viszik-e. Én az őrséget nem vállaltam, csak úgy kiálltam a házunk elé. Fegyver nem volt nálam. Azt a fegyvert, amivel a vaddisznót lőttem, hátravittem a kertbe. Az első őrségállásom dec. 9-én volt. Ekkor kiálltam az utca végére, és egy Szakács nevű ember kért, hogy fogjam meg a dobtáras géppisztolyát, amíg visszajön a WC-ről. Én ezen idő alatt fogtam, és mikor visszajött, odaadtam neki. December 10-én újból kint voltam a házunk előtt, ekkor sem volt nálam fegyver. Én nem tudok lövöldözésekről sem, akkor én már feküdtem. Úgy emlékszem, hogy december 10-én voltunk vadászni. Ezután a puskám a kertben hagytam, amit édesapám megtalált, és eldobott. A TT pisztolyt Persil Antaltól kaptam. Ezt is eldobta édesapám, amikor megtalálta a kabátom zsebében. Ezzel a fegyverrel lőttem meg Kovács Jánost. Az eset úgy történt, hogy náluk voltam elhívni hozzánk disznóöléshez segíteni. Korán reggel akartunk ölni, így elmentem érte, hogy aludjon nálunk, hogy reggel mindjárt kéznél legyen. Amikor tőlünk

kijöttünk, mondtam, hogy van nálam pisztoly. Kért, hogy mutassam meg. Oda-mentünk a villany elé, és én megmutattam, de odaadni nem akartam, utánakapott és én mondtam, vigyázz, mert töltve van. Ki akarta venni a kezemből és közben elsült, és átlőtte a combját. Rögtön elvittem a kórházba, ahol bent tartották. Úgy tudom, 2 hétig volt kórházi kezelés alatt. Ennek én voltam az oka, mert nálam volt a pisztoly. Ha nem veszem elő a pisztolyt, nem történt volna meg.

Elnök ismerteti a 113-114. oldalon lévő bizonyítékokat.

Én a TT pisztolyt november 6-7. között kaptam, édesapám pedig a hó végén dobhatta el.

Az eset november 22-én történt az utcán, úgy este 9 óra tájban. Nem jajgatott, csak azt mondta, hogy belém jött a töltény. Akkor mondtam, hogy gyorsan beviszem a kórházba, hogy bekössék. Azt nem tudom, hogy ki vette fel a kórházban. Úgy beszéltük meg ketten, hogy nem mondjuk meg, hogy én tettem, hanem azt, hogy valaki ismeretlen lőtte meg.

Úgy a puskám, mint a TT pisztolyomat, édesapám tüntette el. Később hozzájutottam egy géppisztolyhoz. Megtudtam, hogy Fehérnek van a WC-jükben egy géppisztoly. Tóth jött azzal, hogy menjünk vadászni. Mondtam, hogy nincs mivel, mert nincsen fegyverem. Ez december közepén volt. Ekkor tudtam meg, hogy Fehérnek a WC-jében van egy géppisztoly.

Ezt Homola István közölte velem. Ez ívtáras géppisztoly volt. Én, Bernhardt, Tóth, és Homola István mentünk oda. Én halásztam ki egy kampóval. Fehér János erről nem tudott. Mást nem kerestünk. Talán háromszor vagy négyszer merítettük bele a kampót, mire ki tudtuk venni. Ezután elvitték a kúthoz, és lemostuk. Én vittem haza, amit édesapám újból megtalált, és eldobott. Mikor hazavittem, a szekrény alá tettem. Másnap kerestem, és édesapám azt mondta, hogyha még egyszer ilyen vacakot hozok a házhoz, akkor megpofoz. Állítólag a tóba dobta. Kézigránátom nem volt.

A fegyveres őrségben nem tudom, kik voltak. Sóstarics ott volt a házuk előtt, akkor láttam, amikor jöttünk a vadászból. Puskát nem láttam nála. Nem tudom, kinek milyen fegyvere volt. Az őrség ideje alatt nem használtam fegyvert. Egy ½ óráig se volt nálam. Addig volt nálam, amit Szakács odaadott, hogy fogjam meg, amíg a WC-re megy.

Elnök felmutatja a géppisztoly előkerítése körülményeiről készült fénykép-felvételeket. /7 db./

A rendőrségen nem mondhattam el az igazat, mert ott kényszerítettek arra, hogy mást is mondjak, ami nem felel meg a valóságnak. Például azt is, hogy Csizmadiánál fegyvert láttam, pedig nem láttam.

Elnök ismerteti vádlott rendőrségi vallomását.

A rendőrségen megverték. A vallomás első oldala megfelel a valóságnak. Nekem egy fegyvert adott Persil, az nem felel meg a valóságnak, hogy kettőt adott volna. Én az őrség ideje alatt senkinél fegyvert nem láttam, mert én csak a házunk

előtt álltam. Kérdezték, hogy kinél volt fegyver. Mondtam, hogy nem tudom. Ekkor megpofoztak. Erre én azt mondtam, hogy írjanak be, akit akarnak.

Bónáék a vadászat után hazamentek fegyvereikkel együtt, nem hozták hozzáink. Én a sajátomat a kertbe rejtettem el.

A rendőrségi vallomásomban az sem felel meg a valóságnak, hogy Szakács fegyvere nálam maradt volna, mert én azt visszaadtam neki.

Homola István: Január közepén volt, hogy egy beszélgetés alkalmával mondtam, hogy Fehérék WC-jében van egy géppisztoly. Ez a beszélgetés valószínű vasárnap lehetett, mert akkor én már Pesten voltam, és csak szombat-vasárnapra jöttem haza. Ezt a beszélgetést követően egy hét múlva vehettük ki a géppisztolyt.

Bernhardt: Én úgy emlékszem, hogy Homola István közölte velünk, hogy Fehérék WC-jében van egy géppisztoly. Ez január közepén lehetett.

Homola József: Úgy, ahogy vádlott-társaim elmondják, január 20. körül lehetett. Amikor kiszedtem, rá két napra kerestem, de édesapám megmondta, hogy eldobta.

Elnök ismerteti ügyészségi vallomását.

Ügyészi vallomásom első bekezdése igaz. Nekem csak egy pisztolyom volt, amit Persil Antaltól kaptam, amit édesapám később eldobott.

Persil második pisztolya nálam nem volt. Az őrségben sem Bónával, sem Homola Istvánnal nem találkoztam.

Amikor a vadászatból hazamentünk, ezt követően már nem találkoztam velük. Az ügyészségen azért vallottam valótlan dolgokat, mert úgy gondoltam, majd a bíróságon tisztázom, féltem, hogy visszaviszik az ügyet pótnyomozásra az eltérések miatt.

Bóna és Homola István géppisztolyát nem ástuk el a mi kertünkben. Tudom, hogy Kovács meglövése is bűncselekmény, de nem szándékosan tettem.

Az a vallomásom igaz, amit a bíróságon mondtam el. A rendőrség előtt csak részben mondtam igazat, az ügyészségen azért nem mondtam, mert féltem, hogy visszavisznek pótnyomozásra.

Elnök a tárgyalást berekesztette azzal, hogy annak folytatása f. hó 3.-án ½ 9 órakor lesz. [...]

Jegyzőkönyv

készült ugyanazon ügyben 1958. január 3. napján felvett nyilvános tárgyalásról. [...] Elnök a tárgyalás megnyitása után folytatja Homola József kihallgatását.

Népbírói kérdésre: Október 24-én szereztünk arról tudomást, hogy mi történt Budapesten. 25-én feloszlatták az alakulatot, és eljöttünk haza. A tisztek mentek el először, majd jött egy civil bizottság, amiben katonák is voltak, és feloszlatták a laktanyát. Egyszerre jöttünk ki a laktanyából. Csak a katonaruha maradt rajtunk.

Először december 10-én lőttem fegyverrel. Előtte nem használtam. Nem csináltunk próbálövést. Volt összesen egy szálfegyverem, egy TT pisztolyom, majd egy géppisztolyom, és egy ívtáram, amit Takács adott az utcán, és 10 percig volt a kezemben. Azt nem tudom, hogy azokkal a fegyverekkel mi lett, amelyeket apám tőlem elkobozott. A vadászat az én, és Tóth Laci ötlete volt. Arra nem gondoltunk, hogy vadászás közben mást is lőhetünk, aki esetleg az erdőben járkal. Fehér WC-jéből elővett fegyvert édesapám eldobta, de hogy hová, azt nem tudom. Bencze László mondta, hogy a hegyen vannak puskák és lőszer. Ezen a napon egész nap csavarogtunk az erdőben, és mire hazajöttünk, már fáradt voltam, és a golyószórókat otthagytuk. Őrségben házunk előtt álltam fegyvertelenül. Addig volt csak fegyver nálam, amíg a barátom elment WC-re. Én veszélyben nem voltam, nem fenyegetett meg senki. Az őrség célja az volt, hogy a fiatalokat el ne vigyék. Én nem tudok felsorolni egyet sem azok közül, akiket elvittek. Ilyen hírek jártak a telepen, hogy vittek el embereket. Nem tudtuk ellenőrizni ezeknek a híreknek a valóságát. Fegyvert én vadászatra tartogattam, gondoltam, kiszórakozhatjuk magunkat. Én nem voltam tűzharcban.

Ügyészi kérdésre: Én 9-én voltam először kint őrségben. Másodszor 10-én voltam, amikor vadászból hazajöttünk.

Bóna Barnabás: Én nem ástam el a kertjükbe a fegyveremet.

Belép

Mahinyák Jenő XVII. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Édesapám bányász volt, 1951-ben halt meg. Szüleim vagyontalanok voltak. Én is az vagyok. Öten voltunk testvérek, ezek közül egy nővérem él, aki egy gyári munkásnak a felesége. Egy gyermekem van, kinek tartásáról gondoskodom. Feleségemtől külön élek négy éve. 6 elemit végeztem 1934-ben. Utána otthon voltam a szüleim házánál 16-17 éves koromig. Ezután kezdtem el dolgozni az üveggyárban, majd 1938-ban a salgótarjáni szénbányászatnál. 1951-ben Tatabányára kerültem. Itt elítéltek izgatásért 10 hónapra, és büntetésem letöltése után újra visszamentem Salgótarjánba, és ott voltam 1954-ig. Ekkor újból Tatabányára jöttem, és itt voltam 1956. decemberéig, amikor is újból visszakerültem Salgótarjánba, és ott dolgoztam legutoljára mint vájár. Havi keresetem 3000 Ft körül volt. Feleségem is munkáscsaládból származik. Katonai szolgálatot 1943-ban teljesítettem. Fronton is voltam, és 1945-ben estem fogságba. Az orosz fogságból 1945. augusztus 20-án tértem haza. [...] 1952 májusában ítélt el 10 hónapi börtönre az esztergomi megyei bíróság, mert 16 órát dolgoztunk a bányában, és ekkor egy fél marék káposztát adtak enni. Erre én azt mondtam, hogy egye meg Rákosi a káposztát, a bányásznak hús kell. Ezért ítélték el 10 hónapra.

Politikai pártnak 1947-ig voltam tagja, mégpedig a szoc. dem. pártnak, de mivel be voltam csukva, és büntetett előéletű voltam, nem kerülhettem vissza, ki lettem zárva.

A rendőrségen nem vallottam igazat, mert féltem, hogy engem is megvernek, mint a többi. Megfenyegettek. Az ügyészségen sem mondtam meg az igazat, mert ott az volt a közvélemény, hogy ha eltérést észlelnek, akkor visszaadnak pótnyomozásra.

Az októberi események Tatabányán értek, mert akkor a VI. aknában dolgoztam, és a VI. telepen a Füzes utcában laktam. Az első megmozdulás Tatabányán október 26-án volt, amikor is nagy tüntetést és felvonulást rendeztek. Én azon részt nem vettem, akkor délutános voltam. $\frac{1}{2}$ 6 órakor abbahagytuk a munkát, feljöttünk és mindenki hazament a családjához. Én is Tatabányán maradtam, mert megismerkedtem egy lánnyal, akivel együtt éltem. December 27-én jelentkeztem ki a bányától, és mentem el Salgótarjánba.

Sóstaricsot ismerem. 1956 novemberében jöttek oda lakni, egy disszidált család helyére. Én ekkor ismertem meg. Az őrség szervezése előtti napokban beszéltem Sóstariccsal, aki mondta, hogy a XIV. akna háta mögött az erdőben fegyverek vannak. Én nem is kérdeztem tőle, hogy ezt honnan tudja. Ez december 7. vagy 8-án volt. Elmentünk ketten, és két fegyvert találtunk is. Én találtam meg a bokorban. Ő csak azt mondta, hogy melyik részen van. Találtunk ott vagy 100 db löszert is. Az egyik fegyvert én, a másikat ő vette magához. A történekekből magamhoz vettem 30 db-ot. A fegyvert zsákban hoztuk be, és betettük a szenesólbá. Sóstarics szintén zsákba tette, de hogy hová rejtette el otthon, azt már nem tudom.

December 7-én volt a pártház előtti tüntetés, ahol a tömeg a karhatalmisták leváltását követelte.

Másnap jött Lados, akit addig nem ismertem, és beszélt, hogy mindenki álljon őrségbe, mert viszik a fiatalokat, és ezt nem szabad engedni. Én ezt nem Ladostól, hanem a népektől hallottam. Sóstariccsal is beszélünk erről. Az őrséget én nem vállaltam. Bent maradtam, majd kinéztem fegyver nélkül a sarokra. Sóstarics nem mondta, hogy hozzam ki a fegyverem. Láttam rendőrt is a telepen, aki azt mondta, hogy nyugodtan ki lehet állni a rendőrség oldalára. December 8-án nem történt semmi. Engem nem váltott fel senki, nem voltam összekötöttségben senkivel.

Én csak a lakásom ajtajában álltam. 9-én és 10-én is kimentem. Egy kézig-ránátot kaptam egy ismeretlen embertől, aki nincs a vádlottak között. Ezt bevitettem a lakásomba, feltettem a szekrény tetejére. A fegyvert dec. 11-én leadtam a rendőrségen.

December 9-én, amikor kijöttem a lakásból, két lövést hallottam. Kozák Imre lőtt a kertjükben kettőt. Megkérdeztem, mit csinál, azt mondta, hogy a fegyverét próbálja. A sarkon pedig kettőt lőtt a villanykörtére, de csak a tányért lyukasztotta ki. Más nem történt. Ezután én bementem a lakásomra. Nem járt erre sem autó, sem páncélkocsi.

Az őrségállásom alatt nem lőttem. Különben kettőt lőttem én is. Egyet 8-án, amikor a fegyvert behoztam, a másodikat pedig 9-én délután $\frac{1}{2}$ 6 óra felé. Ezt a lövést a kertemben adtam le. Belenéztem a csőbe, és úgy láttam, hogy nem tiszta

és ezért lőttem vele. Egyet a földbe, egyet a levegőbe lőttem. Nem volt senki, aki a lövést látta volna. Sóstarics bejött hozzánk és megkérdezte, hogy miért vagyok bent. Mondtam, hogy már bejöttem $\frac{1}{2}$ 8 órakor, mert a Szepesit láttam egy golyószóróval. Sóstarics $\frac{1}{2}$ 11 órakor jött, és cigarettát kért tőlem. Mondta, hogy ő is lefekszik. Sóstarics csak annyit kérdezett, hogy miért vagyok bent. Amikor kiment, rá egy perc múlva valaki belőtt az ablakon. Ezután az ágyamat az ablak alá tettem. Én nem gyanúsítottam, hogy Sóstarics volt, aki belőtt.

Egy géppisztolyom volt október 27-én, amit egy gyerektől vettem el a Köröndön. A géppisztoly dobtáras volt. Ekkor elmentem haza. Hazulról elmentem géppisztollyal ebédelni, és utána jött egy Kindl nevezetű autóval, és hívtak, hogy menjek velük Síkvölgyre. Onnan egy rossz puskát hoztunk, és azzal bementünk a Trösztökhöz. Ott egy illető, akit nem ismertem, azt mondta, hogy tőlem el kell venni a fegyvert, mert én nem vagyok megbízható. Ekkor elvették tőlem a fegyvert, géppisztolyt és löszert. Kindl szedte össze a fegyvereket azoktól, akiknek nem volt fegyvertartási engedélye. Azért nem tartottak megbízhatónak, mert látták, hogy rendőrrel beszéltem.

Szepesi a VI. aknán dolgozott, közelebbről nem ismertem. Egy golyószórót láttam nála, de hogy mit csinált vele, azt nem tudom.

Varga Sándor azért adott fegyvert, mert kértek tőle. Hogy neki mennyi fegyvere volt, azt nem tudom. Sóstaricsnak a fegyverkiosztásban nem volt szerepe. Ladost egyáltalán nem láttam, itt ismertem meg a börtönben. Beszélni se hallottam őt. Annyit hallottam, hogy ő járta a telepet, hogy álljunk ki őrségbe, hogy megakadályozzuk, hogy a fiatalokat elvigyék a telepről. Azt is tudom, hogy gyűlést is akart szervezni, de az már nem sikerült neki. Azt hiszem, engedélyt kért rá, és nem adtak neki.

Az üzemeknél nagy volt az elégedetlenség, hogy olyanok is vannak a karhatalomban, akiket erősen kifogásoltak, és ezeknek a leváltását követelték.

Elnök ismerteti a nyomozati vallomását /82. sorszám/

Sóstarics nem mondta, hogy álljak ki, és ha jönnek, adjak ki egy riasztólövést. Arról nem volt szó, hogy fütyülni kell. Nem felel meg a valóságnak, hogy autóra lövést adtam volna le. Az igaz, hogy egyik este egy sofőr jött haza autóval.

Utcán egyáltalán nem adtam le lövést.

A rendőrségen a jegyzőkönyvet nem adták oda elolvasásra, és anélkül írtam alá, hogy tudtam volna a tartalmát.

Azt nem mondtam, hogy Sóstaricsra gyanakodtam, hogy ő lőtt be az ablakomon.

Miután a jegyzőkönyvet lezárták, jelentkeztem önként vallomásra, mert azt mondták, hogy hazaengednek. Ez sem felel meg a valóságnak. Szepesi nekem nem mondott semmit. Én sem mondtam, hogy Szepesi mondta volna, hogy ő lőtte ki az egyik szovjet autót. Én ezt a rendőrségen sem mondtam.

Varga ott volt az őrségben egy darabig a sarkon. Mondta, hogy van egy géppisztolya, amit odaadott egy Tipa nevű személynek. Tipa rendes neve Csizmadia.

Elnök ismerteti ügyészségi vallomását.

Az ügyészségen rendőrségi vallomásom fenntartottam, mert azt visszavonni nem mertem.

Rendőrségi vallomásom részben tartom fenn, az a vallomásom a helyes, amit itt a bíróság előtt elmondottam.

Népbírói kérdésre: Az őrség felállításáról 8-án hallottam először. Ezen a napon délelőtt mentünk ki a fegyverekért. Sóstarics mondta, hogy tud fegyvereket szerezni. Ezen a napon fegyverrel láttam el az őrséget. 9-én is. 10-én először nem volt nálam, később igen. A fegyvert december 11-én a kézigránáttal, és történetekkel együtt leadtam.

Az őrség ideje alatt nem tapasztaltam semmit, csak Kozák lövését. Nem tudok róla, hogy 9-én lett volna lövöldözés. Szepesi nem lőtt autóra. Mikor bejött a telepre az autó, azt hitték, hogy karhatalmisták, de egy sofőr jött egy ismerőshez vacsorázni. Szepesi is itt volt, akit nyomozónak néztek, és a vállára ütöttek fejével. Szepesi géppisztolyát aztán Uglovics magához vette, hogy visszaadja Szepesinek, aki közben eltávozott. Azt nem tudom, hogy Uglovics visszaadta-e Szepesinek a géppisztolyát. Amikor legközelebb kint álltam, Szepesinél golyószórót láttam. Csak egy este, éspedig 10-én, úgy 7 óra felé láttam nála golyószórót. Azt nem tudom, hogy Varga honnan szerezte a fegyvereket.

Sóstaricsot azóta ismerem, mióta ott lakik a telepen. Az ő házat körülöldözték. Az ablak felett is be volt löve náluk is, és nálunk is. Arról nem tudok, hogy Sóstaricsot megfenyegették volna, mint ávóst.

Azért mentem vissza Salgótarjánba, mert termelni akartam, és ennek itt akkor nem volt lehetősége. Én ezt az elköltözésem a rendőrségnek bejelentettem. Salgótarján volt a bányák közül az első, aki felvette a munkát.

Az őrség ideje alatt rendőrt láttam a telepen, hogy mi célból járkáltak, nem tudom. Ladost és Pendlit nem ismertem.

A géppisztolyt azért fogadtam el, hogy leadjam, hogy másnak a kezébe ne kerüljön. Nem tudom kitől kaptam, mert sötét volt. Az őrségbe egy esetben vittem magammal a kézigránátot. Nem akartam a lakásban hagyni, mert a feleségem félt tőle.

Én úgy gondoltam, hogy a rendőrség oldalán vagyunk, mert ők is kint voltak. Én nem tudtam, hogy miről is van tulajdonképpen szó, amikor őrségbe álltam, láttam, hogy a többi is azt teszi, én is így tettem.

Ügyészi kérdésre: Hogy december 11-én miért nem álltunk őrséget, nem tudom. Én ezen a napon adtam le a fegyverem a rendőrségen. 10-én ½ 8 órakor bentem a lakásomba, és többet nem mentem őrségbe.

11-én már senki se ment őrségbe, mert bejöttek a telepre a szovjet csapatok, és a karhatalmisták és összeszedték a fegyvereket. Kipróbálásra lőttem csak a fegyverrel. A tatabányaiak közül sokan csákánnyal és baltával álltak ki őrségbe.

Védői kérdésre: Azért álltunk őrséget, hogy el ne vigyék a fiatalokat. Nem azért, hogy a karhatalmisták össze ne szedhessék a bűnösöket, hanem azért, hogy a fiatalokat el ne vigyék. Én decemberben még nem tudtam, hogy a karhatalom egy törvényes szerv. Szerintem a rendőrség volt a hivatalos szerv.

Én arról nem hallottam, hogy a karhatalom, mint az állam szerve összeszedi a bűnösöket. Ilyesmiről nem hallottam, én kapcsolatot nem tartottam az őrség többi tagjával. Ladost sem személyesen, sem látásból nem ismertem. Szepesit korábban is ismertem, mert együtt dolgoztunk. Szepesi szerette az italt, ebben az időben eléggé ittas volt. Volt akkor is pálinka nála, és engem is kínált. Amikor a géppisztoly volt nála, és leütötték, akkor nem volt spicces, de amikor a golyószóró nála volt, akkor igen. Botladozott is. Amikor kérdeztem, hogy hol ivott, azt mondta, hogy az Uglovicséknál.

Nem figyeltem, hogy a rendőrök minden nap ott voltak-e. 8. és 9-én láttam rendőröket. Nem tudom, hogy mi célból jártak, ellenőrizni-e. Karhatalmistákat nem láttam beszélgetni a civilekkel. Akkor arról nem volt szó, hogy azokat viszik, akik a pártháznál tevékenykedtek, csak arról, hogy viszik a fiatalokat.

Lados: Az igaz, hogy gyűlést akartunk tartani, és ezt be is jelentettem Baranya ezredesnek, de ő nem engedélyezte a gyűlést. Én mindent elmondtam Baranyának.

Uglovics: Azt állítja, hogy én vettem el Szepesi géppisztolyát. Ha ez megfelel a valóságnak, kérdezem, hogy eljön hozzám 10-én Szepesi inni? Én mikor odaértem, már Szepesi nem volt ott és ők mondták, hogy elvették tőle a géppisztolyát, mert azt hitték, hogy nyomozó. Arra kértek, hogyha ismerem, adjam vissza neki. Én ezt megígértem.

Sóstarics: November 27-én mentem oda lakni. Ő azt mondta akkor, hogy Virághról tudja, hogy fegyver van az erdőben. A fegyvert megtaláltuk a bokorban. Én elrejtettem a sufni alá otthon a talált fegyvert. A lakásunkba 10-én éjjel lőttek be.

Pendli: Én elmentem 8-án Ladossal a telepen végig. Arról volt szó, hogy egyes személyeket a karhatalmisták el akarnak vinni, és ezt akadályozzuk meg. Akkor megkérdezték egyesek, hogy mivel védekezzenek, ha egy autó akar bejönni a telepre. Én ekkor mondtam, hogy tegyék ki a szenesládákat. Most pedig a vallomásokból kitűnik, hogy már 8-án is volt fegyver. Kérdezték azt is hogy, mit fog szólni a rendőrség. Mondtam, hogyha végzek a telepen, bemegyek és bejelentem. Így is történt. Fegyveres őrségről azonban szó sem volt.

védői kérdésre Uglovics: Nálam Szepesi nem volt bent inni.

Belép:

Bencze László XVIII. r. vádlott. A vádat megértettem, bűnösségem nem ismerem el.

Édesapám a városi tanácsnál, Sátoraljaújhelyen segéd munkás. Most is ott dolgozik a kertészetben. Vagyontalan. Édesanyám háztartásbeli. 14-en voltunk testvérek, melyből kilenc él. Én vagyok a 8. gyermeke a szüleimnek. Egy bátyám bányász, egy öcsém pék Sátoraljaújhelyen, a többi mind kiskorú. Közös háztartásban élek Ujvári Gizellával, akinek van egy gyermeke, kinek eltartásáról gondoskodom. 4 elemit jártam, melyet 1946-ban végeztem. 1944-ben már dolgoztam egy gazdánál, a teheneire vigyáztam, Krupa tanyán, ami Sátoraljaújhely környékén van. Addig dolgoztam itt, amíg a felszabadulás el nem jött. Akkor újból tanuló lettem, és 1946-ban végeztem el a 4. elemit. Ezután alkalmi munkákkal foglalkoztam egészen 1952 szeptemberéig, amikor is Tatabányára, a X. aknához kerültem csapatcsillásnak. Ezt a munkaviszonyomat tartottam meg. Katona nem voltam. Havi keresetem 1600-1700 Ft volt. Élettársam is dolgozik a Vegyesüzemeknél, mint takarítónő, havi 800 Ft fizetésért.

1956. október 26-án munkában voltam, ½ 3 óra körül mentem haza. Amikor mentem hazafelé, láttam, hogy nagy tömeg jön, a Hegy utcán találkoztam velük. A tömeg azt kiabálta, hogy aki magyar, közénk áll. Én is velük tartottam, az állami áruházig. Itt jött a feleségem és mondta, hogy menjek vele haza. Én elmentem haza. Ott a tömegben semmit nem csináltam. Az utca és a járda tele volt. A legközelebbi esemény október 28-án történt, amikor a hangszóró kiabálta, hogy lehet jelentkezni a nemzetőrségbe. Szabó Viktort ismertem, aki szólt, hogy menjek. Egyedül mentem. Szabó Viktor a X. aknán dolgozott, mint elítélt rab. A tatabányai rendőrkapitányságon szereltek fel. Adtak egy puskát, és 15 db lőszert. Este kerestünk helyet, mert le akartunk feküdni. Az egyik szobában találtunk rendőrruhákat, és mivel fáztam, egy rendőrzubbonyt és nadrágot magamra vettem. Ezt azután magamon hazavittem, amit a házkutatás során találtak meg. Bűn, hogy én ezt megtettem, most már látom, hogy lopást követtem el. Ez a rendőrruha posztóból volt, az értékét nem tudom felbecsülni. A rendőrkapitányságról elküldtek a Hunyadi laktanyába, és onnan kiküldtek a kecskédi repülőtérré vigyázni a hangárra. Ez október 30-án volt. 24 órán át voltunk ott. Ezután bejöttünk a Hunyadi laktanyába, ahonnan az alsógallai ávos laktanyában teljesítettem szolgálatot a kapunál, és a lőszerraktárnál, egészen november 4-ig. November 4-én azt mondták, hogy nem lehet hazamenni, hanem felvonulunk a hegyekbe. Nem tudom, hogy miért mentünk oda. Egy százados és egy főhadnagy volt, akik ezt parancsolták. Ekkor fegyverestül felmentünk a Turulhoz. Én nem tudok arról, hogy a szovjet csapatok bejöttek. Úgy hallottam, hogy ezért megyünk fel, mert kiképzést fogunk ott kapni. Volt közöttünk több is, aki nem tudott bánni a fegyverrel. Mikor felértünk, azt mondták, hogy mindenki vágjon nyugatnak. Úgy gondoltam, nekem itt a feleségem, gyermekem, szüleim, nekem itt a helyem, én nem megyek sehová sem. Sokan itt eldobálták fegyvereiket. Mikor egy bokros részhez értünk, visszamaradtam a tömegtől, és eljöttem haza. A csoportban volt egy idősebb ember, aki kérte, hogy adjam neki a fegyverem. Odaadtam a puskám, és ő adott érte egy géppisztolyt,

amihez volt egy tár lőszer, és egy tár a pisztolyban. A géppisztolyt azután a vízátelőlőnél, ahogy hazafelé jöttem, eldobtam. A lakásomra haza nem vittem fegyvert.

A rendőrségen azért mondtam, mert nagyon megverték, úgyhogy háromszor becsináltam a nadrágomba. Ez a vallomásom nem felel meg a valóságnak.

Elnök vádlott elé tárja nyomozati vallomását.

Volt két kézigránatom is, amit szintén eldobtam. November 5-én volt az, amikor lakásomra jött Bóna Barnabás, Homola József, Kovács János, Szabó János és Ujvári Zoltán. Együtt szoktunk kártyázni, és akkor is eljöttek. Kérdezték, hogy hol, merre jártam, mert tudták, hogy a nemzetőrségben teljesítettem szolgálatot. Elmeséltem, hogy fent jártunk a hegyekben és mondtam, hogy mennyi fegyvert dobáltunk el. Mondták, hogy menjük fel, és hozzunk fegyvereket, ami majd jó lesz vadászni. Ezt főleg Homola József és Szabó indítványozta. Először, amikor kértek, nem mentem velük, majd addig beszéltek, amíg elmentem. Az a sok fegyver, ami ott volt, eltűnt onnan, és csak lőszert találtunk. Turkáltunk és úgy találtunk 5 puskát és 2 golyószórót, egy láda lőszert és 7 db tárat. Én is megfogtam egy puskát. A golyószórót eldobtuk, mert ezzel vadászni nem lehet, eldobtuk a hét tárat is. A város szélén elváltunk, elment mindenki arra, amerre lakott. Én eldugtam a puskát egy árokba, hogy majd előveszem, ha megyünk vadászni. Nem vittem azt se haza.

Elnök vádlott elé tárja nyomozati vallomásának vonatkozó részét.

A rendőrségen azt mondtam, hogy a kertbe a gaz közé tettem a fegyverem, ahová a géppisztolyom is tettem. Ez nem felel meg a valóságnak, ezt csak azért mondtam, mert nagyon megverték.

XII. 8-án járt Lados az utcában. Én öt korábban nem ismertem, és nem is láttam, csak hallottam, hogy járt, és mondta, hogy mindenki álljon ki a háza elé őrségbe, mert a karhatalmisták el akarják vinni a fiatalságot. Én nem tudom, hogy ennek a hírnek volt-e alapja. Az egész utca kint volt. Én is kiálltam először 8-án, majd 9-én is. Egy csákány volt nálam. Puskával nem tartottam őrséget, mert nem is volt puskám. Feleségem is mondta, hogy ott járt Lados az utcában. Nem vittem haza fegyvert egyáltalán. Én azt a rendőrségen csak azért mondtam, mert nagyon megverték. A puskával nem is lőttem. Azt mondtam a rendőrségi vallomásomban, hogy amikor vége volt az őrségnek, akkor a fegyverem eldobtam egy kis árokpartra, de ezt nem felelt meg a valóságnak.

Szabónak úgy tudom, nem volt puskája. A rendőrségen úgy mondtam, hogy hazahoztam a géppisztolyom és a tárat, de ez nem volt igaz. Mondtam, hogy Nauschnak adtam el 100 Ft-ért tárral együtt, de ez nem igaz, mert neki nem adtam sem puskát, sem tárat. Nauscht nem láttam az őrségben. Tóth Lászlót láttam. Én nem próbáltam ki sem a géppisztolyt, sem a puskát.

Tudok arról, hogy december 7-én volt egy nagy tüntetés a pártháznál. Ke-rékpárral mentem lefelé, és láttam, hogy jöttek szovjet páncélautók. Nagy volt a tömeg és kiabálás. Kiabálták, hogy addig nem dolgoznak, amíg ki nem mennek az oroszok. A rendőrségen azt mondtam, hogy én is kiabáltam, de ez nem valóság.

November 4-én, amikor mint nemzetőrök szétszaladtunk, két kézigránátot megtartottam, de a géppisztollyal együtt a vízátemelőnél eldobtam. Másnap behoztam mind a két kézigránátot, és elmentünk a slémunggödörhöz halászni vele. Velem volt Homola József, Nausch Rudolf és Bóna Barnabás. Nausch dobta be a kézigránátokat, ami felrobbant, és kb. 1 ½ kg hal jött fel. Ezt én hazavittem, és otthon megcsináltam paprikásnak. A halak nagyon aprók voltak, és azért nem kellett a többieknek. Ha nagyobbak lettek volna, akkor biztosan vittek volna belőle a többiek is. Én csak ezen egy alkalommal halásztam kézigránáttal. Arról sem tudok, hogy a többiek máshol halásztak volna hasonló módon.

Bóna: Én nem tudok erről a halászatról, nem voltam velük.

Bencze: Biztosan nem állítom, hogy ott volt, már nem emlékszem rá.

Homola József: Én csak azt láttam, amikor bedobták a kézigránátot a víz-be. Úgy emlékszem, Nausch dobta be. A hal azért lett Benczéé, mert nem kellett senkinek. Nagyon apró volt.

Bencze folytatta: Más halászaton nem vettem részt, és nem is tudok róla, hogy ott lett volna. A rendőrruhát hogy elvittem, abban bűnös vagyok. Fegyverre és géppisztolyra engedélyem nem volt, hogy engedély nélkül tartottam, ebben is hibás vagyok. Hogy a kézigránáttal elmentünk halászni, ebben is bűnös vagyok, így ezekben a cselekményekben bűnösségem elismerem, de ezeket akkor, amikor elkövettem, nem tudtam így felfogni ésszel.

Nem tudom, hogy helyes volt-e, hogy kiálltam őrségbe, de akkor mindenki kiállt. Én a többiek után csináltam, ha nem áll ki senki, akkor én sem állok ki. Ez az őrség a karhatalom ellen volt. A karhatalom a rend fenntartását szolgálta. Én a többiek után mentem, és ha ők rosszat cselekedtek, akkor én is.

Az ügyészségen is kihallgattak, és ott el akartam mondani az igazat, de az ügyész azt mondta, hogy visszavitet Tatabányára, ha megmásítom a rendőrségi vallomásom. Azt mondta, hogy nem fél tőle, hogy visszavitettet Tatabányára? Én ettől nagyon féltem, mert ott úgy megvertek, mint egy állatot.

Elnök ismerteti ügyészségi vallomását.

Hallottam, hogy Lados azt mondta, hogy aki nem áll őrségbe, beverik az ablakát.

Az az igazság, ahogy én elmondtam itt a bíróság előtt. Én az igazság útján megyek. Én az ügyésznek is megmondom a szemébe, hogy mit mondott nekem. A golyószóróról csak ennyit tudok, hogy a hegyen eldobtuk, és hogy később az

lekerült volna a VI. telepre, arról csak később a rendőrségen hallottam. Hogy kihez került, és ki kezelte, azt nem tudom.

Nem tudom azt sem, hogy Fehér és Nausch voltak-e őrségben. Én csak az udvarunkon álltam, és a szomszédaim voltak még kint, Vámosi István, Balatoni Kálmán, Papp Lajos, Regati Ferenc. A Hegy utcában laknak, ahol én. Bányászok, és a gépüzemnél dolgoznak. Én vádlott-társaim közül nem ismerek senkit, csak Homola Józsefet, de őt sem láttam őrségben, mert ő máshol lakik, és én nem mozdultam ki otthonról.

Nem felel meg a valóságnak, hogy én a tűzharc folyamán lőttem volna, mert nem is volt fegyverem.

Bűnösnek érzem magam a felsorolt cselekményekben, amelyeket őszintén megbántam.

Népbírói kérdésekre: Szabó Viktort 1955 óta ismertem. Ő mint elítélt rab dolgozott a bányában, én mint civil. Ott akkor nem beszéltem vele, csak amikor már kiszabadult, és civil volt akkor. 1956 júniusában szabadult és ott maradt Tatabányán a bányánál. Azt nem tudom, hogy miért volt elítélve.

XII. 7-én kerékpároztam a műúton, és úgy sodródtam a pártház elé. Láttam, hogy rengeteg a nép, és hogy elállják az utat, és a tömeg kiabált. Én kíváncsi voltam, hogy mi van ott, de nem tartózkodtam ott csak 10-15 percig. Onnan hazamentem. Akkor ott nem láttam semmi különösét.

December 8-án hallottam arról, hogy a telepen őrséget kell szervezni. Ezt a szomszédok beszéltek. Balatoni Kálmán és Vámosi István mondták, hogy Bencze maga is álljon ki, mert Lados mondta, hogy ki kell állni, kibírjuk azt a két órát. Azt mondta, hogy álljunk ki az udvarra, és ha valakit vinni akarnak, akkor odamegy a többi is, és nem engedjük.

Én arról nem tudok, hogy kinek hol volt a fegyvere, amit én eldugtam, azt valaki elvitte. Én a lakásomra fegyvert nem vittem.

Homoláék tőlem tudták, hogy hol vannak a fegyverek. Meséltem, hogy hol raktunk le fegyvereket, mire megjegyezték, hogy akkor onnan hozunk mi is vadászás céljára.

Ügyészség kérdésre: Lehet, hogy Virágh visszavonta vallomását az ügyészség előtt, én ezt nem tehettem meg. Én az ügyész előtt is megmondom, hogy nekem mit mondott.

Védői kérdésre: 17 éves koromig éltem a szülői házban. 1952 óta vagyok bányász. Apámat 1943-ban internálták, mert megtudták, hogy kommunista. Édesapám a pártnak tagja volt, ő alakította meg otthon a pártot. Édesapámat a múltban a csendőrök vitték el, amikor édesanyám egy kis kendőbe csomagolt neki élelmet, és a csendőrök szuronyuk hegyével döfködték indulásra.

Engem, amikor a városi kapitányság épületébe vittek felszerelni, mint nemzetőrt, ebben a vékony ruhában voltam, amiben most, ezért vettem magamra a rendőrzubbonyt. És azt hallottam, hogy a fiatalokat el akarják vinni. Én nem tudtam, hogy mi a különbség a karhatalom és a rendőrség között. Rendőröket azon a részen, ahol én lakom, nem láttam.

Védői kérdésre: Nem tudom, hogy a rendőrség meddig működött, de én decemberben is láttam a rendőröket.

Lados észrevétele: Lehet, hogy mondtam, hogy ha valaki nem áll ki az őrségbe, beverem az ablakát.

Bóna: Az igaz, hogy én is felmentem a Turulhoz fegyverekért, de kézigráttal halászni nem voltam.

Bencze: Nem emlékszem rá, hogy Bóna részt vett volna a halászatban.

Belép:

Csizmadia József XIX. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

A rendőrségi vallomásom csak részben fedi a valóságot. Ott meg lettem félemlítve, és azért vállaltam olyat is, ami nem volt igaz. Az ügyészségen ugyanazt mondtam el, mint a rendőrségen. Még nem voltam ügyészség előtt, és úgy gondoltam, hogy ha nem ugyanazt mondom, visszavisznek pótnyomozásra, és akkor újból megvernek a rendőrségen.

Édesapám kovácssegéd volt, 1942-ben halt meg. Én akkor hétéves voltam. Édesanyám ma is él. Tatabányán él, segédmunkásként dolgozik a tatabányai Szénbányászati Trösztnél. Apámnak semmi vagyona nem volt, anyámnak sincsen. Nőtlen vagyok. Katona voltam. 8 elemit végeztem 1949-ben. Utána elmentem a felsőgallai szénosztályozóra, és ott dolgoztam. Ezután ipari tanulónak mentem Budapestre. A géplakatos szakmát akartam kitanulni, de mivel rossz a szemem, nem végeztem el, és nem szabadultam fel. 17 hónapot jártam és 1953-ban hagytam ott az iskolát. Budapestről hazatérve a tatabányai újtelepi gépüzemhez kerültem. Legutoljára a VIII. aknán csapatcsillésként dolgoztam 1600-1700 Ft havi fizetéssel, amit édesanyámnak adtam. Édesanyámtól mindig úgy kértem zsebpénzt.

Politikával soha nem foglalkoztam, pártnak tagja soha nem voltam. Nem érdekelt soha a politika.

1956. október 26-án lent voltam az unokanővéreméknél. Mivel nem mentek a buszok, műszakra menni nem tudtam. Haza akartam jutni, de csak olyan buszok jöttek, amelyeken kiszabadult rabok voltak. Egy ilyen buszra felszálltam, ami elvitt a VI. telepi Köröndig. Ott leszálltam és elmentem haza. Ekkor 7-½ óra

volt. Süttő Józseffel találkoztam, aki hívott vissza. Mondtam, hogy nem megyek sehova, mert fáradt vagyok. El is váltunk, majd utánam szól, hogy várj, én is megyek veled. A rendőrség előtt, ahogy elmentünk, ki voltak szórva az iratok. Ezekbe Süttő belerúgott, és látott egy tár nélküli TT pisztolyt. Felemeltem és odaadtam Süttőnek, aki mondta, hogy szerez bele tárat és lőszert. Később át is adta nekem. Hazavittem és eldugtam. November 6-7. között édesanyám rájött, hogy fegyverem van, de mondtam neki, hogy elviszem leadni. Mondta, hogy majd leadja ő, és le is adta a rendőrségnek. Ezután több fegyverem nem volt egészen a decemberi őrségig.

XII. 8-án lent voltam unokanővéreméknél Bánhidán. Én a VI. telepen a Füzes utcában lakom. Mikor hazamentem, hallottam, hogy valami őrséget szerveznek. Ennek akkor nem tulajdonítottam jelentőséget. Később füttyszót hallottam, és beszéltek, hogy miért nem kelek fel és állok ki, én is férfi vagyok. Felöltöztem és megnéztem, hogy mi van. Első este kint voltam 2 ½ órát őrségben. Egy fokos volt ekkor nálam, semmi más. A kapunk előtt áltam. Azt mondták, hogy el akarják vinni a karhatalmisták a fiatalokat, és azért kell kiállni őrségbe, hogy ezt megakadályozzuk. A utcán kint volt még Süttő és Kozák Imre. Voltak ott még többen is ismeretlenek. 2 ½ óra múlva bementem, és lefeküdtem.

Másnap 9-én jött Süttő, hogy ma is ki kell menni. Mondtam, hogy én nem megyek ki. Este jött aztán, hogy menjek, és álljak ki én is. Ekkor is fokossal álltam ki. Ekkor valaki mondta, hogy van fegyver Varga bácsinál. Ott volt egy rendőr is két esőköpenyben, lehet, hogy ő mondta, hogy Vargánál van fegyver. Kozák jött ki tőle, és mutatta a fegyvert. Kértük hogy adja oda, amikor bementem, addig odaadta, de amikor kijött, visszaadtam neki. Másnap mondtam Süttőnek, hogy van itt egy puska, mondta, hogy elviszi vadászni. Mondtam, hogy lehet, hogy elmegyek én is, de nem biztos. Süttő elvitte a fegyvert, és én többé nem láttam.

10-én mondták, hogy kérjünk Varga bácsitól fegyvert. Én el is kértem tőle egy tusátlan géppisztolyt, és azzal álltam őrségben. Ez 10-én volt, úgy ½ 11 óra felé, amikor bementem, és lefeküdtem. Másnap kukoricát törni mentem segíteni nővéremékhez, és mikor hazajöttem, édesanyám megtalálta a fegyveremet, amiért összeszidott, és elvitte leadni a rendőrségre. A fegyvert én nem használtam, vadászni nem voltam vele. Halászni voltam, de hogy ez kinek az ötlete volt, nem tudom, én már akkor mentem oda, amikor már bedobták kézigránátot. Azt se tudom, hogy a kézigránát kié volt, csak azt, hogy Nausch dobta be. A halat Bencze vitt el, mert nagyon apró volt, és senkinek nem kellett.

Elnök ismerteti a rendőrségi vallomását.

Vallomásom nem felel meg a valóságnak. A rendőrség illetve a főosztály megtámadásában részt nem vettem, én csak azok autójára ültem fel, és azzal mentem haza.

Tőlem a rendőrségen követeltek mindenféle pisztolyt is, akkor találtam ki az elmondott dolgokat. Nem felel meg a valóságnak, hogy én a géppisztolyt egy ismeretlen nőnek adtam volna, aki Budapestre ment harcolni. A főosztálynál talált pisztoly nem igaz. Én azt nem mondtam, hogy ezt hallottam Ladostól, hogy kijelentette volna, hogy meg kell akadályozni, hogy a törvényes rend megszilárduljon.

Kozák fegyverét, ami puska volt, csak megfogtam. A puskát Süttő elvitte vadászni. Az ügyészségen is kihallgattak, ahol nem mondtam el az igazat, mert féltem, hogy visszatesznek pótnyomozásra, és akkor újból megvernek.

Nem felel meg a valóságnak, hogy a Főosztálynál jelen lettem volna, és hogy ott kaptam fegyvert. Azt én mondtam, de nem volt igaz. Azt mondták, hogyha felültem a kocsijukra, akkor már fegyverem is volt. A lőszert Süttőtől kaptam, és nem Nauschtól. Nekem Kozák fegyvert nem adott, csak odaadta, hogy fogjam meg. Mondta, hogy Varga Sándortól hozta ki.

Az igazság az, amit itt mondtam el a bíróságon.

Népbírói kérdésre: Amikor a II. órs előtt a papírok alatt a pisztolyt találtam, az órsön világos volt, és bent voltak a kiszabadult rabok és garázdálkodtak. Kiszórták a papírokat, és vele együtt a pisztolyt. Nálam a pisztoly október 27-től november 6-7-ig volt. Csak eltettem, semmi szándékom nem volt vele. Édesanyám azt mondta, hogy XI. 7-én leadta a pisztolyt. A katonaságnál gépkocsivezető voltam. Itt a fegyverre kaptam kiképzést.

Lentner néni, a szomszédom mondta, hogy Lados járt erre, és gyűlést tartott az utcán, hogy mindenki álljon őrségbe, mert el akarják vinni a fiatalokat.

XII.10-én volt már fegyverem, amit Varga bácsitól kaptam. Ő nem tudom, hogy honnan szerezte. Ez gépfegyver volt. Neki még szálfegyvere is volt. Úgy tudom, a szomszédja hagyta ott, aki disszidált. Nekem 1600-1700 Ft volt a fizetésem, amiből meg tudtam becsületesen élni.

Védői kérdésre: Én senkire nem haragudtam, és senki ellen nem akartam használni. Azért álltam ki, mert a többi is kiállt, meggondolatlanságból.

Pintér Sándor: Nem tudom, hogy hol lakik Varga. Csizmadia mutatta meg és mondta, hogy van neki fegyvere.

Lados: Én ezt nem mondtam, hogy ávósok ellen hogyan kell harcolni. [...]

Belép:

Palotás László XX. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Édesapám tanító volt, aki aki eltűnt, és nem tudunk a sorsáról semmit. 1945-ben tűnt el. Édesanyám Kazincbarcikán lakik, és ott dolgozik a szénosztályozón. Ketten vagyunk testvérek. Egy húgom van, aki iskolás. 8 általános iskolai osztályt és 4 technikumot végeztem. Érettségi előtt álltam. 1957. május 31. óta vagyok letartóztatásban.

Politikával soha nem foglalkoztam.

1956. október 26-án Tatabányán nagy tüntetés és felvonulás volt. Ezen én is részt vettem. Utána bementünk a kollégiumba. Estefelé kimentünk újból a városba. A tüntetést nem mi kezdeményeztünk. Tőlünk lehettünk 150-200-an. A tömeg a Kórház, az anyagraktár, és Tröszt épülete felé haladt, és énekelték a himnusz. Nem emlékszem, milyen jelszavakat kiabáltak. A tüntető tömeg békés jellegű volt. Azt kiabálták, hogy aki magyar, velünk tart. A raktárnál a raktár dolgozói a vörös csillagot leverték. A tömeg hangulata a népi demokrácia ellen irányult, én nem kiabáltam semmit. Nem emlékszem, hogy valaki is szólt volna a tömeghez. Többen felültek a gépkocsikra, én is mentem velük. Bementek egy laktanyába, és ott nekem is adtak egy szálfegyvert. Lőszert nem kaptam. Volt a puskában egy tár lőszer. Pestre indultunk. Amikor reggel megérkezünk, elkezdtek ránk lőni. Mi eldobáltunk a fegyverünket, és beszaladtunk egy pincébe. Odajöttek katonák, akik bevittek egy laktanyába, és október 30-án elengedtek. Ekkor visszajöttem Tatabányára. Budaörsig gyalog, onnan vonattal. Ezt követően november 3-án elutaztam az édesanyámhoz Kazincbarcikára. November végén vagy december elején jöttem vissza Tatabányára. Ekkor találkoztam Czinege nevű osztálytársammal, ekkor kaptam Kovács nevű egyéntől 15 db röpcédulát, amit nem ragasztottam ki, hanem eldobtam. Nem tudom, hogy a röpcédulákra mi volt ráírva. Nem olvastam el, mert sötét volt. Nem emlékszem, hogy Czinege kapott-e röpcédulát. Én azt nem mondtam a rendőrségen, hogy valahol is ragasztottunk ki röpcédulákat.

A rendőrségen a kihallgatást végző nyomozó bántott. Falhoz verték a fejem, és megpofoztak. Egy ívtáras géppisztolyt Berényi Ferenctől kaptam december elején, amit bevittem a kollégiumba. Volt hozzá két tölténytár is. Egy ládába tettem be, majd amikor az igazgató felhívott, előadtam, és ő leadta azt a rendőrségen. Ezt megelőzően történt, hogy a VI. telepről bejött a kollégiumba két ember, hogy menjek őrségbe. Ezt nekem mondták, mert a fiúk megmondták, hogy nekem fegyverem van. Azt a két férfit, aki bejött ezzel a kéréssel, nem ismertem név szerint. Azt mondták, hogyha nem megyek, akkor elveszik a gépfegyverem. Ez úgy emlékszem, december 8-án volt. Én ezután, hogy a fegyvert el ne vegyék, 8-án és 9-én elmentem őrségbe. 10-én már nem voltam kint. Én az őrségben nem csináltam semmit. Rendőr elé állítottak, és vele járkáltam az utcában. A rendőrt névről nem ismertem. A két ember, aki hívott, mondta, hogy álljak a rendőr mellé. Lehet, hogy a rendőrségi vallomásomban úgy van, hogy 9-én és 10-én voltam kint, de az nem felel meg a valóságnak. A valóság az, hogy 8. és 9-én voltam kint. A rendőr egyenruhában volt. Este 8-9 óráig járkáltunk a telepen. Másnap is a két ember jött értem, és vezetett oda. A rendőröknél puska volt, nálam géppisztoly. Én a fegyverem nem használtam. 9-én volt a telepen lövöldözés. Én amikor a lövöldözést hallottam, már mentem befelé a kollégiumba, így nem tudom, hogy ki lőtt. Harmadnap már nem mentem őrségbe, akkor Sörös Géza ment ki. Akkor

neki adtam a fegyvert. Ezt követően eldugtam egy ládába, és elástam a földbe a kollégiumban. Majd behívatott az igazgató és megkérdezte, hogy van-e nálam fegyver. Mondtam, hogy van, és megmondtam hogy hol, és az igazgató leadta.

Én nem tudom, hogy a VI. telepen miért alakult az őrség, azt nekem nem mondta senki. Csak azt hallottam, hogy a fiatalokat szedik össze. Egyet el is vittek, a Budait.

Én azért álltam ki, mert azt mondták, hogy elviszik a géppisztolyom, ha nem megyek. Én pedig Berényinek megígértem, hogy leadom a fegyvert. Azért nem mondtam meg, hogy kivel álltam őrségben, mert amikor mint letartóztatottat vittek a főosztályra, ő is ott állt, és féltem, hogy megvernek, ha rá hivatkozom.

Berényi velünk nem járt iskolába. Ő nem volt velünk. Nem emlékszem, hogy ő is ott lett volna. Egyebet előadni nem kívánok.

Az ügyészségi vallomásom nem olvastam el. A jegyzőkönyvet a nyomozó írta a rendőrségen, azt nem olvasták fel, így a tartalmát nem ismertem.

A rendőrségi vallomásom részben megfelel a valóságnak. Lövöldözésbe nem keveredtem bele, emberre nem lőttem. Nem ismerem a fegyvert, és nem is használtam. Kezembe adták, ezért volt nálam.

Az ügyészségre az a nyomozó vitt fel, aki kihallgattott. VI. 6-án vittek fel Budapestre egy autóval mind a kettőnket. Söröst és engem.

Igaz, hogy a tüntetésben részt vettem, hogy szereztem egy géppisztolyt Berényitől, és a VI. telepen kétszer őrséget álltam, azonban fegyverhasználatra sor nem került.

Népbírói kérdésre: Én október 26-án az autóra azért szálltam fel, mert haza akartam menni Kazincbarcikára, és nekem is Pesten keresztül kellett menni. Nem vagyok ismerős Pesten. A autón voltak férfiak, nők, fiatalok, idősebbek. Arról nem tudtam, hogy Tatabányán elítéltek is dolgoztak. Mi nem ismertük a kintieket.

A röpcédulákat ahogy kaptam, úgy el is dobtam, azokat nem ragasztottam ki. Az őrségben 8-án is és 9-én is rendőrrel voltam. A VI. telepen az utcákat járkáltuk végig. Ismerősökkel nem találkoztam. Az igazgatónak mindjárt megmondtam, hogy van fegyverem. Berényinek megígértem, hogy leadom a géppisztolyt a rendőrségen.

Azért nem adtam oda a velem őrségben álló rendőrnek, mert gondoltam, az nem ad róla papírt, és nem tudom a leadás tényét igazolni.

Ügyészségi kérdésre: Azért nem mentem október 26-án mégsem haza, mert keresztül kellett menni Pesten, és mindenütt lőttek, és én nem tudtam eljutni a Kelenföldi pályaudvarra. Így aztán Budaörsig gyalog mentünk, onnan vonattal, és hazajöttünk Tatabányára.

Én Mazalint nem akartam felkeresni, őt nem is ismertem. Az a rendőr, akivel a főosztályon, mint letartóztatott találkoztam, az első napon volt a társam az őrségben. A pisztolyt december 8-án kaptam. Berényivel az utcán találkoztam, vele mentem a lakására, és ott adta oda, amit én elvittem. Amikor október 26-án felszálltunk az autóra, nem volt fegyverünk. Azután ment a Hunyadi laktanyába, és ott adtak mindenkinek fegyvert. Én azzal a céllal ültem fel, hogy hazamegyek édesanyámhoz. Azért jöttem vissza, mert Pesten mindenfelé lövöldöztek, és nem mertem keresztül menni Pesten.

A röpcédulákat aki odaadta, azt a személyt nem ismertem. Ez az őrség előtt 2-3 nappal lehetett december elején. Azt mondták, hogy ragasszuk ki, de nem tettem meg, hanem elszórtam. Ekkor Sörös is velem volt. A röpcédulákat a Nívó sarkánál lévő piactéren dobtuk el.

Egyebet előadni nem kívánok.

Belép:

Sörös Géza XXI. r. vádlott. A vádat megértettem, bűnösségem elismerem. A rendőrségen tett vallomásom nem felel meg teljes egészében a valóságnak, mert azt kényszer hatása alatt tettem. Megfenyegettek. Megpofoztak és a falhoz vertek. Ennek folytán olyasmit is aláírtam, ami nem felel meg a valóságnak. Az ügyészégi vallomásom ugyanaz, mint a rendőrségi, mert velünk volt a nyomozó és félttem, hogyha visszavonom, akkor visszaadnak a rendőrségnek.

Édesapám Balatonalmádiban lakik és Balatonfüreden a Földművesszövetkezetben ügyvezető. Édesanyám háztartásbeli. Anyámnak van egy ½ hold szőlője, apámnak egy háza. Ketten vagyunk testvérek. A másik testvérem ipari tanuló. Politikával soha nem foglalkoztam, és pártnak sem voltam tagja. Legutoljára Tatabányán a bányaiipari technikumnak voltam IV. éves tanulója. Együtt jártam Palotással, akivel jó baráti viszonyban voltunk.

Október 26-án rendes tanítási nap volt az iskolában. 11-12 óra körül gyülekezett egy tömeg, akik felvonulásra mentek és bejöttek az iskolába, hogy tartsunk velük mi is. A mi iskolánk is részt vett, és az egész tanári kar. Voltunk vagy 200-an. Ezzel a felvonulással végigmentünk a városon. Énekeltünk, és addig más nem is történt, amíg én ott voltam. Ezzel a tömeggel jártunk a kórház, városi rendőrség, anyagraktár, mésztelep körül, és vissza az iskola elé. Ezen az útvonalon mentünk. A tömeg nem tudom, hogy milyen célú volt. Az akkori Nagy Imre kormány mellett tüntettek. Ennek a kormánynak nem tudom, milyenek voltak a célkitűzései. Az anyagraktárnál leverték a vörös csillagokat, de hogy kik, azt nem tudom. Úgy tudom, hogy dolgozók, akik ott voltak, verték le és nem a felvonuló tömeg. Nem tudom, hogy milyen jelszavak hangzottak el. Bementem ezután a kollégiumba, megebédeltem és nem mentem sehova. November 15-én hazautaztam, és otthon

voltam egészen november végéig, amikor is bementa a rádió, hogy a tanítások megkezdődnek. Így keveredtem bele azután a VI. telepi őrségbe.

December 7-én vagy 8-án kint jártam a VI. telepen és hallottuk, hogy arról beszélnek, hogy őrséget kell szervezni a telepen. Az őrséget a telep lakossága szervezte. Én bementem a kollégiumba. 9-én bejött két férfi és kérdezték, hogy van-e fegyverünk. Mivel Palotásnál és Géczinél volt géppisztoly, azt akarták, hogy adjuk át nekik. Mikor ezt nem akartuk, azt mondták, hogy mi is menjünk a telepre őrségbe. Az egyik férfinél volt egy fegyver. Úgy tudom, hogy ez december 8-án volt és nem 9-én, és ekkor Palotás el is ment velük őrséget adni. Ugyanígy történt 9-én is. 10-én újból jöttek, hogy menjünk. Palotás ekkor nem akart kimenni. Odaadta nekem a géppisztolyt, hogy menjek el én, de a géppisztolyt ne adjam oda senkinek, mert ő ezt le akarja adni. A két férfi azt mondta, hogy a Táncsics iskolánál maradjak, míg Géczi iskolatársam lement a Füzes utcán. $\frac{1}{2}$ 10-10 óra tájban a Nívó sarkán lövéseket hallottam. Én ekkor bementem a kollégiumba, otthagytam az őrséget, és a géppisztolyt visszaadtam Palotásnak. Egyebet előadni nem tudok.

Elnök ismerteti nyomozati vallomását.

Moziban voltunk, és a Nívó felé mentünk, amikor a Nívó sarkán egy személytől kaptunk vagy 15 db röpcédulát. Ez a férfi egy 25 év körüli bőrkabátos férfi volt. Nem volt magas. Kérdezte, hogy kik vagyunk, és ezután adta át, hogy ragasszuk ki. Először a villanynál megnéztünk, hogy mi is az. Úgy emlékszem, valami ifjúsági szervezet felhívása volt. A szövegre nem emlékszem. A röpcédulákat nem ragasztottuk ki, hanem eldobtuk.

Nem emlékszem, hogy a rendőrségen erre vonatkozóan milyen előadást tettem. Egyet sem ragasztottunk ki, sem én, sem Palotás. Ha a rendőrségen így vallottam, az kényszer hatására történt.

8-án és 9-én őrséget én nem adtam, csak 10-én Géczivel.

Én nem tudtam a géppisztolyt kezelni. Én akkor a Táncsics Iskola mellett álltam őrséget. Az is a Füzes utcában van. $\frac{1}{2}$ 8 órától 10-ig voltunk kint, azután visszamentünk a kollégiumba.

Az a két férfi, akik bejöttek, azt mondták, hogy a telepről egyes személyek fiatalokat és bányászokat akarnak elvinni, és ezért szervezték az őrséget, hogy ezt megakadályozzák. Azért vettem a nyakamba a géppisztolyt, hogy el ne vigyék, mert azt mondták, hogy ha nem megyünk ki mi, akkor adjuk oda a fegyvert. Palotás a fegyvert le akarta adni, és azért nem akarta odaadni nekik.

Én a fegyvert nem használtam, nem lőttem vele egyetlen egyet sem. Ezt azért mondtam, mert arra kényszerítettek a rendőrségen. Az Ügyészség előtt azért nem vontam vissza nyomozati vallomásom, mert ott volt a kihallgatásunkon a nyomozó

is. Palotással együtt vittek fel Pestre, és hallgattak ki. Ő is megmondhatja, hogy ez így volt.

Arról nem tudok, hogy Géczi lőtt volna egy sorozatot. Nem felel meg a valóságnak, hogy két karhatalmistát láttam volna. Lövéseket hallottam a Nívó irányában. Az sem igaz, hogy két lövést adtam le. Amikor bementem, Palotásnak azonnal visszaadtam a géppisztolyt. Palotás adott egy tárat is, amit ugyanúgy visszaadtam neki. Én nem láttam sem páncélautót, sem kocsit a telepen.

Palotás: Villany nem égett, és én nem olvastam el a kapott röpcédulákat.

Sörös: Én elolvastam a villanynál.

Hibám nagyon megbántam, és ezt csak fiatalságomnak, és meggondolatlanságomnak kérem betudni.

Népbírói kérdésre: 26-án már 100 főnyi tömeg jött, akik mondták, hogy menjünk velük tüntetni. A tüntetők főleg Kossuth-nótákat énekeltek.

Nem tudok arról, hogy Géczi és Palotás honnan szerezték a fegyverüket. Arról nem tudok, hogy Palotás Pesten is járt volna. A tüntetés után sokan hazamentek a kollégiumba, és így nem tudom, hogy ő hol járt.

Palotás mondta, hogy neki találkozni kell valakivel, de hogy kivel, azt nem mondta meg. Azt sem tudom, hogy azzal kellett-e, aki azután a röpcédulákat adta nekünk.

Ügyészi kérdésre: December 8-án otthonról azzal indultunk el, hogy sétálni megyünk. Palotás elszakadt tőlünk, és később jött be a kollégiumba. Ezen az estén nem volt bent a két férfi, aki őrségbe hívott.

Palotás: Nem egy szobában laktunk, és ő nem volt ott, amikor jött a két férfi 8-án.

Sörös: Először a fogdában vertek meg kihallgatás előtt. Az iskolában közepes tanuló voltam. Karácsonyi szünetben szoktam otthon lenni. Szüleim nem élnek együtt. Édesanyámmal vagyunk, de édesapám is meg szoktam látogatni. Apám 300 Ft-ot fizet értem és öcsémért havonta. Köztem és apám között a kapcsolat olyan, mint akkor volt, amikor még együtt éltek a szüleim.

Védői kérdésre: Édesapám és édesanyám párttagok voltak mind a ketten. Édesapám nem tudom megmondani, mióta vesz részt a munkásmozgalomban. Azt hiszem, 1945 óta párttag. Arról nem tudok, hogy a karhatalom mellett harcolt volna az ellenforradalom ellen.

Belép:

Szepesi Lajos XXII. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

A rendőrség előtt, amíg nem kényszerítettek, igazat mondtam, majd elővett a nyomozó egy széklábat, és azt mondta, hogy van rabkórház is, ahol a nadrágom összevarrják. Amit a rendőrségen mondtam, nem igaz, mert ütöttek, és azért vallottam így.

Az ügyészségen részletesen kihallgattak. De ott sem mondtam meg az igazat, mert féltem, hogy visszavisznek pótnyomozásra, és újból megismerem a széklábat.

Édesapám a mezőhegyesi cukorgyárnak géplakatos. Édesanyám háztartásbeli. Szüleimnek egy családi háza van, más vagyonunk nincsen. 1956 májusában kötöttem házasságot, gyermekünk nincsen. 5 elemít és 3 cukrászipari iskolát jártam. Cukrásztanuló Szegeden a Z. Nagy Bálintnál voltam és ott szabadultam fel, és ezután is 5 hónapig még ott dolgoztam. Azután azt mondták, hogy államosítják a céget, így otthagytam. Akkor elmentem a pécsi Szt. István aknába dolgozni, és itt voltam 1951-ig. Ezután hazakerültem Mezőhegyesre, és 1952 januárig ott dolgoztam a cukorgyárban. Innen Isaszegre kerültem egy mélyépítő vállalathoz, és még ebben az évben, 1952 őszén kerültem Tatabányára a VI. aknába dolgozni, és azóta is itt dolgozom. Elvégeztem a vágárisiskolát. Havi keresetem 2500-3000 Ft. Feleségem, úgy tudom, hogy most Budapesten az Optikai Műveknél dolgozik. Amíg szabadlábon voltam, addig nem dolgozott.

Politikával egyáltalán nem foglalkoztam. A DISZ-nek voltam tagja, és a bányász szakszervezetnek.

Én megtaláltam boldogulásomat a népi demokráciában.

8-9-10-én állandóan ittam. Ki se józanodtam, újból inni kezdtem. Hogy miért ittam, nem tudnám megmondani. Italos állapotnak köszönhetem, hogy ebbe a dologba belekeveredtem.

Október 27-én utaztam haza Békéssámszonra, és november 28-án jöttem vissza. Úgy volt, hogy disszidálok, de éreztem, hogy nem csináltam semmit. Miért is menjek el, mikor itt nekem jó dolgom van? Elmentem dolgozni. 7-én jöttek, hogy mennek a tüntetők a párház felé. Jött az aknász, hogy mindenki jöjjön ki a bányából. Én nem törődtem vele, elmentem haza. Nem tudom, hogy mit kiabáltak, nem tudom, mert messzebb voltak.

Utána történt az, ami miatt most itt állok a bíróság előtt.

A dátumra pontosan nem emlékezem. Lados bácsi mondta, hogy valami fegyvertelen őrséget kell szervezni, mert a fiatal bányászokat elhurcolják, és ezt meg kell akadályozni. Ekkor én lent voltam a faluban, és az egyik svábnál ittunk. Ekkor Uglovicsot láttam az utcán és ő is mondta, hogy viszik a fiatalokat. Én azt sem tudtam, hogy karhatalmisták léteznek, és hogy azok kik. Volt nálam pálinka, kérdeztem, hogy iszik-e. Végigmentünk az utcán. Jó mólés voltam, és megálltam a dolgom elvégezni. E közben a ház háta mögött odajött egy férfi egy ilyen vízhatlan kabátban és odaadta a géppisztolyát azzal, hogy fogjam meg, mindjárt visszajön, és akkor adjam neki vissza. Egyszer csak, amíg a dolgom végeztem, a vállamra csaptak fejszével. Hogy ki volt és miért tette, nem tudom. Ekkor én hazamentem.

December 9-én újból sokat ittam. Adtak nekem egy golyószórót, ami sáros volt. Mahinyákat is megkínáltam pálinkával. Ki sem értünk az utca végére, amikor letettem a golyószórót, és elmentem haza.

A rendőrségen, hogy mást mondtam, annak az az oka, hogy ütöttek, és cipő sarkával rugdalták a lábam.

Elnök ismerteti vádlott nyomozati vallomását.

A főosztály előtt nem is voltam. A Népház előtti gyűlésen nem vettem részt. Október 26-27. vagy 28-án - nem tudom biztosan - jöttem haza Tatabányára. Nem tudok arról, hogy Uglovics a lakásán bort és pálinkát árusított volna. Én kínáltam meg őt egyszer az utcán pálinkával. Nekem szervezkedésről nem beszélt senki, a rendőrségen azért mondtam, mert ütöttek.

Nem tudom, hogy ki volt, aki nekem adta a géppisztolyt. Miközben végeztem, a kezembe nyomta, hogy fogjam meg, mindjárt jön, de nem jött vissza érte. Ekkor történt, hogy a vállamra ütöttek. Én akkor hazamentem, és a fegyvert otthagytam. Úgy tudom, hogy ez a fegyver Uglovicshoz került.

Nem fedi a valóságot az az állítás, hogy én lőttem ki a gépkocsi gumiját. Én még nem voltam katona, és a golyószóróhoz sem értek. Spicces állapotban voltam. Gépkocsit láttam, de arra rá nem lőttem.

Mahinyák Jenő: Szepesivel beszéltem. Letette a golyószórót, és elment. Azt nem mondta, hogy mire lőtt, csak azt, hogy kilőtt egy sorozatot. Be volt rúgva.

Szepesi: Én sorozatot nem lőttem ki. A levegőbe lőttem a golyószóróból, de gépkocsira nem. Egy sorozat nem ment ki belőle.

Uglovics: Nekem Szepesi golyószóróról nem beszélt, nem is tudtam róla.

Szepesi: Engem nem szervezett be senki sem. Az ügyészségen azért nem mondtam igazat, mert a Markóban azt beszélték, hogyha visszavonjuk a nyomozati vallomásunkat, akkor visszatesznek pótnyomozásra. Félttem, hogy visszakerülök, és újból jól összevernek. Az ügyészségi vallomásom azonos a rendőrségivel, mert ártítottak onnan.

Én semmiféle gépkocsit nem lőttem ki. Beismerem, hogy lőttem a golyószóróval, majd visszavittem a sarokra és ledobtam, majd elmentem haza. Ittas voltam, és mondták, hogy őrséget szerveznek, mert a bányász fiatalokat deportálni fogják, és én beálltam ebbe a csoportba. Én még katona nem voltam, fegyver nem volt a kezemben, és ki akartam próbálni. Egyebet előadni nem tudok.

Népbírói kérdésre: Nem tudom, hogy miért ütöttek le. Én autóval nem utaztam, és ekkor nem is láttam ott autót. Nem tudom, hogy hogy került Uglovicshoz a fegyver, mert én azután, hogy leütöttek, elmentem haza. Nem emlékszem, hogy mit mondott, mert ittas voltam. Soha nem esem el, akármennyit is iszom. Ladost csak a rendőrségen ismertem meg. Azt sem tudtam, hogy ő szervezte meg a telepen az őrseget. Én csak úgy hallottam később, hogy Lados bácsi végigment a telepen azzal a hírral, hogy a bányász fiatalokat elviszik, és őrseget kell állítani, hogy ezt megakadályozzák.

Én ittam december 8-9-10-én. Én mindig ittam. Ittam ezt megelőzően is, és utána is. Előtte másfél hónappal kint voltam Tatán és akkor is 3 éjjel ittam. Én mindig iszom. Nem tudom, hogy hogyan lőttem a golyószóróval. Először és utoljára volt a kezemben. Nem tudom megmagyarázni, hogy hogyan tudtam vele löni. Nem tudom, ki lőtte ki az autót, és hogy másnak is volt-e golyószórója. A karhatalom ellen nem harcoltam. A VI. telepen az utcákat nem ismerem.

Varga Sándort sem ismerem. Soha nem jártam a lakásán. A főútvonalon jártam, a kezemben volt a golyószóró, és felfelé lőttem. Nem verte ki a szemem, és nem esett a hüvely az arcomba. Elég nehéz volt. El is estem lövés közben, és ráesett a térdemre, és azt hittem, eltörte a térdem. Nem tudnám megmutatni, hogy hogy kell vele löni.

Lados észrevétele: Én annyit tudok, hogy az őrseget szombati napon szerveztük. Én találkoztam vele és akkor mondta, hogy izéljem meg a bányászaimat, mert őt leütötték fejszével. Ott találkoztam vele a Hentes utca és a Hegy utca között.

Szepesi: Én akkor ismertem meg, amikor Esztergomba szállítottak, a rendőrségen.

Az elnök a tárgyalást berekeszti azzal, hogy annak folytatása f. hó 4-én ½ 9 órakor lesz. [...]

J e g y z ő k ö n y v

felvételre ugyanazon ügyben, 1957. január 4. napján megtartott tárgyalásról. [...]

Nausch Rudolf XXIII. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösségem elismerem.

Édesapám téglagyári munkás, aki 1943-ban hunyt el. Vagyontalan volt. Ketten vagyunk testvérek. Nővérem elvált bányász felesége volt. Én nőtlen vagyok. 6 elemít végeztem. Katona nem voltam, mert a bánya felmentett. 1946-47-ben végeztem iskoláimat, és utána elmentem a téglagyárba dolgozni, majd elmentem

Tatabányára ácsnak. Építőipari vállalatnál dolgoztam, és ebben a szakmában nem szabadultam fel, hanem elmentem a X. aknába, onnan pedig a V/a. aknába, ahol elvégeztem a vágáriskolát és 1949-ben a VII. aknában mint vágár dolgoztam. Havi keresetem 2500 Ft körül volt.

Politikával nem foglalkoztam, pártnak tagja nem voltam. Csak DISZ-tag voltam. Politikai tájékozottságom felületes volt. Megtaláltam a helyem a népi demokráciában, és megtaláltam a boldogulásom.

Október 26-án dolgoztam, akkor hallottam, hogy Budapesten kitört az ellenforradalom. A rögtönítélő bíróság fegyverrejtegetésért halálra ítélt múlt, azaz 1956. év decemberében, de ezt a Népköztársaság Elnöki Tanácsa kegyelemből életfogytiglan börtönre változtatta át.

Elnök ismerteti Nausch Rudolfra vonatkozó rögtönítélő bírósági ítéletet.

Az októberi események Tatabányán értek. 26-án délutános műszakban voltam. Ekkor felbomlott a rend, tüntetések voltak. Ezekben nem vettem részt. A rendőrség megtámadásában sem vettem részt. November 15. és 20. között kaptam Kobela Lászlótól egy TT pisztolyt. Az utcán találkoztam vele, mégpedig a Füzes utcában, és ott adta át. Ugyanakkor adott egy tölténytárat is, és két darab kézigránátot. Baráti viszonyban nem voltunk, csak köszönő viszonyban. Mondta, hogy van egy pisztolya, és két kézigránátja, ha kell, elvihetem. Azt mondta, hogy kimegy Nyugatra, és neki nem kell. Én az ajánlatát elfogadtam, és átvettem tőle. Ott mindjárt átvettem tőle, zsebre tettem, hazavittem és kint a sertésólban rejtettem el. Én nem voltam katona, fegyverviseléshez nem értek. A pisztolyt még csak el tudtam sütni, de a kézigránához nem értettem. Amikor a rendőrség megtalálta, már egy aktatáskában volt a lakásomon. December 10-én kaptam Somogyi Lászlótól, akinek nevét utóbb tudtam meg, egy ívtáras géppisztolyt és 3 tárat, 250 db lőszert. Ezt is a disznóólba tettem a többi közé. Ezt akkor hozta oda, amikor Tatabányán volt a lövöldözés. Rá egy ½ órára hozta és mondta, hogy itthagya nálam a géppisztolyát.

Somogyi: Igen, így volt.

Nausch folytatva: Benczétől nem kaptam semmit. Tőle sem géppisztolyt, sem lőszert nem kaptam. Én, hogy így vallottam, annak oka az volt, hogy a gyűjtőbe oda jött a nyomozó, elem rakta a fegyvert, és fenyegetett. A nyomozó a jegyzőkönyvet először kézzel, majd géppel írta. A jegyzőkönyv tartalmát nem ismerem. Amikor nem akartam aláírni, azt mondta, hogy ha nem írom alá, akkor el lehet innen engem vinni, és akkor azzal tudom, hogy mi jár. Ennek hatására írtam alá a jegyzőkönyvet, amiben voltak olyan feljegyzések is, melyek nem feleltek meg a valóságnak.

Bencze: Nem felel meg a valóságnak, hogy én Nauschnak 100 Ft-ért adtam volna géppisztolyt. Nekem nem volt géppisztolyom. Engem annyira megverték, hogy becsináltam háromszor, és azt se tudom már, hogy mit mondok.

Nausch: Bóna Barnabást nem ismerem. Nem felel meg a valóságnak, hogy beszélünk volna, hogy elmegyünk vadászni, mert én nem is voltam vadászni. Az sem igaz, hogy én rálöttem volna egy őzre, amit nem találtam el. A nyomozó azt mondta, hogy most elkerültem az akasztást, de legközelebb nem fogom elkerülni. Én olyan lelkiállapotba kerültem, hogy nem tudtam, mit mondok. Nekem géppisztolyom egyáltalán nem volt.

December 7-én én is ott voltam a pártház előtti tüntetésnél. Amikor én ½ 12 óra körül odaértem, már rengetegen voltak ott. Akkor valami 12 karhatalmista leváltását követelték. Voltak, akik felálltak, és olyan kijelentéseket tettek, hogy addig nem veszik fel a munkát, míg őket le nem szerelik. Én onnan délután 4 óra felé hazamentem. Jött néhány páncélos. Ekkor már elmentem a nagybácsikámhoz kártyázni. Ekkor hallottuk a lövöldözést. A tüntetést szétzavarták. December 8-án Lados, Pendli és Gerstmár végigjárták a telepet és mondták, hogy el akarják vinni az embereket, és az éjszaka folyamán is vittek el, ezt akadályozzuk meg. Arról volt szó, hogy a karhatalmisták viszik az embereket. Ezt Lados mondta a Füzes utcán. Pendlit és Gertsmárt nem hallottam beszélni. Ennek a beszédnek az volt az értelme, hogy minden négy házból álljon ki 2-2 ember, és ha jönnek a karhatalmisták, akkor kiabáljanak, vagy fütyüljenek, és így akadályozzuk meg egyes személyek elvitelét, hogy összeszaladunk, és nem engedjük magunkat elvinni.

Pendli tevékenységéről nem tudok semmit. A Füzes utcában mind a hármat láttam egyszerre. Azt mondták, hogy csákánnyal, fejszével felfegyverkezve kell kiállni. Ladost ismertem, de még csak köszönő viszonyban sem voltam vele. Hallgattak a szavára, mert tekintélyes ember volt. Megbeszélés közöttünk nem volt. Én is kiálltam őrségbe. Ez az őrszolgálat 8-án kezdődött és 10-én szűnt meg. 10-én azért szűnt meg, mert bejöttek a karhatalmisták és szovjetek a telepre, és így lett vége az őrségnek. Én a Rét utcában lakom, így 8-án ott voltam. A lakásom előtt az utcán vettem részt az őrségben. A szomszédok közül Gwóthot és Sóstaricsot ismertem. Láttam még Somogyit és Homola Józsefet. Fegyvert, golyószórót egyiknél se láttam.

8-án állítólag a Rét utca végén volt egy karhatalmista autó. Ezt az autót a rendőr megállította, hogy miért nem ég a lámpája. Ekkor a karhatalmisták belövöldöztek a telepre, de vissza rájuk nem lőtt senki. Nálam 7-én este volt a pisztoly, és akkor a levegőbe löttem, mert kipróbáltam. 9-én nem emlékszem, hogy kint lettem volna. 10-én kint voltam. Akkor lövöldözés volt. Ekkor jött Somogyi hozzáam és nálam hagyta a géppisztolyát. Ekkor én nem löttem egyetlen egyet sem. Én nem láttam a szovjet páncélkocsi megjelenését. Sóstaricsot nem láttam se 8., se 9., se 10-én.

Ezeket a fegyvereket a házkutatásnál kiadtam.

A VI. telepen megalakult az őrség, hogy ki irányította, azt nem tudom, hogy ellenőrzést gyakorolt volna valaki, arról sem tudok. Dec.10-én láttam Ladost dél előtt a Csarnok utca sarkán többedmagával beszélgetni. Ladosnál fegyvert nem láttam. Esőköpeny volt rajta. Vele egy szót se váltottam. Vadászni egyáltalán nem voltam, halászni igen. November elején történt, hogy kint voltunk Bencze, Homola József, Csizmadia és én, ha jól emlékszem, Ujvári is.

Homola József: Igen Ujvári ott volt. Bóna nem.

Bencze: Igen, így van, Ujvári ott volt, de Bóna nem.

Nausch: Ez, ahol mi halásztunk, nem egy halásztó vagy folyó, hanem egy gödör, melyben összegyűlt az esővíz. Ebbe a gödörbe két kézigránátot dobtam bele, ami felrobbant, és kb ½ kg apró halat vetett fel a víz. Ezt Bencze vitte el, mert nekünk nem kellett. A második halászatnál, ami Síkvölgyön volt, Kovács János, Ujvári, Szabó János, Bencze és én voltunk jelen. Ez is az előbbihez hasonló módon folyt le. Ekkor nem jött fel semmi hal.

Nem tudok arról, hogy a VI. telepen golyószóró is volt. Nem azért tartottam a fegyvert, hogy a népi demokrácia ellen támadjak. Én a népi demokráciával meg voltam elégedve, becsületesen dolgoztam, és annak értelmét láttam. Én a fegyvert vadászatra, a kézigránátot halászatra tartottam.

Elnök ismerteti vádlott nyomozati vallomását, melyet a gyűjtőfogházban vettek fel.

Vallomásom első része megfelel a valóságnak. Nem felel meg a valóságnak, hogy Benczétől géppisztolyt vásároltam 100 Ft-ért. Nem felel meg a valóságnak, hogy vadászni mentünk, és én vadra lőttem.

Megfelel teljes mértékben a VI. telepi őrsegállításra vonatkozó vallomásom. Az sem igaz, hogy Bóna Barnabást láttam volna az őrségben.

A 3. 3. bekezdése nem felel meg a valóságnak. Én nem lőttem semmiféle autóra, és nem is volt szálfegyverem.

Nem felel meg a valóságnak, hogy Sóstáricstól kaptam fegyvert, és hogy velük mászkáltam. Az nem igaz, hogy valamilyen autóra is lőttem volna.

Az igaz, hogy 10-én Ladost láttam. Az sem igaz, hogy Somogyi nekem gránátot adott.

Nem felel meg a valóságnak, hogy Pintér Sándor gránátot dobott a tóba.

Az igaz, hogy mászkáltak a telepen olyan emberekkel, akiket soha nem láttam arra. Bérczivel együtt vittek fel a hadbíróság elé. Neki volt golyószórója, ezt is onnan tudom, hogy ő mondta. Őt 7 évre ítélték el.

Az nem felel meg a valóságnak, hogy Somogyi kézigránátot is adott, amikor a géppisztolyát odaadta.

Somogyi: Kézigránátot Nauschnak nem adtam.

Nausch: Én semmiféle autóra nem lőttem. Engem erre a vallomásra a nyomozó kényszerített. Mondta, hogyha nem írom alá, el lehet engem vinni innen, és akkor tudom, hogy azzal mi jár. Engem az ügyészségen nem hallgattak ki.

Vádlott-társaim tudták, hogy el vagyok ítélve, gondolták, hogy engem már még egyszer nem lehet elítélni, és mindent rám mondtak.

Elnök ismerteti a 30. sorszám /Sóstarics/ vallomását.

Az felel meg a valóságnak, hogy nekem átadta a géppisztolyát. Az nem felel meg, hogy szálfegyverem is volt.

Somogyi: December 10-én csak egy pisztolyt láttam nála.

Elnök ismerteti a 38. sorsz. /Bernhardt/ vallomását.

Ez nem felel meg a valóságnak.

Bernhardt: Nekem a nyomozó mondta, hogy Nauschnak úgyis mindegy, már el van ítélve, és azt is mondta, hogy Homola is így vallott.

Elnök ismerteti a 43. sorsz. 4. oldalán lévő /Nagy Lajos/ vallomását.

Nem felel meg a valóságnak, hogy én Hűvös Oszkárral vezető szerepet vittem volna az őrségben. Tudomásom szerint nem volt semmiféle parancsnok, és utasítást sem adtam senkinek.

Nagy Lajos: Én az őrségben nem vettem részt, és Nauscht nem is ismertem.

Elnök ismereti a 70. sorsz. /Pintér/ vallomását.

Nem felel meg a valóságnak, hogy Pintérnek kézigránátot adtam volna.

Pintér: Tőle kézigránátot nem kaptam, és őt nem is láttam az őrségben.

Népbírói kérdésekre: Úgy tudom, 25-én tudtam meg, hogy mi történt Budapesten. Nekem a nagyatyáim azt mondták, hogy ne próbáljak sehova menni, mert kitekerik a nyakamat. Nekem azt mondták, hogy ellenforradalom van. Én a fegyvert azzal a céllal vettem át, hogy jó lesz vadászni, a gránátot pedig halászás céljára. A pisztollyal vadászni célom nem volt. Somogyi géppisztolyát úgy hagyta ott nálam, hogy majd eljön érte.

December 7-én, amikor a szovjet páncélcsoportok jöttek, gondoltam, hogy nem lesz jó vége, és azért is mentem haza. Az őrség szervezéséről nem beszéltem senkivel. Én Ladostól hallottam saját szájából, hogy őrséget kell alakítani.

Úgy hallottam, hogy a telepről 7-én elvitték Halusánt és Virágh Antalt. Félttem, hogy engem is elvisznek. Hallottam, hogy a karhatalmisták belövéldöztek a telepre. Hogy miért vitték el őket, azt nem tudom. Halusán nem csinált semmit. Ezeken kívül elvitték még Novákot is.

Úgy tudom, hogy december 12-vel lett statárium. Somogyi a géppisztolyát nem vitte el tőlem. Nem tudom, hogy miért hozta hozzám, talán nem merete akkor hazavinni. Nekem az a meglátásom, hogy az váltotta ki, hogy elővették a telepen a civilek a fegyvert, hogy 8-án a karhatalmisták belövéldöztek a telepre. Nem volt vele semmi célom, hogy 7-én próbáltam ki pont a fegyverem.

Védői kérdésre: A VIII. aknán dolgoztam, mint csapatvezető vájár. Az 1956-os munkaversenyben én voltam az első. A kitüntetésem most kaptam volna meg, fel voltam terjesztve sztahanovistának. Szerettem vadászni, és halászni. Azért mentem az őrségbe, mert Lados azt mondta, el akarják vinni az embereket. Engem megbecsültek, és szerettek az üzemben, mindig becsületesen dolgoztam. Nem ismertem a karhatalmisták feladatait. Nem a népi demokráciát akartam megdönteni azzal, hogy kiálltam őrségbe, hanem magam akartam megvédeni az elhurcolástól. A fegyverem azért nem adtam le, mert vadászni akartam később vele.

Lados: Belátom, hogy nagy bűnt követtem el, nem gondoltam, hogy ez így el fog fájni, és azt sem tudtam, hogy a telepen ennyi fegyver van.

Pendli: Engem láthatott Nausch Ladossal az utcasarkon.

Sóstarics: Én Nauscht nem is láttam, és semmiféleképp nem lőttem.

Nagy Lajos: Én nem voltam őrségben. Nauscht hírből ismertem, a DISZ-bizottságon dolgoztam, és ott hallottam a híradóban a nevét.

Fehér: Én Nauschsal együtt nem voltam soha.

Bencze: Én a második halászatnál nem voltam jelen.

Belép:

Kozák Imre: XXIV. r. vádlott: A vádat megértettem, bűnösnek részben érzem magam.

A rendőrségen valótlanságot is vallottam, kényszerítő körülmények hatása alatt. Az ügyészségen sem mertem megmondani az igazat, mert félttem, hogy visszavisznek pótnyomozásra.

Édesapám már nem él, asztalossegéd volt. Én nőtlen és vagyontalan vagyok. Iskoláimat 1950-ben végeztem, utána két vájáriskolai osztályt végeztem, és 1955. január 15-én szabadultam fel, és a XII. aknán dolgoztam, mint gyakorló vájár. Mikor felszabadultam, egy évig a dorogi XIV. aknában dolgoztam, majd 1956 májusától a XIV. aknában mint vájár. Az ellenforradalom után a X. aknán voltam.

Politikával nem foglalkoztam, politikai pártnak tagja nem voltam. A DISZ-nek tagja voltam, de ott szerepem nem volt. 1956. szeptember 1-jén Kulich Mi-

hállyal indultam el a határra, Győrig jutattunk el. Családi okok vezettek arra, hogy itthagyjam az országot. Győrben megkérdezték tőlünk, hogy hova megyünk, és mind a ketten mást mondtunk, így aztán rájöttek, hogy disszidálni akartunk. Letartóztatott a határőrség, és Tatabányára vittek, és onnan az esztergomi megyei börtönbe. Ebben az ügyben azért nem hoztak ítéletet, mert jött az ellenforradalom, és engem is október 26-án a diákság kiszabadított a börtönből. Esztergomban nem tartózkodtam semmit kiszabadulásom után, hanem hazamentem Tatabányára. Édesanyám azzal fogadott, hogy a barátaim, Csizmadia és Imrich elmentek fegyverekért. Én kerestem őket, de nem találtam rájuk. 26-án este 9 órakor bementem a laktanyába, és onnan elkeveredünk a tanácsházára, és odajöttek teherautóval is, úgy kerültünk Újvárosba. Ott már osztották a fegyvereket, puskát és lőszereket. Én is kaptam 35 db lőszert és egy puskát. Ekkor elmentünk a MÁVAUT garázsához. Ekkor kezdett esni az eső, és úgy gondoltam, hogy nem megyek sehova. Akkor letettem a fegyvert, mert azt mondták, hogy ha valaki nem jön, a fegyvert adja vissza. November 17-ig otthon voltam és a X. aknába jártam dolgozni. Közbejött dec. 7-e. A pártháznál volt valami tüntetés, én ezen nem voltam jelen. Másnap december 8-án kiabálásra lettem figyelmes. Kimentem a házunk elé, és ott mondták, hogy a fiatalokat szedik össze és deportálják. Mindenki kint volt az utcán, és ezt beszéltek. Ekkor láttam Ladost. Gyerekek szaladtak a házakhoz, és kérték a bentlévőket hogy jöjjenek ki. Lados elmondta, hogy mi a hír, és kért, hogy álljuk ki őrségbe. Egy fegyveres volt ott csak, Mahinyák Jenő. Én is kimentem 8-án este. Kint volt két rendőr is. Varga monda, hogy van neki fegyvere. Ebben az időpontban ő is ott volt. Akkor nem volt nála semmi. Mondta, hogy jöjjön be hozzá, akinek fegyver kell. Én is bementem, és kaptam tőle egy karabélyt 4 db lőszerrel. Nem monda, hogy vissza kell hozni. Mondta, hogy a szomszédja disszidált, az hogyta ott. Ezenkívül adott még két karabélyt egy bőrkabátos embernek. Én a fegyvert azon a napon nem vittem ki az őrségbe, hanem betettem az ólba. Ezen a napon nem történt semmi. 9-én kimentem a fegyverrel és a lőszerrel. Kíváncsi voltam, hogy milyen a fegyver, és kipróbáltam: az ól végén kettőt kilőttem. Mahinyák monda, hogy ne lövöldözzem.

10-én este és kimentem, úgy 9 óra felé. Lövöldözés volt. Mi a főutcától 100 méterre lakunk. Páncélkocsik jöttek állítólag. Mondták nekem, hogy lőjem le a villanykörtét. Ekkor én két lövést leadtam a villanykörtére, de nem találtam el, csak a tányérját. Amikor komolyabban lövöldöztek, bementem, és odaadtam a nővéremnek a puskát, hogy vigye át Vargáékhoz. XII. 11-én jött Mahinyák, hogy le kell adni a fegyvert. Megfogadtam a tanácsot, és megkérdeztem Erdősi Imre rendőrt, aki monda, hogy vigyem be, ezzel magamnak és Vargának is jót teszek. Így is történt, a fegyvert leadtuk.

A karhatalom, hogy milyen alakulat volt, nem tudom. A célja az volt, hogy a rendet tartsa fenn. Én azért fogtam fegyvert, mert özvegy anyám van, akinek négy gyermeke már meghalt, és férje sincs. Mi történne vele, ha engem is elvinnének?

Magam akartam az elhurcolástól megvédeni. Más célom nem volt. Én nem akartam a népi demokráciát megdönteni.

Elnök vádlott elé tarja nyomozati vallomását.

Nem felel meg a valóságnak. A népszájon volt a hír, de nem Ladostól hallottam. Azt sem hallottam, hogy monda volna, hogy ha valaki nem áll ki őrségbe, annak beveri az ablakát.

Nem volt kijelölve, hogy hogyan kell őrséget állni. Nem tudtam azt sem, hogy mit kell tenni, ha jönnek a karhatalmisták.

Nem tudom megnevezni, hogy ki mutatta meg, hogy hogyan kell lőni a karabéllyal. 9-én lőttem kettőt.

8-án is volt egy-két lövés, de hogy kitől származott, azt nem tudom.

9-én már vittem magammal fegyvert az őrségbe, és ekkor próbáltam ki az ól végén, és kettőt a földbe lőttem.

Vargánál ketten voltunk fegyverért, a szomszédom és én. Hogy ő is hozott-e, fegyvert, azt nem tudom. Másról lőszert nem kaptam, Sóstaricstól sem.

Engem, mikor kihallgattak, tüdőgyulladásom volt, 38 fokos lázzal. Nem mondtam, hogy a karhatalmistákra lőttem. Az ügyészségen is kihallgattak, ott is elmondtam részletesen a dolgokat, de ott sem mondtam el az igazat, mert félttem, hogy visszaadnak pótnyomozásra.

Elnök ismerteti ügyészségi vallomását.

Én október 26-án nem rabnak adtam át a fegyverem, hanem azt mondták, hogy aki nem megy, adja le a fegyverét. Őrségbe Sóstarics, Csizmadia és Mahinyák álltak, akiket én láttam.

Nem felel meg a valóságnak, hogy lövést adtam volna le. A lámpára lőttem, az megfelel a valóságnak. Én a XII. 7-i tüntetésben nem vettem részt.

Vádlott-társaim közül ismerem Csizmadiát, Varga Sándort, Sóstaricsot, Mahinyákot és Ladost.

A fegyverem Erdősi Imre rendőrnek adtam le.

Én összesen 4 lövést adtam le, és ezzel a lőszerkészletem el is fogyott. Ezekben a bűnösségem elismertem, és cselekményeimet nagyon megbántam.

Népbírói kérdésre: Édesapám a Don-kanyarban esett el 1942-ben. Asztalos-segéd volt, Algyőn laktunk. Az ellenforradalom után 1244 Ft-ot kerestem.

Amikor Nyugatnak indultam 1956. IX.1 hóban, akkor 1200 Ft volt a fizetésem. Édesanyám tartásáról én gondoskodom. Október 26-án a diákság szabadított ki az esztergomi börtönből. A Hunyadi laktanyában 2-3 tiszt osztotta a fegyve-

reket. És visszafordultam, mert furcsának találtam, hogy harcolni menjek Pestre, és ekkor letettem a fegyvert.

Védői kérdésre: Én csak azért kerültem kizárólag ebbe a helyzetbe, mert azt hallottam, hogy viszik a fiatalokat, és magam akartam megvédeni az elhurcolástól, hogy édesanyámnak támasza megmaradjon.

Sóstarics: Én Kozáknak löszert nem adtam.

Mahinyák kérdésére: Látásból ismerem csak Mahinyákat.

Belép.

Varga Sándor XXV. r. vádlott: Vádat megértettem, bűnösségem nem ismerem el.

Édesapám bányászcsaládból származik. 1924-ben munkakeresés céljából elment, és azóta nem tudunk róla semmit. Akkor üldöztek bennünket, mint kommunista családot, és utána is többször kerestettük rendőrséggel, de nyoma veszett. Édesanyám 1943-ban hunyt el. Négyen voltunk testvérek. Testvéreim élnek. Egyik Papkeszin van férjénél, egy földműves felesége, bátyám Tatabányán a gépüzemben dolgozik, mint segédmunkás. Húgom is Tatabányán dolgozik az alukohóban férjével együtt, mint munkás. 1933-ban nősültem, egy gyermekem van, aki férjénél van egy bányásznál. Több gyermekem nincsen. Feleségem 1955-ben halt meg, azóta lányom viseli a gondomat. Két elemi jártam, írni, olvasni tudok. 14 éves koromban elmentem kovácstanulónak és 16 éves koromban fel is szabadultam, elhelyezkedni azonban nem tudtam. Mint segédmunkás dolgoztam. 1932 óta a cementgyárban dolgozom, mint kovácssegéd. Itt dolgoztam letartóztatásomkor is. Keresetem 900-1000 Ft. 1930-ban katona voltam 5 hónapig. Ettől kezdve sokat voltam katona. Voltam a második világháborúban is, és voltam fronton is 1943-ban, de még ebben az évben visszajöttem, mert a gyár felmentett. Hadifogságban nem voltam, nyugatra nem távoztam. Büntetve sem voltam. Politikával foglalkoztam. A pártnak 17 éves korom óta voltam tagja. A szociáldemokrata pártnak, és bányász szakszervezetnek voltam még tagja. [...]

1934-ig földalatti mozgalomban is részt vettem, de amikor megnősültem, feleségem féltett, és nem engedte meg. Erre vonatkozó iratom és arról, hogy üldözve lettem, nincsen, mert ezeket elégettük még annak idején. 1943-ban mint katona voltam a Szovjetunióban 2-3 hónapig.

Tatabányán a Füzes utcában lakom. Egyedül lakom ugyanabban a házban, de másik lakásban lakik a lányom, aki rám főz, mos és rendben tart. Fizetésem neki adom.

Engem is kihallgattak a rendőrségen, ott elmondtam úgy, ahogy történt. Engem nem bántalmaztak. Az ügyészségen is elmondtam az igazat, ahogy történt, és az megfelel a valóságnak.

Az 1956. október 26-i eseményekben nem vettem részt. Egyetlenegy alkalommal volt fenyegetésben részem, amikor munkába akartam menni és hazavartak. Ez az első napokban volt.

Egy alkalommal mondta a szomszédom, hogy menjünk az erdőbe fűrészkezetet hozni. El is mentünk a Kálvária-hegyre, és ott találtunk egy egy puskát, egy rossz géppisztolyt és egy pisztolyt. Egy bokor mellé volt dobva. Mivel a házunkban volt ellenforradalom előtt a rendőrség, úgy gondoltuk, hazavisszük és leadjuk. Tóth a puskát tartotta meg, enyém lett a pisztoly, és a géppisztoly. A puskához 3-4 töltény volt. A pisztolyban benne volt, de hogy mennyi azt nem tudom. Rá 2-3 nap múlva találkoztam a presszóban a rendőrökkel, és mondtam, mi van nálam, jöjjenek és vigyék el. Azt mondták, hogy egyelőre maradjon, majd eljönnek és elviszik. Ez úgy november második felében volt. A géppisztoly a szobámban a falnak volt támasztva, a pisztoly pedig az éjjeliszekrényemen volt. Nem csináltam vele semmit. Ahogy hazahoztam, úgy volt.

Egy este, december 8-án segélykiáltásokat hallottam, és az utca végén sok nép gyűlt össze. Nem tudtam, hogy miért kiabáltak. Ott hallottam, hogy őrséget kell felállítani, hogy milyen célból, azt nem is kérdeztem. Egyszer csak jött egy rendőrruhás, és egy civilruhás férfi, és kérdezték, hogy hogy áll az őrség? Az egyik férfi mondta, hogy ő csak egyedül van. Ekkor mondták, hogy pedig fegyvert adni nem tudnak. Ekkor mondtam, hogy nekem van, és a szomszédomnak is van a kertben fegyvere. Akkor az én fegyverem Kozák vitte el tőlem, míg Tóth szomszédom fegyverét nem tudom, ki vitte el, ugyanis ő disszidált, és felesége félt a fegyvertől, és kidobta.

Kozák: Én Varga Sándortól kaptam a puskát, amit ő a kertből hozott elő. A másikat a lakásból hozta, hogy azt kinek adta, nem tudom.

Varga: Én csak egy puskáról tudok, amit Kozáknak adtam oda. Nekem nem volt puskám, csak a szomszédomnak, és azt adtam át Kozáknak. Őrségi szolgálatra adtam át a fegyvert. Mondta, hogy nem kell, a rendőrségre kell bevinni. 2-3 nap múlva Pintér és Csizmadia együttesen jöttek azzal, hogy a rendőr küldte őket, hogy adjam át a töltényeket és fegyvereket. Át is adtam. Több fegyverem ezután nem volt. Akkor még nem volt statárium. Én azután nem kísértem el őket a rendőrségre. Őrségre nem álltam, zsebemben sem volt pisztoly. Csak azért voltam kint az utcán, mert az egész telep kint volt. A civilek közül egyet sem ismertem, Sóstaricsot és Nauschot ismertem, akiknél nem láttam fegyvert. Csak a letartóztatásom után tudtam meg, hogy az őrséget Lados I. r. vádlott szervezte. Lehet, hogy mindenki tudta, hogy mi volt az őrség célja, de ez engem nem érdekelt. Azt, hogy a fiatalokat el akarták hurcolni, csak a rendőrségen tudtam meg.

A rendőrségen a vallomásomat nem olvastam el, így nem tudom pontosan, hogy mit írtak. Nem bántottak, csak megfenyegettek, ha nem leszek őszinte.

Elnök vádlott elé tárja ügyészégi vallomását, vádlott előadja:

8-án hallottam segítségkiáltást, de hogy miért kiáltottak, azt nem tudom. Az őrségben nem vettem részt, sem Pintért, sem Sóstaricsot fegyverrel nem láttam.

Elnök a tárgyalást a mai napra bezárta. [...]

Készült ugyanazon ügyben január 13. napján. [...]

Elnök folytatta Varga Sándor XXV. r. vádlott kihallgatását, aki az alábbiakat adta lényegben elő:

Népbíró kérdésére előadom:

Apám első világháború alatti orosz fogsága alatt a Kommunista Pártnak tagja volt, és szolgált a Vörös Hadseregben is. Hazatérése után a Horthy-rendszerben kilakoltatásunkat rendelték el a bánya részéről. Más hatóság részéről üldöztetésben nem volt részünk.

A fegyvereket november 15. körül vettük magunkhoz azért, hogy ne heverjenek ott az erdőben. 3-4 nap múlva jelentettem a rendőröknek. Ekkor a rendőr, akinek nevét nem tudom, azt mondta, hogy majd elviszi tőlünk, addig is jó helyen van nálunk. Amikor azután valaki kijött a fegyverért, abban a hiszemben voltam, hogy a rendőrségtől jött. E fegyvert nem használtam.

Csizmadiá: Egy rendőr mondta nekünk, hogy menjünk a vádlotthoz fegyverért. Mi bementünk, és elhoztuk. A fegyver velünk volt az őrségen, majd másnap beszolgáltattuk a rendőrségen.

Vádlott: Nem gondoltam arra, hogy őrséget látok el fegyverrel, nem gondoltam, hogy a tőlem kapott fegyverrel őrséget állnak. Én nem tudtam az egésztől semmit. Egyetlen alkalommal voltam kint az utcán, segélykiáltásra.

Bemutatom az 1945-ből való rendőrségi átíratot hozzám, melyben felhívnak arra, hogy jelentkezzem a politikai rendőrség kötelékébe. Én nem jelentkeztem.

Nausch: Nem ellenőriztem az őrséget sem én, sem Sóstarics.

Vádlott: Ezt én nem állítottam, sem a rendőrségen, sem az ügyészségen, hanem csak azt mondtam, hogy ismerem őket. Erre vonatkozó rendőrségi és ügyészségi vallomásom tehát nem felel meg a valóságnak. Vádlott egyebet előadni nem kíván. [...]

A bíróság elrendeli a bizonyítás felvételét.

A tanúk egymás távollétében, törvényes figyelmeztetés után vallják:

[...] 2./ Salamon Ferenc [...] rendőr szkv.

A vádbeli időben a II-es számú tiszti őrsön teljesítettem szolgálatot.

Látásból ismerem: Pendlit, Turcsányit, Gwóthot, Nagy Lajost, Benhardt-ot, Somogyit, Sóstaricsot, Zovitsot, Vargát, Uglovicsot, Nauscht, Csizmadiát.

1956. dec. 8-10. körül hallottunk arról, hogy a VI-os telepen őrséget szerveznek. Azt nem tudtuk, hogy fegyvereik vannak. Azt sem tudom, hogy a rendőrség megkísérelte-e ezen őrség felszámolását.

Ezen három napban járőrszolgalatban jártam, azonban az én körletem nem esett a VI-os telepre. Ennélfogva nem tudok arról, hogy a VI-os telepen álltak-e őrök kint. Nem vettem részt a VI-os teleppel kapcsolatban semmiben.

A három nap valamelyikén Lados volt bent a rendőrségen. Az őrparancsnokkal beszélt, én is bent voltam a szobában. Elmondta, hogy gyűlést akar a vásártéren tartani. Tudtuk róla, hogy kitüntetett bányász. Azt mondta, hogy a termeléssel kapcsolatban akar beszélni. A kapitányság azután nem engedélyezte a gyűlés megtartását. I. r. vádlott ezt szó nélkül tudomásul vette. Azt nem mondta, hogy őrséget szervez. Nem emlékszem, hogy kérte volna az őrséghez a rendőrség segítségét. Lehet, hogy máskor is volt a rendőrségen.

Nem emlékszem, hogy vádlottak közül hozott-e be valaki fegyvert a rendőrségre. A statárium kihirdetése után Vas Ernőnél az ólban találtunk fegyvert, valamint Nauschéknál találtuk meg a fegyvereket. Ő önként mindent előadott. Nem mondta, hogy őrségnek volt tagja. Azt mondta, hogy a fegyverekkel vadászni akart.

Nem tudok arról, hogy rendőrökre, autókra lőttek volna. Arról hallottam, hogy a karhatalmistákra rálőttek, ill. lövöldöztek a karhatalmistákkal.

Arról is hallottam, hogy Gerencsérné nevű nőt agyonlőttek. A VI-os telepen azután dec. 11. után nyugalom volt.

Balogh, Erdősi, Priskin nevű rendőrök jártak a VI-os telepen ebben a három napban is.

Lados: Nem emlékszem, hogy tanú ott lett volna, amikor a gyűlést bejelenttem. Tanúra onnan emlékszem, hogy 1955-ben egy alkalommal a Fekete Gyémánt vendéglőben a rendőröket meg akarták verni, én pedig a tanúnak segítettem.

Tanú: Így van. Október végén voltak a rendőrök mellé nemzetőrök beosztva. Vádlottak közül Uglovicsra, Kalocsaira emlékszem. Egyebet előadni nem tudok.

[...] 4./ Puha Ignác [...]

A karhatalom tagja voltam.

A VI-os telepre nézve dec. valamelyik napján azt a parancsot kaptuk, hogy menjünk ki. Ennek az okát az adta, hogy a VI-os telepről keletkezett az ellenforradalom. Úgy tudtuk, hogy az elsőrendű vádlott őrséget szervezett, ebben Pendli is segített neki. Az ő nevét csak később hallottam. Ott voltam a laktanyában, amikor egyszer Lados vádlott bejött, és a parancsnokkal beszélt. Elmondta, hogy sok fegyver van kint, és megállapodtak a parancsnokkal abban, hogy a fegyvereket beteszik egy megbeszélt helyre, egy bódéba, ahonnan majd reggel azokat elviszi a karhatalom. Reggel kimentünk a megbeszélt helyre, de nem találtunk ott semmit.

Egyik este történt, hogy egy teherautóval mentünk a VI-os telepen át. Az autón kb. 30-an voltunk. A Borbély utcánál, a Rét utcából ránk lőttek.

Minket itt ugyanis rendőrfőnök megállított, s igazolásra szólított fel. A gépkocsivezető, és parancsnokunk a rendőrrel beszélgettek. Eközben egy kissé távolabb álló tömegből, most már tudom, hogy Lados, barna ruhában lehajolva jött felénk, azt mondva, hogy fogjuk le őket. Erre lőttünk, ők elszaladtak. A rendőrök is meg voltak ijedve. Mi a levegőbe lőttünk. Ők is ránk lőttek. Pontosan honnan kaptuk a lövést, nem tudom.

Volt azután egy másik este arra parancsunk, hogy támadást intézzünk a VI-os telep ellen. Ők már vártak. Mi ezért más irányból jöttünk. Az első háznál Turcsányit, és még 4 embert fogtunk el, egy kézigránátot, és egy pisztolyt dobtak el. Ezek mellettük voltak a földre dobva. Nem láttam, hogy közülük valamelyik eldobta volna a fegyvereket. Sötét volt, nem is lehetett látni. Meglepetésszerűen értünk oda, ők nem fejtettek ki semmiféle ellenállást. Elmondták, hogy beszélgetni vannak kint az utcán, ezt azonban nem hittem el, hanem feltételeztem, hogy minket várnak. Elfogásuk után őket elvittük a teherautóhoz, beküldtük őket a laktanyába. Kihallgatásuknál nem voltam ott, hanem folytattuk utunkat. Eközben háromszoros golyósortozatot kaptunk. A Füzes utcába nem tudtunk bemenni. A karhatalmisták közül Vigh százados megsérült, állítólag egy rendőrszázados géppisztolyából. Mi azután az utat abba hagytuk. Nem tudtuk meg, hogy ki lőtt.

Amikor az említett 5 embert feltettük az autóra, jól megkapták a magukét. Pofonokat kaptak. Nem voltak hajlandók megmondani, hogy kiék voltak a fegyverek. Amikor a fegyvereket megtaláltuk, nem voltam ott. Lehet, hogy Rácz Márton mondta, hogy Turcsányi dobta el a kézigránátot.

Hallottam, hogy az őrséget azért szervezték, nehogy a fiatalokat elvigyék. Lados jó barátom volt. Olyan ember, mint egy falat kenyér. A mellére nem férnének el a kitüntetései. Nem tudom, miért csinálta ezt a dolgot. Őt ez a rendszer megbecsülte, jó fizetése volt, mégis tett a XI-es aknán olyan kijelentést, hogy 70 Ft-ért ne dolgozzék senki. Ezen kívül nálunk a parancsnokságon mondta, hogy dr. Kléberttel, a városi nemzeti bizottság elnökével tart állandó kapcsolatot.

Turcsányi szintén kitüntetett bányász.

Nem tudom, hogy melyik vádlottól milyen fegyver került elő.

Ladost nem láttam a pártház elleni támadásnál. Itt azt követelték, hogy a karhatalom adja át a fegyverét, az orosz csapatok menjenek ki, ne dolgozzunk.

A kézigránátot Turcsányi mellett találtuk a földön. Mind az öten egy csoportban voltak.

Lados teljesen önként jött a fegyverek bejelentése végett a laktanyába. Olyasmit is hallottam, hogy Lados nem tudta összeszedni a fegyvereket. – Azután, hogy minket a teherautón az elmondott támadás ért, megmondtuk a rendőröknek, hogy a VI-os telepre ne menjenek többet járőrbe.

Lados észrevétele: Lehet, hogy október 26-án mondtam, hogy 50 forintért ne dolgozzunk, de november 15. után én szerveztem meg a munkát. Montam, hogy ismerjék el a Kádár-kormányt. Ezért majdnem kidobtak a XV-ös aknából.

Dr. Kléberttel nem tartottam semmiféle kapcsolatot.

Valóban megígértem december 9-én, hogy összeszedem a fegyvereket, de nem tudtam teljesíteni, mert rám lőttek, amikor akartam velük beszélni ez ügyben.

Pendli II. r. vádlott észrevétele: 8-án, szombaton lőttek ránk a karhatalmisták a következőképpen: két rendőr megállította a gépkocsit, és beszéltek a gépkocsivezetővel. Majd leszállt 2-3 karhatalmista, és a rendőrökkel beszéltek. E közben I. r. vádlott szólt, hogy emberek, ne engedjük elvinni a rendőröket! Ebben a pillanatban lőttek a karhatalmisták. Ezután a rendőrrel együtt elmentem a rendőrszereztetőre ezt elmondani.

Lados: Amikor ez történt, én a rendőrök mögött álltam. Nem mondtam, hogy fogjuk le a karhatalmistákat.

Egyebet előadni nem tud a tanú.

5./ Rácz Márton [...] bányász, Somogyi László vádlott nevelőapja [...].

A karhatalom tagja voltam.

Dec. 8-án Puha Ignác rajparancsnok rajában voltam, amikor a VI-os telepre mentünk. Eznapi nem volt még lövöldözés. Láttuk, hogy az utcákon emberek állnak, de fegyvert nem láttunk náluk.

9-én is kinn voltam, akkor is ugyanaz volt a helyzet. Lövöldözés nem volt. 10-én azt a parancsot kaptuk, hogy bekerítjük a VI-os telepet. Ekor az első háznál Puha mozgást vett észre. Kiáltott, hogy fel a kezekkel! Az ott lévők nem kíséreltek meg semmiféle ellenállást. Puha nekem azt mondta, hogy nézzem meg a helyszínt. Körülnéztem, és találtam egy TT pisztolyt, és egy kettes kézigránát, közvetlenül a házfallal mellett. Kerítés nem volt ott, csak távolabb. Azt nem láttam, hogy melyik személy dobta ezeket el. Öten voltak, senkit sem ismertem közülük. Én nem kérdeztem, hogy melyiküké volt.

Turcsányi: Lehet, hogy a kézigránát a fal mellé gurult.

Tanú: Azután az öt embert feltettük gépkocsira. Ekkor távolabbról lövöldözést hallottam. Ezután a rajunk egy része bement a II-es rendőrszereztetőre, ahol megtudtuk, hogy az oroszoknak telefonáltak, hogy adjanak 2 harckocsit. Ezek ki is jöttek, körülcirkálták a telepet. A helyzet ekkor megnyugodott.

Puha Ignác tanú elnök kérdésére:

Rácz tanú nem volt ott, amikor ránk lőttek. Tanúék az öt embert kísérték, mi néhányan tovább mentünk, és ekkor lőttek ránk sorozatot. Megjegyzem, hogy az orosz parancsnokság először nyitott páncélkocsit küldött, erre is rálőttek, és egy orosz katona orrcimpáját átlőtték. Azután jött tank ki, amire nem lőttek.

Rácz tanú folytatja:

Hallottam, hogy az őrseget Lados, azután Pendli és Gerstmár szervezték. Ott voltam, amikor a pártházat megtámadták. A tömeg követelte az egész karhatalom leváltását, és hogy az üzemek által javasolt személyekből állítsák össze a

karhatalmat. Nem hallottam a rémhírt, hogy összeszedik azokat, akik részt vettek a pártház elleni támadásban.

Somogyi nevelt fiam átadott nekem még ezen őrség megalakulása előtt, nov. végén egy TT pisztolyt, hogy szolgáltsam be. Útközben találkoztam vele, és ő hozta ezt szóba. Én hivatalos személynek számítottam. A pisztolyt átadta, és én ezt leadtam. Lőszert nem adott át. Nem tudok arról, hogy ezen kívül lett volna más fegyvere is.

Elnök tanú elé tárja 122-123. lapsz. rendőrségi vallomását, vádlott előadja:

Nincs jól szövegezve. Nem tudom határozottan állítani, hogy a kézigránát és a pisztoly Turcsányi kezéből esett volna ki.

Turcsányi: Kb 3/4 órával előbb dobtam el a kézigránátot.

Tanú egyebet előadni nem tud. [...]

13./ Harmos Iván [...] lakatos, Fehér vádlott unokatestvére.

Sóstaricsot ismerem Fehéren kívül.

December 10-én este megsebesültem a Füzes utcában. Hazafelé menet szemből lövést kaptam. Nem tudom, hogy ki lőtt. Karon, vállon, és lábon kaptam három lövést. Levágódtam, majd elszaladtam. Másnap bementem a kórházba, és 31-én jöttem ki.

Azért mentem ki az utcára, mert lövöldözést hallottam. Kíváncsi voltam, és kimentem. Valaki rámszólt, hogy állj! Megálltam. Majd odajött egy civilruhás fiatalember, és igazoltatott. Lövöldözést hallottam, ekkor a pincébe húzódtam, Sóstaricsék házánál. Sóstarics egyszer csak odajött, és azt mondta: Itt van egy géppisztoly, odaadja, mert az ő felesége azt mondta, ha nem megy be lefeküdni, akkor öngyilkos lesz. A géppisztolyt átvettem töltényekkel együtt. Egy ideig még a pincében voltam, majd megindultam hazafelé. Amikor kiléptem az utcára, megkaptam a lövést. A géppisztolyt eldobtam. Nem kiabáltam, hogy meglőttek, hanem levágódtam, majd elszaladtam.

Két-három nappal előbb láttam az utcán tömeget. Lados volt ott. Azt mondta, tartsunk őrséget, mert elviszik a népet. Minden háznál legyenek fent, és ha jönnek, kiabáljanak, mert akkor nem merik elvinni a férfiakat. Csákányt, fejszét nem hallottam említeni. Azt mondta, hogy fegyvert senki se használjon. Ladost aztán többet nem láttam.

Sóstarics: 10-én este adtam át a fegyvert tanúnak, kb. 10-15 tölténnyel. 2-3 nap múlva tudtam meg, hogy a tanút meglőtték, és eldobta a fegyvert.

Tanú: Éjjel 12 óra lehetett. Sóstariccsal nem álltam közelebbi kapcsolatban. Nem volt oka, hogy tőlem féljen.

Sóstarics: Én mindenkitől féltem. Azért adtam át tanúnak a fegyvert, hogy kipróbáljam, nem énrám vadászik-e. Kb. este 9 körül volt az átadás.

Tanú: a helyszínen azonnal lekezelték a sérüléseimet, nem a vádlottak. Éjjel 1/2 2-kor vittek be a házba, így 12 óra lehetett, amikor Sóstarics átadta nekem a fegyverét.

Nem tudom megmondani, hogy az őrség vagy a karhatalom lőtt-e rám.
Tanú egyebet előadni nem tud.

Elnök a tárgyalást a mai napra bezárta. [...]

J e g y z ő k ö n y v .

Készült ugyanazon ügben január 14. napján.

[...] a tanúkat egymás távollétében a törv. figy. után a bíróság az alábbiakban hallgatta meg:

5./ Baranya László [...] ezredes

Lados vádlottat ismerem, a többit nem.

A tatabányai karhatalom parancsnoka voltam.

Ladost 1956. december 7. után egy-két nappal láttam először. Betelefonált a laktanyába. Azt mondta: Itt Lados beszél! Kiabált, összefüggéstelenül, rapszodikus módon, majd azt mondta: az Istenért, ne lőjenek, ne menjenek ki a VI-os telepre, mert baj lesz! Azt válaszoltam neki, hogy jöjjön be, majd itt nyugodtan elbeszélgetünk a laktanyában. Ez délelőtt volt, aznap este egyedül be is jött. Könnyes volt a szeme, zokogott. Egész magánkívül mondta: Nagyon kér bennünket, hogy ne menjenek a pufajkások a VI-os telepre, mert veszélyes, lőni fognak, vér fog folyni. Azt nem mondta, hogy őrséget szervezett. Kérdeztük: kinél van fegyver, hogy lőni tudnak? Azt felelte, hogy nem tudja, mert a sötétben nem látta. Majd megállapodtunk abban, hogy az összes fegyvereket az éjjel kidobálják az utcára, és reggel mi majd összeszedjük. Azonban egyetlen fegyvert nem találtunk.

Még egy alkalommal találkoztam Ladossal, amikor a rendőrségen már le volt tartóztatva. Mondtam neki, hogy nem volt becsületes ember, ezért lett letartóztatva.

Vele kapcsolatban ugyanis ez időben már olyan következtetésre jutottam, hogy ő ismeri a telepet, s ő volt ennek a telepnek a szervezője.

Az esti beszélgetésünkénél nem mondta kifejezetten, hogy megbánta, amit tett. Űgy mondta: visszaemlékszik-e ezredes elvtárs arra, hogy a pártháznál én csitítottam a tömeget? Ezután azt mondta, hogy azért jött be, mert fél, hogy vér fog folyni.

Igaz, hogy Lados bizonyos vonatkozásban csitította a tömeget a pártháznál, de ettől függetlenül egyetértett a tömeggel.

Annyira magánkívül volt, hogy fejét az asztalba verte, és még gyógyszert is adtunk neki. Halálfélelem volt rajta.

Olyan kijelentést is tett, hogy dolgozni akarok.

Nem tudok arról, hogy Lados a pártháznál védelmébe vett volna egy orosz tisztet. A tömeg a pártháznál azt kiabálta, hogy nem az oroszokra haragszunk, hanem ezekre a magyar stricikre.

Egyik éjjel a parancsnoki kocsimra a Lusztig köznél rálöttek.

Az állandó lövöldözések miatt már az az elhatározás kezdett bennem kialakulni, hogy a VI-os telep lakóit kitelepítem, és ha ennek nem tesznek eleget, akkor szétlövetem a telepet.

A II-es számú rendőrörsszel jó volt a karhatalomnak a viszonya. Egy rendőr őrmesterrel szemben fölmerült az a gyanúm, hogy golyósórót dugott el a disznóóljában, de ő tisztázta magát. Nem tapasztaltam semmiféle ellenséges érzést a rendőröktől. Aktívan részt vettek például a telep fegyverekre vonatkozó átfésülésében. December 7-én, vagy 8-án jártak rendesen járőrszolgálatban a VI-os telepen. A rendőrök jelentették a lövöldözést azután, sőt még azt is tőlük tudtuk meg, hogy kiknek vannak fegyvereik. A lövöldözésekről szóló jelentés után azután adtam a rendőröknek egy olyan utasítást, hogy ne menjenek többet a VI-os telepre. Hallottam, hogy egy asszonyt is agyonlöttek a VI-os telepen, amikor kinyitotta az ablakot, lövést kapott. Ezt is a karhatalmistákra fogták, holott karhatalmista abban az időben a telepre be sem tudott jutni.

Ladosnak hozzánk való jövetelét pozitívan értékeltük. De jövetelétől függetlenül tudtuk, hogy a VI-os telepen őrséget szerveztek, sőt még azt is tudtuk, hogy hol vannak a fegyverek. Ladosnak az lehetett a felfogása, hogy védik a maguk körzetét, mint egy autonóm telepet szerveztek meg. Nem mondta, hogy ő szervezte a telepet.

Szó volt Ladossal való megbeszélésünkkor arról, hogy reggel gépkocsival együtt megyünk, és ő majd megmutatja, hogy hova tették a fegyvereket.

Erre azt mondta, hogy ő nem tudja összeszedni a fegyvereket, mert fél. Azt mondta, hogy ő majd rászedi az embereket, hogy dobálják el a fegyvereket. Ebből is következik, hogy ő tudta, hogy kiknél van fegyver.

Lados: Tanút a pártház elleni támadásnál ismertem meg. Magyar katonasapka volt rajta, és megöleltem.

Tanú egyebet előadni nem tud. [...]

13./ T. J. [...] bányász.

Ladost, Pendlit, Uglovicsot és Somogyit ismerem.

A VI-os telepen lakom.

8-án délután Lados és Pendli az Iparos utcában jártak, őrséget szerveztek. Azt mondták: Ha pufajkás bejön, hogy valakit elvigyen, akkor a telepet mozgósítani kell: kopogni kell a ház falán egymásnak, és így riasztani kell egymást. Ezt Lados mondta. Nem tudom, hogy Pendli mit csinált, együtt járt Ladossal. Ezután én bementem.

Este én is kinéztem. Egy csoport állt az Iparos utcában, egy kis térszerű helyen. A férfiak beszélgettek. Nemsokára Lados arra jött, és azt mondta: Amit 7-én nem sikerült a pártház elleni támadásnál elérni, most a követelések tárgyában gyűlést fog tartani. 9-én, vasárnap de. 11 órakor a vásártéren gyűlés lesz, melynek két pontja lesz: A százhusz pufajkás leszerelése az egyik. Ha ez nem tetszik, akkor

megfogjuk a hozzátartozóikat, és azokkal végzünk. A másik pont a Bányász Rádió elfoglalása. Megkérdezték tőle, hogy ki fog beszélni. Azt felelte erre, hogy én, és mások is.

Arra jött közben egy civil és egy rendőr is, akiknél fegyver volt.

Ezekre nézve Lados azt a kijelentést tette, hogy ne féljete, ezek is a mi embereink, nem kell tőlük félni. Ladosnál nem láttam fegyvert. A gyűlés azután nem lett megtartva.

9-10-én nem voltam kint az utcán, otthon aludtam.

Lados jól kereső ember volt, akit fölkarolt a rendszer. Véleményem szerint Ladost valami nagyobb ellenforradalmár bérelhette fel, kihasználva Lados politikai tájékozatlanságát.

Lados: Engemet senki sem bérelt fel. Én urakkal nem beszéltem. Nekem az fájt, hogy a munkásokat akarják elhurcolni.

Valóban gyűlést akartam tartani. Itt nem százhusz karhatalmista eltávolítását akartam követelni, hanem tizenkettőt. A gyűlésen el akartam énekelni az „Isten áldd meg a magyart”. Vádolt itten hangos sírásra fakad. Észrevételét folytatni nem tudja. Majd sírva a következőket mondja: Én vagyok a demokráciának az ellensége, aki naponta 180 csillét termelt, és nem engedtem, hogy valaki egy fej-fát is kivigyen bányából, és egy fillért beállítson akként, hogy azért ne dolgozott volna meg? Szeretem a munkát, és szeretem a munkás embert, ezért csináltam, amit csináltam. Csináltam egy bandát, amit elárultam. Amikor láttam, hogy vér fog folyni az utcán, én rohantam a rendőrségre telefonálni.

Nausch: senki sem követelte az egész karhatalom leszerelését, csak egyes személyeket.

Kozák: Már előbb akartam mondani, hogy ott voltam a Köröndön, amikor egy Budapestről jött ismeretlen nő és nem Lados kiabált Banaira, hogy ávós. Tanú egyebet előadni nem tud.

Részére a bíróság 40 Ft 40 f. útiköltséget állapít meg, és utalványoz.

Elnök a mai napra a tárgyalást bezárta.

A jegyzőkönyvet lezártuk. [...]

J e g y z ő k ö n y v .

Készült ugyanezen ügyben 1958. január 15. napján. [...]

Tanúk kihallgatását a bíróság az alábbiakban folytatja.

Tanúk egymás távollétében törvényes figyelmeztetés után előadják:

1./ Erdősi Imre: [...] vájár.

Ladost, Pendlit, Turcsányit, Sóstaricsot, Kozákot és Nauscht ismerem.

1956. decemberében rendőr őrzető voltam a II. számú rendőrőrsön. Ekkor Rejtő Péter volt a parancsnok, Priskin István a helyettese. Kb. 19-20 főből állt az őrs.

December 8-án lehtett, hogy Lados bejött az őrre, és járőrt kért azért, hogy menjenek ki a munkások védelmére. Csak ennyit mondott, azt nem mondta, hogy kik ellen kell a munkásokat megvédeni. Akkor még nem tudtuk, hogy milyen irányban fejlődnek az események. Az őrparancsnok teljesítette Lados kérését. Először este 8-10-ig Tóth őrmestert, és Juhász Gábort küldte ki, majd 10 órától 12 óráig Perje Károly szakaszvezetőt és engemet. Perje egyenruhában volt, én civilben, mivel akkor még segédrendőr voltam. Fegyverünk volt. A járőrparancsnok Perje azt mondta: Jól nézzünk körül. Az utcákban emberek álltak, akik csendben voltak. Én féltem, hogy megtámadnak, de semmi ilyen nem történt.

A Doktor utcánál jártunk, amikor egy teherautó jött. Intettünk, hogy álljon meg. Megállt. Karhatalmisták voltak az autón. Mi odamentünk és beszélgettünk a sofőrrel. Ekkor lövés dördült el. Inkább a karhatalmisták lőhettek, mert hátulról nem volt lövés, hanem előlről. Röpködtek a sorozatok. A karhatalmisták azért lőhettek, mert Lados kb. 40 fővel az utca sarkáról ki akartak szaladni, közelebb hozzájuk. A lövöldözés után kiabált Lados, hogy segítség, megtámadtak a karhatalmisták. Mi is megijedtünk, és a járdára ugrottunk fel. Láttam, hogy Pendli, aki a fal felé futott, 40 cm-re volt attól a helytől, ahová a golyó befűródott. A karhatalmisták is kaptak tüzet. Ezután elmentek az autóval.

Ezután bementünk az őrre jelentést tenni. Az őrparancsnok úgy rendelkezett, hogy többet nem enged ki járőrt a VI. telepre. Az őrre való bevonulásunk után kb. 10 percre bejött Pendli, aki szintén ugyanúgy elmondta a történeteket, mint mi.

Ott voltam amikor bejött az őrre Lados és engedélyt kért arra, hogy gyűlést tarthasson a Vásártéren. Mi a kapitánysághoz utasítottuk, amelyet Lados telefonon felhívott. Úgy tudom, hogy ott Tóth alezredessel beszélt, aki azt mondta neki: nem engedélyezi a gyűlést, és jó lesz, ha Lados már abbahagyja ezeket a dolgokat. Talán ez még megbocsájtható, amit eddig tett. Lados ezután nyugodt hangon azt mondta, hogy ezt tudomásul veszi, gyűlés nem lesz, vissza fog vonulni, és ezt megmondja az embereknek, ezután eltávozott. Láttam, hogy az utcán emberekkel beszélt, de hogy mit, azt nem tudom. Ez a gyűlés 9-én lett volna. 8-án járt az őrön e végett Lados.

Az események megmutatták, hogy minket a karhatalmisták ellen akar Lados felhasználni, és azokkal akart összeuszítani. Lados mellett volt egy 17 év körüli fiatalember, akit azóta sem látok Tatabányán, ennél volt egy német géppisztoly. Ennek a csöve kilátszott a kabátja alól. Szerettem volna a géppisztolyát leszedni, de de nem sikerült, mivel a kantár a vállán át volt vetve. A géppisztolyát én biztosítottam be. Ezen a fiún kívül fegyvert Gerstmár nevűnél láttam, akinek a kabátja alatt volt. Másnál nem láttam fegyvert.

Elnök tanú elé tárja rendőrségi vallomását, tanú előadja:

A rendőrségen is így mondtam, mint itt. Amikor a gépkocsi megállt, mi is megzavarodtunk. Puha Ignác nevű karhatalmista hirtelen leugrott, és már szólt is a géppisztoly. Határozottan nem merem állítani, de inkább a karhatalmisták lőttek.

Tudtam arról, hogy utcaőrség van, nehogy a fiatalokat elvigyék. Az apósom is állt őrt, azonban én beküldtem. Ez 10-én volt. A karhatalmat és a katonaságot is figyelmeztettük, hogy a VI. telepen őrség van.

Kozák Imrét fotószakkörből ismerem. 10-én találkoztam vele, és úgy véletlenül azt mondtam neki: nincs fegyvered? Azt mondta, hogy volt neki, de visszaadta annak, akitől kapta. Mondtam, hogy másnap reggel hozza be, mert statárium lesz. Be is hozta. Mondta, hogy ő még tud egy másik háznál is fegyvert. Ezen fegyverrel járőrszolgálatban elindultunk, Kozák ment elől, mi utána. Egy háznál megállt, rámutatott, majd elment. Mi ide bementünk. Csizmadiák laktak ott. Az asszony átadott egy pisztolyt. A statárium megjelenése után ugyanezen házban, a disznóól mögött, egy dobtáras jól ápolts pisztolyt is találtam. Nyomoztuk, hogy kié, de nem tudtuk megállapítani.

Kozákon kívül Gerstmár is szolgáltatt be fegyvert. Ő úgy csinálta, hogy bedobta az őrsre éjjel, és reggel bejött megkérdezni, hogy megtaláltuk-e az általa bedobott fegyvereket.

Lados: Tanú háta mögött álltam, amikor a karhatalmisták lőttek. Én sem tudom pontosan, hogy ki lőtt először. A rendőrségen a karhatalom ellen kértem védelmet. Mondtam azt is, hogy nem vagyok a rendszer ellensége.

Pendli: Én Lados háta mögött voltam a lövöldözéskor. Amikor Lados kilépett és azt mondta, ne engedjük a rendőröket! Abban a pillanatban lőttek a karhatalmisták. A tömeg erre szétszaladt. Megjegyzem, hogy a tanúval a lövöldözés után együtt mentünk be a rendőrszolgálatra. Együtt mondtuk el a parancsnoknak a dolgokat.

Csizmadi: A pisztolyt valóban édesanyám adta át tanúnak. A géppisztoly nem az enyém volt, amit későbbben találtak.

Kozák: Tanú vallomása igaz.

Lados: A lövöldözés hatására siettem telefonálni a karhatalomnak.

Tanú: 8-án járőrszolgálatban rám kiabáltak, hogy Kádár legény.

Messzibbről lőttek, erre mi is lőttünk. Erre megszűnt a lövés. Ezidőben előfordult, hogy reggelre az udvaromban 10-15 db. kézigránátot, és rengeteg löszert bedobáltak. Nem tudom, hogy kik.

Hallottam, amikor az utcánkban Pendli beszélt: Mivel az embereket összeszedik, össze kell fogni: Álljunk utcaőrséget. Erre azt mondtam Pendlinek, kerüljük a vérontást. Azt felelte ő erre: Isten ments, vért nem akarok, csak azt akarjuk megakadályozni, hogy elvigyék az embereket.

Általában mindig megnéztük naponként a délelőtti órákban, hogy mi a tömeghangulat a VI. telepen. Azt azonban nem láttuk, hogy nappal tömeg lett volna.

Nem tudok arról, hogy rendőr és civil együtt álltak volna őrt.

Mi segédrendőrök civilben voltunk ugyan, és így előfordulhatott, hogy együtt álltunk rendőrruhás egyénnel őrt, az azonban nem fordult elő, hogy a VI. telepi őrséggel együtt lett volna rendőrruhás rendőr „őrségben”.

Tanú egyebet előadni nem tud. [...]

Belép

Szakács Frigyes [...] tanú.

Vádlottak közül Ladost és Pendlit hallomásból ismerem.

December 8-án egy Mercedesszel jöttünk, és vittük haza a pártbizottság egyik tagját, Sturm elvtársat a VI. telepre. A kocsiban ültek még Beer és Gaál százados. A 70-es népboltnál gyanús mozgólódást láttam, így a kocsinak nagy gázt adva, nagy sebességgel irányt változtatva az Iparos utcába fordultam, és amikor a lámpa fénycsóvjába került embereket láttam szaladgálni, gyanússá vált a dolog. Majd az egyik háztól utánunk lövöldöztek, majd éles kanyarral megfordultam, hogy Sturm szinte úgy esett ki a kocsiból a házuk előtt. A gépkocsi ablakait leengedtük. Gondoltam, ha felfelé haladok, a kocsi lassabban megy, könnyebben tüzelhetnek ránk. Nagy sebességgel haladtam végig a Hegy utcán, lövöldöztek ránk, mi is lőtünk ki a kocsiból. Kaptunk is egy lövést, a gépkocsi hátsó részén jött be, és elől a szélvédőn ment ki a golyó. A másikat oldalról kaptuk és mellettem 10 cm-re ment el a lövés. A Nívó vendéglőnél szintén csoportosulás volt. Itt gyorsan elhajtottam, majd amikor elhaladtam megint utánam lőttek. Bementünk a laktanyába, és egy páncélgépkocsival mentünk vissza a telepre. Velünk jöttek szovjet elvtársak. Én ültem elől és egy szovjet alezredes. A lövöldözők polgári egyének lehettek. Amikor bementünk tudtam meg, hogy az egyik szovjet elvtársnak az orrcimpáját átlőtték.

Mesélték, hogy Lados járt házról házra azzal az ürüggyel, hogy szedik össze a fiatalokat és szervezte az embereket őrségbe.

Majd kimentünk 3 gépkocsival, hogy összeszedjük a fegyvereket. Megbeszéltük, hogy egy jelle körülfogjuk a telepet. Itt sebesült meg Vályi és Vigh százados. Elvittük a kórházba őket kötözésre. A mésztelepet megkerülve vittük a sebesülteket a kórházba. E közben is golyószoróval lőttek utánunk.

Elnök ismerteti tanú nyomozati vallomását.

December 10-én történt az eset. Sorozatot kaptunk géppisztolyból a romos házaktól. Ezek nem találtak. A Hegy utcánál két golyó találta a kocsinkat. Az egyik lövés oldalról jött be fejmagasságában, a másik hátulról jött be, szintén fejmagasságban, és elől távozott. Aki megnézte a kocsit, mindenki azt mondta, hogy a gépkocsivezető meghalt. A gépkocsit lehúzódom vezettem, ha rendesen ülök, feltétlenül fejbe találnak.

Úgy tudom egy mentőautóra is lőttek, ami beteghez lett kirendelve, orvos is volt benne. A gépkocsit láttam az eset után, szintén a szélvédőn volt megsérülve.

Tudomásom van róla, hogy Lados egy alkalommal a Mélyépítő Vállalat kocsijával járt Újvárosban. Úgy hallottam, ott is kezdte szervezni az őrséget.

Egy alkalommal tudom, hogy kereste Baranya ezredet, de ő nem volt bent és Bern ezredeshez vezették, és tőle pedig átmentünk a szovjet Zsigarett nevű ezredeshez. Ott mondta, hogy ő lesz a főparancsnok a VI. telepen, és Baranya lesz a helyettese. Mi ki akartunk menni mindjárt a VI. telepre, de ő könyörgött, hogy ne menjünk, mert vér fog folyni.

Én úgy vettem ki, hogy megbeszélték, hogy ha karhatalmista kocsi jön be a telepre, arra tüzet kell nyitni.

Én a páncélaudóban ültem a vezetőfülke mögött, és onnan egyetlen lövést sem adtam le. A autó hátsó belső gumiját kilőtték.

Vallomásom megfelel a valóságnak. Pendlit csak hallomásból ismertem, szerepét nem ismertem.

Az én álláspontom az, hogy azok kezdték október 26-án az ellenforradalmat akik a Köröndön a munkásbuszokat leállították. Itt Lados vitte a főszerepet. Akkor nyúltak fegyverhez amikor látták, hogy Tatabányán céljukat csak akkor tudják elérni, ha fegyvert fognak. Ez XII. 7-én történt, a pártház elleni támadás. A Stúdió előtt is gyülekeztek, és követelésekkel állottak elő. Én ekkor a laktanyában maradtam 10 fővel. Egyszer csak gépágyúlövést hallottam, és gondoltam, hogy a tömeg a laktanyához fog jönni. Hogy a pártháznál mi történt nem tudom, az utasítás az volt, hogy a levegőbe kell a lövést leadni. A tömeg azután szétoszlott. Akiket tudtak hirtelen ott összefogdostak.

Ezután történt a VI. telepi dolog ahogy már elmondtam.

Népbírói kérdésre: Én a gépkocsiból láttam futni embereket, de nem tudtam megfigyelni, hogy milyen fegyver volt náluk. Senkit nem ismertem fel.

Lados észrevétele: Tanú nem jól emlékszik. Nem december 10-én voltam a VI. telepi eset miatt a rendőrségen, hanem 9-én. A Köröndi eset pedig nem október 25-én, hanem december 6-án volt, a pártház előtti támadást megelőző napon. Én október 25-én munkában voltam.

Tanú: Az időpontban valóban tévedtem, mert december 6-án volt, amikor sztrájkot hirdetett.

Lados háromszor is megígérte mikor bent járt a laktanyában, hogy össze fogja szedni a fegyvereket, de nem tette meg. Még gépkocsival be is vittük, de leállította a gépkocsit a szeparátnál, hogy ő gyalog megy be a VI. telepre.

Lados: Amikor én a VI. telepre megérkeztem a villanyokat a Hegy utcában leoltották. Amikor ráléptem a járdára, rám lőttek. Az őrség tagjai lőttek rám.

[...]

Belép:

Gaál László [...] bányász, a XIV. akna igazgatója.

Vádlottak közül Ladost, Pendlit, Somogyit, Uglovicsot és Gwóthot ismerem.

1956. novemberében a karhatalomban teljesítettem szolgálatot századosi rangban. November közepén, amikor már a karhatalom részben meg volt szervezve a tudomásunkra jutott, hogy a VI. telepen és az Újvárosban különböző őrségeket szerveznek. Én, mint a karhatalom tagja majdnem minden éjjel járőröztem. Volt amikor a II-es őrssel együtt, de legtöbbször külön járőröztünk. Tudomásunkra

jutott, hogy ellenünk szerveznek őrseget, hogy meggátolják rendfenntartási járőrözésünket. Ellenségeskedéssel nézték a munkánkat. Megállapítottuk, hogy ránk vadásznak. Azt is megtudtuk, hogy Lados és társai a fő szervezői, és idős embereket is köteleznek, hogy álljanak ki őrségbe, hogy a fiatalokat össze ne szedjék. Több ilyen csoporttal találkoztam november közepe táján. Ekkor még fegyvert nem használtak ellenünk, majd december elején lőttek is ránk. Jártunk ki a telepre 4-5 gyorsjáratú gépkocsikkal, ami a párté volt.

December 7-én volt a pártház elleni támadás. Addig ránk nem lőttek. Ha kint jártunk, kijárási tilalom után járkáltunk kint. Érdeklődtünk a II-es őrön is, hogy mit tapasztaltak, mi a helyzet. Ők mondták, hogy nem tanácsos járkálni. Ők nem tudták, hogy kik a szervezők.

December 9-én bejött a laktanyába Lados. Ott magyaráztuk neki, hogy ő a főszervező gondolja, hogy jó lesz ez így, ha fegyverkeznek, mert akkor mi is fegyverkezünk. Akkor azt mondta, hogy a VI. telepre ne jöjjünk ki, mert kikapunk. Mondta, hogy majd elintézi az ügyet, mert az egész telep férfi lakossága ellenünk van uszítva. Ezután elvittük a szovjet parancsnokságra, ahol azt mondta, hogyha ígérjük, hogy nem visszük el a telep fiatalságát, akkor össze fogja szedni a fegyvereket. Megígértük, ő is megígérte, hogy összeszedi a fegyvereket. El is vittük onnan autóval. Ő kérte, hogy ne vigyük a lakásáig, mert ránk lőnek. Kiszállt a kocsiból és ígérte, hogy reggelre összeszedi a fegyvereket. Másnap jelentette a II-es őr, hogy csak egy golyószóró volt bedobva az udvarába. Tudtuk, hogy a telepen sok fegyver van, mert hol itt, hol ott lövöldöztek az éjszaka folyamán.

December 10-én kimentünk hogy megnézzük, mi a helyzet. Megszerveztünk egy 8-10 fős járőr csoportot, mely támadásszerű volt. Amikor bementünk a telepre lövöldöztek ránk. Nagyjából átfésültük a VI. telepet. El is fogtunk 10-15 embert. Volt, akinél kézigránátot találtunk. Különböző kifogásokat találtunk ki, hogy miért tartózkodtak az utcán, és miért volt náluk fegyver, vagy lőszer. Kihallgatás után Tóth ezredes elengedte őket. 3-4 főt bent tartottak.

December 11-én lépett életbe a statárium, de a fegyvereket csak nem adták le, köztük egy golyószórót. 13-án csináltunk egy nappali átfésülő razziát, és ekkor szedtünk össze egy csomó fegyvert, ekkor találtunk Nauschnál is különböző fegyvereket. Ezután csináltunk Újvárosban is razziát, ahol szintén találtunk. Ezzel a VI. telepen és a városban megszűnt a lövöldözés.

Pendli szerepéről csak halottam. Vele nem találkoztam, Ladossal is csak 3 esetben. Egyszer a laktanyában, és egyszer a Köröndön december 3-4-én. Úgy hallottuk, hogy Lados járt kint az Újvárosban is, és össze akarta hangolni a két hely felkelését. Arra nem emlékszem, hogy vele telefonon beszéltem volna. Nem voltam akkor sem jelen, amikor Baranyával tárgyalt.

Elnök ismerteti tanú nyomozati vallomásának vonatkozó részét.

Ő megígérte a karhatalomnak, hogy a VI. telepen össze fogja szedni a fegyvereket. Ő sírt akkor, és azt mondta, hogy nem akar látni vért, és hogy nem akar

harcolni, ő csak a fiatalságot védi. Ő nem azt mondta, hogy ő lesz a VI. telepen a fegyveres erők minisztere, hanem úgy fogalmazta meg mondanivalóját, hogy Münnich elvtárs a fegyveres erők minisztere úgy rendelkezett, hogy a fegyvereket szedjék össze, akkor ő lesz a VI. telep fegyveres erőinek minisztere, és össze fogja szedni a fegyvereket.

Pendliről csak azt tudom, hogy 10 évig külföldön járt.

Uglovicsról azt tudom, hogy nemzetőr volt és mondták, hogy éjszakánként ő is szokott őrzt adni, de hogy ő is lövöldözött volna, azt nem tudom.

A karhatalmisták kocsijában én, Beer, Szakás és Sturm voltunk. Jöttünk a laktanyából este 1/2 10 óra körül. Előtte egy 10 fős járőr-kocsi ment ki. Megálltak az Iparos utca sarkán, mert a rendőrök megállították. Ezt utólag hallottam csak. Amikor a kocsi megállt, kiszállt Seregi százados, egy csoport közeledett felénk, és rálőttek. Seregi beugrott, és a kocsi elindult. Sebesülés nem tudom, hogy történt-e. Később hallottam, hogy valakit meglőttek. Mi is lehúztuk az ablakokat, és figyeltünk. Mi is befordultunk az Iparos utcába és láttuk, hogy rohan hazafelé 2 ember. Amikor a sarokra értünk, két három sorozatot ránk lőttek. Szakács volt a sofőr. A sarkon letettük Sturmot. 2 utcával lejjebb egy kis társaság volt, ebben az utcában lakott Lados is. Itt 3-4 megriadt fiatal szaladt az utcába, le a közön mentünk, és itt is mind a két oldalról lőttek ránk. Mi készültünk rá, hogy lőnek ránk, és mi is visszalőttünk. A kocsi egyik oldalán én, a másik oldalán Beer tüzelt.

Szakács majd lefelé fordult és gondoltuk hogy ott is tüzet kapunk, de nem volt idő, mert nagyon gyorsan hajtott, majdnem felfordultunk. Mikor bementünk, kiküldtünk két járőrt hogy nézzen körül, de nem találtak kint senkit.

Egy páncélos autóra is rálőttek, és benne egy szovjet katonának az orrcimpáját találták el. Volt rá eset, hogy a háztetőről lőttek a kocsira. Én is benne voltam a páncéllkocsiban. Ott egy gépkocsivezető, egy szovjet alezredes, két szovjet katona, és én ültünk.

A személygépkocsi két oldalról kapott lövést, és egyet hátulról. Egyik lövedék Beer mellett, a másik mellettem ment el. Az egyik az én sapkám súrolta. Ha a gépkocsivezető nem húzódik le, éppen fejen találta volna.

Az Újvárosban egy mentőkocsira is rálőttek egy sorozatot. Ott Szeimannék voltak. Nem történt semmi baj, de ennek következtében az orvos nem ment ki-menni mint orvos az éjszaka folyamán.

Vigh és Vályi századosok kaptak lövést. Személy szerint megállapítani nem lehetett, hogy kik voltak akik a lövéseket leadták. Golyószóróból nem, csak géppisztolyból lőttek ránk.

Ladoséknak volt olyan törekvésük, hogy a rendőrséget is maguk mellé állítják. Ebben az időben Bencze volt a rendőrpáncsnok. Rejtő rendőr is panaszkodott, hogy nem bízik meg a segédrendőrökben, eldugta a fegyvereket, és nem adott ki belőlük egyet sem.

Bóna Barnabást nem nagyon ismerem. Ők futottak előlünk, amikor a lövéseket kaptuk.

Népbírói kérdésre: Utólagosan annyit tudtam meg, hogy Ladoséknak voltak barátai, akikkel az összeköttetést tartották. Nekünk azt mondta, hogy azért szenvedsz, hogy a fiatalokat el ne vigyék. Ennek az éjszakai őrségnek hány tagja volt, nem tudom.

A XV. aknán is lent jártunk, hogy tájékozódjunk, hogy meddig akarnak sztrájkolni. Ott Lados kijelentette, hogy nem dolgoznak.

Tudok róla, hogy le akarták váltatni Nedermann rendőrszázadost, [...] és tőlünk is elbocsájtott az igazgató 6 embert. A karhatalomból először 10-12 ember leváltását követelték, majd az egész karhatalom leváltásáról volt szó. Mind párttagok voltak.

Nem tudom, hogy Lados ígéretének miért nem tett eleget, és miért nem szedte a telepen össze a fegyvereket. Úgy beszéltek meg, hogy nem is fontos, hogy a laktanyába hozzák ki, vigyék be a rendőrségre, ha azt sem akarják, tegyék le az ajtójuk elé a rendőrségen, vagy dobják be az őr kerítésén, vagy tegyék le az utcán, és majd összeszedjük.

Lados, népbírói kérdésre: Én december 8-án szerveztem az őrseget, akkor egy-két embernél láttam csak fegyvert. Ezek azt sem tudtam hol laknak, és hogy hívják őket. Amikor szerveztem, akkor az utcán tartózkodtunk.

Reggel 8 órakor beszéltem Baranya ezredessel, aki paracsot adott, hogy a fegyvereket adják le. Mikor ezt továbbadtam, kinevettek az emberek, ott volt Uglovics, Gerstmár is. A családomnak egy kézigránát ígértek. Én ezeket mind elmondtam, de neveket mondani nem tudtam, mert névről nem ismertem jóformán senkit.

Uglovics: Én december 10-én Volkov orosz tolmácsnál aludtam aki mondta, hogy ne menjek sehová. Én a trafóház tetejéről nem lőttem golyószóróval sehová.

December 9-én adtam át a géppisztolyom Bernhardtnak, és 10-én egyáltalán nem voltam sehol.

Bóna: Mi vadászatról jöttünk haza 8-án, amikor az embertömeget láttam, a támadás pedig 10-én volt.

Pendli: Én mentem Ladossal, de fegyverről szó sem volt. Csak arról volt szó, hogy a karhatalmisták egyes tagjai elvisznek embereket.

Belép:

Beer János: [...] bányász, XV/a. akna üzemvezetője

Ladost, Pendlit, Turcsányit és a többit is látásból ismerem. Én is a karhatalomnál szolgáltam májusig. Én voltam a parancsnok. Baranya a megyeinek, én pedig Tatabánya városának voltam a parancsnoka.

A pártbizottság elleni tüntetés december 7-én volt. Utána gyűlés volt, és a pártbizottsági tagokat éjjel mi vittük haza. A VI. telepre Sturmot vittük. Amikor befordultunk az Iparos utcába észrevettük, hogy emberek szaladnak széjjel, és egyik-másiknál fegyvert is láttunk. Szakács volt a gépkocsivezető. Rászóltam, hogy gyorsabban hajtson. Lövéseket hallottunk, és torkolattűzeket láttunk. Majd Sturm kiszállt. A Hegy utcába ahogy befordultunk és elhagytuk a második házat, előttem vágódott át egy golyó az ablakon. Mi is kitettük a géppisztolyt az ablakon, és végig lőttük a kövezetet. Ezután bementünk a laktanyába. Azután egy szovjet páncélgépkocsival végigjártuk a telepet. Én ebben nem voltam benne, de hallomásból tudom, hogy arra is rálóttek. Ebben lévő szovjet katona az orrán meg is sérült. Egy Hegy utcai lakost az éjjel el is fogtunk, akit kihallgattunk, aki azt állította, hogy ő nem lőtt, ő csak WC-n volt kint. A lövések után találkoztunk egy gépkocsival, akik járőrben voltak, és a gépkocsi vezetője jelentette, hogy a Borbély utcában rájuk lőttek. Mondtam, hogy igyekezzenek az embereket összeszedni. Visszaforodtak a Köröndig, és ezután ment ki a páncélautó, mert így nem volt tanácsos a VI. telepre bemenni.

Amikor az első lövöldözés megtörtént, a Hunyadi tiszti iskolából kiment egy járőr aki azzal jött vissza, hogy nem tapasztalt semmit. Ekkor ment ki tőlünk egy járőr, aki jelentette, hogy rálóttek. Másnap elhatároztuk, hogy razzíát tartunk, és akkor Turcsányit a II. őrssel a Mozdony utcában több társával együtt Puha főhadnagy előállította azzal, hogy fegyver volt náluk, amit eldobtak, de megtaláltak a kertben.

10-én egy újabb nagyobb razzíát akartunk tartani. Célunk az volt, hogy felszámoljuk a fegyveres alakulatot. Nem volt mindegy, hogy egész éjjel lövöldöztek. Egy asszony meg is halt, kinek az ablakán belóttek, egy férfi megsérült. A tervezett razzia nem sikerült, mert úgy szerveztük meg, hogy a VI. telepet ketté osszuk, a felső rész hajtja a népet lefelé, és mi pedig alul várjuk őket. Ki is mentünk. Parancsot adtam Vigh és Vályi századosoknak, hogy menjenek végig a Vásártér soron, és a Lusztig közön várjanak meg. Mikor megkezdtük a járkálást, igen erős tűzre lettünk figyelmesek. Megálltunk a betonkerítésen túl, és én szaladtam a kerítés felé, akkor jött ki Vályi és Fridmann, és mondják, hogy nem lehet felmenni, mert golyószóróval lőnek. Vigh is ott fekszik, meg van löve. Amikor a kerítés mögül a fejem kidugtam láttam, hogy ott vannak és golyószóróból lőnek, felém is lőttek. Nem lehettek messze, úgy 20-25 méterre. Volt egy bódé, és amögött lehettek. Mondtam, hogy menjünk hátrább, meg is tettük, akkor már a kézigránát robbant is. A kerítés sarkáról géppuskával Gaál százados tüzelt rájuk. Vigh századost elvitték a kórházba, és utána a laktanyába.

Nem tudom egészen biztosan 8 vagy 9-én volt-e, jelentették, hogy egy gépkocsi be akart menni a VI. telepre vagy a Füzes vagy a Borbély utcába és tüzet kapott, erre a kocsi visszafordult. A kórházból felhívták a laktanyát és jelentették, hogy nem tudnak bemenni a telepre, mert lőnek rájuk.

December 9-én az ügyeletes jelentette, hogy Lados van itt, aki keresi Tóth ezredest. Kérdezte, hogy mit csináljon, ugyanis Tóth ezredes nem volt bent. Mondtam, hogy csak engedje be. Amikor bejött Tóth ezredes irodájába, és engem talált ott, észrevehetően meglepődött, szinte megijedt. Kérdeztem, hogy miért jött be. Először nagy zavarban volt, össze-vissza beszélt majd rátért, hogy nem akarja, hogy a VI. telepen vér folyjék, ő szervezett egy őrseget, és van nekik folyószorójuk, kézigránátjuk és aki oda bejön, az meghal. Mondta, hogy vigyem el a családom, mert ki fogják nyírni, mert az a szándékuk, hogy a karhatalmistákat vagy kinyírják, vagy leviszik a bányába. Elmondta, hogy ő egy fegyveres alakulatnak a vezetője, és igen hallgatnak rá. Bementem Baranyához és megbeszéltük, hogy próbálunk a lelkére beszélni. Meg is ígérte, becsületszavát adta, hogy a fegyvereket a telepen összeszedi, és a szénosztályozó bódéjába fogja rakni. Én parancsot adtam, hogy Ladost vigyék haza kocsival. Megígértük, hogyha a fegyvereket összeszedi, senkinek semmi bántódása nem lesz. Másnap oda is mentem a bakterbódéhoz, de fegyverek nem voltak sehol, a harc tovább folyt. December 13-án átfésültük a VI. telepét, és összeszedtük a fegyvereket.

December 7-én a pártház megtámadásánál Lados jelen volt, és az emberekhez beszédet intézett. Ott akkor rengeteg ember gyűlt össze.

Járőrjelentés nyomán jutott tudomásomra, hogy egy ávóst akartak felakasztani. December 6-án a Köröndön olyan volt a hangulat, hogy nem akartak dolgozni. Egy asszony volt aki lázított, és kijelentette, hogy amíg az oroszok bent vannak, addig nem dolgozik, és a Kádár-kormányt nem ismeri el. Az asszonyt őrizetbe akartam venni, de Ladosék megakadályozták, hogy a járőr az asszonyt előállítsa.

Lados észrevétele: Ávóst akasztani én nem akartam. Ez egyszerre volt a Köröndi esettel. Az emberek szaladtak szét, és én mondtam, hogy ne szaladjanak, mert minket nem vihetnek el. Az asszony csak azt mondta, hogy Budapesten az iskolák elé állnak a buszok, és viszik a fiatalokat ki a Szovjetunióba.

Ügyészi kérdésre:tanú: Lados nagyon meglepődött, amikor Tóth helyett engem talált. Eléggé idegesen beszélt, mikor kérdeztük, hogy miért jött. Elmondta, hogy azért, mert nem akarja, hogy vér folyjon, mert a VI. telepen van egy erős fegyveres csoport, aki mindenkit ki akar nyírni, aki a telepre a lábát beteszi. Ha tárgyalások akarunk lenni, inkább felhívta a figyelmünket, hogy ez is előfordulhat.

A pártház megtámadásánál, hogy Lados mit beszélt, azt konkrétan nem tudom.

Lados észrevétele: Tanúval jó iskolatársak voltunk, a családjáról is gondoskodtam. Az üzemi tanácsoktól indult ki a karhatalmisták egyes tagjainak leváltása.

Elnök a tárgyalást berekesztette azzal, hogy annak folytatása f. hó 16-án d. e. 1/2 9 órakor lesz. [...]

Jegyzőkönyv

készült ugyanezen ügyben 1958. március 6. napján [...]

A bíróság a tanúkat egymás távollétében, a törv. figy. után az alábbiakban hallgatta meg:

[...] 3./ Priskin István: [...] rendőr őrmester.

1956. októberében őrsparancsnok helyettes voltam a tatabányai II. sz. tiszti őrsön.

Lados és és Pendli I., II.r. vádlottak neve november végén került felszínre. Lados többször volt a rendőrségen, hogy megagitálja a rendőröket, álljanak a nép oldalára. Elmondta, hogy a karhatalmisták a becsületes dolgozókat összeszedik, ennek megakadályozására ő őrséget szervez. Pendli is többször volt az őrsön. Mesélte idegenlégiós élményeit, majd azt mondta, hogy nehogy aláírjuk szervezkedésüket a karhatalmistáknak, mert akkor meghalunk. Ők úgy képzelték, hogy mi is velük vagyunk. Lados többször kérte, hogy rendőrök is menjenek ki velük őrségbe. Egyszer, amikor én voltam a parancsnok, kiküldtem egy járőrt, Erdős Imrét és Perje Károlyt. Ezek azután beszámoltak arról, hogy a karhatalmisták autójának megállítására kényszerítették őket az őrség tagjai, és tüzet nyitottak az autóra.

A karhatalmisták azután szintén lőttek, így a csoport megfutamodott.

Az őrséget lényegében december 7. után szervezték meg. Az őrség célja a deportálás megakadályozása volt. Lados felkiabálta az egész VI-os telepet. Mondta, hogy csákánnyal, fejszével, ki mivel tud, álljon őrségbe. Nappal nyugalom volt, de éjszaka lövöldöztek. Szovjet csapatok segítségével azután december 10-én átfésültük a telepet, azután helyreállt a rend.

Lados egyszer kijelentette az őrsön, hogy Újvárossal és az öreg teleppel is felvette a kapcsolatot. Nézetem szerint azért jött Lados hozzánk, hogy kipuhatolja az álláspontunkat. De gondolt arra is, hogy fegyvert szerez tőlünk. Ott voltam amikor elmondta, hogy gyűlést akar tartani. Azt is említette, hogy a karhatalmisták nem engedélyezték a gyűlés megtartását, de ő mégis akar gyűlést tartani. Az őrsparancsnok azután nem engedte meg a gyűlés megtartását, Lados ezt tudomásul vette, nem erőszakoskodott, és elment.

Pendli szintén szervezett őrséget. Érzésem szerint azért járt be az őrségre, mert meg akarta akadályozni azt, hogy mi a karhatalmistáknak értesítéseket adjunk.

Hallottam, hogy a mentőre is rálőttek.

Rendőrt nem bántalmaztak, ellenben leköpdösték őket, „Kádár legényeknek” nevezték.

Emlékezetem szerint vádlottak közül egy sem adott le önként fegyvert.

Maga I.r. Lados vádlott mondta az őrsön, hogy járt Baranya karhatalmista parancsnoknál és közöttük megbeszélések voltak. Lados úgy tűntette fel magát, mint a bányászok képviselőjét. Mondta, hogy őt Baranya arra utasította, hogy szedje össze a fegyvereket.

Lados I.r. vádlott észrevétele: én parancsnok voltam, de nem fogadtak szót, mert a fegyvereket nem adták oda.

Elmondta, hogy gyűlést akar tartani. Kérdeztem, hogy hívják? Azt mondta: Lados, aki olyan sok szemet termel. Erre azt mondtam neki: ki bízta meg magát gyűlés tartásával? Azt felelte, hogy a Kovács-féle autóbusz-megállónál vannak az emberek, akik megbízták. Erre azt feleltem, hogy ha maga olyan jó bányász, akkor menjen haza, és feküdjön le. Nem kérdeztem tőle, hogy miről akar beszélni a gyűlésen. Ő szót fogadott, elment. Fél óra múlva jött egy küldöttség azzal, hogy miért tartóztattuk le Ladost, adjuk elő. Mondtam, hogy nézzenek itt körül, Lados régen hazament, nincs itt. Erre elmentek. Ezen küldöttségben nem emlékszem, hogy vádlottak közül valaki ott lett volna. Távozásuk után én is kimentem. Az említett autóbusz-állomásnál valóban kb. 100-150 fő lehetett.

Még a párház megtámadása előtt hallottam a szervezkedésről. Ennek közelebbi részleteit azonban Nausch katonai bírósági tárgyalásán hallottam meg. Ő elmondta ott, hogy Lados szervezte meg az őrséget, azért, nehogy deportálják a fiatalokat. Hallottam, hogy röpgyűléseket tartanak a VI-os telepen, az őrség szervezése céljából, de személyt nem tudunk megállapítani. Nézetem szerint, ha Lados nem kiabálja fel a VI-os telepet, a szervezkedés nem jött volna létre. Ha ő nem is akart fegyveres őrséget, de az lett belőle, és azt nem lehetett megakadályozni. A Gépipari Technikum udvarában elrejtett géppisztoly kiszedésére Nagy József őrvezetőt küldtem ki. Amíg azt kiásták, 9-10 lövést kaptak a VI-os telep irányából. A VI-os telepről több becsületes dolgozó panaszkodott, hogy a szoba padlóján kénytelenek aludni, mert éjjel belőnek a lakásokba. Ha ez a VI-os telepi szervezkedés nem jön létre, akkor már november 15. után rend lett volna Tatabányán. Akkor már felvették volna november 15. után a munkát is. De ezen őrség miatt az utcán senki sem mert szürkület után közlekedni, sőt a gépjárműforgalomnak is le kellett állni, mert az őrség a gépjárművekbe belelőtt. Mentőautó sem mert kimenni a VI-os telepre. A lövöldözések kb. november 10. után kezdődtek. Még januárban sem mert biztonságban az ember az utcán éjjel közlekedni a VI-os telepen.

Amikor a golyószórók helyét felderítettük, segítségül a szovjet csapatokat kértük. Még az orosz páncélautóra is rálőttek, sőt a szovjet gépkocsizó orrcimpáját is keresztül lőtték. Nem lehetett megállapítani, hogy ki lőtt közülük.

[...] A lövöldözés áldozata lett egy nő, egy gyermek, meglőtték egy honvéd századost is, és a szovjet gépkocsivezetőnek az orrát. Nem lehetett megállapítani, hogy ki lőtte meg.

Turcsányi III.r. vádlott a rendőrőrssel szemben lakik. Láttuk, hogy délután 3 órától kint áll az utcasarkon, kb 4-5 társával. Kiüzentem, hogy miért állnak ott, jöjjenek be az őrre. Erre azt üzenték vissza, hogyha bajom van velük, jöjjenek hozzájuk oda a rendőrök. Ezután ott maradtak tovább a sarkon. Nem csináltak semmit, csak álltak egy helyben. A vele történeteket azután már csak hallomásból tudom.

Gerstmár november 4. után jelentkezett a rendőrőrsön segédrendőrnek.

Észrevettük azonban, hogy a megbízható rendőrelvtársak előtt olyan kijelentéseket tesz, hogy ő gyűlöli Kádárt, szeretne pufajkás vért inni. Ezután őt elküldtük a rendőrségről. December 11-ig egyedül ő hozta be a puskáját a rendőrőrsre, illetve nem is hozta be hanem a folyosón letette azt.

[...] A gyűlésen a karhatalmisták közül egyik leváltásáról, a politikai foglyok szabadon bocsájtásáról lett volna szó.

A tanú egyebet előadni nem tud.[...]

5./ Germán Rezső: [...] bányász.

Nem jogerősen másfél évi börtönbüntetésemet töltöm fegyveres szervezkedésben való résztvétel büntette miatt.

Ladost ismerem, december 10-én Újvárosban a késdobáló kocsmá előtt találkoztam vele. [...] Lados, mivel ismert odahívott és azt kérdezte: van fegyvered? Mondtam, hogy nincs. Erre Lados azt mondta: szar ember vagy, a VI-os telepen vannak fegyverek. Majd megkért, hogy kísérjük őt el, útközben arról beszélt, hogy csináljunk az Újvárosban, a vasútállomáson egy lövöldözést. Közelebbi tanácsot nem adott. Azt mondta, hogy azért lövöldözzünk, hogy az újvárosi rendőrséget kössük le. Említette, hogy a VI-os telepen vannak lövöldözések és fegyverek, elmondta továbbá, hogy ők őrséget szerveztek annak megakadályozására, nehogy összeszedjék az embereket. Egészen a Hunyadi laktanyán túlra kísértük. Lados bement a laktanyába, nem mondta, hogy miért.

Mi azután aznap az esti órákban 6 óra felé valóban lövöldöztünk az állomáson. [...]

6./ Szeimann Lajos: [...] bányász.

Kettő év börtönbüntetésre vagyunk jogerősen elítélve, a december 10-i tatáranya-alsói vasútállomáson történt lövöldözés miatt. December 10-én a lakásom épületének sarkán pénzeltünk, Lados jött arra, akivel együtt dolgozom, és ő félrehívott. Azt mondta: nem szégyelljük magunkat, hogy ilyenül töltjük az időt, utcai őrséget kellene szerveznünk a rend helyreállítására. Mondta, hogy ők is szerveztek a VI-os telepen őrséget.

Azt is említette, hogy fegyverek is vannak. Azt nem mondta, hogy mi az őrség célja, én nem kérdeztem. Kérdezte, hogy van-e fegyverünk? Mondtam, hogy

nincs, illetve Germán mondta, hogy nincs. Germánnak erre azt felelte Lados, hogy ez nem magyar emberhez illő.

Germán: elnök kérdésére előadom, hogy Lados azt mondta: azért állnak őrséget, nehogy elvigyék a fiatalokat.

Tanú: erre határozottan nem emlékszem.

Nekem Lados nem adott semmiféle tanácsot, hanem azt mondta, hogy másnap délelőtt fél egy órakor jelentkezzem nála, hogy az őrséget megbeszéljük.

Elnök kérdésére: azt is mondta Lados, azért menjek el hozzájuk, hogy megbeszéljük mit csináltunk. Én azután nem mentem el. Nem emlékszem, hogy Lados említette volna, hogy csináljunk lövöldözést.

Germán: Lados azt mondta. Azt is mondta, hogy azért menjünk el hozzá másnap, hogy beszámoljunk arról, hogy mit csináltunk.

Tanú: Később délután aztán Ditrich Antallal találkoztunk, aki elmondta, hogy ő is beszélt Ladossal. Ő vett azután rá bennünket, hogy menjünk el a lakására. Mondta, hogy Lados azt mondta neki, hogy csináljunk valami őrséget mi is. Lényegében azonban bennünket Ditrich vett bennünket arra, hogy elmenjünk az állomásra. Le akartuk fegyverezni a rendőröket, azonban ez nem sikerült. Ditrich vetette fel azt, hogy a rendőröket fegyverezzük le, mert nem volt fegyverünk. Ladossal kb. délután 1-2 óra körül találkoztunk, a Hunyadi laktanyáig kísértük el. Nem emlékszem, hogy oda bement volna.

Nem emlékszem, hogy szó lett volna arról: le kell kötnünk a rendőröket, ezért kell lövöldöznünk.

Lados: Én elmondtam tanúnak, hogy a VI-os telepen őrséget szerveztünk, nehogy elvigyék a fiatalokat. Tanú vallomása igaz.

Tanú egyebet előadni nem tud.

7./ Gál István [...] igazgató.

A Tatabányai Szénbányászati Tröszt igazgatója vagyok.

Lados vádlottat igen közlelő ismerem, kb. 1952. óta. Legutóbb a XV/b aknán volt vájár. Évek óta az egyik legjobb munkás Tatabányán. Szorgalmas, józanéletű ember, nem iszik. Arról volt híres, hogy duplán termelt. Kiváló, kimagasló szorgalmú ember volt. Jól keresett, és megelégedett embernek tartottam. Úgy gondoltam, hogy beilleszkedett a rendszerbe. Olyan ember volt, aki a lapátjára még külön pántot tetetett, hogy még több szenet tudjon a bányászlapátra felrakni.

Olyan erővel dolgozott, hogy mindenki elé példaként lehet állítani.

Engemet elmozdítottak az ellenforradalom alatt az állásomból. Nagyon csodálkoztam, amikor meghallottam december elején, hogy Lados is belekeveredett az ellenforradalomba. Akartam vele beszélni, hiszen együtt jártunk horgászni, és így közelebb voltunk egymáshoz, mint más dolgozóval. Sajnos azonban nem tudtam vele beszélni. December 10-15. között lehetett, hogy felkeresett Budapesten a lakásomon. Kérdeztem tőle: mit keres maga a tüntetők között? Igen primitív választ kaptam: azért vesz részt, mert deportálni akarják az embereket és ő ezt meg

akarja akadályozni. Én rámutattam a dolgok valódi hátterére, és megállapodtunk vele abban, hogy ő tesz a Budapesti Rádióban egy rádiónyilatkozatot tévedéséről. Erre azonban egyéb okok miatt nem került sor. December 26-án kerültem vissza Tatabányára. A munka nehezen indult meg. Ladost behívtam, kértem segítségét. Ő vállalkozott rá, és valóban elkezdődött a termelés. A tatabányai ellenforradalmárok sok rendes munkást vezettek félre. Ezek a vezetők nem mentek ki a pártház elé tüntetni, hanem ilyen jó munkásokat vettek rá erre. Ezt látom jelen bűnügyben fennforogni. Lados híres volt arról, hogy a normáján felül napi 1 vagon szenet termelt. Nehéz helyzetekben mindig igénybe vettem.

Közismert volt Tatabányán, és tekintélye volt a bányászok körében. Olyan ember hírében állt, hogyha egyszer ő vállalt valamit, azt teljesítette is. Csak egy esetet kívánok elmondani: a XV/b. aknán befülledt nagy mennyiségű szén, és féltő volt, hogyha nem szállítjuk el hamar, az egész elég. Erre megkérdeztem Ladost, hogy a napi munkája után vállalkozik-e arra, hogy a szenet teherautókba, illetve vagonba rakja? Vállalkozott rá, és naponta a munkája után 10-15 vagon szenet még felrakott.

Valóban csináltattam neki egy hálósobát.

Keresetét kb. 4-5 ezer forintba becsülöm havonta.

Lados: belátom, hogy nagyon helytelenül [cselekedtem]. Vádolt sírva fakadt és azt mondja, én minden munkát szerettem és én szeretem embertársaimat és ezért csináltam, amit csináltam.

Tanú egyebet előadni nem tud. [...]

19./ Dr. Barizs Bálint [...] orvos.

1956. decemberében Tatabányán voltam körzeti orvos. December 9-én vasárnap este ügyeletes orvos voltam a kórházban. Éppen betegtől jöttünk be a kórház autóján, és igyekeztünk be a kórházba. A Füzes utca és a Borbély utca sarkánál, illetve valamivel még előbb, a Vásártér sarkánál ráfutottunk egy söröspalackra. A hátsó kerék feldobódott. Én hátra néztem. Gondoltam, hogy ittas ember dobta el az üveget. Az volt a szerencsém, hogy hátranéztem, mert a következő pillanatban előlről, oldalról és hátulról is sok lövést kaptunk. A lövések egy irányból, a Füzes és Borbély utca sarka felől, egy házból jöttek. Sötét volt, nem tudtuk megállapítani, hogy ki lőtt. A gépkocsiban ketten ültünk a gépkocsivezetővel. Az utcák kihaltak voltak. Csodálatos módon nem történt egyikünknek sem baja, bár pont a fejem mellett ment el egy lövés. A gépkocsikerék gumiját is átlőtték, így 3 kerékkel menekültünk. 9 óra lehetett. Megjegyzem, hogy az autón elöl feltűnő nagyságban vörös kereszt volt festve.

Hogy a mentőtisztet meglőtték, elterjedt a hír Tatabányán. Később a rendelőintézetbe laboránsnőknön keresztül beüzentek, hogy nem minket akartak meglőni, hanem más autókra vadásztak.

Egyebet előadni nem tudok. [...]

Készült ugyanezen ügyben 1956. március 7. napján. [...] A bíróság a tanúk meghallgatását az alábbiakban folytatta. A tanúk egymás távollétében, a törv. figy. után előadják.

4./ Horváth László/ [...]

Tatabányán teljesítek és teljesítettem szolgálatot, mint honvéd százados. A nemzetőrség 1956. október végén alakult meg, először a Hunyadi laktanyában, azután az ÁVH-s laktanyában székel, november 4-ig működött. Azután a karhatalom vette át a rendfenntartás szerepét. A karhatalom parancsnoka Baranya László volt. December 6-án jelen voltam, amikor Lados a Köröndön ½ 5-kor reggel leállította az autóbuszokat, és nem engedte a munkásokat elmenni munkába. Mint járőrparancsnok teljesítettem ott szolgálatot. Ott volt egy ismeretlen budapesti nő is, aki beszédet mondott, és az ávósokat gyalázta. Azt mondta, hogy az ávósok legyilkolják a hazafiakat. Erre mi a nőt elfogtuk. A tömeg viszont Lados irányításával nekünk jött. Majdnem lincselés lett belőle, így kénytelenek voltunk a nőt elengedni. Másnap december 6-án, a dolgozók a sztrájk alapján a trösztiroda előtt gyülekeztek 1 órakor. Ladost nem láttam ott, de emlegették nevét. Engemet a Bányász Rádió épületében lefegyvereztek. Azt mondták, hogy elérjük a végünket, mert a Lados-csoport fog velünk szemben intézkedni. December 7-én a pártház védelmére az én szakaszom volt kiküldve.

Lados állt a tömeg élén. Kb. 1500-2000 ember volt.

Kommunistaellenes és karhatalomellenes jelszavakat kiabáltak.

Hiába szólítottuk fel, nem tágítottak. Kitartottak egészen ½ 6-ig, amikor is tűzharcra került a sor.

December 8-án és 9-én Lados és Pendli vádlottak: a Vásártér sortól a Csarnok utcáig, Lados a Csarnok utcától pedig a Mozdony utcáig Pendli szervezett őriséget. Tudomásom szerint Lados 2 esetben bement a II. sz. rendőrőrsre, hogy adják át a fegyvereket. Azok azonban nem adták át.

8-án este lehetett, amikor teherautóval mentünk karhatalmisták, hogy a Doktor-féle vendéglőnél, egy rendőr fényjelzéssel megállásra szólította fel az autónkat. Nem álltunk meg, hanem a vezető hirtelen erős reflektort gyújtott, azonban lelassított, és néhány méterrel arrébb mégis megálltunk. A reflektor fényében egy csoportot láttunk az utca sarkán, közöttük Ladost. Pendlit nem láttam. Ők ránk lőttek, mi viszonzottuk a tüzet, erre ők elszaladtak.

December 9-én Lados meg akarta szerezni a XV.-ös akna robbanóanyagraktárának a kulcsát, azért, hogy aláaknázza a kórház felé vezető útvonalat. Ezt onnan tudom, hogy én hallgattam ki Ladost elsőnek a rendőrségen, és ő mondta ezt el.

10-én megtudtunk, hogy a VI-os telepre Szárról hoztak be fegyvereket, és eltűnt a síkvölgyi akna 4000 kézigránátja is. Ezért este a VI-os telep ellen általános

támadási tervet dolgoztunk ki. E szerint 2 részben mentünk volna ki a telepre, az egyik az állami áruház felől, a másik a Szabadság mozi felől. Az egyik csoportnak én voltam a parancsnoka. A másiknak Vigh százados, a támadás megindulására a jel az lett volna, hogy mi piros rakétát lövünk fel előbb, és utána ők zöldet. Én fellőttem a piros rakétát, de ők nem lőtték fel a zöldet, mert Vigh megsebesült. Én azután nem az útirányon vittem a szakaszomat, amerre a VI-os telepiek várták. Puha, Pálkás, K. elvtársak elfogták azután Turcsányi vádlottakat, akik a Füzes utca sarkán vártak bennünket kézigránáttal. Ezen kívül voltak golyószórók is a telepen. Én háromról tudtam.

Mivel a távozásunk meghiúsult, az orosz csapatok segítségét kértük. Ennek során golyószóróból tüzet kaptunk. Tudom, hogy a mentőautót is megtűzték. Az orvost én hallgattam ki, aki azt mondta, hogy ő felismerte Pendlit támadói között.

Ugyancsak 9-én, amikor pártalkalmazott elvtársakat vittünk haza gépkocsin, belőttek a gépkocsiba. A lámpafénynél Pendlit láttam elszaladni. Közöttünk nem történt sebesülés.

Ladost két ízben is behívtam és felhívtam, hogy tegyék le a fegyvereket, ő ezt meg is ígérte mindkét esetben, de nem tartotta meg.

December 12-én szedtük össze a fegyvereket a VI-os telepen. Akkor fogtuk el Nauscht fegyverterjesztésért. Golyószórót is akkor találtunk a Füzes utca sarkán, egy másik golyószórót pedig a WC-ben. Ezen kívül találtunk 14 géppisztolyt, 26 db pisztolyt, 4 db karabélyt, 100-150 kézigránátot és nagyon sok löszert. Kertekben, ólakban voltak.

December 18-án Ladost letartóztattuk. Konokul hazudott, utána a rendőrkapitányságra vittük. Játszotta a hülyét. Azt mondta, semmire nem emlékszik. Kénytelenek voltunk a tatai idegkórházba is elvinni. Az orvos véleménye azonban az volt, hogy egészséges. Ő jól tudta szerintem, hogy mit követ el. Azt mondta, hogy ő a fegyveres erők miniszterének lett kinevezve a VI-os telepre. Kiemelt ember volt, és mégis fegyvert fogott a rendszer ellen.

Pendlit is én hallgattam ki. Ő elismerte, hogy részt vett a szervezkedésben, a Mozdony és Csarnok utca közötti 4 utcát szervezte. Azt állította, hogy nem fegyveres szervezkedés volt a cél, hanem bottal, csákánnyal, fokossal alakult az őrség, melynek célja a karhatalmisták elleni védekezés volt.

III.r. Turcsányi és IV. Gwóth vádlottakat és még 3 társukat is én hallgattam ki. Turcsányi azt állította, hogy őnála nem volt fegyver.

Viszont a beosztottjaim jelentették, hogy a kertben találtak egy darab kézigránátot, és egy darab pisztolyt, és észrevették, hogy amikor felhívták őket megadásra, eldobtak valamit. Ők odahívták magukhoz a vádlottakat, utána megnézték a helyet, ahol eredetileg álltak, és ott találták meg a kézigránátot és a pisztolyt. Nyilvánvaló volt vádlottak szándéka: minket a Füzes utca felől vártak, és bennünket akartak megtámadni kézigránáttal.

A VI-os telepen én már december 12-én nyugodtan végig mertem menni, de a lakosság részéről a nyugodt közlekedés kb. január végére állt helyre. Még akkor is lehetett egyes lövéseket hallani, nem tudom, hogy kitől. Lados elmondta vallomásában, hogy Újvárosban is csoportot szervezett a pufajkások ellen. Az őrség szervezésére mindig azt mondta, hogy az őrséget nem akarta fegyverrel szervezni, hanem bottal-husáanggal, de nem így volt, mert fegyveres csoportot alakítottak. Azért is járt Újvárosban, hogy a robbanóanyag-raktár kulcsát megszerezze. Újvárosban 10-én este 6 órakor volt az állomáson lövöldözés, de ez semmiféle erőnket nem kötötte le, mert a VI-os telep ellen este 10 órakor indult a támadás.

A II. sz. rendőrőrs összetétele vegyes volt. 60%-ban az ottszolgáló rendőr elvtársak velük voltak, 40%-ban azonban Lados embereiből állt. Ezek közé tartozott Gerstmár, Asztalos, Erdősi Imre. Nem vettük először észre, hogy Ladost mindenről tájékoztatják. Bizalmas dolgokat beszélünk a telep elleni támadásról és csodálkoztam, hogy ezt fél óra múlva tudták a telepen. Így rájöttünk, hogy a rendőrségen vannak embereik, és ezért ezen embereket leválasztottuk a rendőrség kötelékéből.

Rejtő parancsnok megbízható elvtárs volt, elmondta, hogy Lados kétszer volt az őrön és kérte, hogy a rendőrök adják oda fegyvereiket, és álljanak melléjük. Erre a rendőrök egy része hajlott, másik része nem. A megbízható elvtársak azután összetörték fegyvereiket, vagy elrejtették azokat, nehogy az ellenforradalmárok kezébe kerüljenek a fegyverek. Viszont a mellettük álló rendőrök fegyvert és lőszert adtak a VI-os telepieknek.

December 8-án Lados ballonkabátban járkált és láttam, hogy a kabátja alatt fegyvert hord.

Lados észrevétele: A tömeget nem én irányítottam, és nem én vettem ki a karhatalmista járőr kezéből december 5-én az elfogott nőt.

Gerstmár akarta mindenképpen megszerezni a robbanóanyag raktár kulcsát. Sohasem volt fegyverem, esőkabátom sincs, hanem bőrkabátom van, ebben jártam az egész idő alatt.

Tanú: vallomásomat fenntartom.

Szembesítés eredménytelen.

Pendli: Tanú nem mond igazat, mert a karhatalmisták lőttek, amikor a rendőrök megállították a teherautójukat. Az igazság a pokolban is igazság, bánt, hogy tanú nem mondja meg az igazat.

Lados: engemet olyan sokat hallgattak ki, hogy orvostól még idegnyugtató injekciót is kaptam.

Tanú kérdésére: Amikor kormányunk statáriumot hirdetett fegyverrejtegetésre, akkor Turcsányi és társai nem állhattak más szándékkal az utca sarkán kézigránáttal, csak azzal, hogy minket akartak megtámadni.

Tanú egyebet előadni nem tud. [...]

14./ Puha Ignác/ adatai a 12.sorsz. jkv-ben/

Vallomását a 12.sorsz. jkv-el egyezően adja elő, az alábbi módosításokkal:
December 8-án volt, amikor a rendőrök megállították a teherautónkat. Turcsányi mellett, azon a helyen, ahol álltak, kettő összecsavart kézigránátot találtunk.
A XV-os aknán tette meg kijelentését Lados, nem a XI. aknán.

Pendli észrevétele, amit a múlt tárgyaláson tett, nem egyezik a tényekkel. Pendli Ladost tuszkolta előre. Lados meggondolatlan ember, akit mindenre rá lehet szedni. Sem a rendőrök, sem ők nem beszéltek a mi gépkocsivezetőnkkel, nem is jöhettek a mi autónk közelébe.

Azt sem tartottam elhihetőnek, hogy a rendőrörsre Pendli bejárt, mert megtiltottuk a rendőröknek, hogy ők kijárjanak a VI-os telepre.

Pendli: eddigi vallomásomat, illetve észrevételemet fenntartom. Megjegyzem, hogy sohasem bízattam Ladost. Az elmondott alkalommal előttem állt, én mögötte, Lados annyit mondott, hogy ne engedjük, erre eldördült a karhatalmisták lövése. Előzőleg senki sem lőtt. Utána bementem a rendőrökkel a rendőrörsre és reggelig ott voltam.

Lados: én pedig ezután akartam a karhatalmistáknak telefonálni, de nem kaptam összeköttetést.

Tanú: Sárosi XV. aknai munkástanács elnök kihallgatását tartom célszerűnek.

Lados: nevezett a sztrájk mellett szólt.

Tanú: szükségesnek tartom még megmondani, hogy a fiatalok, akik itt vannak letartóztatva, háromnegyed részének már otthon kellene a bányában dolgoznia.

Tanú egyebet előadni nem tud.[...]

15./Beer János/ adatai a 12.sorsz. jegyzőkönyvben/

Vallomását a 12. sorsz. jegyzőkönyvvel egyezően adja elő.

Lados észrevétele: Nem tudom, hogy ki beszélt a karhatalmisták családjáról. A fegyvereket nem tudtam összeszedni, nem rajtam múlt.

Tanú egyebet előadni nem tud. [...]

16./Gaál János/ adatai a 12. sorsz. jegyzőkönyvben/

Vallomását a 12. sorsz. jegyzőkönyvvel egyezően adja elő. Kiegészíti: 8-9 vagy 10-én lehetett, hogy a rendőrök megállították a teherautót és lövöldözésre került sor. Lados is ott volt a lövöldözők közül.

Mi kértük Ladost, hogy szedje össze a fegyvereket.

Vigh százados 10-én hátulról kapott lövést. [...]

Még a Pártház megtámadása előtt szervezték az őrseget a VI-os telepen.

Egyebet előadni nem tudok. [...]

III/2. Lados István és társai elsőfokú ítélet

A győri megyei bíróság Népbíróvási Tanácsától.

No.1167/1957/15.sz.

A Népköztársaság Nevében!

A győri megyei bíróság, mint népbíróvási tanács, mint elsőfokú büntetőbíróház Győrben 1958. évi március hó 3-4-5-6-10 és 15-én megtartott nem nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t:

I. L a d o s I s t v á n 42 éves, született 1916. évi február hó 13. napján Bagasalján, tatabányai /III. ker. Hentes u 31/1 sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő Koncz Ilonával, felesége önálló dolgozó, takarítónő a Tervező Intézetnél, havi keresete 800Ft. 3 gyermek atyja, gyermekei 15, 14 és 4 évesek, írni olvasni tudó, 5 elemi népiskolát végzett, katonai szolgálatot szakaszvezetői rangban teljesített, néhai Lados József 2 házingatlannal rendelkező bányász és Kalonics Veronika vagyontalan háztartásbeli szülők gyermeke, aki 1945 év előtt bányász volt, ezidő szerint is bányász a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében a XV/b. aknában, vagyontalan, havi keresete átlagosan 3500-4000Ft., büntetett előéletű I. r. vádlott, aki 1956. évi december hó 18. napjától 31. napjáig, majd 1957. évi május hó 4. napjától rendőrhatalom őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

bűnös:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban kezdeményezéssel elkövetett büntetettben.

II. P e n d l i J ó z s e f 43 éves, született 1915. március 12. napján Tatabányán, /tatabányai IV. ker. Rezeda u 17/4.sz./ lakos, magyar anyanyelvű, beszél angolul, franciául és németül is, magyar állampolgár, nő Filkorn Irénnel, felesége önálló dolgozója a tatabányai Szénbányászati Tröszt Ujtelepi palahányójának, havi keresete 900-1000Ft. 5 gyermek atyja, gyermekei 12,10,8,6 és 4 évesek, írni olvasni tudó, 6 elemi és 2 fémipari iskolát végzett, katonai szolgálatot a magyar hadseregben rang nélkül teljesített, tagja volt a francia idegenlégióknak és az angol hadseregnek is, néhai Pendli István bányász és Walter Teréz háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt bányász volt, jelenleg is szállító bányacsillása a tatabányai Szénbányászati Tröszt XV/b aknájának, vagyontalan, havi keresete 1200Ft., büntetett előéletű

II. r. vádlott, aki 1956. évi december hó 18-tól 31-ig rendőrhatósági őrizetben, majd 1957. május 23 napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

bűnös:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban kezdeményezéssel elkövetett bűntettben.

III. Turcsányi József 31 éves, született 1927. évi március 3. napján Tatabányán, tatabányai /III.ker.Mozdony u 466 sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nős Karabás Irénnel, 1 gyermek atyja, gyermeke 8 éves, felesége a Tatabányai Szénbányászati Tröszt palahányójának önálló dolgozója, keresete havi 900 Ft. írni olvasni tudó, 6 elemi népiskolát végzett, katonai szolgálatot nem teljesített, Turcsányi Miklós bányász és Varga Etelka háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, vagyontalan, havi keresete 2800Ft., [...] III.r. vádlott, aki 1957. évi december hó napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

bűnös:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

IV. Gwóth Mihály 37 éves, született 1921. évi április hó 3. napján Budapesten, tatabányai /III. Mozdony u 5/4.sz./ lakos magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nős, Sztanó Juliannával, felesége nem önálló dolgozó, 3 gyermek atyja, gyermekei 16, 14 és 7 évesek, katonai szolgálatot nem teljesített, írni, olvasni tudó, 6 elemi népiskolát végzett, néhai Gwóth András bányász és néhai Rumánszky Zsuzsanna háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 előtt bányász vájár volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében szállító csillés, vagyontalan, havi keresete 1.200 Ft., büntetlen előéletű IV.r. vádlott, aki 1956. évi december hó 10-16 napjáig rendőrhatósági őrizetben, majd 1957 évi március hó 6. napjától előzetes letartóztatásban van

bűnös:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben, 1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás bűntettében.

V. Sóstarics János 24 éves, született 1934. január 14. napján Tatabányán, tatabányai

/ III. Füzes u 17/4.sz. / lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő Szeicz Gizellával, gyermek nincs, felesége a tatabányai Szénbányászati Tröszt szénosztályozójának dolgozója, havi keresete 8-900 Ft., katonai szolgálatot rang nélkül teljesített, írni olvasni tudó, 4 elemi népiskolát végzett Sóstarics István gépkezelő, Fekete Mária háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt Ujtelepének szénosztályozóján csillás, vagyontalan, havi keresete 900-1100 Ft. [...] V.r. vádlott aki 1956. évi december hó 14-18 napjáig rendőrhatalósági őrizetben, majd 1957. évi március hó 8 napjától előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

VI. Somogyi László 25 éves, született 1932 évi december hó 6. napján Tatabányán, tatabányai III. 356/ 47 sz. lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő Nagy Juliannával, gyermek nincs, katonai szolgálatot rang nélkül teljesített, írni olvasni tudó, 6 elemi népiskolát végzett, néhai Somogyi Ferenc bányász és Rösser Teréz háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, vagyontalan, havi keresete 1500-2000 Ft, büntetlen előéletű, VI.r. vádlott aki 1957 évi március hó 7 napjától előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

VII. Benhardt László 20 éves, született 1938. évi február hó 24 napján Tatabányán, szári /Lenin u 159.sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, Bernhard Pál nyugdíjas bányász és Bozsai Julianna vagyontalan háztartásbeli szülők gyermeke, aki 1945 előtt iskolai tanuló volt, ezidő szerint a Szénbányászati Tröszt kötelékében csapatcsillás, vagyontalan, havi keresete 1800-2000 Ft. büntetlen előéletű VII.r. vádlott, aki 1957. évi március hó 8 napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

VIII. Nagy Lajos 21 éves, született 1936 évi június hó 20. napján Tatabányán, tatabányai /Ujváros V. ép.II. II/26 ajtó/ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő Ádám Klárával, aki a Tüdőbeteg gondozóban ápoló nővér, havi keresete 950 Ft., 1 gyermek atyja, gyermeke 1 éves, írni-olvasni tudó, 8 általános iskolát és 1 bányaiipari technikumot végzett, katonai szolgálatot nem teljesített, Nagy Lajos nyugdíjas bányamunkás és Farkas Margit háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében csapatszállás, havi keresete 1500-200 Ft. büntetlen előéletű, VIII. r. vádlott, aki 1957 évi március hó 12 napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

IX. Bóna Barnabás 23 éves, született 1935 évi január hó 11. napján, Tatabányán, tatabányai /III. Hentes u 35/11.sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő Dóczi Irénnel, felesége a Tatabányai bányászellátó Kiskereskedelmi vállalat egyik népboltjának kiszolgáló dolgozója, keresete 900 Ft. Gyermeke nincs, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, katonai szolgálatot nem teljesített, Bóna Barnabás bányagéplakatos és Keszler Borbála háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányalakatos, havi keresete 1500 Ft, vagyontalan, büntetlen előéletű IX. r. vádlott, aki 1957. évi március 13. napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben, és 1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás bűntettében.

X. Homola István 19 éves, született 1938. november 6. napján Felsőgallán, tatabányai /III. Vásártér sor 6/5. sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni-olvasni tudó, 8 általános iskolát és 3 ipariskolát végzett, néhai Homola István bányagépkezelő és Antal Mária SZTK. ügyintéző vagyontalan szülők gyermeke, édesanyja havi keresete 1000 Ft. Aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg is tanuló a budapesti XXI. ker. MTH-ban a szerzőgépi szakon, havi keresete 300 Ft. Ösztöndíj, vagyontalan, büntetlen előéletű, X. r. vádlott, aki 1957. évi március hó 13 napja óta előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

1 rb. a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntetttben, 1 rb. engedély nélküli fegyvertartás büntetttében

1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntetttében,

XI. Zovits Antal 21 éves, született 1936. évi október hó 1. napján Bánhidán, tatabányai /III. Borbély u 18/4sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, Zovits András nyugalmazott bányavájár, Hégli Mária háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász, csapatcsillás, vagyontalan, havi keresete 1700 Ft., büntetlen előéletű XI. r. vádlott. aki 1957 évi március hó 13.napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntetttben.

XII. Fehér János 21 éves, született 1936 december 7-én Tatabányán, tatabányai /III. Vásártérsor 6/4sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, Fehér János nyugalmazott bányász vájár, néhai Földes Eszter háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai I. sz. Erőműben villanszerelő, vagyontalan, havi keresete 1300 Ft., büntetlen előéletű, XI-I.r. vádlott, aki 1957. március hó 13.napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntetttben, és 1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntetttében.

XIII. Uglovics Béla 34 éves, született 1923 évi május hó 23 napján Kisiratoson, tatabányai /III. Füzes u 13/4.sz./ lakatos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nős Berkes Máriával, felesége tatabányai Szénbányászati Tröszt palahányóján segéd munkásként dolgozik havi keresete 900 Ft., 1 gyermek atyja, gyermeke 10 éves, katonai szolgálatot rang nélkül teljesített, [...], aki 1945. év előtt gazdasági cseléd volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász, vájár, vagyontalan,

havi keresete 2000-2500 Ft, büntetlen előéletű, XIII.r. vádlott aki 1957. évi március hó 14-18-ig majd március 20-tól előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

XIV. Pintér Sándor 22 éves, született 1935. augusztus hó 7. napján Tatabányán, tatabányai /IV. Óvodasor 6/1.sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő, Óseres Erzsébettel, felesége a tatabányai Szénbányászati Tröszt szénosztályozójának segéd munkás dolgozója, havi keresete 900 Ft., 1 gyermek atyja, gyermek 1 éves, katonai szolgálatot teljesített rang nélkül, írni olvasni tudó, 3 elemi iskolát végzett, néhai Pintér László segéd munkás Mráz Margit háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász-szállító csillás, vagyontalan, havi keresete 900-1000 Ft., büntetlen előéletű XIV. r. vádlott, aki 1957. évi március hó 13-19 napjáig, majd március 22 napjától előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

XV. Ilóczky Győző 22 éves, született 1935 évi november hó 19 napján, Tatabányán, tatabányai /III. Vásártérsor 9/4 sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot teljesített rang nélkül, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, Ilóczky János bányász és Hamburger Irén háztartásbeli, vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász szállító csillás, vagyontalan, havi keresete 1500 Ft., büntetlen előéletű XV. r. vádlott, aki 1957. évi április hó 5 napjától, előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

XVI. ifj. Homola József 22 éves, született 1935 december hó 23. napján Tatabányán, /III. Borbély u 8/4 sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot őrzetői rangban teljesített, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, Homola József nyugalmazott bányász és Vastag Anna háztartásbeli,

vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Karbidgyárban géplakatos, havi keresete 1200 Ft. vagyontalan büntetlen előéletű XVI. r. aki 1957. évi április hó 5 napjától, előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

1 rb. tiltott fegyvertartás bűntettében,

1 rb. gondatlanságból okozott súlyos testi sértés bűntettében és

1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére bűnszövetkezetben elkövetett lopás bűntettében,

XVII. Mahinyák Jenő 36 éves, született 1922. évi január hó 1. napján Salgótarjánban, salgótarjáni / Sztahanov u 39.sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nő Buzás Arankával, 1 gyermek atyja, gyermek 8 éves, katonai szolgálatot őrzetetői rangban teljesített, írni olvasni tudó, 6 elemi iskolát végzett, néhai Mahinyák Pál bányász és Toronyi Erzsébettel háztartásbeli, vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt bányász volt, jelenleg is bányász vájára a Salgótarjáni Szénbányászati Tröszt /Inászó bányatelep/ kötelékében, vagyontalan, havi keresete 3000 Ft. Büntetett előéletű XVII. r. vádlott, aki 1957. évi március hó 12 napjától, előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

XVIII. Bencze László 22 éves, született 1935 évi július 10. napján, Legmócon, tatabányai /III. Hegy u 25/33.sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, közös háztartásban él Ujvári Gizellával, gyermeke nincs, együtt élő társának egy 13 éves gyermekét tarja a vele közös háztartásban élő Ujvári Gizella tatabányai Szénbányászati Tröszt vegyes üzemének takarítónője, havi keresete 800 Ft. katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 6 elemi népiskolát végzett, Bencze Jenő segédmunkás és Fényes Piroska háztartásbeli vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász csapatcsillás, vagyontalan, havi keresete 1600-1700 Ft. Büntetlen előéletű XVIII. r. vádlott, aki 1957.évi február hó 18. napjától április 15. napjáig közbiztonsági őrizetben, 1957. április hó 15. napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

1 rb. a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettben, és 1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntetettében.

XIX Csizmadia József 22 éves, született 1935. évi április hó. Napján Felsőgalán, tatabányai /III. Vigh I u 14/6 sz./ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot rang nélkül teljesített, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát végzett, néhai Csizmadia József kovácssegéd, Angyal Rozália segédmunkás, vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász csapatcsillás, vagyontalan, havi keresete 1600-1700 Ft. büntetlen előéletű, XIX. r. vádlott, aki 1957.évi április hó 20. napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

1 rb. a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettben, és 1 rb. a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntetettében.

XX. fiatakorú Palotás László 19 éves született 1939. február hó 23. napján, Orosházán, tatabányai /Füzes utcai diákotthon/ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát és 4 bányatechnikumot végzett, Palotás Béla tanító és Görbicz Mária bányasegédmunkás, vagyontalan háztartásbeli szülők gyermeke, aki 1945 előtt családtag volt, jelenleg a tatabányai bányatechnikum IV éves hallgatója, vagyontalan, önálló keresete nincs, büntetlen előéletű XX.r. vádlott, aki 1957.évi május hó 31. napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettben.

XXI. fiatakorú Sörös Géza 18 éves, született 1939. március hó 29. napján Balatonfüreden, tatabányai /III. Füzes utcai diákotthon/ lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, írni olvasni tudó, 8 általános iskolát és 4 bányatechnikumot végzett, Sörös Géza 1 családi házzal rendelkező Földműves szövetkezeti ügyvezető és Somogyi Vilma 1/2 hold szőlővel rendelkező háztartásbeli szülők gyermeke, aki 1945 előtt családtag volt, jelenleg a tatabányai bányatechnikum IV éves

hallgatója, vagyontalan, önálló keresettel nem rendelkezik, büntetlen előéletű XXI.r. vádlott, aki 1957.évi május hó 31. napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

XXII. Szepesi Lajos 23 éves, született 1934 évi május hó 3 napján Békéssámszonban, tatabányai /Pallahányi 3/1 / lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nős Cseh Ilona Rozáliával, gyermeke nincs, felesége a budapesti Optikai Művekben segédmunkás, havi keresete 1000 Ft., katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 5 elemi iskolát végzett, 3 cukrászipari iskolája is van, Szepesi István üzemlakatos és Kovács Rozália 1 családi házzal rendelkező szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt VI. aknája kötelékében bányász, vágár,vagyontalan, havi keresete 2500-3000 Ft. [...] XXII. r. vádlott aki 1957.évi május hó 7. napjától kezdődően előzetes letartóztatásban van,

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

XXIII. Nausch Rudolf 23 éves, született 1934 évi december hó 20 napján Tatabányán, tatabányai /III. Réz u 26/12.sz. / lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 6 elemi iskolát végzett, néhai Nausch Rudolf téglagyári munkás és Fekete Lidia háztartásbeli, vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, ez idő szerint a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében bányász vágár, vagyontalan, havi keresete 1800-2400 Ft., büntetett előéletű XXIII.r. vádlott aki más ügyben életfogytig tartó börtönbüntetését tölti

b ü n ö s:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben és a társadalmi tulajdon sérelmére ismételten elkövetett lopás bűntettében és annak kísérlete bűntettében.

XXIV. Fiatakorú Kozák Imre 19 éves, született 1938 évi december 28. napján Szegeden, tatabányai /III. Füzes u 23/2.sz. / lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, nőtlen, katonai szolgálatot nem teljesített, írni olvasni tudó, 5 általános és 2

vájár iskolát végzett, néhai Kozák István asztalossegéd és Török Anna háztartásbeli, vagyontalan szülők gyermeke,

aki 1945 év előtt iskolai tanuló volt, jelenleg a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében a X. aknában bányász vájár, vagyontalan, havi keresete 2500-2700 Ft. Büntetlen előéletű XXIV. r. vádlott, aki 1956. szeptember 2-től október 26 napjáig és 1957. évi május hó 8. napjától előzetes letartóztatásban van,

bűnös:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettségben és 1 rb. tiltott határátlépés büntettségének kísérletében.

XXV. Varga Sándor 49 éves, született 1908. szeptember 11. napján Tatabányán, tatabányai /III. Füzes u 24/6.sz. / lakos, magyar anyanyelvű, magyar állampolgár, özvegy, nő volt Geleta Reginával, 1 gyermeke atyja, gyermek nincs a háztartásban, férjnél van, katonai szolgálatot rang nélkül teljesített, írni olvasni tudó, 2 elemi népiskolát végzett, Varga Ferenc bányász és néhai Hlavati Erzsébet, háztartásbeli, vagyontalan szülők gyermeke, aki 1945 év előtt kovácssegéd volt, jelenleg is kovácssegéd a tatabányai Cement és Mészművek kötelékében, vagyontalan, havi keresete 900-1100 Ft, büntetlen előéletű XXV. vádlott, aki 1957. évi ápr. hó 24 napjától előzetes letartóztatásban van,

bűnös:

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékenység részvétellel elkövetett büntettségben.

A megyei bíróság népbíróági tanácsa ezért:

I. Lados István I.r. vádlottat 10/tíz/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól - szülői jogok kivételével – 6 / Hat/ évre eltiltásra , a családja szükségletét képező ingóságok kivételével teljes vagyonekkobzásra, Tatabánya területéről 3 évre kitiltásra, mint mellékbüntetésre ítéli.

Az 1956. december hó 18-31-ig és 1957. május hó 4. napjától rendőrhatalósági őrizetben, illetőleg előzetes letartóztatásban eltöltött minden napját a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

II. Pendli József II.r. vádlottat 12 /tizenkettő/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól - szülői jogok kivételével - 8 /nyolc/ évre eltiltásra, a családja

szükségletét képező ingóságok kivételével teljes vagyonelkobzásra, Tatabánya város területéről 5 /öt/ évre kitiltásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1956. évi december 18-tól 31-ig és 1957. évi május hó 23. napjától rendőrhatalósági őrizetben, illetőleg előzetes letartóztatásban eltöltött minden napot a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

A népbírószági tanács elrendeli a tatai járásbírószág 1954. évi október hó 8 napján kelt B. 538/1954.sz. ittas állapotban elkövetett büntetettre vonatkozó felfüggesztett 4 hónapi börtönbüntetés végrehajtását.

III. Turcsányi József III.r. vádlottat összbüntetésül 1 /egy/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével - 2 /kettő/ évre eltiltásra és 500 /ötszáz/ forint részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957.évi december hó 10 napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

IV. Gwóth Mihály IV. r. vádlottat összbüntetésül 1/egy/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével - 2 /kettő/ évre eltiltásra és 500 /ötszáz/ forint részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1956. évi december hó 10 napjától 16 napjáig terjedt rendőrhatalósági őrizet illetve 1957. évi március hó 6. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

V. Sóstarics János V. r. vádlottat 4 /négy/ évi börtönre mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével - 3 /három/ évre eltiltásra, 1000 /egyezer/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1956.évi december hó 14.-18-ig terjedt rendőrhatalósági őrizet, illetőleg 1957. évi március hó 8. napjától kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

A Népbírószág tanács elrendeli az [...] 1954.évi január hó 22.napján kelt tatai járásbírószág B. 1353/1953.sz. 8 hónapi felfüggesztett börtönbüntetés utólagos végrehajtását.

VI. Somogyi László V. r. vádlottat 2 /kettő/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével – 2 /kettő/ évre eltiltásra, 1000 /egyezer/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli. Az 1957. évi március hó 7. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

VII. Benhardt László VII. r. vádlottat 1 /egy/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 1 /egy/ évre eltiltásra és 500 /ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi március hó 8. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

VIII. Nagy Lajos VIII. r. vádlottat 7 /hét/ évi börtönre mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével – 6 /hat/ évre eltiltásra, a családi szükségletet képező ingóságok kivételével teljes vagyon elkobzásra, Tatabánya város területéről 5 /öt/ évre kitiltásra, mint mellékbüntetésekre ítéli. Az 1957. évi március hó 12 napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

IX. Bóna Barnabás IX. r. vádlottat összbüntetésül 2 /kettő/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével – 2 /kettő/ évre eltiltásra, 500 /ötszáz/ forint részvagon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli. Az 1957. évi március hó 13 napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

X. Homola István X. r. vádlottat összbüntetésül 6 /hat/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 4 /négy/ évre eltiltásra, teljes vagyontalan, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi március hó 13 napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XI. Zovits Antal XI. r. vádlottat 2 /kettő/ évre eltiltásra, 500 /ötszáz/ Ft. részvagon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli. Az 1957. évi március hó 13. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XII. Fehér János XII. r. vádlottat összbüntetésül 5 /öt/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 3 /három/ évre eltiltásra, és teljes vagyonelkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi március hó 13 napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja. Az 1957. évi március hó 14-18-ig tartott rendőrhatalósági őrizet, illetve az 1957. évi március hó 20. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XIV. Pintér Sándor XIV. r. vádlottat 2 /kettő/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól a szülői jogok kivételével 2 /kettő/ évre eltiltásra és 500 /ötszáz/ Ft. részvagon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi március hó 13. napjától 19-ig tartott rendőrhatalósági őrizet és 1957.évi március hó 22. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XV. Ilóczky Győző XV. r. vádlottat 3 /három/ évi börtönre mint főbüntetésre, egyes jogaitól 2 /kettő/ évre eltiltásra, 500 /ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli. Az 1957. évi április hó 5. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XVI. Homola József XVI. r. vád összbüntetésül 8 /nyolc/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 6 /hat/ évre eltiltásra, teljes vagyonelkobzásra és Tatábánya város területéről 3/három/ évre kitiltásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi április hó 5. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XVII. Mahinyák Jenő XVII. r. vádlottat 3/három/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével – 2/kettő/ évi eltiltásra, 500 /ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi március hó 12. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XVIII. Bencze László XVIII. r. vádlottat összbüntetésül 2/kettő/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – szülői jogok kivételével – 2/kettő/ évi eltiltásra, 500 /ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi február hó 18. napjától április 15. napjáig közbiztonsági őrizetben, 1957. április 15. napjától előzetes letartóztatásban eltöltött idő minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XIX. Csizmadia József XIX.r. vádlottat összbüntetésül 2/kettő/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 2/kettő/ évre eltiltásra, 500 /ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi április hó 20. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XX. Fiataikorú Palotás László XX.r. vádlottat 1/egy/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 2/kettő/ évre eltiltásra, és 500 /ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957. évi március hó 31. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XXI. Fiataikorú Sörös Géza XXI.r. vádlottat 1/egy/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 1/egy/ évre eltiltásra és 200/kettőszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957.évi május hó 31. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XXII. Szepesi Lajos XXII.r. vádlottat 4/négy/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól a szülői jogok kivételével – 3/három/ évre eltiltásra, és 1000/egyezer/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957.évi május hó 7. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XXIII. Nausch Rudolf XXIII.r. vádlottat összbüntetésül 4/négy/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 3/három/ évi eltiltásra és 1000 /egyezer/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

XXIV. Fiataikorú Kozák Imre XXIV.r. vádlottat összbüntetésül 1/egy/ évi és 6/hat/ hónapi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól 2/kettő/ évre eltiltásra, és 500/ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra, mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1956.évi szeptember 2-től október hó 26. napjáig és 1957.évi május hó 8. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

XXV. Varga Sándor XXV. vádlottat 2/kettő/ évi börtönre, mint főbüntetésre, egyes jogaitól – a szülői jogok kivételével – 2/kettő/ évre eltiltásra és 500/ötszáz/ Ft. részvagyon elkobzásra mint mellékbüntetésekre ítéli.

Az 1957.évi április hó 24. napjával kezdődött előzetes letartóztatás minden napját a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe beszámítja.

A megyei bíróság népbíróági tanács az eddig felmerült 10.303 Ft. 10 fillér bűnügyi költség fele részét Lados István I.r. és Pendli József II.r., a fennmaradó összeg fele részét Homola István X.r., Fehér János XII.r., Homola József XVI.r., Nagy Lajos VIII.r. vádlottak, az ezek után fennmaradt összeget /az egész összeg egy negyed részét/ Turcsányi József III.r., Gwóth Mihály IV.r., Sóstarics János V.r., Somogyi László VI.r., Bernhardt László VII.r., Bóna Barnabás IX.r., Zovits Antal XI.r., Uglovics Béla XIII.r., Pintér Sándor XIV.r., Ilóczy Győző XV.r., Mahinyák Jenő XVII.r., Bencze László XVIII.r., Csizmadia József XIX.r., Palotás László XX.r., Sörös Géza XXI.r., Szepesi Lajos XXII.r., Nausch Rudolf XXIII.r., Kozák Imre XXIV.r., és Varga Sándor XXV.r. vádlottak csoportjaikban, egyetemlegesen , az ezután netalán felmerülő bűnügyi költséget pedig mindegyik vádlott külön-külön köteles az államnak megfizetni.

[...]

I n d o k l á s:

I. A vádlottak személyéhez tartozó tényállás.

Lados István bányász családból származik. Édesatyja két házingatlannal rendelkezett, 1948 évben halt el. A két házingatlan Lados István édesanyjának a tulajdonát képezi. Hárman vannak testvérek. Valamennyien vagyontalanok. Az egyik testvéröccse Dudaron vájár, a másik a tatabányai Cement és Mészműveknél raktárosként dolgozik. Lados István 1941-ben kötött házasságot feleségével. Apósa Szatmárnémetiben börtönőr volt. Mindössze egy családi ház ingatlannal rendelkezett, amelyet halála után négy gyermeke örökölt. Házasságából 1941-től 3 gyermeke származik, gyermekei 15, 13, 4 évesek.

Lados István iskoláit 1928 évben végezte. Már mint gyermek alkalmi munkákat végzett, napszámba járt, 15-16 éves korától kezdődően tavasztól őszig idénymunkákkal foglalkozott s a szülői háztartásban élt. Ezt követően 1935 évig építkezéseknél dolgozott segédmunkásként, majd Tatabányára került bányásként. Kezdetben csapatcsillési munkakörben dolgozott, majd segédvájár volt, felszabadulásunk után pedig vájárként dolgozott legutoljára a tatabányai Szénbányászati Tröszt XV/b. aknájában. Havi átlagos keresete 3500 Ft. körül mozgott, de volt eset arra is, hogy munkahelyeitől függően megkereste a 4500 Ft-ot is. Munkáját kiválóan végezte, sztahanovista oklevelet kapott, elnyerte a Tatabánya második vájári címet, majd a VIII. akna első vájárja lett. Munkája során megkapta az élmunkás, a kiváló bányász, a szakma kiváló dolgozója, és a Népköztársaság Munkaérdemérem arany fokozatát. Minden munkaversenyben részt vett. 1957. április 4-re, majd május 1-re kiírt munkaversenyt Lados István szervezte meg és a munkába első helyen állott. 1945 ősztől 1946 őszeig, 1 évig volt Tatabányától távol, azalatt az idő alatt Pusztavámon az aknamélyítőknél dolgozott.

Lados István 1945 év előtti politikai pártnak tagja nem volt. Politikával nem foglalkozott és a politikai életben sem vállalt semmiféle szerepet. Felszabadulásunkat követően már 1945 évben belépett a Magyar Kommunista Pártba. 1946 évben a Párt kötelékéből egy évre kizárták, 1948-ban újból tagja lett a Pártnak. Egyéni sérelem okából 1948-tól kezdve a tagsági díjat nem fizette, amiatt 1952 évben a Párt tagjai sorából kizárták. Ettől kezdve párton kívüli volt, a pártba többé nem lépett vissza.

Pendli József ugyancsak bányász család gyermeke. 10-en voltak testvérek. Hat testvér él s testvérei a dolgozók osztályához tartoznak. Az egyik testvére 1956. október hó 23-át követően külföldre távozott, szülei, testvérei, valamint ő is teljesen vagyontalanok.

Pendli József 1945 októberében kötött házasságot kötött Londonban magyar származású feleségével Filkorn Irénnel. Házasságából 5 gyermeke született, akik 12, 10, 8, 6, 4 évesek. Pendli József felesége önálló dolgozó. Apósa 1921-ben halt el, aki kőműves volt. Egy háza és kevés földje volt. Ezt a vagyont hat gyermeke örökölte.

Pendli József iskoláit 1929 évben végezte. Ezt követően a tatabányai Szénbányászati Tröszt IX. aknájának volt a küldönce. 1935-ig a bányánál dolgozott, csilléket

rakott a palahányón. 1935 évben elhagyta a bányát és 1937-ig alkalmi munkákból élt. 1937-ben állításkötelessé vált, s minthogy a magyar hadsereg kötelékében katonai szolgálatot teljesíteni nem kívánt, külföldre ment. Ausztriában rendőrség elfogta, s arra kötelezték, hogy 2 hét alatt hagyja el Ausztriát. Erről egy okiratot kapott. Ezzel az okirattal Olaszországba távozott. Olaszországban is elfogták és visszatették Ausztriába. Stájerországba ment. Innsbruckig jutott, ahol ismét elfogták. Néhány napi szabadság elvonás után Innsbruckból kikísérték a német határra, s Pendli József át is ment Németországba. Németországból azonban rövid idő alatt kitoloncolták, Svájcba ment, ahonnan ismét Ausztriába toloncolták ki. Az osztrákok ismételten letartóztatták, azonban megszökött és alkalmi munkákból élt, azonban elfogták. Bíróság elé állították, azonban újra megszökött. Csavargás közben újból kézre került, ügyét tárgyalás elé vitték, ahol azt az óhaját fejezte ki, hogy az idegenlégiónak kíván tagja lenni. Erre nyilatkozata folytán Franciaországnak adták át, előbb Toulba, majd Marseillesbe került, miután 5 évre vállalta az idegenlégióbeli szolgálatot, Algériába vitték kiképzésre. A francia idegenlégióban kapta meg kiképzését, utána Marokkóba jelentkezett. Itt egy évet töltött, és csak nagy nehézségek után telt el az 5 évi idegenlégióbeli szolgálat. Az idegenlégióbeli szolgálata 1943 év folyamán járt le. Ekkor felkínálták számára a francia állampolgárságot, amit azonban nem fogadott el. 1943 április havában, miután Magyarországra haza térni nem tudott, felvettette magát az angol hadsereg kötelékébe, annak ejtőernyős alakulatához. Elkötelezése a háború befejezéséig szólt és ettől az időponttól kezdve részt vett a Németország elleni küzdelemben. Norvégiában is járt, az ott lévő német hadsereg leszerelésénél működött közre. 1947 évben szerelt le és visszatért Magyarországra.

Magyarországra való visszatérése után a tatabányai Szénbányászati Tröszt kisvasútjánál vállalt munkát, majd 1949-ben bányász lett és ettől az időponttól kezdve a tatabányai VII. akna kötelékében dolgozott egész letartóztatásáig. [...]

Pendli József 1947-ig, Magyarországra való visszatértéig politikával nem foglalkozott. Hazatérése után 1947 nyarán belépett a kommunista pártba. Szemináriumi előadó is volt. Azonban 1949 évben a párt soraiból kizárták azzal az indoklással, hogy nyugatos légionarista volt. Ettől kezdve a pártba többé nem lépett vissza, politikával sem foglalkozott behatóan, csupán a napi események érdekelték. [...]

III. Turcsányi József bányász családból származik. Öten vannak testvérek. Fiú testvére a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében vágár, leánytestvéreinek férjei ipari munkások. Valamennyien vagyontalanok. 1939-ben iskolai elvégzése után napszámba járt, majd újságkihordó lett, és 15 éves korától kezdve a bányában dolgozik. Legutóbb a XI. aknán volt csapatvezető vágár 2800 Ft. körüli havi átlagos kereset mellett. Munkáját mindig igen jól végezte. Nagyobb számú kitüntetésben volt része. Háromszoros sztahanovista. Legutóbb a szakma kiváló dolgozója kitüntetést kapta. Megkapta 1946-ban a bányász szolgálati érdemérmét is, ezen kívül igen sokszor pénzjutalomban részesült. A szénbányászati Tröszt kötelékében rendezett

munkaversenyekben mindig részt vett és legutoljára 1956. augusztusában csapata az elsők között végzett.

1949 évben kötött házasságot Karabás Irénnel, aki egy vagyontalan bányász családnak a leánya. Házasságból egy gyermeke született, aki 8 éves. Ezen kívül két idős korú szüleinek és anyósának az eltartásáról gondoskodnia kell.

1945 év előtt politikával nem foglalkozott. 1947-ben belépett a magyar Kommunista pártba és a két munkáspárt 1948 májusában bekövetkezett egyesülésekor a magyar dolgozók pártjának lett tagja és párttagságát 1956. októberéig meg is tartotta. Politikailag képezte magát, rendezett szemináriumokon rendszeresen részt vett. [...]

Gwóth Mihály ugyancsak bányász családnak a gyermeke. Édesapját gyermekkorában elvesztette, szülei vagyontalanok voltak. Hatan voltak testvérek. Ezek közül egy korán elhalt. Testvérei közül egy bányász öccse is az. Nőtestvérei bányászok feleségei. Iskolái elvégzése után üzleti kifutó lett. 16 éves életkorának betöltése után bányához ment és 1945-től kezdve ugyancsak a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékébe, annak újtelepi gépüzemeiben mint csillás dolgozik, havi 1100-1200 Ft.-os keresettel.

1941 évben kötött házasságot egy bányász család gyermekével. Házasságából három gyermeke származott, akik 15, 14 és 7 évesek.

Gwóth Mihály politikával nem foglalkozott, a politika soha nem érdekelte, szemináriumokra sem járt, csupán a bányász szakszervezetnek volt már 1945 előtt is tagja.

Sóstarics János munkáscsaládnak a leszármazottja. Édesapja gépkezelő, aki a Szénbányászati Tröszt kötelékében dolgozik. Ketten vannak testvérek, bátyja tatabányai bányász. Úgy ő, mint testvére, valamint szülei vagyontalanok. Iskolái elvégzése után lakatos tanuló lett, de nem szabadult fel, mert gyenge tanulmányi eredményt tudott csak elérni. Ezt követően különböző munkahelyeken dolgozott, és legutoljára az újtelepi Szénosztályozón volt segédmunkás. 1954. augusztustól kezdve katonai szolgálatot teljesített 18 hónapon keresztül a határőrség kötelékében. Lövési sérülést szenvedett szolgálata közben, emiatt leszerelték. Lövési sérülése miatt részben rokkanttá vált. Ezen kívül tüdőgümő koros megbetegedésben is szenvedett, e betegségből azonban kigyógyult, de időszakos ellenőrzésre van nála szükség.

1956 októberében kötött házasságot Szeicz Gizellával, aki vagyontalan család gyermeke, aki ipari munkás. Házasságából gyermeke nem származott. Sóstarics János politikával nem foglalkozott, pártnak tagja sohasem volt.[...]

Somogyi László bányász családnak a gyermeke. Ketten vannak testvérek. Bátyja ugyancsak bányász a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékében. Valamennyien vagyontalanok. Édesatyját 1944 évben a nyilasok elhurcolták, azóta nincs hír róla. Somogyi László 1945. évben fejezte be iskolai tanulmányait, ezt követően 16 éves koráig szülei háztartásában kisegítő családtagként dolgozott, majd 16 éves korától a tatabányai Szénbányászati Tröszttel kötött munkaviszonyt. Legutoljára, mint csillás a

XV. aknában dolgozott. 1500-1600 Ft. átlagkereset mellett. Munkáját kifogástalanul végezte, kiváló teljesítményéért többször jutalomban részesült. 1955 évben kötött házasságot egy vagyontalan bányász család leányával.

Politikával sohasem foglalkozott, egyetlen politikai pártnak sem volt tagja.

Bernhardt László bányász családnak gyermeke. Atyja ez idő szerint nyugdíjas bányász, havi 810 Ft-os nyugdíj mellett. Ketten vannak testvérek. Bátyja tatabányai Szénbányászati Tröszt külfejtésén bányászként dolgozik. Sem nekik sem szüleinek sem testvérének nincs semmiféle vagyonuk. Iskoláit 1952 végezte el. Ezután bányatechnikumba járt, innen azonban kimaradt. A bányatechnikumból kimaradása után hivatalsegédként helyezkedett el, majd a tatabányai vágóhidnak lett a kifutója. Ezt követően egy bútorüzletben dolgozott tanulóként, 1956. novemberétől kezdve pedig letartóztatásáig a tatabányai szénbányászati Tröszt külfejtési munkálatainál dolgozott segédmunkási minőségben.

Bernhardt László politikával sohasem foglalkozott, pártnak sem volt tagja. A politika nem érdekelte, csupán a napi események, amit a „Szabad Nép”-ből ismert meg.

Nagy Lajos kőbányász család gyermeke. Hatan vannak testvérek, a szülőkkel együtt valamennyien vagyontalanok. Három leánytestvére bányász felesége, bátyja géplakatos művezető az egyik tatabányai ipari vállalatnál, öccse bányász. Iskolai elvégzése után 1950 évben beiratkozott a tatabányai bányász technikumba, azonban egy év után édesapja betegsége miatt a technikumból kimaradt. Ez követően különböző helyeken segédmunkás volt, 1956. évtől kezdődően a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékébe bányász csillás. Havi keresete 1500-2000 forint körül mozog.

1955-ben kötött házasságot Ádám Kárával, aki ápolónő. Házasságából egy gyermeke született, aki 15 hónapos.

Nagy Lajos politikával foglalkozott. 1955. májusban MDP tagjelölt lett. 1953 évtől kezdődően a tatabányai DISZ városi bizottságának lett a tagja, később vezetőségi tagja, majd függetlenített titkára. Mint függetlenített DISZ titkár kérte a pártba való felvételét, s megjelölt volt 1956. október haváig, majd az ellenforradalmi események után az MSZMP-be kérte átigazolását, közbejött letartóztatása miatt azonban az átigazolás nem következhetett be.

Letartóztatását megelőzően 1957. január 5-én helyezte át a Szénbányászati Tröszt a VIII. bányauzembe, és ettől az időponttól kezdve 2 hónapon át munkáját megfelelő szorgalommal végezte, felettesei megleléására.

Fehér János bányász család gyermeke. Édesatyja nyugdíjas bányász. Szüleinek egyetlen gyermeke. Édesanyja 1957. október havában halt el. Szülei, valamint ő vagyontalanok. Iskoláit 1951 évben végezte el. Ezt követően a tatabányai I.sz. erőműben helyezkedett el ipari tanulóként. 1953-ban mint villanyszerelő felszabadult. Felszabadulása után az I.sz. erőműben dolgozott villanyszerelőként egészen

letartóztatásáig. Havi átlagos keresete 1300 Ft. volt, keresetét haza adta, mert édesapja csekély nyugdíjat élvez és így ő volt a családfenntartó.

Politikával nem foglalkozott, politikai pártnak tagja nem volt. Tagja volt ugyan a DISZ-nek, a DISZ-ben azonban csak a sportkörben szerepelt, politikai mozgalmakban soha nem vett részt.

Béna Barnabás édesatyja bányász. Szülei, valamint ő vagyontalanok. Ketten vannak testvérek, húga 9 éves iskolai tanuló. 1945 év előtt iskolai tanuló volt. A 8 általános iskola elvégzése után bányaipari technikumba járt először Tatabányán, majd Inotán dolgozott lakatosként. Inotáról visszatért Tatabányára és Szénbányászati Tröszt kötelékében a VII. bányauzemben dolgozik lakatos minőségben. Havi keresete 1600 Ft. Édesapja a VI. akna dolgozója.

Munkája ellen kifogás nem merült fel, magatartása sem esett kifogás alá. [...] 1955. évben házasságot kötött Dóczi Irénnel, aki önálló dolgozó, egyik népbolt kiszolgálója. Felesége bányász családnak a leánya.

Bóna Barnabás politikával nem foglalkozott, politikai pártnak nem volt tagja. Tagja volt ugyan a DISZ-nek, azonban tisztséget nem vállalt. Politikailag csupán annyiban képezte magát, hogy több szemináriumot végzett.

Homola István édesatyja bányász - gépkezelő volt. 1956. áprilisában halt meg. Édesanyja az SZTK ügyintézője. Homola István szüleinek egyetlen gyermeke, akiknek, valamint neki semmiféle vagyona nincs. 1952 évben végezte iskoláit, amely után Budapestre a XXI.sz intézetbe ment a szerszámkészítő szakra ipari tanulónak. E szakmájában még nem szabadult fel, mert letartóztatásakor az iskola növendéke volt.

Homola István politikával nem foglalkozott, politikai pártnak nem volt tagja, nem volt tagja a DISZ-nek sem.

Zovits Antal ugyancsak bányász család gyermeke. Édesapja jelenleg nyugdíjas vájár. Összesen 13-an voltak testvérek, akik közül 10 él. Szülei valamint testvérei vagyontalanok. Vagyontalan ő is. Egyik bátyja ács. Nővérének férje a tatabányai Alumíniumkohóban segédmunkás, másik nővére egy bányász vájár felesége, harmadik nővére egy zenetanárhoz ment feleségül. Egyik húga cukrász. Egyik bátyja az aknamélyítésnél dolgozik, egy nővére csillás a bánya külfejtésnél, míg a többi gyermek a szülői háznál él. Zovits Antal 1953-ban végezte el a 8 általános iskolát. Iskolái elvégzése után 17 éves korában munkába lépett. 1945 után édesanyja vendéglőt kapott, amint azonban államosítás folytán tőle elvettek. Dolgozott édesanyjával együtt az aknamélyítő vállalatnál csapatcsillésként és ebben a munkaviszonyában volt letartóztatásakor is. Havi átlagos keresete 1700 Ft. körül mozgott, bérét édesanyjának adta át, mert szülei látták el mindennel.

Zovits Antal politikával sohasem foglalkozott, pártnak nem volt tagja. A DISZ kötelékébe belépett 1955. évben, de ott nem volt tisztségviselése. Politikailag tájékozott egyén.

Zovits Antal munkája terén kifogás fel nem merült, munkájával meg voltak elégedve, mert azt becsületesen és lelkiismeretesen végezte.

Uglovics Béla [...] Édesanyja gazdasági cseléd volt, akit még gyermek korában elvesztett. Egy testvére volt, aki 1950-ban bányarobbanás következtében halt meg. Szülei teljesen vagyontalanok voltak, neki sincs semmije. [...] Amikor a szülői házból kikerült, gazdasági cselédként dolgozott, 1940 évben szökött át Romániából Magyarország területére. Az ország több helyén megfordulva mindenütt gazdasági cselédként kereste kenyerét egészen 1946 évig. 1946 évben kötött házasságot.

Házasságából egy 10 éves gyermeke van. Házasságkötés után Tatabányára került, a Szénbányászati Trösztnél vállalt munkát és ettől az időponttól kezdve letartóztatásáig, - az utóbbi időben vájári minőségben - itt dolgozott. 1944 évben katonai szolgálatot teljesített, amerikai fogságba került, ahonnan 1945 decemberében került vissza hazánkba. Havi átlagos keresete 2500 forint körül mozog. Felesége letartóztatása óta dolgozik önálló munkásként.

Uglovics Béla a felszabadulásig politikával nem foglalkozott. A felszabadulást követően 1946. évben belépett a szociáldemokrata pártba, és a munkaspártok egyesülésekor az MDP tagjává vált és párttagságát 1956. év őszéig megtartotta. Átigazolást az MSZMP-be nem kért.

Pintér Sándor édesapja bányai fatelepi segédmunkás volt, aki 1951. évben halt meg. Öten vannak testvérek, a család minden tagja vagyontalan. Testvérei bányászok, illetőleg leánytestvérei bányászok feleségei. Pintér Sándor mindössze három elemi iskolát végzett, mert betegsége miatt gyakran távol kellett maradnia az iskolából, ezért iskoláit csak 15 éves korában fejezte be. [...] 1951. évben a fatelepre került, ahol 1952-ig dolgozott, ahonnan kevés keresete miatt átkérte magát a Tröszt XIV. aknájára. Itt sem dolgozott hosszabb időn keresztül, mert földalatti munkát gyengébb egészségi állapota miatt nem bírta, külszíni beosztást kért. Még 1952-ben tatabánya-felsői szénosztályozóra került, szállító csillésként és ebben a munkakörben dolgozott egészen letartóztatásáig.

1955. májusban kötött házasságot Cseres Erzsébettel, házasságából egy gyermeke származik, aki egy éves. A felesége bányász család gyermeke, jelenleg fizikai dolgozó, a szénosztályozón.

Pintér Sándor politikával foglalkozott, de politikai tanulmányaival nagyon nehezen haladt előre, miután kevés iskolát végzett, hiányoztak az alapismeretei. 1955 évben lépett be a párt kötelékébe és 1957 elején átigazolták az MSZMP-be. Pintér az ÁVH belső karhatalomnál teljesített egy évig szolgálatot és az október 23-át megelőző események előtt közvetlenül szerelt le.

Ilóczky Győző édesatyja bányász. Szülei vagyontalanok. Két testvére van, bátyja bányász, nővére pedig egy bányász felesége. 8 általános iskolát 1948. évben végezte el. Iskolai elvégzése után a Szénbányászati Tröszt karbantartó vállalatához került és ott dolgozott 1955-ig katonai szolgálatra történt bevonulásáig. Katonai szolgálata alatt az ÁVH belső karhatalmánál is szolgált. Katonai szolgálatából történt leszerelése után a Szénbányászati Tröszt VIII. aknájánál vállalt munkát, és mint

szállító csillás kereste kenyerét. Havi átlagos kerete 1500 forint volt. Otthon lakott szüleinél, bérének java részét hazaadta.

1954-ben DISZ tag lett. Eddig politikával nem foglalkozott és politikai pártnak sem volt tagja.

Ifj. Homola József bányász családnak a gyermeke. Édesapja ez idő szerint nyugdíjas. Hárman vannak testvérek, a két nővére közül az egyik egy lakatos, a másik pedig egy gépkocsivezetőnek a felesége. Úgy a szülők, mint a gyermekek vagyontalanok. Ifj. Homola József a 8 általános iskola elvégzése után 1950 évben felkerült Budapestre a Ganz Vagon és Gépgyárba ipari tanulóként. E helyen szakmájában felszabadult, majd átkerült Tatabányára lakatosként a Karbidgyárhoz. 1955. nyáron vonult be katonai szolgálatra, eddig az időpontig az említett helyen dolgozott és 1956 augusztusában az ÁVH kötelékébe került. Az 1956. október hó 23-át követő események után csapatát elhagyta és katonaruhában, de fegyvertelenül hazatért – gyalog Tatabányára.

Politikával nem foglalkozott, politikai pártnak sem volt tagja, csupán a DISZ-nek volt kötelékében. Politikával csak a katonaságnál foglalkozott, mert ott politikai képzést nyert. Itt is azonban csak annyira foglalkozott politikai kérdésekkel, amennyire feltétlenül szükség volt, mert a politika őt soha nem érdekelte.

Mahinyák Jenő ugyancsak bányász szülőknek a gyermeke. Szülei teljesen vagyontalanok. Öten voltak testvérek, akik mind a munkásosztályhoz tartoznak. Testvéreinek sincs vagyona, vagyontalan ő is. 6 elemi iskoláját 1934-ben végezte el. Ezt követően 16-17 éves koráig otthon volt a szülei háznál, majd a salgótarjáni üveggyárba ment dolgozni. 1938-tól kezdve pedig salgótarjáni Szénbányászati Trösztnek lett a munkása. 1951 évben Tatabányára került ugyancsak bányászként. Tatabányán népi demokráciaellenes izgatást követett el, e miatt az esztergomi megyei bíróság 10 hónapi börtönrre ítélte, amit ki is töltött. Büntetésének kitöltése után visszament Salgótarjánba, ahol 1954-ig dolgozott. Ezután újból visszatért Tatabányára, ahol 1956. decemberéig működött ugyancsak bányászként. 1956. december végén visszatért a salgótarjáni bányákhoz és itt vajúrként dolgozott egész letartóztatásáig.

1943-ban katonai szolgálatra hívták be. Frontszolgálatot is teljesített, majd, 1945 év elején orosz fogságba került, ahonnan 1945 augusztusában tért haza.

Buzás Arankával 1941-ben kötött házasságot, s házasságából egy gyermeke származik, aki 8 éves. Feleségétől 4 éve különváltan él.

Politikai pártnak 1945 év előtt nem volt tagja. A felszabadulást követően 1947 évben belépett a szociáldemokrata pártba, ahonnan azonban büntetett előélete miatt kizárták.

Bencze László édesatyja a sátorlajújhelyi városi tanács segédmunkása. Nevezett vagyontalan egyén, kertészeti dolgozó. Tizennégyen voltak testvérek, akik közül 9 élő. Egy bátyja bányász, egy öccse pék, a többi a szülők háztartásában él. Összesen 4 általános iskolát végzett, iskolai tanulmányait 1946-ban fejezte be. Ezt megelőzően

is már könnyebb munkára alkalmazták, gazdasági cselédségi munkakörben. 1946 évtől kezdődően egész 1952. szeptemberéig alkalmi munkákkal foglalkozott, majd Tatabányára a X. bányáüzemhez került csapatsillésként és ebben a munkakörben dolgozott egészen letartóztatásáig.

Bencze László nőtlen egyén. Közös háztartásban él azonban Ujvári Gizellával, akinek van egy gyermeke és ennek eltartásáról Bencze László gondoskodik. Élettársa a Szénbányászati Tröszt vegyes üzeménél takarítónőként dolgozik havi 900 Ft-ért, míg Bencze keresete meghaladta az 1600-1700 Ft-ot.

Bencze László politikával soha nem foglalkozott, politikai pártnak, DISZ-nek sem volt tagja.

Csizmadia József kovácssegédnek a gyermeke. Édesatyját korán elvesztette, aki 1942-ben halt meg. Édesanyja a tatabánya Szénbányászati Tröszt dolgozója, a Trösztnél segédmunkási munkakörben dolgozik. Családja egyetlen tagjának sincs semmiféle vagyona. Csizmadia József a 8 általános iskolát 1949. évben végezte el. Iskoláinak elvégzése után a Szénbányászati Tröszt felsőgallai szénosztályozójára került segédmunkásként. Ezt a munkahelyét azonban elhagyta, Budapestre távozott, elment az egyik gépgyárba ipari tanulónak, mert a géplakatos szakmát szerette volna elsajátítani. 1953-ban azonban munkahelyeit elhagyta, a szeme gyenge volt s így ebben a szakmában fel nem szabadulhatott. Budapestről visszatért Tatabányára és az újtelepi gépüzemhez került. Itt rövid ideig dolgozott, legutóbb a Szénbányászati Tröszt VIII. aknáján csapatsillésként dolgozott havi 1600-1700 Ft-os bér mellett.

Csizmadia József a politika soha nem érdekelte, így azzal nem foglalkozott, sem a pártnak sem a DISZ-nek tagja nem volt.

Palotás László tanító családjából származik. Édesatyja 1945 évben eltűnt és ettől az időponttól kezdve sorsáról a család semmit sem tud. Ketten vannak testvérek, a húga iskolába jár. A család tagjai teljesen vagyontalanok. Édesanyja Kazincbarcikán lakik és ott is dolgozik szénosztályozón.

Palotás László 8 általános iskolát és négy bánya technikumot végzett. Érettségi előtt állt, amikor letartóztatásba került. Politikával soha nem foglalkozott, politikai pártnak tagja sohasem volt.

Sörös Géza édesatyja a földműves szövetkezet dolgozója. A balatonfüredi földműves szövetkezet ügyvezetője. Atyjának egy családi háza, édesanyjának egy /1/ hold szőlő vagyona van. Ketten vannak testvérek. Testvére ipari tanuló. Sörös Géza a 8 általános iskola elvégzése után a tatabányai bánya technikumnak lett a hallgatója és letartóztatása a technikum negyedik évében érte.

Sörös Géza politikával nem foglalkozott, koránál fogva pártnak sem lehetett tagja.

Szepesi Lajos édesatyja a mezőhegyesi cukorgyár géplakatos. Szüleinek mindössze egy családi ház vagyona van, ő vagyontalan, 5 elemi iskolát és 3 cukrászipari iskolát végzett. Az ipariskola elvégzése után cukrásztanuló volt Szegeden, ott fel is szabadult és Z. Nagy Bálint-féle céget akkor hagyta el, amikor azt államosították.

Ezt követően a pécsi Szt. István szénbányászati aknának lett a dolgozója, ahol 1951. évig dolgozott csillésként. Ezután hazakerült szüleihez Mezőhegyesre, ahol 1952. januárig dolgozott. Innen Isaszegre került a mélyépítő Vállalathoz, majd 1952. őszén Tatabányára a VI. aknához, amelynek vájárja volt egészen letartóztatásáig, miután elvégezte a vájár iskolát.

Szepesi Lajos 1956. májusban kötött házasságot Cseh Ilona Rozáliával. Házasságából ez ideig gyermeke nem származott. Felesége ez idő szerint a budapesti Optikai Műveknél dolgozik, attól kezdve lett önálló dolgozó, amióta férje előzetes letartóztatásba került.

Szepesi Lajos politikával nem foglalkozott, a DISZ-nek tagja volt ugyan, de politikai pártnak tagjává nem vált. A Bányász szakszervezetben tag volt.

Nausch Rudolf téglagyári munkáscsaládból származik. Édesatyja 1943 évben halt el. Szülei vagyontalanok voltak. Ketten vannak testvérek. Nővére bányász felesége volt, akitől elvált. Iskoláit 1946-47-ben végezte el. Ezt követően téglagyári munkás lett, majd Tatabányán ács. Építőipari Vállalatnál dolgozott, és ebben a szakmában is szabadult. Az építőipari vállalat kötelékét elhagyta és a tatabányai Szénbányászati Tröszt kötelékébe lépett, először a X., majd a V/a végül a VII. aknába dolgozott. Elvégezte a vájár iskolát és legutóbb a VII. aknában mint vájár teljesített szolgálatot. Havi keresete 2500 Ft. volt.

Nausch Rudolf politikával nem foglalkozott soha, DISZ-nek tagja volt, politikai pártnak azonban tagja nem volt.

Nausch Rudolfot 1956. december havában a lakásán tartott házkutatásán után fegyverrejtegetés bűntette miatt letartóztatásába helyezték és rögtönítélő bíróság elé állították. A rögtönítélő bíróság halálra ítélte, azonban a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a halálbüntetését életfogytig tartó börtönbüntetésre változtatta át. Ezt a börtönbüntetését tölti jelenleg.

Kozák Imre édesatyja asztalossegéd volt. Édesanyja elhalt. Szülei vagyontalanok voltak, vagyontalan ő is. Iskoláit 1950-ban végezte el, majd ezt követően 2 éven át vájár iskolába járt, 1955. január 15-én felszabadult és ettől az időponttól kezdve először a tatabányai XII. aknán, majd a dorogi XIV. aknánál vájárkodott. 1956. májusában visszakerült Tatabányára és az ellenforradalom alatt ilyen minőségben a X. aknánál működött egészen előzetes letartóztatásáig.

Politikával nem foglalkozott. A DISZ-ben tag volt, azonban itt nem volt semmiféle szerepe. Politikai pártnak koránál fogva tagja nem lehetett.

Varga Sándor bányász családból származik. Édesatyjáról 1924 év óta nem tudnak semmit. Ekkor elment munkát keresni és ettől kezdve nem tudnak róla semmit. Édesatyjának kommunista magatartása miatt üldöztetésben volt része. Négyen voltak testvérek. Testvérei élnek. Az egyik nőtestvére egy földműves felesége. Bátyja a tatabányai Szénbányászati Tröszt gépüzemében dolgozik, mint segédmunkás, húga férjével együtt a tatabányai Alumíniumkohónak a munkása.

Varga Sándor 1935-ban kötött házasságot. Felesége 1955 évben elhalt és ettől az időponttól kezdve leánya viseli gondját. Házasságából egy gyermeke származott, aki egy bányász felesége. Varga Sándor 14 éves korában - iskolái elvégzése után - kovácstanulónak ment. 16 éves korában felszabadult, elhelyezkedni azonban nem tudott és ezért különböző munkahelyeken segédmunkásként dolgozott. 1932-ben bekerült a tatabányai Cement és Mészművekhez kovácssegédként és itt dolgozott egész 1957-ben bekövetkezett letartóztatásáig. Havi jövedelme 1000 Ft.

Varga Sándor politikával foglalkozott. A szociáldemokrata pártnak már 17 éves kora óta tagja volt. Ezen kívül tagja lett a bányász szakszervezetnek is. 1934-ig – házasságkötéséig - részt vett földalatti mozgalmakban is.

III. Az ügghöz tartozó tényállás.

A népbírószági tanács mielőtt az ügy részletes tényállását tárgyalná, keretként Tatabányán lefolyt ellenforradalmi eseményeket vázolja fel az ügy könnyebb áttekinthetősége érdekében.

1956. október hó 24. és 25. napján általánosságban nyugtalanság ütötte fel a fejét és az ellenforradalmi események október hó 26-án vették kezdetüket azzal, hogy több ezer főre menő utcai tüntetés alakult ki. A tüntetés a Bányász Technikumból indult ki, a város egyes részeit bejárva a tömeg folyton szaporodva a népi demokrácia elleni hangot ütött meg az akkor divatosá vált jelszavak folytonos kiabálása közben. A tüntető tömeg több helyen megállt, ahol szavaltak, énekeltek, és egyes személyek beszédet intéztek a tömeghez. A felvonuló tömeg romboló munkát is végzett. Haladási útvonalukon látott a munkáshatalmat ábrázoló jelvényeket, vörös csillagokat, népköztársaságunk címereit és feliratokat vertek le. A felizgatott tömeg az esti órákban két felé szakadt, az egyik része behatolt a városi rendőrkapitányság, majd ezt követően a városi tanács és az ott elhelyezett honvéd kiegészítő parancsnokság épületeibe, rombolt, fegyvereket szerzett.

A tömeg másik része tatabányai Újváros rész felé vett útját, behatolt a BM. főkapitányság épületébe, ahonnan ugyancsak fegyvereket és egyéb rendőri felszereléseket szereztek, majd az innen nem nagy távolságra lévő Hunyadi elnevezésű páncélos laktanyát törték fel fegyverek szerzése céljából. Október hó utolsó napjainak egyikén megalakult az úgynevezett nemzetőrség, amely bizonytalan magatartású volt, de inkább fasiszta jellegű alakulatnak volt tekinthető, mert az ellenforradalmi jellegű megmozdulásokat támogatta. Ez a nemzetőrség 1956. november hó 5. napjáig állott fenn, ekkor feloszlatták és a népi erőket összefogó szervezkedés eredményeként létrejött a karhatalom, amelybe csak a megbízható, kipróbált kommunista egyéneket vették be. November 5-e után – bár igen lassan – a karhatalom a hatalom birtokosává lett és nagyjából ettől az időponttól kezdve néhány eseménysorozattól eltekintve az ellenforradalmi erők felett úrrá lett. Tatabányán a sok ezer bányászt magában foglaló

szénbányászati Trösztön kívül számos nagy munkáslétszámú ipari üzem van s úgyszólván az összes üzemekben 1956. október hó 26-án leállt a munka. Megalakultak a különböző forradalmi és munkástanácsok, amelyeket az úgynevezett tatabányai városi forradalmi és katonai munkástanács fogott össze. A munka beszüntetése mellett féktelen agitáció folyt, és ez odáig vezetett, hogy 1956. december 4-én Tatabányán többnapos sztrájk kezdődött. A karhatalom és az eddig már valamennyire újból életre hívott rendőri szervek igyekeztek meggyőzni a munkásságot a sztrájk helytelensége felől és biztosítani kívánták volna a részben már megindult munka folyamatosságát. Az 1956. december 4-én kezdődött sztrájk általánossá nem vált annak ellenére, hogy ezekben a napokban az ú.n. nagybudapesti munkástanács is országos viszonylatban 2 napos sztrájkfelhívást kezdeményezett. Az ellenforradalmi elemek az általános sztrájk kudarcát az ekkor már működő pártszervezetnek, valamint a karhatalmi szervek munkájának tulajdonították és több oldalról kifogások hangzottak el az egész karhatalom működése, de különösen a karhatalomban helyet foglaló egyes személyek magatartása ellen. Emiatt 1956. december hó 7. napján a déli órákban ismeretlen személyek kezdeményezése folytán a tatabányai Pártház előtt nagy létszámú tüntető tömeg jött össze, s a tömeg a karhatalom felosztatását, illetőleg egyes tagjának a karhatalomból való kizárását követelte, ezenkívül ennek a tüntető gyűlésnek párt és szovjetellenes éle is volt. Ezt a tüntető tömeget a délutáni órákban a karhatalmi rendőri szervek a szovjet hadsereg egyes alakulatainak közreműködésével szétszórták és a tüntető tömeg közül egyes élenjáróknak látszó személyeket elfogtak és azokat Budapestre szállították.

A tüntető tömeg szétverése és egyes személyek letartóztatása után nyilvánvalóan az ellenséges propaganda hatására elterjedt a híre Tatabányán annak, hogy a szovjet csapatok a fiatalság egy részét már a Szovjetunióba deportálták, és ezt a munkát folytatni kívánták, Tatabányáról is elakarják hurcolni a fiatalságot. Ez a hír eljutott Lados István VI. telepi lakoshoz is, aki 1956. december hó 8-án Pendli József bányászt maga mellé véve a VI. telepre az ottani lakosok között mozgalmat szervezett a fent említettek megakadályozása érdekében.

A forradalmi munkás paraszt kormány 1956. december 10-én tette közé a rögtönítélő bíraskodásra vonatkozó rendeletét és ebben a rendeletben határidőt szabott a fegyverek beszolgáltatására nézve is. A rendeletben meghatározott december 11-i határidő eltelte után a fegyverek összeszedése érdekében a rendfenntartó alakulatok erélyes intézkedéseket foganatosítottak, és Tatabányán december 15-től kezdődően az 1956. október hó 23-át megelőző időkből tapasztalt életkörülmények alakultak ki.

Az ellenforradalmi idők alatt teljesen, majd részben leállott közlekedés helyreállt, s kisebb hiányosságoktól eltekintve valamennyi üzemben és a szénbányászathoz tartozó aknában megindult a munka. A népbírószági tanács a fent megállapított általános keretbe illeszti bele az egyes vádlottak tevékenységét az alábbiaknak megfelelően:

Lados István a fentebb említett VI. telepi mozgalmat megelőzően december 6-án jelen volt a reggeli órákban a tatabányai Köröndnél. Erről a helyről indulnak ki az autóbuszok a dolgozókkal munkahelyeikre. Lados István a munka megszüntetése mellett foglalva állást, a köréje csoportosult személyekkel egyetértésben nem engedték a gépkocsikat munkahelyeikre elindulni, és a tömeg előtt ismételten a munka megszüntetése mellett agitált. Jelen volt egy ismeretlen nevű budapesti nő, aki a tömeghez beszédet intézett és beszédében az ávósokat gyalázta. A helyszínen megjelent járőr Horváth László parancsnok ezt az ismeretlen nevű nőt elfogta, azonban a tömeg nyomásra a nőt kénytelen volt elengedni.

Jelen volt Lados István az 1956. december hó 7-én lezajlott Pártház előtti tüntető tömegben is.

Az itteni szereplése és magatartása pontosan nem volt megállapítható s az 1000 főt meghaladó tömeg karhatalom és kommunista ellenes jelszavakat kiabálva, felszólítás ellenére sem távozott el a helyszínről. Ezt követően került sor a tűzharcra.

Lados István 1956. december hó 8. napján a VI. telepen kezdeményezte azt a mozgalmat, hogy a VI. telep lakói fogjanak össze, álljanak ellen a rendfenntartó, de különösen a karhatalom alakulatainak, ne engedjék meg, hogy a VI. telepről a rendfenntartó alakulatok bárkit is elhurcolhassanak. Ennek a mozgalomnak a megszervezésébe belevonta Pendli József bányászt, ugyancsak VI. telepi lakost is. A VI. telepet maguk között megosztották. Az első lépéseket azonban együttesen tették meg. Részben együttesen, majd külön-külön mind a ketten bejárták az egész VI. telepet, maguk köré gyűjtötték az utcán tartózkodókat és minden házba beküldtek gyermekeket és embereket, hogy jöjjenek ki az utcára egy őrség megszervezése érdekében. E körútjuk alkalmával fellármázták a VI. telep lakosságát, mindenütt elmondották, hogy Tatabányáról is elhurcolják, deportálják a fiatalokat, ezt megengedni nem lehet, ennek ellent kell állni. Az ellenállás mikénti végrehajtására Lados István azt közölte, hogy az őrséget mindenki azzal teljesíti, kinek mije van, csákánya, baltája, fokosa, botja, fegyvere. Az őrség szervezetét illetően azt közölték, hogy négy házanként egy-két ember felváltva tartózkodjék őrsekként az utcán egész hajnalig, míg a többiek a házakban a várakozás álláspontjára helyezkedjenek. Utasításba adta, hogy ha netalán valami az utcákon történik, úgy az utcákon álló őrök kiabálásokkal és egyéb zajjal kihívják a házakban tartózkodókat, s a riasztásra az utcán összegyűlt néptömeg megtudja akadályozni azt, hogy a VI. telepről bárkinek az elhurcolása bekövetkezzék. Közölte azt is, hogy az ily módon megszervezett őrséget rendszeresen ellenőrizni fogja, s aki ennek a kötelességének nem tesz eleget, annak kellemetlensége lesz és lakásának ablakait is befogja verni. Úgy Lados István, mint Pendli József mondott felhívására a VI. telepi lakóinak túlnyomó többsége vállalta is az őrségben állást és a házakban való tartózkodást is. Néhány ezer ember vállalta is ezt a feladatot. A VI. telep lakói őrszolgálati kötelezettségeiknek eleget is tettek, mindenki azzal állott ki az utcára, amije volt, így fegyverrel, fejszével, csákánnyal, fokossal, bottal és így

tovább. Ez az őrségben állásra való felhívás a VI. telep több lakóját arra indította, hogy támadó fegyver hiányában igyekeztek maguknak fegyvereket szerezni.

Lados Istvánnak nem volt fegyvere. Az 1956. december hó 8-i szervezkedés megtörténte után 9-én nem végzett munkát és a VI. telepen nem nagyon mutatkozott. 1956. december hó 9. napján egy gyűlést akart tartani, és a gyűlés engedélyezése végett felkereste a VI. telepi II. számú rendőrtiszti őrsöt. A gyűlésnek propaganda szerepe lett volna, azonban a rendőrség a gyűlés megtartását nem engedélyezte, amit Lados István szó nélkül vett és a rendőrséget elhagyta.

1956. december 10-én Szeimann Lajos összehívta Tatabánya újvárosi részen a tatabányai alsó vasútállomás közelében Lados Istvánnal. Beszélgetés közben Lados István felhívta Szeimann Lajos figyelmét arra, hogy Újvárosba is őrséget kellene szervezni, olyan őrséget, amilyen a VI. telepen működik. Említette, hogy a VI. telepen az őrség fegyverekkel is rendelkezik. Kérdezte Szeimantól, hogy nekik vannak-e fegyvereik. Nemleges válasza Lados kijelentette, hogy ez nem magyar emberhez illő. Meghatározta az őrség megszervezésének célját, azt azért kell felállítani, nehogy elvigyék a fiatalokat. Ebbe a beszélgetésbe belekapcsolódott Germán Rezső tatabányai lakos is, akitől Lados ugyancsak megkérdezte, van-e fegyvere. Germán nemleges válasza volt, mire Lados kijelentette, hogy a VI. telepen viszont vannak fegyverek. Lados azt is mondatta, Szeimannnak és Germán Rezsőnek, hogy a Tatabánya-alsói vasútállomáson rendezzenek egy kis lövöldözést. Ezt azért tanácsolta, hogy az Újvárosban tartózkodó rendőrséget lekössék. Lados István Szeimannal azt is közölte, hogy a következő napon jelentkezzen nála, amikor az őrség megszervezésének részleteit meg fogják beszélni. Szeimann és Germán 1956. december 10-én az esti órákban a Tatabánya-alsói vasútállomáson a lövöldözést meg is rendezték, le akarták fegyverezni a rendőröket.

Pendli József csatlakozott Lados István őrségszervezéséhez. Pendli József is hallotta a VI. telepen, hogy több személy letartóztatása bekövetkezett. Lados és Pendli a VI. telepet szervezés tekintetében maguk között felosztatták és Pendli is azt tanácsolta, hogy házanként őrséget kell állítani és ha az őrsőt látja, hogy a „pufajkások” jönnek, akkor kiáltozzék az őrsőre, mire házakban tartózkodók az utcára tódulnak, ezért a karhatalmisták nem mernek majd bejönni az utcába és megtudják ily módon akadályozni azt, hogy a VI. telepről bárki is elhurcoljanak. Pendli József ezt a szervező körútját Lados Istvánnal együtt kezdte meg. Pendli József olyan tanácsokkal látta el a VI. telep lakosságát, az őrség tagjait, hogy mindennel lehet védekezni, ami csak a kezük ügyébe kerül. Szervezkedés közben felvetődött az a kérdés, hogy ehhez a szervezkedéshez mit fog szólni a rendőrség. Pendli feltételezte, hogy a rendőrség tagjai a VI. telep lakosságával együtt éreznek, azért el is ment rendőrségre és ott bejelentette a VI. telep szervezési munkáját. Pendli József szervező körútnál kijelentette, hogy ellenőrzést fog tartani, meg fog győződni arról, hogy az őrség teljesíti-e a kötelességét.

Pendli József lőfegyverrel nem rendelkezett. Csupán egy tört vett magához és azzal járta a VI. telepet. 1956. december havának ismeretlen napján a hónap vége felé Hribál Ferenc és Orosz Miklós találkoztak Pendli Józseffel. A találkozás a 70. Népbolt előtt történt, ahol Hribál egyik munkatársával a munka felvétele kérdéséről beszélgetett. Ezt a beszélgetést meghallotta Pendli József és azt a kijelentést tette, hogy „nem lesz holnap munka a Kádár kormánynak”. Majd Hribál Ferenc felé fordulva így folytatta: „Persze te is olyan vagy, mint a többi, te is adtad az 5-10 éveket”. Hribál Ferenc Pendlinek ezt a megjegyzést ülnöki közreműködésével hozta kapcsolatban. Kijelentette Pendlinek, hogy bármilyen kormány is lesz hatalmon, a bűnösöket mindig elfogják ítélni.

1956. december havában Pendli József a Doktor-féle vendéglőben össetalálkozott Orosz Miklós bányász gépkezelővel, aki megkérdezte Pendlit, hogy jön-e már dolgozni. Pendli József azt a kijelentést tette, hogy „dolgozni nem jön, mert a Kádár is épp úgy kitol velük, mint Rákosi, inkább Mindszentynek dolgozik”. Ez a megjegyzés nagy tömeg jelenlétében zajlott le.

1956. november hó vége felé Pendli József megjelent a bányászok felolvasó termében. Ott többen, így Nagy Sándor is megszólították, hogy jön-e már dolgozni. Ekkor Pendli József kijelentette: „A Kádár kormánynak egy csille szemet se fog kihozni, mert ha a gyermekei felnőnek, a szemére vetnék, hogy sztrájktró volt.” Kijelentette azt is, hogy nem is száll le a bányába.

A Lados István és Pendli József által 1956. december hó 8. napján megszervezett VI. telepi fegyveres őrseg december 10-én az éjszakai órákig állott fenn. Az utolsó őr állás december 10-én volt.

A jelzett 3 napos őrsegi idő alatt lövöldözésekre került a sor. Így 1956. december 8-án a karhatalmisták egyik alakulata teherautóval áthaladt a VI. telepen. A Doktor-féle vendéglőnél egy rendőr fényjelzéssel a gépkocsit megállásra szólította fel. A Doktor-féle vendéglőnél egy nagyobb csoport gyűlt össze. A tehergépkocsira ismeretlen személyek rálőttek s a lövöldözést a karhatalmisták lövésekkel viszonozták. Erre a tömeg széteszlott.

Ez a gépkocsi Sturm Józsefet, a városi pártbizottság titkárát Szakács Frigyes vitte haza a VI. telepre. A gépkocsiban rajtuk kívül még Beer János, Gaál László honvédszázadosok ültek. Szakács Frigyes gépkocsivezető a 70. Népboltnál gyanús mozgólódást látott és a gépkocsiját nagy sebességgel és irányváltoztatással az Iparos utca felé vezette. Az egyik házból ismeretlen személyek a gépkocsi után lőttek, a gépkocsira a Hegy utcán is rálövéldöztek, mire a gépkocsiban ülők viszonozták a tüzet. Az egyik lövedék a gépkocsi hátsó részén hatolt be, elől a szélvédő üvegen ment ki. Egy másik lövés csupán 10 cm-re ment el Szakács Frigyes mellett. A gépkocsi vezetője a NIVÓ vendéglőnél is csoportosulást látott, emiatt gyorsabban kezdett hajtani és a gépkocsinak ekkor is utána lőttek ismeretlen egyének. Az egyik lövedék Gaál László százados sapkáját súrolta. Ez a gépkocsi azután bement a laktanyába és

egy páncélgépkocsival mentek vissza a VI. telepre. A páncélgépkocsiban egy szovjet alezredes, két szovjet katona és Gaál László százados foglaltak helyet. A gépkocsiban ült Szakács Frigyes is, aki a gépkocsit vezette. Erre a páncélautóra is rálőttek a VI. telepen ugyancsak ismeretlen egyének, és az egyik lövedék az egyik szovjet katona orrcimpáját ütötte át.

1956. december 9-én dr. Baris Bálint volt a kórház ügyeletes orvosa. Gépkocsival egy beteglátogatásról jött a kórház autóján és a kórházba igyekezett. Útja a VI. telepen vezetett keresztül. A Füzes utca és a Borbély u. sarkához érkezett gépkocsira ismeretlen személyek előlről, oldalról és hátulról rálőttek. A lövések egy irányból egy házból jöttek. A gépkocsiban ülőknek nem történt semmi baja, az egyik lövedék közvetlenül dr. Baris Bálint feje mellett ment el. A lövedékek a gépkocsi egyik gumibroncsát átlőtték, úgyhogy a gépkocsi 3 kerékkel menekült el a helyszínről. A gépkocsi feltűnő nagyságú vörös kereszttel volt megjelölve.

1956. december 10-én a karhatalom egyes alakulatai megjelentek a VI. telepen. Az volt a cél, hogy a mondott fegyveres őrséget teljesen felszámolják. A karhatalom parancsnokát a nyugalom helyreállításán kívül az is indította, mert a lövöldözések során egy asszony életét veszítette és többen megsebesültek. Valóságos haditervet kellett a nagyszabású razzia végrehajtása érdekében készíteni. Erre a lépésre a karhatalom azért is rászánta magát, mert a karhatalom parancsnoka, Baranya László ezredes és Lados István között létrejött megállapodás nem vezetett eredményre. E megbeszélést megelőzően Lados István jelentkezett távbeszélőn, beszélt Baranya Lászlóval, közölte vele, hogy a karhatalom ne hatoljon be a VI. telepre, ne lőjenek, mert ebből baj lesz. Baranya László magához rendelte Lados Istvánt és abban állapodtak meg, hogy Lados István összeszedi és szedeti a VI. telepen a fegyvereket, azt kidobálják az utcára és egy meghatározott helyre lerakják, mely esetben nem fognak a VI. telep ellen a karhatalmisták akciót lefolytatni. Minthogy azonban Lados István ennek a megállapodásnak nem tett eleget, került sor 1956 december 10-én a karhatalomnak arra az akciójára, hogy a fegyveres őrséget a VI. telepen felszámolja és a fegyvereket összeszedje.

A népbírószági tanács az 1956. december 10-én este történeteket az egyes vádlottakkal kapcsolatban megállapítandó tényállás során fogja közölni.

Tényállásként állapítja meg a népbírószági tanács azt is, hogy Lados István mielőtt Baranya ezredessel beszélni tudott volna a karhatalmisták laktanyájába bevezetést folytatott Tóth ezredessel és Beer őrnaggyal. E személyek előtt hangoztatta, nem szeretné, ha VI. telepen vér folyna, nekik van fegyveres őrségük, golyószórójuk is van és az a céljuk, hogy a karhatalom ne vihessen el a VI. telepről senkit, tehát a karhatalmisták ide a lábukat ne tegyék be. Elmondta, hogy azokat a karhatalmistákat,

akik be akarnak hatolni a hatos telepre vagy kinyírják, vagy leviszik a bányába és azt tanácsolta Beer Jánosnak, hogy a családját is vigye el a VI. telepről.

Elmondotta azt is, hogy ennek a fegyveres szervezetnek ő a vezetője és az őrség tagjai őrá hallgatnak.

Tény az is, hogy a december 10-i eseményeket követően a karhatalom december 13-án átfésülte az egész VI. telepet és összeszedte a fegyvereket.

Turcsányi József felfegyverezett tagja volt a VI. telepi őrségnek. 1956. december hó 9-én a VI. telepen lakására tartott, majd egy barátjával beszélgetve elmentek a közeli vendéglőbe, amit azonban zárva találtak. Visszafelé jövet néhány emberrel találkoztak. Ezek között volt Bernhardt László, aki géppisztollyal volt felszerelve. E csoportban volt Tóth László, aki kézigránátot adott át Turcsányi Józsefnek, miután kérdésre azt válaszolta, hogy semmiféle fegyverrel nem rendelkezik. Ezt a kézigránátot – amely kettős összecsavart gránát volt – haza vitte lakására, ahol a galambólba rejtette el. December 10-én este Turcsányi József kiállt őrségbe és nála volt az összecsavart kettős kézigránát. Társaságában volt Gwóth Mihály és még három személy. A karhatalom egyik járőre Puha Ignác vezetése mellett megjelent a VI. telepen és amikor az első háznál meglátták Turcsányiékat, Puha Ignác felszólította a csoport tagjait „fel a kezekkel”. A csoportnak minden egyes tagja a meglepetésszerűen jött felhívásnak eleget tett, s Turcsányi a kezében lévő 1 db. kettős kézigránátot ledobta a földre a fal mellé.

Gwóth Mihály mint a fenti csoportnak egyik tagja egy TT pisztollyal volt felszerelve és a fent említett felhívásra a TT pisztolyát ő is a földre dobta. Gwóth Mihály ennek a fegyveres őrségnek ugyancsak tagja volt. Gwóth Mihály 1956. december 8-án találkozott Lados Istvánnal és Pendli Józseffel, akik a VI. telep lakosságát járták és szervezték az őrséget, mire Gwóth Mihály is elhatározta, hogy őrség adására vállalkozik. Amikor december 10-én a karhatalmisták Puha Ignác vezetése alatti rajcsoportja Turcsányiékat meglepte, felszólításra ő is ledobta a nála lévő TT pisztolyt. A karhatalmisták a földre dobott kettős kézigránátot és TT pisztolyt magukhoz vették és az ottani egész csoportot teherautóra rakták és a laktanyába beszállították.

Gwóth Mihály 1956. november hó 3-án a délelőtti órákban a városi rendőrkapitányság előtt haladt el, ahol nagyobb tömegeket talált. A tömegből mintegy 6-8-an behatoltak a rendőrség épületébe azért, hogy fegyvereket keressenek. Gwóth Mihály is bement a rendőrség épületébe és az emeleten az egyik szobában meglátott egy TT pisztolyt és egy 6 golyóval ellátott tölténytárat. Ezt magához vette és a pisztolyt, valamint a töltényeket otthon a lakásában lévő galambólban rejtette el. Ez a TT pisztoly és tölténytár volt nála december 10-én, amit a karhatalmisták felhívására eldobott.

Sóstarics Jánost 1956. november hó 25-ét követően felkereste lakásán Virág Antal és Halusán István. Borozgatás közben közölték Sóstariccsal, hogy a Lázár neve-

zetű erdőrészen elrejtett fegyvereik vannak, volna-e kedve velük együtt vadászatra. A következő napon mind a hárman elmentek az erdőbe, ahol Virág Antal és tsa. az egyik földi-szeder indái közül két darab 48-as mintájú 7.62 mm-es öblű karabély fegyvert szedtek elő. A fegyverek mellett meg nem határozható mennyiségű lőszer is el volt rejtve. A fegyverekkel célba lőttek, azokat újból elrejtették és visszatértek lakásukra. Sóstarics János 1956. december 8-án tudomást szerzett arról, hogy Lados István VI. telepen őrséget szervez. Ennek hatására szólt Mahinyák Jenő ismerősének, hogy a Lázár elnevezésű erdőrészen vannak elrejtve fegyverek, menjenek ki érte. Sóstarics János ismerte a fegyverek rejtékhelyét onnan elővette a 2 db. karabélyt és mintegy 15. db. lőszert. A fegyvereken és lőszeren megosztottak és a magukkal vitt zsákba a fegyvereket hazavitték és úgy a fegyvereket, mint a lőszert Mahinyák Jenő szenes óljába rejtették el.

Sóstarics János tagja volt a fegyveres őrségnek. Sóstarics János 1956 december 8-9-10. napján a VI. telepen fegyverével őrségben állott. Őrségben állásának egyik napján a VI. telepen keresztülhaladó egy szürke színű személygépkocsira fegyveréből 250-300 méter távolságból egy lövést adott le. A lövés eredménye nem vált ismeretessé.

1956. december hó 10. napján Sóstarics János a fegyverét Harmos Ivánnak átadta.

Somogyi László 1956. október hó 29. vagy 30-án a Tatabányán megalakult nemzetőrségnek vált tagjává. A Hunyadi laktanyába jelentkezett, ahol fegyvert és töltenyt kapott. Mint nemzetőrt őrségbe osztották be. 1956 november 4-én miután a nemzetőrség megszűnt, a fegyvert és lőszert a II. számú rendőrsőn beszolgáltatatta. Ugyanezen a napon és ugyancsak a II.sz. tiszti őrsőn Somogyi László Belházi Lászlótól kapott egy TT pisztolyt, lőszerral megrakott teli tárral együtt. Ezt a pisztolyt Belházi a nemzetőrségtől kapta, amit azonban nem szolgáltatott be. Ezt a pisztolyt Somogyi László néhány napi tartás után átadta Rácz Mártonnak – nevelő atyjának – aki ebben az időben karhatalmista lévén a pisztolyt ennek az alakulatnak beszolgáltatatta. 1956 év november havának végén, vagy december hó elején Somogyi László egy Szabó nevű bányásztól egy darab ívtáras géppisztolyt kapott 3 tár lőszerral együtt. Ezt a fegyvert a lőszerral együtt hazavitte és a lakásán elrejtette. A géppisztolyt történéseivel együtt december hó 10. napján átadta ismerősének Nausch Rudolfnak s ettől az időponttól kezdődően fegyverrel többé nem rendelkezett.

Somogyi László Tatabányán ugyancsak a VI. telepen lakott. December hó 8. napján tudomást szerzett, arról, hogy Lados őrséget szervez a telepen. Belépett az őrség tagjai közé és december hó 9 és 10-én fegyveres őrséget állott a fenti ismertett géppisztollyal. 1956. december hó 10. napján este az őrség tagjai és a telepre behatolt karhatalmisták között tűzharc keletkezett és ennek során Somogyi László is lőtt egyet. Lövése talált-e, vagy sem az nem volt megállapítható. Ugyancsak december hó 10-én az őrség idő alatt kapott Uglovics Bélától egy ívtáras géppisztolyhoz tartozó

ívtárat tele lőszerrel. Ezt a lőszerrel telt ívtárat még december hó 10. napján átadta Fehér Jánosnak, aki ívtáras géppisztoly felett rendelkezett

Benhardt László Tatabányán nem a VI-os telepen lakik. 1956. december hó 8-án munkába jövet találkozott Szilágyi József nevű bányász ismerősével, aki közölte, hogy a VI-os telepen őrseget szerveznek, nehogy a karhatalom és az oroszok elhurcolják a fiatalokat. Szilágyi felhívására Benhardt kijelentette, hogy az őrségben részt vesz, s minthogy szári lakos, addig amíg őrség tartani fog, a VI-os telepen fog lakni Szilágyiéknál. Benhardt László december hó 8-9. és 10-én állott kint őrseget. December hó 8-án még fegyver nélkül állott kint őrségben. December hó 9-én a késő esti órákban találkozott Uglovics Bélával, aki átadott neki egy dobtáras géppisztolyt azzal, hogy amíg hazamegy, maradjon nála. Uglovics visszatérése után azonban nem vette vissza a géppisztolyt, így az Benhardtnál maradt. December hó 9 és 10-én tehát Benhardt fegyveresen állt őrségbe. Az őrseget az ú.n. Lusztig közben tartotta. December hó 10-én került sor a karhatalmisták részéről a telep átfésülésére. Az ekkor támadt lövöldözés közben Benhardt bement Szilágyiékhöz és megkérdezte, mi történjen az Uglovicstól kapott géppisztollyal, amint egyelőre Szilágyiéknál hagyott, s az december hó 11-13. napja között a rendőrségen beszolgáltatott. Benhardt fegyverét őrési szolgálata alatt nem használta, egyetlen lövést sem adott le.

Benhardt László tudott arról, hogy Fehér János egy ívtáras géppisztollyal rendelkezett, s arról is tudott, hogy ezt a géppisztolyt WC-jükbe beledobta. Erről Tóth Lászlótól szerzett tudomást 1956. december hó végén. Jelen volt akkor, amikor 1957. január hó 21. vagy 20-án ezt a géppisztolyt a WC-ből kiszedték, s ugyanekkor Homola József egy másik WC-ből ugyancsak kiszedett egy másik géppisztolyt. Ezekről az esetekről a hatóságnak nem tett bejelentést, bár azt is tudta, hogy a géppisztolyokat hova rejtették el.

Nagy Lajos 1956. október hó 26-án, amikor üzemükben beszüntették a munkát és hazafelé ment, a tatabányai úgynevezett „Körönd” részénél nagy tüntető tömeggel találkozott. Ez a tüntető tömeg ellenforradalmi jelszavakat kiabálva éltette Nagy Imrét, követelte a politikai foglyok szabadon bocsájtását, ezeknek amnesztia megadását, a sajtó és vallásszabadságot, a független Magyarországot, az orosz csapatok kivonását az ország területéről. Nagy Lajos a tüntető tömeghez csatlakozott és ezeket a jelszavakat kiabálta. A Köröndön tartózkodó tüntető tömeg kettévált, az egyik része a tanácsháza elé vonult, a másik része pedig a főkapitányság épülete elé. Minthogy a Körönd a főkapitányság épületétől nagy távolságra van a MÁVAUT-tól autóbuszokat szereztek. Az egyik gépkocsival lement ide Nagy Lajos is. A tömeggel együtt behatolt a főosztály épületébe és az ellenállást nem tanúsító rendőröket a tömeg lefegyverezte. Nagy Lajos a főkapitányság épületében megtalált egy TT pisztolyt és azt egy tár lőszerrel együtt magához vette. A főkapitányság épületének

a lefegyverzése után Nagy Lajos a tömeggel együtt a Hunyadi páncélos tiszti iskola laktanyájához ment, az épületbe behatolt, innen azonban Nagy semmit el nem vitt.

Nagy Lajos 1956. október hó 27-én az akkor megalakuló nemzetőrséghez jelentkezett nemzetőrnek. Október 30-án kapott egy dobtáras géppisztolyt a szolgálat ellátása érdekében, elhallgatva azt, hogy pisztoly felett már rendelkezik. Mint nemzetőr a kiskereskedelmi vállalatnál őrszolgálatot teljesített. Tatabányára a szovjet csapatok november hó 4. napján jöttek be. Ekkor Nagy Lajos a bányász rádió felhívása folytán megjelent a II. sz. rendőr tiszti őrsön és ott leadta a nemzetőrségtől kapott géppisztolyát. A TT pisztolyt továbbra is birtokában tartotta.

Nagy Lajos 1956. december hó 8. napján tudomást szerez a Lados-féle őrség szervezéséről. Húvös Oszkár hívására belép a fegyveres szervezetbe és az őrség tagjává lett. Tudta a belépéskor azt, hogy az őrség a karhatalom ellen irányul, hogy az el ne vihessen senkit a VI-os telepről. Helyesli a karhatalom leváltását, új rendszert, új karhatalmat kell létrehozni, helyesli a politikai foglyok kiszabadítását is. Őrségben egy, vagy két este áll. Az őrszolgálatát TT pisztollyal teljesíti. December hó 10. napján a telepen keresztül haladó gépkocsira lövést ad le. Hogy a lövedék talált-e, az nem volt megállapítható. A TT pisztolyt december hó 10-én átadta Somogyinak, aki azt továbbította Rácz Mártonnak, aki viszont leadta a fegyvert.

Bóna Barnabás november hó 4. napján után kapcsolódott be az eseményekbe, akkor amikor az orosz bevonulása után a nemzetőrség tagjainak egy része fegyvereit a környező hegyekben elrejtették. 1956. november havának ismeretlen napján Bencze László és Ujvári Zoltántól – aki nemzetőrök voltak – tudomást szerzett Bóna Barnabás arról, hogy a Turul környéki erdőrészben fegyvereket rejtettek el és ők a fegyverek rejtékhelyét ismerik. Jó lenne ezeket a fegyvereket megszerezni és vadászatra felhasználni. Ifj. Homola József, Bencze László, Ujvári Zoltán, Kovács János, Szabó János és Bóna Barnabás, tehát összesen hatan felmentek az említett helyre és ott 2 golyószórót, 7 hozzávaló tárat, egy egész láda lőszert, 5 szálfegyvert és ehhez járó nagyobb mennyiségű lőszert találták. A golyószórókat és lőszerét lehozták az erdő széléig, ahol elrejtették, míg az öt darab szálfegyvert egymás között szétosztották és lőszert is vettek magukhoz. Kovács Jánosnak nem jutott fegyver. Bóna Barnabás a fegyverét, a lőszert egy romház mellett rejtette el, amit egy hét múltán keresett, de már nem találta meg.

1956. december hó első napjaiban előzetes megbeszélés alapján Bóna Barnabás, Homola István, ifj. Homola József és Tóth László a rendelkezésükre álló fegyverekkel kimentek a „Koldusszállási” erdőrészbe vadászni. Vadászatra kimenetele előtt Bóna Barnabás felkereste Persil Antalt, akitől erre a célra kapott egy géppisztolyt egy tárban 13 db. lőszerez együtt. Bóna a vadászat alkalmával nyúlra és rókára lőtt, azonban nem talált. Homola József egy 90 kg. súlyú vaddisznót lőtt, Homola István pedig egy nyulat. A vaddisznót négyfelé vágták, mindenki egy-egy részt kapott, míg

a nyulat Homola Istvánék lakásán megfőzték és közösen elfogyasztották. Bóna a neki jutott vaddisznó részét a szülei lakására vitte és a családközösen elfogyasztatta.

Bóna Barnabás a vadászatból hazatérése után értesült arról, hogy a VI-os telepen Ladosék őrseget szerveznek. Tudomást szerzett az őrség céljáról, arról, hogy a fiatalok elhurcolását kell karhatalmisták elől megvédelmezni. Beállt az őrség tagjai közé, december hó 10. napján a Persil Antaltól kapott géppisztollyal őrségben állott, amit a napon az éjszakai órákban Persilnek visszaadott. E napon este a VI-os telepre bejött egy gépkocsi, amelyre az őrség tagjai közül többen rálőttek. Bóna azonban a géppisztolyát nem használta, egyetlen lövést sem adott le.

Homola István 1956. október hó 23. napján megkezdett ellenforradalom idején Budapesten dolgozott az Egyesült Izzóban. Az otthonban lakott, ahonnan az ott lakókat nem engedték ki néhány napig. Október hó 25-26-án gyalog hazajött Tatabányára, s itt akkor zajló ellenforradalmi eseményekben nem vett részt. 1956. december hó elején elindult az Újváros felé, s amikor a külszíni fejtés mellett ment, ott egy gödörben talált egy szálfegyvert. Ezt a fegyvert magához vette, hazavitte és otthon a lakásán elrejtette. Néhány nap eltelte után elment unokatestvéréhez ifj. Homola Józseféhez, ahol nevezettel Bóna Barnabással és Tóth Lászlóval megbeszéltek, hogy a következő napon vadászni mennek. Másnap mind a négyen kimentek az ú.n. Koldusszállási” erdőrészebe, ahol Homola István a vele volt szálfegyverével egy nyulat, ifj. Homola József pedig 90 kg. súlyú vaddisznót lőtt. A nyulat Homola István lakásán megfőzték és közösen elfogyasztották, míg a vaddisznót négy felé osztatták, s mindenki a saját részét felhasználta.

1956. december hó 8-án amikor hazatérőben volt, az utcán nagy tömeget talált. Tudomást szerzett arról, hogy Lados Istvánék őrseget szerveztek annak érdekében, hogy a karhatalmistákat megakadályozzák abban, nehogy a VI-os telepről bárkit is elhurcoljanak. Homola István is vállalkozott őrszolgálatra és egy este a birtokában levő szálfegyverrel őrségben állott. Fegyverét nem használta, azzal egyetlen lövést sem adott le. Ezt a szálfegyverét őrségben állást követő napon a Sifferdomb alatt levő egyik gödörbe eldobta.

1956. december hó közepe táján Homola István visszament budapesti munkahelyére. 1957. január hó közepe táján tudomást szerzett Fehér Jánostól arról, hogy egy ívtáras géppisztolyt 2 dobtárral együtt a WC-ben elrejtett. Ezt követően 1957. január hó 20, vagy 21. napján Tóth László – aki az említett géppisztoly hollétéről tudomással bírt – Homola István, Benhardt László jelenlétében – anélkül, hogy erről Fehér János tudomással bírt volna – kivette a WC-ből a géppisztolyt és azt magával vitte.

1957. év február hó első felében Homola István újból itthon tartózkodott Tatabányán. Találkozott Tóth Lászlóval, aki közölte vele, hogy rendelkezik egy dobtáras géppisztoly felett, arra nincs szüksége, azt odaadná neki. Homola István örömmel kapott az alkalmon és a VI-os telepi iskola melletti erdőrészben megkapta Tóth Lász-

lótól az említett fegyvert. A géppisztolyt a lakásán úgy rejtette el, hogy a pincének az egyik részébe befalazta, előzetes bezsírozás után. Ide rejtette el a 2 db. dobtárat is. Úgy a géppisztoly mint a dobtárok az 1957. évi március hó 19. napján megtartott házkutatás alkalmával Homola István útmutatása alapján előkerültek és azokat a rendőrség őrizetbe vette.

Zovits Antal ugyancsak a tatabányai VI-os telepen lakik. 1956. évi december hó 8. napján a Dózsa kultúrotthonban billiárdozott, ahol azt beszéltek, hogy Lados István a VI-os telepen őrseget szervez, mert deportálni akarják a fiatalokat és ezt mindenáron meg kell akadályozni. Zovits Antal egyébként a Dózsa kultúrotthonnál állt őrseget az ellenforradalom napján, vagyonőrzési célból. Amikor hazafelé ment és azt látta, hogy egyes személyek őrségben állnak, elhatározta, hogy ő is belép az őrség tagjai közé. Tudott arról, hogy Kiss István nevű sógorának van egy vágott tusájú puskája, amit elkért tőle. Kiss hozzájárult a fegyver elviteléhez, amit Zovits Antal a hűga fagylaltos ládájában elrejtve megtalált. A fegyvert a talált néhány darab tölténnyel együtt magához vette és az nap este ezzel a fegyverrel őrségben állott. A fegyverrel fálnak célozva egy lövést adott le. Zovits Antal őrségben állása után bement a lakásába, ott a fegyvert a bátyja segítségével szétszedte és másnap a város különböző helyein eldobta. A fegyver zárdugattyúját az iskola mellett gazos téren dobta el. Amikor később a karhatalom a rendőrséggel karöltve kutatást rendeztek, akkor ennek a fegyvernek a szétszedett alkatrészeit is megtalálták. Más alkalommal Zovits Antal őrségben állott, fegyverét is csak a mondott alkalommal használta egy ízben, fegyvert később sem szerzett magának.

Fehér János szintén VI-os telepi lakos. Az 1956. október hó 23. napját követő ellenforradalmi események Tatabányán érték. Október hó 26. napján leállt üzemében a munka, ami néhány napon át szünetelt. Üzemőrségi tag volt azzal a feladattal, hogy az üzembe senkit sem szabad beengedni. Ügyeletes szolgálatot is teljesített, gépkecsikkal dolgozókat szállítottak üzemükbe. Ezt követően szünetet tartottak, nehogy leálljon az erőmű, mert akkor a bányák elúsznak. Ezt a munkát végezte egész 1957. január hó közepéig.

1956. november hó közepe táján összehallgatott ismerőseivel Kobela Lászlóval, akitől kapott egy ívtáras géppisztolyt és egy doboz töltényt. A dobozban csupán néhány darab lőszer volt. Kobela azért adta át, hogy a géppisztolyt adja le, mert ő disszidál. Fehér János azonban a géppisztolyt a lőszerrel nem adta le, hanem megtartotta magának. A géppisztolyt a lakásuk kamrahelyiségében rejtette el.

1956. év. december hó 8. napján otthon tartózkodott a lakásán, amikor nagy zajt hallott az utcán. Az utcán Lados Istvánt találta, aki azt beszélte az utcán tartózkodóknak, hogy hurcolják a fiatalokat, ezt nem szabad megengedni, őrseget kell állani. Lados azt mondotta, hogy mindenki a saját háza előtt álljon őrségben, ki

mivel tud, bottal, fejszével, csákánnyal. Mondotta azt is, hogy a karhatalmat meg kell akadályozni abban, nehogy a telepről bárkit is elvigyenek. Lados István beszédének hatására Fehér János belépett az őrségbe. Fehér János két ízben állott őrségben, az egyik napon fegyvertelenül, a másik napon géppisztolyával. A második este Lusztig köznél őrségben. Itt lövöldözésre került sor az őrség tagjai és a karhatalmisták között s e lövöldözés közben Fehér János is használta a fegyverét, géppisztolyából egy egész sorozatot kiengedve abban az irányban, amely irányból a karhatalom tagjai lőttek. Ekkor este kapott Somogyi Lászlótól egy lőszerrel teli tárat, amit azonban egy ismeretlen személynek tovább adott nyomban. Amikor géppisztolyából a sorozatot kieresztette, hazament azzal, hogy a tárat ismét megtöltse, azonban félve attól, hogy a harc élesebbé válik, ezért a géppisztolyról a tárat leszerelve azt a géppisztolyt, még egy tárat és ömlesztett lőszert WC-jükbe beledobta.

1957. január hó 20-21 napján a WC-ből a géppisztolyt Tóth László kiszedte a két Homola és Benhardt László jelenlétében, erről azonban Fehér János mit sem tudott. 1957. március hó 13. napján a rendőrség házkutatást tartott Fehéréknél és ekkor a WC-ből előkerült a két darab tár, valamint 35 darab töltény, amit a rendőrség lefoglalt és bűnjelként őrizetbe vett.

Uglovics Béla 1956. október hó 26. napján az akkor lezajlott ellenforradalmi eseményekben nem vett részt. Október hó 27. napján a városban járva azt vette észre, hogy a rendőrség városi kapitánysága előtt igen sokan állottak. Odament, s miután megtudta, hogy a megalakuló nemzetőrségbe jelentkezni lehet, bement a kapitányság épületébe és jelentkezett nemzetőrnek. Kapott egy darab szálfegyvert és 15 db. lőszert. Fegyvertartási engedélyt is kapott Húvös Oszkár aláírásával. A városi rendőrkapitányságtól a Tatabánya-újívárosi Hunyadi-féle laktanyába irányították, ahol őrszolgálati beosztást nyert. A 3. számú postahivatalnál teljesített szolgálata után visszatért a Hunyadi laktanyába, ahonnan az ÁVH laktanyába költöztették a nemzetőrséget, ahol puskáját géppisztolyra cserélték ki. Innen a VI-os telepre a II. sz. rendőr tiszti őrsre került, ahol 1956. november hó 4. napjáig tartózkodott, mert a szovjet csapatok bevonulása után a nemzetőrséget feloszlatták. Ekkor a géppisztolyát leadta a II. sz. rendőrőrsön.

Uglovics Béla VI-os telepi lakos. Tudomást szerzett arról, hogy Lados István őrséget szervez, ismerte azt az okot is, ami miatt az őrség megszervezése bekövetkezett, ennek ellenére belépett az őrség tagjai közé. Lados szájából hallotta, hogy az őrséget azért kell megszervezni, nehogy a fiatalságot eldeportálják a Szovjetunióba a karhatalmisták. Azt is hangoztatta Lados, hogy az őrség állást tartsa mindenki kötelességének, melynek nem teljesítésre esetére fenyegetést is kilátásba helyezett. Uglovics Béla december hó 8-án a lakása előtt őrségben állott. Ekkor este szerzett magának a bányásztechnikum egyik diákjától egy géppisztolytárat lőszerrel együtt, amit még ezen a napon átadott Somogyi Lászlónak. Ekkor történt az az eset is, hogy egy gépkocsivezető tért haza gépkocsijával Budapestről. Az őrség tagjai kar-

hatalmistáknak nézték és segítség kiabálással egy tömeget csődítettek össze. Ekkor derült ki, hogy két gépkocsivezető volt csupán és nem karhatalmisták. December hó 9. napján a késő esti órákban kint volt Szepesi Lajos is a VI-os telepen. Ezt a személyt – mert ünneplőben volt felöltözve karhatalmistának nézték, s valaki fejszével a vállára ütött. Uglovics Béla közölte az összegyűltekkal, hogy nem karhatalmisták, hanem egy munkásembert ütöttek le, akinek kezéből a géppisztolya kiesett és ezt Uglovics Béla vette birtokba. Uglovics Béla egy bizonyos idő után bement a lakásba a nagykabátjáért és erre az időre átadta a géppisztolyt Benhardt Lászlónak. Lakásából kijőve találkozott Szepesivel, s vele közölte, hogy a géppisztolya Benhardtnál van, mire Szepesi azt a választ adta, hogy neki a géppisztolyra szüksége nincs, így a géppisztoly Benhardtnál maradt.

Hogy Uglovics Béla az őrségben állása alatt a fegyverét használta volna, erre nézve a népbíróóság tényállást megállapítani nem tudott. Az viszont tény, hogy egy alkalommal fegyveresen megfordult Lados István lakásán őrszervezési ügyben.

Pintér Sándor az 1956. évi október hó 26. napján Tatabányán kezdődő ellenforradalmi eseményekben nem vett részt.

1956. december hó 8. napján otthon tartózkodott, amikor valaki beszólt hozzájuk, hogy menjenek ki az utcára. Kint találta Lados Istvánt a kútnál, aki az ott egybegyűlteket előtt azt beszélte, hogy a fiatalságot el akarják hurcolni, amit nem szabad megengedni, ezt meg kell akadályozni, ki kell állni őrségbe. Azt is közölte, hogy mindenki azzal álljon ki, mivel tud, fejszével, csákánnyal, bottal, fegyverrel. Pintér csupán azt hallotta, hogy a karhatalmisták ellen kell megvédelmezni a VI-os telepet. Lados azt is utasításba adta, hogy néhány házanként csak egy-két embernek kell kint állania, s ha bejön a telepre gépkocsi, akkor segítségért kiabálni kell, mire a többiek kifognak jönni a házakból, így a tömeg meg fogja tudni akadályozni azt, hogy a telepről a karhatalom tagjai bárkit is elhurcoljanak.

Pintér Sándor a hallottak hatása alatt elhatározta, hogy belép az őrség tagjai közé és ezen a napon már teljesített is őrszolgálatot. Az első napon fegyvertelenül állott ki. Néhány lövést hallott a Doktor-féle vendéglő felől, mire visszament a lakásába és többet ezen az estén nem is tért vissza az utcára. December hó 9-én és kint állott őrségben, azonban ekkor sem volt fegyvere. December hó 10-én amikor ismét kint állott az utcán fegyvertelenül, felkereste őrhelyén Ilóczky Győző két ismeretlen társával együtt, s ekkor Ilóczky átadott neki egy darab szálfegyvert és 6 db. lőszert. Ilóczkyék a fegyver átadása után eltávoztak. Nem sok idő elteltével Pintér Sándor bement Ilóczkyékhoz és visszaadta Ilóczkynak a fegyvert a 6 db. lőszerrel együtt azzal, hogy neki erre nincs szüksége. Ilóczky a fegyvert egy Kulcsár nevű egyénnek adta át. Mielőtt Pintér Sándor lakására haza tért volna, azt látta, hogy a Füzes utca sarkán nagyobb tömeg gyűlt egybe. Odament. Megszólította Csizmadia József – akit Tipának csúfolnak – s megkérdezte tőle, hogy van-e fegyvere. Pintér azt válaszolta, hogy fegyvere nincs. Erre Csizmadia Józseffel együtt elmentek Varga Sándor lakására,

aki átadott Pintér Sándornak egy db. TT pisztolyt, 7 db. lövedékkel együtt. Ennek a pisztolynak a birtokában Pintér Sándor újra kiment őrködni, s amikor a Hentes utca és a Lusztig köz felől lövöldözések zaját hallotta, pisztolyából ő is lőtt kettőt. Ekkor este Nausch Rudolf társaságában volt, egyik ismeretlen egyéntől egy kézig-ránátot is kapott, amit tőle később egy ismeretlen személy elkért, s azt át is adta. A mondott lövöldözés után Pintér Sándor hazament. Az úton azonban a pisztolyt a megmaradt lőszerrel együtt eldobta Ilóczykék lakása közelében, mert nem akarta, hogy a karhatalmisták nála megtalálják.

Ilóczy Győző az 1956. október hó 26-án kezdődött ellenforradalmi események idején az ÁVH Tatabányán állomásozó belső karhatalmi századánál teljesített szolgálatot. Ekkor ezt az alakulatot feloszlatták. Fegyverét magával vitte, amit több társával együtt a Bódis hegyen elásott, összesen 6 db-ot. Amikor a VI-os telepen megindult a Lados-féle fegyveres szervezkedés, akkor Spányik Imrével együtt kimentek a Bódis hegyre és kiásták az oda korábban elásott fegyvereket, de már csak két darabot találtak. Az egyik fegyver Ilóczyké, a másik pedig Spányik Imréé lett. Ilóczy Győző, aki szintén a VI-os telepen lakott tudomást szerzett arról, hogy Lados István őrséget szervez, s maga is hallotta Ladostól, hogy az őrséget azért kell megszerezni, nehogy elvigyék fiatalokat. Ennek hatására Ilóczy december hó 8-napján belépett az őrség tagjai közé. E napon szomszédjával együtt őrségben is állott, akkor azonban fegyvertelenül. Hogy az őrszolgálat megfelelően elláthassa, december 9 ezért került sor a fent említett fegyverek kiadására. 9-én este már a kiásott fegyverrel állott őrségben szomszédjával Spányik Imrével. December hó 10-én is őrségben állott. Ekkor lövöldözésre került a sor. Ilóczy Győző szálfegyverét használta, a tőle mintegy 100 méter távolságra levő szovjet páncélautóra rálőtt, de hogy lövése talált-e, vagy sem azt megállapítani nem lehetett. Ezután a lövöldözés után az őrhelyén felkereste Pintér Sándort, akinek a fegyverét átadta 6 db. lőszerrel együtt. Pintér Sándor azonban nem sok idő elteltével visszavitte Ilóczyknak a fegyvert a lőszerrel együtt, amit Ilóczy Kulcsárnak adott át, s az a birtokba többi vissza nem került.

Ifj. Homola József 1956. október hó utolsó napjainak valamelyikén ért haza Tatabányára Pécsről, katonai állomáshelyéről. November hó első napjaiban ismerőseivel találkozott, akik közül Bencze és Ujvári Zoltán elmondották, hogy nemzetőrök voltak és november hó 4. napja után a fegyvereiket nem adták le, hanem azokat a Turul melletti erőrészben elrejtették és ezen kívül még több elrejtett fegyverről is tudnak. Ezért november hó 6-7 napja körül felmentek hatan a Turulhoz. Bencze László, Tóth László, Bóna Barnabás, Ujvári Zoltán, Kovács János és ifj. Homola József mentek fel. A Bencze László által elmondott rejtekhelyen találták két golyószórót, 9 db. golyószóró tárat, egy teljes láda lőszert, 5 db. fegyvert és ömlesztve nagyobb mennyiségű lőszert. Az 5 fegyvert szétosztották, Kovács Jánosnak nem jutott. Fegyverenként magukhoz vettek lőszert is. A golyószórókat és az egy láda lőszert a hegy aljára levítették, ott elrejtették, míg a fegyvereket és az ahhoz való lőszert magukkal

vitték. A fegyvert a lakása udvarán levő pad alá rejtette el. Ezt a puskát utóbb atyja megtalálja és eldobja. Szerzett ifj. Homola József Persil Antaltól is egy TT pisztolyt, egy tár lőszerrel együtt. Ezt a pisztolyt a zsebében tartotta. Az egyik alkalommal atyja jószág etetéskor felvette a kabátját, megtalálta benne a pisztolyt, azt magához vette és ugyancsak eldobta.

1956. évi december hó első napjaiban előzetes megbeszélés és megállapodás alapján Tóth László, Homola István és Bóna Barnabással együtt felmentek az úgynevezett Koldusszállási erdőrészbe vadászni. Lelőtt egy 90 kg-os vaddisznót. Homola István pedig egy nyulat. A vaddisznót négyfelé vágták és szétosztották négyőjük között, amíg a nyulat Homola Istvánéknál megfőzték és azt közösen elfogyasztatták.

Amikor a fent említett vadászból ifj. Homola József hazatérőben volt, az utcán hallotta, hogy Lados István a VI-os telepen őrseget szervez. Arról is értesült, hogy azért kell őrseget megszerezni, nehogy a karhatalmisták a fiatalyságot a telepről elhurcolhassák. Az a hír terjedt, hogy a fiatalyságot a Szovjetunióba szállítják ki. Ifj. Homola József elhatározta, hogy részt vesz az őrségben. December hó 8. napján fegyvertelenül állott őrségben. December hó 9-én ugyancsak őrségben állt. Ekkor Szakács Károlytól kapott egy dobtaras géppisztolyt, s ezzel állott őrségben. Őrségi szolgálata után a géppisztolyt hazavitte, otthon elrejtette, majd rövid idő múlva Szakács Károlynak visszaadta. December hó 10. napján is őrseget állott. Ekkor is fegyver nélkül. Ekkor nagy lövöldözésre került a sor, amelyben azonban nem vett részt.

1956. november hó 22. napján ifj. Homola József tatabányai lakost elhívta magukhoz, hogy disznóölésben segédkezik. Beszélgetés során szóba került, hogy van egy pisztolya. Kovács kérésére a pisztoly előkerült. Játékból ráfogta a pisztolyt Kovácsra, annak ellenére, hogy a pisztoly megvolt töltve és nem volt biztosítva. Kovács kérte, hogy a pisztolyt adja kezébe, amit azonban ifj. Homola József nem akart teljesíteni. Kovács erre a pisztoly után kapott, ki akarta venni ifj. Homola kezéből, miközben a pisztoly elsült és a lövedék Kovács János bal combja felső részén behatolt és az a belső középső harmadban távozott. A sérülés után ifj. Homola József Kovács Jánost nyomban a tatabányai megyei kórházba szállította, ahol Kovács 13 napig feküdt. Sérülése 20 nap körül gyógyult.

Ifj. Homola József 1956. év december hó végén arról értesült, hogy Fehér Jánosék WC-jében egy géppisztoly van elrejtve. Ezt Homola István unokatestvére közölte. Később felkereste lakásán Tóth László, Homola István és Benhardt László, hogy menjenek el vadászni. Azonban Benhardtnek és ifj. Homola Józsefnek nem volt fegyvere. Ez a beszélgetés 1957. január hó közepe táján volt. Ezt a megbeszélést követően 1957. január hó 20, vagy 21. napján tett követte. A géppisztolyt Tóth László egy kampó segítségével a WC-ből kivette, a kútnál megmosta és magával vitte. Egy másik WC-ből ifj. Homola József vett ki egy géppisztolyt és azt ő vitte haza. A géppisztolyt a lakására vitte és a szekrény alá rejtette el. Édesatyja a géppisztolyt később megtalálta és azt eldobta. Atyja közölte vele, hogy a géppisztolyt a közeli tóba dobta bele.

Mohinyák Jenő 1956. október hó 26-án bányász volt Tatabányán. E napon a munkát $\frac{1}{2}$ 6 után hagyták abba. $\frac{1}{2}$ 6 után hazamentek, a tüntető felvonulásban nem vett részt. 1956. október 27-én a tatabányai Köröndön egy gyermektől egy dobtáras géppisztolyt vett el. Ezt hazavitte, majd amikor ebédelni ment, a géppisztolyt magával vitte. Az úton Kindl Józseffel találkozott, akivel együtt gépkocsival Síkvölgy pusztára mentek ki. Innen egy fegyvert hoztak, majd bementek a szénbányászati Tröszt stúdiójába. A géppisztolyt, a fegyvert és az ezekhez tartozó lőszert elvették tőle.

1956. december hó 7-én megjelent a lakásán közvetlen szomszédja Sóstarics János. Közölte Mahinyákkal, hogy a Lázár elnevezésű erdőrészben tud 2 db. elrejtett szálfegyvert. Felhívta menjenek ki együtt, hozzák be a fegyvereket, az majd jó lesz vadászatra. A 2 db. szálfegyvert és mintegy 100 db. lőszert a rejtekhelyen meg is találták, az egyik fegyver Mahinyák Jenőé, a másik Sóstarics Jánosé lett, míg a lőszert megfizették. A fegyvereket és a lőszert külön-külön zsákba helyezték, hazavittek és Mahinyák Jenő ezeket először kamrahelyiségében, majd később szobájában elrejtette.

1956. december 8-án Mahinyák Jenő is értesült a Lados féle szervezkedésről. Ladostól hallotta, hogy mindenkinek őrségbe kell kiállni, mert a telep fiatalságát el akarják hurcolni és ezt közölte vele Sóstarics János is, aki felhívta Mahinyák Jenőt, hogy az egy nappal korábban behozott fegyverét hozza ki és azzal álljon őrséget. Mahinyák Jenő december 8-9-10-én szálfegyverével őrségben állott. Egy ismeretlen nevű egyéntől őrségben állása valamelyik napján egy kézigránátot is kapott, amit bevitt lakásába és azt a szekrénytetijén helyezte el. Mahinyák Jenő december 9 és 10-én használta fegyverét, mind a két alkalommal 1-1 lövést adott le. December 9-én azért, mert a VI-os telepen a Füzes utcában megjelent egy teherautó és az volt az elgondolása, hogy ez a gépkocsi a fiatalokat jön összeszedni. Lövéseit a levegőbe adta le. Erre a riasztólövésre többen összefutottak és akkor megállapították, hogy nem karhatalmisták hatoltak be a VI. telepre, hanem a Füzes utcába lakó két sofőr érkezett haza Budapestről. December 10-én egy orosz páncélautó hatolt be a telepre, amelyre az őrség tagjai több ízben rálőttek. Leadott egy lövést Mahinyák Jenő is, annak irányát és eredményét a népbíróság megállapítani nem tudta. 1956. december 10-én őrszolgálatát korán abbahagyva bement lakására. Ugy $\frac{1}{2}$ 11 óra tájban bement hozzá Sóstarics János s megkérdezte tőle, hogy miért nem áll kint őrségben, mire Mahinyák Jenő azt a választ adta, hogy fáradt, inkább lefekszik. Ezt követően Sóstarics elhagyta Mahinyák lakását s lakásába egy két percen belül valaki belőtt. A golyó senkit sem talált, s nem megállapítható, hogy Mahinyák lakásába ki lőtt be.

1956. december 11-én Mahinyák Jenő a Lázár erdőrészből hozott fegyverét, valamint az őrségben állásakor szerzett kézigránátját a rendőrségnek leadta.

Bencze László tatabányai bányász 1956. október hó 26. napján munkájából délután $\frac{1}{2}$ 3 óra körül tartott hazafelé. Az úton tüntető tömeggel találkozott, azokhoz csatlakozott és egészen az állami áruházig ment. A tömeg ellenforradalmi jelszavakat kiabált.

Bencze László a tömeget felesége hívására hagyta el. 1956. október hó 28-án Tatabányán közhírré tették, hogy lehet jelentkezni a nemzetőrségbe. Bencze László nemzetőrnek jelentkezett és a tatabányai városi rendőrkapitányság épületben kapott egy puskát és 20 db. lőszert. A városi rendőrkapitányság épületében, az egyik szobában egy rendőr zubbonyra és nadrágra akadt, amit ruhája alá felhúzott, azt hazavitte és ezeket az ingóságokat a házkutatás során találták meg nála. A posztóból készült rendőrruha értéke meghaladja az 500 Ft-t. Bencze László, mint nemzetőr a kecskédi repülőtérenél, utóbb a Hunyadi laktanyánál, majd a tatabánya - úJVárosi áVós laktanyánál teljesített szolgálatot egészen 1956. november hó 4. napjáig, a nemzetőrség feloszlásáig.

1956. november 4-én az áVós laktanyából az ott tartózkodó nemzetőr csoport felment a Turulhoz a csoportot vezető tisztek ama elhatározásával, hogy a csoport Nyugatnak el fogja hagyni az országot, Bencze László azonban a hegyekbe vonulás közben a csoporttól lemaradt, hazajött. Útközben találkozott egy idősebb ismeretlen nevű egyénnel, aki arra kérte, hogy adja át neki a puskáját, géppisztolyt ad helyette cserebé. A csere meg is történt. Bencze László a géppisztolyt lakása kertjébe rejtette el.

1956. november havának ismeretlen napján Bencze László lakásán Bóna Barnabás, Homola József, Kovács János és Ujvári Zoltán felkeresték. Ekkor beszélgetés közben Bencze elmondotta, hogy mint nemzetőr november 4-én sokfelé látott szétdobálva és elrejtve a Turul melletti erdőrészben fegyvereket. Tudott erről Ujvári Zoltán is. Beszélgetés közben felmerült annak gondolata, hogy a fegyvereket meg kell szerezni és azt vadászatra fel kell használni. Ezért mint a haton felmentek az említett helyre, ahol két golyószórót, 7 hozzávaló lőszerral megtöltött tárat, 1 láda gyári csomagolású eredeti állapotban lévő lőszert, 5 db. szálfegyvert, és ehhez való sok töltényt találtak. A talált fegyvereket és lőszert a hegyekből közelebb vitték a város felé, míg a megtalált 5 db. fegyvert egymás között szétosztották, hogy Kovács Jánosnak nem jutott puska. Mindenki vitt a fegyverhez valamennyi lőszert is.

Bencze László a szálfegyverét és lőszerét ugyancsak a lakása kertjébe rejtette el oda ahova korábban a géppisztolyát tette.

1956. december hó 8. napján Bencze László hallotta, amikor Lados István az utcájukban járt és ilyen kijelentést tett, hogy mindenki álljon őrségbe a háza elé, mert a karhatalmisták el akarják vinni a fiatalságot. Sokan kint voltak az utcán. Bencze László két esetben állt őrséget fegyverével. December 8-án és 9-én állott őrséget és az egyik alkalommal nála lévő fegyveréből két lövést adott le a levegőbe. Ezt követően szálfegyverét az őrség feloszlása után kivitte a határba, ahol egy kis patak partján elrejtette a megmaradt lőszerral együtt. Ezt a fegyvert később Szabó János vitte el. A géppisztolyát, valamint az ahhoz tartozó 2 tár lőszert Nausch Rudolfnak adta el 100 Ft-ért.

Tényállásként állapítja meg a népbírószági tanács azt is, hogy Bencze László 1956. november 4-én a nemzetőrség feloszlása után az ott kapott kézigránatot a maga részére megtartotta és azokat a lakásához közel eső iskola melletti füves részben

rejtette el. Ezt a két kézigránátot ezután egy gödörben történt halászatra használták fel úgy, hogy Bencze a két kézigránátot Nausch Rudolfnak adta át, aki mind a két gránátot a gödörbe beledobta.

Tényállásként állapítja meg a népbírószági tanács azt is, hogy Bencze László 1956. évi december hó 7. napján a Pártbizottság épülete előtt lezajlott tüntetésben részt vett. Bencze László a tüntető tömeggel együtt azt kiabálta, hogy amíg az oroszok nem mennek haza, nem dolgoznak, követelték a karhatalom tagjainak leváltását is.

Csizmadia József 1956. október hó 26-án jelen volt abban tömegben, amely a rendőrfőkapitányság épületét megtámadta. A Főkapitányság épületébe nem hatolt be. Az épületbe behatoló személyek onnan fegyvereket hoztak ki, és egy ismeretlen nevű egyéntől kapott egy TT pisztolyt lőszer nélküli tárral. Csizmadia József ezt a pisztolyt átadta egy gépkocsin tartózkodó ismeretlen nevű nőnek, aki Budapestre indult harcba a szovjet csapatok ellen. A főkapitányság épületétől a külmunkahelyről kiszabadult rabok társaságában egy gépkocsival felment a tatabányai VI. telepi Köröndig. Itt a gépkocsiról leszállva Süttő Józseffel találkozott, akivel együtt mentek hazafelé. Amint a 2. sz. tiszti őr épülete előtt elhaladtak, a kidobált nagy tömegű papír között egy db. TT pisztolyt talált tár és lőszer nélkül. A pisztolyhoz tárat és lőszert Süttő József szerzett neki, azt a lakásán levő fáskamrába rejtette el. November hó elején édesanyja rátalált a pisztolyra és lőszerre, amit a II. sz. tiszti őrön a rendőrségnek beszolgáltatott.

Csizmadia József ugyancsak a VI. telepen a Füzes utcában lakik, 1956. december 8-án, amikor lakására hazatért, hallotta, hogy a VI. telepen Ladosék őrseget szerveztek. A szervezkedés a karhatalom ellen szólt, nehogy ez a szervezet a VI. telepi fiatalok közül bárkit is elhurcolhasson. Amikor erről tudomást szerzett, ő is beállt az őrseg tagjai közé. December 8-án néhány órát állott őrsegbe kapujuk előtt egy fokossal. December 9-én is fokossal állott ki őrsegbe. Ezen a napon Kozák Imre és két bányász technikumi tanuló jött fegyverrel és az egyik diák egy szálfegyvert neki átadott. Kozák Imre azt mondotta, hogy a fegyvereket Varga Sándortól hozták ki. 1956. december 10-én ezt a fegyvert Süttő József elkérte, amit neki át is adott. Ugyanezen a napon Csizmadia József bement Varga Sándorhoz, Pintér Sándorral együtt, akitől egy tusa nélküli géppisztolyt kapott lőszerrel megtöltött tárral együtt. Egy másik alkalommal 1 puskát is kapott, Csizmadia József ezzel a lefűrészelt tusájú géppisztollyal állt néhány órán keresztül őrseget és a őrszolgálat végeztével a géppisztolyt lakására vitte, s amíg ő december 11-én tengeri törésben volt, a géppisztolyt édesanyja a lakáson megtalálta és rendőrség II. számú tiszti őrén beszolgáltatatta. Csizmadia József őrsegi szolgálata alatt nem lőtt. Csizmadia József részt vett azon a halászatban, amit a Schlénung gödörben hajtottak végre, amelyhez Bencze László adott 2 db. kézigránátot Nausch Rudolfnak, aki a kézigránátokat a tóba bedobta.

Palotás László 1956. október hó 26-án a tatabányai bányász kollégiumnak volt a lakója. Mint technikumi hallgató az e napon tartott tüntető felvonulásban az iskola mintegy 150-200 tanulójaival ő is részt vett. A tüntető tömeg a város különböző útvonalain haladt keresztül és az úton romboló munkát is végzett. A tüntetők közül sokan gépkocsira szálltak, köztük Palotás László is és lementek a Hunyadi páncélos laktanyába, ahol Palotás László egy szálfegyvert kapott. A fegyverben egy tár lőszer volt. Ezt követően gépkocsival társaival együtt Budapestre ment, abból a célból, hogy az ottani eseményekbe részt vegyen. Amikor Budapestre felérkeztek, gépkocsijuk tüzet kapott. Erre eldobálták fegyvereiket, eldobta azt Palotás László is, és meghúzódtak egy pincében. A pincéből katonák egy laktanyába kísérték, ahonnan 1956. október hó 30-án szabadon engedték. Szabadon bocsájtása után visszatért Tatabányára. Majd november 3-án édesanyjához Kazincbarcikára utazott. 1956. november hó végén, vagy december hó elején tért vissza innen Tatabányára. Hazaérkezte után pár nap múlva összehatalkozott Czinege Imre osztálytársával, elmentek a Nívó elé, ahol egy Kovács nevű egyénnel ismerkedtek össze, aki őket Mazalin György lakására vitte el. Mazalint nem találták otthon, majd ez a Kovács nevű személy átadott neki különféle nagyságú, mintegy 15 db.-nyi röpcédulát, amit kiragasztottak a házak falára. 1956. november hó végén vagy december elején egy ismeretlen nevű férfitől egy ívtáras géppisztolyt kapott 2 db. lőszerrel megtelt tárral együtt. Ezt a géppisztolyt és lőszert a kollégiumba bevitte, majd 1956. december hó 8-án a kollégiumban megjelent 2 ismeretlen nevű egyén és miután megtudták, hogy neki fegyvere van közölték vele, hogy a VI. telepen megalakult őrségben vegyen részt, mert ellenkező esetben géppisztolyát tőle elfogják venni.

Palotás László ívtáras géppisztolyával december 8. és 9. napján őrszolgálatot teljesített, fegyverét azonban nem használta. 1956. december hó 10-én őrszolgálatot már nem teljesített. Ekkor őrségbe Sörös Géza ment ki, akinek a géppisztolyt lőszerrel együtt átadta. December 11-én Sörös Gézától visszakapta a géppisztolyt lőszerrel együtt, amit egy ládában helyezett el, és azt a kollégium udvarában elásta. Néhány nappal később Horváth Géza a kollégium igazgatója megkérdezte Palotás Gézát, hogy rendelkezik-e fegyverrel. Közölte vele, hogy igen. Másodszori felhívásra megmondotta az igazgatónak, hogy a géppisztolyt hol ásta el, ezt az igazgató a rendőrségnek bejelentette és a rendőrség a mondott helyen a ládába csomagolt géppisztolyt megtalálta.

Palotás László a két napig tartott őrszolgálat alatt fegyverét nem használta, azzal egyetlen egyszer sem lőtt.

Sörös Géza ugyancsak a tatabányai bányász technikum hallgatója. 1956. október hó 26-án úgy délelőtt 11-12 óra között a technikum körül nagy tömeg gyülekezett össze felvonulásra. A tömeg közül többen bejöttek az iskolába és felhívták a tanulókat a felvonulásban való részvételre. Az iskola tanulói vagy 200-an, így Sörös Géza is részt vett a tüntető felvonulásban. A város különböző útvonalait jártak be,

Nagy Imre kormánya mellett és a Szovjetunió ellen tüntettek, ezen kívül a tömegromboló munkát is végezték. 1956. november hó 15-én a Balatonfüreden lakó szüleihez hazament. 1956. december hó 1. napján tért vissza Tatabányára. Palotás László felhívására december hó első napjaiban elmentek a Nívó elé, ahol Sörös Géza is kapott vagy 15. db. röpcédulát, amit a Nívó vendéglő és a Fekete gyémánt italbolt közötti házakra kiragasztottak. 1956. december 8-án több társával együtt kimentek a VI. telepre. Csak Palotás Lászlónál volt géppisztoly. Palotás László december 10-én közölte Sörössel, hogy nem megy ki őrszolgálatba, a géppisztolyát kiviheti őrségre. Sörös Géza a géppisztolyt magához vette, a VI. telepre ment és utasítászerűen a Füzes utca végén teljesített őrszolgálatot. Őrszolgálatában közben a géppisztolyból két lövést adott le. 10-i őrszolgálatának lejárata után a kollégiumban a géppisztolyt a megmaradt lőszerrel együtt Palotás Lászlónak visszaadta. December 11-én, s az éjszaka folyamán azt az ágyába rejtette el.

Szepesi Lajos 1956. október hó 26-án a tüntető tömegben, a Népház előtt tartott gyűlésen részt vett. Ezután gépkocsival Újvárosba ment, a gépkocsiról a rendőrség főkapitányságának épülete előtt leszállott, majd hazament. 1956. október hó 27-én hazament Békéssámson községbe, ahonnan november 28 vagy 29-én tért vissza Tatabányára. 1956. december elején összeismerkedett Uglovics Bélával, aki közölte vele, hogy Lados István őrséget szervezett a VI-os telepen, oda lépjen be. Közölte vele Uglovics azt is, hogy nem szabad „pufajkásokat” beengedni a VI-os telepre, mert elviszik a fiatalságot és azokat deportálják a Szovjetunióba. Szepesi Lajos vállalta a feladatot és belépett az őrség tagjai közé. 1956. december hó 9-én az utcán tartózkodott, amikor egy ismeretlen személytől egy géppisztolyt kapott azzal, hogy az ismeretlen nemsokára vissza fog jönni érte, addig tartsa magánál. Szepesi Lajost a VI. telep őrségének tagjai karhatalmistának nézték, valaki őt fejszével vállon csapta, mire a géppisztolyt Uglovics Béla vette át. Mahinyák Jenő közölte vele, hogy a géppisztolya Uglovicsnál van. Másnap vagyis december 10-én ismét kiment őrségbe. Ekkor egy ismeretlen nevű fiatalember egy ház füstölőjéből egy golyószórót hozott ki és adott át Szepesi Lajosnak egy tár lőszerrel. Ezenkívül még ugyancsak ismeretlen személytől vagy 25. db. lőszert külön is kapott. Szepesi Lajos akkor, amikor egy gépkocsi bejött a telepre, golyószóróját a gépkocsi felé irányítva, abból egy tár lőszert kilőtt. A sorozatot kilövése után Szepesi Lajos a helyszínen hagyta golyószóróját és hazament. Szepesi Lajos lövedékei a gépkocsi hátsó gumiját érték.

Nausch Rudolf 1956. október hó 26-án Tatabányán tartózkodott. A tüntető felvonulásban nem vett részt. 1956. november hó közepén összetalálkozott Kobela Lászlóval, aki közölte vele, hogy Nyugatra távozik és átadott Nauschnak 1 db. TT pisztolyt, 4 db. megtöltött tárral, amit Nausch lakására vitt és az ólban helyezett el. Ugyanekkor kapott 2 db. kézigránátot is, amit ugyancsak a sertésólban rejtegetett. Ezt követően néhány nap múlva Palakovics Mihálytól egy ívtáras géppisztolyt és

három tár lőszert és 2 db. kézigránátot kapott, amit ugyancsak az ólba tett. 1956. december hó 8-10 között egy db. géppisztolyt és egy lőszerrel telt tárat megvásárolt Bencze Lászlótól 100 Ft-ért, amit ugyancsak lakására vitt és otthon pincébe dugott el. 1956. december hó első napjaiban több ismerőse társaságában a tarjáni út melletti erdőrészben vadászni voltak. Nausch Rudolf egy őzre lőtt rá, azonban lövése nem talált. A vadászat alkalmával használt géppisztolyt vadászat után az iskola háta mögötti részre kivitte és ott eldobta, mert a géppisztolyt nem találta kifogástalan állapotban lévőnek.

1956. december 7-én a Párt ház előtti tüntetésben részt vett. A tömeg a karhatalmisták lefegyverzését követelte, s tömeget azonban a közbelépett rendőri karhatalmi és szovjet erők lövöldözések közben szétzavarták. December 8-án az utca lakói azt beszéltek, hogy a Pártház előtti tüntetésben részt vettek közül sok fiataalt elhurcoltak. Lados István emiatt végigjárta a VI. telep utcáinak egy részét és a lakosságot arra hívta fel, hogy mindenki álljon őrségben, nehogy a telepről a fiatalokat elhurcolják, és ha netán gépkocsikkal érkeznének, adjanak jelt a házakban tartózkodóknak, mire a telep lakói összeszaladnak és megfogják gátolni az elhurcolásokat. Nausch Rudolf Ladoséktól azt is hallotta, hogy felfegyverkezve, csákánnyal, fejszével kell őrségbe állni. Ladosék kezdeményezése folytán vállalta ő is az őrségi szerepet. December 8-9 és 10-én őrségben állott. Őrségét pisztollyal tartotta. December 9-én, amikor a Füzes utca sarkán tartózkodott és az ott lévők arra lettek figyelmesek, hogy egy páncélauto halad át a telepen, a nála lévő fegyverével rálőtt a páncélautóra. Egy lövést adott le. December 10-én a Füzes utca sarkán Sóstarics Jánossal együtt a telepre behatolt egyik gépkocsira ugyancsak leadott egy lövést. December 8-án pisztolyából egyet a levegőbe lőtt.

1956. november havában Bencze Lászlótól kézigránátot kapott, melyeket Nausch Rudolf dobta be halászat céljából a tóba.

1956. december 10-én ört állása utolsó napján Somogyi Lászlótól kapott egy ívtáras géppisztolyt és 1 db. kézigránátot.

Kozák Imre 1956. szeptember hó 1. napján elhatározta, hogy Kulich Mihály barátjával Nyugat felé elhagyja az ország területét. Családi okok vezették arra, hogy elhagyja az országot, és Tatabányáról azzal a végleges szándékkal indult el, hogy Ausztriába disszidál. Azonban csak Győrig jutott, a határőrség előtti kihallgatáskor ellentmondásba keveredett, letartóztatták és esztergomi bíróság börtönébe szállították. Az Esztergomban 1956. október 26-án bekövetkezett ellenforradalmi események őt az esztergomi börtönben érték, amikor is a tömeg a börtön épületébe betört és az ott lévő letartóztatásban lévő személyeket kiengedte. Kiszabadulása után hazament Tatabányára. Édesanyja azzal fogadta, hogy Csizmadia József és Imrich nevű barátai fegyverekért mentek, őt keresték, mire Kozák Imre nevezettek keresésére indult. Este 9 óra fele a Hunyadi páncélos laktanyába ment, majd onnan a tanácsházába, majd újból Újvárosba. A Hunyadi páncélos laktanyában szerzett magának egy puskát és

35 db. lőszert. A laktanyából a MÁVAUT garázsához ment azzal a céllal, hogy Budapestre megy az ottani harcokba való részvételre, azonban meggondolta a dolgot és a fegyvert lőszerral együtt egy ismeretlen személynek adta át.

1956. december 8-án – mert Kozák Imre is VI-os telepi lakos – utcai kiabálásra lett figyelmes. Lados Istvánt hallotta beszélni az utcában, aki az ottani lakosságnak azt magyarázta, hogy szedik össze és deportálják a fiatalokat, ami ellen védekezni kell. Lados azt mondta, hogy mindenki álljon ki őrségbe. Kozák Imre Lados kezdeményezésére az őrségben részt is vett. December 8-án fejszével állott ki őrségbe. December 9-én Varga Sándortól kapott fegyverrel és 4. db. tölténnyel teljesített őrszolgálatot. Kozák Imre ekkor fegyveréből kétszer a földre lőtt. December 10-én is használta fegyverét őrszolgálat közben, ekkor 2 lövést a villanylámpára adott le, azonban a villanyégőt lelőni nem tudta, a lövedékek csak a villanylámpa tányérján hatoltak keresztül. A lövései megtétele után egy szovjet páncélgépkocsi jelent meg a VI-os telepen, amire Kozák Imre megijedt és hazament. A Varga tulajdonát képező fegyvert nővérének Kozák Róának adta át még december 10-én este, aki visszavitte Varga Sándornak, majd december 11-én Varga Sándortól a fegyvert elviszi és a rendőrségen beszolgáltatja. A fegyverek beszolgáltatására Mahinyák Jenő is tanácsot adott.

Varga Sándort az október 26-i események Tatabányán, munkahelyén érték. 1956. október hó végén, vagy november elején szomszédjával Tóth Istvánnal kimentek az erdőrézszebe, hogy egy fűrészkeretnek alkalmas fát szerezzenek. Elmentek a Kálvária hegyre és ott egy bozótban találtak egy puskát, egy géppisztolyt és egy pisztolyt. A talált fegyverekhez néhány db. töltény is volt. A fegyvereket és lőszert összeszedték és hazavitték. Tóth Istváné lett a puska, míg Varga Sándor a géppisztolyt és a pisztolyt tartotta meg magának. Varga Sándor a fegyvereket kitakarította és lakószobájában tartotta. 1956. december 8-án, mint VI-os telepi lakos tudomást szerzett arról, hogy őrséget szervez Lados István. Tudomásra jutott az is, hogy ennek az őrségnek az a célja, miszerint meggátolják a karhatalom alakulatainak a telepére való bejutását és meggátolják a fiatalság elhurcolását. Varga Sándor a fegyveres őrségnek nem volt tagja. A nála levő TT pisztolyt Pintér Sándornak, a géppisztolyt Csizmadia Józsefnek adta át, azzal, hogy az őrségben fegyveresen vehessenek részt. Tóth István szomszédja időközben nyugatra távozott. Varga Sándor tudta azt, hogy nevezett a trágyadomb alá rejtette fegyverét. A rejtekhely ismeretében Varga elővette a fegyvert és azt az őrségben való felhasználás végett Csizmadia Józsefnek adta át. Minthogy a rejtekhelyen Varga Sándor nem egy, hanem 2 db. fegyvert talált, a másik fegyvert Kozák Imrének adta át hasonló célból.

A bűnösség kérdése:

A népbírószági tanács a fenti tényállás a vádlottak előadása, a fegyverszakértő véleménye, a bűnjelek, a tárgyaláson ismertetett iratok tartalma, Ollé József, Salamon Ferenc, Zovits Béla, Pálincás Pál, Bakonyi József, Rácz Márton, Krakó Ferenc, Puha Ignác, Szabó István, Koczós János, Harmos Iván, Tóbi Gyula, Kulcsár István, Horváth Istvánné, Halusán István, Paksi Mihály, Kollok Ernő, Spányik Imre, Bors Károly, Kulcsár József, Auer József, Baranya László, dr. Barizs Bálint, Sturm Andrásné, Erdős Imre, Knizl Mihály, Balatoni Kálmán, Nagy József, Gál László, Szakács Frigyes, Horváth László, Priskin István, Belházi László, Nagy Sándor, Hribál Ferenc, Orosz Miklós, Horváth Géza, Czinege Imre, Neumann Lajos, Germán Rezső, Rejtő Péter, tanúk vallomása illetve a tárgyaláson ismertetett tanúvallomások alapján állapította meg.

A népbírószági tanács mielőtt az egyes vádlottak által előterjesztett védekezősekkel részletesen foglalkozna előrebocsátja, hogy a tényállás megállapításánál alapul vette vádlottak nyomozati és a budapesti fővárosi ügyészség előtti vallomásaikat, mely vallomásoktól a vádlottak túlnyomó többségen eltértek. A vádlottak túlnyomó részben e vallomásokat illetően azzal védekeztek, hogy a rendőrség előtt tett vallomásaikat testi kényszer és fenyegetés hatása alatt tették, rendőrségi vallomásaikat tehát ebből az okból vonták vissza. Vádlottak túlnyomó többségükben visszavonták az ügyészség előtt tett vallomásaikat is arra hivatkozással, hogy azért tettek az ügyészségen beismerő vallomást, mert attól tartottak, hogy az ügyészség – ha a rendőrség előtt tett vallomásaikat visszavonják – úgy vissza fogja adni az ügyet pótnyomozásra s ekkor újból ki lesznek téve a fent már hivatkozott rendőri magatartásnak.

A vádlottaknak ezt a szinte egyöntetűnek nevezhető védekezését a népbírószági tanács nem fogadta el.

Ez a védekezés lényegében azt a célt szolgálta, hogy a vádlottak alaptalanul mentesítsék magukat a bűnvádi felelősség alól.

Ha igaz is lenne a vádlottaknak az a védekezése, hogy a rendőrségi eljárás folyamán bántalmazták és megfenyegették őket, úgy ezt a tényt az ügyészség előtt tartott kihallgatásuk során minden hátrányos következmény nélkül visszavonhatták volna. Védekezésük nélkülöz minden tárgyi alapot. A részletes ügyészi kihallgatáskor a vádlottak a rendőrség előtt tett vallomásainak fenntartották, így az ügyészség előtti vallomásokat valóban kellett elfogadni, mert azok a tényleg megtörtént tényeket tartalmazzák. Ilyen körülmények között úgy a rendőrségi, mint az ügyészség előtti vallomásokat a népbírószági tanács teljes értékű bizonyítékként értékelte. Ezek a vallomások azért is teljes értékűek, mert a külön-külön kihallgatott vádlottak egymással összefüggő cselekményeiket egyöntetűen adják elő, ami nyilvánvalóan nem

a véletlennek a következménye, hanem annak adja magyarázatát, hogy az egyes vádlottak vallomásaikat a nyomozás során a valóságnak megfelelően adták elő. Különösen kirívó a védekezés valótlan volta Nagy Lajos VIII. rendű vádlott esetében, aki rendőrség előtt tett vallomását módosította, annak egy részét visszavonta, s az ügye még sem került vissza pótnyomozásra. Eltérés van a rendőrségi és az ügyészségi vallomása között Sóstarics János V.r. Somogyi László VI.r. , Fehér János XII.r. Pintér Sándor XIV.r., Csizmadia József XIX.r. rendű és Varga Sándor XXV. rendű vádlottaknál, ami azt bizonyítja, hogy az ügyészség előtt felvett jegyzőkönyvek, a rendőrségi jegyzőkönyveknek nem hű másolatai, ahol tehát a vádlottaknak módjuk volt arra, hogy a rendőrségi vallomásaikra észrevételeiket megtehessék. Az ügyészség előtti részletes kihallgatások is ezt bizonyítják.

Áttérve a részletes, vádlottak szerint elkülönített védekezésekre:

Lados István I. rendű vádlott bűnösségét elismerte. Beismerte a tények és előadása szerint a rendőrség előtt tett vallomása lényegében megfelel a valóságnak, ugyanúgy az ügyészség előtti vallomása is. Ez a vádlott nem védekezett azzal, hogy őt a rendőrségen bántalmazták, vagy fenyegették volna. Védekezése lényegében arra irányult, hogy ő a jóhiszeműség áldozata, mert elhitte azt az elterjesztett hírt, hogy a fiatalságot tényleg összeszedik és a Szovjetunióba deportálják és ezt a karhatalomnak tulajdonították, amitől a VI-os telepen lakó fiatalságot megakarták menteni. Védekezett azzal is, hogy ő nem fegyveres őrseget kívánt létrehozni, hanem csupán egyéb eszközökkel védelmet akart biztosítani, s nem tehető felelőssé azért sem, hogy akaratán kívül egyesek kezébe fegyverek kerültek és azzal felelőtlenül lövöldöztek.

A népbírószági tanács Lados István I.r. vádlott védekezését alaptalannak találta.

Lados István I.r. vádlottnak nagyon jól kellett tudnia, hogy a szóban forgó időben a karhatalom volt az a szervezet, amely nagymértékben az államfenntartó erőt képviselte.

Tatabányán valóban elterjedt ellenséges hírverés következtében olyan a valóságnak meg nem felelő hír, hogy összeszedik a fiatalságot. Ennek nem volt tárgyi alapja. Az ellenforradalmi elemek megtévesztésként hírverésük alapjául azt a tényt állították be, hogy a karhatalom, a rendőrség és a szovjet csapatok az 1956. december hó 7. napján a pártbizottság épülete ellen lezajlott támadás során az abban élenjáró résztvevőket letartóztatták. Ez közismert tény volt Tatabányán, s ezt nagyon jól tudta Lados István I.r. vádlott is, aki kijelentette, hogy az említett hír való voltáról nem győződött meg, s nem tudott olyan esetről, hogy bárkit is deportáltak volna. A kezdeti időben a karhatalom ellen az ellenforradalmi elemek részéről nagy ellenszenv alakult ki. Tudták a rendzavarók, hogy a karhatalom a törvényes rend helyreállítására törekszik, s csírájában kíván elfojtani minden ellenforradalmi megmozdulást.

Érdekükben állott tehát a karhatalom ellen ellenséges érzületet kiváltani, hiszen azt is tudták, hogy a karhatalom megbízható kommunistákból áll. Ez a magyarázata annak, hogy a december hó 7-i pártház elleni tüntetés során a karhatalom eltávolítását követelték, eltávolítani útjukból azt a hatalmi szervet, ami az ellenforradalom felszámolását tűzte ki céljai közé. Ez adja magyarázatát Lados István mozgalmának. Amikor tehát a VI-os telepen őrseget szervez azért, hogy a karhatalom rendfenntartó munkáját megghiúsítsa, ezzel tápot adott arra, hogy az ellenforradalmi események tovább folyhassanak, amely a tényállásban meghatározott súlyos következményekkel járt, a rendfenntartó szerveket fegyveres beavatkozásra is készítette, e ténykedésével a népi hatalom ellen támadt, annak megdöntésére törekedett. Nem hivatkozhat tehát jogszerűen jóhiszeműségére és megtévesztett helyzetére. Az a védekezése is alaptalan, hogy csak december 8-án tevékenykedett, mert 10-én is van kezdeményezése Újvárosban.

Nem volt elfogadható Lados István I. r. vádlottnak a másodosorban előterjesztett védekezése sem. Tagadta, hogy fegyveres őrseget szervezett volna.– Tagadásával szemben utal a népbírósi tanács egyes vádlottaknak a nyomozás során idevonatkozóan tett vallomására, amiből kétségtelenül kiderül, hogy Lados István I. r. vádlott fegyveres őrseget szervezett. De a saját előadásából is megállapítható ez. Annyit ismert el, hogy ő csak botot, fejszét, fokost, csákányt mondott őrt állás eszközül, amely eszközök a fegyver fogalmával egyenlő értékűek, így ezzel a kérdéssel a népbírósi tanács részletesebben nem is foglalkozik.

Pendli József II. r. vádlott beismerte bűnösségét. Beismerte, hogy a mozgalomban kezdeményezőként részt vett. Beismerte, hogy nagy hibát követett el, kihangsúlyozta, hogy tetteiért felelős is. Védekezése abban csúcsosodik ki, hogy nem akart tetteivel a népi demokrácia ellen támadni. A népbírósi tanács a fentiekben már kifejtette, hogy a karhatalom elleni mozgalom államhatalmunk ellen irányuló mozgalom volt, az ez elleni szervezkedés-mozgalom a népi demokratikus államrend megdöntését célozta.

Hivatkozott Pendli József II. r. vádlott arra is, hogy az elkeseredés is kiváltotta belőle cselekményeit, a pártból való jogtalan kizárása, lakáskérdésének megoldatlan volta miatt. Vádlottnak ez a védekezése azonban büntetlenséget kizáró okot nem létesít, ez legfeljebb a büntetés mértékére hat, így ezzel a védekezésével a népbírósi tanács részletesebben nem foglalkozik.

Turcsányi József III. r. vádlott részben ismerte el bűnösségét. Azt beismerte, hogy volt a birtokában két kézigránát, őrsegekben azonban nem állott, a kézigránátokat korábban eldobta.

Védekezése azonban nem helytálló, azt a tárgyalás adatai megcáfolták. – Somogyi László VI. r. vádlott előadása szerint Turcsányi József III. r. vádlottat látta őrt állani a Füzes utca végén. Valótlan az a védekezése is, hogy a kézigránátokat korábban eldobta volna. Pálinkás Pál, Puha Ignác, Rácz Márton, Bakonyi József és Krakó Ferenc tanúk egybevetett vallomásai alapján az volt megállapítható, hogy Turcsányi József III. r. vádlott a kézigránátokat akkor dobta el, amikor a karhatalom tagjai meglepetésszerűen rajtuk ütöttek és a kézigránátokat közvetlenül ott találták meg, ahol Turcsányi III. r. vádlott állott, a fal mellett, tehát nem felel meg ennek a vádlottnak az a védekezése, hogy a kézigránátokat már jóval korábban eldobta az udvarban. Ezek a tények amellet is szólnak, hogy Turcsányi III. r. vádlott valóban őrségben állott. – Egyébként az őrségben állás tényét Turcsányi III. r. vádlott el is ismerte, úgy a nyomozati, mint az ügyészégi kihallgatása során, így semmi kétsége nem volt a népbíróságnak arra, hogy ezt a tényt a terhére megállapítsa. Beismerte azt is e hatóságok előtt, hogy akkor dobta el a kézigránátokat, amikor a karhatalmisták meglepték őket. A rendőrség és az ügyészség előtt tett vallomásainak visszavonására vonatkozó indokait a népbírósági tanács a fentiek szerint már kifejtette, ismétlésbe nem kíván bocsátkozni. Bizonyítékként hivatkozik Benhardt László VII. r. és Gwóth Mihály IV. r. vádlottak rendőri és ügyészi vallomására is.

Gwóth Mihály IV. r. vádlott ugyancsak elismerte bűnösségét. Beismerte, hogy a TT pisztolyt a városi rendőrkapitányság épületéből lopta. Tagadta azonban azt, hogy a fegyveres őrségnek tagja lett volna. A pisztoly megszerzésére nézve részletes védekezést nem terjesztett elő. A kínálkozó alkalmat hozta fel indokként. A kínálkozó alkalom büntetlenséget nem biztosít. Az őrségben állás tényét tagadva azt adta elő védekezésként, hogy amikor tudomást szerzett a rögtönítélő bíraskodásról, akkor magához vette a pisztolyt azzal a szándékkal, hogy azt bedobja a rendőrség udvarába, azonban erre nem kerülhetett sor, mert útközben Turcsányi III. r. vádlottal találkozott, aki több társával beszélgetett, odament közéjük, s közben lepték meg őket a karhatalmisták, mire felhívásukra eldobta maga mellé a pisztolyát. Az őrségben állás tényére bizonyíték e vádlottnak a rendőrség és az ügyészség előtti aggálytalan vallomása, melyek során kihangsúlyozta, hogy december hó 10-én pisztolyával állt őrségben, tehát az ismertetett védekezése nem volt elfogadható. – Hivatkozott Gwóth Mihály IV. r. vádlott arra is, hogy az ügyészség előtti kihallgatása során is mondomta, hogy nem állott őrségben és nem tud arról sem, hogy Turcsányi József III. r. vádlott őrségben állott volna, mert ezekről az ügyészi kihallgatásakor szó sem volt. Ennek ellenére az ügyész beleírta, ő meg aláírta, mert fél attól, hogy visszaviszik a rendőrségre. E védekezésnek nyilvánvalóan valótlan volta bővebb indokolásra nem is szorul az általánosságban már kifejtettek alapján sem.

Sóstarics János V. r. vádlott csupán a fegyverrejtegetés büntettségében érezte magát bűnösnek. Védekezése szerint a fegyvert nem lopta, mert az szerinte „elha-

gyott ingó” volt. Bár tudatában volt annak, hogy az ilyen módon szerzett fegyver is a fegyverrejtegetés fogalma alá tartozik. – Minthogy a fegyvernek mikénti megszerzése a vádlott fenti előadása nyomán teljesen közömbös, ezzel a kérdéssel a népbíróság részletesebben nem foglalkozik. Vádlott előadásából arra a védekezésre is következtetni lehetett, hogy a fegyvert saját személyének megóvása érdekében szerezte. A bűnösség kérdésének elbírálása szempontjából ennek a védekezésnek sincs döntő jelentősége a bűnösség szempontjából, annál is inkább, mert az alább kifejtendők szerint Sóstarics János V. r. vádlott a fegyvert nem erre, hanem más célra használta fel.

Tagadta azt, hogy fegyveresen részt vett volna a Lados által kezdeményezett őrsgben. Azzal védekezett, hogy neki három estén át fegyverével kint kellett állania az utcán az emberek félrevezetése érdekében, nehogy őt ÁVÓS-nak tartsák, figyelemmel arra, hogy a határőrség kötelékében teljesített szolgálatot.

Attól eltekintve, hogy ez a vádlott úgy a rendőrség előtt, mint az ügyészségi kihallgatása során részletesen elmondotta, hogy három estén keresztül őrsgben állott, ezzel a védekezésével a népbíróság részletesebben nem foglalkozik, hanem utal a fent e tekintetben már kifejtett álláspontjára. Ha igaz lenne a vádlott védekezése, hogy személye megmentése érdekében állott kint három estén őrseget fegyverével, ezzel ép mintegy közszemlére tette ki magát, holott a védekezés valósága esetén el kellett volna rejtőznie. Bizonyítékként jelentkezik vádlott rendőrségi és ügyészségi vallomásán kívül Somogyi László, Benhardt László, Nagy Lajos, Ilovsky Győző, Mahinyák Jenő, Kozák Imre vádlott-társainak, továbbá Harmos Iván tanúnak a vallomása. Nausch Rudolf vallomása is bizonyíték abban a kérdésben, hogy Sóstarics János őrszolgálatát alatt fegyverét is használta, rálőtt egy gépkocsira. –

Somogyi László IV. r. vádlott bűnösségét ugyancsak elismerte. Minden tényre nézve beismerő vallomást tett. Védekezése szerint azt hitte, hogy őrsgben állásával a telepet és saját magát megtudja menteni az elhurcolástól, mert hitte azt az elterjesztett hírt, hogy a fiatalságot elhurcolják. A védekezés nem alkalmas a büntetlenség megállapítására, a vádlott jóhiszeműségre alapított védekezése legfeljebb a büntetés kiszabásánál vehető figyelembe. Ezért a népbírósági tanács a vádlott védekezésével részletesebben nem is foglalkozik. –

A népbírósági tanács a vádlott rendőrségi és ügyészségi vallomásán kívül hivatkozik Benhardt László, Uglovics Béla, Fehér János, Sóstarics János, Nagy Lajos, Turcsányi József és Pintér Sándor nyomozati és bíróság előtt tett vallomásaira.

Benhardt László VII. r. vádlott bűnösségét szintén beismerte. Teljes ténybeli beismerést tett. Védekezésül hivatkozott arra, hogy megtévesztették, hitt annak a valótlán hírnek, hogy a fiatalokat tényleg elhurcolják és e megtévesztettség miatt vett részt az őrsgben.

Ezt a védekezést azonban a népbírósági tanács nem tette magáévá. Vádlottnak meg kellett volna győződnie arról, hogy a Szilágyitól halott hír megfelel-e a

valóságnak vagy sem. Egyetlen lépést sem tett arra nézve, hogy a hír valósága, vagy valótlan volta felől meggyőződést szerezzen, azt kritika nélkül elfogadta, s minden tájékozódás nélkül a fegyveres őrség tagjává vált, amelynek ismerte célkitűzéseit, s azt is, hogy az a karhatalom és a többi rendfenntartó szervek ellen irányult.

A rendőrségi, ügyészségi és bíróság előtt vallomásain kívül a népbíróági tanács bizonyítékként értékelte vádlott-társainak Turcsányi József, Sóstarics János, Nagy Lajos és Somogyi László nyomozati, ügyészségi és bíróság előtti vallomásait.

Nagy Lajos VIII. r. vádlott bűnösségét elismerte. Ez a beismerése azonban ellentétben áll a ténnyel, hogy minden tényt tagadott és azzal védekezett, hogy a rendőrség által használt kényszereszközök hatására volt kénytelen beismerő vallomást tenni, azonban a rendőrség előtt történt beismerése nem felel meg a valóságnak. Védekezése szerint az ügyészségen azért tett beismerő vallomást, mert attól tartott, hogy a rendőrség előtt tett vallomásának visszavonása esetén az ügyet visszaadja az ügyészség pótnyomozásra, s ebben az esetben ismét ki lesz téve a bántalmazásoknak és fenyegetéseknek.

A népbíróági tanács a fentiek során kifejtette álláspontját, hogy azt a védekezést miért nem fogadja el, erre itt csupán hivatkozik.

De különösen kiemeli a védekezés valószerűtlenségét az, hogy az ügyészség előtti vallomása során visszavont olyan tényt, amelyet a rendőrség előtti vallomása során beismert, ami azt igazolja, hogy nem az általa állított pótnyomozással való fenyegetettség volt az oka annak, hogy az ügyészség előtt is beismerésben volt, hiszen akkor mindent teljes egészében úgy adott volna elő, ahogyan azt a rendőrség előtt tette. Azt vitatta, hogy a rendőrség előtt tett vallomása teljes egészében hamis. Ezt közölte az eljáró ügyésszel, aki azonban ezzel mit sem törődve vallomását bediktálta, annak kijelentése mellett, hogy a bíróság előtt majd elmondhatja védekezését, s nem engedte meg azt sem, hogy a rendőrségi vallomását elolvashassa, annak kijelentésével, hogy nincs abban semmi lényeges, azt helyben lehet hagyni. Ha a vádlottnak ez a védekezése a valóságnak megfelelne, úgy az eljáró ügyész hivatalos hatalmával élt volna vissza és okiratot is hamisított volna, amit feltételezni sem lehet. Ez a magyarázata annak, hogy a népbíróági tanács a vádlottnak ezt a védekezését figyelmen kívül hagyta azért is, mert a vádlottnak a nyomozás során tett beismerése a per egyéb adataival egyezik és több vádlott-társának a beismerő vallomásával is egybevág.

Bóna Barnabás IX. r. vádlott beismerte bűnösségét. Beismerte a vadászatban részvételét. Védekezése szerint a fegyver birtoklásának ténye adott erre alkalmat. Az ilyen védekezés büntetethőséget kizáró okot nem létesít, így ezzel a védekezéssel részletesebben nem kell foglalkozni.

Az őrségben állása tényét tagadta. Azzal védekezett, hogy az őrsegről már csak akkor hallott, amikor Lados István elfogták. A rendőrségen előadott tényekről hallomás útján szerzett tudomást és azt mint hallomását adta elő. A rendőrségen

idevonatkozóan tett vallomását visszavonta azzal, hogy azt kényszer hatása alatt vallotta, s az ügyészség előtt pedig ugyancsak nem merte elmondani az igazat, mert attól tartott, hogy az ügyet visszaadják pótnyomozásra. A népbíróági tanács erre a védekezésre fentebb már okfejtést adott, így erre hivatkozik. – Beismerte Bóna Barnabás a fegyverszerzés körülményeit is. Erre nézve részletes védekezést nem terjesztett elő. Jellemző megnyilatkozása volt vádlottnak az a kijelentése, hogy százszor megátkozta már azokat, akik az ellenforradalmat elkezdték, erre neki nem volt szüksége, mely kijelentéséből a népbíróági tanács megbánást tanúsító magatartására nézve vont le következtetést. Bizonyítékkul fogadta el a népbíróság a vádlott rendőrségi és ügyészségi vallomásán kívül Homola József, Sóstarics János és Benhardt László vádlott-társainak a vallomását, akik ugyancsak adatokat szolgáltatnak a vádlott őrségben állása mellett. Viszont nem állapított meg a népbíróági tanács a vádlott terhére olyan tény, hogy az őrségben állása alatt lövöldözött volna, mert ilyen tény sem a rendőrségi, sem az ügyészségi kihallgatásakor nem ismert. –

Homola István X. r. vádlott bűnösségét beismerte. Beismerte, hogy Bóna Barnabással, Tóth Lászlóval és ifj. Homola Józseffel részt vett az előzetesen megbeszélte és közösen végrehajtott vadászatban. A népbíróági tanács vádlottnak a rendőrség, ügyészségen tett beismerésén felül bizonyítékként értékelte Homola József Bóna Barnabás vádlottaknak Homola István vádlottat is terhelő előadásait.

Az orvvadászattal kapcsolatban vádlott beismerése mellett részletes védekezést nem terjesztett elő, ezért a népbíróági tanács a további okfejtést mellőzi.

Homola István X. r. vádlott beismerte a fegyverrejtegetés bűncselekményét is. Részletesen nyilatkozott beismerő módon, hogy mikor és milyen fegyver volt birtokában, védekezésként azt adta elő, hogy örült a megszerzett fegyvereknek, mert fegyverszerető egyén. A fegyverekkel az volt a célja, hogy azokat vadászatra fogja felhasználni, minthogy még nem volt katona a fegyvereket tanulmányozni fogja. A vádlott által előterjesztett védekezés olyan természetű, amely a bűnösség kérdését nem érinti, így ezzel a népbíróági tanácsnak részletesebben nem is kell foglalkoznia. Beismerte azt is, hogy 1957. február hó első felében Tóth Lászlótól kapott egy dob-táras géppisztolyt, amit a pincében befalazott. Beismerése mellett arra hivatkozott, hogy a házkutatás során ő mutatta meg a rendőrségnek a géppisztoly befalazásának helyét, tehát eljárása teljesen felfedező jellegű volt. Védekezésként ugyanazt adta elő, amint azt a népbíróági tanács a fentiek során ismertette.

A fegyveres őrségben való közreműködését illetően beismerte, hogy egy este fegyverével valóban őrt állott, azonban fegyverét nem használta, őrségi szolgálata alatt lövést nem adott le. E beismerésén kívül a rendőrségi vallomásában felsorolt egyéb tényeket tagadta, és arra hivatkozott, hogy azért tett a rendőrségen valóságnak meg nem felelő vallomást, mert attól félt, hogy megverik és nem merte a budapesti ügyészség előtt sem megmondani az igazat, mert nem akarta, hogy pótnyomozás végett visszaküldjék őt a rendőrségre.

A népbíróági tanács ezt a védekezését azonban – amint ezt fentebb általános-ságban már kifejtette – elfogadhatónak nem találta és vádlottnak úgy a rendőrség, mint az ügyészség előtt tett vallomásait teljes értékű bizonyítékként értékelte.

Zovits Antal XI. r. vádlott bűnösségét részben ismerte el. Beismerte, hogy az őrség tartama alatt egy ízben fegyverével őrségben állott. Kezdetben tagadta, hogy a fegyverből lövést adott volna le, később azonban beismerte, hogy egy lövést leadott a falnak célozva. A népbíróági tanács vádlottnak ezt a védekezését elfogadta, mert úgy a rendőrség, mint az ügyészség előtt is hasonlóképpen nyilatkozott.

Védekezett azzal is, hogy a rendőrség előtti vallomása során nem tárta fel az igazat, ennek a vallomásának egy részét kényszer hatása alatt tette meg, mert bántalmazásban volt része. Az ügyészségi vallomásával kapcsolatban azt adta elő, hogy azért nem változtat a rendőrségi vallomásán, mert félt a pótnyomozástól. Az ügyészségen egyébként nem tett vallomást, az ügyészségi vallomását a rendőrségi vallomása nyomán írták le. Közölte azt is, az ügyészségi kihallgatása során, hogy a rendőrségen megverték, ezért vallomásának egy része nem fedi a valót. A népbíró-sági tanács e védekezéssel kapcsolatban álláspontját fentiek során kifejtette rövidség kedvéért erre hivatkozik. Védekezését azért is tekinti valótlanoknak, mert vádlottnak az ügyészség előtt történt kihallgatásával kapcsolatban elmondottak, a kihallgató ügyész részéről bűncselekményt képeznének s elképzelhetetlen, hogy az ügyészség olyan jegyzőkönyvet szerkesszen, amely a korábbi rendőrségi vallomásnak lenne kivonatos másolata s mindez az érdekelt vádlott meghallgatása nélkül.

Fehér János XII. r. vádlott is beismerte bűnösségét. Tényeinek túlnyomó részét beismerte, de tagadta, hogy a fegyverét őrségben állása alatt használta volna. Azzal védekezett, hogy a rendőrség előtt tett vallomása nem mindenben fedi a valóságot, de kénytelen volt olyan dolgokat is elmondani, amelyek nem felelnek meg a valósá-gnak, mert a rendőrség részéről bántalmazásban volt része. Védekezett azzal is, hogy a budapesti ügyészség előtti kihallgatásakor sem mondott valóságot, mert félt attól, hogy ha a rendőrség előtt tett vallomását visszavonja, akkor az ügyet pótnyomozásra fogja az ügyészség visszaadni.

Ennek a védekezésnek a megcáfolásával itt sem foglalkozik, mert a fentiek során álláspontját ebben a kérdésben már kifejtette.

Védekezett azzal is, hogy a fiatal létére sodródott a tömeggel és nem tudta magát kivonni az események alól. Ez a védekezés sem helytálló, ezt legfeljebb a büntetés mértékének a megállapításánál lehet figyelembe venni.

Beismerte, hogy amikor az őrséget feloszlatták, akkor géppisztolyát a WC-jük-be elrejtette, ezt mások is megtudták, s az ő tudta nélkül onnan kivették, ez a magya-rázata annak, hogy az 1957. március hó 13. napján megtartott házkutatás alkalmával csak a dobtárákat és a lőszert találták meg.– Homola István, ifj. Homola József és

Benhardt László vallomása alapján a vádlott által elmondott ez a tény a valóságnak meg is felel.

Uglovics Béla XIII. r. vádlott bűnösségét részben ismerte be. Beismerte, hogy az őrségnek tagja volt, azt is, hogy a VI-os telepen több ízben őrségben állott, azt is, hogy fegyver és lőszerezellel rendelkezett. Tagadta azonban azt, hogy a fegyverét őrségben állása alatt használta volna.

Elmondotta védekezésékként, hogy a rendőrség és az ügyészség előtt tett vallomásai nem fedik teljesen a valóságot, mert a rendőrség előtt kényszer hatása alatt állott. Az ügyészség előtt viszont azért nem merte megmondani a valóságot, mert attól félt, hogy visszakerül a rendőrségre, s azt gondolta, hogy majd a bíróság előtt fogja elmondani az igazat.

Ez a védekezés a fent már kifejtettek alapján itt már nem szorul bővebb indoklásra. A vádlott védekezésének valótlán voltát mutatja az a tény, hogy az ügyészségi kihallgatása alkalmával tagadásba vette a Szepesi Lajos XXII. rendű vádlott által vallott azt a tényt, hogy Szepesi Lajost ő szervezte volna be az őrség tagjai közé, amiből nyilvánvaló, hogy a védekezésül előadott félelme fent nem foroghatott. Védekezett azzal is, hogy az ügyészségen előtte semmit fel nem olvastak, ki sem hallgatták, a vallomását csupán legépelték, s azt mondták, hogy írja alá, amit alá is írt. Ez a védekezés önmagában magán viseli annak valótlán voltát, azzal részletesebben foglalkozni nem is kell.

A népíróság e vádlott rendőrségi, ügyészségi és bírósági vallomásán kívül bizonyítékként fogadta el Benhardt László, Somogyi László, Lados István vádlott-társainak reá vonatkozó vallomás részét.–

Pintér Sándor XIV. r. vádlott bűnösségét elismerte.

Az eseményekbe való belesodródásának magyarázatául azt adta elő védekezésékként, hogy félt attól, miszerint mint volt ÁVH-s bajba kerül, mint ahogyan sok ávós Budapesten bajba is került. Ennek a védekezésének ellentmond az a körülmény, hogy kiállt őrségbe, holott ha a védekezése a valóságnak megfelelt volna, akkor kerülnie kellett volna a nyilvánosságot.–

Védekezett azzal, hogy a rendőrségen megverték, így kényszer hatása alatt vallott, azzal is, hogy az ügyészségi vallomását is azért tette meg a rendőrséggel azonos módon, mert félt a pótnyomozástól. E védekezés el nem fogadható voltára a népírósági tanács fentebb már nyilatkozott, ezért itt részletes indokolásba nem bocsátkozik. Ez a magyarázata annak is, hogy a tárgyaláson tagadásba vett két lövés tényét a terhére megállapította. A nyomozati vallomásain kívül a népíróság bizonyítékként értékelte Ilóczky Győző, Benhardt László, Nagy Lajos, Sóstarics János és Somogyi László vádlott-társainak a vallomásait is.

Bizonyítékkul használta fel Csizmadia József, Varga Sándor és Nausch Rudolf vallomásait is a fegyverszerzés és kézigránát szerzésére vonatkozóan.–

Ilóczky Győző XV. r. vádlott bűnösségét beismerve egyes tényeket beismert, más tények tekintetében viszont tagadásban volt. A tagadásban vett tények tekintetében védekezésként ugyanazt adta elő, mint vádlott-társai túlnyomó többségben – a rendőrségen bántalmazták, az ügyészségen pedig tartott attól, hogy az ügyét visszaadják pótnyomozásra – így ezzel a népbíróság részletesebben itt nem foglalkozik, utal a fent már kifejtettekre. Beismerte a fegyverrejtegetés tényét, az őrségben állását, tagadta azonban azt, hogy lövéseket adott volna le. – Minthogy azt a rendőrségi előadását, hogy a fegyverét használta nemcsak a rendőrségi kihallgatásakor mondotta, hanem erről az ügyészségi vallomásában is említést tett, bizonyítja a tárgyaláson tett tagadásának helyt nem állóságát. – Különösen bizonyítja vádlottnak az 1957. május hó 10-én tett vallomása, amikor önként jelentkezett kihallgatásra és ekkor elmondotta az őrségben szereplését, a fegyverrejtegetés tényét és azt, hogy az elrejtett fegyverével lőtt rá a páncélgépkocsira és ezzel a fegyverrel vett részt a karhatalom megtámadásában.

Ilóczky Győző volt az egyetlen vádlott, aki a nyomozás során azt a vallomást tette, hogy Ladosnál fegyvert látott. A pisztolytáskája a nadrágszíjára volt felerősítve, így azt a kiskabátja eltakarta. Ezt a rendőrségi vallomását fenntartotta az ügyészség előtt tett vallomásában olyan formában, hogy a más személyekkel szemben tett előadását is fenntartja. – A népbíróság ezt a más bizonyítékkal alá nem támasztott vallomást bizonyítékként Lados István I. r. vádlott terhére nem értékelte, mert erről nyilvánvalóan több személynek is tudnia kellett volna, márpedig egyetlen adat sem merült fel Ilóczky vallomásán kívül a fegyver birtoklására nézve. Ilóczky Győző vádlott arra hivatkozott, hogy ezt a rendőrség előtt tett beismerését még a rendőrségnél visszavonta, amikor Lados Istvánnal szembesítették, ennek azonban nincsen semmiféle írásbeli nyoma. Rámutat a népbíróság arra is, hogy Ilóczky is csak a pisztolytáskát látta, a pisztolyt nem. A népbíróságnak az is elgondolása, hogy ha Lados István fegyverrel rendelkezett volna, úgy azt szervező munkája során – munkájának nagyobb nyomatékot adva mutatta is volna, hiszen ő fegyveres őrségben állást kért, s hivatkozott volna arra, hogy neki is van fegyvere. – Lados István végig tagadta, hogy neki fegyvere soha sem volt, s jellemző megnyilatkozásként kell tekinteni azt az előadását „mindent vállalok, de azt nem, hogy fegyverem volt”. Lados István I. r. vádlott is azt állította, hogy Ilóczky a szembesítés során ezt az állítását visszavonta Farkas nyomozó előtt.

ifj. Homola József XVI. r. vádlott bűnösségét elismerte. Beismerte, hogy társaival egyetértésben orvvadászott. Azt is, hogy ez megelőzően fegyvert szerzett és azt rejtegette. E bűncselekményeivel kapcsolatban részletes védekezést nem terjesztett elő, így a népbíróságnak nincs mivel foglalkoznia.

Beismerte azt is, hogy Kovács Jánosnak ő lőtte keresztül a combját. Beismerte, hogy a TT pisztoly nem volt biztosítva, azt nem akarta nevezettnek előadni,

azonban Kovács a pisztoly után kapott, eközben a pisztoly elsült. Vádlott volt az, aki megemlítette Kovácsnak, hogy van pisztolya, s ha azt nem vette volna elő, akkor a szerencsétlenség be sem következett volna. A gondatlanság és a bekövetkezett eredmény között tehát az okozati összefüggés kétségtelenül fennáll, így a bűnösség kérdésében nincs is semmiféle kétség.

Beismerte vádlott azt is, hogy 1957. év január hó 20, vagy 21 napján egy WC-ből kiszedett egy géppisztolyt és azt magával vittel, lakásán elrejtette.

Beismerte azt is, hogy a Lados István I. rendű vádlott által megalakított őrségben részt vett, 3 este őrségben is állott, részben fegyveresen. – Azzal védekezett azonban, hogy az őrséget nem vállalta, hanem csak úgy kiállott a lakásuk elé. A rendőrség előtt tett és eléje tárt nyomozati vallomásától több vonatkozásban eltért, s ezzel kapcsolatban ugyanazt a védekezést terjesztette elő, mint vádlott-társai – a rendőrségen bántalmazták, az ügyészségen azért nem vallott igazat, mert attól félt, hogy az ügyészség pótnyomozást fog elrendelni – így ezzel a védekezéssel a népbíróság részletesebben nem foglalkozik.

A népbíróság a vádlott nyomozati vallomásain kívül bizonyítékként hivatkozik Bóna Barnabás, Homola István, Benhardt László vádlott-társai vallomására is.

Mahinyák Jenő XVII. r. vádlott bűnösségét ugyancsak beismerte. Beismerte a különböző fegyverek megszerzésének tényeit. A fegyverrejtegetés tényét is. Beismerte az őrségben állásának tényeit, azt is, hogy az alatt az idő alatt két lövést adott le, különböző napokon. A rendőrségi vallomása több vonatkozásban tért el a tárgyaláson tett vallomásától. Ezzel kapcsolatban védekezésként azt adta elő: félt, hogy őt is megverik, mint a többit. Őt nem bántották ugyan, de fenyegették. Az ügyészség előtt nem mondotta meg az igazat, mert az a közvélemény alakult ki, hogy ha eltérést észlelnek a vallomások között, akkor az ügyet visszaadják pótnyomozásra. Ez az ismert és fentebb kifejtett védekezés itt nem szorul bővebb okfejtésre. Nem tehát ennek alapján elfogadható az a védekezése, hogy az egyik lövést a levegőbe, a másikat pedig a földbe adta volna le.

Jellemző adatként említi meg a népbíróság, hogy Mahinyák Jenő vádlott az első rendőrségi kihallgatása után önként jelentkezett újabb meghallgatásra. Ekkor olyan tényeket mondott el, amelyekről korábban nem emlékezett meg. Ez a tény annak bizonyítéka, hogy a rendőrség előtt tett vallomása a valóságnak megfelel, s nem állhat fenn az a kényszerhelyzet, amelyre hivatkozik. Hivatkozott arra is a vádlott, hogy ez az önkéntes jelentkezéskor tett vallomása sem fedti a valót. Beismerése szerint valóban hamis vallomást tett, de azért, mert azt mondták, hogy haza engedik.

A népbíróság a vádlott említett vallomásain kívül bizonyítékként fogadta el Sóstarics János vallomását.–

Bencze László XVIII. r. vádlott bűnösségét a kihallgatása megkezdésekor nem ismerte el. A kihallgatása végén beismerte, hogy a tárgyalás alá vett bűncselekményekben bűnös, amelyet őszintén megbánt.

Beismerte, hogy a rendőrruhát valóban ellopta, de akkor azt hitte, hogy ez nem bűncselekmény. A bíróságtól kapott felvilágosítás után beismerte, hogy bűncselekményt követett el, a ruhát nem vitte vissza, azt a házkutatás során találták meg nála.

Beismerte azt is, hogymint nemzetőr kapott egy puskát hozzávaló lőszerrel, amit elcserélt egy géppisztollyal, amit elrejtett. Beismerte azt is, hogy volt két db. kézigránátja, hogy az egyik erdőrészben elrejtett fegyverek közül haza is vitt egy darabot. Beismerte, hogy két este állott őrségben, azonban előadása szerint nem volt nála fegyver, hanem csak csákány. Több tény szempontjából eltért a nyomozati vallomásától. Védekezésül arra hivatkozott, hogy a rendőrségen kegyetlenül megverték, ezért volt kénytelen a valóságnak meg nem felelő vallomást tenni. Az ügyészség előtt tett vallomását is valótlannul tette meg, mert kényszerhelyzetben volt. – E védekezés tekintetében a népbíróság korábban kifejtett álláspontjára utal. Vádlott nem hivatkozott arra, hogy miben állott az ügyészség előtti kényszerhelyzete, így nem hivatkozott arra sem, hogy a pótnyomozástól való félelme miatt tette valótlannal vallomást, de előadásából azt a következtetést lehetett levonni, hogy az ügyész alkalmazott vele szemben valamilyen fenyegetést, amit akként fejezett ki, hogy az ügyésznek is megmondja, hogy mit mondott neki. Az ilyen értelmű védekezés magában hordja annak valótlannal voltát, amelyre nézve a népbíróság a fentiek során már több ízben kitért.

Az őrségben állásával kapcsolatban azzal védekezett, hogy kiállt őrségbe, mert a többiek is csinálták, ha senki sem állott volna ki, úgy az ő kiállása is elmaradt volna. – Az ilyen tartalmú védekezés bővebb indokolásra nem szorul, mert ez a bűnössége kérdését érdemben nem érintheti, büntethetőséget kizáró okot nem eredményezhet. – Védekezésének egy másik helyén így fejezte ki magát: „én a többiek után mentem, ha ők rosszat cselekedtek, akkor én is rosszat tettem.”

Az ellentmondásokban bővelkedő vallomásai közül a rendőrségi és az ügyészség előtt tett vallomása érdemelt hitelt és a tárgyaláson elhangzott vallomásából azok a részletek, amelyek az említett vallomásokkal egyeztek.

A nyomozati és az ügyészségi vallomása során elismerte vádlott azt is, hogy részt vett az 1956. december hó 7-iki párház elleni tüntetésben. Beismerte azt is, hogy ott a tömeggel együtt ő is kiabálta, hogy ameddig az oroszok ki nem mennek, addig nem dolgoznak. A tárgyaláson ettől a vallomásától eltért, s csak annyit vallott, tudott a párház elleni tüntetésről, látta amikor jöttek a szovjet páncélosok, nagy volt a tömeg és a kiabálás, ő azonban nem kiabált. Úgy adta tehát elő a dolgot, mintha neki abban nem lett volna semmi része. Ez a vallomás módosítás ugyanolyan értékítélet alá került, mint amilyen nézetet vallott a népbíróság a pótnyomozással kapcsolatban előterjesztett védekezéssel. Ennek a védekezésnek a lehetetlen voltát

be is látta a vádlott akkor, amikor kihallgatása végén kijelentette, hogy a terhére rótt bűncselekményekben a bűnösségét beismeri, s azokat őszintén megbánta.

Csizmadia József XIX. r. vádlott elismerte a bűnösségét. Beismerte, hogy 1956. október hó 26. napján, amikor a rendőrség előtt mentek el, barátja a rendőrség épületéből kiszórt papírba belerúgott, előtűnt egy tár nélküli TT pisztoly, amit magához vett. Védekezése szerint a pisztolyt találta, amit magához vett, hazavitt és eldugott. Beismerte azt is, hogy ezt megelőzően a főkapitányság épületébe behatolt egyik ismeretlen személytől ugyancsak átadott neki egy TT pisztolyt tár nélkül, amit átadott egy ismeretlen nevű nőnek, akik Budapestre mentek harcolni a szovjet csapatok ellen. Beismerte azt is, hogy december hó nyolcadik napján őrségben állott, fegyver hiányában fokossal. E napon este kapott egy fegyvert Kozák Imrétől és beismerte azt is, hogy 10-én Varga Sándor XXV. r. vádlottól kapott egy tusátlan géppisztolyt és ezzel állott őrségben.

A vádlottal szemben emelt vád szempontjából fontos tényeket a vádlott úgyszólván minden részletében beismerte. Több vonatkozásban azonban eltért a rendőrség és az ügyészség előtt tett vallomásától. Védekezésül elmondotta, hogy megverték, megfélemlítették, ezért volt kénytelen beismerő vallomást tenni. Az ügyészség előtt tett vallomására nézve pedig a szokásos védekezést adta elő, hogy tartott attól, miszerint az ügyét visszaadják a rendőrségnek pótnyomozásra, amit mindenképpen el akart kerülni. – Ilyen körülmények között vádlottnak a nyomozás, illetőleg az ügyészség előtt tett vallomása volt az irányadó a tényállás megállapítása szempontjából. Hogy vádlottnak e tárgykörben előterjesztett védekezése mennyire valótlan, arra nézve jellemző a következő tény. A rendőrségi vallomása szerint vádlott beismerte, hogy a főosztály megtámadásában részt vett, ezzel szemben az ügyészi vallomásában csak annyit ismert el, hogy amikor odaért a főkapitányság épülete elé, a tömeg már bent volt az épületben, ott tört és zúzott, ő azonban nem hatolt be az épületbe és a romboló munkában nem vett részt. Ez bizonyítja, hogy a vádlottnak megvolt a lehetősége vallomása megváltoztatására, anélkül, hogy bármilyen következményektől tartania kellett volna. Más vonatkozásban is eltér a vallomása, mert a rendőrségi vallomása szerint egy bányász tanulótól kapta.

Ilyen körülmények között az utóbbi tények tekintetében a népbíróság az ügyészség előtt tett vallomást fogadta el valótnak.

A vádlott rendőrségi és ügyészségi vallomásán kívül bizonyítékul fogadta el Varga Sándor, Pintér Sándor, Sóstarics János, Kozák Imre vádlott-társainak a vallomásait. –

fk. Palotás László XX. r. vádlott beismerte bűnösségét. Beismerte, hogy a tata-bányai Hunyadi páncélos laktanyában kapott fegyverrel sokak társaságában felment Budapestre, hogy az ottani ellenforradalmi harcokban részt vegyen. Beismerte azt is, hogy egy alkalommal kapott körülbelül 15 db. röpcédulát, azt azonban tagadta,

hogy a házak falára kiragasztotta volna. Beismerte azt is, hogy szerzett egy ívtáras géppisztolyt, azt is, hogy ezzel két este őrségben állott, tagadta azonban, hogy őrségben állása alatt a géppisztolyt használta volna. Beismerte azt is, hogy a géppisztolyt a harmadik este átadta Sörös Géának őrt állásban való részvétel céljából, amit – miután a géppisztolyt visszakapta – elásott. Utóbb az igazgatója felhívására elmondotta a géppisztoly rejtékhelyét, amit a rendőrség megtalált és bűnjelként lefoglalt.–

A népbíróság nem fogadta el vádlottnak azt a védekezését, hogy a röpcédulákat nem ragasztotta ki, mert a rendőrség előtt azt a tényt beismerte, s azt kellő ok nélkül vonta vissza. Azzal védekezett, hogy a rendőrségen bántalmazás következtében volt kénytelen ebben a kérdésben beismerő vallomást tenni. Az igaz, hogy az ügyészség előtt is beismerte ezt a tényt, azonban az a nyomozó kísérte őt fel Pestre, aki a rendőrségen is kihallgatta, így nem merte a vallomását az ügyészség előtt módosítani, s ezt a jegyzőkönyvet el sem olvasta, így azt sem tudja, hogy az mit tartalmazott. Vádlottnak ez a védekezése ellenkezik egyrészt a felvett közokirat tartalmával, másrészt az e tárgyban fent már kifejtettek erre az esetre is állanak.– Viszont elfogadta azt a védekezését, hogy a fegyverét nem használta őrségi szolgálata alatt, mert ezt a tényt sehol sem ismerte be és nem merült fel olyan bizonyíték sem, amelynek az alapján a népbíróság ezt a terhére megállapíthatta volna.

A vádlott beismerő vallomásain kívül a megyei bíróság bizonyítékként fogadta el Horváth Géza tanú vallomását, Sörös Géa vádlott-társ előadását is.– Czinege Imre tanú vallomása is bizonyítékokat képezett.

fk. Sörös Géa XXI. r. vádlott elismerte bűnösségét. Beismerte az október hó 26. napján tartott tüntetésben való részvételét, azt is, hogy röpcédulákat kapott kifüggesztés végett, azt azonban tagadta, hogy azokat kifüggesztette volna. Védekezésül arra hivatkozott, hogy a rendőrségen történt bántalmazás következtében ismerte be a kiragasztás tényét. Ez a védekezése azonban nem volt elfogadható, mert azt az ügyészség előtt tartott kihallgatása során is fenntartott. Ezzel kapcsolatban azt is előadta, hogy az ügyészség előtt azért sem merte a rendőrségi vallomását visszavonni, mert jelen volt ennél a kihallgatásnál a rendőrség nyomozója is. Ezt az utóbbi védekezést sem fogadta el a népbírósági tanács, mert ha az való is lenne, ez nem képezhetné indokát annak, hogy az ügyészség előtt is valótlan vallomást tegyen.

Tagadta vádlott azt is, hogy őrszolgálatában közben lövéseket adott volna le. Azt beismerte, hogy december hó 10-én őrt állott, nála volt a Palotás László géppisztolya. A rendőrségen és az ügyészségen beismerte, hogy két lövést leadott, s ezt a beismerést a népbíróság terhére bizonyítékként értékelte ki a fent kifejtettek alapján. Végül is vádlott beismerte, hogy a hibáit nagyon megbánta, s az volt a kérése, hogy azt a bíróság tudatlanságának és fiatalkori meggondolatlanságának tudja be.– Ez az utóbbi nyilatkozat lényegében a teljes bűnösségi elismerést jelenti, amit a büntetés mértékénél kell a népbíróságnak figyelembe vennie.–

Szepesi Lajos XXII. r. vádlott bűnösségét ugyancsak elismerte. – Beismerte, hogy az október hó 26-iki Népház előtt tartott gyűlésen részt vett. Beismerte azt is, hogy a golyószóróból kilőtt egy sorozatot. – Tagadta azonban, hogy belépett volna az őrség tagjai közé, tagadta azt is, hogy tudomása lett volna arról, hogy az őrség a karhatalom ellen irányult, azt is tagadta, hogy a golyószóróval célpontra lőtt volna, mert csak a levegőbe lőtt vele. Azt viszont beismerte, hogy egy ismeretlen személytől kapott egy géppisztolyt, ami azonban csak rövid ideig volt nála, mert karhatalmistának nézték, fejszével a vállára csaptak, amiatt géppisztolyát átadta Uglovics Bélának, amelynek további sorsáról mit sem tud.

Védekezésül azt adta elő, hogy a rendőrségen kénytelen volt többet mondani, mint ami történt, mert a rendőrség részéről bántalmazásban részesítették, az ügyészség előtt pedig azért nem vonta vissza a rendőrségi vallomását és azért vallott itt is valótlanul, mert attól tartott, hogy az ügyét visszaadja az ügyészség pótnyomozásra, amit pedig korábban elszenvedett bántalmazásra tekintettel mindenképpen el akart kerülni. – Ebben a kérdésben a népbírószági tanács a fent kifejtettek szerint már állást foglalt, ezért ezzel a védekezéssel részletesebben nem foglalkozik. Nyomozati és ügyészség előtt beismerése szerint pedig elismerte, hogy az őrségnek tagja volt, azt is, miszerint tudta, hogy az őrséget miért szervezték meg, azt is, hogy a telepre behatolt gépkocsira egy sorozatot leadott.

Nyomozati és ügyészség előtti vallomásain kívül a népbírószág bizonyítékként hivatkozik Mahinyák Jenő vádlott-társa nyomozati, sőt bíróság előtti vallomására, aki szerint Szepesi Lajos vádlott valóban golyószórójával megsorozott egy gépkocsit, Benhardt László és Uglovics Béla vádlott-társak vallomásaira is.

Bizonyíték még Puha Ignác, Beer János és Palotás József tanúk vallomása, akiknek a vallomásából jogszerűen vonható le az a következtetés, hogy Szepesi Lajos, nem a levegőbe lőtt a golyószóróval, hanem célra.

Nausch Rudolf XXIII. r. vádlott szintén beismerte bűnösségét. Nem ismerte be, hogy 1956 december hó első napjaiban több ismerőse társaságában vadászni volt, rálőtt egy őzre, amit azonban nem talált el. Elismerte, hogy ezt a tényt a nyomozás során beismerte, azonban azzal védekezett, hogy a rendőrségen megverték, így kénytelen volt beismerő vallomást tenni. Védekezett azzal is, hogy a nyomozó azzal fenyegette, miszerint egyszer már elkerülte az akasztást, de azt legközelebb már nem fogja elkerülni, el lehet szállítani a gyűjtőből – ugyanis a kihallgatását itt foganatosították – akkor pedig tudja mi vár rá.

A népbírószági tanács a vádlott védekezését nem fogadta el.

Abból indult ki, hogy Nauscht a budapesti gyűjtőben hallgatták ki, ami kizárja azt, hogy vele szemben testi fenyítéket alkalmaztak volna. Nem lett volna értelme sem annak, hogy az életfogytig tartó börtönre elítélt személlyel szemben erőszakot, vagy fenyegetést alkalmazzanak. Ezért a népbírószág vádlottnak a nyomozás során tett beismerését teljes értékű bizonyítékként fogadta el, annál is inkább, mert a nyomozati

vallomásának túlnyomó részét vádlott helyesnek ismerte el, s nem lett volna értelme annak, hogy egy aránylag jelentéktelen bűncselekményt ismertessenek be vele.

Beismerte, hogy a pártház ellen indított támadásnál jelen volt. A rendőrség előtt tett vallomásával egyezően a tárgyaláson is adta elő, hogy eljött onnan, amikor megérkeztek a helyszínére a szovjet páncélosok. E tüntetésben tevékeny részvételét úgy a nyomozás, mint a tárgyalás során tagadta, így a népbíróság tevékenységet vele szemben meg sem állapított.

Beismerte azt is, hogy a Lados István által megszervezett őrségben részt vett. Tudta azt is, hogy mi volt az őrség célja, tisztában volt a feladatokkal is. Beismerte, hogy az őrségben 3 napon keresztül részt vett, azt, hogy kiket látott őrszolgálatot teljesíteni. Egy lövés megtörténtét ismerte el. Ennek megtörténtét december 7. napjára arra az időre tette, amikor a Lados féle mozgalom még nem is létezett. Ezt az előadását elfogadni nem lehetett, védekezése egészen áttetsző. Ugyanis a rendőrségi előadása szerint ezt az egy lövést december hó 9-én a telepen áthaladó egy páncélautóra adta le, s a tárgyaláson tudatosan úgy igyekezett beállítani a dolgot, hogy „nem emlékezem, hogy 9-én kint lettem volna”, holott más helyen tett előadásából az állapítható meg, hogy mind a három este kint volt. Valótlan az az előadása is, hogy december hó 8-án a telepre behatolt karhatalmista gépkocsira rá ne lövöldöztek volna az őrség tagjai, csupán a karhatalom tagjai adtak le lövéseket, mert ezt az előadását a tanúk megcáfolták. Ilyen körülmények között a népbíróság vádlottnak a nyomozás során tett vallomását fogadta el valónak a vele szemben megállapítandó tények szempontjából. Ez a magyarázata annak, hogy a népbíróság a december hó 10-iki fegyverhasználatot is megállapította, s azt, hogy a pisztolyától 8-án lőtt egyet a levegőbe.– Csupán jellemző tényként hivatkozik a népbíróság arra, hogy ez a vádlott volt az a személy, aki kézigránáttal is halászott.

A népbírósági tanács vádlottnak a nyomozás során tett vallomásán kívül bizonyítékként fogadta el Sóstarics János, Benhardt László, Somogyi László, Nagy Lajos, Pintér Sándor vádlott-társainak a vallomásait is.

A népbírósági tanács a fegyverrejtegetéssel kapcsolatos tényeket a vádlott terhére nem állapította meg, a bűnösség megállapítását e bűncselekmény tekintetében kifejezetten mellőzte és csak ott hivatkozik az erre utaló adatokra, amelyek a terhére rótt államellenes bűncselekménnyel szoros összefüggésben állnak.– Ugyanis a fegyverrejtegetés bűncselekménye miatt vádlottat 1956. év december havában a rögtönítélő bíróság halálra ítélte, amit kegyelemből a Népköztársasági Tanács Elnöki Tanácsa életfogytig tartó börtönre változtatott át. A fegyverrejtegetés tehát ítélt dolgot képez.

Tagadta Nausch Rudolf vádlott azt, hogy Bencze László vádlottól 100 forintért egy géppisztolyt vásárolt volna. Tagadásával szemben bizonyítékként fogadta el az érintett két vádlottnak egymástól elkülönített nyomozati előadását.

Kozák Imre fiatalkorú XXIV. r. vádlott bűnösségét részben ismerte el. Beismerte, hogy 1956. szeptember hó 1. napján egyik barátja társaságában minden engedély nélkül végleges szándékkal el akarta hagyni az országot. Hivatkozott védekezésként arra, hogy erre családi okok késztették. Szándékát azonban Győrben leplezték. Védekezését azonban a népbíróság nem találta elfogadhatónak. A családi helyzetben bekövetkezett állapotváltozás senkit sem jogosíthat fel bűncselekmény – különösen tiltott határátlépési kísérlet – elkövetésére.

Beismerte azt is, hogy október hó 26. napján – amikor az esztergomi börtönből való kiszabadulása után hazatért – elment a Hunyadi páncélos laktanyába, ahol egy szálfegyvert és lőszert szerzett azzal a szándékkal, hogy Budapestre megy harcolni, azonban meggondolta magát és lemondott erről az útvjáról.

Beismerte, hogy a Lados féle őrségben részt vett, mind a 3 este. Beismerte, hogy tudta az őrség célját, hogy az a karhatalom ellen irányul. Beismerte azt is, hogy a fegyverét két napon át használta. Az egyik este két lövést a földbe, a másik este pedig két lövést a villanyégőre adott le. Beismerte a fegyver megszerzését is.

A tárgyaláson tett és a rendőrségi előadása között több eltérés van. Az eltérés okául a rendőrségi bántalmazása tényét jelölte meg, az ügyészség előtt vallomásától eltérést pedig abban, hogy a pótnyomozástól félt. Ezzel a védekezéssel a népbírósági tanács részletesebben itt nem foglalkozik, ebben a kérdésben álláspontját a fentiek során kifejtette, így arra utal. – Végül is vádlott a kihallgatása végén a bűnösségét minden cselekményben beismerte, annak kijelentése mellett, hogy a cselekményeit nagyon megbánta.

A népbíróság bizonyítékként hivatkozik Varga Sándor, Pintér Sándor, Mahinyák Jenő, Sóstarics János, Csizmadia József vádlott-társak vallomására.

Varga Sándor XXV. r. vádlott bűnösségét nem ismerte el. Azt beismerte, hogy Tóth nevű szomszédjával egy alkalommal 1956. november havában hazavittek egy puskát, egy pisztolyt és egy géppisztolyt. Az övé lett a pisztoly és a géppisztoly. Tagadta, hogy más fegyvere lett volna. A tárgyalás folyamán azonban beismerte, hogy Tóth szomszédjának – aki disszidált – puskája rejtékhelyét ismerte és ezt a puskát is átadta. Beismerte, hogy a TT pisztolyt Pintér Sándornak, a géppisztolyt Csizmadia Józsefnek, a Tóth-féle puskát pedig Kozák Imrének adta át. Hogy több puska lett volna birtokában azt tagadta. Előadásával szemben a népbíróság a vádlottnak a nyomozati vallomását fogadta el valónak. E szerint Tóth két db. puskát rejtegetett, egy karabélyt és egy hosszú csövű puskát, s ezt a második puskát Csizmadia József kapta meg. Azt adta elő, hogy a nyomozás során az igazat mondotta el, úgy ahogyan az események megtörténtek, a rendőrségen nem bántalmazták, csak annyit mondtak neki, hogy megverik, ha az igazat nem mondja el. Az ügyészségen is elmondotta az igazat. Ilyen körülmények között a népbíróság a nyomozati és ügyészségi vallomását teljes értékű bizonyítékul fogadta el, tehát azt a tényt is, hogy Tóth rejtékhelyéről két darab puskát vett elő és bocsátott az őrség tagjainak rendelkezésére.

Tagadta vádlott, hogy a szóban forgó eset alkalmával tudta azt, miszerint mi az őrség célja. Erről és az őrség céljáról csak a nyomozás során szerzett értesülést. Csak akkor tudta meg azt is, hogy Lados szervezte meg az őrséget, őt ugyanis az őrség nem érdekelte, őrséget nem állott.

E védekezésével ellentétben a népbíróság hivatkozik a tárgyaláson tett arra az előadására, hogy december 8-án hallott az őrség felállításáról. Egy polgári ruhás és egy egyenruhás rendőr is megkérdezte, hogy áll-e az őrség, és azt is mondták, hogy igen, de nem tudnak fegyvert adni, erre mondták, hogy ő tud fegyvert rendelkezésre bocsátani, – nyilvánvaló, hogy a vádlott tudott az őrség létezéséről és arról is, hogy az fegyveres őrség. Az őrség céljára nézve pedig a rendőrségi és ügyészségi vallomása szerint vannak adatok, s nyilvánvaló, hogy ha a vádlott az őrségről tudott, akkor tudnia kellett arról is, hogy mi volt az őrség célja, hiszen ez a VI-os telepen köztudomású tény volt. – A nyomozat során felvett jegyzőkönyvek tartalmát illetően a népbíróság álláspontját a fentiek során már kifejtette. –

IV. A vádlottak bűncselekményeinek minősítése

A népbíróság megállapítása szerint:

Lados István I. rendű vádlottnak a tényállásban meghatározott cselekvősége a BHÖ. 1. pont első bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban kezdeményezéssel elkövetett büntett tényálladáki alkatelemeit foglalja magában. Hogy a mozgalma a népi demokratikus államrend megdöntésére irányult, az 1956. december hó 8-10. napjain lezajlott események bővebb indokolásra nem is szorulnak, hiszen az a rendfenntartó erők, különösen a karhatalom ellen irányult, a népköztársaságunk olyan szervezete ellen, amelyen az akkori időben államhatalmunk nyugodott, különös tekintettel arra, hogy a korábbi rendfenntartó szervezetek felbomlottak, vagy megbízhatatlanokká váltak, szemben a megbízható és államunkhoz hú személyekből összetevődött karhatalommal. Ez volt az az erő, amely a kibontakozást lehetővé tette, amelyre támaszkodni lehetett az ellenforradalmi erőkkel szemben. A karhatalom feloszlata alapjaiban rendítette volna meg az addig valamennyire megszilárdult államrendünket, s így válik érthetővé, hogy annak felszámolását követelték, amelynek sikere esetén az ellenforradalmi erők újból tért nyerhettek volna.

A népbírósági tanács Lados István I. r. vádlott tevékenységét mozgalomnak és nem szervezkedésnek minősítette. Nincs ugyanis adat arra, hogy a fegyveres őrség létrehozását megelőzően ellenséges erők tartósan csoportosultak volna és, hogy megfelelő szervezeti kiépítettségük lett volna. Az egész mozgalmat a december hó 7-én a párház előtt lejátszódott események és annak ama következményei hozták létre, hogy a támadásban élenjáró néhány személyt elfogták, s ez adott lökést annak a valótnak hírnek, hogy a fiatalságot deportálják, s Lados István ezt a helyzetet

használta ki mozgalmá kezdeményezésére. Hiányzik tehát a szervezkedést jellemző céltudatos kollektív tevékenység, az abban résztvevők tudatosan tervszerű szerepe. A jelen esetben lazább és szervezetlenebb eseménysorozatról van szó, tehát mozgalomról, amit az is bizonyít, hogy a mozgalomba bekapcsolódott résztvevők ebbe spontán kapcsolódtak be. Tehát az azonos cél megvalósítására közvetlen akcióba lépett erők spontán megmozdulásáról és nem szervezkedéséről van szó.

A mozgalom gondolata Lados István I. r. vádlottól származik. Ő volt az a személy, aki a VI-os telepen az őrség megszervezésének ötletével megjelent, végig járta a telep egy részét. Az a körülmény, hogy bizonyos vonatkozásban szervezeti utasításokat is adott: meghatározott házanként való kiállás, a többieknek a házakban való tartózkodása, az ellenőrzés és riasztás kérdései – tevékenységét nem viszi át a kezdeményezésből a vezetés fogalmi körébe, mert a kezdeményezésével létrejött mozgalmat magára, a sorsára hagyja, s nem vállal vezetést. Fegyvere sincs.

Az a tény, hogy a december hó 8. napján megszervezett őrsegtől függetlenül december 10-én Tatabánya Újvárosban is kezdeményez államellenes mozgalmat a rendőri erők megosztása érdekében, nehogy azok teljes erővel a VI-os telep ellen forduljanak, ez a közvetett összefüggés cselekményét nem teszi többrendbelivé, de még a jogi egységet képező folytatólagos cselekménnyé sem.

Pendli József II. rendű vádlott cselekményét is a BHÖ. 1. pont első bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban kezdeményezéssel elkövetett büntettnek tekintette. Lados István I. r. vádlott megosztotta a VI-os telepet Pendli Józseffel, a telep lakossága egy részének a beszerzése az ő feladatát képezte, ahol kezdeményezőként lépett fel. A telep egy másik részét Lados István I. r. vádlottal kapcsolatban kifejtettek értelemszerűen Pendli József II. r. vádlottra nézve is állnak, itt tehát bővebb jogi indoklásra nincs szükség.

Meg kell azonban emlékezni arról, hogy Pendli József a tényállás szerint 1956. november hó végén és december havában a BHÖ. 2. pont második bekezdése alá eső a népi demokratikus államrend elleni izgatás büntettét is elkövette. A népbíró-sági tanács azonban ezt a cselekményt a BHÖ. 1. pont első bekezdése mellett azzal nem anyagi halmazatban állapította meg, hanem a BHÖ. 1. pont első bekezdésébe beleolvasztotta, s így egységet állapított meg.

Pendli József II. r. vádlott sem rendelkezett a BHÖ. 34 pontja alá eső fegyverrel – a vele volt tűr ilyenek nem minősíthető – így ezt a cselekményt nem lehetett a terhére róni.

A népbíró-sági tanács mielőtt a soron levő vádlottak bűncselekményeinek a jogi okfejtésével foglalkozna, a III. r. vádlottól a XXIV. rendű vádlottig terjedő vádlottak cselekményeit a BHÖ. 1. pont második bekezdése szerint minősítette a tényállásban megállapított tények alapján, mert valamennyien a Lados István I. r. vádlott által kez-

deményezett mozgalomhoz csatlakoztak, abban fegyveresen részt vettek, sőt többen őrségben állásuk alatt fegyvereiket használták is. A közös cél érdekében teljesített őrt állásuk – akár használták fegyverüket, akár nem – mindenben kimeríti az említett bűncselekmény tényálladási alkat-elemeit. Ismerték az őrség célját, tudták, hogy az a rendfenntartó szervek, különösen a karhatalom ellen irányul, ezért tevékeny részvételük mindenben kimeríti az említett büntettet.– Kivételt képez Varga Sándor XXV. r. vádlott cselekménye, amelyről a népbíróság külön meg fog emlékezni.–

A népbíróság az egyes vádlottak fegyverrejtegetési bűncselekményeit illetően külön-külön fog foglalkozni.

Turcsányi József III. r. vádlott őrt állási cselekménye a fent kifejtettek szerint a BHÖ. 1. pont második bekezdése alá eső a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettet valósítja meg. Nevezett vádlott terhére fennforog a BHÖ. 33. pontja első bekezdésében meghatározott robbanó anyag tiltott tartásával elkövetett büntett, mert e törvényhely szerint a kézigránát e jogi fogalom alá tartozik. Turcsányi József a kézigránátokat december hó 9-én az őrség fennállása alatt szerezte, azokat egy alkalommal őrségben állásra használta fel, az állam belső biztonsága, mint védett jogtárgy ellen, amelynek egyik rész-cselekményeként jelentkezik / B. K. 205. sz. határozat./ ezért ezt a cselekményt a BHÖ. 1. pont második bekezdésébe beleolvasztotta, az anyagi halmazat mellőzése mellett.

Ennek a vádlottnak ez a cselekménye nem esik az 1956:28. sz. tvr. 2.§. második bekezdésében említett kedvezmény alá, mert a vita tárgyává tett álláspont szerint ez a kedvezmény csak azokra vonatkozik, 1956. évi december hó 11. napjának du 18 órájáig önként átadják fegyvereiket, robbanó anyagaikat a hatóságnak. A jelen esetben önkéntes átadásról nem lehet szó, mert Turcsányi József a kézigránátokat a karhatalom megjelenése alkalmával dobta el magától, tehát kényszerhelyzetében.

Gwóth Mihály IV. r. vádlott a tényállásban meghatározott őrt állási bűncselekménye a fent kifejtettek szerint a BHÖ. 1. pont második bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend elleni mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettet valósítja meg.

Nevezett terhére a népbírósági tanács az 1956. évi 11.sz. Tvr.3.§-ában meghatározott, a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett büntettet is megállapította. Kisebbsúlyú büntettről nem lehet szó /Tvr.9.§. első bekezdése első mondata/ mert a vádlott a lopást közveszély színhelyén követte el. Ezt a cselekményt a vádlott terhére önálló cselekményként értékelte, mert az elkövetés időpontja 1956.november hó 3. napjára esik, amikor még szó sem volt a Lados István által kezdeményezett mozgalomról. Nem volt elfogadható a jogelveinkbe ütköző az az álláspont, hogy csupán a BHÖ.

438. pontjában meghatározott büntett forog csupán fenn, mert az adott körülmények között megszerzett TT pisztolyt nem lehet talált ingónak minősíteni.

Gwóth Mihály IV.r. vádlott terhére a fenti bűncselekményeken kívül fennforog a BHÖ.34. első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. Ezt a bűncselekményt a népbíróság a Legfelsőbb Bíróság 205.sz. Büntető kollégiumi határozata ellenére sem állapította meg a többi bűncselekménnyel anyagi halmozatban, hanem ezt a büntettet a BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott büntettbe beleolvasztotta.

Ugyanis Gwóth Mihály a TT pisztolyt csak egy alkalommal és akkor vette magához, amikor december hó 10. napján őrségben állott. A BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott tevékeny részvétellel elkövetett csak ennek a fegyvernek a használatával nyert teljes tartalmat, az adott esetbeni részvétele csak akkor válik a megdöntésre irányuló részvételi, ahogy a népbíróság a tényállásban megállapította. Ezért ezt a kisebb súlyú büntettet az említett büntettbe beleolvasztotta.

Ez a vádlott az 1956. évi 28.sz. Tvr. 2.§-a második bekezdésében meghatározott kedvezményben ép úgy nem részesíthető, mint Turcsányi József III.r. vádlott, mert a pisztolyt nem önként adta át a hatóságnak, hanem azt kényszerhelyzetében akkor dobta le a földre, amikor a karhatalmisták meglepték őket.

Sóstarics János V.r. vádlott ört állási cselekményei a fent kifejtettek szerint a BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend ellen irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladási alkatelemeit foglalja magában. Fennforog e vádlott terhére a BHÖ.34 pontja első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. 1956. november hó 25. napját követően – az időpont naptárszerűleg nem volt megállapítható – az egyik barátjától arról értesült, hogy elrejtett fegyverek vannak. Együtt kimennek, találtnak két db. fegyvert, amivel célba lőnek, majd a fegyvereket elrejtik. December 8-án szerzett tudomást vádlott a Lados-féle őrségi szervezkedésről, azért szól barátjának, hogy két elrejtett fegyvert, menjenek ki érte. Mahinyák Jenővel ki is mennek és ezzel a fegyverrel e napon meg is kezdi az őrségben állását. Egy gépkocsira egy ízben rá is lő. A fegyver eredetileg nem a vádlottnak volt a birtokában, ő csak rejtékhelyről tudomást szerezve azt december hó 8 napján vette birtokba, amikor az említett őrségben szereplését megkezdte. Nyilvánvaló tehát, hogy a fegyvert tevékeny részvételének érdekében vette magához, így a népbíróság ezt a bűncselekményt a BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott büntettben beleolvasztotta.

Sóstarics János V.r. vádlott a fegyvert december hó 10. napján átadta Harnos Ivánnak. Az 1956. évi 28.sz. Tvr. 2.§-a második bekezdésében meghatározott kedvezmény reá nézve nem volt biztosítható, mert nem a hatóságnak adta le a fegyvert önként, hanem egy magán személynek, annak ellenére, hogy annak birtokáról a rögtönítélő bírósági rendeletről szóló határidő lejárt előtt mondott le.

Somogyi László VI.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott az őrségben való részvétele a fent kifejtettek alapján a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladási alkatelemeit tartalmazza.

Somogyi László VI.r. vádlott terhére fennforog a BHÖ.34 pont első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. Vádlott többször szerzett fegyvert és lőszert. Az egyes szerzéseket külön vizsgálva az állapítható meg, hogy a vádlott által nemzetőri minőségben kapott fegyverét leadta a rendőrségnek 1956. november hó 4-én, amikor a nemzetőrség megszűnt. Ez a részcselekmény tehát az 1956. évi 28.sz. Tvr.2.§-a második bekezdésében meghatározott kedvezmény alá esik, így ezért a cselekményéért a hatóság részére történt önkéntes leadás folytán nem büntethető. Ugyanezen a napon szerzett a maga számára egy másik TT pisztolyt, amit átadott az akkor a karhatalommal szolgálatot teljesítő Rácz Mártonnak, aki azt az alakulatánál beszolgáltatta. Ez a részcselekmény is a népbíróság megítélése szerint az 1956. évi 28.sz. Tvr. 2.§-a második bekezdésének kedvezménye alá esik, ugyancsak nem büntethető. A fegyvernek Rácz Márton részére való átadása nyilvánvalóan a beszolgáltatás célját szolgálta.

Szerzett a maga számára 1956. november hó végén, vagy december hó elején egy géppisztolyt, amit a rövid idő múlva bekövetkezett őrségben állaskor magánál tartott és azt használta is. Ezt a fegyvert december hó 10. napján őrségben állás utolsó napján átadta Nausch Rudolfnak, s ettől az az időponttól kezdődően fegyverrel többé nem rendelkezett. Szerzett december hó 10. napján egy tár lőszert is, amit Fehér János vádlott-társának adott át. Minthogy ebben a most említett két esetben a fegyvert és a lőszert nem a hatóság részére szolgáltatta be – annak ellenére, hogy annak birtoklása a rögtönítélő bíraskodásról szóló rendeletben meghatározott idő előtt megszüntette – hanem magánszemélyeknek adta át, az 1956.évi 28.sz.tvr.2.§-a második bekezdésében meghatározott kedvezményre nem tarthat igényt.

Minthogy vádlott a géppisztolyt az őrségben állását megelőzően egészen rövid idő alatt szerezte meg, annak kihangsúlyozásával, hogy a megszerzés időpontját pontosan megállapítani nem lehet, nyilvánvaló, hogy ezt a géppisztolyt ellenforradalmi cselekmény elkövetésére használta fel, a lőszert pedig az őrségben állása idejében kapta, eme cselekményei szorosan egybeesnek a BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott tevékeny részvétellel, ezért a népbírósági tanács a fegyverrejtegetés büntettét a BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott súlyosabb büntettségbe beleolvasztotta.

Benhardt László VII.r. vádlottnak az őrségben vállalt szerepét a népbíróság a fent kifejtettek szerint a BHÖ.1.pont második bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend ellen irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnak minősítette, mert ennek a bűncselekménynek minden tényálladási alkateleme megvalósult.

Vádlottat a fenti bűncselekményen kívül a BHÖ.34. Pontja első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is terheli. Őrségben állása idején, tehát az államellenes bűncselekménye keretében szerezte fegyverét, amit a népbíróság a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott büntettségbe olvasztott be, mellőzve a halmazat megállapítását.

Vádlott a géppisztolyát december hó 11-13 napja között szolgáltatta be. A népbíróság a vádlott javára az 1956. évi 28.sz. tvr. 2.§-a második bekezdésében biztosított kedvezményt alkalmazhatónak nem találta, mert nem volt kétséget kizáró módon megállapítható, hogy a fegyverét a rögtönítélő bírósági rendeletben meghatározott időn belül beszolgáltatta-e, vagy sem, a legvalószínűbb feltevés szerint csak későbbben, mert az ügyészség előtti vallomásában december hó 13. napját jelölte meg a beszolgáltatás napjának.

Nagy Lajos VIII. rendű vádlottnak az a tényállásban megjelölt cselekménye, hogy az 1956. október hó 26-iki tüntetésben részt vett, ennek során behatolt a tömeggel együtt a rendőrhatalóság épületébe, ahol a rendőröket lefegyverezték, szerzett magának egy db. TT pisztolyt, majd innen a Hunyadi laktanyába ment, ide is behatolt, most már fegyveresen, később részt vesz a Lados által létrehozott őrségben, lő is – a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladási alkatelemeit foglalja magában. A népbíróság álláspontját e vonatkozásban fentebb már kifejtette, amit e vádlott cselekménye azzal bővít ki, hogy a tüntetésben való olyan részvétele, hogy ennek során a rendőrfőkapitányság épületébe is behatol, ahol a tömeg lefegyverezte a rendőrség tagjait, a Hunyadi laktanyába való behatolása, az ellenforradalmi jellegű nemzetőrségben való részvétele is a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott bűncselekmény keretébe tartoznak. Az a körülmény, hogy a tüntető felvonulás alkalmával izgatást magában foglaló és a BHÖ.2. pont b./ pontja alá eső bűncselekmény is fennforog, ezt a cselekményt terhére önálló cselekményként nem állapította meg, hanem beolvasztotta a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott büntettségbe, mert e cselekmény a tevékeny részvétel keretébe tartozik, azzal összefügg.

Nagy Lajos összesen két fegyvert szerez. Az egyik az október hó 26-án a főkapitányság épületében szerzett TT pisztolya, amit december hó 10. napjáig tartott birtokában, amikor átadta Somogyi Lászlónak. Ez a cselekménye kétségtelenül kimeríti a BHÖ.34. pont első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntetését, amit azonban a népbírósági tanács önálló bűncselekményként halmazatban nem állapított meg a terhére, hanem beleolvasztotta a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott büntettségbe, ugyanazzal az okfejtéssel, ahogy azt Gwóth Mihály IV.r. vádlott esetében kifejtette.

Az 1956. október hó végén a nemzetőrségben szerzett géppisztoly tekintetében – amit leadott november hó 4-én a nemzetőrség kötelékéből való leszerelésé-

kor – alkalmazta az 1956. évi 28. sz. 2.§-a második bekezdésében meghatározott kedvezményt, mert ezt a fegyvert a hatóságnak önként beszolgáltatotta, a rögtönítélő bírósági rendeletben meghatározott határidőn belül.

Az első esetben ez a most mondott kedvezmény nem volt alkalmazható, mert december hó 10-én Somogy László vádlott-társának, magánegyénnek, tehát nem hatóságnak adta át.

Bóna Barnabás IX.r. vádlott tényállásbeli, az őrséggel kapcsolatos cselekménye a népbíróság megállapítása szerint a fent már kifejtette alapján a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend ellen irányuló mozgalommal tevékeny részvétellel elkövetett bűncselekmény tényálladási alkatelemeit tartalmazza, ezért a vádlottat ebben a bűncselekményben mondotta ki bűnösnek.

Bóna Barnabás a fenti bűncselekményekben felül a BHÖ.34 pont első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is terheli.

Bóna Barnabásnak két fegyvere volt összesen. Az egyik 1956. november hónapjának ismeretlen napján szerezte, amikor hatan az ismert helyen megtaláltak 5 db. fegyvert, golyószórót és nagy mennyiségű lőszert. A fegyverek közül 1 db. jutott neki, amit elrejtett, de azt egy hét múltán már nem találta meg a helyén. Erre nézve a fegyverrejtegetés büntettét megállapíthatónak nem találta, mert november hó vége tájától kezdve fegyverrel nem rendelkezett, így nem is tudhatott eleget tenni az 1956. évi 28. sz. Tvr-ban meghatározott annak a felhívásnak, hogy mindenki a birtokában levő fegyvert szolgáltatassa be, amit pedig birtokban lett esetén beszolgáltatott volna.

A másik esetben a Persil Antaltól kapott géppisztolyra nézve a BHÖ.34. Pont első bekezdésében meghatározott bűncselekmény fennáll. Ezzel a fegyverrel – közvetlenül az őrség megalakuláskor került hozzá – volt vadászni, hiszen a vadászatból hazatérése után már folyt az őrség szervezése, amelynek tagjává vált. Ép a fegyver szerzésének időpontjára tekintettel a népbíróság ezt a cselekményt beleolvasztotta az 1. pont második bekezdésébe, annak ellenére, hogy azzal aznap a reggeli órákban vadászott.

Erre az esetre nem volt alkalmazható az 1956. évi 28. sz. Tvr. 2. §-a második bekezdésében meghatározott kedvezmény, mert a vádlott december hó 10. napján a fegyvert magánszemélynek és nem hatóságnak szolgáltatotta be.

Megállapította a népbírósági tanács Bóna Barnabás IX.r. vádlottal szemben az 1956. évi 11.sz. Tvr. 3. §-ában meghatározott az 5. § második bekezdése első tétele szerinti, a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntettét is.

Előzetes megbeszélés alapján négyen elhatározták, hogy elmennek az egyik erdőrészbe vadászni. Az elhatározásukat végre is hajtották és a vadászat alkalmából Bóna rókára, nyúlra lőtt, de lövései nem találtak. Társai közül az egyik vaddisznót, a másik egy nyulat lőtt, amiket azután négyfelé osztatták, illetőleg a nyulat közösen megették. Szorosan értelmezve tehát Bóna vádlott cselekménye a társadalmi tulajdon sérelmére lopással elkövetett kísérlet, a társai által elkövetett lopás eredményéből

való részesedése orgazdaság büntettét valósítja meg. A népbíróság azonban a vádlott cselekményét egységes szemlélet mellett bírálta el és cselekményét az említett tvr. 3§-ában meghatározott lopásnak minősítette. Valamennyi a vadászban részt vett személy előzetes megbeszélés alapján vett részt a cselekményben /a tvr. 5.§. második bekezdése első tétele szerinti bünszövetkezet/ nyilvánvalóan azzal az elhatározással, hogy a vadászat eredményén osztozkodni fognak, ami így is következett be. Ezekből a tényekből folyik a cselekmény egységes szemlélete.

Homola István X.r. vádlottnak a tényállásban leírt őrségben állással kapcsolatos cselekmény a fent kifejtettek alapján a BHÖ.1.pont második bekezdése szerint, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek vette. E bűncselekményen kívül fennforog terhére a BHÖ. 34. pont első bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is, azzal alább kifejtendők figyelembe vétele mellett.

1956. december hó első napjaiban, naptárszerűleg meg nem határozható napon vádlott talált egy szálfegyvert, amit otthon elrejtett. Ezzel a fegyverrel néhány nap eltelte után 3 barátja társaságában vadászni megy, majd bekapcsolódik a Lados féle őrségbe, nyomban a vadászat után. Ezzel a fegyverrel egy este őrségben áll és másnap a fegyvert eldobja. A fegyverrejtegetés bűncselekménye kétségtelenül fennáll, azt azonban a népbíróság a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott büntettbe beleolvastotta a Bóna Barnabás esetével kapcsolatban kifejtettek szerint.

1957. február hó első napjaiban Tóth Lászlótól szerzett egy géppisztolyt, amit a pincében befalazott. A népbíróság a vádlottnak azt a fegyverrejtegetési bűncselekményt – tekintettel arra, hogy a Lados István féle őrség már jóval korábban feloszlott – terhére önálló bűncselekménynek értékelte, mert ez a cselekmény a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott bűncselekmény keretén jóval kívül esik, s ezt a cselekményt a többi bűncselekményével anyagi halmazatban állapította meg.

Megállapította terhére az 1956. évi 11. sz. Tvr. 3.§-ában meghatározott, az 5.§. második bekezdése első tétele szerinti, a társadalmi tulajdon sérelmére, bünszövetkezetben lopással elkövetett büntettet. A Bóna Barnabás vádlott terhére megállapított tények annyiban térnek el, hogy Homola István vádlott a vadászatban egy nyulat ejtett. Ennek a figyelembevétele mellett a jogi okfejtés azonos a Bóna Barnabás esetében kifejtettekkel.

Zovits Antal XI. rendű vádlottnak a tényállásban meghatározott őrségi cselekménye a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalmakban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladási alkatelemeit tartalmazza, a fentebbiek során már kifejtett indokok alapján. Az őrséghez csatlakozása után szerzett a maga számára fegyvert, ennek megszerzése tehát 1 pont második bekezdése kereteibe esik, így a terhére fennforgó

a BHÖ. 34. első bekezdése szerinti fegyverrejtegetési büntett beleolvad a BHÖ.1. pont második bekezdésébe.

Őrségben állása után a fegyvert bátyja segítségével szétbontta, annak alkatrészeit szétdobálta, amelyeket a karhatalom tagjai a később megtartott razzia során megtaláltak. Minthogy tehát vádlott a fegyvert a hatóságnak nem szolgáltatotta be – hiszen tudta azt, hogy az alkatrészeket hol dobálta szét, tehát azt újból birtokába is vonhatta volna – így reá nézve az 1956. évi 28. sz. Tvr. 2.§-a második bekezdésében biztosított kedvezmény nem volt alkalmazható, amely feltételül a hatóság részére való önkéntes beszolgáltatást írja elő.

Fehér János XII.r. vádlottnak az őrségben állási bűncselekménye a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett bűncselekménynek a tényálladási alkatelemeit mindenben tartalmazza, azért a fent már közölt okfejtés mellett ezt a bűncselekményt a terhére megállapította.

Vádlott a fegyver 1956. november hó közepe táján szerezte s azt az őrség feloszlása után otthon a lakásuk WC-jében rejtette el. Ezzel a ténnyel a fegyver feletti birtoklása nem szűnt meg. Figyelemmel arra, hogy a vádlott a géppisztolyt jóval az őrségben állása előtt szerezte meg és azt hosszú időn át birtokolta, amely tény jóval meghaladja a BHÖ.1. pont második bekezdésében meghatározott bűncselekmény kereteit, ezért ezt a bűncselekményt a vádlott terhére a BHÖ.1. pont második bekezdésével halmazatként állapította meg.

Az a tény, hogy a vádlott tudta nélkül mások a géppisztolyt a WC-ből kiszedték és birtokba vették, a dolog lényegén mit sem változtat, ő azt hiszi, hogy még mindig ő a birtokos. Ennek azért nincs jogi jelentősége, mert a WC-ben még maradt vissza lőszer, amit a bekövetkezett házkutatásig birtokában levőnek kellett tekinteni, figyelemmel a fegyverrejtegetési bűncselekmény tartós voltára, amely a fegyver és lőszer birtoklásának tartama alatt folytatólagosan megvalósul.

Uglovics Béla XIII.r. vádlottnak a tényállásban az őrségben vállalt szerepét a népbíróági tanács a BHÖ.1.pont 2. bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnak minősítette a fent kifejtettek szerint. Ennek keretében vont a Uglovics Béla XIII.r. vádlottnak a nemzetőri szolgálatát is, mert ez a nemzetőrség ellenforradalmi jellegű alakulatnak volt minősítendő.

A fenti bűncselekményen felül a vádlott terhére fennforog a BHÖ. 34. pont 1 bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. Uglovics Béla mint nemzetőr 1956. október hó végén 1 db. szálfegyvert és 15 db. lőszert kapott. Utóbb a puskáját géppisztolyra cserélték ki, géppisztolyát a nemzetőrség feloszláskor 1956. november hó 4-én a II.sz. rendőr tiszti őrsőn beszolgáltatta. Ilyen körülmények kö-

zött ez a fegyverrejtegetési részcsелеkménye az 1956. évi 28. sz. Tvr.2.§.2. bekezdése értelmében nem esik büntetés alá.

Uglovics Béla XIII.r. vádlott 1956. december 8-án egy géppisztoly tárat szerzett lőszerrel együtt, amit még ezen a napon átadott Somogy László vádlott-társának. December 9-én pedig Szepesi Lajostól szerzett 1 géppisztolyt, amit ezen a napon Benhardt Lászlónak adott át. A most említett lőszerre és géppisztolyra a fegyverrejtegetés büntette fennforog, azonban tekintettel arra, hogy úgy a lőszernek, amit a géppisztolynak a beszerzése a vádlott által végrehajtott államellenes bűncselekmény keretei között történt, ezt a cselekményt a népbíróság a BHÖ.1. pont 2 bekezdésében meghatározott tevékeny részvétellel elkövetett büntettbe beleolvasztotta.

Pintér Sándor XIV.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott őrségbeli szereplése a fent kifejtettek értelmében a BHÖ.1.pont 2. bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek minden tényálladáki alkatelemét magába foglalja.

E bűncselekményen kívül fennforog a terhére a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is, mert vádlott őrségben állása ideje alatt december 10-én egy szálfegyvert és 6 db. lőszert szerzett. Ezt a fegyvert azonban átadta Ilóczky Győzőnek. Ugyanezen a napon Varga Sándortól egy db. TT pisztolyt kapott 7 db lövedékkel, továbbá egy ismeretlen személytől egy kézigránátot is. A kézigránátot nem sok idő múlva továbbadta, a TT pisztolyt és a megmaradt lőszert eldobta. Minthogy Pintér Sándor XIV. r. vádlott nemcsak fegyverrel és lőszerrel, - hanem – bárha egészen rövid ideig kézigránáttal is rendelkezett, cselekménye nemcsak a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntettét, hanem a BHÖ. 33. pont 1. bekezdésében meghatározott robbanóanyaggal való visszaélés büntettét is elkövette. Minthogy sem a fegyvert, lőszert, sem a kézigránátot, nem a hatóságnak adta át, hanem magánszemélyeknek és illetőleg azt eldobálta, ezért vádlottal szemben az 1956. évi 28. sz. tvr. 2. § 2. bekezdésében meghatározott kedvezmény nem alkalmazható. A népbírósági tanács a robbanóanyaggal való visszaélés és a fegyverrejtegetés büntettét a terhére fennforgó bűncselekménnyel nem anyagi halmazatban állapította meg, hanem a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott államellenes büntettbe beleolvasztotta, mert a kézigránát és fegyver beszerzése, illetve használata az államellenes bűncselekmény keretei között következett be és a vádlottnak a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott tevékeny részvétele ezekkel az eszközökkel vált teljessé.

Ilóczky Győző XV. r. vádlottnak a tényállásban meghatározott őrségbeli szerepét a népbírósági tanács a BHÖ 1. pont 2. bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek vette a fent már kifejtettek értelmében.

Ennek a vádlottnak a terhére a BHÖ. 34 pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is fennforog. Ilóczky Győző vádlott, amikor 1956. október 26-án belső karhatalmi századát feloszlatták, fegyverét magával hozta és azt több társával együtt a Bódis hegyen elásta. Fegyverét akkor ásta ki egyik barátjával, amikor a Lados-féle szervezkedés megindult és ezzel a fegyverrel állott őrségben. December 10-én fegyverét a lőszerrel együtt átadta Pintér Sándor vádlott-társának, aki nem sok idő múlva azt visszaadta Ilóczky Győzőnek. Ilóczky Győző vádlott a fegyvert lőszerrel együtt Kulcsár Józsefnek adta át és többet fegyver nem volt a birtokában.

Vádlott az 1956. évi 28. sz. tvr. 2. §. 2. bekezdésében meghatározott kedvezményben nem részesíthető, mert fegyverét lőszerrel együtt nem a hatóságnak szolgáltatta be, hanem magánszemélynek adta át.

A népbíróság vádlott fegyverrejtegetési bűncselekményét beleolvasztotta a BHÖ.1. pont 2 bekezdésébe, az enyhébb cselekményt a súlyosabba. Bár vádlott fegyverrejtegetési bűncselekménye október hó végével vette kezdetét, abban az időben, amikor a Lados-féle szervezkedésről szó sem volt, mégis azért olvasztotta bele ezt a cselekményt az 1. pont 2. bekezdésébe, mert vádlott az elásott fegyvert csak akkor vette elő, amikor a Lados-féle szervezkedésről tudomást szerzett, bekapcsolódott az őrségbe és a fegyverét ekkor használta. A fegyverrejtegetési cselekménynek a BHÖ 1. pont 2. bekezdésébe, illetőleg annak keretei közé való beolvasztása azért volt lehetséges, mert fegyverét kizárólag ellenforradalmi tárgyú bűncselekménye elkövetésére használta fel, és a BHÖ.1. pont 2. bekezdésébe foglalt cselekménye a fegyver használatával nyert csak teljes tartalmat.

Ifj. Homola József XIV.r. vádlottnak a tényállásban felsorolt őrségbeli szerepét a népbírósági tanács a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnak vette, mert ennek a bűncselekménynek minden tényálladási alkateleme a vádlottal szemben fennáll.

A fenti bűncselekményen felül fennforog a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is, mert 1956. november hó 4-én szálfegyverhez jutott, amit elrejtett, ekkor nagyobb mennyiségű lőszert is szerzett, szerzett később Persil Antaltól egy TT pisztolyt is egy tár lőszerrel együtt, és ezt a most említett fegyvereket atyja megtalálta és azokat eldobálta. Az őrségben állása ideje alatt Szakács Károlytól egy dobtáras géppisztolyt szerzett, amit otthon elrejtett és őrségi szolgálata után rövid idő múlva azt Szakácsnak visszaadta. 1957. január hó 20. vagy 21. napján egy WC-be elrejtett géppisztolyt is megszerezett, azt lakására hazavitte és otthon a szekrény alá rejtette, amit édesapja később megtalált és azt egy tóba beledobta.

Ifj. Homola József vádlott tehát több fegyvert és meg nem állapítható mennyiségű lőszert szerzett. A szerzés időpontjai 1956. november, december és 1957. január havára esnek. A fent ismertetett tényállásból megállapítható, hogy ez a vád-

lott az 1956. évi 28 tvr 2. § 2 bekezdésében meghatározott jogkedvezményben nem részesíthető, mert egyetlen fegyverét sem adta át önként a hatóságnak.

Tekintettel arra, hogy a vádlott által elkövetett ellenforradalmi jellegű bűncselekményét megelőzően egy hónappal és annak befejezését követően mintegy másfél hónappal követte el, a népbíróági tanács – mert vádlottnak a több fegyver megszerzése ellenére cselekménye egy rendbeli büntettet képez – a fegyverrejtegetési bűncselekményt a BHÖ 1. pont 2. bekezdésében meghatározott büntettbe beleolvaszthatónak nem találta és ezt a cselekményt a vádlott többi cselekményeivel együtt anyagi halmazatban állapította meg.

Fennforog a fenti bűncselekményeken kívül e vádlott terhére a BHÖ. 369 pontjában meghatározott gondatlanság által elkövetett súlyos testi sértés büntette is. A megállapított tényállás szerint ugyanis vádlott megmutatta Kovács János barátjának a nála lévő töltött állapotban lévő és nem biztosított TT pisztolyát, melynek Kovács János utánakapott, s ennek az utána kapásnak és a vádlott ama magatartásának következtében, hogy a TT pisztolyt átadni nem akarta - a pisztoly elsült és a lövedék Kovács János bal felső combjába hatolt. Vádlottnak a most mondott magatartása kétségtelenül gondatlanságra vezetendő vissza, s minthogy a gondatlanság és a bekövetkezett eredmény között az okozati összefüggés kétségtelenül fennforog, ezért a mondott bűncselekményben is megállapította vádlott bűnösségét.

Fennforog a vádlott terhére az 1956. 11. sz. tvr. 3. § meghatározott és az 5. § 1. tétele szerint minősülő a társ. tulajdon sérelmére bűnszövetkezetben elkövetett lopás büntette. 1956. december hó első napjaiban előzetes megbeszélés és megállapodás alapján /5 2. bekezdés 1. tétele szerinti bűnszövetkezet/ vádlott 3 társával együtt vadászni ment és ennek során egy 90 kg-os súlyú vaddisznót lőtt. A vaddisznót társaival elosztotta, a reá jutó részt elfogyasztotta és részt vett a Homola István részéről elejtett nyúl elfogyasztásában is. Minthogy a vadállomány társadalmi tulajdont képez, és mert annak elejtése lopás, ezért vádlott cselekményét az 1956. évi 11. sz. tvr. 3. § meghatározott büntettnek vette. A cselekmény bűnszövetkezeti minősítés miatt nem volt kisebb súlyú büntettnek mérlegelhető azért sem, mert annak elejtésére az ellenforradalom által okozott zavaros időkben történt.

Mahinyák Jenő XVII. r. vádlottnak a tényállásban meghatározott, a Lados-féle őrséggel kapcsolatos szerepét, a népbíróági tanács a fent már kifejtett okfejtés szerint a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek minősítette.

Ennek a vádlottnak a terhére a fent említett bűncselekményeken kívül fennforog a BHÖ 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. De fennforog a BHÖ 33. pont 1. bekezdésében meghatározott robbanóanyaggal visszaélés büntette is.

Mahinyák Jenő 1956. október 27-én egy gyermektől dobtáras géppisztolyt vett el, majd Síkvölgypusztán egy fegyvert szerzett, s mind a két fegyverét október 27-én leadták a Szénbányászati Tröszt stúdiójába. 1956. december 7-én Sóstarics Jánossal együtt az egyik erdőrészen elrejtett 2 fegyver közül az egyiket megszerezte és ezzel a fegyverrel állt őrségben december 8-9. és 10. napjain. Őrségben állása egyik napján egy kézigránátot is kapott, amit lakásában a szekrény tetején helyeztet el. 1956. december 11-én, úgy a szálfegyverét, mint a kézigránátját a rendőrségen beszolgáltatta.

Az utóbbi fegyver és kézigránatra nézve a népbírószági tanács a Legfelsőbb Bíróság 1690 sz. alatt közzétett elvi élő határozata nyomán azt az álláspontot foglalta el, hogy javára fennforog az 1956. évi 28. sz. tvr. 2. § 2. bekezdésében meghatározott kedvezmény, mert az említett fegyvert és kézigránátot a hatóságnak önként december 11-én, tehát nyilvánvalóan a rögtönítélő bírósági tvr-ben meghatározott határidőn belül. Ilyen körülmények között nem kerülhetett sor arra, hogy a BHÖ. 33. és 34. pontja 1. bekezdésében meghatározott büntetteket a népbírószág a BHÖ. 1. pont 1. bekezdésében meghatározott büntettekbe beleolvassza. Az október 27-én szerzett géppisztoly és szálfegyverrel kapcsolatban a népbírószági tanács azt az álláspontot foglalta el, hogy amiat sem lehet a vádlott bűnösségét megállapítani, mert ezek a fegyverek még október 27-én kiestek birtokából. Öt ezeknek a fegyvereknek a bányász stúdióban való átadására készítették. A népbírószágot eme döntése megalkotásánál vádlottnak az a ténye vezette, hogy december 11-én a birtokában lévő fegyver és kézigránátot leadta, nyilvánvalóan leadta volna – birtoklás esetén – az októberben szerzett fegyvereket is. A vádlott szándéka mindenesetre arra mutat, hogy a rögtönítélő bírósági rendeletben meghatározott határidő előtt a nála lévő fegyvereket leadja és biztosítsa a maga számára az ebben a rendeletben meghatározott és büntetlenséget maga után vonó kedvezményt.

Bencze László XVIII.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott a mondott őrségbeli szerepe a népbírószági tanács megállapítása és fent közölt okfejtése mellett a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladáki alkatelemét valószínű meg. Ennek körébe vonta a népbírószág a fasiszta alakulatnak tekintendő nemzetőri tevékenységét is.

A most említett bűncselekmény keretébe vonta be a népbírószági tanács az 1956. december hó 7-i a Pártbizottság épülete előtt lezajlott tüntetésben való részvételét is. Ekkor ugyanis Bencze László vádlott a tüntető tömeggel együtt az akkor divatosá vált jelszavakat kiabálta. Ez a cselekmény egyébként a BHÖ. 2. pont b./ alpontjában meghatározott a népi demokratikus államrend elleni izgatás büntettét állapítja meg, ezt azonban mint kisebb súlyú cselekményt a BHÖ 1. pont 2. bekezdésében meghatározott büntettbe beleolvasztotta.

A fenti bűncselekményen felül fennforog vádlott terhére az 1956. évi 11. sz. tvr. 3. §-ában meghatározott a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntette is. Ugyanis vádlott 1956. október hó 28. napján a tatabányai városi rendőrkapitányság épületében ruhája alá felhúzott egy rendőregyenruhát és azt hazavitte, amit a házkutatás során találtak meg. Vádlottnak ez a cselekménye semmiképpen sem vonható a BHÖ 1. pont 2. bekezdésébe meghatározott büntettbe, más a védett jogi érdek, így ezt a cselekményt önálló cselekményként a többi cselekményével halmazatban kellett megállapítani. A népbíróági tanács a cselekményt a 9. pont §. 1. bekezdés 1. pont mondata alá eső kisebb súlyú büntettnek nem tekintette, egyrészt, mert az érték meghaladja az 500 Ft-t, másrészt mert vádlottat egyéb más bűncselekmények is terhelik, de azért sem, mert a lopást közveszély színhelyén követte el.

Fennforog vádlott terhére a BHÖ. 33. pont 1. bekezdésében meghatározott robbanóanyaggal visszaélés büntette és a BHÖ 34. pont 1. bekezdése alá eső fegyverrejtegetés büntette is. Bencze László a megállapított tényállás szerint mint nemzetőr 1956. október hó 28. napján egy puskát és 20 db. lőszert kapott. Ezt a fegyverét november 4-én amikor a Nyugatra tartó csoporttól leszakadt és hazafelé ment, egy ismeretlen nevű egyénnel géppisztollyal elcserélte, amit lakása kertjébe rejtett el. 1956. november hónap naptárszerűleg meg nem határozható napján szerzett egy szálfegyvert és ahhoz tartozó nagyobb mennyiségű lőszert, amit ugyanoda rejtett el, mint korábban géppisztolyát. A most mondott szálfegyverrel állott december 8. és 9-én őrségben, amit később a megmaradt lőszerral együtt elrejtett és ezt egy Szabó János nevű egyén vette birtokba, míg a géppisztolyát és az ahhoz tartozó 2 tár lőszert december 10 körül Nausch Rudolfnak adta el 100 Ft-ért.

A nemzetőri szolgálata alatt kapott 2 db. kézigránátját is elrejtette, amit később Nausch Rudolfnak adott át, aki a kézigránátokat halászat céljára használta fel.

A népbíróági tanács vádlottnak fegyverrejtegetési és robbanóanyaggal visszaélési büntetteit a fentebb már kifejtettek nyomán a BHÖ. 2. pont 1. bekezdése szerinti büntettbe beleolvasztotta.

Csizmadia József XIX. r. vádlottnak a tényállásban meghatározott az őrséggel kapcsolatos cselekményei a fent már kifejtettek szerint a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend ellen irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényelemeit tartalmazza.

A vádlott 1956. október 26-án a tatabányai II. sz. rendőr tiszti őrs épülete előtt kidobált nagy tömegű papír között egy tár és lőszer nélküli TT pisztolyt talált, amit magához vett és otthon elrejtett.

A népbíróági tanács vádlottnak ezt a cselekményét az 1956. évi 11. sz. tvr. 3. §-ában meghatározott a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntetének minősítette, mert ez a cselekménye nem esik a BHO. 1. pont 2. bekezdésébe meghatározott büntett keretébe, attól teljesen független. A népbíróági tanács nem állapította meg vádlott javára az említett törvényerejű rendelet 9. §-a 1. bekezdése

1. pontjában meghatározott kisebb súlyú büntettet, mert vádlottat egyéb bűncselekmények is terhelik és a lopást közveszély színhelyén hajtotta végre.

Csizmadia József vádlott terhére fennforog a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. 1956. október hó 26-án kapott egy TT pisztolyt, amit nyomban továbbadott, a lopás tárgyát képező pisztolyt pedig megtalálta és azt 1956. november hó elején a rendőrség II. sz. tiszti őrsén beszolgáltatta. Ilyen körülmények között az 1956. évi 28. sz.tvr.2. §.2. bekezdésében meghatározott kedvezményt a népbírósi tanács a vádlott javára megállapította. Ezenkívül őrségben állása idején, 1956. december 9-én egy bányásztechnikumi tanulóól egy szálfegyvert kapott. Ezt a fegyvert december 10-én Süttö Józsefnek adta át. Ezenkívül Varga Sándortól kapott egy tusa nélküli géppisztolyt s egy db. puskát. A fegyverek közül a géppisztolyt édesanyja december 11-én a tatabányai II. sz. rendőr tiszti őrsön beszolgáltatta. A géppisztolyon kívül – amelyre nézve a népbírósi tanács az 1956. évi 28. sz. tvr 2. §.2. bekezdésében meghatározott kedvezményt kiterjesztette – a másik két fegyver tekintetében a fegyverrejtegetés büntetét a népbírósi tanács megállapította és azt nem önálló büntettnak tekintette, hanem beleolvasztotta a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott büntettbe, mert ezeket a fegyvereket őrségi szolgálata alatt szerezte, azzal összefügg, s így nem volt semmi akadályja annak, hogy ez a cselekmény a fenti bűncselekmény keretében beolvasztható ne legyen.

Annyit jegyez meg még a népbírósi tanács, hogy a két kézigrántot vádlott még 1956. december hó 11. napja előtt Nausch Rudolf vádlott-társa közreműködése mellett halászatra felhasználta.

Palotás László XX.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott őrségben részvételi cselekményét a fentebbiek szerint kifejtettek alapján a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott a nép demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnak vette, mert e bűncselekmények minden tényálladási alkateleme megvalósult.

A népbírósi tanács Palotás László vádlott terhére megállapította még a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott büntetet is, mert 1956. november hó végén vagy december elején egy ívtáras géppisztolyt szerzett két tárral együtt és ezzel két estén át őrszolgálatban volt. Ezt a fegyvert december 10-ét követően elásta, amit néhány nappal később a rendőrség feltalált. A népbírósi tanács a fegyverrejtegetési bűncselekményt a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésébe beleolvasztotta, mert a fegyver és a lőszer megszerzése őrszolgálatát megelőzően néhány nappal korábban történt és azt őrségben állása alatt magával hordotta. Nem volt vádlottal szemben alkalmazható az 1956. évi 28. sz.tvr.2. §.2. bekezdésében meghatározott kedvezmény, mert a géppisztolyt elásta és azt önként a hatóságnak a meghatározott időpontig be nem szolgáltatta.

Megjegyzi végül a népbírósi tanács, hogy a vádlottnak a pesti útjával kapcsolatos cselekvőségét a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott bűncselekményhez

tartozónak vette őrszolgálat mellett. Ugyanide olvasztotta be a röpcédulák kiragasztásával kapcsolatos cselekményét is, amely cselekménye egyébként a BHÖ.2. pont b./ alpontja alá esne, mert ez a cselekmény a népi demokratikus államrend elleni izgatást valósítja meg. Bár a röpcédula tartalma nem volt felderíthető a tárgyalás folyamán, nem volt kétsége a népbíróságnak a felől, hogy az 1956. november végén vagy december hó elején Mazalin Györgytől származó röpcédula nem lehet más csak izgató tartalmú, miután Mazalin György a tatabányai ellenforradalmi cselekményekben élenjáró szerepet töltött be.

Sörös Géza XXI.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott őrt állási cselekménye a fent kifejtettek szerint a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott, a nép demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladáki alkatelemeit valósítja meg.

Ebbe a bűncselekménybe olvasztotta bele a megyei bíróság népbíróági tanácsa nevezettnek az 1956. október hó 26-i tömegfelvonulásban való részvételét és azt a cselekményét is, hogy 1956. december hó első napjaiban mintegy 15 db. röpcédulát házak falaira kiragasztott. Ez utóbbival kapcsolatos okfejtése a népbíróságnak azonos a Palotás László esetében elmondott okfejtéssel. Ezt a cselekményt a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott bűncselekménybe beleolvasztotta és ez a cselekmény megállapítása szerint a BHÖ. 2. pont b./ alpontjában meghatározott népi demokratikus államrend elleni izgatást tartalmazza.

A népbíróági tanács vádlott terhére a BHÖ. 34 pontjában 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetési büntettét is megállapíthatónak találta, mert a tényállás szerint december 10-én kapott Palotás Lászlótól egy géppisztolyt és azzal őrt állott és őrt állása után ezt a géppisztolyt Palotásnak visszaadta. Minthogy a géppisztolyt a hatóság részére önként nem szolgáltatta be, ezért cselekménye nem eshetik az 1956. 28. sz. tvr. 2. §. 2. bekezdése alá. Minthogy azonban géppisztolyt őrségben állása előtt szerezte meg közvetlenül és azt őrt állása után nyomban visszaadta, ezt a cselekményét mint a BHÖ. 1. pont 2 bekezdése keretéhez hozzátartozót ebbe a büntettbe beleolvasztotta.

Szepesi Lajos XXII.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott tevékeny részvételi cselekvőségét a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek vette, mert a bűncselekmény minden tényálladáki alkateleme megvalósult.

Ennek a vádlottnak a terhére fennforog a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is, mert 1956. december hó 9-én egy géppisztolyt szerzett, amit még aznap tovább adott, majd december 10-én golyószóró fellettel rendelkezett egy tár lőszerral együtt. A golyószórót a kilőtt sorozat után a helyszínen kint hagyta. Minthogy az említett fegyvereket az őrségben állása ideje alatt szerezte

és a fegyverszerzései ezzel szorosan egybefonódnak, a népbírószági tanács a fegyverrejtegetési büntetett a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott büntettbe beleolvasztotta. E vádlottal szemben az 1956.évi 28. sz. tvr.2. § 2. bekezdésében meghatározott kedvezményt nem alkalmazhatta, mert a szóban forgó fegyvereket a hatóságoknak nem szolgáltatta be.

Nausch Rudolf XXIII.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott az őrséggel kapcsolatos cselekményeit a népbírószági tanács a BHÖ.1.pont 2.bekezdésében meghatározott a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntettnek minősítette és e bűncselekmény alá tartozónak vette, mert minden tényálladáki eleme a bűncselekménynek megvalósult.

Kihangsúlyozza a népbírószági tanács, hogy e vádlottnak fegyverrejtegetési és robbanóanyaggal visszaélés büntetteit nem tette ítélet tárgyává, s e cselekményt jogilag sem minősítette, mert ebben a kérdésben a budapesti helyőrségi katonai bírósága B. VIII.503/1956 szám alatt 1956. december hó 21. napján rögtönítélő bírósággént ítéletet hozott, tehát minden fegyverrejtegetéssel kapcsolatos bűncselekménye ítélt dolgot képez, még akkor is, ha a rögtönítélő bíróság nem is vont bele minden fegyverrejtegetési ügyet ítélete körébe. Ugyanis a fegyverrejtegetési bűncselekmény jogi egységet képező bűncselekmény.

A vádlott terhére a fenti bűncselekményen kívül a népbírószági tanács az 1956. évi 11. sz. tvr. 3. §-ában meghatározott a Btá. 17. §-a szerinti a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopás büntettének a kísérletét is megállapította. A tényállás szerint ugyanis ez a vádlott orvvadászat közben egy őzre lőtt rá, azt azonban nem találta el. A lelőni megkísérelt őz értéke meghaladja egyrészt a 200 Ft-ot, másrészt a fegyveresen és közveszély idejében elkövetett ez a cselekmény a népbírószág megítélése szerint nem eshet az említett törvényerejű rendelet 9. § 1. bekezdése alá.

Kozák Imre XXIV.r. vádlottnak a tényállásban meghatározott őrségben állási tevékenysége a fent kifejtettek alapján a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétellel elkövetett büntett tényálladáki alkatelemeit valósítja meg.

Fennforog a terhére a BHÖ. 34. pont 1. bekezdésében meghatározott fegyverrejtegetés büntette is. A tényállás szerint 1956. október hó 26-án szerzett egy puskát és 35 db. lőszert, amit nyomban egy ismeretlen személynek továbbadott, majd őrszolgálat alatt december 9-én Varga Sándortól kapott egy fegyvert, 4 db. töltényt, amit 1956. december 11. napján a rendőrségnek önként beszoigáltatott. E beszoigáltatás folytán az utóbbi fegyver és lőszere az 1956.évi 28. sz. tvr. 2. §.2. bekezdésében meghatározott kedvezmény alkalmazható volt. Ezt a kedvezményt alkalmazta vádlott javára az 1956. október 26-án kapott fegyver és lőszere is, mert a dec. 11-i beszoigáltatási tényből azt a következtetést vonta le, ha és amennyiben

ez a fegyver és lőszer is birtokában lett volna, úgy azt is nyilvánvalóan beszolgáltatva volna, mert a törvény kedvezménye folytán a maga számára büntetlenséget kívánt biztosítani.

A fenti cselekménytől függetlenül fennforog vádlott terhére a BHÖ. 48.pont 1 bekezdésében meghatározott a Btá. 17. §-a szerinti tiltott határátlépés büntettnék a kísérlete, mert 1956. szeptember hó 1. napján lakóhelyét végleges szándékkal elhagyva a Nyugati határ felé utazott, azonban szándékát Győrben leleplezték, így ezt a cselekményt rajta kívül álló okból nem fejezhette be.

Varga Sándor XXV.r. vádlott cselekménye eltér a többi vádlottak cselekvőségétől. Ez a vádlott a megállapított tényállás szerint tevélegesen nem vett részt a Lados-féle őrsgben, nem is állt fegyverrel őrszolgálatban. Ellenben ismerte az őrsg célját és feladatait s ennek ellenére egy TT pisztolyt, egy tusa nélküli géppisztolyt és 2 db. szálfegyvert bocsájtott az őrsg tagjainak rendelkezésére, ilyen körülmények között a megyei bíróság népbíróági tanácsa ennek a vádlottnak a cselekményét a BHÖ.1. pont 2. bekezdésében meghatározott büntettnék minősítette azért, mert a fegyverek rendelkezésre bocsájtásával a mozgalomban tevékenyen résztvevők cselekményeit előmozdította.

Vádlott terhére megállapítható a BHÖ. 34. pont 1. bekezdése meghatározott fegyverrejtegetési büntett, mert 1956. október hó végén vagy november hó elején az erdőben talált egy TT pisztolyt és tusátlan géppisztolyt a hozzávaló töltényekkel, hazavitt és megszerzett 2 db. szálfegyvert az időközben disszidált Tóth István nevű szomszédjától, ismervén azt a rejtékhelyet, ahová Tóth István fegyvereit elrejtette. Ez az utóbbi cselekménye az őrsgben állás ideje alatt történt. A népbíróági tanács vádlottnak ezt a fegyverrejtegetési bűncselekményét beleolvasztotta a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésébe a fent már kifejtettek felül, azért is, mert valamennyi fegyverét az őrszolgálatnak bocsájtva rendelkezésére azokkal más tevékenységet nem végzett.

V. A büntetés kiszabásának és a társadalmi veszélyességnek a kérdései

A büntetés mértéke megállapításánál az egyéniesítés legszigorúbb szem előtt tartása mellett a népbíróági tanács arra törekedett, hogy az egyes vádlottakkal szemben vagy javukra fennforgó bűnösségi körülményeket összegyűjtse és kiértékelje az alanyi és tárgyi társadalmi veszélyességet is. A most mondottak szem előtt tartásával figyelemmel volt arra, hogy az azonos bűncselekményt elkövetők a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében foglalt bűncselekmény keretében nagyobb vagy kisebb tevékenységet hajtottak végre, hogy őrsgben állásuk alatt használtak-e lőfegyvert vagy sem, de szem előtt tartotta azt az elvet is, hogy az egyes vádlottak közül kik voltak a büntetett előéletűek, kik a büntetlenek s végül a terhükre megállapított bűncselekmények elkövetését milyen motívumok hozták létre s természetesen megkülönböztetést tett a felnőtt és a fiatalok között a fennálló törvényes rendelkezések alapján

és számításba vette azt a körülményt, hogy egyes vádlottak bűncselekményei 1957. évi január hó 15. napja utáni időre is átterjedtek, mely esetekben az 1957.évi 34.sz. tvr. büntetőrendelkezései voltak az irányadók. Figyelemmel volt a büntetés mértéke megállapításánál arra is, hogy a BHÖ. 1. pont 2. bekezdésében meghatározott büntett keretében beleolvasztott e valamilyen bűncselekményt, vagy sem.

Az előrebocsátott általános szempontok szem előtt tartása mellett:

Lados István I.r. vádlott javára a népbíróági tanács enyhítő körülményként értékelte a nős és 3 gyermekes családos állapotát, beismerését és a tárgyalás egész tartama alatt kétségtelenül megállapított megbánást tanúsító magatartását.

Terhére súlyosbítóként értékelte, hogy kezdeményező és vezetői magatartásával sok jóhiszemű embert rántott a bűnbe.

Lados István vádlott 1947 évben fegyverrejtegetés büntetéseért 3 hónapi börtönre el volt ítélve. Büntetése azonban az 1953. évi 11. sz. tvr. alapján rehabilitáció alá esett. Ilyen körülmények között tehát nevezett büntetlen előéletű személynek kellett tekinteni. A büntetlen előéletet azonban javára enyhítő körülményként javára mérlegelni nem lehetett, mert feddhetetlen előéletű személynek nem lehet tekinteni.

Lados István I.r. vádlott által elkövetett bűncselekménynek rendkívül nagy a társadalmi veszélyessége, és ezt csak fokozza az a körülmény, hogy az általa megszervezett őrseg tagjai – bár akaratan kívül – löfegyvert használtak, a VI-os telepen való mozgást szinte lehetetlenné tették, sebesülések is történtek, s emberi élet is áldozatul esett. Ezzel szemben a személyében rejlő társadalmi veszélyesség értékelésénél javára vette figyelembe a munkához való rendkívül jó, szinte kivételes és az átlagos emberi képességet jóval meghaladó munkáját, ami miatt számtalan esetben kitüntetésekben részesült, többszörös sztahanovista volt, akinek a munkájára a szénbányászati tröszt igazgatójának tanúvallomása szerint bármikor lehetett számítani. Elnyerte a Tatabánya második vájárja kitüntető címet is. Rámutatott a népbíróági tanács arra is, hogy Lados István I.r. vádlott munkáscsaládnak a gyermeke, ő is két kézi munkával kereste mindig kenyerét, amit nem nagymértékben vett figyelembe, mert lényegében tevékenységével saját munkásosztálya ellen fordult. Figyelembe vette a büntetés mértéke megállapításánál továbbá azt is, hogy elkövetett cselekményét igyekezett jóvátenni azzal, hogy az ellenforradalmi események lezajlása után a munkából hatalmasan kivette a részét, az április 4. és május 1-i munkaversenyeken élen járt, és annak saját aknájánál szervezője volt. Nem érdektelen annak megemlézése sem, hogy nem kellően iskolázott személy, gondolkozásmódja lomha, s egész munkás életében csak a munka elsőrendű szempontjait tartotta szem előtt.

A fent kifejtettek alapján a népbíróági tanács vele szemben az 1957. évi 34. sz. tvr. 23. § 1. bekezdését alkalmazva az ott írt legkisebb büntetést, 10 évi börtönt szabott ki vele szemben.

Pendli József II.r. vádlott terhére súlyosbító körülményként értékelte büntetett előéletét. Enyhítő körülményként jött figyelembe nő és 5 gyermekes családosi állapota, beismerése és megbánást tanúsító magatartása.

Az általa elkövetett bűncselekménynek is nagy a társadalmi veszélyessége s ez bővebb indoklásra nem is szorul. A személyében rejlő társadalmi veszélyességet az fokozza, hogy hosszú éveken át külföldön tartózkodva gazdag tapasztalatokat szerzett s e tapasztalatait az ellenforradalmi idők alatt hasznosította. Ez a vádlott is munkásszármazású egyén, ezt azonban a népbírói tanács figyelmen kívül hagyta, mert ellenforradalmi tevékenységével saját osztálya ellen támadt.

Turcsányi József III.r. vádlott terhére súlyosbító körülményt nem észlelt a népbírói tanács. [...] Enyhítő körülményként értékelte a nő, 1 gyermekes családosi állapotát, beismerését, megbánást tanúsító magatartását. Az általa elkövetett bűncselekménynek nem magas fokú a társadalmi veszélyessége, mert csak egy este állt őrségbe, ahol semminemű tevékenysége nem volt. A személyében rejlő társadalmi veszélyességet mérsékli, hogy rendkívüli jó munkás, sztahanovista oklevelet is nyert. Munkáscsaládból származik, ő maga is bányász s ez a körülmény is bizonyos tekintetben figyelembe jött a büntetés mértéke megállapításánál.

Pendli József II.r. vádlott büntetését az 1957. 34. sz. tvr. 23. § 1. bekezdés alapján, míg Turcsányi József III.r. vádlott büntetését a 34. sz. tvr. 23. § 6. bekezdése rendelkezésének szem előtt tartása mellett a BTÁ.51. § 2. bekezdés c./ pontja alkalmazása mellett határozta meg.

Gwóth Mihály IV.r. vádlott esetében súlyosbító körülményként értékelte azt, hogy a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopási cselekményét közveszély idején hajtotta végre. Enyhítő körülményként vette számba büntetlen előéletét, nő 3 gyermekes állapotát, beismerését és megbánást tanúsító magatartását. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét az mérsékli, hogy kis tevékenysége van, egy napon állt akkor is rövid ideig TT pisztolyával őrségben. Fegyverét nem használja, amit a karhatalmisták első felhívására Turcsányi Józseffel együtt eldob. A személyében rejlő társadalmi veszélyesség vizsgálatánál bizonyos mértékig figyelembe vette munkásosztálybeli származását, azt is, hogy ő is a munkásosztály tagja, ez azonban a büntetés mértékének megállapításánál nem volt döntő szempont.

Sóstarics János V.r. vádlott [...] javára enyhítő körülményként jelentkezett a megbánást tanúsító magatartás. A vádlott nő, ugyan ez azonban nem enyhítőként azért nem volt figyelembe vehető, mert gyermeke nincs. Az általa elkövetett bűncselekmények magasabb fokú a társadalmi veszélyessége, a személyében rejlő társadalmi veszélyességet az fokozza, hogy az ÁVH kötelékében mint határőr teljesített szolgálatot, így politikailag képzett egyén, akinek az ellenforradalmi cselekményekben való részvétele súlyosabban esik latban. Bár Sóstarics János munkásosztályból

származik, ő maga is munkás egyén, ez a körülmény a személyében rejlő társadalmi veszélyességet mégsem szállítja alá, mert osztályellenséggé vált.

A fent kifejtettek alapján a népbíróság úgy találta, hogy Gwóth Mihály és Sóstarics János IV V.r. vádlottakkal szemben alkalmazható a Btá. 51. 2. bekezdésének c./pontja, mert úgy találta, hogy a bűncselekményre kiszabható büntetés legkisebb mértéke is túl súlyos lenne rájuk nézve. Somogyi László VI.r. vádlott terhére súlyosító körülményt a népbírósági tanács nem észlelt. Enyhítő körülményként értékelte büntetlen előéletét, beismerését, megbánást tanúsító magatartását. A nős állapot nem volt enyhítőként figyelembe vehető, mert gyermeke nincs. A személyében rejlő társadalmi veszélyesség mértékét befolyásolja bizonyos fokban nevezettnek munkáscsaládból származási helyzete és az, hogy ő is a munkásosztály tagja.

Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyessége igen nagy, amit az a körülmény fokoz, hogy őrségben állása idején Sóstarics János V.r. vádlottal egyetemben fegyvert használt.

Benhardt László VII.r. vádlott terhére a népbíróság súlyosító körülményt nem észlelt. Rendkívül nagy nyomatékkal értékelte azt, hogy a bűncselekmény elkövetésekor alig múlt 18 éves, tehát fiatalkorú. Ilyetén értékelte beismerését és megbánást tanúsító magatartását is. A népbíróságnak az a megállapítása, hogy ez a vádlott tartozott a legőszintébb magatartású vádlottak közé.

Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozó körülményt a népbírósági tanács nem észlelt. Fegyverét őrségben állása alatt nem használta. A személyében rejlő társadalmi veszélyességét némileg csökkenti munkáscsaládból származása és az is, hogy ő is kétkezi dolgozó. Mindezek alapján a népbírósági tanács Sóstarics János V. Somogyi László VI. és Benhardt László VII.r. vádlottakkal szemben a Btá. 55. 2. bekezdése c./ pontját alkalmazhatónak találta és a fent kifejtettek értelmében határozta meg velük szemben a rendelkező részben meghatározott büntetést. Nagy Lajos VIII.r. vádlottal szemben nem találta alkalmazhatónak a népbíróság a Btá. 51. 2. bekezdése c./pontját. Enyhítő körülményként értékelte, nős egy gyermekes családós állapotát, fiatal korát, mert a cselekmény elkövetésekor 20 éves volt. A fiatal kornak enyhítőül való felvétele mellett a büntetlen előéletet figyelembe nem lehetett venni ilyenként. Súlyosító körülményt a terhére nem észlelt. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét az fokozza, hogy cselekménye sok mozzanatból áll. Nagy volt a tevékenység. Részt vett a főkapitányság megtámadásában, ott fegyvert szerzett majd behatolt a Hunyadi páncélos laktanyába, utána nemzetőr lett, majd részt vett a Lados-féle fegyveres őrségben is. Ez alatt fegyverét is használja. Nemzetőri szolgálati, ellenforradalmi jellegű tevékenység volt. Részt vett az október 26-i tömegfelvonulásban, ahol izgatott. A személyében rejlő társadalmi veszélyességet az fokozza, hogy 1956. október 23 előtt a tatabányai Szénbányászati Tröszt egyik aknájának függetlenített Disz titkára volt, tehát politikailag képzett egyén, ennek ellenére nagymértékben részt vett az ellenforradalmi eseményekben,

amelyekből népbíróági tanács azt a következtetést vonta le, hogy saját osztályával szembefordulva tudatos ellenségként működött. Ilyen körülmények között munkásosztálybeli származása és az a körülmény, hogy ő is a munkásosztály tagja egyáltalán nem volt figyelembe vehető.

Bóna Barnabás IX.r. vádlott terhére a népbíróság súlyosító körülményt nem észlelt. Nem volt enyhítő körülményként figyelembe vehető javára, nős családós állapota, mert gyermeke nincs. Viszont enyhítő körülményként értékelte büntetlen előéletét, beismerését és megbánást tanúsító magatartását. A halmazatot nem értékelte terhére súlyosító körülményként, mert két bűncselekményt követett el, amely a Btá. 57. alkalmazásával már kifejezésre jutott. Az általa elkövetett bűncselekmények társadalmi veszélyességét súlyosító körülményt nem állapított meg. A személyében rejlő társadalmi veszélyességet csökkenti az a körülmény, hogy munkásosztály tagja, ő maga is munkásember, mert ez a körülmény is befolyásolta a népbíróági tanácsot a büntetés mértékének megállapításánál, figyelembe vette végül azt a körülményt, hogy őrsgben állása ideje alatt fegyverét nem használta.

Ilyen körülmények között ennek a vádlottnak a javára is alkalmazhatónak találta a Btá. 2. bekezdése c./ pontját.

Homola István X.r. vádlottnál terhére értékelte súlyosító körülményként a halmazatot. Enyhítő körülményként volt figyelembe vehető egészen fiatal kora, bűncselekményeinek sorozatát alig 18 éves kora után követte el. Enyhítőként értékelte tovább beismerését, megbánást tanúsító magatartását is. A személyében rejlő társadalmi veszélyesség megítélésénél figyelembe jött- bár nem nagymértékben az a tény, hogy munkáscsaládból származik és ő maga is munkásosztály tagja. Azt is figyelembe vette az általa elkövetett társadalmi veszélyességének megítélésénél, hogy őrsgben állásának ideje alatt fegyverét nem használta.

Minthogy vádlott egyik bűncselekménye 1957. január hó 15 napja utáni időre is áterjedt, ezért vele szemben a büntetést az 1957. évi 34. sz. Tvr. 23.-a 1. bekezdése rendelkezéseinek figyelembevétele mellett határozta meg.

Zovits Antal XI.r. vádlottnál a népbíróság súlyosító körülményt nem észlelt. Enyhítő körülményként értékelte fiatal korát, mert a bűncselekmény elkövetésekor mindössze 20 éves volt, bűnösség elismerését és megbánást tanúsító magatartását is ilyenként értékelte.

Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét emeli az a körülmény, hogy fegyverét őrsgben állása idején használta. A személyéhet fűződő társadalmi veszélyesség mértékét befolyásolja az, hogy a munkásosztályból származó egyén és ő maga is munkásosztály tagja.

A fenti körülmények indították a népbíróságot arra, hogy a vádlottal szemben az enyhítő szakaszt, nevezetesen a Btá. 51. 2. bekezdés c./ pontját alkalmazza.

Fehér János XII.r. vádlott terhére súlyosító körülmény nem volt megállapítható. Enyhítő körülményként vette figyelembe azt, hogy a cselekmény elkövetésekor 20 éves volt tehát a fiatalkort és a büntetlen előélet javára való felvételét kizárta. További

enyhítő körülményt képezett beismerése, és megbánást tanúsító magatartása. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza, hogy fegyvert használt, míg a személyében rejlő társadalmi veszélyességnél számba vette, hogy a munkásosztály tagja és munkáscsaládból származik.

Minthogy a vádlott fegyverrejtegetési cselekménye 1957. január hó 15. napja utáni időre is áttérjed, ezért a népbíróság a büntetési tételt vele szemben az 1957. évi 34. sz. tvr. 23.-a 6. bekezdésének szemmel tartása mellett e törvényhely 1. bekezdése alapján állapította meg.

Uglovics Béla XIII.r. vádlott esetében súlyosító körülményként ugyancsak nem talált terhére megállapíthatónak. Enyhítőként értékelte büntetlen előéletét, nős és egy gyermekes családos állapotát.

Ez a vádlott bűnösségét csak részben ismerte el és a bűncselekmény döntő szempontjaira nézve tagadásban volt, ezért a beismerés a népbíróság enyhítő körülményként nem értékelhette annak ellenére, hogy a hosszú tartamú tárgyalás alatt valóban komoly megbánást tanúsító magatartást mutatott.

A vádlott által elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét az a körülmény fokozza, hogy fegyvert használt, azzal lőtt. A személyéhez fűződő társadalmi veszélyességének nincsen különösebb súlya. Munkáscsaládból származik, ő maga bányász. Ennek a körülménynek a büntetés megállapításánál nem volt döntő jelentősége.

Pintér Sándor XIV.r. vádlott terhére súlyosító körülmény nem volt megállapítható. Enyhítő körülményként értékelte büntetlen előéletét, nős 1 gyermekes családos állapotát és azt a körülményt, hogy orvosi igazolás szerint beteg.

Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza az a körülmény, hogy őrségben állása alatt fegyverét használta, lőtt vele. Személyéhez fűződő társadalmi veszélyességnél fel kell említeni, hogy munkásosztályból származik, ő maga is a munkásosztály tagja, ez a körülmény azonban a büntetés megállapítására döntő mértékben nem hatott ki. Emelete a személyéhez fűződő társadalmi veszélyességét az a körülmény, hogy az ÁVH. Belső karhatalmánál teljesített szolgálatot, melynél fogva joggal elvárható lett volna tőle az, hogy az ellenforradalom eseményeitől távol tartsa magát.

Ilóczky Győző XV.r. vádlottnál súlyosító körülményként ugyancsak nem észlelt a népbírósági tanács. Enyhítő körülményként értékelt, büntetlen előéletét és megbánást tanúsító magatartását, továbbá bizonyos mértékig őszintének talált beismerését. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza, hogy szovjet gépkocsira lőtt rá. Személyéhez fűződő társadalmi veszélyességét az emeli, hogy az ÁVH. Belső karhatalmánál teljesített szolgálatot, amely őt különösen képpen a népi demokráciához hű magatartása kötelezte volna.

Mindezek alapján az Uglovics Béla XIII.r. Pintér Sándor XIV.r. és Ilóczky Győző XV.r. vádlottak szemben alkalmazhatónak találta a Bt. 51. 2. bekezdése c./

pontját és ennek az enyhítő szakasznak a figyelembevétele mellett szabta ki velük szemben a rendelkező részben meghatározott büntetést.

Homola József XVI.r. vádlott esetében súlyosító körülményként értékelte a népbíróági tanács a nagyszámú halmazatot. Enyhítő körülményként volt figyelembe vehető büntetlen előélete, beismerése, megbánást tanúsító magatartása. Minthogy a vádlottnak egyik cselekménye 1957. évi január hó 15. napja utáni időre is átnyúlik azért vele szemben az 1957. évi 34 sz. tvr. 23.-a 1. bekezdésében meghatározott büntetési tétel alapján szabta ki a rendelkező rész szerinti büntetést.

A vádlott által elkövetett bűncselekmények nagyfokú társadalmi veszélyességűek amit csökkent az a körülmény, hogy nem volt fegyverhasználata míg a személyéhez fűződő társadalmi veszélyesség mértékénél azt kellett figyelembe venni, - bár nem döntő mértékben - hogy munkásosztály tagja és munkáscsaládból származó egyén.

Mahinyák Jenő XVII.r. vádlottnál a népbíróági tanács súlyosító körülményt észlelt. Ugyanis vádlott 1952 évben 10 hónapi börtönbüntetésre volt elítélve államellenes bűncselekmény, izgatás büntette miatt.

Enyhítő körülményként értékelte nős, 1 gyermekes családós állapotát, beismerését, megbánást tanúsító magatartását. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza az, hogy fegyverét használta, míg a személyéhez tapadó társadalmi veszélyességét némiképpen mérsékelte munkáscsaládból származása és az a körülmény, hogy ő is a munkáscsalád tagja, bányász. Ez utóbbi körülmény azonban csak elenyésző módon jutott kifejezésre a büntetés mértéke megállapításánál.

Bencze László XVIII.r. vádlott esetében súlyosító körülményt nem észlelt, enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy közös háztartásban élése folytán egy gyermek tartásáról gondoskodik, továbbá büntetlen előéletű. Az általa elkövetett bűncselekmény azért fokozottan nagyobb társadalmi veszélyességű, mert őrségben állása alatt fegyverét használta, azzal lőtt azért is, mert izgatást is elkövetett amit a népbíróóság az 1 pont 2. bekezdésében meghatározott bűncselekmény keretében olvasztott be.

Csizmadia József XIX.r. vádlottnál súlyosító körülményt nem észlelt a népbíróági tanács. Enyhítő körülményül vette figyelembe büntetlen előéletét, és azt a körülményt, hogy őrségben állása ideje alatt fegyverét nem használta, a személyéhez fűződő társadalmi veszélyességét pedig az a tény, hogy munkáscsaládból származik és ő maga is a munkásosztály tagja.

Mindezek alapján a népbíróóság Mahinyák Jenő XVII.r. Bencze László XVIII.r. Csizmadia József XIX.r. vádlottakkal szemben azok javára a Btá. 51.-a.2 bekezdése c./pontját alkalmazhatónak találta, mert az enyhítő körülményeknek nagyobb jelentőséget tulajdonított.

A fiatalokú Palotás László XX.r. vádlott javára enyhítő körülményként értékelte beismerését, megbánást tanúsító magatartását és büntetlen előéletét. Súlyosító körülményt vele szemben nem észlelt. Az általa elkövetett bűncselekmény társa-

dalmi veszélyességét fokozza az a körülmény is, hogy a budapesti harcokban való részvételre is elhatározta magát, amelyre azonban a közben jött események folytán sor nem került, viszont csökkenti a mértéket az a tény, hogy őrsergi szolgálata alatt fegyverét nem használta.

A személyében rejlő társadalmi veszélyesség fokozottabb voltáról nem lehet beszélni, a cselekmény elkövetésekor ugyanis a bányász technikumnak volt a hallgatója. Nevezett munkáscsaládból származik.

Fk. Sörös Géza XXI.r. vádlott terhére sem észlelt a népbíróági tanács súlyosító körülményt. Enyhítő körülményként volt figyelembe vehető büntetlen előélete, beismerése és megbánást tanúsító magatartása. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza a fegyver használata, míg személyében rejlő társadalmi veszélyessége mértékét csökkenti munkásosztályból származása. Egyébként a népbíróság itt is hivatkozik arra a megállapításra, hogy vele, mint bányász technikum hallgatóval szemben a személyében rejlő különösebb társadalmi veszélyességről nem lehet szó.

Fk. Kozák Imre XXIV.r. vádlott esetében sem talált a népbíróság súlyosító körülményt. Enyhítő körülményül vette figyelembe büntetlen előéletét, megbánást tanúsító magatartását. A személyében rejlő társadalmi veszélyességét bizonyos mértékben csökkenti munkás származása annak megjegyzése mellett, hogy nevezettel szemben magasabb fokú társadalmi veszélyesség nem volt tényei alapján megállapítható, annak ellenére, hogy két rendbeli bűncselekményt követett el. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza az a tény, hogy fegyveres őrszolgálata alatt használta fegyverét.

A most felsorolt Palotás László XX.r. Sörös Géza XXI.r. és Kozák Imre XXIV.r. vádlottakkal szemben a büntetést a népbíróági tanács az 1957. évi 34.sz. Tvr. 23.3. bekezdése nyomán az 1951. évi 34. sz. tvr. 8-a alapján határozta meg.

Szepesi Lajos XXII.r. vádlottnál [...] enyhítő körülményként volt figyelembe vehető megbánást tanúsító magatartása. A nő állapot ilyenként nem volt értékelhető, mert gyermek nincs. Az általa elkövetett bűncselekmény társadalmi veszélyességét fokozza az a körülmény, hogy őrsergben állása alatt géppisztolyát használta, abból egész sorozatot kilőtt. Személyéhez tartozó társadalmi veszélyességet befolyásolta munkáscsaládból való származása és az, hogy ő is a munkásosztály tagja, de ezeknek azonban nem volt döntő jelentősége.

Nausch Rudolf XXIII.r. vádlott terhére súlyosító körülmény nem volt megállapítható. Nevezettet ugyan a budapesti katonai rögtönítélő bíróság fegyverrejtegetés büntette miatt halálra ítélte, amit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa kegyelemből életfogytig tartó börtönbüntetésre változtatott át, azonban ez a tény azért nem volt súlyosítóként figyelembe vehető, mert ezt a bűncselekményt is ugyanakkor követte el, mint a most elbírálás alá kerülő cselekményeit. Enyhítő körülményként értékelte beismerését, megbánást tanúsító magatartását. Az általa elkövetett bűncselekmény

társadalmi veszélyességét az csökkenti, némiképp, hogy munkásosztályból származó egyén és ő maga is munkásosztály tagja.

Varga Sándor XXV.r. vádlottnál sem volt megállapítható súlyosító körülmény. Ellenben enyhítő körülményként értékelte büntetlen előéletét, beismerését és megbánást tanúsító magatartását. Cselekményének társadalmi veszélyességét fokozó tény nem állapított meg a népbíróság, a személyéhez fűződő társadalmi veszélyességét némiképpen csökkenti az a körülmény, hogy munkásosztályból származik és ő maga is a munkásosztály tagja.

Szepesi Lajos XXII.r. Nausch Rudolf XXIII. és Varga Sándor XXV.r. vádlottak javára a fent kifejtettek alapján a népbírósági tanács alkalmazhatónak találta a Btá. 51.2. bekezdése c./ pontját és e törvényhely alkalmazásával szabta ki velük szemben a rendelkező részben meghatározott büntetést.

Általánosságban meg kell jegyezni azt is, hogy mind azoknak a vádlottaknak esetében, akik több fegyvert vagy robbanószert alkalmaztak illetve tartottak birtokban, azt a körülményt sem tartotta figyelmen kívül a büntetés megállapításánál.

A népbírósági tanács a már hivatkozott törvényhelyeken kívül ítélte meg alkotásánál BHÖ.1. pont 1. bekezdése az 1 pont 2. bekezdése, a 11 pont a Btá.40.2. bekezdése, a Btá 51.2. bekezdése c./ pontja az 1957. évi 34. sz. tvr.23.1. 3 és 6 bekezdése a Btá. 57.-a Btá.54.-ára, a BHÖ. 33. pont 1. bekezdése, a 34. pont 1. bekezdésére, az 1956. évi 11.sz. Tvr.3.-ára az 5.2. bekezdése 1 tételére, a BHÖ. 369 pontjára az 1951 évi 34 tvr. 8-ára, a BHÖ. 48 pont 1. bekezdésére, ezzel kapcsolatban a Btá. 11.-ára a bűnügyi költségek tekintetében a Bp. 244.-ára hivatkozik.

Pendli József II.r. vádlott esetében a népbírósági tanács végrehajtani rendelte a tatai járásbíróság 1954. október hó 8. napján jogerőre emelt B. 538/1954. számú 3 évi próbaidőre felfüggesztett 4 hónapi börtönbüntetést [...].

A népbírósági tanács mindazokat a bűnjeleket, amelyek fegyver és lőszerből állnak a győri megyei főkapitányság részére adta ki, míg honvédségi eredetű ingóságok a bűncselekménnyel nincsenek összefüggésben.

A Pendli József II.r. vádlott tulajdonát képező tört a népbírósági tanács a Btá. 37. a. pontja alapján azért kobozta el, mert nevezett a tört bűncselekmény elkövetésére szánta. Ugyanis őrségi szervezése közben ezzel magát felszerelte akkor, amikor a felesége közölte vele, ne mozduljon ki a lakásból, mert el akarják vinni. Erre magához vette a bűnjelként is lefoglalt katonatőrét annak kijelentése mellett, hogy innen őt senki el nem viszi, nem engedi meg, hogy bárki is elvigye, ha már szülőföldjére viszatért. Ez a kijelentés volt az alapja annak, hogy a törrel kapcsolatban a népbírósági tanács a Btá. 37. 1 bekezdése a./ pontját alkalmazta. A népbírósági tanács a felmerült bűnügyi költségekben az összes vádlottakat nem marasztalta egyetemlegesen. A kezdeményező I. és II. r. vádlottal szemben a bűnügyi költség 50. %-át, a súlyosabb bűncselekményt elkövető Nagy Lajos VIII, Homola István X.r., Fehér János XII és Homola József XVI. r. vádlottakkal szemben felmerült bűnügyi költség 25%-át, míg a többi fennmaradó vádlottakkal szemben az összes költség 25%-át állapította meg,

mindegyik csoportkörben egyetemleges marasztalás mellett. Méltánytalan lett volna, ha valamennyi vádlott az egész bűnügyi költségért egyetemlegesen felelt volna.

Győr, 1958. évi március hó 15. napján.

Lovas József
népbíró

Dr Juhász Imre
mb. tanácsvezető

Hulmann Károly
népbíró

[...]

(Másodfokon Lados ítéletét helybenhagyták, Pendliét 7 évre csökkentették, Turcsányiét egy évre csökkentették (és három évre felfüggesztették), Gwóthét helybenhagyták, Sóstaricsét 3 évre csökkentették, Somogyiét 2 évre csökkentették, Benhardtét helybenhagyták, Nagyét 5 évre csökkentették, Bónáét 1 év 5 hónapra csökkentették, Homola Istvánét 5 évre csökkentették, Zovitsét egy évre csökkentették, Fehérét helybenhagyták, Uglovicsét és Pintérét egyformán 1 év 5 hónapra csökkentették, Ilóczyét helybenhagyták, ifj. Homola Józsefét 6 évre csökkentették, Mahinyákét, Benczéét és Csizmadiáét helybenhagyták, Palotásét 1 évre csökkentették, Sörös 1 évét 3 év próbaidőre felfüggesztették, Szepesiét helybenhagyták, Nausché 2 évre csökkentették, Kozákét 1 évre csökkentették, Vargáét 1 évre csökkentették. – szerk.)

III/3. Pendli József kihallgatási jegyzőkönyve

Gyanúsított kihallgatásáról

j e g y z ő k ö n y v

Készült Tatabánya, 1957. évi V. hónap 22. napján délelőtt (délután) 17.35 órakor
Pendli József gyanúsított kihallgatása alkalmával.

1. Családi neve (esetleg mellékneve): Pendli
2. Esetleges előbbi neve: Jo[h]n Players
3. Utóneve: József
4. Atyjának családi és utóneve: Pendli István
5. Anyjának családi és utóneve: Walter Teréz
6. Születési ideje: 1915. év III. hó 12. nap.
7. Születési helye: Tatabánya város/község Komárom megye
8. Családi állapota (nős férfinél a feleség neve): Nős. Filkorn Irén
9. Honossága: magyar
10. Lakhelye: Tatabánya. IV. Rezeda u 17/4
11. Foglalkozása (állása): szállító bányacsillás

Tüzetesen megjelölendők:

c) a felszabadulás előtt mivel foglalkozott? Angol hadsereg szobotáló ejtő-
ernyőse

12. Vagyoni viszonya: felszabadulás előtt: nem volt
felszabadulás után: nincs
13. Katona volt-e, és hol szolgált? (alakulat): 1937-1942-ig a francia idegenlégióban 1943-tól 1947. az angol légierőknél, mint szabotáló ejtőernyős fogságban volt-e és hol? Sokszor, Francia o-ban, Olaszországban, Norvégia, Németországban, a II.vil.háb. alatt.
14. Képzettsége: 6 elemi a) ír és olvas: igen
b) magasabb iskolai képzettsége: nincs
15. Anyanyelve: magyar Ezenkívül: beszél még: Angol, francia, német
ír még: a fentieket.
16. Gyám, vagy gondnok volt-e gyanúsított? Nem
17. Előző büntetések: Felfüggesztéssel 1954-ben kapott 4 és fél évet államellenes bűncselekményért, lázítás

H a t á r o z a t

terheltként való felelősségre vonásról

A nyomozás adatai alapján megállapítottuk, hogy Pendli József tatabányai lakos 1956.december elején fegyveres szervezkedésben vett részt Tatabánya VI-os telepen ahol a karhatalom és rendőri szervek ellen fegyveres támadást intéztek.

Ebben a szervezkedésben vezető szerepet töltött be, agitált és irányított, és fegyverfogásra uszított a Magyar Népköztársaság megdöntésére. Ő maga is tevékenyen részt vett az akciókban.

A fentiek alapján a B.H.Ö. 1. § 2. bekezdése értelmében a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányuló fegyveres szervezkedés büntette miatt a terheltkénti felelősségre vonását elrendelem.

Gyanúsított mondja el röviden önéletrajzát.

Munkáscsaládból származom, apám bányász volt. Iskoláim elvégzése után Tatabányán vállaltam munkát. Majd 1937-ben szöktem ki Ausztriába, és ezt követően több országban fordultam meg, így pl. Németországban, Olaszországban, Svájcban, Jugoszláviában. Különböző időben voltam ezekben az országokban, de mindig visszatettek Ausztriába. Majd 1937. aug. 17-én kimentem Franciaországba, ahol jelentkeztem a francia idegenlégióba. 1942-ig voltam itt mivel öt évet írtam alá. Szolgálati helyeim voltak: Algír, Marokkó. Újabb öt évet nem akartam aláírni, ezért internáltak a franciák. 1943-ban az angol hadsereg felszabadított és az angol hadseregben aláírtam a háború befejezéséig a szolgálatomat, és így nyertem beosztást előbb a maláriamentesítő osztagba, majd később, amikor a keskenyfilmes propagandavetítés megkezdődött, annak hatása alatt az ejtőernyősökhöz jelentkeztem. Itt szabotázs-, és diverzáns kiképzést kaptam. Feladatunk volt a hátszágban ejtőernyős ledobás után ilyen irányú kiképzést végrehajtani. Dolgoztunk méreggel is. 38 bevetésem volt s ebből kb. 30 sikeres. Itt teljesítettem szolgálatot a háború végéig, valamint még négy és fél hónapot, amit Norvégiában töltöttem, ugyanis mi, azaz a mi ezredünk szerelte le a Norvégiában állomásozó német egységeket, amelyek száma kb.460000 fő volt. Ezután bekerültem a háborús bűnösöket kutató, letartóztató osztagba. 1947-ig teljesítettem itt szolgálatot, amikor Magyarországra jöttem. Állomáshelyem ennél a szervnél Westfália-Minden városban volt. Itt a feladatunk felderítés volt. A beosztottak mehettek különböző országokba. Magyarországra nem engedtek, mivel félték attól, hogy felismernek, és elárulnak.

Gyanúsított nyilatkozzék terheltként való felelősségre vonásról szóló határozatban terhére rótt bűncselekmény elkövetésére vonatkozóan és azzal kapcsolatban mondja el védekezését.

1956 dec. elején, már pontos dátumra nem emlékszem, kint álltam az utcán a VI-os telepen a tejsarnok utcájánál – a nevét nem tudom –, ahol egy tömeg volt. Lados itt arról beszélt, hogy nem lehet ezt tartani tovább, hogy elvigyék a civil lakosságot. Ne engedjük elvinni a lakosságot a „pufajkások” által. Szervezzünk egy csoportot, akik majd megvédik a VI-os telepet a pufajkásoktól. Megemlíteni kívánom, hogy tudtommal senkit nem vittek el a „pufajkások” a VI-os telepről.

Lados mellett állottam és egyetértettem a felhívásával. Ő azonnal megbízott engem, hogy menjek a VI-os telep felső részére és hajtsam végre a szervezést és ő majd a VI-os telep alsó részén fogja szervezni a csoportot. Én, vállalva a megbízatást, el is indultam és nekiláttam a szervezéshez.

Házról-házra jártam a telepen és mindenütt elmondtam, hogy „a telep öregét, fiatalját elviszik a pufajkások és ne engedjük, fogjanak össze házanként és tartsanak őrseget.”

Én a már említett tejsarnok utcájától a Mozdony utcáig összehívtam a ház lakóit és a következő beszédet tartottam nekik: „Asszonyok, emberek, figyeljenek ide. Arról van szó, hogy a pufajkások önkényesen letartóztatnak embereket, elviszik azokat és el is vittek már többet. Fogjanak össze négy házanként, és akadályozzák meg. Mindenki vegyen magához azt amit tud. Ha nem elég erősek, a kiáltásukra a másik négy ház is odamegy. Így segítsenek egymásnak. A rendőrséget ne bántsák, mert az jó viszonyban van a teleppel. Most elmegyünk a rendőrségre s utána megnézzük, hogy állják az őrseget.” A rendőrségre el is mentünk Lados István vezetése alatt egy csoporttal, aminek számára nem emlékszem. Itt beszélt Lados velük és még mások is, emlékezetem szerint. Itteni beszélgetésre nem igen emlékszem, de arra tisztán emlékszem, hogy a rendőrök közül valaki azt mondta, hogy a fegyvereket a pufajkások az őrsről elvették. Hogy mire mondták ezt a rendőrök, nem tudom. Ezután mi visszamentünk a VI-os telepre. Megkezdttük ellenőrizni Ladossal az őrseget, azon a területen ahol megszerveztük. Én rendben találtam az őrseget. Baltával, csákánnyal, karóval voltak kint. Én senkinél nem láttam fegyvert, csak lövést hallottam. Szemtanúja voltam azonban annak, hogy mikor beszéltem egyszer három rendőrrel, és azok elváltak tőlem, azokra valaki rájuk lőtt. Megemlíteni kívánom, hogy Lados egy röpgyűlést tervezett az egyik nap, azaz vasárnapi nap délelőtt 11 órára, és én ezt utasításba adtam az általam megszervezett lakosságnak. Ezenkívül megemlíteni kívánom, hogy egyik alkalommal a zavargások időszakában két rendőr leállított egy pufajkás autót a VI-os telepen, s az autóról a VI-os telepi őrség felé sortűz dördült el derék magasságban. Ekkor az őrség tagjai futottak amerre láttak. Én is köztük voltam, meg Lados is. A többi nem ismerem. Ilyen lövöldözést többet hallottam, de nem tudom, hogy kik voltak, akik lőttek. Én nem szerveztem fegyveres szervezkedést és abban nem vettem részt. Fegyvert senkinél nem láttam. Nem tudom, hogy ki lőhetett. A lövések puskából és géppisztolyból származtak. Egyetlen célom az volt, hogy a pufajkások ne tegyék be a lábukat a VI-os telepre, mert ők akarták az urat játszani. Egyszer csak meg-

tudtam, hogy el akarnak vinni a pufajkások, és én mérges lettem, elhatároztam, hogy engem nem visznek el, ha addig élek is. Tört vettem magamhoz, és ha vinni akartak volna, azzal végeztem volna ki őket, mint egy kutyát. 12 év óta csavargók voltak, nem dolgoztak, és olyanok ne uralkodjanak felettem. Más fegyverem nem volt, mint a töröm, de ezzel igen jól bánok, habár már elfelejtettem abból, amit az angol hadseregben tanultam.

Védekezésül előadni kívánom, hogy amit tettem, jogosan, az igazságom érdekében tettem. Én éreztem a magam igazát és érzem ma is, amit tettem, vállalom érte a felelősséget. Majd az unokák megfizetnek.

Horthy 25 évig élt és létezett, Rákosi 12 évig. Majd lesz még valahogy. Gyűlölöm a pufajkásokat, és azért tettem. Én nem támogattam ellenforradalmárokat, mert sem magam sem az én családomat nem nyírathatom ki a németekkel, mert ha visszajöttek volna a németek, engem kinyírtak volna a tetteimért, amit a háború alatt végeztem.

Van-e más előadnivalója?

Más előadnivalóm nincs, vallomásom helyesen van felvéve, melyet minden kényszer nélkül tettem, és azt elolvasás után aláírok.[...]

III/4. Pendli József kihallgatási jegyzőkönyve Budapesten

BUDAPEST FŐVÁROS ÜGYÉSZSÉGE.

1957.Bül.946.szám.

J E G Y Z Ő K Ö N Y V .

Készült a Fővárosi Ügyészségen 1957. június 5. napján Pendli József gyanúsított kihallgatásáról.

Előadom, hogy az 1957. május 22. napján a Tatabányai Rendőrségen tett legutolsó vallomásomat teljes egészében fenntartom.

Előadom, hogy december elején a VI-os telepen tömeg gyűlt össze. A VI-os telep közepén Lados azt mondta nekem, és a körülöttünk állóknak, hogy szervezzünk őrseget, valamit csináljunk, mert jönnek a pufajkások, és a lakosságot elviszik. Lados nekem azt mondta, hogy én a VI-os telep felső felére menjek, ő megy az alsó felére és házanként szervezzük meg az őrseget, illetve négy házanként, hogy onnan senkit el ne vigyenek. Így négyházanként a nép összegyűlt, és az összegyűlteknél én azt mondtam, hogy nézzék asszonyok, emberek, arról van szó, hogy a pufajkások éjjel Tatabányáról egyéneket elvisznek. Mondottam azt is, hogy már vittek el embereket, mert én úgy tudtam, minthogy beszéltek. Én azért hittem ezt annyira el, mert Lados is ezt mondta. Ugyanezt mondta egy N. nevezetű bányász is, aki a VII-es aknában dolgozik. Mondtam azt is, hogy emberek fogjanak össze négy házanként. Azt mondtam, hogy mindenki úgy védekezzen, ahogy tud, de akadályozzák meg, hogy a pufajkások az autóval bejöjjenek a VI-os telepre, és onnan valakit elvigyenek. Azt is mondtam, hogyha egy nem elég, hívjanak segítséget. Ladossal és még más személyekkel bementünk a II-es számú rendőrségre, ott azonban mi fegyvereket nem követeltünk tőlük. A rendőrségről Ladossal együtt visszamentünk és ellenőriztük az őrseget. Őrségbe az emberek baltával, csákánnyal, karóval álltak.

December elején emlékszem, hogy az egyik vasárnapra Lados a vásártéren nagygyűlést hirdetett, nekem is azt mondta, hogy amikor az őrseget állítjuk össze négyházanként, akkor ezt is hirdessük ki. Én ki is hirdettem. Ez a gyűlés nem lett megtartva, mert valaki letiltotta. Egyszer megtudtam, hogy a pufajkások engemet el akarnak vinni, melyet a feleségem által üzentek meg. Én ekkor magamhoz vettem a törömet, amely azonos azzal, amit itt előttem felmutatnak, és azt mondtam, hogy engem a pufajkások élve el nem visznek, ha addig élek is. Ha vinni akartak volna, azzal végeztem volna ki őket mint egy kutyát. A pufajkások 12 évig nem dolgoztak, akik Tatabányán voltak és azok ne uralkodjanak felettünk. Megfelel a valóságnak, hogy az üzemben a Kádár kormány ideje alatt az egyik alkalommal felálltam és azt

mondottam, hogy „én a bányába nem szállok le, elmegyek haza, Kádárnak nem dolgozom.” Lehetett ott 25-30 ember, síttre akartunk menni.

Előadom, hogy 1954-ben azért, mert Rákosit szidtam, négy és fél esztendei börtönre ítélték el, ebből azonban nem töltöttem le semmit. Más esetben büntetve nem voltam.

Egyebet elmondani nem kívánok, a vallomásom jól van felvéve, melyet aláírok.[...]

III/5. Fegyverszakértői vélemény

Rendőrkapitányság
Tatabánya-Újváros

Tárgy: Gwóth Mihály és társai
elleni bűnügyben fegyver-szakértői vélemény

Államügyészségnek

Tárgyban nevezett és társai ellen indított bűnügyben őrizetbe vett bűnjeleket megvizsgáltam, és az alábbiakat állapítottam meg.

Gwóth Mihálytól őrizetbe vett 1 db. CA-7937. számú 7.62. mm-es TT pisztoly valamennyi alkatrésze gondosan olajozott állapotban van. Csőfuratban apró dohánytörmelék, és egyéb szennyeződés látható. A fegyver valamennyi alkatrésze ép, a fegyver hadihasználható, az kifogástalanul működik, a hozzá rendszeresített 7.62. mm-es egységes pi-géppisztolytöltényt elsüti.

Szabó Jánostól őrizetbe vett 1 db. CE-5235. számú 7,62 mm-es TT pisztoly tár nélkül 5 db. 7,62 mm-es pi-gépp. tölténnyel, egy db. rongyba van belesavarva. A pisztoly külső felülete megrozdásodott, a rozsdá átütött a rongydarabon is. Csőfurata egészen sötét rozsdás, abban lövési tényezők észlelhetők.

A fegyver egyébként belsőleg leolajozott állapotban van, valamennyi alkatrésze kifogástalanul működik, a hozzá rendszeresített lőszert elsüti.

Homola Józseftől őrizetbe vett 1 db. DB-4371. számú 7,62 mm-es géppisztoly 1 db. ívtárral és 33 db. 7,62 mm-es pi-géppi. tölténnyel.

A géppisztoly külső felülete vöröszrozdás, a cső külső felületén a zsír és rozsdá között penészedés észlelhető. A géppisztoly csőfurata kissé rozsdás, a zár mellső része és a tok belső része feketés elszínezedésű, rozsdás. A fegyverrel lőhettek.

A géppisztoly és a tár egyébként jelenlegi állapotában hadihasználható, a hozzá rendszeresített lőszert kifogástalanul elsüti.

Homola Istvántól őrizetbe vett 1 db. AI-1530. számú 7,62 mm-es dobtáras géppisztoly 2 db. üres dobtárral külsőleg eléggé vastagon vöröszrozdás, penészes. A cső furata tele van tömve, míg a tok belső része és a zár vastagon be van kenve piros színű zsírral.

A fegyver és a tárok hadihasználható állapotban vannak. A géppisztoly a hozzá rendszeresített lőszert kifogástalanul elsüti.

Tóth Lászlótól őrizetbe vett 1 db. BE-8411. számú 7,62 mm-es dobtáras géppisztoly 1 db. dobtárral és 133 db. 7,62 mm-es pi-géppi-tölténnyel külsőleg eléggé rozsdás állapotban van, zár és csőfar, valamint a csőtorkolatnál feketés rozsdás, a géppisztollyal lőhettek.

A fegyver egyébként hadihasználható állapotban van, a hozzá rendszeresített lőszeret elsüti.

Dubszki Lászlótól őrizetbe vett 1 db. CG-174. számú 7,62 mm-es golyószóró 2 db dobtárral és 90 db. 7,62 mm-es golyószóró lőszerrel egy kenderzsákba volt csavarva, a zsák kissé elkorhadt, a golyószóró és a táruk erősen vöröszrozdásak voltak, a lőszer kissé oxidálódott. A fegyver egyébként kissé le volt olajozva, a csőfurata és a zár kissé rozsdás volt, amiben a lövési tényezőket felismertem. A golyószóró és a táruk egyébként hadihasználható állapotban vannak, a lőszer kb. 90%-os tűzképességű.

Turcsányi Józseftől őrizetbe vett 3 db. összecsavart élesített 42. M. nyeles kézigránát 100%-os tűzképességű. A kézigránátból az égőgyújtót biztonsági szempontból kiszereltem.

Fehér Jánostól őrizetbe vett 1 db. K. géppisztolyhoz tartozó íves tár, abban 35 db. 7,62 mm-es géppisztolytöltény hadihasználható állapotban van.

Vélemény

Túldoldalon leírt fegyverek és lőszer, valamint 3 db. kézigránát az októberi események során kerültek illetéktelen kezekbe, a túldoldali anyagok közül valamennyi fegyver, valószínűleg a lőszer is a Komárommegyei Főkapitányság készletében volt nyilvántartva.

A bűnjelek általában nyirkos helyen lehettek rejtegetve, ami a rozsdásodást előidézte.

Valamennyi fegyver, a lőszer, és a kézigránát hadihasználható állapotban van, ezért emberélet kioltására alkalmas.

Tatabánya, 1957. április 26-án.

Földesi Béla r. hdgy.
Fegyverszakértő

III/6. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, K. E.

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Tatabánya, 1957. április 12.

K. E. katona [...]

Előadni kívánom, hogy 1956. október 28-án este emlékezetem szerint a tatabányai volt áv. laktanyát a szd. pk. utasítására elhagytam az egységgel együtt s a Bódis hegyre vonultunk ki - pontosabban meghatározva az időt: akkor hagytuk el a laktanyát, amikor a rendőr Főoszt. megadta magát az ellenforradalmároknak.

A laktanyából való kivonuláskor hozzám csatlakozott öt elvtárs, mivel én ismerős voltam, az én vezetésem alatt vonultunk ki a hegyekbe, ahova magunkkal fegyvereket vittünk. Ezek az elvtársak az alábbiak: P. M. áv. tiz., aki puskát, lőszert és kézigránátot vitt magával, K. G. tiz., aki puskát, lőszert, és kézigránátot vitt magával, F. J. áv. szkv. aki puskát, lőszert és kézigránátot vitt magával, Ilóczky Győző áv. őrv., aki puskát, lőszert és kézigránátot vitt magával. Ezenkívül volt még egy fő ott, akit nem tudok megnevezni, ez Ilóczky Győző barátja volt.

A csoport lőszer készlete kb. megítélésem szerint 1000 db. volt, a kézigránát készlet fejenként 5-6 db. volt.

A szd. beosztottai az erdőbe szétszóródtak, ki merre látott, arra ment. Mindenki vitt magával fegyvert és lőszert. Én 6 főből álló csoportomat a kőbánya hegyláncolata mögött a Bódis hegy lakásai felé vezettem, mivel én ott lakom és éjjelre ott akartam őket elhelyezni.

Sikerült nekünk hazaérni, ahol édesapám figyelmeztetésére a fegyvereket a lakásunkból kb. 700 m-re köpenybe burkolva a lőszerekkel és kézigránátokkal együtt elástuk. Három elvtársamat felöltöztettem civil ruhába és kettőnek a szüleihez üzentem az öcsémtől, akik hoztak civil ruhát részünkre. Ezen az éjszakán mindenki elhagyta a lakásunkat.

A fegyvereket nem néztem meg addig, amíg a szovjet csapatok be nem jöttek. Itt pontos időt említeni nem tudok, de kb. nov. 10-15-e között édesapám mondta, hogy a rendőrségen jelentette, hogy mi eldugtuk a fegyverünket és azt most vigyék be. Mikorra a rendőrségről kijöttek már nem volt ott fegyver, sem lőszert, sem pedig a kézigránátok, s még a köpenyek is eltűntek.

Megjegyezni kívánom, hogy nem tudom, hogy ki vitte el, de az úgy el volt rejtve, hogy senki sem találhatta meg, csak aki eltette, tehát hatunk közül kellett valakinek elvinni.

Én akkor, amikor a rendőrök kijöttek mindjárt megmondtam nekik, hogy minden elvtársat ismerek hatunk közül, és én Ilóczky Győzőre gyanakodtam, mivel az még a köszönésem sem fogadta az ellenforradalom után. Szóba sem állt velem. A többi elvtárs becsületes, megbízható, nem ingadozó jelleműek, Ilóczky pedig az.

Más előadni valóm nincs, vallomásom helyesen van felvéve, melyet kényszer nélkül önként tettem és elolvasás után aláírással hitelesíték.[...]

III/7. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, dr. Barizs Bálint

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

1957. május 8. Tatabánya

dr. Barizs Bálint, orvos [...]

Előadni kívánom, hogy 1956. december 9-én vasárnap este 8 és 9 óra között az ügyeletes kórházi gépkocsival hazafelé mentem, amely el volt látva egy nagy vöröskeresztes jelzéssel, ismeretlen tettesek a Tatabánya VI-os telep Füzes utca és a Borbély utca sarkáról sortüzet adtak ránk géppisztollyal, valamint egy robbanó palackot dobtak a kocsi alá. Ez a palack valószínű sörös palack lehetett. Miután a gépkocsi elhaladt, a palack abban a pillanatban robbant és a gk. hátsó részét meg is emelte. Miután a palack felrobbant, abban a pillanatban kezdtek meg a tüzelést. A robbanás megállapításom szerint nem okozott kárt a kocsin, ellenben a jobb hátsó kereke leeresztett, és hazaérve állapítottuk meg, hogy úgy emlékszem, három lövés érte.

Az ismeretlen személyek által történt sorozatlövésnek következtében a gépkocsit több találat érte, így pl. a szélvédő üveget, mely jobb oldalán kapta a lövést elölről, valamint oldaltalálatok is vannak, aminek számát nem tudom.

Mikor az első sorozat elhangzott, azt az utasítást adtam a gk. vez.-nek, hogy gázt, aki azonnal végrehajtotta és elrobogtunk, de a jelzett helyről még utánunk is lőttek. Így a hátsó sárhányón is találatot kaptunk. Megjegyezni kívánom, hogy ekkor Felsőgallán voltam egy betegnél és onnan mentem haza. A gépkocsi rendszámát nem tudom. A lövések nyomai még jelenleg is megláthatók az említett gépkocsin.

Mást az ügygel kapcsolatban elmondani nem tudok, vallomásom helyesen van felvéve, melyet minden kényszer nélkül tettem és azt elolvasás után aláírással hitelesíték.[...]

III/8. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Erdősi Imre

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

1957. május 8. Tatabánya

Erdősi Imre, BM dolgozó [...]

Előadni kívánom, hogy 1956. dec. elején egy pénteki nap a pontos időre nem emlékszem, este sötétedés után Perje szkv. elkérte tőlem a zseblámpát azzal a céllal, hogy leállítsa a szembejövő tehergépkocsit ellenőrzés céljából a VI-os telep Rét utca sarkán. Miután megállt a gépkocsi, a VI-os telepről lövéseket adtak le, és ebben a pillanatban Lados István vezetésével egy csoport fegyveres személy jött ki a Rét utcából és meg akarta rohanni a gépkocsit, s lőttek. A karhatalmisták, akik a gépkocsin voltak viszonzták a tüzet, s így Ladosék szándéka nem vált valóra, a támadást nem tudták befejezni. Lőttek ugyan Ladosék, de visszavonultak az utcába. Lados kiabált, hogy segítség, segítség!!!

Mi az első lövés után a Bakter féle vendéglő emeletes épületébe menekültünk be, hogy ne érjen a lövés. Onnan csak azután mentünk ki, mikor hallottuk, hogy a gk. elment. Miután az épületet elhagytuk, mi bevonultunk azonnal és jelentettük, hogy mi történt és Rejtő törm. elvtárs nem engedett ki senkit. Helyesbíték: most jutott eszembe, hogy Rejtő elvtárs nem volt bent hanem Priskin őrm. elvtárs nem engedett ki senkit. El kívánom mondani, hogy nem tudtuk, hogy a karhatalom gépkocsija volt ez. Megjegyzem még azt, hogy tudtunk róla, hogy Lados vezetésével a VI-os telep Hegy, Rét, valamint ettől kezdve lefele végig fegyveres csoportok vannak.

Más előadnivalóm nincs, vallomásom helyesen van felvéve, melyet elolvasás után aláírok.[...]

III/9. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Gaál László

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

1957. május 4. Tatabánya

Gaál László XIV-es akna igazgató [...]

Előadni kívánom, hogy mint volt karhatalmista, aki a tatabányai karhatalmi zlj.-nál teljesítettem szolgálatot szds.-i rendfokozatban, elég részletes tájékoztatást tudok adni a VI-os telepi fegyveres szervezkedésre vonatkozóan, annál is inkább, mivel a felderítő csoportnak voltam a vezetője.

Tudomásom, illetve megállapításom szerint december első napjaiban tudomásunkra jutott, hogy a VI-os telepen utcaőrséget szerveznek abból a célból, hogy megakadályozzák azt, ha a „pufajkások” mennek, nem engedik elvinni az aktív ellenforradalmárokat. Azt terjesztették, hogy összeszedjük a fiatalokat és az „oroszoknak” adjuk át.

A fegyveres csoport főszervezője Lados István VI-os telepi lakos volt, amire a bizonyítékom az, hogy egy ízben előállítottuk és ő maga elmondta, hogy milyen célra szervezte az őrséget. Azt mondta, hogy ő a VI-os telepen a fegyveres erők minisztere. Mi azt az utasítást adtuk neki, hogy szedje össze a fegyvereket a VI-os telepen és oszlassa fel a csoportot. Ő ígéretet tett erre, de mégis részt vett a karhatalom ellenes támadásban a csoportjával együtt. Határozottan állítom, hogy Ladost nagyon jól ismerem és 1956. december 10-én este a támadásnál ő adta a vezényszót a Füzes utca sarkán elhelyezett golyószórónak. A golyószóró kezelője az általunk elfogott Barabás nevű személy volt, akit már mi abban az időben átadtunk a rendőrségnek és onnan vagy Tóth alezredes, vagy azzal kapcsolatban álló Tóth honvéd ezds. engedett el.

Bevittünk mi több ellenforradalmárt akkor dec. 11-én, de mind elengedték Tóth ezds.-ék.

Különböző csoportok voltak és ezeknek parancsnokai a következők:

Pendli József VII-es aknai dolgozó, aki tudomásom szerint 10 évig volt idegen légionista. Ez azt kiabálta támadásnál, hogy „kinyírni a pufajkásokat”.

Másik csoportvezető Nausch Rudolf volt, aki életfogytiglani fegyházát kapott.

Bent volt még a fegyveres csoportban Uglovics Béla VI-os telepi lakos, aki a Nívó vendéglő közelében lévő transzformátor ház tetejéről lőtt ránk.

A VI-os telep közepén a Csarnok utca végén volt egy gs. tüzelőállás, amit ifj. Bóna Barnabás és egy Varga nevű kezelt. Ezt a két személyt látta a közelben lakó S. A. és nevezett szomszédasszonya. Erre ki lehet őket hallgatni és bizonyítani.

Javasolom, hogy S. igen sokra tudott felvilágosítást adni és ki lehet hallgatni. Kihallgatható még T. J. P. aki a VI-os telepen lakik, az Iparos utcában, kb. 22 vagy 24 sz. alatt lakik. Ez a személy tud végig az őrség szervezéséről és szervezetéről.

Emlékezetem szerint Újvári Károlyné VI-os telep Hegy utcai lakos házában tartózkodott egy csoport.

Pócos András és Pócos János kijelentették, hogy a győri ellenforradalmi kormányhoz tartoznak. Ezek szintén VI-os telepi lakosok. A Lados ellenforradalmi csoportjába tartoztak. Ezeknél emlékezetem szerint dec. 5-6-án összecsavart és ísített kézígránátot találtunk.

Volt a VI-os telepi „Siffer” dombon, palahányón egy csoport fegyveres, akiknek tagjairól nem tudok semmit és a vezetőjéről sem.

Idetartozott, ehhez a Lados csoporthoz a VI-os aknai legényszállói csoport is, akik elemlámpával tartották az összeköttetést. Jeleket adtak egymásnak.

Meglőtték a G-319-es rendszámú „Mercedes” személygépkocsit a VI-os telepen, s azt megelőző napokban Lados kijelentette, hogy ki ne menjünk a VI-os telepre, mert igen ráfizetünk, mert sok fegyverük van. Ő vért nem akar, de ha odamerészkedünk, igen ráfizetünk. Mi oda is mentünk, s az lett a vége, hogy az említett gépkocsit két lövéssel meglőtték. Egyik lövés a kocsik hátulján jött be és a szélvédő üvegen távozott, míg a másik lövés a bal nyitott üvegnél, és az is a szélvédő üvegnél távozott.

Helyesbíték: A jobb alsó üveghelyen, mivel nyitott volt szintén, jött be lövés és ez távozott a szélvédő jobb oldalán, ami hátul jött be, az a kocsiban maradt.

Rejtő Péter törm. abban az időben panaszkodott nekem, hogy a II-es őrs tagjai között megbízhatatlanok vannak, mert át akarják adni a fegyvereket a VI-os telepi ellenforradalmi csoportnak és lepaktáltak velük. Egy pár alkalommal mi megtiltottuk a rendőröknek, hogy kimenjenek a VI-os telepre járőrözni.

Mi tapasztaltuk azt, hogy árulást követtek el, és amikor kimentek járőrbe az ellenforradalmi csoporttal voltak együtt.

Példának akarom felhozni, hogy emlékezetem szerint dec. 3-án, amikor a „Mercedest” meglőtték akkor járőrben volt kint Seregi János szds. egy „Zsisz” tehergk-val és azt emlékezetem szerint az Iparos utca sarkán két II-es őrsbeli rendőr leállította, de velük volt emlékezetem szerint két polgári személy is fegyverrel. Mikor a gk. leállt, Seregi szds. kiszállt a kocsiból és menni akart a rendőrökhöz,

de már a VI-os telepi fegyveresek az utca sarkáról tüzeltek is a kocsira. A tüzet viszonozták, majd a kocsi elindult s a rendőrök ott maradtak.

A rendőrök nevét Seregi szds. meg tudja mondani, feltétlen javaslom kihallgatni.

Megemlíteni kívánom, hogy a golyószóró kezelő Barabás testvérek kézi-gránátot is dobtak ránk. Mindkettő itthon van. Egyik tudomásom szerint a Füzes utcában lakik és a másik a Mésztelepen.

Barabásék tevékenységére Bencze r.tőrm. a II-es órs beosztottja kihallgatható, mivel tud részletesebb tevékenységéről.

Az ügyel kapcsolatban már előadni valóm nincs, vallomásom helyesen van felvéve, melyet minden kényszer nélkül tettem és azt aláírásommal hitelesítek annak elolvasása után.[...]

III/10. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Szakács Frigyes

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

1957. május 3. Tatabánya

Szakács Frigyes gk. vezető [...]

Előadni kívánom, hogy 1956. XII. 9-én vagy 10-én, pontosan nem emlékszem rá, de inkább 9-én, mivel egy nappal előbb volt, mint az ellenforradalmi csoport felszámolása, s az pedig 10-én volt. Este 10-11 óra között emlékezetem szerint Beer Örgy. elvtársat, Gaál László szds., Sturm elvtárs városi intézőbizottsági tagot vittem a kocsival azzal a céllal, hogy Sturm elvtársat hazaszállítom és utána bemegyünk a laktanyába.

Az első lövések a C-319-es rendszámú gépkocsira az Iparos utcában a romos háztól történtek. Ezek a lövések nem találták el a gépkocsit, mivel igen nagy volt a sebessége a kocsinak.

Sturm elvtársat az utca végénél kitettük a kocsiból, s tovább haladva a Hegy utcába befordulva, az utca közepe táján sorozatlövéseket kaptunk, abból két találat érte a kocsit. Egyik a bal ajtó ablakán jött be elől, és a szélvédő üvegen ment ki. Azért nem ért, mert lehúzódba vezettem. A másik lövés a hátsó ablak fölött a közepe táján ment be, és a szélvédő üveg jobb felén ment ki. Ez szintén nem talált, mert Beer Örgy. elvtárs le volt hajolva. Az utca végére kiérve balra a Nívó irányában nagy sebességgel száguldottunk, mivel a Nívónál nagy csoportosulást láttam, amint a lámpafényből iparkodtak kivonni magukat, ami sikerült is nekik. Utána elhaladva mi mellettük, ők tüzeltek, lőttek, de egy lövés sem talált.

Megemlíteni kívánom, hogy ilyen gyártmányú gépkocsi csak egy volt Tatabányán, és ismerték, hogy a karhatalom gépkocsija. Azt is hallottam, hogy nem csak karhatalmi gépkocsira lőttek a VI-os telepi ellenforradalmi csoport tagjai, hanem vöröskereszttel ellátott orvosi gépkocsit is, ami a tatabányai kórház tulajdona volt. Ennek a rendszámát nem tudom. Azt tudom, hogy "Skoda" gyártmányú gépkocsi. Annyit tudok róla, hogy ennek is a szélvédő üvegét lőtték át. Megemlíteni kívánom, hogy erre a kocsira is a VI-os telepi ellenforradalmi csoport tagjai lőttek rá a Bányász utca környékén.

Megemlíteni kívánom, hogy arról tudomásom van, hogy a VI-os telepi csoport rendelkezett kézigránátokkal, valamint golyószórókkal és egyéb fegyverekkel.

Vezetőjük Lados István volt, amit onnan tudok, hogy egy ízben kijelentette előttem, hogy "én vagyok a VI-os telep parancsnoka". Ez dec. 10-én este volt,

7-8-9 óra körül. Ez a Hunyadi iskola épületében volt, amikor figyelmeztette a karhatalom parancsnokát, hogy ne menjenek ki a telepre, mert lőnek. Arról tudok, hogy a VI-os telepen többször ért támadás karhatalmi beosztottat. Dec. 10-én este meglőtték Vigh szds.-t a hóna alatt. Ugyanekkor egy szovjet katonának lőtték át az orrcimpáját, aki nem szólt egy szót sem, csak akkor, amikor a támadás le lett verve. Megemlítem, hogy ez a szovjet katona páncélaudóban volt, géppuskát kezel. Én ebben a páncélaudóban ültem a vezetőfülkében, egy szovjet alezds.-sel és az autó vezetőjével.

Határozottan állítom és kijelentem, hogy a szovjet páncélaudóból egyetlen lövés sem hangzott el, azaz egyetlen lövést sem adtak le sem azelőtt, mielőtt a szovjet katonát meglőtték, sem azután.

Ennek a szovjet páncélaudónak a hátsó bal kerekét ki is lőtték, aminek következtében be kellett vonulni és utána harckocsikat rendelt ki a pk. Ez a gumikilövés vagy a Csarnok utca végén, vagy a Hegy utca végén történt.

Megemlíteni kívánom még, hogy a csoport a VI-os telepen igen szervezett volt, mert egymás közt lámpajelzések is voltak. Ezt azzal támasztom alá, hogy dec. 9-én gépkocsival mentünk a VI-osi Hányó utcában, úgy háromnegyed öt és öt óra között és a gépkocsival megállva a gk. elejétől kb. 20 m.-re előttem fényjelzést adtak elem lámpával, amire figyelmesek lettünk, hogy vibrált hosszabb-rövidebb jelzésekkel, és a hátunk mögött úgyszintén viszonyították azt. Mi igen gyorsan elmentünk, mivel tűzfegyverünk csak a pisztoly volt.

Az ügyel kapcsolatban mást elmondani nem tudok, a vallomásom helyesen van felvéve, melyet minden kényszer nélkül tettem az igazságnak megfelelően, s azt elolvasás után aláírással hitelesíték.[...]

III/11. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Horváth László

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

1957. május 3. Tatabánya

Horváth László honv. szds. [...]

Előadni kívánom, hogy 1956. dec. 8-án értesítést kaptunk, mint a honv. tisztekből szervezett karhatalom, hogy a tatabányai VI-os telepen fegyveres csoportot szervezett Lados István Tatabánya VI-os telepi lakos a karhatalom ellen. Ezt az értesítést lenyomoztuk és megállapítottuk, hogy valóban fennáll egy fegyveres csoport, melynek Lados István a vezetője. Ekkor elhatároztuk, hogy a fegyveres csoportot felszámoljuk, annál is inkább, mivel dec. 9-én este a VI-os telepre kiküldött Beer János h. őrgy. által és Seregi szds. vezetése alatt álló, kb. 24 fős karhatalmi csoportra erős tüzet adtak golyószóróval. Továbbá akkor este az Iparos utcában járó fekete Mercedes gépkocsira is – aminek nem tudom a rendszámát – három lövést adtak le, s a lövések helye a kocsin még ma is látható. A gépkocsit vezette Szakács Frigyes hdgy., aki mellett Beer János őrgy. ült – ő volt a karhatalom pk.-a, hátul pedig Gaál László szds. ült. A lövések pillanatában úgy a gk. vez., mint Beer őrgy. lehajoltak az ülésre, és a lövedék a szélvédő üvegen keresztül hatolt a kocsi belsejébe. Ha nem hajolnak le, mindkettő fejlövést kap. A harmadik lövés a kocsi hátulról csapódott be és a karosszériában megakadt. Mindhárom lövés helye még ma is látható a kocsin.

Dec. 10-én parancsot kaptam Beer őrgy. elvtársától, hogy szervezzem meg a fegyveres banda felszámolását. Dec. 10-én este 56 emberrel elindultam a banda felszámolására. A jelenlévő 56 személyt 6 csoportra osztottam, akiknek a megbeszélrt rakétajelre kellett volna elindulni. A csoportok, melyeket én irányítottam, a kijelölt helyeiket elfoglalták. Mielőtt azonban a támadás megindult volna a részünkről, a VI-os telepi fegyveres csoport tagjai igen erős tőzzel megindították ellenünk a támadásukat. Így tehát ellentámadásba tudtunk átmenni, és meg is indítottuk a VI-os telepi fegyveres banda ellen. Támadásunk nem volt eredményes, mert a VI-os telepi fegyveres banda tagjai túlsúlyban voltak, és kénytelenek voltunk dec. 11-én éjjel 1 órakor a szovjet parancsnokságról harckocsi-támogatást kérni, amit meg is kaptunk. Küldtek két harckocsit és 30 embert. Ezzel a segítséggel dec. 11-én hajnali 3 órára vertük szét a VI-os telepi ellenforradalmi csoport támadását.

A támadás során az ellenforradalmi csoport tagjai 4 golyószóróval, tudomásunk szerint 800 db. kézigránáttal, amit a síkvölgyi aknáról hoztak le, ismeretlen

mennyiségű géppisztollyal, és úgyszintén ismeretlen mennyiségű karabéllyal és pisztolyokkal voltak felfegyverezve.

Ennél a támadásnál tudomásom szerint két halott lett: egyik egy asszony, aki a házból kinézett a konyhaablakon keresztül, és a lövedék fejbe találta az ablakon keresztül. A másik egy 19 éves fiatalember volt.

A VI-os telepi ellenforradalmi csoport fegyvereinek elhelyezése a megállapításunk szerint az alábbiak szerint volt telepítve tüzelőállásba:

1 golyószóró a Csarnok utca főút felőli végénél az utolsó háznak a kertjébe. Azért mondom főutat, mert nem tudom az utca nevét. A golyószóró csőve a műút, tehát a főút lefogására volt beállítva.

1 golyószóró ugyanennek az utcának, tehát a Csarnok utcának a másik végén volt felállítva, csővel a gépüzem irányába, ahonnan a mi megjelenésünket zömmel várhatták.

1 golyószóró a Füzes utca és a 45 ház sarkán volt elhelyezve, csővel a Lusztig nevezetű közre irányítva, ahonnan a Beer örgy. vezette csoport ellentámadását várták.

1 golyószóró a Bányatechnikum előtti téren volt a dombon felállítva csővel a szénosztályzó előtt húzódó műútra.

Ezekén kívül a VI-os telep hat utcájának mindkét végén 15-20 főből álló géppisztolyokkal, kézigránátokkal, karabélyokkal felszerelt fegyveres csoportok álltak. Az utcák neve a következő: Iparos utca, Csarnok utca, Hentes utca, Borbély utca, Füzes utca, Vásártér sor.

Dec. 11-én, tehát tizenegyedikén, délelőtt 10 órakor a rendőrséggel karöltve lezártuk a VI-os telepet és átfésülve házkutatásokat tartottunk, amikor a következő fegyvereket szedtük össze:

1 golyószórót a Füzes utca Lusztig köz felőli sarkán a sarokház WC-jébe, majd ennek a gs.-nak a táját ugyanennek a háznak a kertjében levő füstölőből vettük ki betárolva. Megemlíteni kívánom, hogy nem egy, hanem kettő db. tár volt a füstölőben.

Különböző helyeken, a kertekben emlékezetem szerint 6 vagy 8 db. géppisztolyt találtunk. 4-5 db. karabélyt és több száz db. lőszert, ami vegyesen karabély és géppisztolylőszer volt. Továbbá 3 db. "TT" pisztolyt. Ezeknek a tulajdonosa nem lett meg.

Ennél a támadásnál tartóztatta le Puha Ignác h. fhdgy. és csoportja Turcsányi Józsefet és négy társát, akiket pisztollyal és kettő db. összecsavart kézigránáttal értek tetten a II-es sz. rendőrőrs kerítése mellett.

Dec. 10-i támadást én vezettem, azaz úgynevezett ellentámadást, mert mint már említettem, az ellenforradalmi csoport tagjai tudtak az előkészületről. Ekkor este láttam Ladost a Füzes utca sarkán a fegyveres csoport tagjai között. Nem

láttam nála fegyvert, de lehetséges, hogy volt, mert esőkabát volt rajta, és esetleg alatta hordta.

Megemlíteni kívánom még, hogy 1956. dec. 9-én este, emlékezetem szerint 10 óra körül a Doktor-féle vendéglővel szemben lévő utcasaroknál két rendőr, emlékezetem szerint Erdős és Perje nevezetűek leállították a járőrben lévő Seregi h. szds. parancsnoksága alatt levő gépkocsit. Miután a gk. leállt, az utcasarkon álló kb. 15 fős csoport, mely a VI-os telepi ellenforradalmi bandához tartozott, tüzet nyitott a gépkocsira, s ezzel egyidőben a Hegy utca sarkáról is tűz érte a kocsit. Mikor az első lövés elhangzott, az ellenforradalmi csoport részéről az említett két rendőr beszaladt a Doktor-féle vendéglő épületébe. Ezután a karhatalmi egység viszonzta a tüzet. A tűz viszonzására az ellenforradalmi csoport tagjai a kerteken keresztül elmenekültek.

Ebben az időben szolgálatot teljesített a tatabányai II-es őrsön Asztalos nevű r. őrmester, akinek a sógora egy fiatal, 16 éves gyerek volt, és benne volt a VI-os telepi fegyveres csoportban. Ez rejtette el a tárat a füstölőbe, és a golyószórót a WC-be, amit már említettem, hogy meg is találtunk.

Megemlíteni kívánom, hogy Asztalos, és annak az említett sógora letartóztatásban van, általam ismeretlen helyen. Tudomásom szerint át van adva az ügyészségnek.

Árulásról tettem vallomást az előzőekben. Itt megemlíteni kívánom, hogy a rendőrség, pontosabban a II-es számú őrs tagjai minden megmozdulásunkról tudtak, és feltételezem, hogy ők követték el az árulást, amit mutat az a tény is, hogy Asztalos bent volt a VI-os telepi fegyveres csoportban. Ezen kívül feltűnőnek találtam azt is, hogy rendőrök leállítják a karhatalom gépkocsiját, és a közelükben levő fegyveres szervezkedés tagjai tüzet nyitnak rájuk és a rendőrök pedig nem avatkoznak bele védelmünkre, hanem elmenekülnek.

Más előadni valóm az ügygel kapcsolatban nincs, vallomásom helyesen van felvéve, melyet az igazságnak megfelelően mondtam el, és azt elolvasás után aláírással hitelesíték.[...]

III/12. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, Priskin István

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

1957. április 26.

Priskin István BM dolgozó [...]

A VI-os telepi fegyveres csoporttal kapcsolatban az alábbiakat kívánom elmondani:

1956. dec. 8-án vagy 9-én a tatabányai II-es számú rendőrőrsre bejött Lados István VI-os telepi lakos több, általam ismeretlen polgári személlyel, majd közölte velünk, hogy ő Baranya ezredessel, a karhatalom parancsnokával távbeszélőn beszélt, és kérte, hogy engedélyezzék részükre, hogy a vásártéren gyűlést tartsanak. Azonban az engedélyt nem kapták meg. Kérte, hogy a II-es számú rendőrőrs járuljon hozzá a gyűlés megtartásához. Ekkor közölve lett Ladossal, hogy az engedély megadása nem a hatáskörünkbe tartozik, és jobb lesz, hogyha a lakására távozik, ne szervezkedjen, mert ellenkező esetben le fogjuk tartóztatni. Ezt Rejtő Péter r. törzsőrmester mondta neki, aki akkor a II-es számú őrs parancsnoka volt. Majd ezután Lados eltávozott az őrsről, kíséretével együtt. Azt, hogy hova ment, nem tudom, de később több személy jött be az őrsre, és Lados holléte után érdeklődtek. Azzal a tudattal voltak, hogy mi Ladost letartóztattuk. Mi közöltük velük, hogy Lados a lakására távozott, s ekkor elmentek.

Ez eset után Lados és több polgári személy ismét bejöttek a rendőrőrsre. A polgári személyek közül megismertem Uglovics Béla VI-os telepi lakost, valamint azt a személyt, aki az ellenforradalom idején élelmet hordott a nemzetőröknek, de nevét nem tudom. A többi személyt nem ismerem. Keresték a parancsnokot. Balogh Mihály volt r. tiz. közölte velük, hogy a pk. nincs bent, csak a helyettese. Ekkor Balogh bejött a lakásomra, mivel én voltam a pkh. és jelentette, hogy menjek be az őrsre, mert keresnek. Ekkor az őrsre bementem, és Ladost láttam ott a fent említett személyekkel és ekkor Lados, közölte velem, hogy bányászőrséget fognak szervezni VI-os telepen, és még az este be fog indulni az őrség. Bejelentette ekkor Lados, hogy az őrséget egész tatabányai viszonylatban ő szervezi, már fel is vette a kapcsolatot újbárosi személyekkel, a "Tömbház" személyeivel, és azokon a helyeken másnap fog az őrség beindulni.

Ezek után közölte velünk, hogy a "pufajkások" szedik össze az embereket, és azért szükséges az őrség megszervezése, hogy ezeket megakadályozzák. Ekkor megmondtam Ladosnak, hogy kár az egész őrséget megszervezni, mert aki nem bűnös, nem viszik el. Egy másik személy közbeszólt, és azt mondta, hogy az őrséget

ennek ellenére megszervezik, és ha el merjük őket árulni a “pufajkásoknak”, akkor végeznek velünk is, és az egész családjunkat ki fogják irtani.

Ettől függetlenül én személyesen beszéltem Kollár hadnaggyal, aki a karhatalomnál teljesített szolgálatot, s ennek kapcsán azon az estén a karhatalom átfésülte a VI-os telepet.

Megemlíteni kívánom, hogy amikor Ladosék bent voltak a rendőrségen és bejelentették, hogy szervezik az őrseget, kérte, hogy támogassuk őket ebben a munkájukban, oly formában, hogy minden utcába legalább egy rendőrt adjunk. Ezt kereken megtagadtam tőle. Majd később azért, hogy betörések ne történjenek az őr területén, járőrt vezényeltem ki, név szerint Perje Károly r. szkv. és Erdősi Imre polgári őr, jelenleg r. őrvezető voltak akkor kint. Tekintettel arra, hogy szigorú utasítást kaptunk, hogy minden járművet igazoltassunk és kutassuk át, nem-e fegyver, vagy röplap van-e rajta. Ekkor Perjének, akik szolgálatukat teljesítették, a Nívó étterem felől a Körönd felé haladva a Bányász utca sarkán egy gépkocsit állítottak meg igazoltatás céljából. Ezen a gépkocsin karhatalmisták tartózkodtak. Mikor a gk. megállt, akkor a Bányász utcából Lados és társai fegyveresen kijöttek. Itt lövöldözés kezdődött. Mivel nem voltam jelen, így nem tudom, hogy ki kezdeményezte a lövöldözést.

Erről a támadásról, illetve lövöldözésről csak Perje Károlytól szereztem tudomást, miután szolgálatból bevonult, és jelentette.

Továbbá megjegyezni kívánom, hogy Lados Istvánnak tudomással kellett bírnia arról, hogy kiknél vannak fegyverek, és kik vettek részt fegyveresen az úgynevezett “bányászőrségben”, mert Lados, amikor bent járt a rendőrségen a “bányászőrség” megszervezésével kapcsolatban nagy hangon kijelentette, hogy “vannak ám fegyvereink is”.

Megemlíteni kívánom, hogy Lados mellett szorosan működött még Pendli József tatabányai VII-es telepi lakos, aki a VII-es aknában dolgozik. Pendli a múltban nagy nyilas volt, és a francia idegenlégióban volt tudomásom szerint, majd Angliába került, s Londonban kiképezték szabotáló ejtőernyősnek. Többszörösen büntetett előéletű. Én személyesen láttam Pendlit, hogy a VI-os telep Bányász utcánál állt őrseget. Géppisztolyt, karabélyt nem láttam nála.

Más előadnivalóm nincs, vallomásom helyesen van felvéve, melyet minden kényszer nélkül tettem, és elolvasás után aláírásommal hitelesítek.[...]

III/13. Jelentés a II. sz. rendőrörsről

B.M. Komárom Megyei Rendőrfőkapitányság
Tatabányai Városi Kapitányság.

Városi Rendőrkapitányság Vezetőjének.

Tatabánya.

Jelentem, hogy 1956. októberi ellenforradalmi események után Tatabányán a II. sz. tiszti rendőrs területén, de különösen a VI-os telepi az alábbi állapotok uralkodnak.

1956. november 6-án a II.sz. tiszti rendőrsöt illetve a rendőrsön szolgálatot teljesítő elvtársakat megkértem arra, hogy az én parancsnokságom mellett teljesítsenek tovább szolgálatot, tekintettel arra, hogy az ellenforradalom kirottantásának alkalmával az őrsöt több száz ellenforradalmár, az oroszlányi munkahely-parancsnokságtól kiszabadult rabok felfegyverezve megtámadták és azt kifosztották.

A fenti időben több rendőr elvtárs magáévé tette felhívásom, azonban voltak egyes elvtársak, akik részben vidékre hozzátartozóikhoz távoztak, részben bejelentették, hogy nem kívánnak tovább rendőri szolgálatot teljesíteni. Felsőbb előjáróktól olyan utasítást kaptam, hogy megbízható, becsületes dolgozókat rendőri szolgálat teljesítésre a bányaüzemektől vegyek fel. Az őrsre körülbelül 15-20 fő polgári személy érkezett, hogy ők is hozzá segítenek a közrend, közbiztonság helyreállításához. A szolgálatot megszerveztem és úgy nappal, mint éjszaka a területet közbiztonsági járőrök útján ellenőriztettem. Gyakori jelenség volt ebben az időben, hogy Budapestről több ellenforradalmár Tatabányára és környékére gépjárműveken érkeztek. Egy alkalommal egy fegyveres csoportot fegyvereztem le Tatabánya VI-os aknaüzem közelében, akik 5 db. géppisztollyal, 3 db. golyósóróval, több kézigránáttal és több ezer lőszerrel voltak ellátva.

November első felében a közrend-közbiztonság meglehetősen javuló tendenciát mutatott, a rend kezdett helyreállni. A dolgozó bányászok kezdték munkahelyüket felkeresni.

Ezen az időben közben arról szereztem tudomást, hogy a VI-os telepen előttem ismeretlen személyek utcáról, utcára át járva gyűléseket tartottak és arra szólították fel a dolgozó bányászokat, hogy mindenki legyen éber, „mert a pufajkások” szedik össze az embereket a szovjetekkel és Szovjetunióba deportálják. A gyűlések megtartása után tapasztaltunk, hogy éjszakai órákban a VI-os telepen a dolgozók nem alszanak, hanem minden kapuban állanak, és egymással beszélgetést folytatnak. Az őrsön szolgálatot

teljesítő rendőr elvtársak és volt polgári őrök szolgálatból történt bevonulások után jelentették, hogy az esti és az éjszakai órákban lövöldözésre lettek figyelmesek, azt is jelentették, hogy a VI-os telep Füzes utca irányából rájuk lőttek.

A későbbi időpontban arról szereztem tudomást, hogy a VI-os telepen a dolgozók nemcsak őrséget biztosítanak, hanem egyes nemkívánatos személyek fegyverrel felszerelve /géppisztollyal/ közlekednek az utcákban. Több dolgozó panasszal fordult, hogy munkahelyükre este 22 órai műszakváltásra nem tudtak elmenni mivel nagy lövöldözés volt a VI-os telepen. Ezek a dolgozók leginkább idős bányászok voltak, akik még az ellenforradalmi időszakban sem hagyták félbe a munkát. A bányaüzemekben gépek, szivattyúk kezelésével voltak megbízva. Időre pontosan nem emlékszem, az őrön szolgálatot teljesítő rendőr elvtársak jelentették, hogy éjszakai járőrszolgálat közben a Mésztelepen egy csoport, mely polgári személyekből állt, megállította a járőrt, Sike nevezetű polgári őrt félre hívták és közölték vele, hogy a járőrt és a rendőrőrsöt le fogják szerelni, erre készüljenek fel és ne álljanak ellen, mert adott esetben a polgári őrök ellen is irányulhat a támadás. A csoport tagjait név szerint nem közölték, lakásuk a VI-os telepen volt. Ez alkalommal Hock nevezetű VI-os telepi dolgozó is a csoportban volt, aki közvetlen a rendőrőrs közelében, szülei lakik. Édesapját azonnal áthívtam és közöltem vele, hogy fia egy bűnszövetkezet tagja, figyelmeztesse, hogy szándékuktól álljanak el, mert ellenkező esetben még a szülők felelősségre vonását is fogjuk eszközölni.

A kérdéses időben arról szereztem tudomást, hogy a VI-os telepen a fegyveres csoportok éjszakai órákban egy golyószórót a Kassai út és a Füzes utca elágazása mellett, közvetlen a cukrászműhely előtt állítottak fel, egy golyószórót a VI-os telepen a Hentes üzlet előtti téren, egy golyószórót a Népbüfé mögötti árok partján, mely a közelmúltban megtaláltatott, és egy golyószóró a Hentes utca magasságában a Siffer dombon volt felállítva. A fegyveres csoportnak a célja az volt, hogy a rendőrrájőröket és a honvéd karhatalmi járőröket megsemmisítse. Melyet bizonyít az a körülmény, hogy több esetben a járőrre, valamint a honvéd karhatalom gépjárműveire tüzeltek. Továbbá a szürkület beálltával minden nemű járműre lövöldöztek.

Jelentés érkezett az őrre, hogy a vöröskereszttel ellátott, ügyeleti orvos gépkocsijára a népbüfé előtt kézigránátot, valamint több lövést adtak le, a kézigránát a gépkocsit nem érte, azonban a személygépkocsi kb. 5-6 lövést kapott. Továbbá az üzemélelmezési vállalat előttem ismeretlen nevű gépkocsivezetőjét karon lőtték, azonban ez a dolgozó az őrön nem jelent meg jelentéstétel végett, így a kérdéses időben ezzel kapcsolatban semmiféle intézkedést, vagy kikérdezést nem foganatosítottam. A VI-os telepen előforduló eseményekről felettes hatóságomnak jelentést tettem és arra kértem, hogy lehetőleg Beer őrgy. elvtárs emberei a pufajkás ruhát cseréljék ki, valamint a BM. Komárom megyei rendőrfőkapitányság „R” csoport tagjai a kék pufajkás ruhában a területen ne mozogjanak, mert a VI-os telepen lévő fegyveres személyek különösen specializálják magukat arra, hogy őket ártalmatlanná tegyék. A kérdéses időben volt olyan időszak, amikor az utcán a járőr egyenruhában nem közlekedhetett. Hogy a VI-

os telepről a Baross Gábor úton közlekedő honvéd és rendőr járőr - és gépjárművekre lövöldöztek, bizonyítja az a körülmény is, hogy a Népbüfé fölött a Haranginé utcára néző kirakat ablakát kilőtték. Amikor a lövöldözés a polgári személyek részéről annyira elszaporodott, hogy veszélyeztette a fent említett járőrök és dolgozók testi épségét, jelentést tettem, hogy gépkocsival az éjszakai órákban még a karhatalom járőre se közlekedjen, ekkor az illetékes hatóságok a szovjet elvtársak segítségét kérték, hogy biztosítsanak részükre páncélkocsit. Egyik alkalommal emlékezetem szerint Turcsányi nevezetű személytől 3 db. kézigránátot vett el, melyet a szovjet páncélkocsira, vagy a rendőrőrs épületére szántak. A lövöldözést bizonyítja az a tény is, hogy VI-os telepen egy dolgozó fiatalembert vállon lőtték ismeretlen személyek, minek következtében súlyos sérülést szenvedett. Az őrs járőre szállt ki a helyszínre és hordágyon az őrsig felhozták, mivel a mentőkocsi a fegyveres csoport által veszélyeztetve volt és így a sérült lakását nem közelíthette meg. Vagy volt egy másik eset, amikor dolgozó bányász felesége vesztette életét, üvegezett ajtón át géppisztolyból eredő lövedék behatolt és életét vesztette. A dolgozó bányász asszony fejlődés következtében halt el. A fegyveres csoport felszámolása érdekében a rendőrség és a honvédség az éjszakai órákban akciót tartott. Egy ilyen akcióban vett részt Vigh honvéd szds. aki Tatabányán a Kassai utcában lövés következtében megsérült. A honvéd karhatalmi parancsnok Beer őrnagy elvtárs személygépkocsiját szélvédőüvegen keresztül átlőtték. Az akciók egymást követő nap éjszakáin lettek megtartva, azonban az utcákon különösen a VI-os telep Füzes utca környékén sem járművel, sem gyalogosan közlekedni nem lehetett, olyan lövöldözés volt. Hogy a VI-os telepen a fegyveres szervezkedést a rendőr és honvéd karhatalmi egységek teljesen fel tudják számolni, a szovjet elvtársakat kérték fel segítségül, volt olyan időszak amikor már páncélkocsin sem lehetett közlekedni, mert arra is rálövöldöztek, géppuska kezelőjét lövés útján megsebesítették, így páncélharckocsik igénybevétele vált szükségessé. Továbbá jelentem, hogy a II. sz. tisztí rendőrőrsöt éjszakai órákban többször megkörnyékezték ismeretlen személyek és fegyvert követeltek a rendőröktől. A rendőrök természetesen ezeket a csoportokat eltávolították.

Parancsot adtam arra, hogy amennyiben az éjszakai órákban, de nappal is az őrsöt megtámadják, az őrsöt feladni nem lehet, hanem a harcot fel kell venni.

Időre pontosan nem emlékszem, a rendőr elvtársak jelentették, hogy Perje Károly és Erdősi Imre őrv. elvtársakat éjszakai órákban egy fegyveres csoport arra kényszerítette, hogy a Baross Gábor úton közlekedő járműveket állítsák le, a rendőr elvtársak elmondása szerint kérésüket nem akarták teljesíteni, azonban annyira közre fogták a két járőrt, és géppisztolyt kabátjuk alól vettek elő, hogy a doktor féle italbolt előtt a honvéd karhatalom gépkocsiját megállították. Ez alkalommal a fegyveres csoport a mellékutcába rejtőzött el, majd amikor a gépkocsival a katonák elindultak, a fegyveres csoport a mellékutcaból a Baross Gábor útra kifutva több lövést a gépkocsi után leadott. Ugyanakkor a járőr a doktorféle italbolt udvarába, majd az épület emeletére futott el.

Jelentették azt is, hogy többször fegyveres csoportok a járőrt éjszakai órákban arra kényszerítették, hogy a rendőrök is csatlakozzanak be körükbe. A kérdéses időben többször eligazítás során kiadtam, hogy sem löfegyvert, sem lőszert kiadni polgári személyeknek nem lehet. A gépkocsik leállításával kapcsolatban Tóth r. szds. elvtárs kiadta, hogy minden nemű járműveket igazoltatásra kell szólítani, azonban én ezt abban az időben, amikor a VI-os telepen a fegyveres csoport megalakult és a fenti cselekményeket követték el, szigorúan megtiltottam, hogy az éjszakai órákban semminemű járművet leállítani nem szabad. A rendőr elvtársak által történt gépkocsi leállítása kényszer hatására történt, amikor is több polgári személy volt felszerelve és fegyveresen kényszerítették annak leállítására. Az őrsöt többször megkísérelték előttem ismeretlen személyek megközelíteni és behatolni, azonban éjszakai órákban 4-5 géppisztolyos rendőr elvtárs az épület védelmére volt felállítva, és a támadókat eltávolították.

Egy előttem ismeretlen nevű személy a XII-es akna udvarában kb. 200 bányász dolgozó előtt felállva a tömeget felszólította arra, hogy a II. sz. rendőrőrsön még mindég ott van az őrsparancsnok /Rejtő Péter r. törm./ azt el kell távolítani. Értesülésem szerint Gerstmár János tartotta a tömeg előtt a beszédet, aki a VI-os telep fegyveres fő szervezője volt. Azzal kívánom megerősíteni, hogy a nevezett többször az őrsön megjelent és a rendőröktől fegyvert kért, bár fegyvere volt, melyet bizonyít az a körülmény, hogy a statáriális rendelet életbelépése előtt egy órával az őrsre behozta fegyverét és Bencze törm-nek jelentette, hogy fegyverét leadta.

Többször láttam azt, hogy előttem ismeretlen személyek kora reggeli órákban aknáról-aknára csoportok jártak és az üzem vezetését felszólították arra, hogy a munkában lévő bányászokat azonnal munkahelyükről bocsássák lakásukra. Előfordult olyan eset is, amikor a 70 sz. népbolt közelében a buszmegállónál 80-100 főből álló bányász dolgozó autóbuszra várakozott és egyes nemkívánatos személyek, kiket név szerint nem ismerek, a dolgozó bányászokat lakásukra küldték. A VI-os telepen a fegyveres csoport nagyban befolyásolta a lakosság nyugalmát. Több dolgozó bányász az éjszakai órákban a szoba padlózatán feküdt családjával, mert attól féltek, hogy a lövedékek az ablakon át a szobába hatolva családjukat megsebesítik. Több becsületes bányász, különösen azok, akik állandóan bejártak munkahelyükre dolgozni, munkába nem tudott menni az éjszakai műszakváltásra, mert saját testi épségük veszélyeztetve volt. Ezen keresztül könnyen előfordulhatott volna olyan eset, hogy a gépek nem működtetése esetén a bányákat a víz elönthette. Egy vasárnap délelőtt megjelent a rendőrőrsön Lados István bányász, megkérdeztem, tőle hogy hívják, és mi járatban van, kérdésemre előadta, hogy a vásártéren délelőtti órákban gyűlést akar tartani. Erre én felszólítottam, hogy gyűlés megtartásával őt senki nem bízta meg, menjen lakására, és három napon át lakásából ki ne jöjjön. Ő erre közölte, hogy nem mehet haza, mert a Kovács féle buszmegálló közelében 200 polgári személy várja őt. Felszólításomnak Lados eleget tett és az egyik mellékúton eltávozott. Ezt abból állapítottam meg, hogy az említett dolgozók közül egy bizottság későbbi időben az őrsön megjelent és köve-

telték Lados szabadon bocsájtását. Én a küldöttséggel közöltem, hogy Lados lakására eltávozott, ő nem lett letartóztatva, az őrsöt hagyják el. Ez a körülmény bizonyítja, azt, hogy felszólításomra valóban nem tért vissza a várakozó tömeghez. Nevezett tevékenységről csak a nyomozás során, és Nausch Rudolf tatabányai lakos tárgyalásán szereztem tudomást, hogy milyen szerepet játszott a szervezkedésben.

A rendőr elvtársak többször kaptak oly értelmű eligazítást, hogy a szolgálati fegyverüket csak akkor használják, ha arra alap megvan. Szigorúan megtiltottam, hogy éjszakai órákban, de nappal is felelőtlenül lövöldözés történjen, mivel ezen keresztül a dolgozók nyugalma nagyban zavarják. Amennyiben a rendőr járőrnek mégis fegyvert kellene használni, csak abban az esetben használhat, ha mások testi épsége veszélyeztetve nincs. Az elvtársak ezen parancsnak eleget is tettek.

A rendőri munka kapcsán megállapítottam december 7-én nappali órákban, Tatabánya II. sz. őrs területén a hajnali órákban a kijárási tilalom ellenére üzemről üzemre járva szervezkedés történik. Ugyanekkor értesültem arról is, hogy a városi pártbizottság épületét és a bányász rádiót déli harangszóra ismeretlen nevű személyek el akarják foglalni. A pártbizottság előtt nagyszámban jelentek meg különböző nemkívánatos személyek, és a pártbizottság épülete ablakait kövekkel beverték. Az épület védelméről harcra került sor, és itt sebesült meg Lengyel István honvéd karhatalmista és Csorba Ferenc r. szkv. Az ellenforradalomnak célja az volt, hogy a pártbizottság épületében megalakítsák a megyei munkástanácsot. Utcai harc különösen a Füzes utca környékén és a Kassai utcában volt.

Amikor szovjet elvtársak tankokkal jelentek meg a VI-os telepen, a tankokra lövés nem hallatszott, azonban korábbi időben szovjet páncélcocsira több lövést előttem ismeretlen személyek leadtak. Egy szovjet elvtársnak az orrát lőtték át, értesülésem szerint. Éjszakai ellenőrzéseim során többször találkoztam kisebb nagyobb csoportokkal, akik különösen a Dózsa kultúrotthon előtt és azzal párhuzamosan lévő mellékutcában szoktak tartózkodni. Torkuk szakadtából kiabálták, hogy „Kádár legények”, a nép el-lenségei vagytok, tegyétek le a fegyvert. Úgy a honvéd, mint rendőr elvtársak, valamint a becsületes dolgozó bányászok élete a kérdéses időben nagy veszélynek volt kitéve.

Megjegyzés: Amennyiben a VI-os telepi fegyveres szervezkedés létre nem jön, már november 6. után minden becsületes bányász munkahelyét elfoglalta volna, és ezen keresztül a széntermelést korábban megkezdték volna. Több becsületes dolgozó kérte a rendőrséget és a karhatalmi szerveket, hogy mielőbb teremtsenek rendet városunk területén, hogy a munkát mielőbb fel tudják venni. Ezen fegyveres szervezkedés nagyban befolyásolta egész szén és villanyáram termelését, valamint országunk gazdasági helyzetét.

Tatabánya, 1957. május 22-én

Rejtő Péter r. törm.
közrendvédelmi parancsnok

III/14. Feljegyzés a városi rendőrkapitányság részére

Feljegyzés,

a Városi Rendőrkapitányság részére

1956. december 1-től december 11-én a statáriumi rendelet életbelépéséig Tatabányán fegyveres ellenforradalmi állapot volt. A fegyveres ellenforradalmárok Lados István vezetésével a VI-os telepen fészkeltek be magukat, az Iparos utcától a Vásártér-sorig terjedő utcákban. A fegyveres ellenforradalmi csoportok több ízben fegyveres támadást intéztek a karhatalmi egység portyázó járőrei ellen, valamint a szovjet csapatok ellen, kik a karhatalmisták segítségére voltak a helyőrségben, valamint többször megkísérelték Lados vezetésével a Tatabányai 2-es számú rendőrőrs lefegyverzését.

A fegyveres ellenforradalmi bandának több ízben intézett támadása folytán két haláleset, egy szovjet katonának a megsebesítése, valamint a szovjet páncélautó kilövése volt az eredménye.

/a két haláleset civilekből adódott/ Továbbá egy ízben a Komárom megyei kórház mentőautójába, ki súlyos betegért érkezett a helyszínre, és a TEFU vállalat egyik teherautójába is beletűzeltek.

1956. november 4-től 11-ig terjedő időben a helyi karhatalmi alakulat egyetlen egy tatabányai lakost sem vett őrizetbe. Ennek ellenére Ladosék mégis a karhatalmi századot akarták fizikailag megsemmisíteni, kik akkor az egyetlen egy olyan fegyveres hatóság volt Tatabányán, akire a kormány támaszkodhatott, tekintettel arra, hogy sem államvédelmi hatóság, sem rendőrség a városban nem volt.

Éppen ezért Ladosék a fegyveres szervezkedésüket a népköztársaság megdöntésére irányították, mivel annak egyetlen fegyveres szervét akarták fizikailag megsemmisíteni. A VI-os telepi fegyveres ellenforradalmárok több ízben fel lettek szólítva, hogy szüntessék be fegyveres akciójukat és adják le a fegyvereket. Ennek ellenére ők illegálitásba mentek, melynek folytán megszervezték a tatabányai stúdió elleni, valamint a tatabányai Városi Pártbizottság elleni fegyveres támadásukat. Ezek után a sorozatos merényletek után a karhatalmi egység parancsnoksága elhatározta, hogy felszámolja Ladosékat. Fel lettek szólítva, hogy rakják le fegyvereiket és adják meg magukat.

Erre ők minden esetben tűzzel válaszoltak. A karhatalom beosztottjai még ekkor sem tüzeltek rájuk vissza, hanem a levegőbe riasztó lövéssel próbálták kényszeríteni őket a megadásra. Azonban mindez eredménytelen volt és így a karhatalom arra kényszerült, hogy ellentámadásba menjen át, melynek végrehajtásával sikerült felszámolni a VI-os telepi ellenforradalmi bandát.

Tatabánya, 1957. május 22.

Horváth László szds.
munkásőrség megyei parancsnokának h.

Személynévmutató

Antal Kálmán 218
Antal Pál 191, 194
Apró Antal 12, 13
Asztalos, rendőr őrmester 321, 432
Auer József 369
Ángyál, honvéd százados 103, 105, 106

Bajnóczki János 116, 119-121, 130, 132, 133, 136, 137, 140, 145, 146, 149, 150,
159, 161, 171, 177, 179-183, 185, 186, 190
Bakonyi József 369, 372
Balahó Dénes 118, 119, 121, 132, 135, 136, 139, 161, 171, 177, 178, 180-182, 186,
190
Balatoni Kálmán 276, 369
Balogh Mihály 433
Banai, tatabányai lakos 304
Barabás testvérek, VI-os telepi ellenállók 425, 427
Baranya László 16, 203, 205, 206, 272, 302, 307, 309, 311-313, 315, 319, 351, 369,
433
Barizs Bálint 318, 369, 423
Barnák József 15
Baróti Károly 194
Barsi Sándor 65, 91
Bányai, rendőr 212
Bárdos László 79
Bátori Pál 46, 116, 120, 121, 123, 140-145, 148, 150, 151, 157, 163, 164, 168, 171,
176, 178-181, 184, 185, 187, 190
Beer János 11-13, 15, 16, 307, 310, 311, 322, 350-352, 383, 428, 430, 431, 436, 437
Belházi László 226, 353, 369
Bencze László 242, 243, 253, 255, 264, 265, 268, 272, 275-278, 288-290, 292, 329,
335, 336, 343, 344, 355, 360, 362-364, 367, 380, 384, 398, 399, 409, 412
Bencze, rendőr törzsőrmester 310, 427, 438
Benhardt László 217, 219, 227, 229, 297, 325, 333, 354, 356, 358, 359, 361, 372,
373, 375, 377, 379, 383, 384, 390, 395, 406, 412
Berinkei Kornél 8, 9, 27, 30, 32, 36-39, 50, 64-66, 97
Berényi Ferenc 119, 120, 130, 132-134, 137, 145, 154, 156, 158, 159, 171, 172, 177,
179, 181-183, 185, 186, 190, 280-282
Berki Mihály 13

Bern, ezredes 307
 Bérczi, elítélt 290
 Bódi János 26, 99
 Boér, forradalmi vezető 66
 Bokor Gábor 16
 Boros, Lados munkatársa 45, 200
 Bors Károly 228, 230, 369
 Bóna Barnabás 204, 205, 213, 230, 246, 247, 264, 265, 267, 268, 274, 275, 277,
 289, 290, 311, 326, 334, 336, 341, 355, 356, 360, 361, 363, 374, 375, 379,
 392, 393, 407, 412, 426
 Bödecs József 91
 Bődi Lajos 11
 Budai, tatabányai fiatal 281

 Czinege Imre 280, 365, 369, 382
 Czikli Johan 203, 212
 Czinder István 261
 Czottner Sándor 9

 Csabai Imre 28, 29, 37, 38, 91
 Csathó Gábor 11
 Csizmadia József 225, 242, 258, 259, 263, 266, 271, 277, 279, 290, 293, 294, 296,
 297, 306, 330, 335, 336, 344, 359, 364, 367, 368, 370, 377, 381, 385, 399,
 400, 409, 412
 Csorba Ferenc 439

 D. Takács József 205
 Darvas József 7, 31, 78, 79
 Déry Tibor 33
 Dévai Béla 69, 70
 Ditrich Antal 317
 Dubinyák Péter 72, 75, 82, 87, 95
 Dubszki László 420

 Erdősi Imre 203, 293, 294, 298, 304, 321, 424, 434, 437
 Esztó Zoltán 16, 201

 Farkas József 106, 378
 Farkasdi László 51
 Fazekas Ferenc 173

Fehér János 204, 228, 231, 237, 242-247, 253, 259, 264, 266-268, 276, 292, 301, 327,
 334, 336, 340, 354, 356-358, 361, 370, 373, 376, 390, 394, 407, 411, 412, 420
 Fekete István 118, 120, 130, 132-135, 140, 144, 148, 150, 155, 156, 161, 164, 169,
 171, 175, 179-181, 183, 184, 188, 190, 191, 195
 Felső József 15, 45, 46, 61, 93,
 Földesi Béla 420
 Francizi György 56
 Frank Mihály 136, 143, 152, 154
 Fridmann István 312

 Gaál László 206, 308, 312, 322, 350, 351, 425, 428, 430
 Gál István 9, 10, 16, 83, 86, 317
 Genics, VI-os telepi ellenálló 227
 Gerencsér Mihályné Tallósi Éva 14, 298
 Germán Rezső 316, 317, 349, 369
 Gerő Ernő 7, 32, 33, 79, 90
 Gerstmár János 14, 202, 205, 206, 289, 300, 305, 306, 311, 316, 321, 438
 Geyer László 185
 Géczi, tatabányai tanuló 283, 284
 Golub, tatabányai fiatal 255
 Gombás László 218
 Gwóth Mihály 204, 213, 219, 220, 237, 289, 297, 308, 320, 324, 333, 336, 339, 352,
 372, 388, 389, 391, 405, 406, 412, 419
 György András 118, 120, 121, 123, 129-131, 134, 135, 137, 138, 140, 143, 148-150,
 152, 155, 164, 168, 175, 178-181, 183, 184, 186, 188, 189

 Hajnal János 119, 120, 130-132, 134, 137, 144, 150, 159, 160, 175, 177, 180-183,
 186, 190
 Halusán István 223, 292, 352, 369
 Haranginé, VI-os telepi lakos 437
 Harmos Iván 224, 225, 301, 353, 369, 373, 389
 Havasi Ferenc 8, 11, 16, 26, 40, 48, 66, 84, 147
 Hegyi, a szénbányászati tröszt üzemi képviselője 93
 Hock Elek 217, 436
 Holczinger Ferenc 28, 29, 37, 46, 56, 66, 84, 91
 Homola István 204, 230, 231, 238, 240-242, 244, 245, 259, 261, 265-267, 276, 326,
 334, 336, 341, 355-358, 361, 375, 376, 379, 393, 397, 407, 411, 412, 419
 Homola József 204, 230, 231, 238, 240-242, 246, 247, 259, 262, 264, 267, 274-276,
 289-291, 328, 335, 336, 343, 354-356, 358, 360, 361, 363, 375, 376, 378, 396,
 409, 411, 412, 419
 Horti, VI-os telepi ellenálló 227

Horváth Géza 365, 369, 382
 Horváth Endre 9, 10, 16, 28-30, 34, 37, 38, 40-42, 44, 45, 49, 50, 53-59, 61, 66, 67, 69, 84, 85, 87, 92, 97, 102, 106
 Horváth Istvánné 369
 Horváth János 9, 20, 28, 29, 32, 37, 38, 41, 45, 46, 47, 52, 56, 71, 77, 81, 86, 89-91, 93, 95, 102, 103, 104, 107
 Horváth László 319, 348, 369, 430, 440
 Hribál Ferenc 350, 369
 Hulmann Károly 412
 Hűvös Oszkár 87, 104, 105, 131, 132, 233, 236, 237, 252, 254, 291, 355, 358

 Ilóczy Győző 230, 258-261, 263, 264, 328, 335, 336, 342, 359, 360, 377, 378, 395, 396, 408, 412, 421, 422
 Imrich, tatabányai fiatal 293, 367

 Janicskó Ferenc 200
 Jelinek Márton 201, 203
 Jókuti Kálmán 119, 120, 136, 138, 145, 146, 153, 154, 160, 163, 165, 171, 182, 183
 Juhász Gábor 305
 Juhász Imre 412
 Juhász József 8

 Kalocsai, nemzetőr 298
 Kantár Imre 61, 63
 Kapitány István 119, 121, 154, 163, 165, 171, 183
 Kádár János 12, 13, 67, 134, 135, 206, 299, 306, 313, 315, 316, 350, 417, 418, 439
 Keresztesi Károly 119-121, 141, 142, 150, 151, 157, 163, 171, 176, 178-182, 184, 185, 187, 190
 Kindl József 270, 362
 Király, párttag 32
 Kiss István 249, 357
 Klébert Márton 7-10, 16-21, 24-27, 29, 31, 36, 38, 40, 44, 47, 50-53, 56, 59, 61, 64, 68-70, 83, 84, 87-90, 92, 93, 96, 97, 99, 101-111, 152, 299, 300
 Knáb Vilmos János 9
 Knizl Mihály 369
 Kobela László 238, 288, 357, 366
 Koch, tatabányai férfi 218, 221
 Koczós János 369
 Kocsis Gábor 32
 Kollár, karhatalmi hadnagy 434
 Kollok Ernő 369

Korenkó László 26, 43
Kosela József 100
Kovács Ferenc 15
Kovács István 115, 118, 120, 128, 129, 134-137, 144, 149, 150, 153-155, 167, 175-177, 180, 181, 183, 184, 186-190, 195
Kovács János 264, 265, 274, 290, 355, 360, 361, 363, 378, 397
Kovács József 230
Kovács Nándor 9
Kozák Imre 224, 225, 269, 271, 278, 279, 292, 295, 296, 304, 306, 331, 336, 345, 364, 367, 368, 373, 381, 385, 402, 410, 412
Kozák Róza 368
Kozsel József 20, 108-111
Kővári János 117, 119-121, 130, 132-134, 137, 145, 154, 159, 170-172, 177, 178, 180-183, 185, 186, 189, 190
Krakó Ferenc 369, 372
Kuglics János 105, 106
Kulcsár István 369
Kulcsár József 369, 396
Kulich Mihály 292, 367
Kutrucz Béla 8

Lados István 14, 15, 19-21, 197, 199, 210-213, 215, 219, 220, 234, 236-245, 247-251, 253-265, 269-272, 274-277, 279, 285, 287, 289-294, 296, 298-323, 332, 336, 337, 347-353, 355-364, 366-368, 370, 371, 373, 374, 377-379, 384-389, 391, 393, 396, 397, 403, 404, 406, 412, 415, 417, 424-426, 428, 430, 431, 433, 434, 438-440
Láng Ferenc 28, 30, 32, 37, 38, 48, 51, 56, 72-75, 79, 81-83, 95, 96, 98, 102, 105, 106, 127
László, az üzemélelmzés képviselője 91
Lengyel István 439
Lentner, tatabányai nő 279
Lovas József 173, 412

Maglódi László 201
Mahinyák Jenő 204, 223-225, 268, 286, 293-295, 329, 335, 336, 343, 353, 362, 366, 368, 373, 379, 383, 385, 389, 397, 398, 409, 412
Major Ákos 19, 174
Maléter Pál 20, 138, 143, 146, 152, 154, 155, 160, 168, 183
Maros János 97, 99
Maróti Károly 191
Matavovszky Ádám 10

Mazalin György 8, 9, 16, 19-21, 28-30, 32, 34, 37, 38, 42, 45, 50, 52-57, 66, 67, 79, 84, 89, 90, 92, 95, 97, 98, 101, 102, 113, 115, 118, 120, 127-140, 142-172, 174-177, 179, 182-88, 192, 195, 254, 282, 365, 401

Mecseki László 61

Mesner, VI-os telepi ellenálló 261

Mészáros Gábor 61

Molnár István 8, 9, 16, 20, 27-30, 36, 38, 42, 45, 50, 52, 54, 55, 66, 72, 75, 76, 82-85, 87, 89, 90, 95-97, 99, 102, 106, 107,

Molnár László 16

Morvai Pál 34

Münnich Ferenc 310

Nagy Imre 12, 93, 130, 143, 147, 163, 232, 282, 354, 366

Nagy János 68-70

Nagy József 148, 247, 263, 315, 369

Nagy Kálmán 7, 31, 32, 78, 79, 105, 106

Nagy Lajos 204, 228, 232-234, 236, 237, 247, 263, 291, 292, 297, 326, 334, 336, 340, 354, 355, 370, 373, 374, 377, 384, 391, 406, 411, 412

Nagy Sándor 350, 369

Nausch Rudolf 19, 204, 227-230, 234, 249, 251, 259, 262, 274-6, 278, 279, 287-292, 296-298, 304, 309, 315, 320, 331, 336, 345, 353, 360, 363, 364, 366, 367, 373, 377, 383, 384, 390, 399, 400, 402, 410-412, 425, 439

Nedermann József 34, 135, 136, 156, 159, 160, 169, 183, 201, 206, 311

Nedermanné, idősebb 136, 143, 152, 154, 160

Nemes, VI-os telepi ellenálló 204

Neumann Lajos 369

Némedi László 9

Németh Béla 230

Németh Ferenc 191, 194

Noszek Imre 116, 119, 120, 130, 132-135, 137, 138, 145, 146, 150, 154, 156, 158, 171, 172, 177-182, 185, 186, 190

Novák, elhurcolt fiatal 253, 292

Nyerges Márton 201

Nyiri Imre 66

Ollé József 369

Orosz Miklós 350, 369

Óvári Rudolfné 71, 73, 81, 86, 95

Paksi Mihály 369

Palakovics Mihály 366

Palotás József 383
 Palotás László 204, 279, 282-284, 330, 335, 336, 344, 365, 366, 381, 382, 400, 401, 409, 410, 412
 Pandur Ferenc 34
 Papp Lajos 276
 Paulics Tibor 119, 121, 135-37, 146, 161, 163, 165, 171, 177, 180-182, 186, 187, 190
 Pavlisz István 11
 Pálincás Pál 320, 369, 372
 Pendli József 14, 202, 204, 205, 207, 211, 237, 242-245, 249, 253, 258, 264, 271, 272, 289, 292, 297, 298, 300, 303-312, 314, 319-323, 332, 336-338, 347-350, 352, 371, 387, 405, 411-414, 417, 425, 434
 Perje Károly 305, 314, 424, 432, 434, 437
 Persely József 106
 Persil Antal 241, 242, 244, 265-267, 355, 356, 361, 392, 396
 Petz László 173
 Pintér Sándor 204, 225, 227, 230, 231, 238, 239, 256, 262-264, 279, 290, 291, 296, 297, 328, 334, 336, 342, 359, 360, 364, 368, 370, 373, 377, 381, 384, 385, 395, 396, 408, 412
 Pócos András 426
 Pócos János 221, 426
 Pordán István 11
 Porkoláb Vendel 9, 135
 Priskin István 298, 304, 314, 369, 424, 433
 Pritz, a Kiskereskedelmi Vállalat képviselője 91
 Puha Ignác 298, 300, 305, 312, 320, 321, 352, 369, 372, 383, 431

 Radoychich György 48, 61
 Rácz Márton 226, 299, 300, 353, 355, 369, 372, 390
 Regati Ferenc 276
 Rejtő Péter 304, 310, 321, 369, 424, 426, 433, 438, 439
 Reményi István 10, 34, 46, 50, 52, 53, 56-59, 61, 64, 66, 69, 90, 97, 128
 Reviczki Ferenc 93, 201
 Ródé György 32
 Rózsa, a karhatalom tagja 201
 Rubányi Ottó 119, 121, 139, 147, 154, 165, 178, 180-183, 186, 187, 190

 Salamon Ferenc 297, 369
 Sáradi Péter 201, 205
 Sárosi János 201, 322
 Schnierer Ferenc 191, 194
 Seregi János 310, 426, 427, 430, 432

Sike, polgári őr 436
 Simon István 64, 65, 109, 110
 Sipos Lajos 71, 72, 74, 75, 81, 87, 95
 Solymos Mihály 8-10, 12, 15, 16, 28-30, 37, 43, 45, 50-52, 56, 57, 89, 90, 92, 93, 97-99
 Somogyi László 204, 213, 219, 222, 225, 226, 230, 231, 233, 234, 236, 237-240, 252-256, 258, 259, 264, 288-292, 297, 300, 301, 303, 308, 325, 333, 336, 339, 353, 355, 358, 367, 370, 372-374, 377, 384, 390, 391, 406, 412
 Sóstarics János 204, 223, 227, 229, 230, 234, 237, 238, 242, 243, 247, 248, 253, 259, 262, 263, 266, 269-272, 289-292, 294-297, 301, 304, 324, 325, 333, 336, 339, 352, 353, 362, 367, 370, 372-375, 377, 379, 381, 384, 385, 389, 398, 405, 406, 412
 Sörös Géza 204, 280-282, 284, 330, 335, 336, 344, 365, 366, 382, 401, 410, 412
 Spánics József 230
 Spányik Imre 261, 262, 264, 360, 369
 Steiner János 11
 Sturm Andrásné 369
 Sturm József 307, 310, 312, 350, 428
 Süttő József 278, 279, 364, 400

 Szabó István 369
 Szabó János 274, 290, 355, 363, 399, 419
 Szabó László 70
 Szabó Viktor 9, 28, 29, 37-39, 41, 43, 46, 49, 66, 69, 84, 97, 99, 102, 104-106, 141, 273, 276
 Szakács Károly 265-267, 361, 396
 Szakács Frigyes 307, 310, 312, 350, 351, 369, 428, 430
 Szarka, őrnagy 224
 Szaszko Antal 185
 Szeimann Lajos 310, 316, 349
 Szemerédi, rendőr százados 69, 70
 Szepesi Lajos 202, 204, 230, 243, 253-256, 270-272, 284, 286, 287, 331, 336, 344, 345, 359, 366, 377, 383, 395, 401, 410-412
 Szerdahelyi Pál 20, 100, 107
 Szigethy Attila 10, 42, 54, 55, 128, 143, 147
 Szilasi Géza 107
 Szilágyi József 229-231, 354, 373
 Szili, mérnök 214
 Szmilinszki Olga 162
 Szőcze János 230

Takács György 26, 40
Takács Sándor 105, 106, 252, 254, 268
Tardos Tibor 33
Tima Endre 8, 9, 20, 28-30, 32, 37, 42, 44, 45, 50-52, 54-59, 67, 79, 84, 89-92, 97-99, 102
Torda Imre 66
Tóbi Gyula 369
Tóth, rendőr őrmester 305
Tóth István 368, 403
Tóth József, honvéd ezredes 9, 11, 26, 34, 43-45, 48, 49, 50, 52, 59, 60, 63, 64, 66, 69, 89, 90, 92, 97, 98, 101, 103-105, 107, 111, 129, 144, 183, 309, 313, 351, 425
Tóth Károly, rendőr alezredes 16, 26, 49, 50, 67, 68, 97, 103, 105, 305, 425
Tóth László, rendőr százados 26, 46, 47, 87, 88, 97, 103-105, 438
Tóth László, VI-os telepi ellenálló 225, 227, 230, 231, 241, 242, 246, 247, 249, 250, 264, 265, 266, 268, 274, 296, 352, 354-356, 358, 360, 361, 375, 385, 393, 420
Turcsányi József 204, 213, 216, 228, 230, 231, 237, 243, 264, 297, 299-301, 304, 312, 316, 320-322, 324, 333, 336, 338, 352, 371-374, 388, 389, 405, 412, 420, 431, 437

Uglovics Béla 202-204, 213, 226-229, 231, 238, 244, 251-255, 271, 272, 285-287, 297, 298, 303, 308, 310, 311, 327, 336, 342, 353, 354, 358, 359, 366, 373, 377, 383, 394, 395, 408, 412, 425, 433
Ujvári Sándor 30, 32
Ujvári Gizella 273, 329, 344
Ujvári Zoltán 236, 242, 244, 264, 274, 290, 355, 360, 363
Ujvári Károlyné 426

Varga István 191, 194
Varga Sándor 258, 262, 270, 279, 287, 294-297, 332, 336, 345, 346, 359, 364, 368, 370, 377, 381, 385, 388, 395, 400, 402, 403, 411, 412
Vas Ernő 298
Vályi, százados 307, 310, 312
Vámosi István 276
Veckinger Lajos 119, 121, 130-133, 156, 160, 163, 165, 171, 182, 183, 195
Vigh, honvéd százados 15, 299, 307, 310, 320, 322, 429, 437
Viktor Zoltán 107
Virágh Antal 223, 253, 272, 276, 292
Vladár Ervin 9, 10, 28, 29, 37, 38, 40, 46, 48, 52, 53, 56, 57, 59, 61, 84, 90
Volkov, őrnagy 12, 201
Volkov, tolmács 311

Zábráczki Géza 72, 75, 82, 83, 87, 95, 96

Zovits Antal 230, 248, 297, 327, 334, 336, 341, 357, 376, 393, 407, 412

Zovits Béla 369

Zöldi, VI-os telepi ellenálló 227

Zsigarett, ezredes 307

Műsola t.

Buda pesti Helyőrség
Katonai Bírósága.

B.VIII.503/1956.sz.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG N

A Buda pesti Hely
Nausch Rudolf p.
Ügyészsége álta
napján nyilván

ítélete

sz 1956 decer

Nausch

-ak: 1934.
III., Rét
Fekete lid
büntetlen
vádolt

bűn

a RHÖ.

tön bírsko.

és ezért

a kiezszitett 1956: 28 tvr. 3. §.

XII/11/ Korm. sz. rendelet 10. §.

haláltüntetésre.

ítéli.

gyben elrendeli a bíróság a bűnjelként lefoglalt fegyverek és

lőszerek elkobzását.

Indokolást

A bíróság a megtartott tárgyaláson az alábbi tényállást állapította

meg:

Vádolt bűnyes családból származik. 1943-ban az édesapja meghalt,

egy testvére van, aki férjnél van. Pártonkivüli. Disz tá. és aktiv

munkát végzett. Mgr nem offolt véleménye szerint kiváló dolgozóknak

skarték felterjeszteni az október 23.-i esetet megelőzően.

A Buda pesti helyőrség Katonai Ügyészsége 1956. december 16.-án neve-

zettet átadta a rögönitélő bíróságnak azal, amely szerint Tatabá-

gyán 1956 december 14.-én vádlottnál egy razzia alkalmával megtaláltak

2 db. géppisztoly tárat töltényekkel együtt.

A rendőrség Tatabányai Városi (46)kapitányvága,
Szám: 109/- /1957.BG.

Bűnjel i. Alosztály

Bűnjeljegyzék

Homola Istvan, ellen fegyveresjegetés btt-s
(és társak) elleni büntetőügyben

Tatabányai Városi Rendőrkapitányvága
Az átadást elrendelő határozat kelte és száma: 109/- /1957.BG.

Folyd- szám	Mennyiség, darabok, és súly, ármérték stb.	Az őrizetbe vett lefogalt tárgy leírása	Az őrizetbe vett, lefoglalt tárgy klak a tulajdonát képezi
13	1. db.	AI. 1530. gyári számú géppisztoly lecsirozott állapotban/kulcsa elég roszdás.	✓
2	3. db.	géppisztoly dobta, lecsirozott ala- potban/sz: 3727 6592 + AI. 411. számmal. <i>szedő lőszerek</i>	✓

Tatabánya, 1957. március 19. én.
A lefoglalt bűnjel volt birtokos:

ISBN 978-963-89081-2-4

